

Friese zuivel kraakt plan vakbonden

Van een onzer redacteurs
LEEUWARDEN - De Friese zuivelindustrie heeft gisteravond het plan van de vakbonden resoluut van de hand gewezen. De Voedingsbond FNV en de Industrie- en Voedingsbond CNV willen de reorganisatie bij de zuivelcoöperatie Friesland Frico Domo aanpakken om een totale reconstructie van de noordelijke zuivelindustrie door te voeren.

De kaasproductie van Friesland Frico Domo zou zelfstandig moeten worden. Op alle andere terreinen zouden de zes noordelijke vrije fabrieken met Friesland Frico Domo vormen van samenwerking moeten aangaan. Het gaat daarbij om kaasverkoop en -veredeling, consumptiemelk, wei- en melkpoeder, condens, boter, het uitvoeren van een merkenbeleid, technologie, opslag, distributie en het samen doen van investeringen. Daarmee is een 'fors aantal' arbeidsplaatsen te redden en voor

de boeren een hogere melkprijs te behalen. „Ik waardeer de pogingen”, aldus Jan de Vries, directeur van De Goede Verwachting in Workum. „Er is echter een grote maar: er zijn verkeerde uitgangspunten gebruikt. Vrijwel alle vrije fabrieken hebben in kaasopslag geïnvesteerd en nu zegt het rapport dat wij juist op dat terrein moeten samenwerken”.

„Met Twee Provinciën in Gerkesklooster en Hoogwegt hebben wij in de wei-veredeling geïnvesteerd. De investeringen die de

vakbonden willen voorkomen zijn niet gedaan. Het rapport is dus niet op goede gegevens gebaseerd. Bovendien is het te defensief wat de kaas betreft. De bonden gaan ervan uit dat de kaasmarkt moeilijk zal worden, maar de vooruitzichten zijn tot 2000 gunstig”.

Het rapport had twee jaar eerder moeten komen, vindt De Vries. Toen hebben de vrije fabrieken geopperd met de toenmalige Frico/Domo de CCF wel over te willen nemen. Dat is niet gebeurd. Het idee had toen meer kans van slagen dan nu. „Alles hangt af van wat Friesland Frico Domo wil. Als die nee zegt gebeurt er verder niets”.

Friesland Frico Domo wil nog geen commentaar geven. De directie zegt open te staan voor een gesprek met de vakbonden. Het plan is aan de Tesselshadestraat in Leeuwarden in zoverre goed

ontvangen dat „het geen invloed heeft op de snelle reorganisatie bij ons”, aldus woordvoerder Peter den Oudsten. „Wij herkennen er ook veel in uit onze eigen plannen”.

Loze kreten

„Loze kreten”, aldus Geu Vries van Twee Provinciën in Gerkesklooster. „Wat haal je hier nu mee boven water? Wij zijn door Friesland Frico Domo buitenspel gezet. Wij hadden graag bij hun divisie Friesland International betrokken willen blijven. Dat mocht niet. In die andere vormen van samenwerking zie ik geen brood. Ik verwacht er niks van. Ik heb geen behoefte aan toetjes”.

Wat korter en in een nieuwe vorm, maar voor het overige verschilt het vakbondsplan niet veel van het eerder door het duo Beet-

stra-Zijlstra geopperde idee van samenwerking in de noordelijke zuivel. Dat is de mening van Jan Willem Koek, directeur van Zuid Oost Hoek in Oosterwolde. „Samenwerking is een gepasseerde station. Met elkaar één front maken, dat is niet meer zo. Destijds is dat geprobeerd en niet gelukt. Nee, wij staan beslist niet te juichen. Ik zie voor Friesland Frico Domo ook geen enkele verbetering”.

„Het lijkt ambitieus, maar verder wil ik geen commentaar geven”, aldus Bert Knol van Huis-ternoord in Oudwoude. „Wij willen dit verhaal vantevoren niet torpederen, maar destijds zijn er uitgebreide gesprekken geweest over samenwerking. Daarna zijn de strengen doorgesneden en dat heeft de situatie eerder moeilijker dan kansrijker gemaakt”.

Meer hierover op pagina 17.

VANDAAG in Sneon en Snein

Zeemansleed in kaart gebracht

Drie eeuwen zeemansleed in beeld. Frans Schot tekende de wrakken van Ameland, Terschelling en Vlieland.

Verder in de bijlage onder meer:

- De provinciale kerkvergadering wordt bedankt.
- Friese moeraskoorts heeft als symptomen onduidelijkheid, verwarring en agressie.
- De welvaart is een bedreiging voor de konijnenfok. Keurmeester Jaap Abma op de tekst.
- Lubbers tien jaar premier.
- Bill Clinton wil te graag aardig gevonden worden.
- Erotiek voor man, vrouw en kind in de Utrechtse Jaarbeurs.
- Dat 'groene longen' grote betekenis hebben, is een fabeltje.
- Volleybalcoach Joop Alberda: „Je moet risico's durven nemen.”
- Adelboden - Doornroosje in Berner Oberland.

Een onverantwoord voorschot op AOW

EEN VAN DE kenmerken van de verzorgingsstaat is haar zorgeloosheid. Een recent onderzoek heeft uitgewezen dat Nederlanders onder de veertig jaar geen belangstelling hebben voor het verschijnsel ouderdomsvoorziening.

Deze onbezorgdheid begint trekjes van lichtzinnigheid te vertonen. Leidt het bestaan in een zogenoemde verzorgingsstaat dan tot handelen in de waan van de dag? Wie hier Abraham nog niet is tegengekomen, verkeert kennelijk in de veronderstelling dat we van de wieg tot het graf in de watten worden gelegd.

Een klein misverstand. Hij die vandaag in de kracht van zijn leven verkeert, laat zich licht verleiden tot het nemen van een voorschot op zijn eigen ouderdomsvoorziening. Gaat dit gulzige consumeren zo door, dan is er voor de dertigjarigen van vandaag straks een volstrekt ontoereikend staatspensioen weggelegd.

Als nu de AOW-pot niet ruimhartiger wordt gefinancierd, als niet snel (nog) hogere AOW-premie worden gegeven, krijgt Huize Avondrust straks weer de status van Earmhús. Nu al mogen hier Poolse verpleegsters in ruil voor een vlotte asielverlening het grijze deel der natie op de ondersteek hijsen.

Inmiddels ervaart het volk de bejaardenzorg als 'onbetaalbaar'. Is er een saillanter bewijs van tanende solidariteit? De begrippen bejaardenzorg en solidariteit zijn toch onlosmakelijk met elkaar verbonden?

En dan het bejaardenbeleid in ruimere zin: er worden op dit moment in de bejaardenoorden doodgemoedereerd zevenduizend plaatsen geschrapt, terwijl tegelijkertijd demografen tot de conclusie komen dat er binnen drie jaar 27 procent meer plaatsen nodig zijn. Hoe verwaasd reageert de politiek op de vergrijzing.

Het staatspensioen behoort tot een van de meest respectabele verwoorvenheden van het naoorlogse Nederland. Zolang niet een ieder in de gelegenheid verkeert zelf zijn of haar ouderdomsvoorziening bijeen te sparen, moet het zo blijven. Als nu dan de solidariteit plaats maakt voor individualisering, heeft dat grote gevolgen.

Het wordt steeds duidelijker dat in Nederland het relatief geringe aantal werkenden niet langer bereid is de lasten van het zeer hoge aantal niet-werkenden op te brengen.

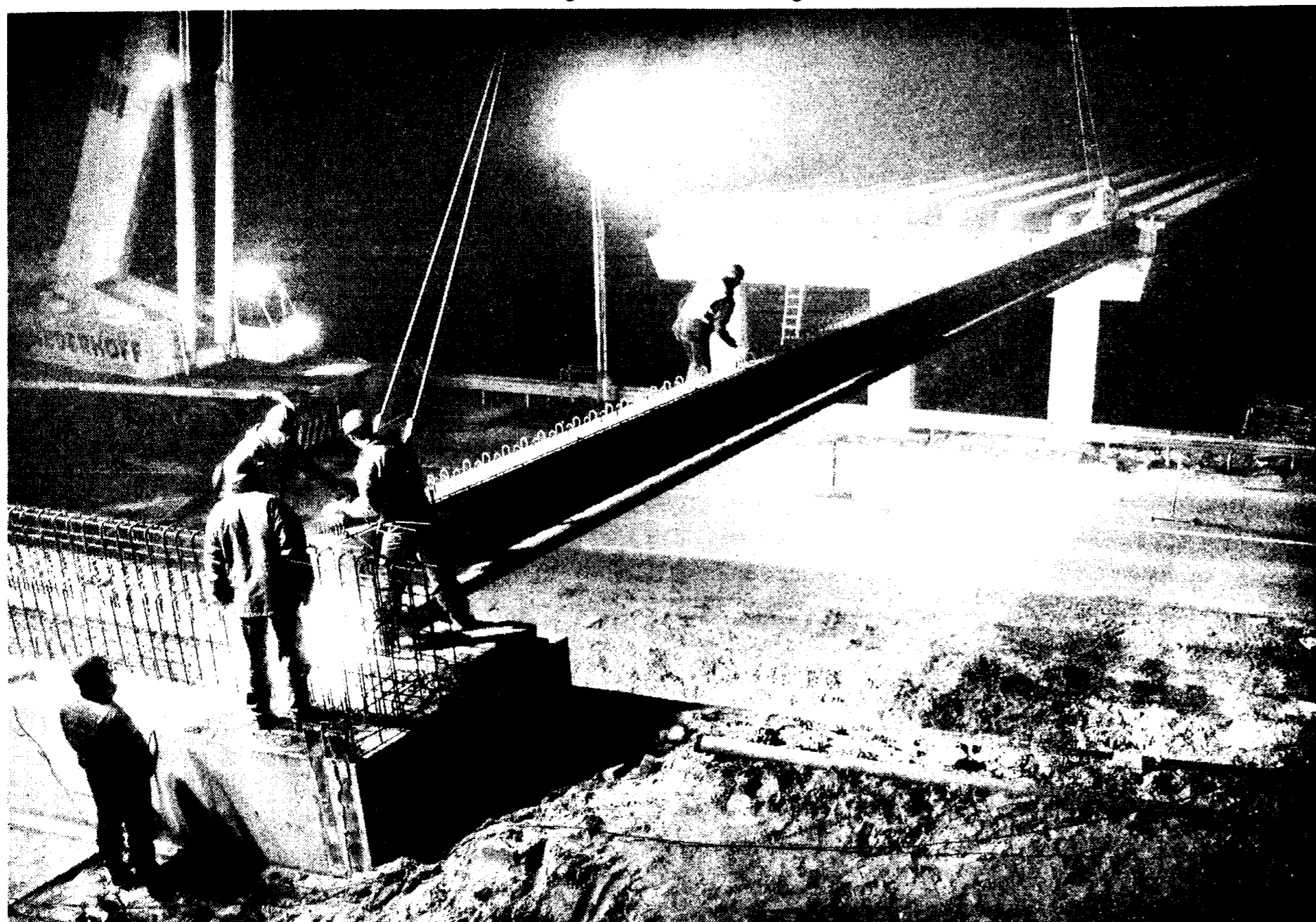
De ouderdomsvoorziening blijft een politiek kernprobleem te zijn in vrijwel alle rijke industrielanden, maar in Nederland dreigt de financiering van de voorzieningen een politieke obsessie te worden. Wij willen steeds meer, maar we tonen ons collectief noch individueel bereid om in staat voldoende opzij te leggen voor later.

Directeur Willem Duisenberg van De Nederlandsche Bank heeft deze week over dit probleem het volk toegesproken. Volgens de hoofdbankier is het van het grootste economische belang om nu maar meteen te beginnen de AOW-premie te verhogen. De lasten van de bejaardenzorg zullen volgens hem toch al 'dramatisch toenemen'.

Als onmiddellijk wordt begonnen met deugdelijker financiering, kan nog worden volstaan met geringe aanpassingen, wordt er uitgesteld dan zou de premie op termijn met 80 procent omhoog moeten.

Er wordt uitgesteld. Omdat de politiek zich in deze kwestie gedragen als hun kiezers beneden de veertig: op rekening consumeren in aan lichtzinnigheid grenzende zorgeloosheid.

Sfeervolle lichten bij zware hijsklus Heerenveen

HEERENVEEN - De Heerenveense en Skarsterlandse zijde van het Businesspark Friesland zijn gisteren met elkaar verbonden door een nieuw viadukt. Dat ligt pal naast het bestaande viadukt van de A7 Joure-Heerenveen over het Heerenveense kanaal. Vanaf gisteravond zeven uur tot gisteravond elf uur waren mensen van Ballast Nedam bezig de in totaal 33 betonnen liggers met een lengte van 22 meter en een gewicht van 22 ton per stuk op hun plaats te leggen. Daarvoor was een speciale kraan met een hefvermogen van 200 ton overgekomen uit Gouda. De liggers waren afkomstig uit Kootstertille, waar ze zijn gemaakt door Haitsma Beton. De klus kost in totaal ongeveer f 5 miljoen. Het geld daar voor komt onder andere uit Europese fondsen. Het PEB had de stroom van de vlak langs de bouwplaats lopende hoogspanningsleiding voor de zekerheid tijdelijk uitgeschakeld. Het industrieterrein Kanaal was vannacht door de klus tijdelijk afgesloten voor alle verkeer omdat de hijskraan in de weg stond. Op de foto wordt een van de liggers op de juiste plaats gelegd. De vele bouwlampen en het verkeer op de A7, uiterst rechts, zorgen voor een eigen sfeer. De brug wordt half december opengesteld voor het verkeer.

Foto LC/Siep van Lingem

IRA-bom ontploft op hoek van Downing Street

Van onze correspondent
LONDEN - De IRA heeft gisteravond een bom tot ontploffing gebracht op enkele honderden meters afstand van de ambtswoning van de Britse premier John Major. De bom, die in een auto was verstoppt, ging af in Whitehall op de hoek van Downing Street. Er was alleen materiële schade. De explosie kon op een afstand van kilometers worden gehoord, maar niet door John Major zelf. De premier was gisteren in zijn kiesdistrict in Huntingdon, ten noorden van Londen.

Het is nog onduidelijk hoe de autobom kon ontploffen. In Whitehall heerst een strikt stopverbod, iets waar de politie streng op toeziet. De IRA gebruikte een taxi voor de aanslag.

Het Ierse Republikeinse Bevrijdingsleger sloeg eerder toe in het hart van Londens regeringswijk. In januari bracht het een bom tot ontploffing bij het ministerie van defensie. Begin vorig jaar werd een mortiergranaat afgeschoten op de ambtswoning van de premier. De granaat landde in de achtertuin van Major.

Ter Beek: afspraken over inzet wapens bij levering aan Turkije

DEN HAAG (ANP) - Bij een eventuele volgende levering van militaire vliegtuigen aan Turkije moet worden afgesproken dat deze uitsluitend worden gebruikt voor verdedigingsdoelen in NAVO-verband. Dat zei minister Relus ter Beek (Defensie) gisteravond in het NOS-journaal.

Nederland verkocht eind jaren tachtig zestig Northrop F-5-jachtbommenwerpers aan de Turkse luchtmacht. Ter Beek zei niet te weten of deze vliegtuigen op dit moment worden ingezet tegen de Kurdische rebellen die in het zuidoosten van Turkije in een hevige strijd met het Turkse leger verwickeld zijn. Afspraken daarvoor zijn volgens Ter Beek nooit gemaakt. De minister vindt dat dat bij een eventuele volgende levering aan Turkije wel moet gebeuren.

Landschapsbehoud verliest deel subsidie

Van een onzer redacteurs
LEEUWARDEN - De Stichting Instandhouding Landschapselmenten in Friesland (SILF) raakt een kwart van haar rijkssubsidie kwijt. Het gaat om f 235.000. Dat is 20 procent van de begroting. De bezuiniging moet op 1 juli 1993 ingaan. Samen met zusterorganisaties in de noordelijke provincies en Limburg heeft SILF formeel bezwaar aangetekend.

Meer hierover op pagina 19.

Transporteur ontkent storten Ouwsterhaule

Van een onzer redacteurs
OUWSTERHAULE - Oudafvaltransporteur Goede uit Landsmeer ontkent ooit vaten met chemisch afval van Philips Duphar naar stortplaats Ouwsterhaule te hebben gereden. Hij reageert daarmee op een inwoner van Scharsterbrug, die deze week zei dat hij tussen april en oktober 1971 meerdere keren heeft gezien dat dergelijk afval in stortput 1 is gedumpt. Goede: „Wij hadden in Friesland niets te zoeken”.

Meer hierover op pagina 17.

Premier Lubbers wil lonen en uitkeringen bevriezen

Van onze parlementredactie
DEN HAAG - De lonen en uitkeringen moeten bevroren worden op het niveau van 1992. Volgens premier Ruud Lubbers moet een dergelijke stap zeer serieus overwogen worden omdat de economische vooruitzichten voor volgend jaar veel slechter zijn dan voorzien. Het zou 'dom' zijn om in dat kader aan de bevroering geen aandacht te besteden, zei Lubbers gisteren na afloop van het kabinetsbepraad.

De eerste minister sloot een loonmaatregel niet uit. Hij gaf wel aan het liever zonder te doen. „We moeten er samen met de sociale partners uitkomen”. Lubbers noemde de teruglopende banengroei en de stijgende werkloosheid in 1993 „zeer ernstig”. Hij vergeleek de situatie met 1980. „Door te

lang wachten, zaten we toen met een stijging van de werkloosheid met 15.000 per maand”. Volgens Lubbers hoeft bevroering niet te betekenen dat cao's die al voor 1993 zijn afgesloten, opengebroken worden. De premier gaf wel te kennen de cao open te willen breken voor werknemers in door de overheid bekostigde sectoren zoals de gezondheidszorg. Die cao kent een loonstijging met 5,5 procent in 1993. Door een bevroering zou het kabinet een half miljard gulden kunnen besparen.

Lubbers wees erop dat de bevroering geen daling van de koopkracht inhoudt. „Althans geen noemenswaardige”, voegde hij daaraan toe, omdat de maatregel voor ambtenaren en uitkeringsgereken wel degelijk een koopkrachtdaling betekent. Dat bij bevroering toch koopkrachtbehoud optreedt, schreef de premier toe aan de lastenverlichting die al in de begroting 1993 is verwerkt.

Meer zit er niet in, zo maakte hij duidelijk.

Het leit dat de lastendruk desondanks toch 0,1 procent (f 450 miljoen) boven het eerder afgesproken maximum uitkomt, deerde Lubbers niet. „Daarover moet je dan in debat gaan”, zei hij, waarbij hij aangaf een meerjarige aanpak voor te staan. Bevroering levert de overheid een bezuiniging van ten hoogste f 1 miljard op.

De bij de FNV aangesloten vakbonden zijn niet bereid toe te zeggenging te doen over loonmatiging voordat zij weten wat de exacte inzet van kabinet en werkgevers is in een eventueel centraal overleg over 1993. Die boodschap kreeg FNV-voorzitter Johan Stekelenburg gisteravond mee van de federatieraad, waarin het bestuur van de vakcentrales en de vakbondsvoorzitters zitting hebben.

De FNV-bond is in principe niet tegen loonmatiging. Zij vinden echter dat het kabinet en de werkgevers daar belangrijke stappen tegenover moeten zetten in de zin van lastenverlichting en bevordering van de werkgelegenheid. Die duidelijkheid moet maandag worden verschaft, als de sociale partners en het kabinet weer met elkaar om de tafel zitten.

Rusland onderzoekt dumpen kernafval bij Nova Zembla

HAARLEM (GPD) - Een commissie van de Russische regering gaat een onderzoek instellen naar de dumping van radioactief materiaal in zee. President Boris Jeltsin heeft dit gisteren bekendgemaakt. De commissie staat onder leiding van A. Yablokov, die de president adviseert over milieuzaken. Alle ministeries en autoriteiten moeten de commissie opening van zaken geven.

Volgens Greenpeace-woordvoerder John Sprange is het onderzoek afgedwongen door de recente actie van het schip Solo. Gisteren kwam de Solo aan in IJmuiden, nadat de Russische autoriteiten het schip op 21 oktober lieten gaan. Een onderzoek naar radioactief afval in de Kara Zee bij Nova Zembla liep op niets uit, want de Solo werd opgebracht naar de haven van Moermansk.

(Advertentie)

A.s. zondag:
 11.00 uur
 koffie-met gebakconcert
 „Movimento in concert”
 (toegang gratis)

A.s. dinsdag:
 de eerste dag dat onze
 keuken open gaat!

Café-Salon De Koperen Tuin
 nu ook voor lunches...
 ('s maandags gesloten)

DE KOPEREN TUIN
 Telefoon 058-131100

Rustig
 Weersverwachting voor het weekeinde: Vandaag en morgen blijft het rustig najaarsweer. Er zijn periodes met zon en vandaag valt er vooral in de kuststrook nog een enkele bui. Komende nacht koelt het tijdens opklaringen af tot rond of iets onder het vriespunt en plaatselijk vormt zich mist. Deze mist trekt morgenochtend langzaam op. Meer over het weer op pagina 26.

Gurbe: It kreaket yn 'e suvel.

DE MIELE SPECIAALZAAK

Miele
 KEUKENGALERIE

Tijndedijk 87 Leeuwarden

(Advertentie)

HLKOP
 ADVIESBUREAU VOOR KANTOORINRICHTING

Gispen kantoor-
 meubelen

Europaplein 30P, 8916 HH Leeuwarden
 Tel. 058-135814 / fax 128116

(Advertentie)

NOVELL
 NETWERKEN

vindt u bij

BOS
 AUTOMATISERING

Fahrenheiweg 6, Leeuwarden
 Tel. 058-983333, fax 058-160160

BRUGGENBOUWER ZONDER HEISA

Ik wil een vrijblijvend kennismakingsabonnement: vier weken voor f 12,25.
 Noteer mij als abonnee voor f 80,15 per kwartaal (f 1,35 korting bij automatische betaling via bank/giro/incasso). Ik ontvang de LC de eerste twee weken gratis.

Naam _____
 Adres _____
 Code/plaats _____
 Tel. nr. _____ (voor contr. bezorging)

(Aanbieding niet geldig binnen 3 mnd. na beëindiging abonnement)
 Bon in open envelop naar Leeuwarder Courant.
 Antwoordnummer 123, 8900 VC Leeuwarden.

zaterdag 00

LEEUWARDER COURANT DE KRANT MET MEER INHOUD

TOTALE FUSIE NIET UIT TE SLUITEN

DSM op zoek naar partner

DUSSELDORF (GPD) - Mede onder druk van de slechte resultaten speelt DSM naarstig naar een partner in met name de kunststoffen. Dat zei DSM-bestuurslid L. Ligthart gisteren in een reactie op de winstval van 55 procent over het afgelopen kwartaal, die DSM donderdag bekendmaakte.

Onder druk van de malaise wordt op het ogenblik in de hele chemie en met name bij de producenten van koolwaterstoffen en kunststoffen gesproken over samenwerkingen om uit de problemen te komen. Alleen zo kunnen chemiebedrijven nog verantwoord doorgroeien en tegen lagere kosten produceren. DSM streeft naar een marktaandeel van 15 tot 20 procent van de Europese markt voor kunststoffen. Op het ogenblik zit het bedrijf op de helft.

„De bereidheid om te gaan

samenwerken is het laatste jaar snel gegroeid”, aldus Ligthart. Zijn collega S. de Bree, die volgens zijn bestuursvoorzitter H. van Liemt opvolgt, denkt dat een samenwerkingsverband pas op langere termijn vruchten afwerpt. Voor de huidige problemen biedt het niet meteen een oplossing. De malaise in de chemie duurt naar verwachting nog een of twee jaar voort.

Een totale fusie van DSM met een ander chemiebedrijf sluit Ligthart niet uit. „Onze continuïteit is belangrijker dan onze iden-

titeit, al streven we ernaar die identiteit te behouden”. Voor een overname van DSM is Ligthart niet bang, hoewel de aandelen nu goedkoper zijn dan ooit. „Iedereen heeft het moeilijk. Ik verwacht geen concurrenten die de portemonnaie zullen trekken”.

Volgens Ligthart zal niet alleen DSM maar de hele petrochemische industrie terughoudend worden met nieuwe investeringen. Bij DSM dalen de investeringen met 30 tot 40 procent, tot 700 à 800 miljoen gulden in 1993. Een investeringsbeslissing om de capaciteit van een van de naftakraak in Geleen nog eens met 25 procent op te krikken, zal wel uitgesteld worden”, aldus Ligthart. Die operatie zou enige honderden miljoenen gulden kosten.

Belastingachterstand nekt bouwbedrijf Zurich

HARLINGEN - Problemen met de fiscus vormen volgens curator mr. Fer Grijmans de belangrijkste oorzaak voor het faillissement van bouwbedrijf Zurich te Harlingen. De rechtbank in Leeuwarden heeft de onderneming, die sinds de bouwvakantie al geen werk meer in uitvoering had, deze week failliet verklaard. Het bouwbedrijf had de laatste maanden niet meer dan enkele medewerkers op de loonlijst staan.

Het aannemingsbedrijf heeft aan het eind van de jaren tachtig enige tonnen loon- en omzetbelasting te weinig betaald. De onderneming en de directeur-eigenaar zijn hiervoor afgelopen jaar veroordeeld. Het bedrijf was nog altijd bezig de achterstand bij de fiscus in te lopen. De voorbije maanden bleken de totale vorderingen van de fiscus en de andere crediteuren echter een te zware last.

Bij Delft Instruments 75 banen weg

DELFT (GPD) - Bij Delft Instruments verdwijnen 75 banen als gevolg van de reorganisatie bij het dochterbedrijf Mechanical Part Productions (MPP). Gedwongen ontslagen worden niet uitgesloten. MPP maakt mechanische onderdelen, waaraan steeds minder behoefte is door de opmars van de elektronica. Delft Instruments kwam vorig jaar in grote problemen door een Amerikaanse boycot, omdat het bedrijf in het geheim nachtkijkers leverde aan Irak. Toen gingen er ruim 200 banen verloren. Nu werken er nog 1810 mensen, van wie 1295 in Nederland.

Laadstation bij Schroor Drachten

DRACHTEN - Schroor Transport BV aan de Roef in Drachten krijgt er een los- en laadstation bij voor stukgoederen voor het buitenland. Het gebouw beslaat 800 m² en kost f 750.000. „Het aantal kleine zendingen voor vooral Duitsland en Denemarken neemt toe”, vertelt directeur Harm Schroor van Schroor Beheer BV die de terminal laat bouwen. „De nu nog in gebruik zijnde loods is te klein en staat bovendien niet op perronhoogte.” Volgende week begint de bouw van de terminal. Als die klaar is in februari, heeft Schroor Transport BV alle benodigde voorzieningen op één terrein: opslag, transportplanning, douanekantoor, autokeuring, heftruckservice, wasstraat en tankstation. De laatste twee zijn er in de zomer bijgekomen.

Miljoenen pensioengelden zoek

AMSTERDAM (ANP) - Bij het vleeswarenbedrijf Homburg in Cuijk, dat op de rand van de afgrond balanceert, is f 25 miljoen aan pensioengelden zoek. Dit probleem dreigt de uitvoering van het reeds plan met brancogenoot Bovleco (Boekos) te doorkruisen. Een ander probleem is dat de rechtbank in Boxmeer niet instemt met het collectieve ontslag van 33 van de ruim 300 werknemers.

Sara Lee splitst aandelen

CHICAGO - Sara Lee Corporation, de moedermaatschappij van Douwe Egberts, heeft besloten tot splitsing van de aandelen in een verhouding van twee op een. De reden hiervan is de aandelen aantrekkelijker te maken voor de handelaren. De waarde van een aandeel Sara Lee op de beurs van Wall Street noteerde gisteren rond 59 dollar, ofwel f 102. Een goedkope aandeel is beter verhandelbaar dan een duur aandeel. De aandelen worden geplijst tegen de slotkoers van 30 november. Huidige aandeelhouders krijgen dan het dubbele aantal aandelen in bezit. Het is de vierde aandelensplitsing sinds 1983.

Verlies 280 banen bij Fortis België

BRUSSEL (ANP) - Bij Fortis België, het samenwerkingsverband van Amev/VSB en de Belgische AG Groep, verdwijnen de komende drie jaar 280 banen. Er vallen geen gedwongen ontslagen. Fortis had eind 1991 in België vierduizend mensen in dienst. De reorganisatie hangt samen met de integratie van de bedrijfsactiviteiten van Amev België (Amev Levensverzekeringen en Amev Verzekeringen) in AG 1824, de operationele holding die het Belgische bank- en verzekeringsbedrijf van Fortis omvat.

Lagere winsten in elektronica Japan

TOKYO (UPI/ANP) - Ook de Japanse elektronicaconcerns hebben te kampen met de recessie op de elektronica markt. Vier grote concerns publiceerden flink lagere resultaten over de periode van maart tot en met september, de eerste helft van het lopende boekjaar. Zo ging de winst van het grootste Japanse concern in deze branche, Matsushita (bekend van de merken Pioneer, Panasonic en Technics), met 54 procent achteruit. Hitachi moest het doen met een 46 procent lagere winst, terwijl het resultaat van Toshiba verminderde met 39,5 procent. Sharp verdiende 36,2 procent minder. Alle concerns schrijven de verslechtering van de resultaten toe aan de vermindering van de investeringen in het bedrijfsleven en aan afnemende consumentenbestellingen.

Koersval pond kost IHC grote order

SLIEDRECHT (GPD) - De devaluatie van het Britse pond heeft de Sliedrechtse werf IHC Holland een order van bijna f 30 miljoen gekost. De werf had als goedkoopste ingeschreven voor de bouw van een sleepzuiger voor een Britse afnemer, maar viel alsnog af toen half september het pond fors in waarde daalde. Daardoor werd een Britse concurrent ineen veel goedkoper.

Eerste paal voor nieuwbouw Draadindustrie Dokkum

DOKKUM - Wim Hacquebord, algemeen directeur van de Verenigde Bedrijven Noord-Nederlandse Draadindustrie (NNDI), heeft gistermiddag de eerste paal geslagen voor een nieuwe fabriek aan de Holwerderweg in Dokkum. Nieuwbouw was nodig omdat het huidige bedrijfscomplex aan de Hantumerweg te klein was geworden. De nieuwe fabriek, waarvan de bouw f 7,5 miljoen kost, heeft een vloeroppervlak van 8000 m². Dat is 1600 m² meer dan aan de Hantumerweg. Het oude fabriekspand wordt gesloopt. Nieuwe Weme bouwt er een nieuwe supermarkt.

De 127 jaar oude NNDI maakt in Dokkum draadnagels en betonstaal. Bij het bedrijf werken in totaal 62 mensen, waarvan 40 in Dokkum. De overigen

werken in de vestigingen in Drachten en Twijzelerheide. De jaaromzet bedraagt f 35 miljoen. Daarvan komt 15 procent uit het buitenland.

„Sommige mensen hebben tegen ons gezegd: 'Hoe durven jullie nieuw te bouwen in deze slechte tijden'. Voor ons is het heel eenvoudig. Als iedereen er zo over denkt, wordt er helemaal niet meer gebouwd en hebben wij geen werk meer, want wij zijn afhankelijk van de bouw. We geven dus het goede voorbeeld”, aldus directeur Henry Geursen van NNDI. Aan de dag van gisteren is vier jaar zoeken naar een geschikte plaats en soms moeizaam onderhandelen vooraf gegaan. Aanvankelijk had de gemeente Dongeradeel geen geschikt stuk industrieterrein beschikbaar. Foto LC 'Siep van Ling

Complimentjes

De stem van de evangelisch geïnspireerde oprichter Derksen lijkt nog steeds door te klinken bij Center Parcs, merkt het magazine **PW Personneelsmanagement** op over de wijze waarop de vakantieparken-exploitant de klantgerichtheid onder zijn medewerkers wil stimuleren. Henk Westerlaan, een neef van de voorzitter van de christelijke werknemersvereniging CNV, heeft een schouderklop-methode uitgedacht die hij 'No problem - Well done' doopte.

De bezoekers van een Center Parc krijgen de mogelijkheid om te delen als een van de achtduizend medewerkers met een brede glimlach op het gelaat een probleem naar tevredenheid oplost.

De beloning bestaat uit een 'well-donekaart', die de bezoeker uitdeelt. Het team dat de meeste kaarten veroverd, krijgt waardebonnen die in te ruilen zijn voor luxe cadeaus. Het venijn zit 'm in de staart, want ook op individueel niveau wordt het competitie-element geïntroduceerd. En dat maakt de kans op onderlinge haat en rijd groot. Volgens Westerlaan is het echter niet zo dat „de een wint en de anderen verliezen, maar dat iedereen wint en de anderen wat minder”. En nu maar afwachten of de Center-Parcs-mensen willen kruipen voor de treiterige types.

Overschrijving

De banken laten geen mogelijkheid onbenut om de consument te overtuigen van de hoge kosten van het betalingsverkeer. De Verenigde Spaarbank blaast een deuntje mee in haar blad **Valuta**, waarin de lange weg van de overschrijving uit de doeken wordt gedaan. En die is lang.

Dagelijks verwerkt de spaarbank ongeveer honderdduizend overschrijvingen. Een deel daarvan bestaat uit verouderde overschrijvingsformulieren, die handmatig moeten worden verwerkt. Die dingen zijn al een paar jaar afgeschafte, maar duiken nog met grote regelmaat op. De bank zou bij uitzondering wensen dat we wat minder spaarzaam en zuinig waren”, schrijft het blad.

Ondanks de installatie van moderne machines voor de verwerking van de optisch leesbare formulieren, weigeren die ongeveer 5 procent van de betalingsopdrachten. Dat betekent dat pakweg vijfduizend keer per dag de originele formulieren weer moeten worden opgezocht. Geen wonder dat zo'n bank het moderne betalingsverkeer stimuleert. Het wachten is nog op het moment dat de bank de vrouw kan ontslaan die de gekreukelde betalingsopdrachten - letterlijk - staat te strijken. Want verfrommelde papertjes belieft het betalingssysteem evenmin.

Geldsluis

Bedrijven die de telefoon niet opnemen, constant in gesprek zijn of beloften om terug te bellen niet nakomen, zien vele duizenden gulden omzet door hun vingers glippen. De kostenpost voor het totale Nederlandse bedrijfsleven als gevolg van een slechte 'telefoon-discipline' wordt geschat op f 3,3 miljard. Dat zegt directeur Phil Kleingeld (!) in het blad **Beroepsvervoer**.

Kleingeld adviseert bedrijven over telefonische communicatie. De klachten op dat gebied zijn legio, en iedereen kent ze. In de transportsector heeft ongeveer 90 procent van de werknemers contact met de klanten via de telefoon. „Het is hun geldsluis”, aldus Kleingeld. **Beroepsvervoer** weet te melden dat de files aan de telefoon het bedrijfsleven meer kosten dan de files op de wegen’.

Verkoop bedrijfsterreinen Friesland stijgt fors

LEEUWARDEN - De verkoop van bedrijventerreinen in Friesland is in 1991 fors gestegen ten opzichte van het jaar daarvoor. De totale uitgifte bedroeg vorig jaar 84 hectare tegen bijna 51 hectare in 1990. Dat blijkt uit de jaarlijkse tellingen van de Rijksplanologische Dienst.

Friesland deed het in 1991 stukken beter dan Groningen en Drenthe, waar vorig jaar respectievelijk 34 hectare en 56 hectare werd verkocht. Ook die verkopen

betekenden een stijging ten opzichte van 1990, toen er respectievelijk ruim 26 hectare en ruim 39 hectare werden uitgegeven. Flevoiland kwam vorig jaar tot 62 hectare. In heel Nederland werd 1204 hectare verkocht. Noord-Brabant is de provincie waar de meeste grond aan de man werd gebracht: 324 hectare.

De goedkoopste bedrijfsterreinen zijn te koop in Noord-Friesland, Oost-Groningen en in Delfzijl en omgeving. Daar bedroeg vorig jaar de gemiddelde verkoopprijs per vierkante meter f 32. In

Zuidwest-Friesland lag die op f 42, terwijl in Zuidoost-Friesland gemiddeld f 54 moest worden betaald. Voor heel Friesland is het gemiddelde f 41, hetzelfde bedrag dat voor de provincie Groningen uit de bus rolde. Daarmee zijn beide noordelijke provincies de goedkoopste van het land.

Zuid-Holland heeft de duurste bedrijventerreinen met gemiddeld f 172 per m². Utrecht is goede tweede met f 144, terwijl Noord-Holland de derde plaats inneemt met f 113.

PERSONALIA

LEEUWARDEN - Theo Boelens (41) uit Leeuwarden wordt bedrijfsleider van de vestiging in de Friese hoofdstad van Alfa Personalvervoergroep Friesland bv. Boelens was mede-directeur van het garagebedrijf Boelens en Van de Akker (Leeuwarden, Drachten). Bij Alfa wordt hij verantwoordelijk voor personeelszaken, planning en het aantrekken van vervoer. Alfa omvat zeven taxibedrijven in Leeuwarden, Oosterwolde, Sneek, Kootsterle, Bolsward en Workum. De vestiging in Leeuwarden heeft 135 werknemers.

De 556 vooraanstaande economen van Bill Clinton

Door Brigitte Slot

Van de Amerikaanse economen mag Bill Clinton dinsdag de verkiezingen winnen. Met glans. Dat blijkt althans uit de openbare verklaring waarin 556 vooraanstaande economen - onder wie negen Nobelprijswinnaars - zich eensgezind scharen achter de economische plannen van de democratische presidentskandidaat.

De tegenzet uit het Bush-kamp kon niet uitblijven, ook al deed dit onbedoeld meer kwaad dan goed aan de op dit terrein toch al slechte reputatie van de huidige president. De campagneleiders van Bush hadden in allerlei 110 economen - onder wie drie Nobelprijswinnaars - bereid gevonden zich via een paginagrote advertentie uit te spreken tegen Clinton.

Tot een openbare verdediging van de president konden de 110 niet worden verleid. Op een vraag van de Wall Street Journal aan professor Merton Miller, één van drie Nobelprijswinnende ondertekenaars van het anti-Clinton pamflet, wat hij op 3 november gaat stemmen, antwoorde de man in kwestie: „Ik heb nog nooit op forel gevist. Is er geen moedere dag om dat te gaan leren dan 3 november?”

Niet alsof

Maakt het dan zoveel verschil, Bush of Clinton aan het roer? Op papier wel. Het belangrijkste is misschien wel dat Clinton

tenminste niet doet alsof er niets aan de hand is met de Amerikaanse economie. De Verenigde Staten vormen nog steeds het rijkste land ter wereld, maar de andere landen lopen de achterstand in een hoog tempo in.

Groeide in Amerika tussen 1950 en 1989 het reële inkomen per hoofd van de bevolking met minder dan 2 procent per jaar, in de meeste andere industrielanden lag die groei hoger: in Duitsland bijvoorbeeld 4 procent en in Japan zelfs ruim 6 procent. Het gemiddelde Amerikaanse gezin is er de afgelopen twintig jaar zelfs geen cent op vooruitgegaan. Om nog maar niet te spreken over de verpaupering in de binnensteden en de grote armoede op het platteland.

Zo maakte het Amerikaanse bureau voor de statistiek onlangs bekend dat het aantal Amerikanen dat onder de armoedegrens leeft dit jaar gestegen is tot 35,7 miljoen, exact hetzelfde niveau waarop president Lyndon Johnson in 1965 begon met zijn 'War on Poverty'. Voorheen belangrijke pijlers van de Amerikaanse economie - zoals de autoindustrie, de staalindustrie en de consumentenelektronica - moesten de afgelopen decennia een groot aandeel op de wereldmarkt prijsgeven.

Het opmerkelijkste is misschien wel dat de 556 knappe koppen er met hun verklaring blij van geven genoeg te hebben van de dogma's van de jaren tachtig, ook al zullen ze het vast niet allemaal met alle stellingen van Clinton eens zijn. Bush houdt vast aan het oude recept van lage belastingen en een minimale overheid, omdat hij een rots-

vast vertrouwen heeft in het particulier initiatief.

De smaakmakende Amerikaanse economen, met Clinton en zijn adviseurs voorop, lijken het eensgezind over een andere boeg te gooien. Liever zien zij een regering die zich meer bezighoudt met verbetering van het onderwijs en met modernisering van het transport- en communicatiesysteem. Particulier initiatief is mooi, zeggen zij, maar dan moet het de ondernemer wel aantrekkelijk worden gemaakt om zijn geld op Amerikaanse bodem en in Amerikaanse werknemers te investeren.

Belegger

Just daarin zit 'm het probleem. De huidige wereld-economie kent geen nationale grenzen. Dat begint al bij de belegger. Via wereldwijd opererende beleggingsfondsen is de belegger op zoek naar die markten waar het hoogste rendement kan worden behaald. Grote ondernemingen werken niet anders. Op zoek naar de vruchtbaarste voedingsbodems worden tegenwoordig hele produktielijnen, of juist onderdelen daarvan, verplaatst van het ene werelddeel naar het andere.

Een eenvoudig huiskameronderzoek bevestigt deze stelling. Thuis hebben wij een Tulip personal computer, de enige computer van Nederlandse fabrikaat, zou je denken. Na verwijdering van het omhulsel treffen wij echter vooral onderdelen aan uit Ierland, Zwitserland, Hong Kong, Portugal, Maleisië, Singapore, Japan, Korea, China, Thailand en Taiwan. Slechts een enkel

onderdeel (een paar chips en het bord voor chips) is van Nederlands fabrikaat.

Amerika moet weer aantrekkelijk worden als land om te investeren. Dat zal volgens de nieuwe generatie economen alleen kunnen als het land de best-geschoolde werknemers kan leveren en beschikt over de modernste infrastructuur en het snelste communicatienetwerk ter wereld. Het is echter de vraag of er in de praktijk zoveel terecht kan komen van deze mooie ideeën.

De plannen van Clinton voorzien onder andere in een investering van 60 miljard dollar over de komende vier jaar ter verbetering van het onderwijs en de zogenaamde training-on-the-job. Daarnaast zal er jaarlijks 20 miljard dollar worden uitgetrokken voor de aanleg van infrastructuur en communicatienetwerken. Daarbij denkt Clinton onder andere aan een belastingverhoging voor inkomens boven de 200.000 dollar per jaar. De vraag is of dat genoeg zal zijn. Bij een begrotingstekort van ruim 300 miljard dollar is de manoeuvreerruimte van elke president, ongeacht zijn politieke achtergrond, zeer beperkt.

Dat zoveel economen zich achter Clinton scharen en bijna niemand achter Bush, duidt op een opmerkelijke verschuiving in het economisch denken. Hoe beperkt de doorwerking daarvan in de praktijk altijd weer zal blijken te zijn. Maar dat geldt voor alle economische dogma's.

Brigitte Slot is werkzaam bij het Institute for Research and Investment Services, een samenwerkingsverband van de Robeco Groep en de Rabobank.

% hoger slotkoers

binnenlandse aandelen	% hoger slotkoers	binnenlandse aandelen	% lager slotkoers		
Hoop Effectenbank	8,33	6,50	Hoogovens nrc	23,66	20,00
Gamma Holding	7,65	98,50	DAF	13,65	9,70
Fokker cert.	7,59	17,00	Blydenstein-Willink	14,81	23,00e
Delft Instrum. cert.	7,30	14,70	DAF	13,89	9,30
Nat. Inv. bank A	5,74	645,00	Wvers	13,81	18,10
Desseaux	5,10	103,00	DSM	10,96	77,20
Kempen Holding	3,90	8,00	Bührmann-Tett cert.	10,86	27,10
Pakhoed cert.	3,88	34,80	VRG-Groep	10,63	23,50
Kooploort Holding	3,04	342,00	Krasnapolsky	10,21	213,00a
IHC Caland	3,61	88,00	Samt Intern. cert.	10,00	22,50
Unilever cumpref.	3,41	85,00	Samas-Groep cert.	8,04	20,60
KBB	3,27	53,70	Philips	7,88	18,70
Content Beheer	2,90	21,30	Holland Sea Search	7,69	0,36
Goudsmut	2,78	18,50	Volker Stevin cert.	7,41	50,00
OTRA	2,77	260,00	Amsterdam Rubber	7,14	2,60

parallelmarkt

Alanheri cert.	16,80	28,50	Rood Testhouse cert.	46,67	0,80
German City Estates	5,58	22,70	Ned. Elev. Belg. Mij	19,80	3200,00a
Management Share	5,56	3,80	Great West Res. £	9,52	0,19f
EHC-KLM Kleding	5,21	34,30	LCI Comp. Group	6,06	3,10
DutchTakeOver	3,42	39,30	Inter/View Europa	6,06	3,10
Targets					

HOOFDFONDSEN

ABN Amro	29-10	30-10		
ABN Amro A.I.F.	50,00	49,80		
ABN Amro Obl.F.	76,40	76,30		
Aegon	187,60	187,60		
Ahold	71,40	71,40		
Akzo	74,70	74,60		
Alenta	127,00	123,30		
Ament cert.	201,70	201,80		
Bols cert.	62,70	62,20		
Bührm.Tet. c.	37,50	37,60		
CSM cert.	28,30	27,10		
DAF	99,40	98,20		
Dordische Petr.	10,60	9,30		
DSM	133,70	132,60		
Elsvier cert.	77,20	77,20		
Fokker cert.	110,00	112,00		
Gist-Broc. cert.	17,80	17,00		
Heineken	30,60	30,30		
Hoogovens nrc	169,50	168,50		
Hunter Douglas	20,50	20,00		
Int Müller	37,60	36,00		
Int Ned Gr. c.	54,00	54,00		
K.I.M.	50,20	50,10		
Kon. KNP	23,30	23,00		
Kon. Obie	30,50	29,50		
Nedlyd	144,40	143,60		
Océ-w.d.G.	35,50	34,40		
Pakhoed cert.	36,60	36,80		
Philips	35,90	34,80		
Polygram	19,10	18,70		
Robeco	42,40	43,10		
Rodameo	93,10	92,80		
Rolimo	43,90	43,40		
Rorento	91,70	91,40		
Stork	77,30	77,40		
Unilever cert.	25,50	24,90		
Van Oomen	190,70	188,60		
Ver. Best. VNU	31,80	31,70		
Wessanen cert.	80,20	80,00		
Wolters-Kluwer	92,40	91,50		
	83,10	83,30		

KOERSINDEXEN

	29/10	30/10	
Amsterdam, CBS koersindex			
Algemeen	192,80	191,80	-1,00
Internat	196,00	194,40	-1,60
Lokaal	191,00	190,60	-0,40
Amsterdam, stemmingsindex	102,90	101,80	-1,10
Amsterdam, EOE-index	274,98	273,36	-1,62
Koersindex Staatsleningen			
3-5 jr	104,20	104,10	-0,10
5-8 jr	107,60	107,40	-0,20
8-10 jr	107,20	107,10	-0,10
New York, Dow Jones	3246,25	3227,90	-18,35
Londen, FT-100 index	2642,3	2658,3	+16
Frankfort, DAX-index	1493,64	1492,30	-1,34

Helpt vrachtauto's te zwaar bij controle

ASSEN (ANP) - Bij een grote controle van vrachtwagens in de provincie Drenthe bleken gisterochtend meer dan de helft van de 235 onderzochte vrachtwagens te zwaar beladen. Van de 123 combinaties mochten 35 pas doorrijden nadat een deel van de lading was gelost.

De politie noemt het aantal overtredingen verontrustend. De remweg van vrachtwagens neemt bij te zware belading toe en er ontstaat spoorvorming in het wegdek. Verder is volgens de politie sprake van concurrentievervalsing.

De politie constateerde bij twintig vrachtwagens technische gebreken. Vijf chauffeurs mochten pas doorrijden nadat de mankementen waren gerepareerd. De Rijksverkeersinspectie deelde achttien processen-verbaal uit voor overtreding van de rijtijdwet. De douane nam drie illegaal ingevoerde personenauto's in beslag.

Meer illegalen op lijst slachtoffers vliegcrash

AMSTERDAM (ANP) - De gemeente Amsterdam heeft nog elf namen toegevoegd aan de lijst van illegale vreemdelingen die als slachtoffer van de vliegcrash in de Bijlmer worden beschouwd. In totaal staan nu 67 illegale vreemdelingen op de lijst. Zij komen in aanmerking voor een verblijfsvergunning.

In het Novotel-hotel in Amsterdam verblijven op dit moment nog 214 mensen die zeggen door de ramp dakloos te zijn geworden. Van hen hebben 165 de toezegging gekregen dat zij vervangende woonruimte krijgen. Zij mogen in het Novotel blijven, tot hun huisvesting geregeld is. De overigen kunnen volgens de gemeente Amsterdam niet aantonen dat zij door de vliegcrash zijn getroffen. Zij moeten het hotel vandaag verlaten.

WAO'ers blijven onaantrekkelijk voor werkgevers

AMSTERDAM (GPD) - Mensen die in de WAO lopen maar wel aangepast werk kunnen doen, maken nog steeds weinig kans op een baan. Behalve voor hun arbeidshandicap schrikken werkgevers terug voor de bureaucratische rompslomp. Dat blijkt uit een enquête van de vakcentrale FNV onder ruim duizend bedrijven met meer dan twintig werknemers.

Slechts 40 procent van de werkgevers liet in de enquête weten dat ze in de toekomst meer gedeeltelijk arbeidsongeschikten willen aannemen. De helft van de ondervraagden verwacht dat het aantal aan te nemen WAO'ers zal dalen of hooguit gelijk zal blijven.

Uit eerder onderzoek van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) is trouwens ook al gebleken dat WAO'ers niet veel kans op de arbeidsmarkt hebben. Van de 312 ondernemers die de WRR ondervroeg, gaven 286 de voorkeur aan volledig gezonde sollicitanten boven mensen met een verhoogde kans op ziekteverzuim. Voor 204 van de ondervraagde werkgevers waren mensen met een verhoogd ziekterisico zelfs helemaal niet aanvaardbaar.

Schroom

Slechts 1 à 2 procent van de werkgevers neemt regelmatig een gehandicapte in dienst. Dat aantal zou misschien kunnen groeien, wanneer werkgevers hun schroom verliezen om voor een WAO'er te kiezen. Over het algemeen zijn ondernemers uiterst voorzichtig. In de FNV-enquête liet 41 procent weten dat wao'ers wellicht meer

kans zouden maken als ze eerst op proef geplaatst zouden kunnen worden.

Overigens weten werkgevers dikwijls niet eens bij welke instantie ze terecht moeten als ze een arbeidsongeschikte in dienst willen nemen. Ze zien op tegen de bureaucratische rompslomp. Een bezwaar waarvoor FNV-bestuurder Henk Muller best begrip heeft. Hij zal de Gemeenschappelijke Medische Dienst vragen extra aandacht aan dit onderwerp te besteden.

Betaalde baan

Opvallend is dat de ondervraagde ondernemers er eigenlijk geen idee van hebben hoeveel van de 900.000 wao'ers ondanks hun handicap een betaalde baan hebben. Meer dan 30 procent van de werkgevers schatte het aantal op 50.000 of minder. In werkelijkheid zijn het er 175.000.

De uitkomsten van de enquête zijn voor de FNV reden zelf de boer op te gaan om werkgevers te stimuleren meer gedeeltelijk arbeidsongeschikten aan te nemen. De vakcentrale pleit tevens voor meer voorlichting door de werkgeversorganisaties zelf.

Koningin Beatrix en premier Lubbers worden bij het verlaten van de Grote of Sint Jacobskerk opgewacht door een ere-wacht met fakkel.

Lovende woorden voor koningin bij sober koperen jubileumfeest

DEN HAAG (GPD) - Niet alleen koningin Beatrix kreeg gisteren tijdens de viering van het koperen regeringsjubileum in Den Haag lovende woorden. Ook voor prins Claus was er veel waardering. Premier Ruud Lubbers preees de maatschappelijke betrokkenheid van het koninklijk paar. „De verbondenheid met andere volkeren en landen en de zorg voor het milieu zijn terugkerende thema's in de redevoeringen van zowel prins Claus als koningin Beatrix”.

Kerk. „Het was soms muistil in de kerk. Niet alleen omdat het zo plechtig was, om goed te horen wat er gezegd werd. Maar ook om de oren te spitsen naar buiten, naar de roerige stad, om te horen of die geluiden zelfs binnen de muren doordrongen”.

Twaalf en een half jaar later, in de Grote kerk in Den Haag, was het opnieuw doodstil. Er werd voor het eerst voorzichtig gelachen toen de historicus Kossmann over de moeilijke beginperiode van koningin Juliana sprak. „Er waren spanningen, maar hoe ernstig deze waren en of zij voortkwamen uit meningsverschillen tussen vorstin en kabinet, is moeilijk te achterhalen. De koningin kwam voor lastige problemen te staan”, aldus Kossmann.

Ruim duizend mensen waren naar de Grote of Sint Jacobskerk gekomen om het regeringsjubileum te vieren. Ministers, staatssecretarissen, vakbondsbestuurders, maar ook bijna tweehonderd 'gewone' burgers waren uitgenodigd de viering bij te wonen.

Het was een sobere plechtigheid, waarbij onder anderen premier Lubbers, prof. dr. E. H. Kossmann en de voorzitter van de Eerste Kamer mr. H.D. Tjeenk Willink het koninklijk paar toespraken. Evenals Lubbers benadrukte de Eerste-Kamer voorzitter „dat koningin Beatrix én prins Claus beiden een positie hebben verworven waarin ze publieke aandacht vragen voor maatschappelijke problemen.”

Rellen

Lubbers herinnerde aan de rellen in Amsterdam tijdens de inhuldiging van Beatrix in de Nieuwe

Gelach

Op de televisieschermen, die overal in de kerk waren opgesteld, was goed te zien hoe prinses Juliana verbaasd reageerde, waarop het publiek even durfde te lachen. Na afloop was er voor de genodigden een receptie in het koor van de kerk.

Mensen die koningin Beatrix nog nooit van dichtbij hadden gezien, baanden zich een weg langs ministers, staatssecretarissen en kamerleden, om haar de hand te schudden. Hoewel de viering zelf wat stijf was, waren voornamelijk de 'gewone' burgers ingenomen met de ongedwongen sfeer tijdens de receptie. „Het is een belevenis zoveel bekende gezichten in het echt te zien”, aldus een genodigde.

'LIEVER AUTO AFSTAAN DAN CONFRONTATIE'

VN-transportbataljon zoekt veilige werkwijze in Bosnië

NUNSPEET - Het Nederlands-Belgische VN-transportbataljon, dat in het noordoosten van Bosnië-Herzegovina voedsel en medicijnen naar moeilijk bereikbare plaatsen moet brengen, tilt zwaar aan de veiligheid van de manschappen. Transporten zullen worden omgeleid of uitgesteld als de risico's te groot lijken. Dat verklaarden brigadegeneraal Miel Termont en de compagniescommandant Jan de Boer gisteren op een informatie-dag voor de VN-militairen en hun familie in Nunspeet.

Hun werk in Bosnië, aldus Termont. „Ons antwoord daarop is een optimale bescherming en voorbereiding.” Het Nederlandse deel van het VN-transportbataljon wordt verdeeld over de plaatsen Banja Luka in door Serviërs beheerst gebied en in Vitez dat 'binnen' het front ten noorden van Sarajevo ligt.

Met 4-tons- en 10-tons-vrachtwagens moeten de militairen goederen bezorgen op plaatsen, waar het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen niet kan komen. Zij worden daarbij zonodig beschermd door Canadese en Britse infanteristen onder VN-commando. Zijn deze eenheden niet bijtijds ter plaatse, dan zal daarop

worden gewacht, aldus Termont.

De 415 Nederlandse VN'ers die over een week vertrekken hebben een opleiding van zes weken achter de rug. Termont noemde „zelfhulp en kameradenhulp” de rode draad door de instructie, die verder voorzag in oprissing van de basiskennis, wapen- en schietlessen en een inleiding in de politieke situatie in voormalig Joegoslavië. De compagnie heeft op de Veluwe en op bospaadjes van de Limburgse Cauberg geoefend in de reactie op wegversperringen.

Hinderlaag

Termont erkent dat de transporten in een soort guerilla-oorlog verzeild raken. „Veel wijkt sterk af van wat wij van hoog tot laag hebben geleerd. In een hinderlaag moeten de mannen niet de berm in duiken ter verdediging van het konvooi, maar rustig uitstappen en nonchalant een shagje opsteken en hooguit wat dekking zoeken naast hun voertuig. Confrontatie moet worden vermeden. Je kunt in bepaalde situaties beter een auto afstaan dan je tot geweld laten verleiden”, aldus de brigadegeneraal die verantwoordelijk is voor de nieuwe VN-missie.

De apparatuur en de beveiliging van de transportcompagnie zijn met het oog op de moeilijke missie flink uitgebreid. Zo hebben alle voertuigen met geneeskundige taken plaatsbepalingsapparatuur gekregen. Elk transport zal bovendien een permanente satellietverbinding hebben met het commandocentrum. Compagniescommandant De Boer wees erop dat de voedsel- en medicijnenhulp „zonder aanzien des persoons” wordt verstrekt op door de VN-hulporganisatie aangewezen plaatsen. „De Nederlands-Belgische transportcompagnie is geen partij in het conflict.”

(Advertentie)

Kleine Patrick is achter het stuur gekomen van een VN-truck tijdens de voorlichtingsdag in Nunspeet voor de familieleden van de militairen, die volgende week naar Bosnië vertrekken.

De derby

* „Uhhh, neuhh, wij zijn niet ongelukkig met die nederlaag. Ik zal je dit zeggen, van rivaliteit is absoluut geen sprake. Kijk naar mijn lippen: ABSO-LUUT niet! We zijn zelfs blij met dit verlies. Ga maar na. We hebben onze provinciegenoot, die een moeilijke tijd doormaakt - ontslag trainer, dure spelers op de bank, hoge uitgaven - een dienst bezworen. Een dienst zeg ik, meneer! In één klap zijn ze hun frustraties daar kwijt. Ze voelen zich gelijkwaardig en ze zijn het ook. Wij spelen dan wel

een klasse hoger, maar alla, wij wonen tenslotte ook in een stad met bijna 90.000 inwoners en zij in een dorp met amper - hoeveel is het? - 30.000? Bovendien hebben wij ons in twee ronden hebben we zo'n anderhalve ton in de knip. Nee, zij mogen van ons nog wel even doorbekeren, kunnen ze dit seizoen misschien ook nog eens tegen een Ajax of PSV spelen. Wat wij gaan doen? Wij richten ons nu helemaal op een plaats in het UEFA-cuptoernooi.”

adviseur voor beter slapen®

En nu vanavond weer heerlijk in m'n "Metz" bed.

Binnenkort ook in Leeuwarden

Met elektrische auto veel schonere lucht

APELDOORN (ANP) - Als iedere Nederlandse automobilist in een elektrische wagen reed, zou de uitstoot van stikstofdioxide in het verkeer met 82 procent afnemen. Volgens professor D. Sperling van de Universiteit van Californië zou de emissie van zwaveloxyden met 17 procent dalen. De hoogleraar zei dat gisteren op een internationaal congres in Apeldoorn. De beste oplossing is een elektromotor die op waterstof loopt. Bij de verbranding van deze stof blijft alleen waterdamp over.

(Advertentie)

Leolux is weergaloos en Aukema zit in Sneek

Oosterdijk 8
Kleinzijd 9-13
Sneek
05150-12583

Houtbond CNV schroeft looneis ietsje omlaag

DRIEBERGEN (GPD) - De Hout- en Bouwbond CNV neemt voor de nieuwe bouw-cao genoegen met alleen een compensatie voor de gestegen kosten van het levensonderhoud. Van een extra verhoging om daarmee ook nog een, zij het geringe, reële verbetering van de koopkracht te bereiken, ziet de bond af. Maandag beraadt de bondsraad van de Bouw- en Houtbond FNV zich over de uitgangspunten voor de onderhandelingen over de bouw-cao.

Met grote tegenzin ging de bondsraad gisteren in Driebergen akkoord met het voorstel van het bestuur om het kwart procent 'extra' te laten zitten, waarmee de loonstijging zo beperkt mogelijk blijft.

Met de bondsraad viel in de eerste verte niet te praten over het idee van het Centraal Planbureau (CPB) en het kabinet om de lonen voor volgend jaar te bevriezen. De CNV'ers waren al verontwaardigd genoeg dat ze het kwart procent 'extra' moesten laten vallen.

Ongeloofwaardig

De bondsraadsleden waren hoogst geïrriteerd dat „koopstukken van CPB en de regering” in zo korte tijd met zo verschillende cijfers konden komen, waardoor plotseling een heel ander beleid gevoerd moet worden. Zowel de rekenaars van het planbureau als de verantwoordelijke ministers en hun ambtenaren werden ronduit ongeloofwaardig genoemd.

'Onrust politiemensen na reorganisatie weg'

DEN HAAG (ANP) - De onrust en demotivatie onder politiemensen verdwijnt pas als ze hun functie in de nieuwe organisatie kennen. Die verwachting sprak manager H. Borghouts van het project reorganisatie politie gisteren uit bij de presentatie van het onderzoek, dat de Katholieke Universiteit Brabant heeft gedaan naar de voortgang van de reorganisatie.

Het rapport maakt melding van een toenemende onrust onder politiemensen door de samenvoeging van rijks- en gemeentepolitiekorpsen tot 25 regiokorpsen. De ministers Ernst Hirsch Ballin van justitie en Ien Dales van binnenlandse zaken erkennen het probleem. „Het tanende draagvlak en de onrust onder het politiepersoneel heeft onze aandacht”, schrijven de bewindslieden aan de Tweede Kamer.

Cultuurschok

Borghouts verklaart de onrust uit de onzekerheid over de veranderingen van functie en de herverdeling van politiemensen over heel Nederland. De operatie functiewaardering heeft volgens hem een ware cultuurschok veroorzaakt. In tegenstelling tot voorheen schuiven politiemensen niet automatisch door naar een andere functie, maar moeten zij solliciteren.

Ook de opgelegde verplaatsing van politiemensen van noord naar zuid en oost naar west om de korpssterkte in het land beter te verdelen, heeft grote onzekerheid veroorzaakt. Borghouts noemt de onrust evenwel een „voorspelbare

Regering beperkt rijbewijstoerisme

DEN HAAG (GPD) - De Antilliaanse eilanden Saba en St. Eustatius zullen van Nederland extra steun ontvangen om de economische klap op te vangen na het wegvallen van het rijbewijstoerisme. Vanaf januari is het niet meer mogelijk om rijbewijzen die gehaald zijn in andere landen om te wisselen in Nederland, zo heeft het kabinet gisteren besloten. Het is nog niet bekend hoeveel geld Saba en St. Eustatius, waar de meeste 'rijbewijstoeristen' komen, van het rijk krijgen. In de afgelopen maanden zijn duizenden mensen naar de eilanden gereisd om in enkele dagen tijd het rijvaardigheidsbewijs te halen.

Hasjismokkelaars in Spanje veroordeeld

MADRID (DPA) - De rechtbank in de Spaanse havenstad La Coruna heeft twee Nederlanders veroordeeld tot gevangenisstraffen van zes jaar en boetes van een miljoen peseta's (ruim / 15.000) voor het smokkelen van hasj.

Het duo is vorig jaar aangehouden. In het dubbele dak van de vrachtwagen cabine werd ruim 1500 kilo hasj gevonden. In het havenplaatsje Algeciras zijn gisteren twee Nederlanders door de Guardia Civil aangehouden die in de dubbele bodem van hun caravan bijna 2000 kilo hasj hadden verstopt. Het tweetal werd aangehouden toen het van de verboot uit het Marokkaanse Tanger kwam.

Universiteit Groningen krijgt subsidie voor onderzoek naar kanker

GRONINGEN (ANP) - De Rijksuniversiteit Groningen heeft ruim / 4 miljoen subsidie gekregen van de Europese Gemeenschap (EG) voor onderzoek naar kankerellen. Het geld is bestemd voor biotechnologisch onderzoek van prof. dr. W. Konings naar de werking van zogenaamde membraanewitten in kankercellen.

Deze eiwitten zorgen er voor dat medicijnen bij chemotherapie uit kankercellen worden gestoten. Hierdoor zijn bij de behandeling veel medicijnen nodig. Het geld voor het Groningse onderzoek is afkomstig van een stimuleringsfonds voor wetenschappelijk onderzoek van de EG.

(Advertentie)

Soms heten de eerste pasjes 'stoelgang'.

(topkwaliteit loopstoeltjes)

BABY'S BESTE BEGIN

Drachten, Promenade Zuidkade 14 15 16
Assen, Gröningerstraat 1A

PATIENTEN VERGETEN VAAK WAT ARTS HEEFT VERTELD
Praatje specialist op band mee naar huis

DEN HAAG (GPD) - Patiënten krijgen in de toekomst wellicht een cassettebandje mee naar huis waarop het gesprek met hun specialist is opgenomen. Veel mensen komen na het ziekenhuisbezoek thuis en weten dan eigenlijk niet meer wat de specialist tegen hen heeft gezegd. Dit blijkt uit onderzoeken naar patiëntenvoorlichting.

Het Haagse ziekenhuis Westeinde neemt de komende maanden een proef met het cassetteconsult. Mocht het een succes worden, dan krijgt het experiment mogelijk een landelijke vervolg, denkt het Haagse ziekenhuis. „Veel patiënten zijn nerveus of gespannen tijdens een gesprek met de specialist”, zegt voorlichter Dick van der Meijden van ziekenhuis Westeinde. „Wat was nou eigenlijk de

essentie van het verhaal, denkt een patiënt bij thuiskomst. Met een cassettebandje kunnen ze het gesprek thuis nog eens beluisteren.”

Uitleg

De komende weken onderzoekt het ziekenhuis de opzet van de proef. Het is in ieder geval niet de bedoeling elk gesprek volledig op te nemen, zoals bijvoorbeeld de uitleg hoe vaak een medicijn moet worden ingenomen. „Nee, de arts zet de recorder pas aan als hij gaat uitleggen wat voor een ziekte zijn patiënt heeft of wat voor een behandeling of operatie de patiënt moet ondergaan”, zegt van der Meijden.

Als de patiënt geen bandopname van het gesprek wil hebben, wordt het ook niet opgenomen. „De patiënt krijgt bij de balie uitleg dat

het mogelijk is het gesprek met de specialist op band mee naar huis te nemen. De keuze is dus aan hem of haar”, legt van der Meijden uit.

De Landelijke Specialisten Vereniging (LSV) staat positief tegenover het initiatief. „Iedere bijdrage tot meer begrip tussen specialist en patiënt is meegenomen”, aldus een woordvoerder van de LSV. „Wij weten dat advies van de specialist te onthouden. Misschien dat een cassettebandje dit probleem kan oplossen”.

Het cassette-consult is een initiatief van ziekenfonds Haaglanden en verzekeraar Nuts Aegon. Van der Meijden: „Waarschijnlijk gaan zij de kosten van het bandje financieren. Daarover zijn de komende weken nog besprekingen.”

VN: SERVIERS BESCHIETEN VLUCHTELINGEN

Massale vlucht moslims en soldaten na val stad Jajce

BELGRADO/SARAJEVO (Reuter, AFP, DPA) - Met de Servische verovering van het Westbosnische stadje Jajce is gisteren een nieuwe grote vluchtelingenstroom op gang gekomen. Duizenden militairen en burgers, overwegend moslims, zijn door de bergen naar het 30 kilometer verderop gelegen Travnik gevlucht. De vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (UNHCR) rekent erop dat zeker 15.000 mensen Jajce ontvluchten of al ontvlucht zijn. Een UNHCR-woordvoerder meldde gisteren dat Serviërs het vuur hadden geopend op vijfduizend vluchtelingen die geen kant op konden.

De VN-organisatie heeft inmiddels maatregelen getroffen om de vluchtelingen op te vangen en te verzorgen. Vanuit de Kroatische havenstad Split vertrokken gisteren tien vrachtwagens met levensmiddelen en hulpgoederen naar de noordwestelijke Bosnische stad Vitez. Vandaag werden nog veertien vrachtwagens verwacht.

De inneming van Jajce is voor de Bosnische Serviërs van enorm belang, omdat daardoor een verbinding is ontstaan met de Servische regio Krajina in Kroatië. Voor de Bosnische Serviërs is de verovering van Jajce op de moslims een

belangrijke stap op weg naar een Groot-Servië, zo bleek gisteren uit de woorden van de voorzitter van het parlement van de Bosnische Serviërs, Milovanovic.

Hij verklaarde dat het Servische Krajina in Kroatië en de Serviërs in Bosnië-Herzegovina hun grondgebied zullen samenvoegen. Beide parlementen zouden dat plan vandaag al bespreken. Zijn Servische collega in Krajina, Goran Hadzic, zei tegenover de in Belgrado verschijnende krant Borba dat alle Serviërs in Joegoslavië verenigd moeten worden. Hij zei te hopen dat de parlementen van de Servische Bosniërs, Servisch-Krajina

(Kroatië), Servië en Montenegro begin volgend jaar samen gaan als voorbereiding op een volledige Servische eenwording.

Opdeling

Westerse diplomaten zien de Servische verovering van Jajce als een opdeling van Bosnië-Herzegovina tussen de Serviërs en de Kroaten, die door de wereld als een voldongen feit zal worden geaccepteerd. Zij houden er rekening mee dat de strijd in Bosnië nog wel twee jaar kan duren, compleet met massaal bloedvergieten, grote vluchtelingenstromen en grootscheepse etnische zuiveringen, van dorp tot dorp, van stad tot stad.

De val van Jajce betekent ook dat nabijgelegen plaatsen als Vitez, Travnik, Novi Travnik, Prozor onder grote druk komen te staan van de Bosnische Serviërs. In deze steden vielen de afgelopen weken honderden doden bij felle gevechten tussen Kroaten en moslims, terwijl in Jajce Kroaten en moslims zij aan zij vochten tegen de Bosnische Serviërs.

Door de gevechten tussen regeringstroepen en aanhangers van de voormalige president Nabijev zijn er voedseltekorten ontstaan in de Tadzjiekse hoofdstad Doesjanbe. Een lid van de oppositie zorgt er voor dat de tientallen wachtenden in de rij voor brood niet voor hun beurt gaan.

Foto AP

Tadzjikistan vraagt Rusland meer troepen voor Doesjanbe

DOESJANBE (Reuter, AFP) - Tadzjikistan heeft gisteren Rusland gevraagd meer troepen te sturen om te helpen de hoofdstad Doesjanbe te verdedigen tegen pro-communistische opstandelingen. Dat heeft de premier van de middenaziatische republiek, Abdoelmalik Abdoelajanov, verklaard tegenover de Britse zender BBC.

„Zonder hulp van Rusland zijn we niet in staat het huidige conflict op te lossen”, zo stelde Abdoelajanov. Hij liet weten dat de Russische versterkingen de belangrijke wegen rond Doesjanbe moeten

controleren. Momenteel zijn naar schatting 3500 Russische militairen in Tadzjikistan gestationeerd.

Aanhangers van het bewind van de voormalige president Rachmon Nabijev vielen afgelopen week in de Tadzjiekse hoofdstad binnen en bestormden het presidentiële paleis en het parlement. Na hevige gevechten trokken de opstandelingen zich weer terug in hun machtsbasis Toersoenzade, aan de grens met Oezbekistan. De aanhangers van Nabijev hebben bij Doesjanbe nog wel de dorpen Javan en Gissan in handen, plus het zuidelijker gelegen Koergan-Tjoebe.

De Tadzjiekse autoriteiten kon-

digden gisteren aan dat woensdag ongeveer duizend gevaarlijkde van de huidige regering en de oppositie in Choedjant bij elkaar komen voor een zitting van de zogeheten Algemene Assemblée. Choedjant, het voormalige Leninabad, is de voormalige woonplaats van oud-president Nabijev.

De Tadzjiekse regering verklaarde voor Choedjant te hebben gekozen omdat Koeljab en Koergan-Tjoebe als alternatieve afvielen wegens het daar heersende geweld. Doesjanbe werd na de coupoging van afgelopen week-einde eveneens als te onveilig beschouwd.

‘Terugtrekking leger uit Baltische staten kan wel zeven jaar duren’

Van onze correspondent

MOSKOU - De Russische onderminister van defensie Gromov heeft gisteren verklaard dat het nog wel zeven jaar kan duren voor alle Russische militairen uit de drie Oostzeelanden zijn teruggetrokken. President Jeltsin had beloofd dat dit uiterlijk in 1994 het geval zou zijn. Donderdag besloot hij per presidentieel decreet de terugtrekking voorlopig uit te stellen.

Jeltsin verklaarde zijn besluit met te zeggen dat hij zich zorgen maakt over de rechten van de Russisch-talige minderheden in de drie landen. Zowel in Litouwen, Estland als Letland is onthutst gereageerd op Jeltsins decreet. Het decreet wordt in Moskou beschouwd als een concessie aan de militairen, in ruil voor steun van defensie voor Jeltsins strijd tegen de conservatieven in het parlement.

Gewapend offensief Unita in twaalf Angolese steden

LUANDA (Reuter) - Eenheden van de Angolese oppositiebeweging Unita zijn in ten minste twaalf steden een gewapend offensief begonnen. Volgens radiobERICHTEN uit Luanda hebben guerrillastrijders van Unita daarbij een artillerie- en mortieraanval uitgevoerd op de bij het vliegveld van de hoofdstad gelegen buitenwijk, Cassenda. Zeker dertien mensen zouden om het leven zijn gekomen.

De al dertig jaar durende burgeroorlog in Angola is weer in alle hevigheid opgelaid en het vredesakkoord dat in mei 1991 werd gesloten lijkt van tafel te zijn. De Britse regering heeft gisteren al de Britse staatsburgers in Angola aangeraden het land te verlaten wegens de gevechten. In Pretoria ontkende de Zuidafrikaanse rege-

Omstreden amnestiewet Zuid-Afrika aangenomen

Van onze correspondent

JOHANNESBURG - De Zuidafrikaanse Presidentiële Raad heeft gisteren haar goedkeuring gehecht aan de omstreden amnestiewet van de regering. De wet geeft president Frederik de Klerk het recht om degenen die politiek gemotiveerde misdaden hebben gepleegd, te vrijwaren van strafvervolg.

De wet was vorige week gestrand in het drie-kamerparlement. De Indische kamer stemde tegen het voorstel, dat al was aangenomen in de blanke en kleurloze kamers. De Klerk besloot daarop het wetsontwerp voor te leggen aan de Presidentiële Raad. Deze is in het leven geroepen door zijn voorganger, P.W. Botha, om voorstellen die het parlement had verworpen, alsnog tot wet te verheffen.

De hele binnen- en buitenparle-

mentaire oppositie is te hoop gelopen tegen de wet, die daders kan vrijwaren van vervolging zonder bekendmaking van hun misdaden. Hun namen zullen daarentegen wel gepubliceerd worden in de staatscourant.

De Klerk zegt de wet nodig te hebben om ANC-leden en leden van andere bevrijdingsbewegingen amnestie te verlenen. Dat wordt bestreden door juristen die zeggen dat de president deze bevoegdheden al had op grond van een eerdere amnestiewet. Vermoed wordt dat de president gewicht is voor de druk van functionarissen en officieren in het veiligheidsapparaat, die niet onder de werking van de eerdere wet vallen.

De Zuidafrikaanse Vereniging van Juristen heeft de wet veroordeeld omdat 'zij herinnert aan de ergste uitwassen in de geschiedenis van het Zuidafrikaanse recht'.

Drie Portugezen en twee Angolezen kwamen gisteren om het leven, toen ze in de omgeving van het vliegveld bij de Angolese hoofdstad Luanda in het schietveld verzeild raakten bij een vuurgevecht tussen guerrillastrijders van Unita en regeringstroepen.

Foto EPA

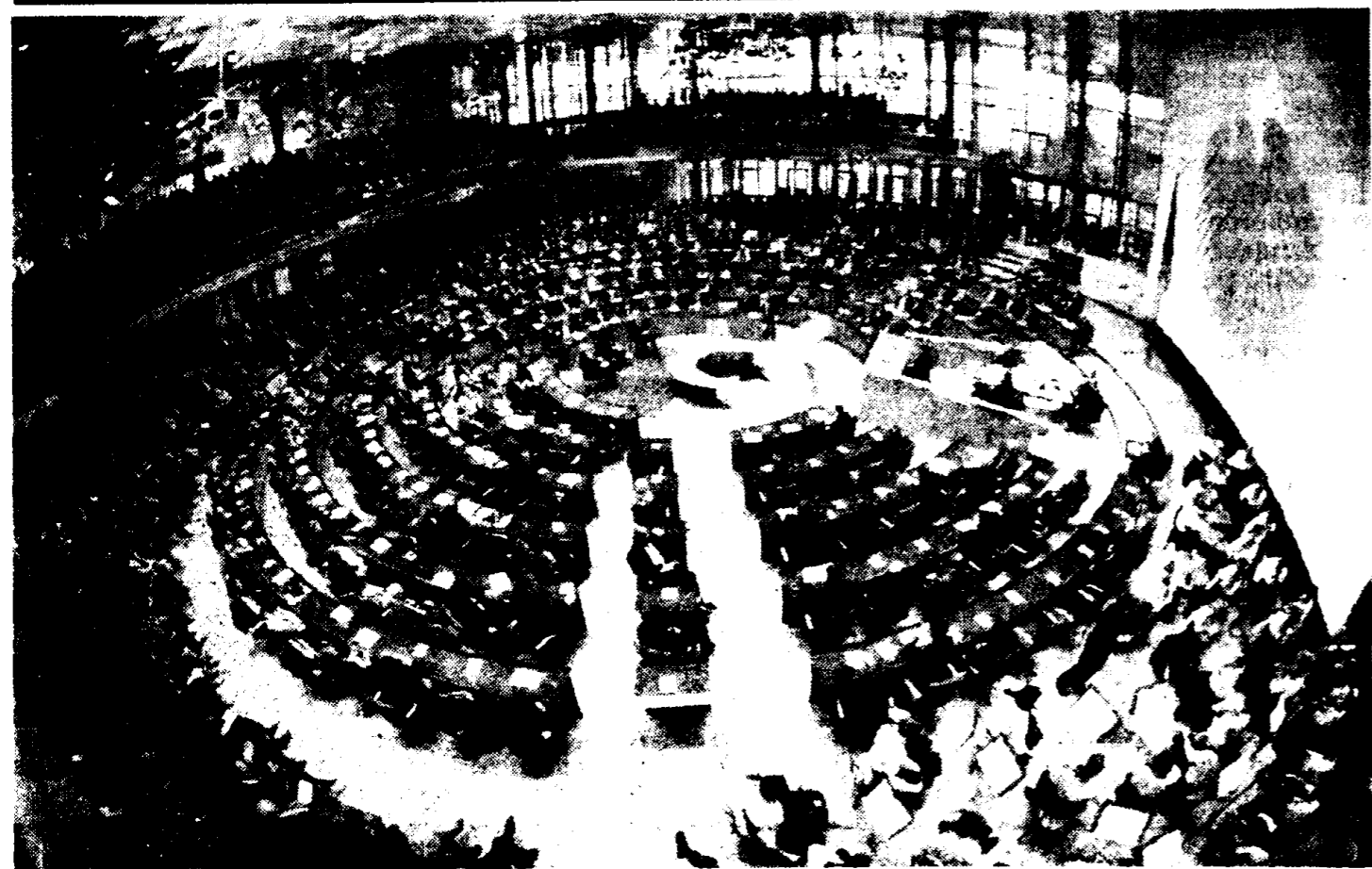
ring berichten dat Zuid-Afrika van plan is Angola binnen te vallen. Vanaf het moment dat Unita-leider Jonas Savimbi vorige maand de algemene en presidentsverkiezingen verloor, heeft hij bedreigd de burgeroorlog te her-

vatten. De Unita werd verslagen door de regerende MPLA van president José Eduardo dos Santos. Savimbi beweert, in tegenstelling tot waarnemers van de Verenigde Naties, dat op grote schaal gefraudeerd is.

Schrikbeeld

Dat concept van een 'Europa à la carte', waarbij ieders deelname op maat wordt gesneden, is volgens sommigen de enige manier waarop de EG kan blijven functioneren wanneer ook de Zweden, Finnen, Oostenrijkers, Polen en Hongaren lid worden. Maar het is een schrikbeeld voor de landen die geloven dat de uitholling van de EG begint.

Medio december wordt de beslissende EG-top gehouden in het Schotse Edinburgh. Daar moet blijken of de tijdboom onder Maastrecht onschadelijk gemaakt kan worden zonder dat de Denen worden gedwongen de EG te verlaten.

Duits parlement in 'glaspaleis aan de Rijn'

BONN - Het Duitse parlement zetelt sinds gisteren in een nieuw gebouw, dat de bijnaam 'het glaspaleis aan de Rijn' heeft gekregen. De schepping van Günther Behnisch bevat een ronde grote zaal voor de 662 leden van de Duitse Tweede Kamer. De bouw heeft rond de f. 300 miljoen gekost. Bondskanselier Kohl heeft in Der Spiegel aangekondigd dat het parlement pas in het jaar 2050 van Bonn naar Berlijn verhuist en niet in 1993 zoals de Bondsdag vorig jaar met krappe meerderheid besloten heeft. De voor de verhuizing benodigde f. 15 miljard heeft Duitsland de komende jaren hard nodig voor de wederopbouw van de voormalige DDR en de bouw van nieuwe huizen.

Foto EPA

Italië wil roken fors aan banden leggen

ROME (AP) - De Italiaanse regering heeft gisteren wetsvoorstellen aangekondigd om het roken in openbare gelegenheden en in het openbaar vervoer te verbieden. De beperkingen zouden gelden voor restaurants, discotheken, kunstgalerieën en radio- en televisiestudio's. Bij plaatsing van luchtverversingsapparatuur is ontheffing mogelijk.

Air France gaat per 1 januari het roken tijdens Europese vluchten van minder dan twee uur verbieden, zo heeft de Franse nationale luchtvaartmaatschappij gisteren meegedeeld. Air France heeft het roken op haar binnenlandse vluchten al in 1990 verboden. De aankondiging komt twee dagen voordat in Frankrijk een wet van kracht wordt die het roken op de werkplek en in openbare gelegenheden drastisch aan banden legt.

AARDSCHOKKEN (AP) - In het zuidoosten van Marokko en langs de kust van de Joegoslavische republiek Montenegro is de bevolking gisteren opgeschrikt door enkele aardbevingen. In Marokko vielen 45 gewonden, van wie er volgens het officiële persbureau MAP 5 slecht aan toe waren.

Ambtenarenapparaat VS wacht grote schoonmaak

Van onze correspondent

Hans de Bruijn
WASHINGTON - Makelaars in Washington maken momenteel overuren op zoek naar nieuwe huizen en appartementen. Bij de arbeidsbureau's en 'headhunters' pulsen de dossiers uit van de banenzoekers. Geen werkloze timmerlieden of lopende-bandwerkers, maar hooggekwalificeerde academici, advocaten, financiële specialisten en ander ambtenarenvolk.

Zelden eerder heeft in Washington zo'n opgewonden sfeer overheerst als nu de banen van duizenden ambtenaren van de regering-Bush aan een zijden draadje hangen. Natuurlijk, de peilingen wijzen uit dat Bush dinsdag toch nog kan winnen, maar het lijkt er op alsof de ratten het zinkende schip al aan het verlaten zijn.

Mocht Bill Clinton de nieuwe Amerikaanse president worden, dan kan in Washington de 'grote schoonmaak' beginnen. Het ambtenarenapparaat zit na twaalf jaar Republikeins bewind natuurlijk vol met aan de partij trouwe volgeleerden. Zo'n 1700 ambtenaren hebben hun banen te danken aan hun loyaliteit aan de partij.

Als Clinton wint, zullen plaatsen worden ingenomen door tweeduizend Democraten. Nieuwelingen natuurlijk, want sinds in 1980 Jimmy Carter het Witte Huis moest onttrinnen, hebben de Democraten nauwelijks nog kansen gehad op hogere functies. En die kandidaat-ambtenaren zijn al druk bezig hun nieuwe terrein te verkennen.

Leuke baantjes

Republikeinse ambtenaren polsen intussen bedrijven voor nieuwe banen. Het 'Plum Book', waarin de leukste overheidsbaantjes worden geadvertiseerd, belooft binnenkort een nieuwe editie waarin achtduizend van de meest begeerde federale jobs vermeld staan, die na een machtswisseling in Washington beschikbaar zullen komen.

Een makelaar in Washington zei deze week de vraag nauwelijks aan te kunnen. Het zijn weliswaar geen vaste koopopdrachten, maar verzoeken om informatie over lokaties en huizen. Alle makelaarskantoren zijn druk bezig de markt in kaart te brengen om hun potentiële klanten straks zo snel mogelijk te kunnen helpen.

Wensenlijst Denen stelt EG voor problemen

de, maakt duidelijk dat symbolische concessies alleen onvoldoende zijn. Vijf maanden na het nipte Deense 'nej' staan de juristen met lege handen en de politici voor een geweldig probleem: wordt Europa een 'gemeenschap à la carte', of verlaten de Denen de EG?

Afspraken

Zeven van de acht fracties uit het parlement hebben premier Poul Schlüter op pad gestuurd met de boodschap dat de Denen graag lid willen blijven van de EG. Maar tegelijkertijd moeten er juridisch bindende afspraken komen dat Kopenhagen niet meedoet aan de invoering van een Europese munt, dat het afzijdig blijft van militaire,

justitiële en politioenele samenwerking, en dat EG-onderdanen geen stemrecht krijgen voor gemeenteraadsverkiezingen.

Schlüter en zijn minister van buitenlandse zaken Elleman-Jensen zullen de komende weken met de boodschap de Europese hoofdsteden afreizen. De ontvangst die hen daar wacht, valt nu al te voorspellen: begripvol, maar koeltjes. Premier Ruud Lubbers waarschuwde een paar weken geleden al dat de manoeuvreerruimte zeer beperkt is, maar de Denen lijken zich aan die waarschuwingen weinig gelegen te laten liggen.

Zo bestaat algemeen de indruk dat het Verdrag van Maastrecht moet worden opgebroken wanneer de Deense uitzonderingsposi-

ties op een manier die 'juridisch bindend' is zwart op wit op papier moeten komen te staan. Dat was nu juist uitgesloten, memorieerde voorzitter Jacques Delors van het dagelijks bestuur van de EG donderdag nog maar eens. Kopenhagen zou in de visie van de Europese Commissie genoegen moeten nemen met een 'interpretatieve verklaring', een aanhangsel met veel tekst en uitleg, maar zonder juridische status.

Lagerhuis

Maar het gaat niet alleen om de juridische kant van de zaak. „Daar zijn knappe koppen voor om die op te lossen, al heb ik nog geen goedvondst gezien”, zegt een hoge EG-

diplomaat. Een tweede aspect aan het wensenlijstje is dat het gepubliceerd is vlak voor het debat in het Engelse Lagerhuis over 'Maastrecht'. Een flink deel van de conservatieve Euro-sceptici daar vindt dat Groot-Brittannië 'Maastrecht' niet moet goedkeuren voor de problemen met Kopenhagen de wereld uit zijn.

Het was uitgerkend het Britse ministerie van buitenlandse zaken dat deze week in een geheim document waarschuwde dat de 'waarschijnlijk onaanvaardbare' Deense eisen de ratificatie door Londen 'lelijk in de wielen zou kunnen rijden'.

Het belangrijkste knelpunt in de Deense benadering is echter van politieke aard. Het lijkt er op

'Bush wist wel van ruil wapens voor gijzelaars'

WASHINGTON (Reuter) - Een notitie uit 1986 van de toenmalige minister van defensie Casper Weinberger toont aan dat George Bush, die toen vice-president was, steun heeft gegeven aan de geheime afspraken met Iran over het ruilen van wapens voor gijzelaars. De notitie, die gisteren is vrijgegeven, ondergraaft Bush' jarenlange bewering dat de afspraken buiten hem om zijn gemaakt en dat hij niet op de hoogte was van de kritiek van Weinberger en de toenmalige minister van buitenlandse zaken George Shultz op de deal.

De affaire, die bekend staat als het Iran-contra-schandaal, gaat over geheime wapenverkoop aan Iran. De opbrengsten zouden aan de contra's gaan, die tegen het linkse regime in Nicaragua vochten, hoewel steun aan de contra's door het Congres verboden was.

De notitie kwam gisteren boven water als bewijsmateriaal in een nieuwe aanklacht tegen Weinberger dat hij tegen het Congres heeft gelogen over de vraag of hij al of niet aantekeningen had gemaakt die betrekking hebben op de affaire.

Belgische minister Moureaux stapt op

Van onze correspondent
BRUSSEL - De Belgische minister van sociale zaken, Philippe Moureaux, heeft gisteren ongewacht zijn ontslag ingediend. De Waalse socialist zei op te stappen omdat er niets terecht komt van zijn ingrijpende plannen om de gezondheidszorg te hervormen. Het ontslag komt voor de regering van premier Dehaene op een uiterst ongelegen moment. Het rooms-rode coalitie-kabinet is net bezig bij de oppositie steun te vinden voor een grondige hervorming van de Belgische staat.

Moureaux (53) was jarenlang als vice-premier voor de Parti Socialiste één van de sleutelfiguren in de Waalse en Belgische politiek. Hij veroorzaakte vorig jaar de val van het kabinet-Martens door het slepende Waals-Vlaamse conflict op te rakelen. Als minister voor 'institutionele hervormingen' was Moureaux in vorige regeringen nauw betrokken bij de lange reeks wijzigingen van de Belgische staatsstructuur.

Bij zijn reorganisatieplannen voor de gezondheidszorg stuitte de minister op fel verzet van de christelijke mutualiteiten, vergelijkbaar met de Nederlandse ziekenfondsen. Die zijn vooral in Vlaanderen oppermachtig en beheren grote delen van de sociale zekerheid. De bewindsman wilde ziekenfondsen en ziekenhuizen sterker verantwoordelijk maken voor het betuigen van de kosten van de gezondheidszorg. Daarnaast streefde hij naar beperking van het geweldig grote aantal artsen in België. Toen het kabinet gisteren een beslissing opnieuw uitstelde, gaf Moureaux er de brui aan.

Landbouwerleg VS-EG in Chicago

BRUSSEL (ANP) - EG-landbouwcommissaris Ray MacSharry zal morgenavond en maandag in de Amerikaanse stad Chicago overleg voeren met de Amerikaanse minister van landbouw Ed Madigan. De bedoeling van de bijeenkomst is overeenstemming te bereiken over de landbouwparragraaf in een nieuw vrijhandelsakkoord.

Als de twee elkaar ontmoeten betekent dit dat er een reële kans op succes is voor het bereiken van een bilateraal akkoord, dat de weg zou vrijmaken voor het afsluiten van een nieuw vrijhandelsakkoord op basis van het GATT-verdrag. Volgens Europese functionarissen wil de regering-Bush voor de verkiezingen aanstaande dinsdag een akkoord bereiken, om de hervestingskansen van Bush te vergroten.

OPLEIDEN (Reuter) - De tweedaagse conferentie over economische ontwikkeling in het Midden-Oosten is gisteren in Parijs afgesloten met een toezegging van de Amerikaanse regering dat men Palestijnse kaders zal gaan opleiden voor het overnemen van bestuurlijke in de door Israël bezette gebieden.

LEEUWARDER COURANT

Een uitgave van de
Friesche Pers Coöperatiegroep bv
Directie: G. J. van Aalst, H. van Setten

LEEUWARDEN:
Voorstreek 99, Postbus 394, 8901 BD.
Tel. 058-965598, Telex 46189.
Fax-nr redactie 058-965409.
Advertenties: tel. 058-965752.
Fax-nr 058-965509.
Paardwarserservice LC 058-965752.
Overlijdensadvertenties
van 20.00-22.00 uur m.u.v.
zaterdag, tel. 058-965752

REGIOKANTOREN:
SNEEK: tel. 05130-14822.
HIERNEVEN: tel. 05150-83322.
DRACHTEN: tel. 05120-84466.
DOKKUM: tel. 05190-33157.
FRANKER: tel. 05170-8108.
OOSTERWOLDE: tel. 05160-15886.

MAZORGING:
Maandag t/m vrijdag tot 19.00 uur.
Zaterdag tot 12.00 uur.
LEEUWARDEN: tel. 058-132040.
LEEUWARDEN: tel. 05130-23880.
SNEEK: tel. 05150-83355.
DRACHTEN: tel. 05120-22508.
DOKKUM: tel. 05190-97660.
FRANKER: tel. 05170-7554.
OOSTERWOLDE: tel. 05160-12555

ABONNEMENTSPRIJS:
Per maand f. 26,46 (uitsluitend automatische betaling), per kwartaal f. 80,15, bij automatische betaling f. 78,80. Losse nrs m. f. m. v. f. 1,35 z. f. 1,85.

Tabak

Het is geen toeval dat de expositie '500 jaar tabakcultuur' in het Amsterdamse Tropenmuseum in het Columbusjaar gehouden wordt. Na zijn landing op de Bahama's deelde de Admiraal van de Zee glazen kralen en rode mutjes uit. Als tegengeschenk kreeg hij papagaaien, katoendraad en 'een soort gedroogd blad'. Later, op Cuba, legde hij in zijn scheeps-journaal vast dat de Indianen zichzelf 'bewieroken' met een 'brandende tak'. Hij beschrijft in feite de wilde havana, de voorloper van het latere kwaliteitsproduct.

'Tabak' was een van de vele nieuwe woorden die de sprong van de Nieuwe naar de Oude Wereld zou maken. Ik heb een boekje in mijn bezit waarin een hele waslijst van dergelijke woorden zijn opgenomen. Hier zijn er een aantal: ananas, ara, avocado, barbecue, boa, boekanier, cassave, cavia, chilipeper, chocola, coca, condor, gauchon, guano, hangmat, jaguar, kaaiman, kannibaal, kolibrif, leguaan, mahonie, mais, mangrove, mescaline, moccasin, muskusrat, orkaan, pampa, papaja, patat, piranha, poema, poncho, sigaar, tomaat, totem, wigwam en yucca.

Onze taal is kortom doorspekt met woorden uit het Tupi, Arawaks, Caribisch, Taino (van Haïti), Cherokee, Sioux, Maya en andere Indiane talen, waarvan sommige zelfs uitgestorven zijn. 'Hangmat' lijkt een gewoon Nederlands woord dat, net als 'zitbank' of 'ligfiets', precies beschrijft waar het voorwerp voor dient. In werkelijkheid stamt het van 'hamaka', een Taino-woord, en nestelde het zich als 'hamaca' in het Spaans en als 'hamac' in het Frans. De Nederlandse matrozen, die eerst niet over kooien maar over slaapnetten beschikten, spraken van 'hangmak'. Later werd dit om een voor de hand liggende reden verhaspeld tot 'hangmat'.

Avankelijk werd de tabak in Europa als een wonderkruid beschouwd. Schipper Cornelis Bontekoe prees het groene blad, de pruim en de rook aan tegen duifheid, hoofdpijn, slaperigheid, kiespijn, bijziendheid, hardhoorigheid, jicht, buikkramp, schurft, puisten, vurigheid, magerheid, wormen en vetzucht. Anderen zagen in het kruid zelfs een remedie tegen hoesten en kortademigheid!

Misschien hield de opmars van het roken ook verband met het bestrijden van de pest. Eeuwenlang stond men machteloos tegenover deze gruwelijke ziekte, die als een straf van God werd beschouwd. Hoe kon een mens aan de zeis van de pest ontkomen? Door te vluchten; droeg hij de bacillen nog niet in zijn bloed, en arriveerde hij op een plek waar geen zwarte ratten huisten, dan maakte hij een kans. Je barricaderen in je eigen huis, bood meestal geen voldoende bescherming. Aderlaten had geen zin en hetzelfde gold voor het kauwen op bepaalde wortels en het opzuigen van citroensap. Een veel betere methode was het verbranden van takken van de jeneverbes, waarbij veel rook werd ontwikkeld. De vlooiën bleven zo op afstand. Door regelmatig de brand in de pijp te steken, hoopten de rokers de besmette pestlucht op afstand te houden.

De Franse arts Jean Nicot gaf zijn naam aan de herba Nicotiana en het vergif nicotine. Nicot ontbreekt dan ook nooit in woordenboeken met eponiemen, waarin woorden zijn verzameld die van persoonsnamen zijn afgeleid. Nicot beschouwde de tabakspant eveneens als een medicinaal gewas. De rook bestreed migraine en zelfs hysterie, indien die tenminste met een klisterspuit in het darmkanaal werd geblazen. Zo bond de tabakrook via de roeper en de poeper de strijd aan met lichamelijke en geestelijke stoornissen.

Hoe wordt er nu in moderne kruidenboekjes over het voormalige wonderkruid geoordeeld? Hoe kijkt men bijvoorbeeld in Zalk tegen een pijp tabak en een goede sigaar aan? Klazien, die sinds kort ook cosmetische producten als uierzalf en honingshampoo aan de man probeert te brengen, laat zich daar nauwelijks over uit. Zij heeft het in haar puur natuur-boekjes wel een keer over nicotine, maar dan in de zin van nicotine-verslaving. Wat moet je doen om daar een eind aan te maken? Heel eenvoudig: men plukke een handvol vlierbladeren en legde die in de zon te drogen. Vervolgens wordt daar een knisperende sigaar van gedraaid, die in de mond van de kettinkroger wordt gestoken. Een vlammetje erbij en klaar is kees.

Goedkoop en gezond, zou Klazien zeggen.

GERRIT JAN ZWIER

Fries CDA is onberekenbaar

Hakken in de grond, niet te snel compromissen sluiten en meer durven. Die boodschap gaf de Friese CDA-voorzitter Jasper de Goede zijn achterban deze week bij zijn afscheid mee. Wat de provinciale fractie betreft kan de Goede gerust zijn. Die durft veel, sluit niet snel compromissen en zet vaak de hakken stevig in de grond. Gedeputeerde Staten en de andere collegefracties hebben het er maar moeilijk mee.

Door Atze Jan de Vries
redacteur LC

Bij de provinciale verkiezingen van vorig voorjaar nam het CDA de macht over van de PvdA. In de campagne die eraan vooraf ging had het CDA al de toon gezet met een hard programma, dat een geest ademde van opgestroopte mouwen en waarin de partij zich kritisch opstelde tegenover de bureaucratie. Onder zware druk van de christen-democraten spijkerden Provinciale Staten vervolgens een 'regeerakkoord' in elkaar dat heel veel op het CDA-programa lijkt.

Maar met plannen alleen ben je er niet. Het is zaak de papieren voornemens in beleid om te zetten. En daar heeft de CDA-fractie moeite mee. Na pijnlijke besluitvorming over een reorganisatie is het provinciale ambtelijke apparaat in CDA-ogen nog altijd te groot. En in de provinciale kernakkoord-discussie van vorig jaar hakten de Staten geen grote knopen door. Beide besluiten zijn door het CDA gesteund, maar het heeft er alle schijn van dat de fractie beide discussies graag zou overdoen.

Gezagsvacuüm

De vraag is of dat wat zou uitmaken. De CDA-fractie vormt namelijk geen eenheid en kampt bovendien, ook in het overkoepelende gewestelijke bestuur, met een gezagsvacuüm. De andere collegepartijen, PvdA en VVD, kennen

MONIE BRANDSMA-YDEMA

dat probleem niet. In de PvdA hebben de gedeputeerden, die van wanten weten, het voor het zeggen. De fractie volgt bijna altijd een enkeling daargelaten. En de VVD, die eigenlijk te klein is om echt verdeeld te kunnen zijn, wordt vakkundig geleid door Gerard van Klaveren en Wander Blaauw.

Het CDA moet het zonder sturing van gedeputeerden doen, zeker sinds het wegvallen van Douwe van der Til, Kobus Walsma en Akke Brandenburg-Vogelzang, die al jarenlang op het pluche zaten, missen het overzicht dat nodig is om de ambitieuze fractie in de stokken te kunnen houden. En hoewel Siem Jansen als gedeputeerde een veelbelovende start heeft gemaakt, is hij nog te kort lid van het college om nu al een serieuze gooi naar de macht te kunnen doen.

Van de 'gewone' fractieleden speelt voorzitter Monie Brandsma-Ydema weliswaar de eerste viool, maar zij produceert te weinig volume om de rest van het orkest te overstemmen. Bij de algemene beschouwingen van vorig jaar werd zij voor de interruptiemicrofoon dan ook links en rechts door fractiegenoten gepasseerd. Henk Mol en meer nog Henk Pruikma, die supporters van de harde lijn, zijn wel heel duidelijk te horen. Voor Mol hebben de meeste CDA'ers bovendien ontzag, maar

hij bemoeit zich niet met elke kwestie even intensief. Daarom is ook hij geen consistente leidersfiguur.

Doodsbenauwd

Het CDA-huis is in zichzelf verdeeld als het de vraag moet beantwoorden hoe de programma's concreet beleid moeten worden. Het stemgedrag van de fractie is daardoor dikwijls onvoorspelbaar, en dat maakt GS en ook de andere collegefracties onzeker. Voorbeelden genoeg. Zo was de PvdA-fractie dit voorjaar doodsbenauwd dat het CDA gedeputeerde Johanneke Liemburg zou willen wippen omdat het Tjeukemeer geen hotel-eiland kreeg. De rechtervleugel van het CDA was daartoe inderdaad bereid.

Tijdens de voorbereiding van de PEB-fusie, om nog maar eens een veelzeggend voorbeeld te noemen, begrepen de CDA-gedeputeerden te laat dat de fractie het niet met het college eens was, met voor het provinciebestuur alle vervelende gevolgen vandien. En dankzij toegevingen van het CDA mocht Bolsward dit jaar enkele maanden tevergeefs hopen op de komst van het nieuwe provinciale waterschap. Over de tijdelijke huisvesting van dat schap in Leeuwarden heeft het CDA zeer veel stennis gemaakt, zonder dat ooit duidelijk is geworden waar dat allemaal goed voor was.

(Advertentie)

Jan Eringa gekozen bij de top

Ieder kwartaal reikt Diners Club Card de Service Excellence Award uit: een onderscheiding die wordt verdiend op grond van geboden service en kwaliteit.

Een derde plaats werd onlangs toegekend aan Jan Eringa!

Een derde plaats? Nou ja, met zaken als de Society Shop, KLM Shopping on Board en de Bijenkorf onder je, kun je gerust spreken van een eervolle vermelding.

LEEUWARDEN, Groentemarkt /hoek Oosterstraat
SNEEK, Oosterdijk 20

Reformatie na 475 jaar nog actueel

Er is alle reden om vandaag - 475 jaar na 31 oktober 1517 - Hervormingsdag te vieren. De Rooms-Katholieke Kerk wordt steeds roomser, het pausdom steeds pauselijker. In het gesprek Rome-Reformatie is de winter ingetreden. Met wat Rome leert, vooral op het gebied der zeden, verwijderd het zich steeds verder van de hedendaagse wereld, de andere kerken en zijn eigen gelovigen.

TE GAST OP ZONDAG

Jacob Noordmans

Het vasthouden aan het celibaat en het weren van de vrouw uit het ambt blokkeren voor Rome de weg naar de christelijke eenheid en naar de toekomst. Juist nu reformatie meer dan ooit nodig is, wordt Rome een kerk van de restauratie. Juist nu de RK Kerk met haar miljard 'zielen' katholiek moest zijn, krijgt zij sektarische trekken. Juist nu er van haar een bevrijdende werking moest uitgaan, bindt zij de wetens en benaamt zij de geesten.

Deze zomer heeft de 'waakhond' van de rk geloofsleer, kardinaal Ratzinger, een brief aan de rk bisschoppen doen uitgaan over de kerk als gemeenschap. De boodschap was: geen democratisch ingerichte kerk van onderop, maar een hiërarchisch ingerichte en van bovenaf bestuurde kerk. Dit rondschrift heeft in Nederland veel te weinig aandacht en kritiek gekregen. Toch betekent het in feite een bevestiging van het gesprek tussen Rome en Reformatie. Alleen de reformatoische kerken moeten zich bekeken, Rome niet. Zij moeten zich weer scharen onder het oppergezag van de bisschop van Rome. Het Petrus- of pausambt belichaamt immers de volle en ware eenheid.

De brief van de 'ijzeren kardinaal' komt erop neer, dat Rome alle elementen van de universele, katholieke kerk bezit. De kerken der Reformatie missen wezenlijke elementen en zijn daardoor gehandicapt of 'gewond'. Zij missen bijvoorbeeld het Petrusambt en de onafgebroken opvolging van bisschoppen sinds de apostelen. Daarom gelden hun kerkelijke ambten en avondmaalsvieringen niet. Op deze brief hebben de Nederlandse bisschoppen geen woord van protest laten horen.

Rome heeft na het Wonderjaar 1989 de relaties met de Oosters-Orthodoxe Kerken grondig bedorven door eigenmachtig optreden in Rusland, de Oekraïne en voormalig Joegoslavië. Het gesprek met de Anglikaanse Kerken is vastgelopen op het oppermachtig pausschap en de ongeschikte positie van de vrouw in de kerk. De Lutherse Wereldfederatie klaagt over een terugval in het overleg met Rome, de Wereldraad van Kerken over een windstille en de Conferentie van Europese Kerken over een oecumenisch wintertij. Rome en de paus scheren de niet-roomse kerken in Latijns-Amerika stelselmatig over één kam met de sekten, wier invloed te snel groeit.

Tegen deze achtergrond komt het aandringen van de paus op herkerstening van Europa en evangelisering van de wereld in een merkwaardig daglicht te staan. Zo'n herkerstening en evangelisering moeten toch plaatsvinden in broederlijke samenwerking met de andere kerken? Rome wekt nu de indruk, uit te zijn op een her-

rooming van Europa. In de nieuwe missie-encycliek 'Redemptoris missio' wordt nauwelijks gewag gemaakt van het omvangrijke zendingswerk van andere kerken. Wel komen er uit Rome waarschuwingen tegen super-actieve protestante sekten en gevaarlijke neo-protestante stromingen in de Kerk van Rome. Als in deze weinig oecumenische geest Europa herkerstend en de wereld bekeerd moet worden, ziet het er donker uit.

De deze maand in Santo Domingo gehouden Latijns-Amerikaanse bisschoppen-conferentie heeft laten zien, hoe het tegenwoordig in de RK Kerk toegaat. De conferentie stond onder strakke regie van de Romeinse Curie. Progressieve bisschoppen en theologen werden zoveel mogelijk geweerd. De bevrijdingstheologie werd aan de kating van het leergezag van Rome gelegd. Een openlijke en royale schuldbelijdenis wegens medeplichtigheid van de kerk aan het lijden der Indianen kon er 500 jaar na Columbus niet af. De RK Kerk zegde toe, evangelische voorrang aan de armen te willen verlenen. Maar die armen moeten dan wel deemoedig en biddend blijven wachten op de bekering van de rijken. En vooral geen politiek in de kerk! Dat blijft voorbehouden aan de paus en zijn Hof in Rome.

De Kerk van Rome dreigt, behalve andere kerken, ook eigen gelovigen van zich te vervreemden. Zij snoert profetische figuren en rebelse geesten, zoals Drewermann, Boff, Küng en Müller, de mond. Met haar handhaving van de celibaatswet beoort zij zichzelf van duizenden priesters, juist nu die meer dan ooit nodig zijn. Zij maakt zich door haar achterhaald standpunt inzake de geboorteregeling medeverantwoordelijk voor de massale ellende in de Derde Wereld. Er is sprake van een verpoosling en verrooming van de kerk, die strijdig is met de beginselen van de Reformatie en met de katholieke roeping van de christenheid.

Er gaan geruchten, dat Johannes Paulus II weldra om gezondheidsredenen terug zou willen treden. Namen van mogelijke opvolgers doen reeds de ronde. Zulke 'papabili' zijn: de progressieve kardinaal Martini van Milaan (65), die open staat voor andere kerken en de wereld van vandaag en daarom van neo-protestante neigingen wordt beticht; de Vlaamse kardinaal Danneels van Mechelen-Brussel (59) en de Engelse kardinaal Basil Hume (69). Tegenover zulke geruchten staat het feit, dat deze paus er bijzonder op gebrand is, zijn kerk zelf het derde millennium binnen te leiden.

Voorlopig krijgen conservatieve bewegingen zoals 'Opus Dei' nog alle ruimte onder de huidige paus. Hij gaat door met omstrede zaligverklaringen, het aan banden leggen van de theologie en de concentratie van macht in Rome. Intussen drijft hij de Maria-verering naar nieuwe hoogten. Naar verluidt, heeft kardinaal Ratzinger hem er met moeite van kunnen weerhouden, een nieuw Maria-dogma af te kondigen: Behalve Christus zou ook de maagd Maria bij de eucharistieviering werkelijk aanwezig zijn in brood en wijn.

Voor de kerken der Reformatie is er daarom alle reden, vandaag de Hervorming dankbaar te gedenken. Niet zozeer om wille van zichzelf dan wel om wille van de Kerk van Rome, die in 1992 meer dan ooit behoefte heeft aan een nieuwe reformatie. De christenheid heeft voor het jaar 2000 geen nieuwe paus nodig, maar een nieuw, werkelijk oecumenisch concilie. Niet in Rome, maar in Jeruzalem.

WILLEM STEGENGA

De Friese melkveehouderij staat te gauw in de hoek

DE FRIESE melkveehouderij is geneigd zich snel in de hoek te laten drukken. Er hoeft maar even een spreker van enig gewicht een paar kritische opmerkingen te plaatsen en het schuimt door de zaal: 'De man hat gelijk'. Piet Blokland kreeg geen enkele tegenwind, toen hij deze week in Tirns suggereerde dat het ondernemerschap in Friesland te wensen overlaat. Er is immers zo veel melkquotum uit deze provincie vertrokken naar andere contreien. Zegt men.

Tegen dat verhaal loop je steeds aan. Inderdaad er is een tijd geweest dat er melkquotum uit Friesland sijpde. Vorig jaar werd dat voor een groot deel gecompenseerd door het leasen van melk. Friese boeren huurden meer quota van collega's buiten de provincies dan andersom.

Het verschil was precies 1.392.000 kilogram. Dat dat komt neer op het quotum van vier boeren. Blokland c.s. kunnen gerust zijn. Dit jaar zal het verschil ruw-

weg 3.000.000 kilogram zijn. Dat zijn de melkrecht van tien boeren. Daar kun je mee voor de kramen langs.

Daar komt nog bij dat 10.149 van de 35.000 in het in augustus afgesloten boekjaar uitgevoerde drachtige varzen uit Friesland kwamen. Dat heeft geleid tot een extra impulsie voor de Friese economie van 2,2 miljoen. Vee aanhouden voor export is bijna altijd een redelijke tweede tak geweest. De export heeft nog een voordeel. De prijzen van gebruiksvet blijven er door op peil. Zelfs in oktober, normaal een maand van lage prijzen door de uitstoot van vee.

Dat het met het ondernemerschap van de Friese veehouder veel beter is gesteld dan Blokland doet vermoeden blijkt ook uit de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Tussen 1988 en dit jaar is door de quotering de melkveestapel in Nederland met 200.000 dieren kleiner geworden. Op Flevoland, Brabant en Utrecht na was de teruggang in Friesland echter het kleinste (9,7 procent).

Je mag toch aannemen dat alles wat onder de categorie 'melk-en kalkkoeien' valt, niet constant

droog staat. Met andere woorden: het valt mee met dat gewogvenen van quota. Het is zelfs de vraag, of er netto wel melkrecht zijn weggegaan.

Promoten

DE FRIESE veehouderij moet die situatie meer promoten. Iemand die van buiten komt, kan hier veel te gemakkelijk kritiek leveren. Hij wordt geloofd. De boeren moeten meer van hun eigen kracht uitgaan. Met een sterre houding bereik je meer dan met een slappe.

Argumenten bij het schepvol. Het melkvee is aangevuld met mestvee. Dat is in de milieudiscussie best te verdedigen. Dat blijkt uit het rapport Nationale Milieuverkenning 1990-2010 van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Daar staat in dat 'een relatief goedkope aan-

passing van het veevoer' de vervuiling terugdringt. Bij melkvee zijn er weinig mogelijkheden, maar dat aantal daalt en vormt dus geen probleem. Mestvee biedt meer kansen als de aangedragen voermethode wordt gehanteerd en het houden van juist dat vee is uitgebred.

Explosief is hier de groei geweest van het aantal kippen. Landelijk was de ontwikkeling in Friesland op geen stukken na bij te houden: 6,7 procent in ons land tegen een groei hier van 16,1 procent. Vlees van kippen heeft een 'mager' imago en het verbruik stijgt nog steeds. Een groeimarkt derhalve. Er zijn er meer die dat hebben ontdekt, want de consumptie tellers van de overheid lopen er mee te koop.

Het milieuvoordeel van kippen is volgens opgemeld rijksinstituut, dat door aangepast veevoer de kwalijke stoffen in hun mest fors

kunnen worden verlaagd. Ten opzichte van 1989 kan het fosfaatniveau in 2010 met 51,3 procent naar beneden worden gebracht en het stikstofniveau met 24,8 procent. Weer een probleem minder en een argument meer.

Paarden en schapen worden niet tot de milieuvriendelijken gerekend. Die schapekunteljes, ach wat zou het. Friesland kreeg in vijf jaar 67,5 procent meer schapen, landelijk lag dat percentage ook zo hoog. Met paarden sluipt een ander milieuvriendelijk element de boerderij binnen. Paardevrijen stinken niet. Dat is punt één. Paarden hebben daarnavens een hoge aibaarheidsfactor. Burgers, zeker in de Randstad, vinden paarden aantrekkelijk. Nog anders: het houden van paarden verhoogt hun status. Je moet er ruimer voor wonen en je huiselijke omgeving voorzien van een 'bak'. Kortom, je weelde is aan de buitenkant te zien. Aan paarden zal dan ook geen enkele milieufreak komen.

Friesland had dit jaar 66,4 procent meer paarden dan in 1988, in het hele land was de stijging 'slechts' 29,5 procent. En Friese paarden? Een moiere tweede tak

KAF EN KOREN

Opgevoerd op 31 oktober... 1992

1992 1992 Snein 1 november is it 70 jier lyn dat us âlden... E. W. DE BOER Th. DE BOER-DE WITTE

zaterdag 14 november zijn onze ouders en grootouders... J. H. F. DE BOER C. A. DE BOER-WESTERHOF

50 jaar Dankbaar en blij zijn we dat we met onze lieve ouders en grootouders

SYBOLT NAUTA en YFKE NAUTA-WILMA hun gouden huwelijksjubileum mogen vieren.

in plaats van kaarten Dankbaar hopen wij met onze ouders JOOP VISSER en JOKE HOEKSTRA

Vrijdag 16 oktober jl. waren wij 25 jaar getrouwd. Dit feit willen wij op zaterdag 31 oktober a.s. vieren.

1997 1992 Snein 1 november is it 25 jier lyn dat us heit en mem GERRIT TERPSTRA en HESTER ADEMA

1997 1992 Mei út namme fan us bern 'tankjewol' fia krantepapier... HOMME DE JONG en TINE JONGBLOED

Mei út namme fan us bern 'tankjewol' fia krantepapier... AREND en JELTSJE BREIMER-OP DE HOEK

Tank, tige tank oan alle famylje, goekunde, ferieningen... MELLE TILMA TRYNTSJE TILMA-LEMSTRA

Mede namens onze kinderen en kleinkinderen willen wij iedereen heel hartelijk bedanken... SCHELTE en ANNA DIRKSMA

Hjirby wolle wy, mei út namme fan us bern, elkenien hertlik tankje foar alle lokwinken, kaarten, blommen, stúfkes en kado's dy't wy krigen hawwe op us 25-jierrige troudei. It is foar us in ûnferjitlike dei wurden.

oktober 1992 Reidfjild 1 9105 AP Rinsumageast Vrijdag 30 oktober 1992 zijn wij getrouwd.

Hjirby wolle wy eltsenien betankje dy't us trouwen byenne hat. Us hertlike tank foar it mei-blijen tijdens it ferbliuw yn it sikehûs.

1997 1992 Snein 1 november is it 25 jier lyn dat us heit en mem GERRIT TERPSTRA en HESTER ADEMA

1997 1992 Snein 1 november is it 25 jier lyn dat us heit en mem GERRIT TERPSTRA en HESTER ADEMA

Wij zijn erg gelukkig met de geboorte van onze zoon... 24 oktober 1992

Wij wolle eltsenien tanktusse foar de lokwinken, kado's en blommen nei de berte fan us

Erg blij zijn wij met de geboorte van onze zoon Joop Gerrit

Tige wiis binne wy mei de berte fan us jonkje Hessel-Sytse

Hierbij willen wij iedereen bedanken voor de leuke reacties die wij kregen na de geboorte van Anko

Plotseling is overleden onze beste zwager en oom GERLOF WIJZE HAMERSMA

Vandaag is van ons heengegaan, na jarenlange vriendschap, onze lieve vriendin FETTJE SLOT-VEENSTRA

Tot ons verdriet is overleden onze onvergetelijke tante FETTJE SLOT-VEENSTRA

Voor meer familieleden die elkaar in dit blad

Ik ben de opstanding en het leven, wie in Mij gelooft, zal leven, ook al ware hij gestorven. Johannes 11: 25

Na een kort verblijf in verpleeghuis „Anna Schotanus” is onze schoonzuster en tante KLAASJE LANDMAN-BAKKER overleden.

Toch nog onverwacht is overleden onze sympathieke buurvrouw mevrouw KLAASJE LANDMAN-BAKKER

Na een liefdevolle verzorging in het „Dr. Wumkeshoe” is rustig van ons heengegaan onze lieve tante TINE WOLDENDORP-STEIGENGA

Plotseling is overleden onze oom GERLOF WIJZE HAMERSMA

Geloof, Hoop en Liefde, deze drie; maar de meeste van deze is de Liefde. 1 Corinthiërs : 13

Na een ernstige ziekte ging donderdagmiddag van ons heen onze liefdevolle, zorgzame vrouw, moeder en oma FETTJE A. VEENSTRA

Wij zijn verdrietig nu onze lieve HANNA SLOT

Wij zijn verdrietig nu onze lieve HANNA SLOT

Hij heeft je lichaam weggenomen, niet wie je was en ook niet wat je zal. Nu je onze handen niet meer aan kunt raken raak je ons hart nog duidelijker aan.

Plotseling is door een noodlottig ongeval van mij weggenomen mijn lieve levensgezellin DINA HOFMAN

Wij zijn geschokt door het plotselinge overlijden van onze lieve DINA

Lieve DINA Rust zacht.

Bedroefd delen wij u mee dat plotseling is heengegaan onze lieve DINA HOFMAN

Plotseling is overleden onze oom GERLOF WIJZE HAMERSMA

Baukje is thuis opgebaard, alwaar gelegenheid tot condoleren.

Ons bereikte het droevige bericht van het overlijden van BOUKJE VELTMAN

Op 23 oktober 1992 overleed in zijn 84-ste levensjaar de heer D. TORENSMA

Nederlandse liefde voor Europa bekoelt

Van onze correspondent Peter de Vries
 BRUSSEL - Waarin kan een klein land nog groot zijn? Voor de naoorlogse Nederlandse regeringen was het enig juiste antwoord: in de Europese Gemeenschap. Onze landbouw en handel floreerden dankzij het Europa zonder grenzen, de politieke invloed van Nederlandse ministers in Brussel was verhoudingsgewijs heel groot. Maar uitgerekend in Maastricht is het tij gekeerd: de EG gaat ons opeens geld kosten; de Brusselse bemoeienis wordt voelbaar.

Volgende week debatteert de Tweede Kamer over Maastricht. En hoewel de goedkeuring van het verdrag door het parlement vast staat, knaagt opeens de twijfel.

„De minister-president is bezig dertig jaar Europa-beleid op zijn rug te leggen”, mompelde een Nederlandse diplomaat enkele weken geleden lichtelijk verbijsterd tijdens de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer. Premier Lubbers had het in een paar zinnen duidelijk gemaakt dat niet langer wordt gevaren op de noorderzon van een federaal Europa, dertig jaar lang het kompas van de regering.

Het voorval tekent dat aan het Binnenhof de euro-schrik er goed in zit. In de goede oude tijd werd er nooit over Europa gediscussieerd. PvdA-Europarlementslid Eisso Wolter herinnert zich dat, toen de EG in 1987 besloot werk te gaan

maken van het opheffen van de grenscontroles, de Tweede Kamer „dat niet eens een debat waard vond. Zoiets was goed voor de exporteurs, en dus onomstreden”.

Dikte fietsbanden

Maar de EG gaat al lang niet meer over alleen de harmonisatie van de dikte van fietsbanden, het papierwerk voor het verdwijnen van de grenzen en het bevorderen van de handel. In Brussel wordt tegenwoordig serieus gepraat over belastingen op vervuillende energie en over vermindering van nationale begrotingstekorten.

Wolter: „Het zou goed zijn als het Nederlandse parlement niet alleen zou praten over de formele aspecten van de monetaire unie, maar ook over het economisch beleid dat er mee samenhangt”.

Europarlementariër Eisso Wolter; Nederlands federalisme vooral mooi woorden. Foto:LC

Aanhoudende bezuinigingen, kleinere schatkisttekorten; vroeger moest het van de minister van financiën, binnenkort van Brussel. Staatssecretaris en oud-Europarlementslid Piet Dankert: „De EG heeft een niveau bereikt waarop een echte discussie kan ontstaan tussen nationale politieke partijen over voor- en nadelen van bijvoorbeeld een gezamenlijk milieubeleid of sociaal beleid. Het wordt eindelijk echte politiek”.

De liberalen waren de eersten om dat te ontdekken. Vorig jaar joeg VVD-leider Frits Bolkestein onverhoeds zijn partijgenoten in Brussel en Straatsburg de schrik op het lijf met enkele mededelingen waaruit bleek dat de liefde voor Europa minder hartelijk en vanzelfsprekend was geworden. Broederlijke hulp aan de arme EG-landen? Waarom eigenlijk?

Niet te gek

Ook PvdA-fractievoorzitter Thijs Wöltgens straalt de laatste tijd heel duidelijk de houding uit dat de EG leuk is, maar dat het niet te gek moet worden. En PvdA-minister van financiën Wim Kok verzet zich heel nadrukkelijk tegen het feit dat de schatkist als gevolg van de „roking van Maastricht” wellicht zo'n 4 miljard extra zou moeten bijdragen aan de EG. Dat is wennen, want tot de dag van vandaag is Nederland een van de weinige rijke EG-landen die meer geld uit Brussel krijgen dan er heen gaat.

„De Nederlandse politiek is wakker geschrokken”, wordt in Brussel geconstateerd, „en maakt uit haar Europese dromen”. Wie de beleidsnota's van de achtervolgende regeringen er op na slaat, wordt getroffen door de lyrische pleidooien voor een echt federale eenheid. Den Haag zong Brussels

lof „niet vanwege het ideaal, maar omdat het in ons belang was en het een structuur opleverde waarin we het beste tot ons recht konden”, bekeek Dankert.

In de praktijk was de grootste opgave dertig jaar lang te balanceren tussen de grote EG-lidstaten. In ons hart hebben we altijd een voorkeur gekoesterd voor de Engelsen, die helaas naast trouwe steunpilaren van de NAVO binnen de EG notoire dwarsliggers zijn.

Verstandelijk kozen we daarom de kant van de Duitsers, aan wie we weliswaar een aantal hoogst onprettige herinneringen bewaren, maar waarmee we goede zaken deden. Afkeer toonden Nederlandse ministers slechts van Parijs, wanneer dat iets te gretig de zaken naar zijn hand wilde zetten.

'Klein Europa'

Deze evenwichtskunst van wat Dankert noemt „de wisselende coalities” is zo goed bevallen, dat het een reden is waarom we nog steeds zo weinig voelen voor een klein Europa van economisch sterke landen, onder de hoede van Duitsland en Frankrijk.

In tegenstelling tot premier Lubbers gelooft Dankert „dat het federalisme niet achter de horizon wordt getrokken”. Wolter is sceptischer: „Dat Nederlandse federalisme is altijd blijven steken in

Staatssecretaris Piet Dankert: Maastricht heeft publieke opinie in beweging gebracht. Foto:LC

moore-woorden Europa betekende zaken doen, handel drijven, en moderne landbouw. Nederland klaagde wel steevast dat de landbouwuitgaven van de EG uit de hand liepen, maar tegelijk hing er een stemming van, ach, we eten er goed van”, zegt de PvdA'er.

'Nej'

Aan de tamelijke onverschuldheid is in een klapperend ootd gekomen met het Deense „nej” tegen Maastricht. Piet Dankert: „Na veertig jaar hebben we de handicap overwonnen dat we het allemaal eens zijn. Maastricht heeft de

publieke opinie in beweging gebracht. De vaagheden van kaliber zijn verdwenen”.

„We zijn toe aan een inhoudelijke steun te winnen, die altijd als vaststaand is aangenomen”, zegt een hoge Nederlandse diplomaat. Het onderwerp van de betrokkenheid van de burgers, en daarmee het democratisch gehalte van de EG, is opeens hoog op de Brussels-agenda komen te staan.

„Als je goed oplet, zie je dat alle tekorten erop wijzen dat de nationale parlementen zich sterker gaan toeren ten koste van het Europees Parlement”.

'Europa' betekende voor Britten in verleden slechts ellende

Van onze correspondent Cees van Zwaarden

LONDEN - Een hoge Britse ambtenaar somde ooit de bezwaren van zijn land tegen de Europese Gemeenschap aldus op: „We worden gevraagd ons aan te sluiten bij de Duitsers die twee wereldoorlogen begonnen, bij de Fransen die in 1940 capituleerden voor de Duitse agressie, bij de Italianen die ineens achter de Duitsers gingen staan, en bij de Lage Landen die vrijwel geen verzet boden tegen Duitsland”.

„Europa”, zegt Lagerhuislid Giles Radice (Labour) bedachtzaam, „betekende voor generaties van Britse politici slechts één ding, ellende. Instinctief hielden Britse regeringen zich altijd verre van Europa. Alleen als een bepaald Europees land het continent dreigde te overheersen, grepen ze in”.

In de zestiende eeuw trokken de Britten met de soldaten van Oranje op tegen de Spanjaarden, die poogden Europa te domineren. In de achttiende en negentiende eeuw leverden Britse veldheren slag met de Fransen, voor het laatst en niet zonder succes in Waterloo. En meer recentelijk werd Adolf Hitler verslagen. Als Europa in last was, waren daar altijd de Tommy's om te helpen. Maar Europa was nog niet bevrijd of de Britten keerden terug naar hun geliefde eiland en lieten Europa voor wat het was.

Het jaar 1940 was het keerpunt in Europa”, meent Giles Radice. „Het was het jaar waarin Frankrijk werd verslagen en waarin wij overeind bleven. Hun nederlaag dreef de Fransen na de oorlog naar samenwerking met de Duitsers. Onze zee zong ons weg van Europa. Churchill hield in 1946 een mooie rede, waarin hij de verzoening van Frankrijk en Duitsland bepleitte en de schepping van een Verenigde Staten van Europa. Churchill wilde West-Europa verenigen als tegenwicht voor de ambities van de Sovjet-Unie. Maar in zijn opinie moest Groot-Brittannië daar niet te veel bij betrokken raken”.

Afkeer

Weinig naoorlogse politici hadden een meer instinctieve afkeer van Europa - en vooral Duitsland - dan Margaret Thatcher. In 1990

Volgende week kan John Major in het Britse Lagerhuis beentje worden gelicht door zijn eigen partijgenoten. En evenals twee jaar geleden, toen Margaret Thatcher werd weggestuurd, is de aanleiding 'Europa'.

Thatcher werd op de mestvaalt der geschiedenis gebuldoerd nadat ze in de moeder van alle parlementen drie argumenten tegen een Europese munt had opgesomd: „Nee, nee en nee”. De IJzeren Dame was te ver gegaan in de ogen van haar hoogmogende partijgenoten, en moest wijken.

Haar opvolger Major plaatste Engeland, zoals hij zelf zei, „in het hart van Europa”. Maar daarmee nam hij juist de Conservatieve 'Eurosepticci' tegen zich in, die volgende week mogelijk een gelegenheidsverbond aangaan met de Labour-oppositie.

En zo is het land van Shakespeare gewoon weer terug bij af. Wat de taalkwestie is voor België en abortus voor de Ieren, dat is 'Europa' voor de Britten: een immer voortwoekerende spijtszwam. De vraag is waarom.

omschreef haar minister van industrie, Nicholas Ridley, de monetaire eenwording van Europa als „overname door Duitsland”. En toen hem gevraagd werd of Kohl niet te verkiezen was boven Hitler, antwoordde de bewindsman: „Misschien is het wel beter om schuikelders te hebben en de mogelijkheid om terug te vechten

dan te worden overgenomen door hun economie”.

Na dit geruchtmakende interview moest Ridley zijn biezen pakken, maar de minister van handel zat in teite op dezelfde golftegenstand als Thatcher. Kort na haar aantreden in 1979 omschreef ze haar collega-leiders in de Europese Gemeenschap als een „rotzig zootje”, zo onthulde haar EG-ambassadeur later. En tot haar val in 1990 zou ze een looprofgenoerlog voeren tegen „Brussel”.

Maar behalve de traditionele afkeer van het oude continent, was er een andere reden waarom de Britten na de oorlog zulke schorvoetende Europeanen lieven. De reden werd door een Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Dean Acheson, in 1962 aldus onder woorden gebracht: „Groot-Brittannië heeft een wereldrijk verloren, maar nooit een rol gevonden

Imperium

Meer dan honderd jaar lang hadden de Britten een imperium bestierd waarin de zon nooit onderging. Ze produceerden tweedende van alle streekol ter wereld, de helft van alle gero, vijfzevende van alle staal en de helft van alle katoen. Dat was in 1850, ruim honderd jaar later werd hun gevraagd met de premier van Luxemburg aan een tafel zitten.

„Ik kan begrijpen waarom sommigen moeilijk kunnen aanvaarden dat Engeland thans niet meer is dan een Europees land van gemiddelde grootte”, zegt Giles Radice. „Toen ik als kind in de madagen van de Britse Raj in India woonde, placht ik op te kijken naar de wereldkaart aan de muur waarop een kaart rood was gekleurd. Nu, in de jaren negentig, zijn we verschrompeld tot een klein groepje eilanden voor de Europese Kust”.

Volgens Radice komt de huidige eilandentaliteit van Engelse politiek voort uit de „mythe dat Engeland een uitzonderlijke geschiedenis heeft. Reeds in 1914 waren we als economische macht voorbigestreed door Duitsland en Amerika, maar de mythe is blijven bestaan tot op de dag van vandaag”.

Magna Carta

Nog in 1989, toen de Fransen de tweehonderdste verjaardag van hun revolutie vierden, deelde

Thatcher een verbaasde interview van Le Monde mee: „Julie mogen natuurlijk zelf weten hoe julie gebeurtenissen als deze vieren. Maar de rechten van de mens vinden met hun oorsprong in Frankrijk. Wij hadden onze Magna Carta in 1215, de Bill of Rights in de zeventiende eeuw en onze justitierevolutie van 1688, toen het parlement zijn wil oplegde aan de monarchie”. De gedachte dat Engeland in menig opzicht superieur is aan de andere landen in het Westen leeft sterk bij politici van links en rechts.

Hoewel het Lagerhuis met Europa's oudste parlement is (dat van IJsland, ouder, is het wel het naechtigste). Het Verdrag van Koninkrijk kent geen geschreven grondwet die de macht van het parlement begrenst. In Engeland berust alle soevereiniteit bij het Lagerhuis, dat wetten maakt of weer intrekt.

De vraag die tegenstanders van

verdere Europese samenwerking, van de voorman van Labour's linkervleugel, Tony Benn, tot Margaret Thatcher, opwerpen, is: moet „de moeder van alle parlementen” een deel van die macht afdaan aan een stieflijke niet-gekozen bureau-eraden in Brussel?

Achterhaald

„Natuurlijk”, zegt Giles Radice. „De doctrine van parlementaire soevereiniteit staat op gespannen voet met ons lidmaatschap van de Europese Gemeenschap. Maar die doctrine is achterhaald. Engeland zit, zoals Major zei in het hart van Europa. In 1990 was centrale van onze handel, met de andere van de EG, thans tweede. We moeten onze anti-Duitse en anti-Franse houding laten varen”.

„Alleen staan betekend in 1992 „alleen achterblijven”. Wat is er verkeerd aan wat van de parlementaire soevereiniteit op te

geven als je daarvoor een groot deel in de Europese soevereiniteit terugkrijgt? Door ons EG-lidmaatschap kunnen we moedersissen over Spaanse vissers en Franse auto-productie”.

Giles Radice is ervan overtuigd dat Engeland steeds verder naar Europa zal worden gedreven. „Als ik in Amerika ben, voor ik mij Europeaan hoewel, in de VS dezelfde taal wordt gesproken, vaak ik me er meer buitenlander dan in bijvoorbeeld Frankrijk”.

Maar hoewel op het eiland nu capituleren Franse kaasverkrigbaar zijn, gaat het proces maarzaam. „Voor zo ver ik weet, zijn ministers of staatssecretarissen als een been zo vormbaar als was”. Toch twee van de leden van Labour, die te veel waren in Engeland voor het eerst sinds de II-studie werd vast zat aan Europa, kende The Financial Times boven een artikel, „Europese Continent niet langer geïsoleerd”.

Labourparlementariër Giles Radice: alleen staan betekend in 1992 alleen achterblijven. Foto:GPD

Deze spotprent in 1940 heeft voor veel Britten nog niets aan actualiteit ingeboet: „Okay, dan maar alleen”. Foto:GPD

(Advertentie)

MINDER STRIJD EN MEER WERK

in de noordelijke zuivel

Noordelijke zuivelkoöperaties als Friesland Frico Domo en de Vrije Fabrieken zijn, mede door hun omvang, van groot maatschappelijk belang. In dit geval in de provincies Drenthe, Groningen en Friesland. Dat belang is nog groter dan op het eerste gezicht lijkt. Want FFD geeft niet alleen werk aan ruim 4000 werknemers in Nederland, en de Vrije Fabrieken tezamen aan 620. Er zijn ook nog de toeleveringsbedrijven. En, niet in de laatste plaats, de veehouders die hun melk aan de koöperaties leveren. Zo'n 5400 veehouders aan FFD (1,8 miljard liter per jaar). En rond de 3000 veehouders aan de Vrije Fabrieken (1,2 miljard liter per jaar).

Werknemers en leden-veeouders slaan regelmatig in een vreemde verhouding tot elkaar: de veehouders zijn eigenlijk de eigenaars. En nemen in die hoedanigheid beslissingen die niet altijd gunstig voor de werknemers uitpakken. Zo beslissen zij uiteindelijk over reorganisaties en andere grootscheepse operaties. Soms elkaars tegenstanders, is er echter één groot belang dat werknemers en veehouders aan elkaar bindt: het voortbestaan van de onderneming.

Met dat voortbestaan is bij de Vrije Fabrieken voorlopig nog niet al te veel aan de hand. Voornamelijk producenten van kaas, hebben ze nog geruime tijd zicht op een flinke afzetmarkt. Wat niet wegneemt dat hun „monokultuur” vroeg of laat risicospreiding noodzakelijk maakt. Maar méér is er op dit moment aan de hand bij FFD. Gekonfronteerd met minder melkaanvoer dus overcapaciteit, hoge kosten, een ingewikkelde organisatiestructuur, en een op onderdelen slecht ontwikkeld verkoopapparaat, lijdt FFD aan een dusdanig lage melkprijs dat veel veehouders de overstap maken naar de Vrije Fabrieken. Waar ze drie tot vijf cent méér krijgen voor een liter melk. Ondanks dat FFD zich redelijk heeft kunnen handhaven door (dure) aankoop van melk, heeft deze situatie al geleid tot het afstoten van productie, kostenbesparingen en het verlies van veel arbeidsplaatsen. Nu de concurrentie scherper wordt door Europese maatregelen en milieuwetgeving, zijn er echter drastischer maatregelen nodig om de boeren te binden. FFD zoekt dat tot nu toe in het afstoten van de aankoopmelk, en het aanpassen van de productie aan de hoeveelheid 'eigen' melk. Zoals bekend betekent dat ook: zes bedrijven dicht en 1218 arbeidsplaatsen minder.

De Voedingsbond FNV en de Industrie- en Voedingsbond CNV zijn er heilig van overtuigd dat daar de oplossing niet ligt. Aan de toekomst denkend, zijn zij bang dat de noordelijke zuivel nooit de gewenste melkprijs en werkgelegenheid kan bieden als er niet iets gebeurt aan de concurrentieslag in de regio zelf. Want die slag zet de opbrengsten onder druk. Leidt tot het kunstmatig hoog houden van de melkprijs, en tast dus, als dit niet door de opbrengsten gedekt wordt, het eigen vermogen van de ondernemingen aan. Ook het zich ontwikkelen in nieuwe richtingen en het bedienen van vaak dezelfde markt, kost onnodig veel geld als dat los van elkaar gebeurt.

In antwoord op de problemen waar de zuivelindustrie vandaag voor staat, hebben de Voedingsbond FNV en de Industrie- en Voedingsbond CNV dan ook nagedacht over een nieuwe aanpak.

Die nieuwe strategie komt op het volgende neer: verzelfstandiging van de kaasdivisie van FFD. Zodat FFD-kaas eenzelfde marktpositie kan innemen als de Vrije Fabrieken. En dus ook eenzelfde melkprijs kan uitbetalen. De noordelijke koöperaties zouden daarnaast samen 'joint ventures' en andere samenwerkingsverbanden moeten aangaan, waarin alle andere activiteiten worden ondergebracht. Dus de konsumptiemelk, de condens, de speciaalproducten, de wei- en melkpoeder, boter/vet en de resterende producties. Maar ook biedt die samenwerking voordelen op het gebied van onderzoek, nieuwe technologie, kaasveredeling, opslag en distributie.

De Voedingsbond FNV en CNV denken dat hierin voor alle partijen de sleutel ligt. FFD krijgt een concurrerende melkprijs; een nieuwe kans voor nu bedreigde bedrijfsonderdelen; en profijt van de manier waarop de Vrije Fabrieken hun koopwaar efficiënt en tegen lage kosten op de markt brengen. De Vrije Fabrieken moeten toch aan risicospreiding doen. En kunnen dat in deze aanpak gezamenlijk met de andere koöperaties ontwikkelen, waardoor ze minder kwetsbaar zijn. Als derde 'partij' kunnen werknemers rekenen op minder verlies van banen, en misschien zelfs uitbreiding van werkgelegenheid als de gezamenlijke activiteiten vruchten afwerpen. Minder kosten en desinvesteringen, hogere rendementen, en dus een hogere melkprijs betekenen immers ook: behoud van banen?

Zeker kunnen zijn van werk op de korte en lange termijn, is nu juist waar de 'nieuwe aanpak' van de bonden om draait. Zekerheid voor werknemers, toeleveranciers, en... boeren! Ook voor hen is het van belang om juist tijdens veranderingen op de (Europese) markt en in de concurrentieverhoudingen, hun melk bij een gezonde onderneming af te kunnen leveren. Een zuivelindustrie met toekomst, voor de hele noordelijke regio. Dus: met minder strijd en méér werk.

industrie-voedingsbond
CNV

VOEDINGSBOND FNV
 Postbus 9750, 3506 GT UTRECHT, 030 738333

We hebben je maar even vergeten en toen... We zullen je missen! We zullen je missen! We zullen je missen!

ANOUC

lief dochtertje en zusje van Kas, Mia en Jeffrey. We wensen de familie veel sterkte toe.

Geschokt zijn wij door het bericht van het plotseling overlijden van ANOUK dochter van onze collega Kasper van Raamedonk.

De hemelpoort staat open en God zegt: 'Kom er in. Laat alle leed maar achter, dit is een nieuw begin.'

JAN NICOLAI

op de leeftijd van 80 jaar, na een gelukkig huwelijk van ruim 50 jaar. De laatste jaren werd hij liefdevol verzorgd in 'Williams State' te Bergum.

Met een liefdevolle verzorging in 'De Flecke' is na een ernstige ziekte van ons heengegaan onze lieve mem en beppe

HENDRIKJE WINKLER-DE JONG

in de leeftijd van 75 jaar, vanaf 14 januari 1990 weduwe van Anne Winkler. Joure, 29 oktober 1992 'De Flecke'

Overleden onze lieve zuster en tante HENDRIKJE DE JONG weduwe van Anne Winkler.

We zijn bedroefd om het afscheid, maar dankbaar dat we haar zo lang bij ons mochten hebben. Vandaag is rustig heengegaan onze lieve, zorgzame moeder en oma

ARENDJE DE RUITER-MAST

op de leeftijd van 84 jaar, sinds 11 april 1991 weduwe van Jitsa de Ruiter. Haar liefde en warme belangstelling zullen we missen.

Verdriet en wraak overleden MAARTJE SPEERSTRA-MIEDEMA

Diep getroffen ben ik door het overlijden van mijn lief achterkleinkind ANOUK

Lieve ANOUK je bent er niet meer. Groot verdriet is er om jou.

Lieve ANOUK rust zacht. Wij wensen Kasper, Mia en Jeffrey veel sterkte toe voor de komende tijd.

Wijgaard, 30 oktober 1992 Toch nog onverwachts is overleden de heer ROEL JASPERS

Toch nog onverwacht moeten we afscheid nemen van buurvrouw WINKLER

Na een lange lijdenweg van 15 jaar in 'Bloemkamp' is van ons heengegaan onze oudste zuster, schoonzuster en tante

Met een ernstige ziekte is overleden onze lieve mem en beppe

„Tink hjir oan: riet net, doch goed en bliuw knifdich“ Helt Nel in wurkeum libban en foarben fan R.H. Sakramint

Lieve pake, lieve opa ROEL Uw aanwezigheid straalde veel warmte uit. Wat zullen we u vrolijk gaan missen.

Met grote droefheid geven wij kennis dat rustig van ons is heengegaan onze beste broer, zwager en oom

We wisten it allegear Hy soe net mear by us komme op 'e buorkerij

Derom falt it swier dat wy ôfskie nimme moatte fan

Ferstoarn is hjoed de âld-meiwurker Roel dy't rom 50 jier op 'e pleats oan 'e Pûndyk omslein hat

Voor het eerst moeten wij als bureu van „It Kleaster“ afscheid nemen van één van ons, de altijd vriendelijke en geduldige

Zo jong, zo snel... Diep bedroefd zijn wij door het overlijden van onze

Lieve ROB Nooit zal ik je vergeten, in mijn hart zal je altijd mijn grote liefde en beste vriend blijven.

I say goodbye to romance, goodbye to friends, goodbye to all the past, I guess that we'll meet, we'll meet in the end.

Wij zijn zeer bedroefd door het plotseling overlijden van

Veel te vlug en voor ons onbegrijpelijk, nog maar net 21 jaar.

Lieve vriend van onze Yvonne. Rob je was een fijn mens.

Het bericht kwam als een schok. Onverwacht, op de jeugdige leeftijd van 21 jaar, moeten wij missen onze oom- en tanteszager en neef

Samar ynienen moatte ús freonen harren leave jonge misse

Verslagen zijn wij door het bericht dat in de bloei van zijn leven is overleden

Wij wensen Geert, familie en vrienden veel sterkte met het verwerken van dit verlies.

ROB We zullen altijd aan je denken! Heerenveen, 30 oktober 1992

Een lieve vriend van Yvonne. Julie waren zo gelukkig. Rust zacht. Beppe Bos

Zeer onverwacht is overleden ROB NEEF zoon van onze medewerker Geert Neef.

„Ik zie een poort wijd open staan, waardoor het licht komt stromen“

God heeft tot Zich genomen onze lieve beppe LEIJSTRA

Nu kan ik het vergeten verdriet en strijd, die ik vaak in eenzaamheid streef. Nu kan ik vergeten mijn tocht door de nacht, waarin ik de weg niet meer wist.

Dankbaar dat haar verder lijden bespaard is gebleven, maar met veel verdriet geven wij u kennis van het overlijden van mijn lieve moeder en onze geliefde dochter, zuster, schoonzuster en tante, onze altijd opgeruimde

AKKE VAN DER WAL in de leeftijd van 44 jaar. Zij is liefdevol verpleegd in „Bonia Herne“ in Leeuwarden.

Toch nog onverwacht is onze oud-bewoonster AKKE v.d. WAL overleden.

Hjoed is út ús famyljerjente weikommen de âldste omke

EERSTE PRESENTATIE PLAN RAAD VAN KERKEN

Liemburg teleurgesteld in 'Leefbaar Friesland'

LEEWARDEN - Op de eerste presentatie van het project 'Leefbaar Friesland' gisteren in Leeuwarden, heeft initiatiefnemer de Friese Raad van Kerken de nodige kritiek te incasseren...

Met dit ambitieuze toekomstplan wil de raad de thema's van het concair proces (gerechtigdheid, vrede en behoud van de schepping) levend houden en wel onder het motto 'mondiaal denken en lokaal handelen'.

kleinschalige aanpak daar waar steeds meer zaken in een groter verband geplaatst worden. En diverse voorstellen van de werkgroep economische bedrijvigheid gaf hij een onvoldoende, omdat ze volgens hem juist een verslechtering van de leefbaarheid van de provincie zouden inhouden.

Recycling

De werkgelegenheid zou volgens hem echt in gevaar komen bij de voorgestelde 'economie van het genoeg', die hij typeerde als 'één van het hart en niet van het verstand en dus nog minder goed te leiden'.

Wybrand Dijkstra, oud-directeur van de zuivelbond FNZ in Den Haag, betoogde op zijn beurt dat het ontworpen plan voor de landbouw 'niet zomaar binnen een land, laat staan binnen een provincie, kan slagen, omdat er teveel externe factoren meespelen'. Blijf uw ideeën wel uitdragen.

Dragrvalk

De aanwezige oud-IVK-voorzitter Ben ter Veer zei in reactie op Liemburg de politiek te weinig slagvaardig te vinden, omdat men de bereidheid van de bevolking om veranderingen te dragen, wantrouwt. Zelf dacht hij een stuk positiever over de aanwezigheid van een maatschappelijk draagrvalk en vond dat dit project zulks ook moest aantonen.

Liemburg kon die indruk beaamen. Zelf heeft zij over de kleine scholen nooit publiekelijk naar voren durven brengen dat het volgens haar een stuk veiliger is kinderen per schoolbus te vervoeren. 'Dat is in deze provincie taboe'.

Jan Houben, oud-directeur van Philips in Drachten twijfelde 'aan de slaagkans van deze lokale,

gen, moedigde hij aan, en dan eerder bij de opvoeders dan de werkers.

De voorzitter van de stuurgroep concair proces, Paulus Hetinga, zelf landbouwer, riep op om het doemdenken te doorbreken. Daarbij zag hij een taak voor de kerken. Bij de andere sprekers miste hij de aansluiting. Houben en Dijkstra ontkenen dat. 'De één heeft visionaire betrokkenheid, de ander spreekt uit de realiteit', aldus de laatste.

Tevreden

Aggie van der Meer van de stuurgroep toonde zich na afloop tevreden over de geuite kritiek. 'We zijn als werkgroepen nog maar net op weg en we hebben op dit moment expres het 'risico' van de kritiek genomen. Zo hebben we er het meeste aan.' Pas over twee maanden zullen de uiteindelijke bevindingen van de werkgroepen in de vorm van een eindrapport worden verwerkt.

Intussen zoekt de stuurgroep naar mensen die op plaatselijk niveau de uitgewerkte voorstellen vorm kunnen geven, zodat zo breed mogelijk signalen afgegeven worden, niet in de laatste plaats aan de politiek, aldus Van der Meer. De suggestie van Ter Veer om via het project het draagrvalk voor veranderingen zichtbaar te maken, was haar dan ook 'uit het hart gegrepen'.

Verkoelde koran

DHAKA - Een sjiite moslim uit de Bengalse hoofdstad Dhaka bekijkt een verkoelde koran in een grote zaal van de moskee. Het vuur was aangestoken door soennietische moslims. Twaalf sjiiten raakten daarbij gewond.

Foto AP

Galilei door RK Kerk eindelijk in ere hersteld

VATICANSTAD (CIC/ANP) - De Rooms-Katholieke Kerk zal de natuurkundige Galileo Galilei vandaag in ere herstellen, zo is in het Vaticaan vernomen. In een rede voor de pauselijke academie voor wetenschappen zal paus Johannes Paulus II erkennen dat Galilei onrecht is gedaan, toen hij in 1633 door de Inquisitie werd gedwongen zijn standpunt dat de aarde om de zon draait, in te trekken.

De paus legt in zijn rede uit dat de beslissing van de Inquisitie moet worden gezien in het licht van de zeventiende eeuw. De rechters handelden met een goed geweten, toen zij de traditionele leer van de kerk en haar bijbeluitleg verdedigden. Volgens de opvatting van de kerk draaide de zon om de aarde.

Met de toespraak van de paus komt niet alleen een einde aan een langdurige discussie over het oordeel van de Inquisitie. Tegelijkertijd maakt de rede duidelijk, hoe de kerk de verhouding tussen geloof en wetenschap ziet. Want hoewel de opvatting van Galilei de juiste bleek te zijn en zijn opvatting over de relatie tussen bijbel en natuurwetenschappelijke inzichten nadien ook door de kerkelijke leiding is overgenomen, heeft de kerk de onaangename mededeling dat zij het bij het verkeerde eind heeft gehad, steeds voor zich uitge-schoven.

Oplossing

De huidige paus komt de eer toe dat hij klaarheid in de zaak wilde brengen. Hij stelde in 1979, kort na zijn abtisaanvaarding, een commissie van theologen, natuurwetenschappers en historici in die het 'geval Galilei' moest onderzoeken en een 'eervolle en loyale oplossing' moest zien te vinden. In 1984 publiceerde het archief van het Vaticaan een deel van de handelingen in het proces tegen Galilei, een stap die algemeen als een eerste, indirecte rehabilitatie van de natuurkundige werd beschouwd.

Sinds 1984 heeft paus Johannes Paulus II zich herhaaldelijk positief over Galilei uitgelaten. Bij het bezoek aan zijn geboortestad Pisa omschreef hij Galilei als een 'man van groot geloof' en noemde hij hem een voorbeeld voor allen die onder de kerkelijke leiding te lijden hebben gehad. De formele rehabilitatie is tot dusver uitgebleven. Dat had te maken met verzet binnen de Curie, het centrale bestuursorgaan van de Rooms-Katholieke Kerk. Niet iedere kardinaal was met eens met een schuldtekentenis van de paus. Sommigen vonden dat het proces in de tijd moest worden gezien en dat de Inquisitie in 1633 geen ander besluit kon nemen.

Halsstarrig

De commissie heeft haar werk voltooid en de paus acht het moment gekomen dat Galilei wordt gerehabiliteerd. De kerk toont daarmee aan niet altijd halsstarrig aan een standpunt vast te houden. Bij sommigen komt boven wat Galilei tegenover zijn rechters staande hield: Eppur si muove (En toch beweegt zij (de aarde) zich).

Galileo Galilei (1564-1642) verdedigde in 1610 en 1632 in zijn boeken de zienswijze van Copernicus dat de aarde om de zon draait. Copernicus' opvatting werd in 1616 door de Inquisitie veroordeeld en Galilei's boek kwam hem ook op een proces bij de Inquisitie te staan. Na langdurige verhoren en bedreigingen met de martelkamer werd Galilei veroordeeld. Hij gaf op 23 juni 1633 toe dat hij zich schuldig had gemaakt aan een 'dwaling'.

De inmiddels bijna 70-jarige Galilei hoefde niet te zuchten in de kerker van de Inquisitie, maar kreeg huisarrest op zijn landgoed bij Florence. Hoewel blind, ging hij door met zijn onderzoekingen en schreef hij nog enkele belangwekkende geschriften.

De Rooms-Katholieke Kerk had grote moeite te erkennen dat Copernicus het goed had gezien. Zij bleef bij haar mening en verweerde zich daarmee van de wetenschap. Pas in 1835, meer dan 200 jaar na Galilei's veroordeling, werd het boek van Copernicus van de Index afgehaald.

BOSNIE - De Wereldraad van Kerken en de Konferentie van Europese Kerken (KEK) dringen er bij de lidkerken op aan bij hun regering te pleiten voor een ruimere toelatingsbeleid van Bosnische vluchtelingen. Alle personen die uit de gevangenkampen in Bosnië worden vrijgelaten, moeten worden opgenomen in een land buiten het voormalige Joegoslavië, vinden beide organisaties.

De bijzondere diensten van morgen:

- De Russische evangelist Ivan Nidjoglow spreekt in gebouw evangeliegemeente De Ark, Koningsstraat 21 te Dokkum. Om 9.45 uur.
-Om 10.00 uur viering van Oecumenische Basisgroep Heerenveen met als thema 'Hoe Jacob Israël werd'.

KORTWEG

- Leeuwarden. Met de Kleine Kracht uit Dokkum.
-Choral-evensong om 15.00 uur in Michaëlskerk aan de Zuiderhaven te Harlingen. Met de Ichthuscantorij.
-Themaviering vol symboliek om 16.00 uur in het kerkje van Lichtaard.
-Vesperdienst om 17.00 uur in hervormde kerk te Hurdegaryp. Over geloofsvoorbeelden.
-Maandelijkse vesperdienst in de Martinikerk te Sneek met mede-

werking van het Liturgiekoor. Aanvang: 19.30 uur.

- Zing mee! Tijdens zangavond in de Martinikerk te Bolsward. Aanvang: 19.30 uur.
-In de Salvatorkerk te Leeuwarden om 19.30 uur zang en orgelspel. 'Allerzinnen...wij gedenken!'.
-Koffie-octend voor vrouwen in de Fenix te Leeuwarden. Op woensdag 4 november om 9.30 uur. Thema: 'Zomaar een vrouw'.
-Omgaan met schuldgevoelens. Thema koffie-octend voor vrouwen in het Convent, Groot Kerkhof 1a te Bolsward. Woensdag 4 november van 9.15 uur tot 11.15 uur.

Zaterdag 31 oktober t/m dinsdag 3 november

- AALESUM: herv. 9.30 u. ds. Veninga, 14 u. ds. Wetens, 19 u. ds. de Gier
ACHILUM: SOW herv. k. 9.30 u. ds. Hovestad, 13.45 u. ds. Olde
AKKERWOUDE: herv. 9.30 u. hr. Dijkman
AKKRUM: doopsgez. 9 u. dienst in Aldeboarn ds. Klein Nagelvoort; herv. gef. fed. 9.30 u. geref. k. ds. de Haan; herv. 10 u. dienst, 16.30 u. ds. Karels
ALDEBOARN: herv./ger. fed. 9.30 u. ds. v.d. Sluis, 19.30 u. ds. de Haan; doopsgez. 9.30 u. ds. Mantel
ANJUM: geref. 9.30 u. ds. Hoekstra, 14 u. ds. Praamsma
ST ANNAPROCHIE: rk 10.15 u.; geref. 9.30 u. voorbr. HA da de Jong-Wiersema, 14.30 u. gez. d. herv. k. ds. Bakker
APPELSCHA: herv. 9.30 u. ds. v. Gosli-geref. 9.30 u. HA ds. t. Kate, 19.30 u. jeugd. herv. k.
AUGUSTINUSGA: herv. 9.30 u. gez. d. ds. v.d. Veere, 13.45 u. gez. d. ds. Schormans
BAKHUIZEN: rk za. 19.30 u., zo. 9 u. en 10.30 u.
BAKKEVEEN: geref. 9.30 u. en 14 u. ds. Huisman
BALK: herv. 9.30 u. HD da Slik, 19.15 u. vesper in doopsgez. k.; rk za. 19.30 u., zo. 9 u.; doopsgez. 9.30 u. ds. Borren
BALLUM AMELAND: herv. 9.30 u. da. Zijlstra-Beuker; doopsgez. 9.30 u. Zijlstra-Beuker
BANTEGA: vrije evang. 9.30 u. HA ds. van Stavoren
BEETGUM: herv. 9.30 u. zie Engelum
BEETGUMERMOEDER: geref. dienst 14 u. ds. Meijer
BEESTERZWAAG: herv. 10 u. ds. Nieboer; geref. 9.30 u. ds. de Haan, 19 u. ds. v.d. Sluis
BERLIKUM: herv. 9.30 u. ds. de Boer, 14.30 u. ds. Altena; geref. 9.30 u. ds. Dijkstra, 14.30 u. gez. d. herv. k. ds. Altena; doopsgez. 9.30 u. gez. d. hr. Kuurstra
BIRDAARD: herv. 9.30 u. ds. Hennes-sen, 14 u. gez. d. geref. k., geref. 9.30 u. ds. Wilschut
BLAUWWHUIS: rk za. 19.30 u., zo. 10 u.
BLESDIJKJE: herv. 10 u. ds. Altena
BLESSUM: herv. zie Deinum
BLIJA: herv. zie Brantgum
BOELENSLAAN: herv. 14 u. HA ds. Heting
BOKSUM: herv. zie Deinum; geref. 9.30 u. voorbr. HA en 13.45 u. ds. Kuiper
BOLSWAARD: herv. 9.30 u. ds. Lammer-mertsma, 17 u. dienst in geref. k. ds. Zweers, Schettens 9.30 u. ds. Zweers, 13.30 u. ds. Jellema; geref. 9.30 u. ds. de Zeeuw, 17 u. vesper ds. Zweers; rk za. 19 u., zo. 10 u.; jeh. gef. 9.30 u.; verg. v. gelovigen Skilwijk 13.19.30 u. samen.
BOZUM: herv./ger. 11 u. herv. k. ds. de Groot
BRITSUM: herv. 9.30 u. ds. Brandsma; geref. 9.30 u. ds. Meijer, 13.45 u. hr. v.d. Molen
BUITENPOST: herv. 9.15 u. ds. Oom-ens, 14.30 u. gez. d. herv. k. ds. Weerstra; geref. 8.45 u. en 10.30 u. ds. Linde, 14.30 u. gez. d. herv. k. ds. Weerstra; doopsgez. 10.40 u. da. Roskam; geref. vrijg. 11 u. d. herv. k. en 16.30 u. d. herv. k. ds. Driest
BURGUM: herv. Kruiskerk 9.30 u. HD ds. Kruyt, 19 u. zie geref.; geref. 8.45 u. en 10.30 u. ds. Huttenge, 14 u. ds. Fockens, 19 u. ds. de Boer; rk za. 18.45 u., zo. 10 u.; SOW-d. ds. Smit; vrije evang. gem. zo. 9.30 u. HA ds. v.d. Molen, d. 19.30 u. dank-ged. ds. Vink
BURUM: herv. 9.30 u. ds. Brouwer; geref. 9.30 u. ds. Weerstra, 14 u. ds. Lof
BURGWERD: herv. 9.30 u. ds. v. Nie; rk 10 u. ds. Meijer
CORNJUM: herv. 9.30 u. zie Britsum
DAMWOUDE: doopsgez. 9.30 u. jeugd.; geref. 9.30 u. ds. Bouman, 14 u. ds. Wielen-ga
DANTUMAWOUD: herv. 9.30 u. ouderl. Braakmsa, 13.45 u. ds. Tjallingii
DEINUM: herv. 9.30 u. Fr. d. Elver-dink

DELFTRAHUIZEN: herv. 9.30 u. ds. v. Wijk

- DOKKUM: herv. 9.30 u. en 19 u. ds. de Gier; 'De Sionsberg' 10.30 u. ds. v.d. Heuvel, 20 u. muz. d.; geref. De Fontein 9.15 u. ds. Beintema, 14 u. ds. Deelstra, Oosterk. 9.30 u. ds. Kuipers, 14 u. ds. Beintema, Noorderk. 9.30 u. ds. Deelstra, 19 u. ds. de Gier; rk za. 19 u., zo. 10.15 u.; bapt. 9.30 u. HA ds. Schipper; chr. geref. 9 u. en 14 u. ds. v. Heuvel; evang. gem. 9.45 u. ds. Nidjoglow, 19.45 u. hr. Huisman; doopsgez./rem. gem. 9.30 u. ds. Kljnsma; christen- get. 9.45 u., di. 19.05 u.; vrije bapt. Claerkerk 9.30 u. HA ds. v.d. Hoff; geref. vrijgem. 9.15 u. en 14 u. ds. Zandbergen
DONKERBROEK: herv. 9.30 u. ds. de Bruin; geref. 9.30 u. hr. Visser, 14 u. ds. Harmsen
DRACHTEN: herv. Grote k. 9.30 u. ds. Boema, 19 u. ds. Plum; Fontein; 9.30 u. ds. de Plum, De Ark 9.30 u. ds. Hof-stra, De Arke 9 u. en 10.30 u. ds. Lolkema, 19 u. ds. Dijkstra, Nij Smellinge 10 u. ds. Dijkstra, 't Foarhús 10 u. ds. Burema; herv. deelm. Kapelk. 9.30 u. ds. Mol; leger des heils Stationsweg 10 u. heiligingsamenk. kapt. v. Schaik, 19 u. zangd.; doopsgez. 10 u. da. Klaasen; geref. Fontein; 9.30 u. ds. leed, en 15 u. leed, De Opdracht 9.30 u. ds. Vaatstra, 14 u. ds. Ramaker, Noorderk. 9.30 u. ds. Voet, Zuiderk. 9 u. en 10.30 u. ds. Jurjen, 19 u. ds. Vaatstra, De Arke 9 u. en 10.30 u. ds. Lolkema, 19 u. ds. Dijkstra, Menorah 9.30 u. ds. v. Ginkel, 15 u. dienst, 't Foarhús 10 u. ds. Burema/Kamp; geref. vrijg. Rehobothk. 9.30 u. en 14 u. ds. v.d. Sloot, De Heeksteun 10. 8.45 u. en 10.30 u. ds. Boersma, 14.30 u. en 16.30 u. ds. Kruidhof, 14 u. 8.45 u. en 10.30 u. ds. Boersma, 14.30 u. en 16.30 u. ds. Kruidhof; bapt. Bethel 9.30 u. ds. Bottenbleij, 19.30 u. prauise-avond ds. Bakker; chr. geref. Eben Haezer 9.15 u. en 14 u. ds. Langbroek; geref. gem. 19.30 u. ds. Karels; jeh. get. za. 17.30 u. dienst en 18.30 u. dienst, zo. 9.30 u. dienst en 10.30 u. dienst, di. 19.15 u. dienst en 20.15 u. dienst; bapt. Eilim 9.30 u. HA ds. Liebe; nw. apost. 9.30 u. dienst en 17 u. dienst
DRIESUM: geref. 9.30 u. HA en 14 u. ds. Wilschut
DROGEHAM: herv. 9.30 u. ds. Strubbe, 13.30 u. da. Marra-Ferwerda; chr. geref. 9.30 u. en 14 u. kand. v.d. Maarl
DRONRIJP: herv. 9.30 u. ds. de Jong; rk 19.15 u.; geref. 9.30 u. ds. Kwast, 13.45 u. ds. Nijboer
DUNINGELOO: herv. 10 u. hr. Mijkamp, 14.30 u. ds. de Jong
EASTERMAR: herv. 9.30 u. HA ds. Rosmolen, 13.45 u. dank. HA hr. Koerts; geref. 9.30 u. ds. Feenstra, 13.45 u. ds. Onderwater
ECHTEN: herv. 9.30 u. hr. Lok
ECHTENBRUG: geref. 9.30 u. HA en 14 u. HA ds. Leffers
EE: herv. 9.30 u. HA en 13.45 u. ds. v. Rijwijk
ELAHUIZEN: herv. 10.45 u. ds. Kozijn
ELSLOO: herv. 10 u. ds. Bosma
EMMELOORD: onafh. bapt. 9.30 u. HA hr. Ketelaar, 19 u. ds. Bodamer; bapt. gem. 9.30 u. HA ds. Voorhaar; vrije evang. gem. De Rantk 11 u. ds. Kiers; nieuw apost. 9.30 u. en 17 u.
ENGELUM: herv. 9.30 u. mw. Akker-boorn
ENGWIERUM: herv. 9.30 u. ds. Dijkstra
FEANWALDSTERWAL: geref. 9.30 u. ds. Deuzeman, 14 u. ds. de Jong
FERWERD: herv. 9.30 u. dr. Visser, 14 u. ds. Kremer; geref. 9.30 u. ds. v. Gorcum, 14 u. ds. Baarslag
FOCHTELLOO: herv. 11.15 u. ds. Haans-stra
FOUDGUM: herv. 9.45 u. ds. Laboy, 13.45 u. ds. geref. Raard
FRANKER: herv. 9.30 u. Fr. d. SOW-d. geref. 9.30 u. ds. Strikwerda, 19 u. SOW/ger. k. ds. Buitink; geref. vrijgem. 9.30 u. dienst en 16.30 u. dienst; vrij. evang. gem. 9.30 u. HA ds. v.d. Geer; vrije bapt. 9.30 u. evang. Wisse; geref. 9.30 u. ds. v. Bochove, 19 u. SOW-geref. k. ds. Buitink, geref. k. 19 u. SOW-d. ds. Buitink; leger des heils 10 u. dienst, 17

KERKDIENTEN

- u. dienst en 19 u.; rk za. 19 u. eueh., zo. 10 u. di. 19 u. eueh.; evang. centr. Samuel 9.30 u. hr. Bechler
FREDERIKSOORD: rk 11 u.
FRIENS: herv. 9.30 u. vesper ds. Kobus FRIESHEPALEN: geref. 9.30 u. ds. v. Oeveren, 13.45 u. ds. Koetsveld
GAASTMEER: herv. 9.30 u. ds. v. Liere
GARYP: herv. 9.15 u. ds. Dekker, 13.45 u. geref. k. ds. Rooze
GAUW: herv. 9.30 u. ds. Bakker
GERKESLOOTER: herv. 11 u. HA hr. Postma/ds. Schormans
GOINGARIJP: herv. 10 u. ds. Water-lander
GOREDIJK: doopsgez. 10 u. da. Hoorn-Dantuma; geref. 10.30 u. ds. Boers-ma, 19 u. ds. Adema; rk za. 19 u. past. Dek-ker, zo. 10.30 u. past. Daatselaar, ma. 19 u. parochianen
GROU: herv. 9.30 u. da. Hoornmedt-Weelink; rechtz. evang. 14 u. familiegd. hr. Vellema; doopsgez. 9.30 u. br. Zwaga; geref. 11 u. ds. Kuiper
HALLUM: herv. 9.30 u. ds. Kok; doops-gez. 9 u. HA ds. Kiestra; geref. 9.30 u. voor-br. HA ds. Praamsma, 14 u. ds. Broeke-ma; geref. vrijgem. 9.30 u. en 14 u. ds. Noort
HARLICH: herv. 9.15 u. ds. Kozijn
HARLINGEN: herv. Oranjeoord 10.45 u. ds. v. Dijk, Dukdalf 13.45 u. past. v. Dijk, Grote Kerk 9.30 u. ds. Nijendijk, 17 u. ds. Nijenhuis; geref. vrijgem. 9.30 u. en 17 u. ds. Breen; leger des heils 10 u. heiligings-samenk. en 17 u. verbindingsamenk. kapt. en mw. de Ruitjer; geref. 9.30 u. HA en 17 u. ds. Warnink; chr. geref. 10.30 u. en 17 u. ds. Ruitjer; doopsgez. 9.30 u. ds. Haan; bapt. 9.30 u. en 17 u. HA br. v.d. Noord; evang. gem. Drogstr. 19.30 u. hr. Mbwambo; rk 10 u. eueh.
HASKERDIJKEN: herv. 9.15 u. gez. dienst Nijehaske
HASKERHORNE: herv. 11 u. da. v. Binsbergen
HAULERWIJK: herv. 9.30 u. ds. Oost; geref. 9.30 u. ds. Groenewegen, 14 u. ds. Put; bapt. Norgeweg 9.30 u. HA hr. Buis-man; onafh. bapt. Immanuel 9.30 u. HA br. Brouwer
HEEG: rk za. 19.30 u., zo. 10 u.; herv. geref. fed. 9.30 u. herv. k. ds. Vijfhuizen, 13.45 u. herv. k. ds. Poeppes
HEERENVEEN: herv. Fok-kerk 9.30 u. mw. Vermeulen-v. Heuvel, Euro-palaank. 9.30 u. en 19 u. SOW dienst ds. Huitema; Ned. herv. k. 9.15 u. da. Lourens; geref. vrijgem. 9.30 u. ds. v. Breemen, 16.30 u. ds. Pathuis; bapt. 10 u. ds. Graaf; geref. C. 9.30 u. ds. Meijer, 19 u. Europaalaank. ds. Huitema, Z. 9.30 u. ds. de Valk, 14 u. ds. Martens; rk za. 19 u., zo. 10 u. chr. geref. 10.45 u. en 16.30 u. ds. v.d. Raad; zevende-dags bapt. Edoornstr. 36 u. Fr. dr. Smit; de Regenboog 9.30 u. ds. Ort, De Open Hof 9.30 u. ds. v. Beusekom, 19 u. ds. Looftma, Opstandingsk. 10 u. ds. Looftma, Dr. Algraschool 10 u. oec. werk-rg. LDH; geref. Koepelk. 10 u. ds. Wiltink, 17 u. ds. Le Coindre, Salvatork. 9.30 u. HA ds. v.d. Berg, Pelikaank. 9.30 u. ds. Heiner, Fenix 9.30 u. ds. Jansens, 17 u. ds. v.d. Berg, Adelaark. 9.30 u. ds. Lenters, De Hofwijk 13.45 u. ds. Kronenburg; geref. vrijgem. 9.30 u. dienst, 16.30 u. ds. Schel-ling; rk Dominicusk. za. 19 u., zo. 11.15 u. Francisusk. za. 19 u., zo. 9.45 u., Bonifa-tiusk. 11.15 u., Joh. de Doperk. za. 19 u., zo. 9.45 u.; vrij kath. k. 10.30 u. h. eueh.; bapt. 10 u. HA ds. Nobbé; evang. gem. 10 u. ds. Keizer, 19 u. hr. Wubs; evang. luth. 10.30 u. HA ds. Nierop; vrije evang. 10 u. ds. Karel-se; doopsgez./rem. 10 u. ds. Hensen; zeven-de-dags adv. 10 u. bijbelstudie, 11 u. ds. de Raad; zevende-dags bapt. Edoornstr. 36 u. Fr. dr. Smit; de Regenboog 9.30 u. kand. Douma, Nieuw Tautenburg 10.30 u. HA ds. de Vink; bapt. 10 u. HA ds. Smit; geref. vrijgem. 9.30 u. en 14 u. ds. Wijnen; geref. 9.30 u. ds. Kijzer, 13.45 u. ds. Ritse-ma
NOORDWOLDE: herv. 10 u. HA ds. Gort; geref. 9.30 u. hr. Kok, 19 u. ds. de Jong; rk za. 17 u., zo. 11 u.
OENTSJERK: herv. 9.30 u. gez. d. geref. k. hr. Horrel; geref. 9.30 u. hr. Horrel, 13.45 u. ds. Tromp
OFFINGAWIER: herv. 13.45 u. gez. dienst ds. Bakker

HOORN TERSCHELLING: herv. 10 u. gez. d. ET10

- HOORNSTERZWAAG: herv./ger. 9.30 u. ds. Pijlman
HOUTGEHAGE: herv. 9.30 u. ds. v. Woerden
HURDEGARVP: herv. 9.30 u. doopd. ds. Elsinga, 17 u. hr. Visser; Ned. herv. evang. 9.30 u. en 15 u. hr. v. Baren; geref. 9.30 u. drs. Bloemink, 17 u. oec. vesper in NH kerk
IDSKENHUIZEN: geref. 9.30 u. drs. Beima, 14 u. ds. Buruma
IJLST: herv. 9.30 u. ds. v.d. Waal; geref. 9.30 u. kand. Wijnstok, 19.30 u. ds. v.d. Waal; doopsgez. 9.30 u. ds. Buiteveld
ITENS: herv. 11 u. ds. Zijlstra; doopsgez. 9.30 u. ds. Thijnk
ST JACOBIPAROCHE: herv. 9.30 u. ds. de Groot; geref. 9.30 u. voorbr. HA ds. Altena, 14.30 u. ds. Wolters
JELSUM: herv. 9.30 u. zie Britsum
JIRNSUM: herv. 9.30 u. mw. Berkum, 11 u. ds. v. Rijswijk; rk 9.30 u. dienst; doopsgez. 10 u. ds. Klein Nagelvoort
JISTRUM: herv. zo. 9.30 u. ds. Poeppes, 13.45 u. ds. Kijzer, di. 19.30 u. dankstond ds. Steenбек
ST JOHANNESGA: herv. 11 u. ds. v. Wijk
JOURWED: herv. 11 u. ds. Klooster
JOURS: herv. 9.30 u. ds. Stavenga v. ds. Waals, 19 u. ds. de Boer; geref. 9.30 u. Gil-huis, 19 u. zie herv. k.; ref./evang. gem. de Boer, 9.30 u. ds. t. Napel, 19.30 u. zangd. ds. Hendriksen; rk za. 19 u., zo. 10 u.
BROEK BIJ JOURS: herv. 9.30 u. dr. Sanderen
JUBBEGA: herv./ger. zie Hoornster-zwaag
KIMSVERD: herv. 9.30 u. ds. Hofstra
DE KNIPPE: herv. 9.45 u. gez. jeugd. geref. k. ds. Roolwijk; geref. 9.45 u. ds. Roolwijk, 14 u. ds. Meijer; doopsgez. 10 u. ds. Keuning; Ned. herv. 9 u. ds. Hulsting, 14 u. ds. Keuning; Ned. herv. evang. 9 u. ds. de Koning, 14 u. ds. Niesing
KOLLUMERZWAAG: herv. 9.30 u. en 13.45 u. ds. Seinen; bapt. 9.30 u. hr. Dijk-stra; Jozua gem. 10 u. en 19 u.
KOOTSTERLILLE: herv. 13.45 u. ds. Strubbe; geref. 9.30 u. en 13.45 u. ds. Tals-ma
KORTEHEMMEN: herv. 9.30 u. ds. Lamberts
KOUDUM: doopsgez. 9.30 u. en 10 u. hr. Zeilstra; volle evang. gem. Boerderij 9.45 u. dienst
KUBAARD: herv. 9.30 u. ds. Perk
LANGWEER: herv. 9.30 u. ds. Kooistra
LEEK: Ned. herv. evang. 9.30 u. en 14 u. drs. Wigerhof
LEEWARDEN: herv. Grote k. 10 u. HA ds. Kronenburg, Goede Herdkerk 10 u. Fr. dr. Smit; de Regenboog 9.30 u. ds. Ort, De Open Hof 9.30 u. ds. v. Beusekom, 19 u. ds. Looftma, Opstandingsk. 10 u. ds. Looftma, Dr. Algraschool 10 u. oec. werk-rg. LDH; geref. Koepelk. 10 u. ds. Wiltink, 17 u. ds. Le Coindre, Salvatork. 9.30 u. HA ds. v.d. Berg, Pelikaank. 9.30 u. ds. Heiner, Fenix 9.30 u. ds. Jansens, 17 u. ds. v.d. Berg, Adelaark. 9.30 u. ds. Lenters, De Hofwijk 13.45 u. ds. Kronenburg; geref. vrijgem. 9.30 u. dienst, 16.30 u. ds. Schel-ling; rk Dominicusk. za. 19 u., zo. 11.15 u. Francisusk. za. 19 u., zo. 9.45 u., Bonifa-tiusk. 11.15 u., Joh. de Doperk. za. 19 u., zo. 9.45 u.; vrij kath. k. 10.30 u. h. eueh.; bapt. 10 u. HA ds. Nobbé; evang. gem. 10 u. ds. Keizer, 19 u. hr. Wubs; evang. luth. 10.30 u. HA ds. Nierop; vrije evang. 10 u. ds. Karel-se; doopsgez./rem. 10 u. ds. Hensen; zeven-de-dags adv. 10 u. bijbelstudie, 11 u. ds. de Raad; zevende-dags bapt. Edoornstr. 36 u. Fr. dr. Smit; de Regenboog 9.30 u. kand. Douma, Nieuw Tautenburg 10.30 u. HA ds. de Vink; bapt. 10 u. HA ds. Smit; geref. vrijgem. 9.30 u. en 14 u. ds. Wijnen; geref. 9.30 u. ds. Kijzer, 13.45 u. ds. Ritse-ma
NOORDWOLDE: herv. 10 u. HA ds. Gort; geref. 9.30 u. hr. Kok, 19 u. ds. de Jong; rk za. 17 u., zo. 11 u.
OENTSJERK: herv. 9.30 u. gez. d. geref. k. hr. Horrel; geref. 9.30 u. hr. Horrel, 13.45 u. ds. Tromp
OFFINGAWIER: herv. 13.45 u. gez. dienst ds. Bakker

OLDEBERKOP: herv. 9.30 u. mw. Hartholt

- OOSTERBIERUM: herv./ger. 9.30 u. da. geref. k. hr. Offinga, 14 u. geref. k. ds. de Beer
OOSTEREND SOW geref. k. 9.30 u. ds. Zijlstra, 13.45 u. kand. Douma
OOSTERNIJKERK: herv. 9.30 u. voor-br. HA ds. Bijleveld, 14 u. gez. d. herv. k. ds. Monsma
OOSTERWIERUM: rk 10 u.; herv./ger. 13.45 u. ds. Toes
OOSTERWOLDE: herv. 10 u. ds. Haan-stra; chr. geref. zo. 9 u. ds. v. d. Wekken, 19 u. ds. Fahner, di. 19 u. dankstond ds. v. d. Wekken; rechtz. evang. gem. 9.30 u. hr. Jonkers; geref. vrijgem. 11 u. ds. van Dig-gel, 14.30 u. leed.
OOSTHEM: herv. 9.30 u. HA ds. v. Mar-rum, 13.45 u. ds. Wever
OOSTRUM: herv. 13.30 u. ds. Wasse-naar
OPEINDE: herv. 13.30 u. ds. Rosmalen
OPPENHUIZEN: herv./ger. fed. 9.30 u. ds. de Groeneweld, 19.30 u. geref. k. ds. Wigboldus
ORANJEWOUDE: herv. Huize Anna Schotanus 10 u. ds. Brandhorst
OSSENZIJL: vrije zend. gem. 9.30 u. evang. de Geer, 19 u. samen.
OUDE BILDZIJL: vrije evang. gem. 9.30 u. ds. Warning; geref. 9.30 u. kand. de Jong
OUDKERK: herv. 9.30 u. ds. Schaaf
OUDERWOUDE: herv. 9.30 u. mw. v. Rijs
OUDEGA SM: herv. 10 u. ds. Dekker
OUDEHASKE: herv. 19.30 u. jeugd. ds. v. Wijk
OUDEHORNE: geref. 9.30 u. ds. Baas, 14 u. ds. v. d. Sluis
OUDEMIRDUM: herv. 9 u. en 9.30 u. ds. Schelling
OUDESCHOOT: herv. 9.30 u. ds. Fok-kerma
OUDWOUDE

IJshockeyarbiter Ad Stuiver mist respect op het ijs

Door Ronald van Dam

UDEN - „Het heeft allemaal te maken met respect, of beter: gebrek aan respect”, vindt Ad Stuiver. Het regent de laatste weken weer straffen en schorsingen in de Nederlandse ijshockeycompetitie. Spelers en coaches vragen er zelf om, zegt de Brabantse scheidsrechter. Van Stuiver hoeft niemand van het ijs, maar hij heeft zijn grenzen. „Ik laat me niet afzeiken of voor joker zetten. Dat kan gewoon niet. Als je dat als scheidsrechter laat gebeuren, ben je weg.”

De tuchtcommissie van de Nederlands IJshockey Bond maakt weer overuren. Het weekbulletin van de bond meldt dat de afgelopen twee weken in de eredivisie maar liefst negen spelers met 'game misconducts' en 'matchpenalties' van het ijs werden gestuurd. Ruw spel of aanmerkingen op de leiding. Landskampioen IJCU uit Utrecht was met vier man de grootste boosdoener. Coach Faulkner (inmiddels vervangen). Collard, Beck en Streu kregen hun straffen van Ad Stuiver.

Geschorst

Rolf Friedlander, de nieuwe sukeroom van het Utrechtse ijshoc-

key, begreep absoluut niet waarom Tony Collard en Brad Beck voor hun 'game misconduct' twee duels werden geschorst. „Tony deed niets. Maar ja, als Tony knipt met zijn ogen heeft-ie al een duel te pakken.”

Maar Ad Stuiver meent dat Collard zich bepaald niet onschuldig gedroeg tijdens de bewuste wedstrijd, Utrecht - Heerenveen. Stuiver: „Ik stuur mensen niet zomaar van het ijs. Collard liet op een gegeven moment zijn stick vallen, gaat op het ijs liggen en begint demonstratief te klappen. Een ervaren speler als Collard moet weten dat een scheidsrechter zulke dingen niet kan tolereren.”

'Vogelvrij'

Ad Stuiver (38) oogt niet als een boeman. De vriendelijke conciërgé van een LTS in Uden heeft helemaal geen hekel aan iemand. „De spelers moeten zich alleen gedragen”, zegt hij. „Ik had het daar laatst met Frans Derks over. Het is toch belachelijk als je ziet dat voetbalscheidsrechters soms van het gras worden gelopen door protesterende spelers. Je bent als scheidsrechter vogelvrij.”

Stuiver is een geboren Bosscheenaar. Hij verraste op zijn twaalfde zijn ouders met de mededeling dat hij samen met twee schoolvriendjes wilde gaan ijshockeyen.

Schaatsen kon Stuiver wel, maar het hanteren van de stick was een ander verhaal. Hij speelde tot zijn twintigste bij IJHC Den Bosch, kwam nooit verder dan het tweede. Een ongeluk met brommer leidde zijn scheidsrechterscarrière in. Op zijn 22ste maakte hij reeds zijn debuut op het hoogste niveau als linesman. Een paar jaar later, in 1982, werd de Brabander naar een internationale scheidsrechterscursus gestuurd in het Duitse Füssen.

Stuiver: „Het was de bedoeling dat ik aan het eind van dat jaar zou debuten, maar een week na die cursus werd ik al naar Nijmegen - Heerenveen gestuurd. Bij Heerenveen speelden toen mannen als Larry van Wieren, Leo Koopmans en Jack de Heer. Het ging goed, omdat ik twee ploegen had die wilde ijshockeyen. Maar voor het zelfde geld heb je drie wedstrijden achter elkaar rotzooi. Dat is vaak het probleem voor jonge scheidsrechters die debuten. Ik heb wat dat betreft geluk gehad.”

Er zijn de laatste jaren weinig jonge scheidsrechters doorgelopen, met als gevolg dat er voor de eredivisie maar vijf arbiters beschikbaar zijn. Is er een doorweekse wedstrijd in Geleen, dan is Stuiver de aangewezen man. Hij is de enige die er op tijd kan zijn.

„Toch is het zo dat er zo weinig jonge scheidsrechters bijkomen”, zegt hij. „Coaches en spelers

mogen wat dat betreft de hand in eigen boezem steken. Vooral coaches spelen een belangrijke rol, die kunnen hun spelers een beetje sturen. Ik denk dat we snel een keer met de scheidsrechters en de coaches bij elkaar moeten gaan zitten om over die dingen te praten.”

Kleine sport

Stuiver kent de beperkingen van het ijshockey in Nederland. Een kleine sport met vierduizend beoefenaars. „In Zweden heb je alleen al vierduizend scheidsrechters. Het is heel simpel. We hebben een kleine competitie met zeven ploegen. Ze komen elkaar zo vaak tegen. Waar ze de ene wedstrijd mee zijn gestopt, daar gaan ze een week later gewoon weer mee verder.”

Spelers mogen van Stuiver best kritiek hebben op een beslissing. „In principe discussieer ik alleen met de aanvoerders, maar als een andere speler me op een normale manier iets komt vragen, geef ik normaal antwoord. Maar begint iemand al met 'hé, klotescheids, wat doe je nou?', dan houdt het voor mij op. Ik ben geen pispaal. Dat vind ik nou gebrek aan respect. Naar het publiek luister ik al niet eens meer. Als het aan sommige fans ligt is mijn familie al honderd keer aan de meest enge ziektes overleden. Maar van spelers en coaches pik ik het niet.”

Ad Stuiver: „Als scheidsrechter ben je vogelvrij.”

Foto GPD

Slechte start nekt Flyers in Utrecht

LEEUWARDEN - Forbo Flyers heeft gisteravond het eerste duel van de bekerontmoeting tegen Pro Badje Utrecht met 6-3 verloren. In de Domstad werden de Feansters reeds in de eerste periode op grote achterstand gezet. Door de afwezigheid van coach Ken Southwick en verdediger Lester Arts, beiden geschorst, bleven de Flyers in de eerste twintig ver onder hun normale niveau. Vanavond vindt in Heerenveen de return van de bekerontmoeting plaats.

Uitslagen bekerstrijd, Utrecht - Heerenveen 6-3 (4-1, 1-1, 1-1): Eerste periode: 3-16 1-0 Collard (Jans); 4-09 2-0 Timmer; 7-33 3-0 Van Hunen (Collard, Versteeg); 19-14 3-1 Eimers (Jackson). Tweede periode: 6-00 3-1 Versteeg (Timmer, Bal); 9-38 5-2 Jackson (Eimers, Young). Derde periode: 3-24 5-3 Glatsey (De Groot); 12-00 6-3 Collard (Hoek). **Toeschouwers:** 200. **Scheidsrechter:** Engelsman. **Straffen:** Utrecht 32 minuten (10 voor Versteeg en Timmer); Heerenveen 14 minuten.

Rotterdam - Assen 6-3 (2-2 2-1 2-0): Scheidsrechter: Bakker. Toeschouwers: 175. Strafm minuten Rotterdam 10, Assen 14. Van Wely (Rotterdam) en Anand (Assen) werden twee keer geschorst.

Nijmegen - Tilburg 7-3 (1-3 3-0 3-0): Scheidsrechter: Schuurkens. Toeschouwers: 1300. Strafm minuten: Nijmegen 12, Tilburg 34 (10 minuten voor Van Galen Last). Noble en Kruger scoorden twee keer voor Nijmegen.

Straathof, Veldkamp en Bos ontbreken tijdens IJsselcup

DEN HAAG (ANP) - Thomas Bos, Jeroen Straathof en Bart Veldkamp nemen niet deel aan de strijd om de IJsselcup, op zaterdag 14 november in Deventer, de opening van het schaatsseizoen. De drie kernploegleden laten de selectiewedstrijden van het district Zuid-Holland, op zondag 8 november op de Haagse Uithof, schieten. Het drietal is gespecialiseerd op de lange afstanden. In Deventer worden slechts de 500 meter en 1500 meter afgewerkt. Veldkamp nam nog nooit deel aan de IJsselcup. Bos pas eenmaal.

VOETBAL

Uitslagen Bundesliga: Bayer Leverkusen - Dynamo Dresden 0-0, Schalke 04 - Bayer Udingen 1-1, Werder Bremen - Wattenscheid 3-0. **Stand aan kop:** 1. Bayern München 11-16, 2. Eintracht Frankfurt 11-16, 3. Bayer Leverkusen 12-20, 4. Werder Bremen 12-16, 5. Borussia Dortmund 11-17. **Frankrijk:** Paris SG - Nimes 2-3, Valenciennes - Auxerre 3-3, Caen - Monaco 1-0, Sochaux - Marseille 2-2, Montpellier - Bordeaux 2-0, Metz - Toulouse 0-0, Toulouse - La Havre 1-1, Strasbourg - Lens 4-1, Lille - Lyon 1-1. **Stand aan kop:** 1. Nantes 12-20, 2. Paris SG 13-19, 3. Auxerre 13-17, 4. Olympique Marseille 13-17, 5. AS Monaco 13-17.

(Advertentie)

29 okt. t/m 1 nov. NOORDELIJKE VRIJETIJD BEURS

waarin opgenomen Plant & Dier, Creatief, Sportfair en Hobby met thema van de beurs is Scandinavie

Begravenis NEW YORK (AFP) - Mike Tyson, de oud-wereldkampioen boksen in het zwaargewicht die momenteel een gevangenisstraf van zes jaar uitzit in de staat Indiana, mag niet naar de begrafenis van zijn woensdag overleden vader Jimmy Kirkpatrick.

Topbezetting AMSTERDAM (ANP) - Jumping Amsterdam, een van de jaarlijkse hippische hoogtepunten in Nederland, kent dit jaar (12 tot en met 15 november) een topbezetting. Tot de deelnemers behoren Olympisch kampioen Ludger Beerbaum (Dui), Europees wereldkampioen Eric Navet (Fra) en de Brit John Whitaker. Ook de Nederlanders Jan Tops, Jos Lansink en Piet Raymakers, die ieder onlangs een wedstrijd voor het Europese circuit van de wereldbeker wonnen, zijn van de partij.

Huisarts Karsten ziet af van hoger beroep tegen schaatsers

Door Govert Wisse

HAARLEM - Dokter Michel Karsten heeft zijn hoger beroepszaak tegen twintig Nederlandse topschaatsers afgeblazen. Volgens de Haarlemse huisarts valt er voor hem weinig eer te behalen. „Ik vind het, nadat ik een kosten-baten analyse heb gemaakt, welletjes zo. Wat heeft het voor zin om in hoger beroep te gaan? Ik heb in mei het kort geding verloren, maar ik voel me beslist niet de verliezer.”

Karsten kwam eind maart in het nieuws, toen hij in het TV-programma van Gert Berg één van de Nederlandse schaatsers, die aan de Olympische Spelen in Albertville had deelgenomen, van dopinggebruik beschuldigde. Volgens de arts, die sporters adviseert bij het gebruik van anabolen, had de desbetreffende persoon hem gecomsoleerd voor de Winterspelen. Karsten weigerde een naam te noemen.

Onrechtmatig

De schaatsers spanden daarop een kort geding aan tegen Karsten. De rechter oordeelde half mei dat Karsten onrechtmatig had gehandeld, maar dat hij de naam van de bewuste schaatsers terecht voor zichzelf hield. De huisarts besloot in samenspraak met zijn advocaat mr. Faro in eerste instantie om in hoger beroep te gaan, maar daar heeft hij nu dus vanaf gezien.

Karsten zit met de uitspraak van de Haarlemse rechter nauwelijks in zijn maag. „Ik ben kennelijk bij Gert Berg te ver gegaan. Oké, dat

slik ik dan maar. Ik heb een onrechtmatige daad begaan, maar dat zegt me niks. Het is hetzelfde als Luns, die zonder man en paard te noemen generaal uit een bepaalde periode heeft beschuldigd van coup-plannen. Als een generaal-weduwe tegen hem een kort geding zou beginnen, zou hij ook te horen krijgen, dat hij onrechtmatig heeft gehandeld.”

Karsten: „Het belangrijkste voor mij is, dat die naam geheim is gebleven. Het ging mij er bij Berg niet om iemand aan de schandpaal te nagelen. Integendeel, het was juist mijn bedoeling om op te komen voor Ruud Wielant en Ria Stalman, tegen wie op dat moment een hetze aan de gang was.”

Na de enorme publiciteit in het voorjaar is Karsten wat kopschuw geworden om weer voor het voetlicht te komen. „Mijn arsten-praktijk heeft er onder geleden, omdat ik niet meer goed functioneerde. Ik heb geen moeite gehad met de uitspraak, wel met de gang van zaken. Ik kreeg te horen, dat ik me verschool achter mijn plicht als arts tot geheimhouding. Maar daar

kwam ik niet onderuit. Stel, dat ik wel de naam had prijsgegeven, dan had je in mijn eigen branche de poppen aan het dansen gehad.”

„Aan de andere kant heeft de zaak me ook positieve dingen opgeleverd. Er komen nog steeds topsporters bij me voor advies, want ik ga door met de begeleiding. Het feit dat ik geen geheimen prijsgeef, heeft bij velen ook vertrouwen gegeven in mijn persoon. Ze weten, dat ze bij mij terecht kunnen met hun vragen en problemen.”

Schadeclaim

Hoewel Karsten afziet van het hoger beroep, is hij waarschijnlijk nog niet af van de schaatsers, die nu aan zet zijn. Mr. Vilé, die hun zaken in deze kwestie behartigt, liet weten, dat hij op korte termijn met de groep van twintig zal overleggen over eventuele stappen. Vilé: „Ze voelen zich door Karsten in hun goede naam aangetast en dienen mogelijk een schadeclaim in.”

Olympisch kampioen Bart Veldkamp heeft al laten doorschemeren, dat hij verder wil procederen tegen Karsten. Leo Visser, in Albertville winnaar van het bron op de 1500 meter, zei gisteravond: „Ik had die zaak eigenlijk uit mijn hoofd gezet, maar nu wordt het weer actueel voor me. Ik overleg eerst met Vilé. Dan zal ik beslissen of ik al dan niet stappen onderneem.”

Fries korfbal 'yn'e jildpine'

GORREDIJK - Korfbalend Friesland zit 'yn'e jildpine'. Een (weliswaar bescheiden) terugloop van leden, duurdere dienstverlening van Sport Friesland, dichtgedraaide subsidiekransen bij de overheid, alsmede hogere huren voor velden en sporthallen noopte de afdeling Friesland van het NKV ertoe om de begroting voor het seizoen 1992-1993 aan te passen. Tijdens de gisteravond in Gorredijk gehouden najaars algemene afdelingsvergadering stemden de afgevaardigden van de verenigingen met die wijziging in.

Dat betekent dat de verenigingscontributies aan de afdeling volgend jaar omhoog gaan, de teambijdragen voor de veldcompetitie, als ook die voor de zaalcompetitie eveneens zullen stijgen. Per lid moet drie dubbeltjes meer worden afgedragen, de teambijdragen gaan met een tientje per ploeg omhoog. Op die manier hoopt pen-

ningmeester Ben de Vries ruim / 12000 extra binnen te krijgen, dat is net zo veel als het gat in de begroting bedraagt.

Maar ook het huishoudboekje voor het lopende seizoen kan door De Vries niet kloppend worden gemaakt, anders dan met extra steun van de leden. Het negatief resultaat over 1991-1992 bedraagt meer dan / 12000, veroorzaakt door het intrekken van een reductie van een knaak per uur bij Sport Friesland. Het sportcentrum was wel tot deze ingreep gedwongen doordat de provincie rigoreus in haar financiële ondersteuning aan het centrum ging snoeien. Een ander heeft tot gevolg dat de Friese korfbalclubs binnenkort een nabehfing mogen verwachten van zestig cent per lid.

Aan de vooravond van het 75-jarig jubileum, volgend jaar, zijn dat geen prettige zaken, maar zij lijken onafwendbaar. Met name de rol van de overheid wordt in korfbalringen laakbaar genoemd. Zo trekt de provincie Friesland met ingang van 1 januari 1993 alle sub-

sidies op het cursuswerk in, een 'schadepost' voor het NKV van meer dan tien mille. In zijn openingsrede poneerde afdelingsvoorzitter Klaas van Weperen dan ook de stelling: „De prijsverhogingen, die de diverse lokale overheden, betekenen in wezen het schaafteloos uitbuiten van al die mensen, die belangeloos hun energie en vrije tijd in dit sociale gebeuren steken.”

De vergadering stemde applaudisserend in met de uitreiking van het NKV-erecteken aan Cobie de Boer-Hoeksma uit De Hoeve, lid van afdelings jeugdcommissie en aan vertrekkend AB-lid Henk Meesters uit Leeuwarden, speciaal belast met kaderzaken. De huidige secretaris, Henk van Dam, gaat zich voortaan meer richten op het kaderwerk, terwijl Be van der Sluis tot de nieuwe secretaris werd benoemd. De propagandaprijs van de afdeling Friesland ging dit jaar naar k.v. Blauw Wit uit Heerenveen.

Blessures Cambuur vallen mee

LEEUWARDEN - De selectie van Cambuur/Leeuwarden is gistermiddag op volle orlogssterkte afgereisd naar Noord-Limburg, voor een kort trainingskamp ter voorbereiding op de competitiewedstrijd tegen MVV in Maastricht vanavond. De personele problemen waarmee trainer-coach Theo de Jong in zijn achterhoofd rekening had gehouden, bleken gistermorgen kort voor het vertrek enigzins mee te vallen.

De in de verloren bekerwedstrijd tegen SC Heerenveen geblesseerd uitgevaan Jan Gogens en Ben Spork onder vinden minder last van hun kwetsuur dan verwacht. „Een paar uur voor het begin van de wedstrijd zullen we beslissen of beiden kunnen spelen of niet”, aldus De Jong.

Meevaller

Ook Jack de Gier, Lody Roembak en Thomas Hauser reiden af naar Limburg, omdat de tuchtcommissie de strafzaken tegen het trio donderdagavond onverwacht en zonder opgaaf van redenen niet in behandeling nam. „Het is op dit moment even een meevaller, maar natuurlijk niet meer dan uitstel van executie”, aldus De Jong.

Een zelfde redenatie klonk uit de mond van Jack de Gier. „Het is

lekker dat ik tegen MVV kan spelen, maar aan de onzekerheid mag wat mij betreft onderhand ook wel eens een einde komen. Ik heb ook al zitten rekenen. Mocht ik alsnog drie wedstrijden aan de broek krijgen, dan mis ik de duels tegen Feyenoord, Willem II en FC Groningen. Feyenoord en Groningen zijn zeker wedstrijden die je niet wilt missen.”

Theo de Jong hoopt vanavond in Maastricht de schande van het verlies tegen Heerenveen te kunnen uitwissen met de verovering van minimaal een punt. „MVV draait weliswaar goed, maar is thuis kwetsbaarder dan uit. Bovendien verwacht ik dat een aantal jongens, met name voorin, zal willen bewijzen dat de wedstrijd tegen Heerenveen een pijnlijke vergissing was.”

Foppe de Haan heeft noodgedwongen een wijziging moeten aanbrengen in de formatie, waarmee SC Heerenveen afgelopen woensdag Cambuur overklaste. De plaats van Maarten de Jong, die door de tuchtcommissie van de KNVB voor een duel werd geschorst, wordt vanavond tegen Excelsior ingenomen door Wilco Hellinga. De Haan laat er geen onduidelijk over bestaan dat het succesvolle elftal van jongstedelen woensdag zijn voorkeur genieten.

Na de winst in prestigieuze woensdag - „Sommege supporters hebben de avond van hun leven

gehad”, aldus De Haan - staan vanavond hele andere belangen op het spel. „Aansluiting houden met de bovenste ploegen is een van de uitgangspunten”, meent de Akkrumer trainer. Zorgen dat het publiek tevreden naar huis gaat, noemt De Haan evenwel de belangrijkste opdracht voor zijn team. „We moeten het geschonden blaazen oppoetsen; het publiek weer aan ons binden.”

Opstelling Heerenveen: doel: Swager, achter: Huttema, Doeburg, Groen, Verbeek, midden: Roelofs, Hellinga, Echtheid, De Visser, voor: Tammer, Regtop.

Numan kost PSV niets extra's

EINDHOVEN (ANP) - PSV heeft, met het betalen van een bedrag van / 2,8 miljoen, voldaan aan zijn verplichtingen ten opzichte van FC Twente voor de transfer van Arthur Numan. Tot die uitspraak kwam gisteren de Commissie van Bindende Adviseurs van de KNVB in de door de Enschede club aangespannen zaak.

FC Twente had zich tot de commissie gewend omdat de club vindt dat er naast de vergoedings-som voor het openbreken van het contract, ook een transferbedrag moest worden betaald dat in overeenstemming is met de marktwaarde van de speler.

Zwarte Schapen wilde tweede club van Amsterdam worden

AMSTERDAM - Alsof ze al een voorgevoel hadden. Het besluit van voorzitter Richard Smith om voorafgaand aan dit seizoen De Sloterplas weer onder zijn oude naam te laten voetballen, is op zijn zachtst gezegd ongelukkig te noemen.

De Zwarte Schapen. Sinds woensdag is het speeltje van Smith ook letterlijk het zwarte schaap van de KNVB-familie. De Amsterdammer, van het type 'veel geschreeuw, weinig wol', laat het er echter niet bij zitten. De beroepscommissie van de KNVB kan zich gaan opmaken voor misschien wel het laatste deel in de lange soap-opera rond de ambitieuze Amsterdamse club, die woensdag door de bond werd geroyeerd.

De KNVB hult zich, naar al oud gebruik, in dikke nevelen. „Om de privacy van de betrokken partijen te waarborgen”, verklaarde woordvoerder Ger Stolk gisteren vanuit Zeist. „Als De Zwarte Schapen inderdaad in hoger beroep gaat, officieel is daar overigens nog niets van bekend bij de KNVB, zal de uitspraak

van de beroepscommissie bindend zijn. Als deze commissie de uitspraak van de tuchtcommissie overneemt kun je inderdaad spreken van een levenslang roeyment voor De Zwarte Schapen. Meer wil ik er op dit moment niet over zeggen.”

Beloftes

Stephan Spruijt, vorig seizoen een vaste basisplaats bij De Sloterplas, heeft heel wat meer spraakwater in voorraad. Hij heeft nog een 'aardig geldsommetje' te goed van Smith en consorten. „Hou het maar op een onkostenvergoeding”, aldus Spruijt. „En dat is slechts één van de vele beloftes die De Sloterplas niet is nagekomen.”

„De problemen begonnen, toen sponsor Willem de Jager (de eigenaar van videothek De Sloterplas, red.) zich terugtrok. Even later draaide hij ook nog eens de gevangenis in en vanaf dat moment heb ik echt geen cent meer gezien.” Toch had Spruijt zijn eenjarige verblijf in Amsterdam 'voor geen goud willen missen'. „De sfeer in de

spelersgroep was op zich goed. En je kunt je natuurlijk een slechtere trainer voorstellen dan Cees Loeffeld (ex-FC Utrecht). Het was alleen jammer, dat er van de organisatie helemaal niets klopte.”

„Richard Smith wil alles in 'n centje doen, terwijl hij echt geen verstand van voetbal heeft. Die man heeft het een beetje hoog in zijn bol, geloof ik. En dat is jammer, want het is verder een prima kerel. Hij staat dag en nacht klaar voor zijn club. Dat mag ook wel eens gezegd worden. Deze affaire gun ik hem niet. Alhoewel het me weinig verbaast. Het bestuur kreeg de opdracht de boekhouding aan te passen, dat lijkt me in het geval van De Sloterplas zeker geen gemakkelijk klusje.”

Wachten

Lesley Hellings, oud-trainer van De Sloterplas en nu in dienst van Stormvogels, kon gisteren een genoegzaam lachje niet onderdrukken. „Leuk, hé. Ik zal hier zeker niet wakker van liggen. Het was toch gewoon wachten tot dit zou gebeuren.”

Hellings had van 1988 tot 1990 de selectie van De Sloterplas onder zijn hoede. „En toen was het ook al een beetje zonnig. Onder leiding van voorzitter Brunstein werden er continue spelers aangetrokken. Dat is nu de bottleneck gebleken.”

„Richard Smith zal heus wel goedwillend geweest zijn, maar hij had te maken met een zware rekening uit het verleden. En hij is natuurlijk veel te hard van stapel gelopen. Roepen dat je de tweede club van Amsterdam wilt worden, terwijl er geen enkele basis was en zijn kop bij wijze van spreken al in de stop hing. Het roeyment is het logische gevolg van het wanbeleid van vele jaren.”

Richard Smith zelf, door de voetbalbond ook persoonlijk geroyeerd, heeft de hoop op de goede afloop nog lang niet opgegeven. „De Zwarte Schapen heeft in zijn korte bestaan aan alle verplichtingen jegens de KNVB voldaan. Vandaar dat we Keje Molenaar nu in de arm hebben genomen, hij gaat ons juridisch bijstaan tijdens de beroepsprocedure. En dan hoop ik dat deze vervelende zaak zo snel mogelijk uit de wereld is. Verder wil ik er niets meer over zeggen.”

HET COLUMBUS-GEVOEL BESTAAT NOG, ONTDEK DE WERELD ZELF!

Heeft u al eens een Indiase markt of een Senegalese bruiloft bezocht? En wat dacht u van Schotse doodeldansers? Van 2 tot en met 11 november ontdek u met uw eigen ogen de wereld. Kennismaken met allerlei volken, landen en culturen. Lezingen en workshops en tal van activiteiten over Europa, Amerika en Afrika. Het programma van deze uitwisseling is uitgebreid en interessant.

VOOR MEER INFORMATIE: HAAL EEN KOPDEK, DE KOPHANDEL OF BILJOTHEEK OF BEL DE BIBLIOFON: 06-8411 20 ct/min.

RENAULT TOP OCCASION

HEERENVEEN

PERSONENWAGENS

Renault 21 GTD Hatchback platina metallic. NIEUWPRIJS 46.000,- 41.000 km	1991	36.500,-
Renault 21 GTL Symphonie antr. met., 107.000 km	1988	15.500,-
Renault 19 TR 5-deurs, wit, nieuw, 51.000 km	1991	22.900,-
Renault 19 TS Chamade 4-drs, 1.7 liter, rood, 39.000 km	1990	21.750,-
Renault Clio 1.2 RL 3-deurs, wit, 8.000 km	1992	20.000,-
Renault 11 GTX 3-deurs, 1.7 liter, rood, 87.000 km	1986	8.500,-
Renault 11 TL LPG, blauw, 158.000 km	1986	7.500,-
Renault 5 SL LPG, wit, 87.000 km	1988	11.000,-
Renault 9 Broadway 1.4 4-drs, sedan, blauw, 112.000 km	1986	8.500,-
Audi 80 1.8 S LPG, lagoon met., achter spoiler, 125.000 km	1989	24.500,-
Peugeot 205 GTI zilver metallic, zender spoiler rondom, plaatje, 120.000 km	1986	13.500,-
Citroën BX 1.4 E antraciet metallic, 129.000 km	1987	11.750,-
Mazda 323 LX donkerblauw metallic, lichtmetalen velgen, 1e eigenaar, 43.000 km	1989	15.900,-
Nissan Sunny 1.7 D sedan trekhaak, wit, 120.000 km	1989	17.500,-
Fiat Uno 75 le rood, als nieuw, 72.000 km	1987	9.500,-
V.W. Golf 1.3 C kersenrood, 45.000 km	1989	18.750,-
V.W. Golf 1.3 Manhattan wit, 50.000 km	1989	19.500,-

BEDRIJFSWAGENS

Renault Clio 1.9 D Van wit, 34.000 km	1991	18.500,-
Renault Express 1.6 D wit, 143.000 km	1987	9.500,-

SNEEK

PERSONENWAGENS

Renault 5 TL 3-deurs, 5 versnellings, wit, 71.000 km	1988	12.250,-
Renault 5 TL 3-deurs, sportief rood, 61.500 km	1987	10.900,-
Renault 5 TD 1.6 diesel zeer zuinig, slechts 56.600 km	1989	15.250,-
Renault Clio 1.4 RN 5-deurs, getint glas, radio Renault, deelbare achterbank, jade metallic	1990	20.750,-
Peugeot 205 GR 5-deurs, luxe interieur, rood, 70.720 km	1987	11.750,-
Seat Ibiza 1.2 GL 3-deurs, system Porsche, diverse extra's, rood, 60.000 km	1988	10.750,-
Renault 11 TL Chevrny 5-deurs, 1.4, 60 pk, green metallic, slechts 39.000 km	1989	14.750,-
Renault 11 TL 5-deurs, 1.4 liter, donkerrood	1983	4.900,-
Renault 11 diverse uitvoeringen, vanaf 1983 t/m 1987	Vanaf	4.500,-
Renault 9 TL 1.4 4-deurs, rood, 68.000 km	1987	11.250,-
Mazda 1.5 GL 5-deurs, blauw metallic, 115.000 km	1987	10.900,-
Fiat Uno 3-deurs, blauw	1987	8.750,-
Renault 19 GTX 1.7 schuif/kanteldak, rood metallic, getint glas, 63.000 km	1989	20.900,-
Renault 19 TD 5-deurs, 1.9 diesel, donkerblauw, 104.000 km	1991	22.750,-
Renault 19 TR 5-deurs, 1.4 liter, groen metallic, 67.000 km	1989	18.900,-
Renault 19 GTR Chamade deelbare achterbank, antraciet	1990	21.750,-
Citroën BX 1.4 wit, 114.000 km	1983	4.750,-
Ford Orion 1.6 CL 4-deurs, 5 versnell., wit, 98.500 km	1987	11.900,-
Mazda 626 GLX Hatchback diesel, 5-deurs, wit, velours interieur, bijzonder mooie auto, 120.000 km	1987	11.750,-
Renault 21 TL 1.7 liter schuifdak, spoiler, rood, 127.000 km	1988	17.900,-
Renault 21 GTS kanteldak, diverse extra's, grijs met. hatchback, wit	1986	9.250,-
Renault 21 GTS 1.7 velours interieur, 5-deurs hatchback, wit	1990	25.250,-
Nissan 2.0 I Primera 4-deurs, deelbare achterbank, grijs metallic	1990	29.900,-
Peugeot 405 GR 1.6 diverse extra's, bijzonder mooie auto, blauw	1987	15.250,-

BEDRIJFSWAGENS

Renault Express 1.6 diesel 5 versnell., wit, 20.000 km	1991	18.500,-
Renault Express 1.4 benzine rood	1986	7.900,-

BOLSWARD

Renault 19 TR 5-deurs, LPG, wit, 80.209 km	1990	22.500,-
Renault 21 Nevada wit, 140.730 km	1989	19.900,-
Renault 21 TL groen metallic, 141.547 km	1986	10.900,-
Renault 25 diesel, wit	1985	8.750,-
Renault Espace Turbo DX bruin, 321.369 km	1985	19.900,-
Fiat Uno blauw, 91.038 km	1986	7.400,-
Citroën AX rood, 79.750 km	1989	13.250,-
Peugeot 205 XS zwart, 94.388 km	1988	15.750,-
Ford Escort 1.3 L goud metallic, 98.114 km	1984	6.750,-
Opel Kadett stationcar, 1.6 1.8 rood, 51.690 km	1989	20.500,-
Volvo 340 diesel blauw, 122.387 km	1987	11.750,-

DE VRIES

FRIESLAND WORDT STRAKS VRIESLAND

- Skrynmakker 26, telefoon 05130-50222, HEERENVEEN
- Snekerstraat 81, telefoon 05157-3570, BOLSWARD
- 2e Oosterkade 26, telefoon 05150-13291, SNEEK

Waterschap Boarnferd Heerenveen

Vergadering van de volmachten op woensdag 2 december 1992 in het waterschapshuis te Heerenveen, Thialfweg 43, aanvang 10.00 uur.

AGENDA:

1. Opening
2. Mededelingen
3. Notulen van de vergadering van 10 juni 1992
4. Ingekomen en uitgegane stukken
5. Begroting 1993
6. Investeringsplan 1993
7. Financieel beheer:
 - a. verordening op de organisatie van het financieel beheer
 - b. controleverordening
8. Omschakeling van BOG naar de OZB-waarde als maatstaf voor de heffing gebouwd
9. Verordening inzake de behandeling van bezwaarschriften
10. Sanering oude archieven
11. Verkoop van oeverstroken langs de Nieuwe Vaart in Haskerdijken
12. Eigen kapitalen opgeheven waterschappen en veenpolders
13. Functioneren volmachtencommissies
14. Rondvraag
15. Sluiting

De agendastukken liggen voor belangstellenden ter inzage. Eventuele bezwaren tegen de ontwerp-begroting kunnen worden ingediend tot 28 november.

Gelet op het openbare karakter van de vergadering zijn belangstellenden van harte welkom.

A. Breeuwsma, voorzitter
Mr. D. van Dijk, sekretaris

Fa. PEDIMED pedicure groothandel

Grote Markt 14, Groningen, gaat volgende week

VERHUIZEN

Ons nieuwe adres wordt: Haddingestraat 5, 9711 KB Groningen, tel. 050-123108.

(De Haddingestraat is de middelste zijstraat van de Vismarkt).

I.v.m. de verhuizing zijn wij

gesloten t/m woensdag 4 november

Vanaf donderdag 5 november hopen wij u weer van dienst te zijn.

Waterschap Boarnferd Heerenveen

Het dagelijks bestuur van het waterschap maakt bekend dat

openbare vergaderingen

worden gehouden van de commissies uit het college van volmachten. De vergaderingen worden gehouden in het waterschapshuis, Thialfweg 43 te Heerenveen.

Commissie Algemene en Bestuurlijke zaken op 9 november, aanvang 20.00 uur.

Agenda: Opening; notulen van de volmachtenvergadering van 10 juni j.l.; ingekomen en uitgegane stukken; begroting 1993; investeringsplan 1993; automatisering; verordening op de organisatie van het financieel beheer; controleverordening; 13.250,- verordening inzake behandeling van bezwaarschriften; sanering oude archieven; verkoop van oeverstroken langs de Nieuwe Vaart in Haskerdijken; eigen kapitalen van opgeheven waterschappen en veenpolders; functioneren volmachtencommissies.

Commissie Waterhuishouding op 10 november, aanvang 20.00 uur.

Agenda: Opening; notulen van de volmachtenvergadering van 10 juni; ingekomen en uitgegane stukken; begroting 1993; vervanging traktor, revisie kraan; peilpassingswerken De Lage Wâlden; functioneren volmachtencommissies.

Commissie Financiën en Personeel op 11 november, aanvang 20.00 uur.

Agenda: Opening; notulen van de volmachtenvergadering van 10 juni; ingekomen en uitgegane stukken; begroting 1993; investeringsplan 1993; verordening op de organisatie van het financieel beheer; controleverordening; eigen kapitalen opgeheven waterschappen en veenpolders; omschakeling BOG naar OZB-waarde als maatstaf voor de heffing gebouwd; functioneren volmachtencommissies.

Commissie Waterkeringen en bemaling op 12 november, aanvang 20.00 uur.

Agenda: Opening; notulen van de volmachtenvergadering van 10 juni; ingekomen en uitgegane stukken; begroting 1993; investeringsplan 1993; telemetriebeheer, kade- en oevervoorzieningen, gemaal Súdbroek, betonrenovatie, gladheidsbestrijding; peilpassingswerken in De Lage Wâlden; functioneren van de volmachtencommissies.

De stukken liggen ter inzage vanaf 2 november 1992. Voor belanghebbenden bestaat de gelegenheid om in de vergadering het woord te voeren.

Het dagelijks bestuur van het waterschap Boarnferd,

A. Breeuwsma, voorzitter
Mr. D. van Dijk, sekretaris

Afwezig van 9 t.a.m. 20 november a.s. H. B. Breeuwsma huisarts te Boord Apotheek gesloten van 16 t.a.m. 20 nov. Herhaalrecepten: voor 16 nov. Voor spoedgevallen: L. J. Lukkes, huisarts te Weidum Vrij spreekuur van 15.30-16.00 uur.

Superbingo

Maandag 2 november, zaal Dragt, Hoofdstr. Oost, Wolvega. Bij voldoende deelname tussenronde f 500,-

Hoofdronde f 1000,-
Aanvang 20.00 uur

Ongeveer honderdduizend mensen in Nederland lijden aan epilepsie.

Voor hen is het **NATIONAAL EPILEPSIE FONDS - DE MACHT VAN HET KLEINE** actief.

Dankzij financiële bijdragen van velen en de opbrengst van de jaarlijkse landelijke collecte mag zij tot haar voornaamste activiteiten rekenen:

- het subsidiëren van wetenschappelijk onderzoek
- het geven van voorlichting
- financiële steun aan centra, projecten in ontwikkelingslanden, vakantieweken etc.
- individuele hulp

Voor de voortgang en uitbouw van de jaarlijkse landelijke collecte zoekt het NATIONAAL EPILEPSIE FONDS een

COLLECTE PROMOTOR

voor Noordoost-Friesland.

Gedacht wordt aan een vrouw of man die op basis van 2 dagen per week, gedurende 9 maanden per jaar, hier als vrijwilliger gestalte aan wil geven.

Enk salaris kunnen wij niet bieden, echter wel een redelijke onkostenvergoeding. Rijbewijs B/E en beschikking over een auto is noodzakelijk.

Reacties worden binnen 2 weken na het verschijnen van deze advertentie tegemoet gezien door de districtsleider dhr. G. Postma, Krijthestraat 4, 9863 PN Doezum.

provincie fryslân
provincie friesland

BEKENDMAKING

Gedeputeerde Staten van Friesland maken, mede namens de Provinciale Commissie Beheer Landbouwgronden, ingevolge artikel 12 lid 2, van de Regeling Beheersovereenkomsten 1988 bekend, dat van 2 tot en met 30 november 1992 het voorontwerp-beheersplan Zuid-Friesland voor een ieder ter inzage ligt op de volgende plaatsen:

- het gemeentehuis van de gemeente Lemsterland, Burg. Krijgerplein 7 te Lemmer;
- het gemeentehuis van de gemeente Skarsterlân, Heremastate 1 te Joure;
- het gemeentehuis van de gemeente Weststellingwerf, Rozenstraat 1 te Wolvega;
- het kantoor van het waterschap De Stellingwerf, Huize Lindeoord, Van Harenstraat 37 te Wolvega;
- het kantoor van het waterschap Boarnferd, Thialfweg 43 te Heerenveen;
- het Provinciehuis, Tweebaksmarkt 52 te Leeuwarden, kamer 245;
- het Landbouwcentrum, Tesselschadestraat 7 te Leeuwarden.

Een ieder wordt in de gelegenheid gesteld om voor 15 december 1992 zijn/haar bezwaren tegen de inhoud van dit plan in te dienen bij Gedeputeerde Staten van Friesland, Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden.

Het beheersplan Zuid-Friesland bestaat uit de deelgebieden Rottergeasterwalen, Zandhuizerfeld, Nannewid en 'Echtener- en Grootte Veenpolder II' (De Rottige Meenthe). Voor dit laatste gebied, De Rottige Meenthe, is geen sprake van inhoudelijke wijzigingen.

Het bovengenoemde voorontwerp-beheersplan is - zolang de voorraad strekt - op de plaatsen van de terinzagelegging kosteloos verkrijgbaar. Nadere informatie kunt u krijgen bij:

- de Hoofdgroep Ruimtelijke Ordening, afdeling Landelijk Gebied, van de provincie Friesland, Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden, telefoon: 058-925554 of 925792;
- de Directie Beheer Landbouwgronden op het kantoor van de Directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie, Postbus 2003, 8901 JA Leeuwarden, telefoon: 058-955243 of 955272.

Leeuwarden, 27 oktober 1992.

Gedeputeerde Staten van Friesland.

GRIEKS SPECIALITEITEN-RESTAURANT

RHODOS

VRIJDAG 30 OKT., ZATERDAG 31 OKT. EN ZONDAG 1 NOV.

LIVE MUZIEK

m.m.v. trio

SOCRATES

Ruiterskwartier 47, Leeuwarden, tel. 058-132001

de krant helpt
U op weg

GEMEENTE SNEEK

In verband met het bereiken van de V.U.T.-gerechtigde leeftijd gaat

de heer Jan Faber

beheerder van de begraafplaats bij de hoofdafdeling openbare werken, per 30 november 1992 de gemeentelijke dienst verlaten.

Belangstellenden worden in de gelegenheid gesteld afscheid te nemen tijdens de receptie die wordt gehouden in restaurant Bonnema, op donderdag 5 november 1992 van 16.00 tot 18.00 uur.

Burgemeester en wethouders van Sneek,
B. van Haersma Buma, burgemeester.
G. Middeldorp, secretaris.

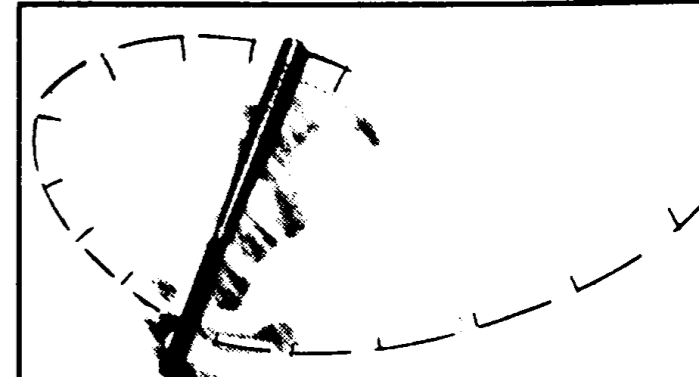
BUITENPOST, de Zellen 15

Helft v. dubb. woonh. m. gar. op goede st. m. tuin op z.

Ind.: o.a. woonk. m. terrasdeur, keuken, bijk. Verd.: 3 slaapk., back. m. ligb. en wast. Ruime viering. Verw. d.m.v. gask. Uitst. geïsol. Mogelijkh. v. overdr. subsidie.

Inl. bij onderstaande makelaar of uw eigen NVM-makelaar.

via onderstaand makelaarskantoor.

Direkt aan de slag met Dynamiek.

UITZENDBURO
Dynamiek

Nu ook in Heerenveen!!!

Naast Leeuwarden heeft Uitzendburo Dynamiek nu ook een filiaal in Heerenveen.

LOODGIETERS

Voor een relatie in Heerenveen zoeken wij met spoed ervaren loodgieters. Wanneer u woonachtig bent in Heerenveen o.o. en direkt aan het werk wilt, neem dan z.s.m. contact op met ons filiaal in Heerenveen.

ASSURANTIE-ADVISEUR

Voor een relatie in Heerenveen zoeken wij met spoed ervaren en zelfstandig werkende assurantie-adviseur. De man of vrouw moet in het bezit zijn van het Assurantie-B diploma. Kennis van en ervaring in het totale assurantie-pakket is een vereiste. Het betreft werk voor langere tijd. Neem voor deze interessanter functie z.s.m. contact op met ons filiaal in Heerenveen.

Uitzendburo Dynamiek, Dracht 123,
8442 BN Heerenveen tel. 05130-26444
Kleine Kerkstraat 23
8911 JA Leeuwarden tel. 058-124142

UITZENDBURO
Dynamiek

Dynamiek zet er kennis in met succes

Amazone Torensma overwint handicap

Door Simon Visser

OOSTERNIJKERK - Op het 26ste Indoor Friesland te Leeuwarden belandde Rennie Torensma uit Oosternijkerk twee keer in de prijzen. Een tweede prijs in de M1-dressuur en een derde prijs in een klassiek springconcours voor de landelijke ruiters in de klasse Z vielen haar ten deel. In de finale springen-Z raakte ze met een zesde plaats juist buiten de prijzen.

Geen opzienbarende resultaten, zo op het eerste gezicht. Rennie Torensma, 29 jaar, leverde toch een uitzonderlijke prestatie. De amazone van de landelijke rijvereniging Friso (Dokkum) is vanaf haar geboorte doof. Ondanks deze handicap heeft ze zich door een ijzere discipline, wilskracht en liefde voor haar paarden weten op te werken tot de op een na hoogste klasse springen (Z) bij de landelijke ruiters. Verder is ze M2-dressuur.

Al op driejarige leeftijd werd Rennie Torensma geplaatst op het toen nog in Groningen, thans te Haren, gevestigde doveninstituut H. D. Guyot. Ze werd opgenomen in een pleeggezin. Jacob en Geertje Torensma hebben nog een dochter, Hilli (26). Ook zij is doof geboren. Beide dochters hebben paardesport als hobby. Ze zijn ook alle twee zeer actief voor de jeugdige doven in Friesland.

Jacob en Geertje Torensma hebben de gebarentaal ook onder de knie gekregen. Ze spreken tegen elkaar Fries, maar wanneer ze met hun dochters communiceren, doen ze dat in het Nederlands. Rennie en Hilli Torensma kunnen niet liplezen in het Fries.

Huwelijk

De gezusters Torensma volgden met succes een grafische opleiding. Hilli doet er haar voordeel mee bij Oostergo in Dokkum. Rennie is niet meer actief in het grafische vak. Ze geeft nu les in gebarentaal in Leeuwarden. Verder houdt ze zich dagelijks bezig met de paarden. In de ouderlijke boerderij tegenover het dorpscafé staan er een twintig in de ruime boxen.

Vrijdag treedt Rennie Torensma in Metslawier in het huwelijk met Engbert Abraham Kronemeijer. Ze blijven in Oosternijkerk wonen. De trouwkoets en de koets met de naaste familieleden zullen worden getrokken door de tuijpaarden van Ruud Botma uit Buitenpost, waarmee de Torensma's een zeer hechte band hebben opgebouwd. Ruud en Henk Botma zijn de koetsiers.

Ze was nog maar zes, toen Rennie Torensma vertrouwd werd gemaakt met het rijden op een pony. Aan wedstrijden voor pony's

Rennie Torensma neemt met Carlos een hindernis.

Foto Frigo

heeft ze nooit deelgenomen. Ze is nu al weer achttien jaar lid van Friso, dat vroeger in Metslawier haar domicilie had, maar nu haar activiteiten heeft verplaatst naar de manege van de Botma's te Buitenpost.

Dat Rennie Torensma het zo ver heeft gebracht in de landelijke ruitersport is het werk geweest van het gehele gezin Torensma. Jacob Torensma: „Wy stean alle gear efter Rennie en har hynstespport. Wy dogge as âlders in protte foar ús bern. Wy krije der ek in hiel protte foar werom. Wy hawwe oan Rennie en Hilli skatten fan bern.“

Jacob en Geertje Torensma vergezellen hun dochters naar alle wedstrijden. Rennie is actiever in

de paardesport dan Hilli, die zich alleen met de dressuur bezig houdt. Hilli heeft het niet zo staan op het springen. Rennie Torensma heeft tot nu toe veel bereikt. Heit: „Mar Hilli is noch nea jaloersk west. Dêrfoar is yn ús gesin de harmony en de saamhorigheid te hecht.“

Assistentie

Ondanks hun handicap kunnen de gezusters Torensma heel veel, maar ze kunnen het niet alleen redden. Geertje Torensma zorgt er altijd voor, dat Rennie voor de concoursen wordt aangemeld bij het secretariaat. Ook voor aanvang van de springwedstrijden krijgt ze zoveel mogelijk assistentie. Om principiële redenen doen de

Torensma's niet mee aan wedstrijden op zondagen.

De ouders van Rennie Torensma waarden het enorm, dat met name de juryleden er rekening mee houden, dat hun dochter gehandicapt is. Wanneer ze de beweging van het luiden van de bel waarnaemt, is dat voor Rennie Torensma het teken om te starten. Merkt ze die belbeweging niet op dan krijgt ze een teken met de hand van de jury om aan haar parcouren te beginnen. Dat gebeurt wel eens voor een tweede keer.

Ieder jurylid kent Rennie Torensma. Ze heeft dan ook nog nooit moeilijkheden gehad met de 'hoeloden'. Jacob Torensma: „Ik ha op Indoor Fryslân in sjuerylid dêrfoar in kompliment makke. It is monsterrachtig, wat al dy sjuery-

minken foar ús Rennie dogge.“

Door haar handicap komt het wel voor, dat Rennie Torensma zelf niet weet, hoeveel springfouten ze heeft gemaakt. Van een foutloze rit is ze zich ook niet altijd bewust, ook 'mist' ze weleens een balk. Zeker als haar paard met zijn achterbenen een hindernis afwerpt. Jacob Torensma: „Ik stean altiten by de útgong om har it oantal fouten te fertellen.“

Met de dressuur redden de zusters Torensma zich zelf. De zelfwerkzaamheid staat bij Rennie Torensma heel hoog in het vaandel. Zo beleeft Rennie Torensma zelf de jonge paarden. Ze bestuurt zelf ook de vrachtwagen met haar wedstrijdpaarden. Rennie Torensma had genoeg aan zeven lessen om het vrachtautorijbewijs te halen.

Wanneer er wedstrijden zijn, staat Rennie Torensma 's morgens om vijf uur op. Ze hoeft er nooit over in te zitten, dat ze geen paarden tot haar beschikking heeft. Het zijn er meestal wel vijf, waaruit ze een keus kan maken. Ze krijgt privé-springlessen van Henk Botma en van Menno Botma les in springen en dressuur. Dit in clubverband. Jacob Torensma: „De Botma's stean altiten foar ús klear.“

Sjeik

Rennie Torensma was nog maar elf, toen ze haar eerste paard kreeg, de schimmel Sjeik. Nu heeft ze drie concourspaarden tot haar beschikking. Dat zijn de achtjarige ruïn Carlos, de zesjarige ruïn Ewoud en de eveneens zesjarige ruïn Emanuel. Met Carlos is ze Z-springen en M2-dressuur. Met Ewoud is ze zowel M1-springen als M1-dressuur. Emanuel heeft een beenblessure gehad en heeft twee jaar op rust gestaan. Met dit paard is ze L1-dressuur en B-springen. Zus Hilli rijdt met de zevenjarige ruïn Dagmar M2-dressuur.

Er gaat geen dag voorbij, dat Rennie Torensma niet even op een paard zit. Ze heeft er ook altijd zin in. Ze heeft heel lang tegen de klasse Z-springen aangehikt. Nu het zo ver is gekomen, weet ze zich te midden van de noordelijke toppeers goed te handhaven. Rennie Torensma heeft al heel wat prijzen in de wacht gesleept. Zo won ze onlangs met Carlos in Bedum de Grand Prix in de klasse Z-springen. Het sterkste punt van de amazone uit Oosternijkerk is dat ze een zeer sterke binding met haar paarden heeft. Ze voelt onmiddellijk aan wanneer een paard niet in normale doen is.

Carlos was vroeger een heel moeilijk paard. Met hulp van haar ouders laat Rennie Torensma weten: „Toen kon je de ruïn niet eens even aanraken. Nu doet Carlos echt alles voor me. Ik kan nu zelfs onder de ruïn gaan liggen. Carlos heeft veel springvermogen en luistert goed naar me. Carlos denkt volop mee in de parcouren.“

Rolien Röben hangend in de bocht. „Over tien jaar kan ik feesteten.“

Foto Joop Fenstra

Rolien Röben laat patat en alcohol staan voor 'rodeo'

Door Nieke van der Wal

LEEUWARDEN - Rolien Röben uit Leeuwarden kan zich niet herinneren wanneer ze voor het laatst patat heeft gegeten. Alcohol, uitgaan en vette jus zijn uit den boze voor de zeventienjarige Nederlands kampioene shorttrack, die afgelopen zomer te horen kreeg dat ze in de voorlopige selectie van de kernploeg zat. „Over tien jaar kan ik waarschijnlijk niet meer op topniveau schaatsen. Dan is het voor mij tijd om te feesteten. Je moet keuzes maken in het leven.“

Voordat Röben vijf jaar geleden met shorttrack begon, zat ze op turnen. Een vriendin nam haar mee naar een training en vanaf dat moment was ze verkocht. „Op gym was ik al lang uitgekeken. Shorttracken vond ik lekker snel.“ Het eerste seizoen verliep volgens Rolien „flut“. Het volgende jaar kreeg ze nieuwe schaatsen en ging meer trainen. „Ik werd zekerder en mijn techniek ging vooruit. Ik werd steeds fanatieker.“ Het tweede seizoen eindigde ze dan ook als derde bij het NK.

Spectaculair

Langebaanschaatsen vindt Rolien, die dit jaar voor het eerst bij de senioren meetraint, maar sloop. „Shorttrack is erg onvoorspelbaar, veel spectaculairder.“ Toch is ze in de winter wel voor een tochtje op natuurijs te vinden. Ook dan worden de shorttrackschaatsen met de korte, hoge ijsers ondergebonden. Langere afstanden zijn daarmee niet te doen. „Je krijgt snel last van je heupen. Daarom zet ik meestal een baantje uit en ga shorttracken.“

De favoriete afstanden van Röben zijn de 1000 en 1500 meter, wat alles te maken heeft met haar lengte. „Klein zijn werkt bij korte afstanden in je voordeel“, vertelt de 1.80 meter lange shorttrackster. „Als je minder groot bent, kun je beter bochten lopen en makkelijker in een gat duiken. Ik ben de langste van het team en kortere eindigen dan ook niet mijn sterkste kant.“

Röben heeft een ijzersterke conditie. In de zomer is ze iedere dag bezig met skeeleren, hardlopen en fietsen. Ook doet ze aan krachttraining. „Ik werk aan alle spieren. Ook je armen moeten behoorlijk getraind zijn voor het 'aflossen'“. Met dat laatste doelt Röben op het onderdeel estafette, waarbij sterke armspieren nodig zijn om de volgende schaatsers weg te duwen.

Ook in de winter is ze dagelijks met haar sport bezig. Onder leiding van Trias-trainer Gerrit Seegers traint Röben drie avonden per week. De andere dagen rijdt ze zelf op uithoudingsvermogen en techniek. „Dan ben ik een beetje aan het 'pielen'“. In het weekeinde is de shorttrackster in Zoetermeer, Vinkeveen of Den Haag te vinden, waar ze met de kernploeg traint.

Rolien Röben vindt Trias een fijne club. Desondanks ruilt ze de Leeuwarder ijsclub volgend jaar voor een club in de Randstad. Ze verhuist naar Amsterdam, om aan de gemeentelijke universiteit de Europese studie Frans te volgen. „Als ik daar eenmaal woon, ga ik in Leiden trainen“, vertelt de shorttrackster. Het schaatsen speelt bij de verhuizing naar het westen een grote rol. Nu reist Röben nog ieder weekeinde op en neer. Meerijden kan ze met clubgenoten Bart Bartels en Peter van der Meer, die beiden eveneens deel uit maken van de kernploeg.

De shorttrackster keek eerst op tegen de rijdsters die al in de kernploeg zaten. „Eerst voelde ik me heel erg ongemakkelijk. Daar zien ze je in het begin als dat meisje uit het Noorden. Later leer je ze kennen en kom je er achter dat het ook maar gewone mensen zijn“, aldus Rolien Röben. „Het is een klein wereldje. Iedereen gaat leuk met elkaar om.“

Tijdens de wedstrijden gaat het er vaak hard aan toe. Niet voor niets heeft het shorttrack in de voorbije jaren een naam heeft opgebouwd van 'rodeo op ijs', waarbij regelmatig diskwalificaties en massale valpartijen optreden. Röben, die om deze reden zelf ook een keer van de baan werd gestuurd, reageert lachend. „Het hoort erbij. Als je er niet tegen kunt, kun je beter op langebaanschaatsen gaan.“

Voor wedstrijden is Rolien Röben erg gespannen. „Maar als ik eenmaal gestapt ben, zijn de zenuwen weg.“ Volgens haar werkt die nervositeit echter niet nadelig. „Ik ben dan veel meer gebrand op een overwinning.“ Tijdens de NK junioren B vorig jaar, speelde vooral de pers haar parten. „Voor het kampioenschap verschenen krantekoppen, waarin stond dat ik wel even eerste werd.“ Röben schrijft hier deels haar valpartij op de 1000 meter aan toe.

Lillehammer

Om zichzelf op te peppen stelt ze zich elke wedstrijd opnieuw een doel. „Ik neem mezelf dan voor om een bepaald persoon, waarmee ik mij kan meten, er af te rijden. Bij de 500 meter, waar ik niet sterk in ben, wil ik zo dicht mogelijk bij de anderen blijven.“

Wat haar schaatscarrière betreft, kijkt Röben niet verder dan een half jaar vooruit. „Ik wil in januari in de kernploeg rijden. Ook hoop ik dit jaar tot de top drie van Nederland te behoren. Over eventuele deelname aan de Olympische Spelen 1994 in Lillehammer denk ik nog niet na.“

Hoer ze dit drukke schaatsprogramma wil combineren met haar studie, is Rolien Röben nog niet duidelijk. De atheneumleerlinge zit nu midden in haar examenjaar. „Het leren van de tentamens gaat nu nog wel, maar in de winter heb ik veel wedstrijden. Ik laat het allemaal maar op me afkomen.“

(Advertentie)

VRIJE UNIVERSITEIT EN SAMENLEVING organiseert in LEEUWARDEN een lezing over

NEDERLAND EN DE EUROPESE INTEGRATIE

door prof. mr. J. A. Winter, hoogleraar Europees Recht, aan de juridische faculteit van de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij zal dan spreken o.m. over de gevolgen voor de Nederlandse burger van de Europese integratie.

Op donderdag 5 november, aanvang 20.00 u.

DE TOEGANG IS GRATIS!

in rest. 'Onder de Luifel', Stationsweg 6

VUSA-centrum, tel. 020-5482686

Jokelyn Tienstra: 'Handbal, machtig werk'

Door Evert de Jong

LEEUWARDEN - Een leven zonder handbal is voor Jokelyn Tienstra ondenkbaar. De Leeuwarder ALO-studente heeft de sport bij wijze van spreken in het bloed zitten. Op haar zevende speelde ze de eerste wedstrijd. Nu, vijftien jaar later, is Jokelyn doelvrouw bij Assurantieplan Heerenveen, Friesland's beste dameshandbalteam, uitkomend in de eerste divisie, het op een na hoogste niveau in Nederland. „Machtig werk“, typeert zij kort samengevat de sport van haar hart.

De in Sint Annaparochie geboren en getogen Jokelyn Tienstra baalt overigens behoorlijk. Twee zondagen achter elkaar heeft haar team niet te spelen. Dat vindt ze vreselijk. „Want ik zie elke keer weer naar een wedstrijd uit. Dat geldt trouwens ook voor de trainingen, twee keer per week. Heerlijk is dat“, aldus de bewuste sportvrouw, die 's zomers het handballen even vergeet en zich dan met hart en ziel overgeeft aan het kaatsen.

De opofferingen, die de blondine zich voor handbal, zowel als voor haar opleiding moet getroosten zijn niet gering. Iedere dag pendelt ze tussen de Academie voor Lichamelijke Opvoeding in Groningen en haar huis in Leeuwarden. Twee avonden per week is ze in de Heerenveense sporthal De Kamp te vinden voor anderhalf uur training onder leiding van de Hoogeveense Bernard Ballast, terwijl (bijna) iedere zondag helemaal in het teken staat van de wedstrijden, in alle windstreken van het land.

Gemotiveerd

„We hebben allemaal veel plezier. Anders zouden we het ook niet volhouden. We hebben binnen de ploeg een fantastische sfeer. Handbal is voor iedereen de allerbelangrijkste hobby. Daarom zijn we ook zo super gemotiveerd“, aldus Jokelyn Tienstra over het team, dat vorig seizoen promotie afdwang naar de eerste divisie en daarin als debutant niet slecht presteert.

Vorig jaar was Jokelyn er overigens nog niet bij. Toen acteerde zij

Jokelyn Tienstra in het doel van Heerenveen. „Na een wedstrijd ben ik goed kapot, ook geestelijk.“

Foto Harry Blokzijl

een jaar onder de lat bij de Leeuwarder derde divisieclub Hellas '57. Daarvoor maakte zij zeven jaar deel uit van SGK in haar woonplaats Sint Annaparochie. De ambitieuze Bildtse sportvrouw bleek wel gevoelig voor het verzoek van Heerenveen om bij de promovendus in het doel te komen staan. „Daar heb ik wel eventjes over nagedacht. Maar je kunt het best, zelden de handballers en dus heb ik ja gezegd.“

Van die beslissing heeft ze geen moment spijt gehad, al is het verschil tussen derde en eerste divisie heel groot. „Het gaat nu allemaal veel sneller, het spel op dit niveau is ook effectiever. Ook het tempo ligt hoger, technisch staat het op een hoger peil en met name het schot is veel scherper.“ En dat laatste aspect is bij uitstek interes-

sant voor de keeperster.

Voor eens en voor altijd wil Jokelyn Tienstra een wijd verbeeld misverstand uit de wereld helpen. „Ze zeggen wel dat je gek moet zijn om keeper te zijn in een handbalploeg. Dat kan ik niet beamen. Het is niet zo dat je de ballen continu om de oren krijgt. Kijk, in principe ben je als handbalkeeper kansloos. Daarom geeft het een enorme kick als je een break-out of een penalty stopt.“

Lef

Om in dergelijke situaties toch nog enig uitzicht op succes te kunnen hebben moet je, zo legt Jokelyn uit, als keeper in de eerste plaats lef hebben. „Je moet per slot van rekening wél voor zo'n bal

durven springen. Verder moet je natuurlijk een goed reactievermogen hebben, je moet lenig zijn, spelinzicht hebben en je moet ook goed kunnen anticiperen op spelsituaties voor je in het veld.“

„Het is ook niet zo dat je als keeper de hele wedstrijd staat te niks. Je bent constant geconcentreerd. Ik heb wel eens gehoord van een keeper, die na afloop van een wedstrijd niet eens wist welke kleur shirt de tegenstander droeg. Na een wedstrijd ben ik goed kapot, ook geestelijk.“

Onder druk presteert Jokelyn Tienstra het beste. „Dat is lekker, die spanning. We hebben bij Heerenveen twee goeie keepers. Lukt het met mij eens een keertje niet, dan komt Lineke Veenstra in het doel.“ Wat het spelen onder

WE GAAN GEWOON DOOR MET ONZE PRIJZENSLAG.

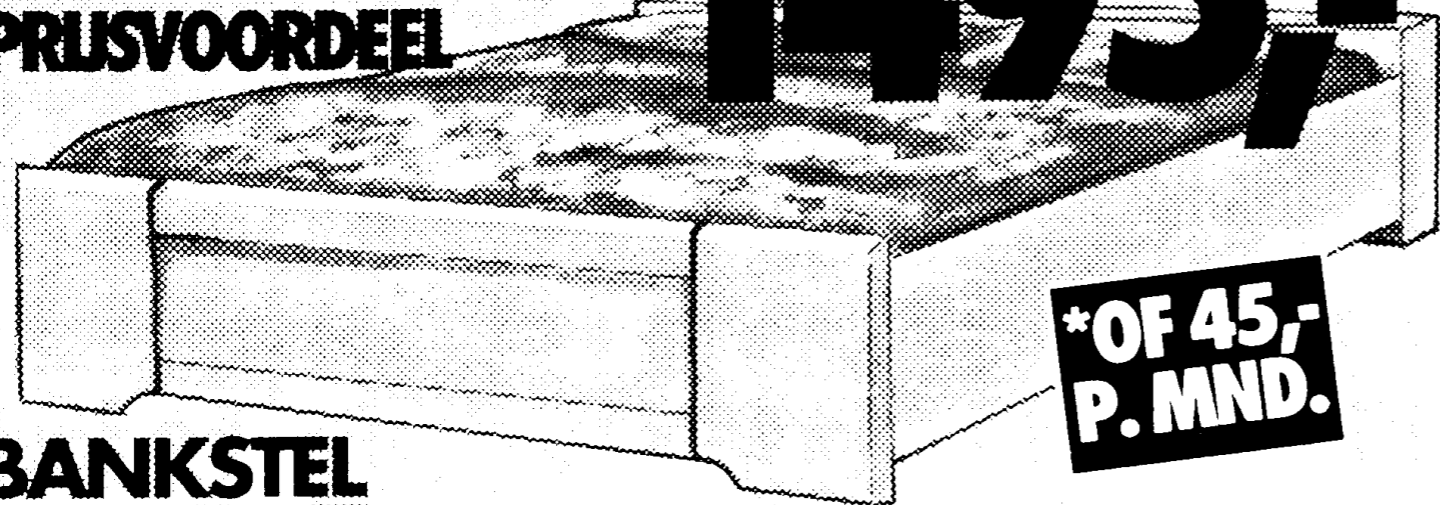
NU VOOR **499,-**

ECHT SLAPEN DOE JE OP EEN WATERBED

Geheel compleet, afm. 180 x 200, met watermatras, maximaal gestabiliseerd, KEMA-keur verwarmingselement, elektronische thermostaat (afwijking 0,1 °C), veiligheidskuip, gewichtsverdelers, bodemplaat, modern MDF-ledikant, afm. 180 x 200. Merk American International. OVERAL 2495,-

NU MET 1000,-
PRIJSVOORDEEL

1495,-

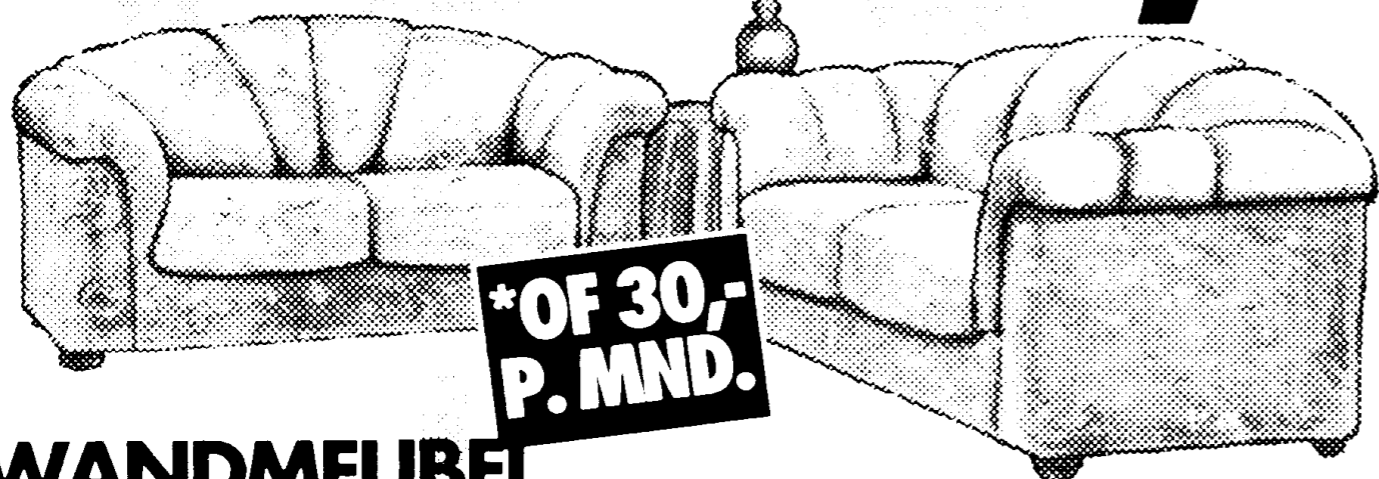

*OF 45,-
P. MND.

BANKSTEL LONDON

3 + 2 zits sfeervol, romantisch bankstel, fraai gestoffeerd, NU REEDS VANAF 1395,-. LET OP: 2 zits al vanaf

595,-

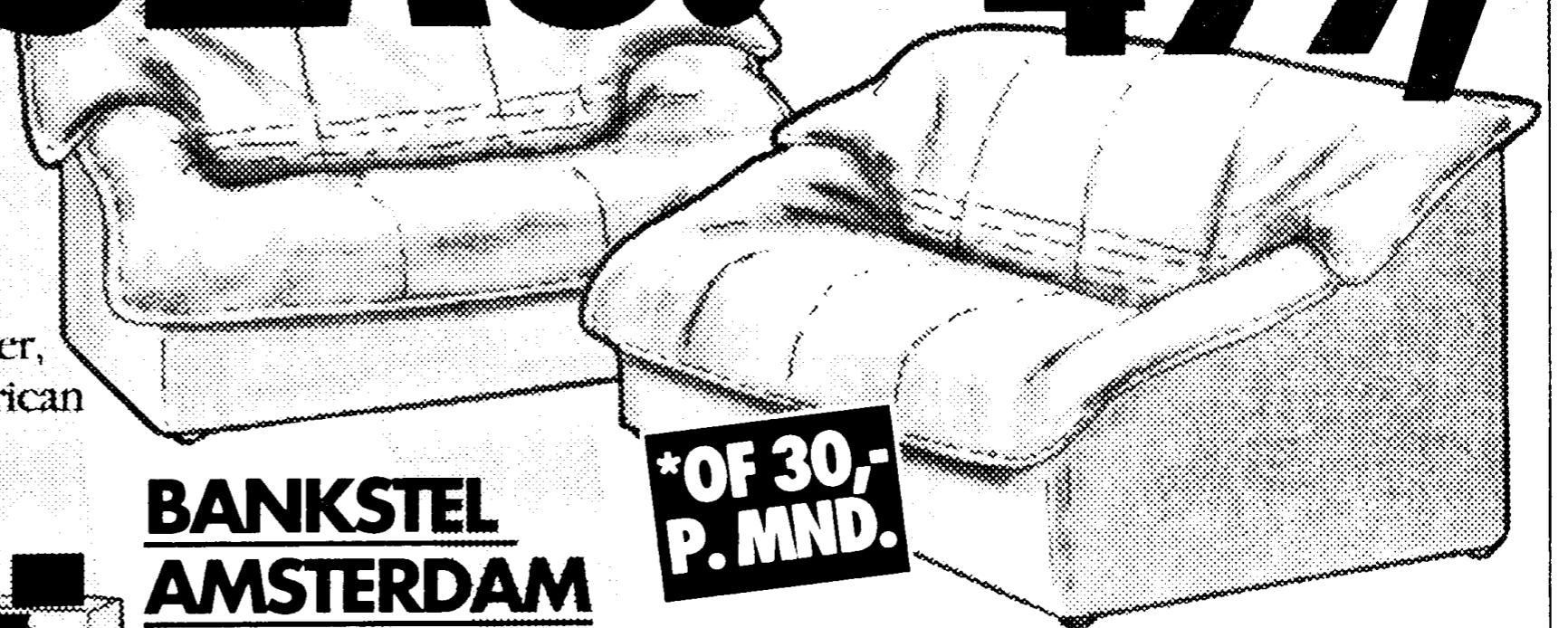
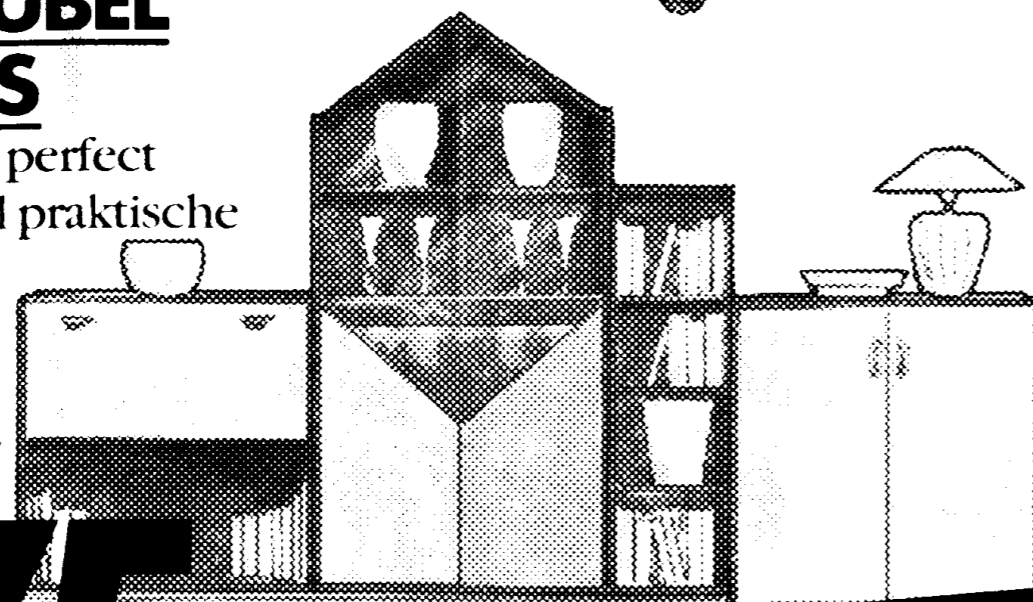

*OF 30,-
P. MND.

WANDMEUBEL BARBADOS

Fraai gestyleerd en perfect afgewerkt met veel praktische bergruimte, in moderne kleurstelling. NORMAAL 1895,-

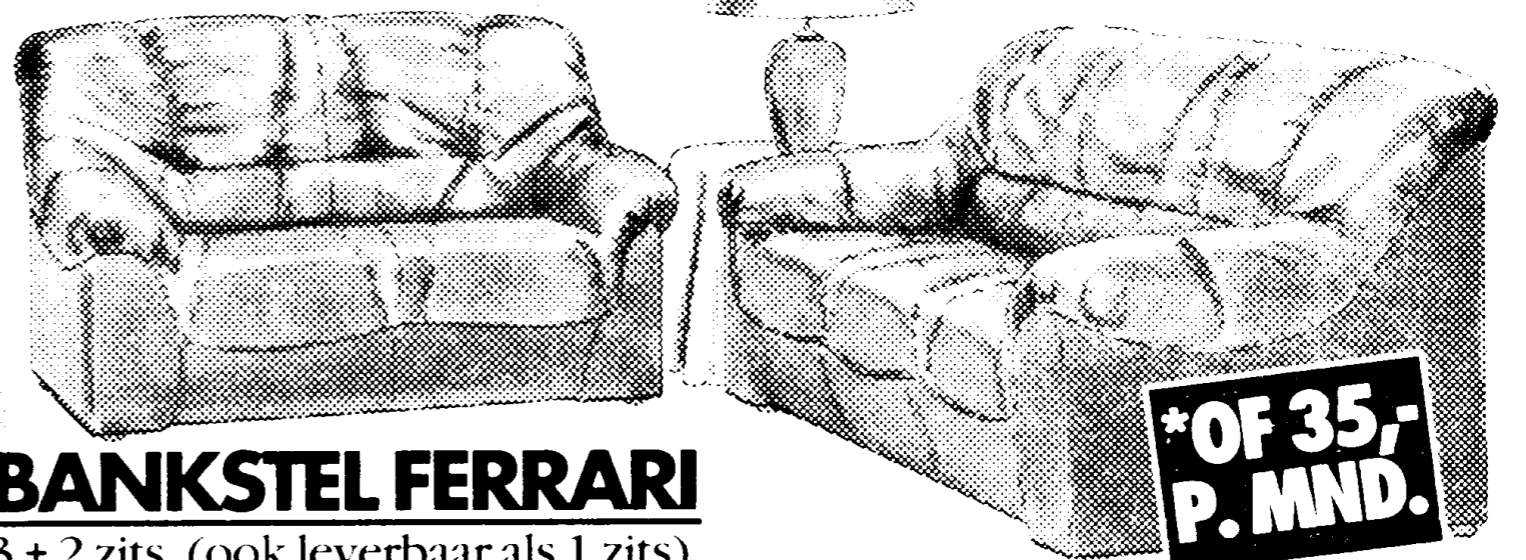
1275,-

BANKSTEL AMSTERDAM

Modern comfortabel bankstel, 3 + 2 zits, perfect afgewerkt, leverbaar in diverse kleuren lederlook.

*OF 30,-
P. MND.

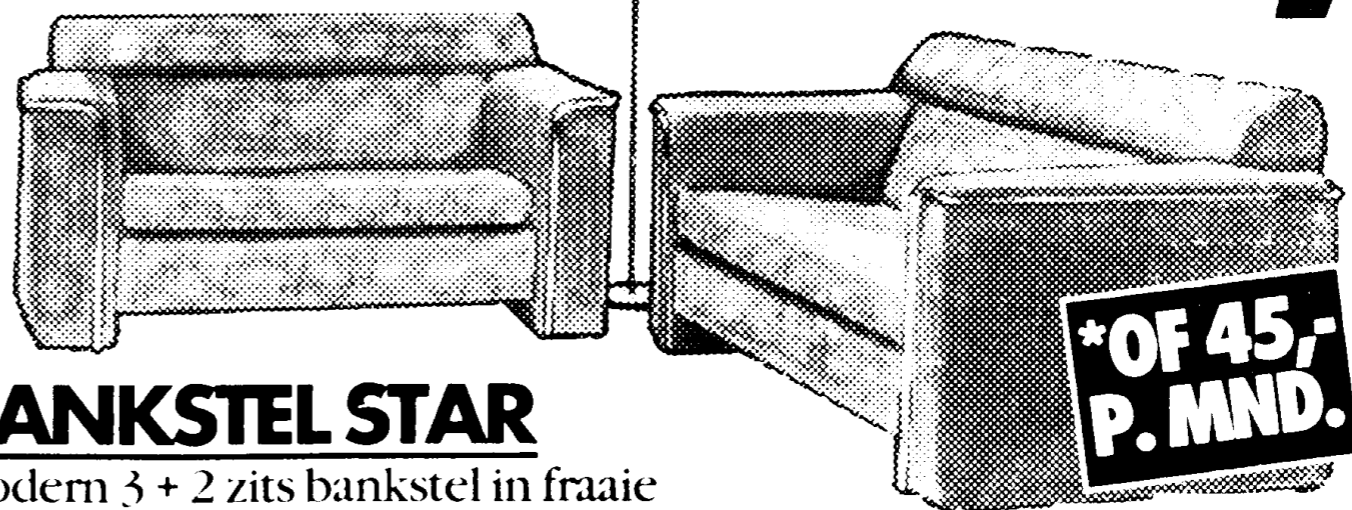

*OF 35,-
P. MND.

BANKSTEL FERRARI

3 + 2 zits, (ook leverbaar als 1 zits). Dit royale bankstel is in diverse uitvoeringen verkrijgbaar. In P.U.-Jaguar lederlook of in een fraaie stof. Perfect afgewerkt voor de ongelooflijk lage prijs van

895,-

*OF 45,-
P. MND.

BANKSTEL STAR

modern 3 + 2 zits bankstel in fraaie eigentijdse vorm. Bijzonder mooi afgewerkt. Met of zonder chroom rand. Verkrijgbaar in diverse stoffen ook in 2 kleuren (hoofdkussens en zijkant leuning) of in echt leder.

DEZE FRAAIE COMBINATIE VANAF

1795,-

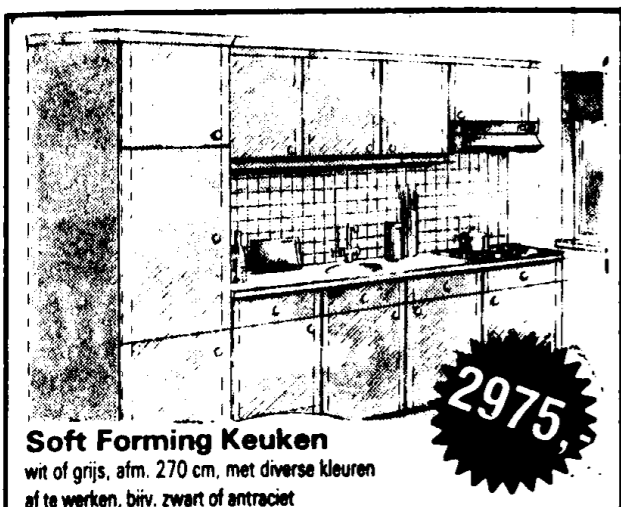

ONZE FINANCIERINGS-VOORWAARDEN EN TARIEVEN ZIJN DUIDELIJK IN ONZE WINKEL AANWEZIG.

Thuis BIJ FRANS BRUINSMA

Groningen, O. Hamrikkade 8, telefoon 050-712443, Leeuwarden, Noordvliet 547, telefoon 058-672020, Openingstijden ma. van 13.00 tot 18.00, di. t/m vr. van 09.00 tot 18.00, za. van 09.00 tot 17.00, Koopavond do. tot 21.00.

KEUKEN-HOF KEUKENS

Soft Forming Keuken
wit of grijs, afm. 270 cm, met diverse kleuren af te werken, bijv. zwart of antraciet

2975,-

Deze pluspunten zijn in al onze keukens ingebouwd!

- Royale koelkast 160 ltr. op ooghoogte met vriesvak
- Royale **gaskookplaat** met afneembaar rooster, zodat u hem gemakkelijk schoon kunt houden. De kleur neemt u natuurlijk passend bij uw spoelbakken
- Bijpassende mooie **wasemkap** met verlichting. Ook te gebruiken als u geen afvoer naar buiten heeft
- Prachtig kunststof **aanrechtblad**. U kunt kiezen uit diverse warme kleuren
- Keuze uit diverse **spoelbakken**. Ronde bakken, rechte bakken. Bakken met een afdruppelgoot. Wilt u graag een bruine mocca-kleur of liever roestvrijstaal. Kies maar uit!
- Bovenkasten leverbaar in diverse hoogtes vanaf 56 cm
- **NIEUW**
Prachtige kleurige binnenkanten (bij de witte keukens natuurlijk wit). Kostte ons wel wat meer maar dan heeft u ook het Nieuwste!
- **NIEUW**
Zware metalen scharnieren met dubbelgrote grondplaat zodat ook na jaren uw deuren nog perfect draaien
- **NIEUW**
Solide verzwaarde naadloze laden. Gemakkelijk schoon te houden. Op metalen Quadro geleiders
- **BELANGRIJK**
Natuurlijk kan het voorkomen dat u deze keuken wat kleiner of groter wilt hebben. Dat maken we in orde.
- Bij alle keukens kunt u kiezen uit 5 verschillende zijkant-kleuren, zonder prijsverhoging
- Uw keukens kunnen wij event. inbouwen tegen zeer scherpe prijzen
- Bezorging gratis (excl. bootkosten), opslag gratis

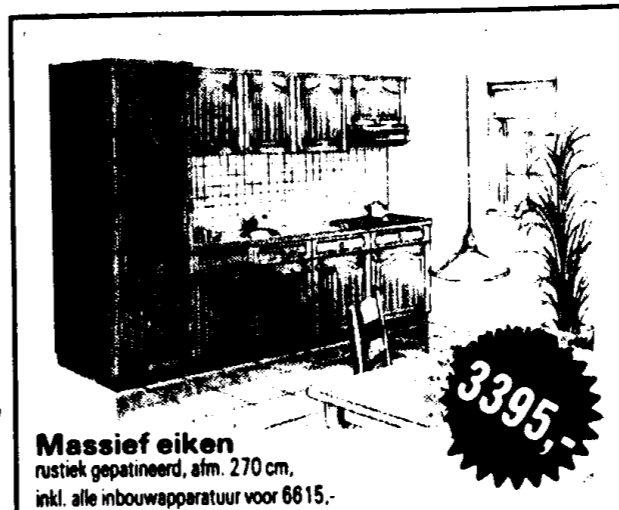

Oisterwijk massief eiken
afm. 270, diverse kleuren, inkl. alle inbouwapparatuur Van 7175,-

3595,-

De mooiste
keuken-showroom
van Nederland
vindt u bij:

KEUKEN-HOF

Massief eiken
rustiek gepatineerd, afm. 270 cm, inkl. alle inbouwapparatuur voor 6615,-

3395,-

Keuken perfect Sand
afm. 270, incl. alle inbouwapparatuur Van 4975,-

2495,-

Moderne keuken
met diagonale structuur, met knop of greep, inkl. alle inbouwapparatuur, afm. 270 cm. Van 5975,-

2995,-

Eiken Landhuis
in diverse kleuren, inkl. alle inbouwapparatuur en hoekcarrousel, afm. 280 x 160 cm Van 8790,- nu

4444,-

OPENINGSTIJDEN
maandag v.s. 13.00 uur
dinsdag t/m vrijdag van 9.00 tot 18.00 uur
zaterdag van 9.00 tot 16.30 uur
vrijdagavond koopavond

KEUKEN-HOF KEUKENS

SCHELPHORST 62 - WIERINGERWERF - TEL. 02272-3002

KWALITEIT EN SERVICE VOOR EEN SCHERPE PRIJS

OPENING
vrijdag 6 november
van 16.00 tot 18.00 uur

Op vrijdag 6 november wordt ons nieuwe kantoor officieel geopend. Officieel, maar toch informeel. Dat doen wij niet alleen door middel van een receptie, van 16.00 tot 18.00 uur, bestemd voor cliënten, relaties, vrienden en bekenden. Dat doen wij ook door middel van een expositie van beeldhouwer Oene van der Veen, die daarna tot 27 november is te bezichtigen.

SCHREUDER
Registeraccountants

"Vogelpaar"
Oene van der Veen
Lindehout 1990
80 cm.

De Bolder 77-1, Postbus 43, 9200 AA Drachten
Telefoon 05120 - 23074, Telefax 05120 - 24497

etaleer ook in uw dagblad

ALSTUBLIEFT DANK U WEL

Alstublieft, voor vriend, buur, collega of familie een kwartaalabonnement op de Leeuwarder Courant. Hij of zij is de laatste drie maanden geen LC-abonnee geweest en ontvangt de LC de eerste twee weken gratis!

Dank u wel, Leeuwarder Courant. U een abonnee, ik een leuk presentje. Op de onderstaande bon heb ik aangegeven waar mijn voorkeur naar uitgaat. Ik ontvang het geschenk zo spoedig mogelijk nadat ik de bon heb opgestuurd.

BON VOOR 'N LEUK CADEAU

Noteert u maar als nieuwe abonnee:

Naam: _____
Adres: _____
Postcode/plaats: _____
Telefoonnr. _____ (voor controle bezorging)

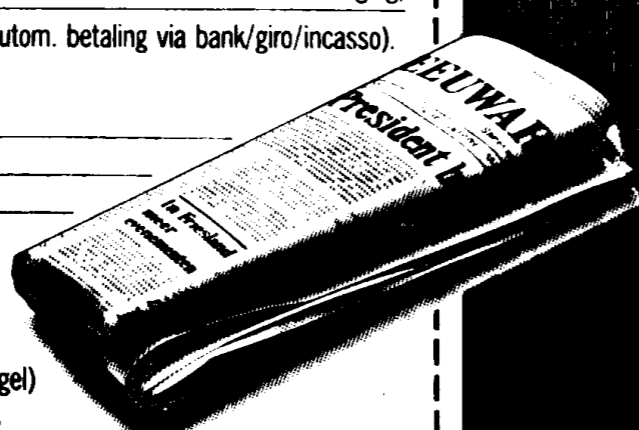
Kwartaalabonnement à f 80,15 (f 1,35 korting bij autom. betaling via bank/giro/incasso).

Opgegeven door:
Naam: _____
Adres: _____
Postcode/plaats: _____

Graag toezending van het aangekruiste geschenk:

- luxe badhanddoek LC-paraplu
 big shopper telefoonklapper

Stuur de bon in een open envelop (zonder postzegel) naar: Leeuwarder Courant, Antwoordnummer 123, 8900 VC Leeuwarden.

LEEWARDER COURANT DE KRANT MET MEER INHOUD

F

"Akkoord, uw financiering is rond".

Een nieuw bedrijf beginnen of een bestaand bedrijf uitbouwen vergt een investering die weloverwogen genomen moet worden. Immers uw ondernemersrisico dient verantwoord te blijven. Overleg in zo'n situatie met ons.

U merkt dan ook dat de mensen van de Friesland Bank ervaring hebben met het bedrijfsleven en in elk opzicht een goede en vertrouwde gesprekspartner zijn. U kunt daarvoor bij elk van onze kantoren terecht.

Friesland Bank

uw eigen bank

Meer dan 60 vestigingen.
Hoofdkantoor Leeuwarden, Zuiderstraat 1 Tel. 058-994499

De krant kunt U niet missen, geen dag!

Maak nu kennis met onze
SUPERIEURE FOTOKWALITEIT
Alle foto's 2x voor de prijs van 1

Deze aktie is het gehele jaar geldig

1 FOTO DALSHEIM BV
UITERDIJKSTERWEG 13
LEEUWARDEN TEL. 058-884949

Op diverse lokaties in Friesland, maar ook op uw eigen grond, bouwen wij diverse typen woningen v.a. f 130.000,- inkl. BTW. Vraag vrijblijvend info.

Wij bouwen de woning die u zoekt

2 POORTINGA
AL MEER DAN 30 JAAR

ZOEKT U EEN VEELZIJDIGE BEDRIJFSWAGEN?

Veel argumenten pleiten voor de nieuwe
Fiat Ducato
Maar liefst 150 standaard varianten met laadruimtes van 6,5 tot 9,8 m³ en laadvermogens van 1000-1800 kg. Ook leveren wij al onze Fiat-personeelwagens in „grijs kenteken“-uitvoering.

3 JTB AUTOBEDRIJVEN JELLE TALSMA BV
Leeuwarden, Jachweg 3 Tel. 058-881080
Houweren, Ton Jachweg 34 Tel. 05130-36201
Wierg, Leeuwarderweg 52 Tel. 05106-1203

BADKAMERS

- ★ KOMPLETE BADKAMERS, MAAR OOK VERVANGING VAN W.C. OF WASTAFEL
- ★ VAKKUNDIGE MONTAGE

Wilt u meer informatie?
Breng dan een bezoek aan onze showroom of vul de coupon in. Als u kiest voor kwaliteit

1000 m² showroom
4 INTERSTYLE
MR. P. J. TROELSTRAWEG 149B (NAAST WICKES)
LEEUWARDEN, TEL. 058-882670

Het zalig gemakkelijke loopwonder.

Onze uitgebreide kleurenpresentatie informeert u over de vele voordelen van Mephisto

5 KAMSMA'S MEPHISTO SHOP
Leeuwarden Nwe Oosterstraat 16
Tel. 058-159295

Spaart

u ook in korte tijd f 44.000,- belastingvrij bijeen?

6 NVG
Nederlandse Verzekerings Groep
NVG, een 100% dochter van AEGON

Een Luxalon aluminium plafond in uw huis:

mooi en praktisch en zeer geschikt voor kamers, badkamers, keuken enz.

7 JAN DE JONG
interieurspecialisten
Schrans 27-67
Leeuwarden
tel. 058-890777
Geopend van ma. t/m vr. do. koopavond

De **80386 SX** voor **1993** incl. 17,5% de deur uit!!!

8 Epsilon Groep: ma t/m vr. 10.00-18.00
za 10.00-17.00
BEETHOVENSTRAAT 11 8916 GD LEEUWARDEN
TEL. 058 138647 FAX 058 150699
B.R.S. 05109 5156
DE OUDSTE COMPUTERSHOP VAN LEEUWARDEN
MET EIGEN TECHNISCHE DIENST

Laat u uw woning of bedrijf wel beveiligd achter als u weggaat?

Informeer naar onze mogelijkheden op het gebied van inbraakbeveiligingen

Tel. 058-125019
fax 058-125225

9 e Elektrotechnisch- en Beveiligingsbedrijf EWALD bv
Nieuweburen 112a, 8911 GA Leeuwarden

Zorg

VOOR UW Uitvaart

10 NVG
Nederlandse Verzekerings Groep
NVG, een 100% dochter van AEGON

Ecco Alpha een geheel nieuw ontwikkeld schoenconcept

Met Ecco Alpha staat u een nieuw tijdperk binnen een volledig nieuw type schoen, waarbij de voet als uitgangspunt genomen is voor optimaal draagcomfort.

Meer weten? Informeer via de coupon en wij sturen u een uitgebreide brochure

11 KAMSMA SCHOENEN
Leeuwarden NW OOSTERSTRAAT 22-24
KWALITEIT WAAR OOK JE VOETEN MEER WELGEPLEN!

Kies welke informatie u gratis wilt ontvangen

Kijk eens rond op deze pagina. Er zijn hier zeker een aantal zaken bij die uw interesse hebben. Als u vandaag nog de onderstaande bon invult en opstuurt, krijgt u snel meer informatie.

U blijft de hele dag op de been met de elegante elastische steunkousen van Dantuma Orthopedie

12 DANTUMA ORTHOPEDIE BV
Schrans 74-76 8932 NH Leeuwarden
Telefoon 058 130079

Oost / wonen voor medisch verantwoord slapen

Uw interieurspecialisten

13 Oost Wonen
Tijndijk 87 B, Leeuwarden Tel. 058-880812

Moderne nostalgie

Palette Rustique is een totale woonformule, waarbij alle elementen zorgvuldig op elkaar zijn afgestemd. Palette Rustique is tijdloos en toch van deze tijd.

14 Jaring de Wolff
Kade 7, Kerkstraat 16
St. Nicolaasga
tel. 05134-1789
b.g.g. 1386
Vrijdag koopavond

NATURO VLOEREN
Uw kurkspecialist

Classic COLOUR COLOUR COLOUR
KURK KURK KURK

15 NATURO VLOEREN
Heerenveen, Hoofdbrug 7 (Dracht),
05130 50604
Leeuwarden, Nieuwstad 32,
058-157712

VERANDA NEDERLAND

DE PERFECTE SERRE

- Elektrisch schuifdak
- Handbediend schuifdak
- Schuifpuien/vouwwallen

16 zic Oudega (Gaasterland)
Aldewei 43
Tel: 05140-4143

DESKTOP PUBLISHING

Opleidingen

- QuarkXPress
- Ventura Publisher
- Aldus Pagemaker
- CorelDRAW!
- Typografie

voor Macintosh en PC
Authorized Trainingcentre

17 SYNTAXIS
Professional Desktop Publishing
Eewal 48 Leeuwarden tel. 058-150052

ANTWOORDCOUPON

1 Dalsheim Foto	13 Oost Wonen
2 Poortinga Bouwmij	14 Jaring de Wolff Woninginrichting
3 Jelle Talsma autobedrijf	15 Naturo vloeren
4 Interstyle keukens/sanitair	16 Zuidfriese Isolatie Centrale
5 Kamsma's Mephisto Shop	17 Syntaxis professional DTP
6 De Ned. Verzekerings Groep - Sparen	18 Hebo Handelonderneming
7 Jan de Jong Interieurspecialisten	19 Jan de Jong Interieurspecialisten
8 Epsilon Computers	20 Radeko zonweringindustrie
9 Ewald beveiliging	21 Jager motoren
10 De Ned. Verzekerings Groep - Uitvaart	22 Leeuwarder Courant
11 Kamsma Schoenen	23 Soepboer elektronica
12 Dantuma Orthopedie	

Naam: M/V

Adres:

Postcode/Woonplaats:

Telefoonnummer:

Leeftijd:

Ja, zend mij zo spoedig mogelijk alle door mij aangekruiste informatie.

Stuur de antwoordcoupon in een geopende enveloppe naar:
Informatie Pagina LC
Antwoordnummer 1202
9250 WC Hurdegaryp
Een postzegel is niet nodig

Vraag vandaag nog de informatie aan!

Voor 'n prachtig assortiment

SIERBESTRATING
o.a. geslepen tegels, koppelstones etc.

BEZOEK ONZE SHOWTUIN!

Uitgebreide kleurenfolder bij:

18 HANDELSONDERNEMING LIEBO
Hollandiastraat 62
8517 HH
Scharsterbrug
05138-16044

Forbo Linoleum
de milieuvriendelijke en praktische vloer

met oneindig veel decoratieve mogelijkheden

GILDE voor alle zekerheid

19 JAN DE JONG
interieurspecialisten
Schrans 27-67
Leeuwarden
tel. 058-890777
Geopend van ma t/m vr. do. koopavond

HERMETISCH AFGESLOTEN

GARAGE- EN INDUSTRIEROLDEUREN
ROLLUIKEN, ROLHEKKEN
ETALAGEPANTSERS (VOLLEDIG DOORZICHTIG)

20 Radeko
Zonwering-industrie BV
Grandyk 1, 9151 AE Holward
tel. 05197-1735 fax 05197-2228

MOTOREN
MOTORKLEDING
ONDERDELEN
REPARATIES

MOTOPORT
Biker's Lifestyle

21 jager
Jachweg 19 (ind. ter. Houwen)
Leeuwarden, Telefoon 058-881080

'N VRIJBLIJVEND KENNISMAKINGS-ABONNEMENT:

Vier weken lang de Leeuwarder Courant in de bus voor slechts f 12,25. Vul de antwoordcoupon in en profiteer van dit aanbod!

(Aanbieding niet geldig binnen 3 mnd na beëindigen abonnement)

22

Telefoneren op z'n mooist

Bang & Olufsen

23 Radio Soepboer Bang & Olufsen Center
Weerd 5, tel. 058-124630
Leeuwarden

'Amelander gaat als beest tekeer': werkstraf

LEEUWARDEN - „De verdachte is als een beest tekeer gedaan. Niet meer en niet minder”, betoogde officier van justitie Hubert Dankmeijer gisteren op de zitting van Leeuwarder politierechter Daniël Keur. De officier bracht dit zware verbale geschut in stelling om zijn afkeer te verwoorden over het optreden van een Hollumer. Op 15 augustus van verleden jaar leverde de 35-jarige pensionhouder met een dollmansactie tegen twee van zijn gasten allerminst een glorierijke bijdrage aan de bevordering van het toerisme op Ameland.

„Ik vind de verdachte een hele

nare man”, lichte Dankmeijer zijn gemoed. Hoe hoog de officier de agressieve uitspatting van de gedaagde opnam, bleek wel uit zijn eis: zes maanden vrijheidsstraf. Dat is de hoogste straf die een politierechter kan opleggen. Rechter Keur achtte een detentie van een half jaar in principe gerechtvaardigd, maar de magistraat was van mening dat die straf kon worden omgezet in 240 uur dienstverlening.

De beide gasten, een vader en een dochter, zouden twee nachten in het pension van de Hollumer doorbrengen. Een kon op bed liggen. De ander moest op de grond slapen. „Er is niet helemaal een kwalitatief hoogstaand produkt afgeleverd”, constateerde de offi-

cier, die ook de woorden „pure wanprestatie” in de mond nam.

Na een nacht vond het duo het welletjes. De pensionhouder wenste echter voor beide nachten te worden betaald. Dat betrof een totaal bedrag van f 90. De gasten wilden niet verder dan f 50 gaan. Met veel drank in het lijf toog de opgefokte eilander daarop naar de haven van Nes, waar het tweetal in de auto lag te slapen. Met een ijzeren buis en een vuist bewerkte hij de wagen, die later total loss zou blijken te zijn.

Bovendien sloeg de verdachte met name tegen de vader, die zich in de auto had opgesloten, uiterst dreigende taal uit. „Ik heb twee handen gekregen om jou te wurgen”, voegde hij de ander bijvoor-

beeld toe. „U hebt ze de dood-schrik op het lijf gejaagd”, merkte Keur op.

De officier stelde zelfs dat de situatie zo bedreigend was geweest dat de 35-jarige zich nog gelukkig mocht prijzen dat het duo geen wapen bij zich had gehad, want anders had het wel eens fataal voor hem kunnen aflopen. „Als ik in de auto had gezeten, had ik hem neergeschoten”, gaf Dankmeijer rond-uit toe.

Hoewel de aangeklaagde f 100 van de pensioengasten had ontvangen, dwong hij hun vervolgens voor hem uit te rijden naar het strand. Later veranderde hij van gedachten en werd koers gezet naar zijn woning. Aan de hand van een kwitantie wilde hij de twee

laten zien dat hij de zaak niet ophichtte. Toen zij op zeker moment poogden te ontsnappen, reed hij hun auto klem. De officier en de rechter zaten beiden in de gedwongen autorit wederrechtelijke vrijheidsberoving.

De Amelander meldde dat hij na het voorval geen druppel drank meer tot zich heeft genomen. Tevens heeft hij f 4000 schade vergoed voor de vernielde auto en een brief geschreven waarin hij zijn excuses aanbod. Ook hebben de mensen in de buurt hem op zijn wangedrag aangekeken. Voorts krijgt hij minder potentiële loges doorverwezen. Zijn advocaat Ary-Jan van der Meer concludeerde dat hij „al behoorlijk” is gestraft en pleitte een werkstraf.

Abortus Bang op bedrijf Diever

DIEVER - Op een melkveehouderijbedrijf in Diever is deze week abortus Bang geconstateerd. Directeur Geert Benedictus van de Gezondheidsdienst voor dieren in Noord-Nederland bevestigde dit gisteravond desgevraagd. Een koe is met de gevreesde ziekte besmet, zo bleek uit bloedonderzoek door het Centraal Diergeneeskundig Instituut in Lelystad. Het bloed van andere dieren wordt nog onderzocht.

Het bedrijf met 120 stuks vee is geblokkeerd. Hetzelfde geldt voor drie aangrenzende bedrijven. Het is niet uitgesloten dat de volledige veestapel moet worden opgeruimd. De gezondheidsdienst tracht de oorzaak van de besmetting te achterhalen, aldus Benedictus.

Goede ontkent stort van vaten Ouwsterhaule

LANDSMEER/JOURE - Oud-afvaltransporteur Goede uit Landsmeer ontkent dat zijn onderneming ooit vaten chemisch afval naar de stortplaats Ouwsterhaule heeft gebracht. „Wij reden tot circa 1971 op grond van allerlei vergunningen chemisch afval van Philips Duphar, maar dat ging uitsluitend naar de Diemerzeedijk ten oosten van Amsterdam om 't bij vaste zuidwestenwind te verbranden. We hadden in Friesland niets te zoeken”, aldus de Landsmeerder desgevraagd.

Hij reageert daarmee op het relaas van een man uit Scharsterbrug, die met stelligheid verklaart tussen april en oktober 1971 ooggetuige te zijn geweest van een reeks dumpingen van Duphar-vaten in de Ouwsterhaule stortput 1 door of namens het bedrijf van Goede. Volgens de Landsmeerder is het transportbedrijf opgeheven, toen begin jaren zeventig de vergunning voor verbranding van het chemisch afval verviel.

„Toen was het gelijk afgelopen”, aldus Goede. De afvalauto's zouden volgens de oud-transporteur zijn verkocht. De „vatenteguitige” uit Scharsterbrug reageert laconiek op de ontkenning van Goede: „Ik heb ze daar toen toch zeker vele malen zelf gezien.”

Milieuwethouder Gerlof Oud (CDA) van Skarsterlân zegt „sympathiek” te staan tegenover een zoektocht met grondboringen in put 1, zoals die is geopperd door directeur Andries van Vugt van storteigenares De Vries Joure BV. „Dat soe grif in goed ding wêze. Ik wot dizze tsjûge fansels earst sels ris oanheare”, aldus Oud, die over-

rigens vindt dat De Vries Joure de kosten van zo'n zoekactie moet dragen.

De oorspronkelijke ontgronder van de omstreden stortput 1, A. van der Marel uit Bergen (NH), zegt dat Noordhollandse klanten van de latere stortplaats zeker niet via hem de weg naar Ouwsterhaule hebben gevonden. In het dorp valt al jaren te beluisteren dat Van der Marel mogelijk anderszinds industrieën uit de regio Amsterdam op het aanvankelijk zeer goedkope stortadres (in 1971 f 1 per m³) heeft gewezen.

Van der Marel: „Ik had bij de ontzanding in mijn achterhoofd wel het plannetje om de put met afval op te vullen. Dat mocht echter niet.” Nadat Van der Marel failliet was gegaan doordat hij veel onbruikbare leem in de put aantrof, werd de ontzanding verkocht aan de Jousier Marten de Vries, die er wel een stortplaats van mocht maken. Als diepte van stortput 1 noemt Van der Marel „plaatselijk 12 meter”. Dat zou betekenen dat het afval plaatselijk 2 meter dieper ligt dan de ontgronningsvergunning uit 1966 aangeeft.

Beatrix-linde in Beetsterzwaag ter ere van jubileum

BEETSTERZWAAG - Vier spanden rusten in de zwarte aarde. De burgemeester van Opsterland, de plaatsvervangende burgemeester van Dillenburg, de oud-burgemeester van die plaats en de kamerheer van de koningin hebben hun werk gedaan. De 12,5 jaar oude linde is geplant in de tuin tegenover het gemeentehuis van Opsterland in Beetsterzwaag, ter ere van de even lange regeringsperiode van Beatrix. De linde draagt voortaan de naam van de vorstin.

Voor de herdenking van dit koperen jubileum had het Comité Herdenking Dillenburg gisteren een zeven personen tellende delegatie van Dillenburg uitgenodigd naar Beetsterzwaag te komen. Die Duitse stad is de bakermat van het Nederlandse vorstendom. Het comité, voortgekomen uit het Regionaal Interkerkelijk Bezinningsverband (RIB), had Beetsterzwaag uitgekozen voor hun herdenking, omdat RIB daar altijd vergadert.

De Duitse delegatie bestond onder anderen uit Gerhard Beermann, oud-burgemeester van Dillenburg en Horst Göbel, plaatsvervangend burgemeester van die plaats. Op het gemeentehuis werden ze verwelkomd door burgemeester Joost van Bodegom van Opsterland en kamerheer Cornelis van Eysinga. Vervolgens postten ze een telegram met gelukwensen voor de koningin. Ter afsluiting nuttigden ze een oranjebitter.

PEB-personeel waarschuwt voor afkalven bedrijf

LEEUWARDEN - Bestuur en leden van de Nederlandse Onafhankelijke Vakbond voor de Overheids- en Non-profit sector (Novon) bij de NV PEB zijn „diep teleurgesteld” over hun aandeelhouders: Provinciale Staten van Friesland. Het stoort de Novon dat de Staten „weinig gevoel” toonden voor de personele consequenties van de fusie van PEB met het Gelderse PEGM.

De bond meent dat met het vervroegd uitreden van 49 werknemers van het PEB per eind dit jaar al een „voorschot” op de fusie is genomen. De Novon voorziet dat het PEB doorgaat met „de uitverkoop van personeel”, met als gevolg dat het PEB door gebrek aan mankracht en kennis niet alle kerntaken meer zal kunnen uitvoeren. „Ondanks gemaakte afspraken kan deze taken dan naar de fusiepartner”, zo wordt gewaarschuwd.

GS: brug Lemmer snel versterken

LEMMER - De brug over het Prinses Margriet Kanaal bij Lemmer moet zo snel mogelijk versterkt worden. Gedeputeerde Staten zullen Rijkswaterstaat schrijven dat het beveegbare deel van de brug, de val, verstevigd moet worden. Dat geldt ook voor de betonnen oplegging waarop de val in gesloten toestand rust.

Halverwege november worden de resultaten verwacht van een zogeheten röntgentechnologisch onderzoek, waaruit moet blijken of er in het beton ook scheuren zijn. Samen met het rijk en „eventueel” de gemeente Lemsterland willen GS bekijken wat verder noodzakelijk is.

Scheepsschroef als miljoenenvilla voor reder Urk

URK - Bouwbedrijf Jelle Kaptein op Urk legt de laatste hand aan wat een van de duurste woningen van Nederland is. Voor een bedrag dat ruim boven de f 5 miljoen ligt, bouwt het bedrijf in opdracht van reder Jan Korf een groot landhuis aan de Urkerweg. De plattegrond heeft de vorm van een scheepsschroef waarbij het torentje staat voor de as van de schroef. Bovendien doet het denken aan een vuurtorentje. Voor de bouw van de villa moesten eerder twee bungalows worden afgebroken. Een daarvan werd in een nacht afgebroken, ter plaatse in een gat in de grond gestort en met zand overdekt. Op last van de gemeente is dat puin later weer verwijderd. In november vorig jaar is de bouw gestart. Kaptein verwacht dat het huis nog voor de kerst bewoonbaar is. De woning is voorzien van ontzettend veel luxe en technische snufjes. Zo is de hele woning onderkelderd met een groot zwembad en een wijnkelder en is, bij voorbeeld, vloerverwarming aangebracht onder de oprijlaan, zodat men 's winters geen last heeft van gladheid. Voor de villa worden zeer exclusieve bouwmaterialen gebruikt. Foto LC/Jan de Vries

VAKBONDEN OVER ZUIVEL:

'Boeren krijgen niet de beste melkprijs'

LEEUWARDEN - De boeren in het Noorden krijgen niet de beste denkbare melkprijs. Dat kan veranderen als de noordelijke zuivelcoöperaties meer samenwerken. Joint-ventures en besloten vennootschappen waarin alle zeven noordelijke coöperaties deelnemen kunnen bovendien leiden tot behoud van talrijke arbeidsplaatsen. Er moeten nu 1218 banen verdwijnen bij Friesland Frico Domo. In de nabije toekomst zal dat aantal ongetwijfeld groter worden. Daar kan de rem op worden gezet. Dat is het streven van de Industrie- en Voedingsbond CNV en de Voedingsbond FNV met hun gisteren gepubliceerd rapport 'Minder strijd meer werk'.

De directies van de zuivelcoöperaties wijzen het plan van de hand. De vakbonden zullen echter bij elke fabriek ledenvergaderingen houden om de mening te peilen.

Friese toespraak in Verenigde Naties

LEEUWARDEN - Het Fries had tot nog toe ontbroken in het mengelmoeisje van talen, dat over het algemeen opklinkt in vergaderingen van de Verenigde Naties. Die witte vlek is gisteren opgevuld door de Aalsumer student Rienk Terpstra (23). Als lid van de Nederlandse delegatie, verkozen door het Nederlands Comité voor Multilateraal Jongerenwerk (NCMJ), opende hij zijn toespraak over jongerenrecht met een passage uit de oude Lex Frisionem: „Dan weint en gult in unjierige bern, en biskreamt dan zyn lea en zyn hus-leazens, zyn heit, dy't him helpe moast tsjin de honger en de kalde nevel winter...”

Dit Friese intro bleek een succesvolle publiciteitsstunt, aldus het NCMJ. „Hiermee verkreeg Rienk de aandacht die zijn speech verdiende.” Terpstra nam onder meer problemen in het milieu, onderwijs en geweldadige conflicten op de korrel vanuit het standpunt van jongeren. Na zijn toespraak is de student aangewezen om namens de Nederlandse delegatie te onderhandelen over de jongerenresolutie, die eens per twee jaar wordt aangepast.

Met hoeveel centen per kilogram melk de melkprijs omhoog kan als de samenwerking een feit wordt, konden Henk Amperse (CNV) en Dick Heinen (FNV) gisteravond niet zeggen. Zij zeiden ook geen getal te kunnen noemen toen het om het aantal te behouden banen ging.

Vrije fabrieken

De vakbonden vinden dat er door de onderlinge competitie nu te veel boerengeld wegraakt. De vrije fabrieken laten hun kaas voor een groot deel veredelen bij de particuliere handelsovernames, zo zeggen de bonden, terwijl straks op de Hemrik in Leeuwarden een daarvoor ingericht bedrijf leeg komt te staan.

Voorts denken de bonden dat de kaasmarkt over niet al te lange tijd erg moeilijk zal worden door de uitbreiding van de productiecapaciteit in Duitsland. Volgens Heinen is dat onder andere meegeedeeld door het marktverkenning-

bureau Nielsen. De vrije fabrieken zijn vrijwel uitsluitend voor kaas ingericht. Zij krijgen in de visie van de bonden straks een klap. Die kan worden opgevangen als ze op tijd samenwerken met Friesland Frico Domo die de helft van de melk gebruikt voor andere producten.

De huidige situatie leidt er ook toe dat er niet of weinig wordt geïnvesteerd in toekomstige groeimarkten. Heinen: „Wij hollen achteruit, nationaal en internationaal”. Hij voorspelt dat de particuliere industrie een voorsprong zal nemen en straks over de coöperaties heen zal rollen.

De FNV'er vindt dat de zuivelcoöperaties nu beter met elkaar om tafel kunnen gaan zitten dan nog meer afzonderlijk te investeren. Hoe langer de samenwerking wordt uitgesteld, des te moeilijker het wordt. De kosten zullen door die investeringen alleen maar stijgen.

De bonden gaan ervan uit dat ook bij samenwerking de bedrij-

ven zo veel mogelijk zelfstandig zullen blijven. De Noordelijke Ontwikkelings Maatschappij, waarmee inmiddels overleg heeft plaatsgevonden, is bereid de helpende hand toe steken, hetzij als bemiddelaar, hetzij als financier. Met de NOM zouden vooral inspanningen moeten worden gedaan voor dagverse producten en toetjes door merken te ontwikkelen.

Marginaal

De vakbonden zien behalve in de kaasveredeling veel heil in de concentratie van de botermakerij in het Noorden. Nu is productie bijna overal marginaal, aldus Heinen. Hetzelfde geldt voor wei. Die zou in Beilen moeten worden geconcentreerd, want FFD heeft de merken. Het aandeel van de vrije fabrieken in de oude CCF zou moeten worden gehandhaafd dan weer in ere moeten worden hersteld. Dan kunnen de vrije fabrieken ook meeprofiteren van de speciaalproducten van dat bedrijf.

(Advertentie)

Automatiseren doe je natuurlijk met topmerken

Maar wie zorgt voor een op maat gesneden oplossing?

Wie aan computers denkt, kiest voor de kwaliteit van een wereldmerk: IBM. Maar daarmee bent u er nog niet. Want wie voorziet u van een passend automatiseringsadvies? Wie levert, installeert, onderhoudt en repareert uw IBM-apparatuur en verzorgt de opleidingen voor de gebruikers? Precies, de mensen van Kuipers. Zij worden niet voor niets getraind door de specialisten van IBM...

kuipers = veelzijdig voor kantoren

Zwolle: 038-291911
Apeldoorn: 055-216725
Groningen: 050-414641
Leeuwarden: 058-134708

IBM en Kuipers: de kracht zit 'm in de juiste combinatie.

Weer controle-actie op autogordel

LEEUWARDEN - De politie in Friesland zal de komende twee weken weer intensief controleren op het dragen van de autogordel. In april van dit jaar werden tijdens een dergelijke actie veertienduizend automobilisten gecontroleerd, van wie er bijna tweeduizend een proces-verbaal kregen omdat zij de gordel niet droegen. Ook inzittenden op de achterbank die de gordel niet om hebben krijgen nu een boete. Zij kwamen er vorige keer nog met een waarschuwing af, omdat de nieuwe regel toen niet was ingevoerd.

Vorkheftruck kantelt: inwoner Grou zwaar gewond

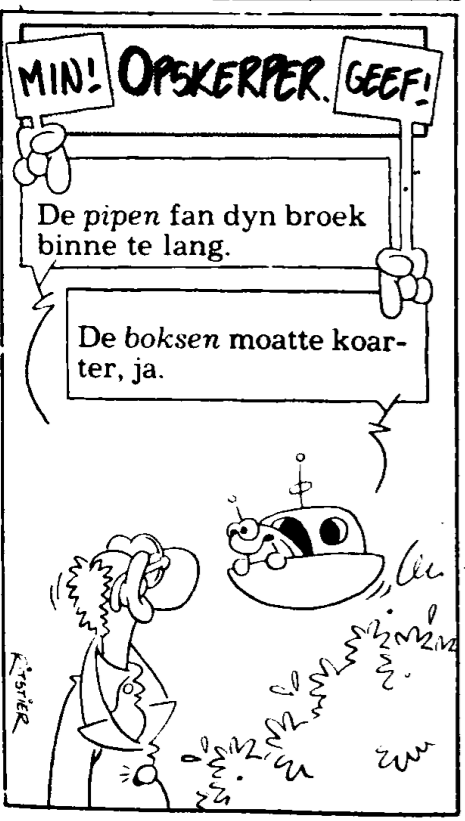
HEERENVEEN - Een 27-jarige inwoner van Grou is gistermiddag in een bedrijfsloods aan de Wetterwille in Heerenveen zwaar gewond geraakt toen de door hem bestuurde vorkheftruck kantelde en op hem viel. Met hersenletsel en zware verwondingen is hij overgebracht naar ziekenhuis De Tjongerschans in Heerenveen. Hij is buiten levensgevaar.

Het ongeval gebeurde toen de man de vorkheftruck achteruit wilde rijden. Om onduidelijke redenen raakte het voertuig uit balans, waardoor het kantelde. De terstond gearmeerde brandweer van Heerenveen slaagde erin de vorkheftruck op te lichten. De toestand van het slachtoffer was toen zo kritiek, dat de hulpverleners niet durfden te wachten op de komst van een medisch rampenteam uit Leeuwarden.

Bandstra verkoopt kampioensskûtsje; nieuwe Halve Maen

STAVOREN - IFKS-schipper Age Bandstra uit Stavoren heeft zijn kampioensskûtsje Hoop op Welvaat verkocht. Het 37 ton metende en ruim 20 meter lange schip gaat over in handen van de Jousier Ulbe Zwaga Rzn, die dit jaar in de B-klasse niet verder kwam dan de voorlaatste plaats. Afgesproken is dat Bandstra nog eenmaal met het schip aan de IFKS meedoet, om een poging te doen driemaal achtereen de kampioenswimpel binnen te halen.

Voor het SKS-kampioenschap van volgend jaar krijgt schipper Piter Brouwer van d'Halve Maen de beschikking over een nieuw schip. Het gaat om een skûtsje van 40 ton, dat in handen was van een particulier uit Haarlem. Brouwer c.s. waren bij de laatste titelstrijd de rode lantaarndragers.

**"BOS
AUTOMATISERING
WEET HAAR
GOEDE NAAM
WAAR TE
MAKEN"**

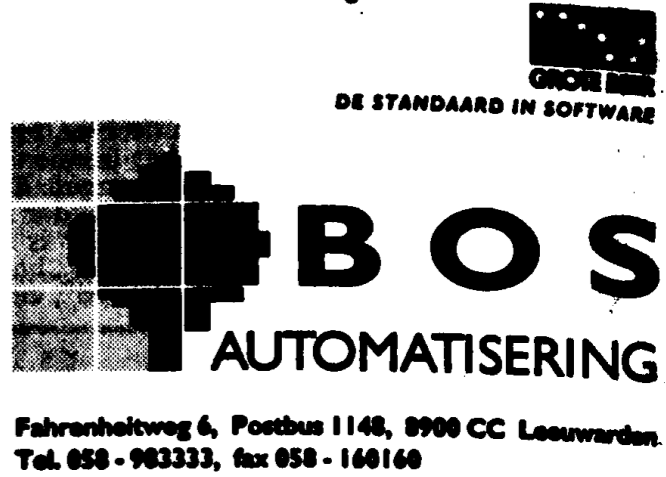

"Door de grilligheid van de bouwmarkt, moet je als bouwonderneming je winstpotentie nauwkeurig volgen. Projectadministratie speelt hierin een cruciale rol. Daarom hebben wij voor alles onze projectadministratie geautomatiseerd. Dit geeft ons direct een overzicht van en inzicht in de laatste stand van zaken, geeft realiteitsgevoel, nuchterheid, representativiteit en benadrukt onze professionaliteit. Voor we tot aanschaf overgingen hebben we ons uitgebreid geïnformeerd bij collega-bedrijven en opdrachtgevers. Drie namen zijn toen naar voren gekomen: Bos Automatisering, IBM en GROTE BEER. We hebben kunnen constateren dat ze die goede naam weten waar te maken. De dienstverlening is prima en de geboden bereidwilligheid om het relaties naar de zin te maken, sluiten precies aan op onze opvattingen over goed relatiebeheer."

DE SOFTWARE DIE ZICHZELF TERUGBETAALT

Als ondernemer eist u rendement van iedere investering. Dus ook van uw software. GROTE BEER bewijst dat u door goede informatie-verwerking uw kosten nog beter kunt beheersen. Bij de nieuwe generatie HT software van

GROTE BEER staan werkplezier en gebruiksgemak centraal. De HT pakketten bieden u precies wat u nodig heeft. Er zijn pakketten voor de reguliere financiële administratie, maar ook voor projectadministratie, inkoop, voorraad, facturering, salarisadministratie, relatiebeheer etc. U kunt er zo mee aan de slag. En als u later wilt uitbreiden zijn er vele opties mogelijk. De nieuwe HT software draait onder DOS, Windows, OS/2, Unix en AIX. Als dealer zijn wij enthousiast. Ontdek de vele voordelen van GROTE BEER en kom langs.

Fahrenheitweg 4, Postbus 1148, 8900 CC Leeuwarden. Tel. 058 - 983333, fax 058 - 160160

B O S A U T O M A T I S E R I N G M E T V E R S T A N D V A N Z A K E N

Opleidingen

MBO DRACHTEN COLLEGE

COMMUNICATIE, ZORG DAT HET WERKT!

Een baan in de telematica, iets voor u mevrouw? Dan bieden wij u een opleiding tot

TELEMATICA TECHNISCUS/BEHEERDER

Start: Januari 1993
Duur: 2 jaar, 3 dagen per week
Voor wie: Vrouwen vanaf 25 jaar, met minimaal Mavo-4/ Mulo of gelijkwaardige opleiding, met belangstelling voor wis- en natuurkunde
Kosten: Eigen bijdrage: f 150,- per jaar; reiskosten worden vergoed
Plaats: MBO-college Drachten, Leidijk 49, Drachten

Kinderopvang is mogelijk voor kinderen van 0 - 4 jaar.

Heeft u belangstelling? Kom dan naar de voorlichtingsdag, vrijdag 27 november, van 10.00 tot 16.00 uur, op het MBO-college Drachten, Leidijk 49, Drachten.

Bel voor meer informatie en een brochure: Mevr. I. Veendorp van het MBO-College Drachten, tel. 05120 - 32008

AWS ANKE WEIDEMASCHOOL VROUWENVAKSCHOOL

rbo regionaal bureau onderwijs friesland

V & W Vrouw en Werkwinkel

LOOPBAANPLANNING

Vrouw en Werkwinkel Leeuwarden-Sneek organiseert in samenwerking met Loopbaanadviesbureau Weisenbach en Sommer op donderdag

5 NOVEMBER

een ééndagse training voor werkzoekende vrouwen met een HBO- of academische opleiding.

Programma: - sterkte / zwakte analyse
- sollicitatie
- netwerken
- adviezen om uw loopbaan te plannen

Tijd: 9.00 uur tot 16.30 uur

Plaats: De „De Koperen Tún“ in de Prinsentuin te Leeuwarden

Kosten: f 75,- inclusief lunch en werkmateriaal

Informatie en aanmelding: Vrouw en Werkwinkel Wortelhaven 79 - Leeuwarden Tel.: 058-152920 (maandag t/m donderdag)

Weisenbach & Sommer

INTEGRAAL KWALITEITSBELEID

De kwaliteit van een organisatie met betrekking tot de inrichting, de werking en het klimaat ligt in belangrijke mate in handen van leidinggevenden.

Bij HUMAN RESOURCE MANAGEMENT en INTEGRAAL KWALITEITSBELEID staat participatief leidinggeven centraal.

Participatief leidinggeven mobiliseert de kennis van de medewerkers om de kwaliteit van de organisatie te verhogen en leidt tot hoge betrokkenheid en motivatie.

In het voorjaar start voor leidinggevenden wederom de

MANAGEMENT-CURSUS

practicum participatief leidinggeven

Het practicum duurt 21 dagdelen, verdeeld over zes blokken, in een periode van ruim drie maanden. Het practicum wordt gegeven in een centraal gelegen conferentieoord.

Onderwerpen zijn onder meer:
- Kwaliteitsdenken - Probleemoplossing
- Leidinggeven - Succesvol verbeteren
- Communicatie - Projectontwikkeling

Startdata van de cursus zijn: 9 februari en 2 maart 1993. Maximaal tien deelnemers per groep. Inlichtingen en aanmelding:

NOAG

Organisatie adviesbureau NOAG bv Bieslookstraat 31, 9731 HH Groningen telefoon 050-422534. Fax 050-412319

Jansma BIRDAARD

kunststof bouwproducten

Tel. 06196-2553. Fax 06196-2727

TE KOOP

Bod gevraagd

Koestertille, De Koaten 48 fraai verbouwde woonboerderij met paddock en perceel weiland. Opp. grond ruim 9100 m². Beziichtigen woensdag 4 nov. van 15.00 tot 17.00 uur.

Zevenhuizen, Evertswijk 54-1 boerderij met 2 schuren annex kalvermestery. Opp. grond ruim 2.40 ha. Mestquotum 1.040 kg. Cap. ca. 200 kalveren. Beziichtigen donderdag van 15.00 tot 17.00 uur.

Inl. + afspr. **V. Opzeeland O.G.** te Ureterp, tel. 05125-2357 (Geep. in Agr. Objecten)

Rijkshogeschool Groningen

Communicatie en Educatie

PABO GRONINGEN

Kom (er)op voor kinderen!

Lerarenopleiding Basisonderwijs

Voorlichtingsdag Zaterdag 14 november 1992 9.30 uur (precies) - 12.00 uur

De voorlichting over de opleiding met aangepaste lestijden ('avond' PABO) wordt op dezelfde bijeenkomst verzorgd. De 'avond' PABO vormt alleen een nieuwe eerstejaarsgroep bij voldoende inschrijvingen.

Adres: Verzetsstrijderslaan 2, 9727 CE Groningen
Interesse? Als je 050-209804 belt, ontvang je vooraf een brochure met informatie.

HIGH SCHOOL

USA

Ben je geboren tussen 1-6-75 en 31-7-78. Wil je een jaar High School in Amerika volgen?

Vraag dan meteen de nieuwe brochure aan!

Bel tijdens kantooruren naar: 05700-36662 of Schrijf een kaartje naar:

STS STS NEDERLAND POSTBUS 337 7400 AH DEVENTER

In februari 1993 start aan het NIGO een post-hogere beroepsopleiding

Ouderenzorg

Doel van de opleiding

Het doel van deze Post-H.B.O. opleiding is dat u begrip en inzicht verwerft in de problematiek van de ouder wordende mens en de consequenties hiervan voor de te verlenen zorg.

De opleiding duurt ongeveer een jaar, en zal worden gegeven in 27 cursusavonden, waarop drie uren college zal worden aangeboden. Daarnaast moet men uitgaan van gemiddeld 240 uren zelfstudie. Bij voldoende deelname zal de cursus in de maand februari 1993 starten.

Toelating

De opleiding is bestemd voor verpleegkundigen, maar onder bepaalde voorwaarden kunnen ook beroepsbeoefenaren van andere disciplines worden toegelaten. Dit laatste ter beoordeling van het hoofd opleiding.

Informatie

Voor inlichtingen kunt u terecht bij: mevr. E. Schoemaker, telefoon: 058-934375. Adres: Boerhaavestraat 30, 8921 TK Leeuwarden.

NOORDELIJK INSTITUUT VOOR GEZONDHEIDSZORGOPLEIDINGEN LEEUWARDEN

N I G O

Het Nigo is een instituut dat nauw gelieerd is aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en verzorgt paramedische- en specialistisch verpleegkundige opleidingen.

SERBO

serrebouw en aluminium puien

TOONAANGEVEND IN NEDERLAND

Door de aanbouw van een serre combineert u het comfort van uw woning met de aangename kanten van het buiten zijn. Serbo ontwerpt, fabriceert en plaatst serres en erkers, geheel afgestemd op uw wensen en mogelijkheden. **Maatwerk dus, van advies tot oplevering!** Laat u nu door ons deskundig adviseren, dan kunt u al heel snel optimaal genieten van uw serre.

Bel of stuur de bon in gegevensdocumentatie! SERBO B.V. - Nijverheidsweg 1 - 7442 CH Nijverdal Telefoon 05496-18688

naam:
adres:
postcode: tel.
woonplaats:

BINNEN TOCH BUITEN

Bij diefstal met geweld bedreigd: 150 uur werkstraf

LEEUWARDEN - Voor een diefstal in Harlingen waarbij met geweld werd bedreigd heeft Leeuwarder politierechter Daniël Keur gisteren een 27-jarige man zonder bekende woon- of verblijfplaats veroordeeld tot een werkstraf van 150 uur (ter vervanging van drie maanden cel). Bovendien kreeg hij een voorwaardelijke vrijheidsstraf van drie maanden. Het vonnis lag geheel in de lijn van het strafvoorstel van officier van justitie Hubert Dankmeijer.

Op 7 augustus 1991 nam de verdachte uit een rek voor een winkel een jack weg. Toen hij door iemand van het bedrijf hierop werd aangesproken, hield hij een trainingsjasje, waarin een koevoet was gewikkeld, dreigend voor zich en voegde hij de ander toe: „Je houdt me niet tegen. Ik maak je dood”. De functionaris van de winkel liet zich echter niet uit het veld slaan. Dankmeijer toonde zijn respect voor de wijze waarop de man tegen de gedaagde was opgetreden.

Op diezelfde augustusdag had de 27-jarige in Harlingen nog een aantal winkeldiefstallen gepleegd. Hij is al eerder met justitie in aanraking geweest voor vermogenscriminaliteit. Momenteel zit hij een straf van twee jaar uit. In december komt hij vrij. De detentie is hem erg zwaar gevallen, omdat hij zich bijzonder eenzaam voelde. In de rapporten van de reclassering en een psycholoog werd aangedrongen op dienstverlening.

Rijbewijs vervalst: boete van f 750

LEEUWARDEN - „Amateuristisch knoeiwerk”, noemde officier van justitie Hubert Dankmeijer gisteren op de zitting van de Leeuwarder politierechter de handwijze van een inwoner van Franeker (48). Om in het bezit van een rijbewijs te komen leverde zij een jaar geleden bij de burgerlijke stand van Franekerdeel een oud en slecht leesbaar exemplaar in. Op dit rijbewijs, dat van haar ex-vriend was, had zij haar eigen naam getypt en haar pasfoto aangebracht.

Voor dit „strafbare klungelwerk” was naar de mening van de officier een geldstraf helemaal niet op zijn plaats. Daarom vorderde hij een vrijheidsstraf van twee maanden, waarvan de helft voorwaardelijk. Dankmeijer liet overigens meteen weten zich niet tegen dienstverlening te zullen verzetten.

Advocaat Tom Wolters vond de geëiste strafmaat voor „dit soort broddelwerk” zeer fors. De raadsman pleitte ervoor het bij een geldstraf te laten. Dat deed politierechter Daniël Keur ook inderdaad, omdat het vervalsen van het rijbewijs op een dermate klungelige wijze was geschied dat het heel snel werd ontdekt. De boete die de rechter oplegde bedroeg f 750.

Echtpaar Sneek 70 jaar getrouwd

SNEEK - Egbert de Boer (94) en zijn echtgenote Thomaske de Witte (90) uit Sneek zijn morgen zeventig jaar getrouwd. Sinds anderhalf jaar wonen ze apart, nadat lichamelijke gezondheidsproblemen hen parten gingen spelen. Zij verblijft in het verpleeghuis De Ielänen, hij woont in het verzorgingshuis Frittemahof.

De Boer is veehouder geweest, eerst in Scharnegoutum en daarna in Oudega (W), Broek en Bozum. In de laatste plaats hielden hij en zijn vrouw het 31 jaar vol. In 1965 verhuisde het echtpaar naar Sneek. Het echtpaar, dat geestelijk nog „best by de tijd” is, kreeg zeven kinderen, van wie er twee zijn overleden. Er zijn 23 kleinkinderen en 26 achterkleinkinderen.

Sigma-prijs voor AG '75 architect

LEEUWARDEN - AG '75, de Leeuwarder Architectengroepspraktijk, heeft de derde prijs ontvangen van de jaarprijs van Sigma Coatings voor een ingrijpende renovatie van het monumentale gebouwcomplex De Geldersche Munt in Harderwijk. Dit oorspronkelijk 14de eeuwse klooster, dat later werd gebruikt voor de muntslag en verder dienst deed als kazerne, is nu een woongebouw.

In het juryrapport wordt onder meer de goede samenwerking tussen architect en aannemer genoemd „zodat gedegen vakmanschap op de werkvloer kon worden omgezet in economisch voordeel”. Projectarchitect van AG '75 was Wip Kok. Ruim 150 inzenders dongen mee naar de Sigma-prijs van dit jaar.

PERSONALIA

DRONRIJP - Coos Pars (58) uit Dronrijp heeft gisteren afscheid genomen als directeur van het Regionaal Bureau Arbeidsvoorziening voor de regio Kennemerland, Amstelland en Meerlanden te Haarlem. Pars was van 1984 tot 1990 de rechterhand van de minister van sociale zaken in Friesland als hoofdinspecteur-directeur van de Friese arbeidsbureaus. Twee jaar geleden werd de rol van het rijk teruggedrongen ten faveure van vakbonden, werkgevers en regionale overheden.

Landschapsbehoud verliest kwart van rijkssubsidie

DEN HAAG - De Stichting Instandhouding Landschaps-elementen in Friesland (SILF) raakt een kwart van haar rijkssubsidie kwijt. Staatssecretaris Dzingisz Gabor (natuur-beheer) heeft besloten f 2 miljoen te bezuinigen op vijf provinciale stichtingen voor landschapsbeheer in de ISP/PNL-gebieden (Noorden, Overijssel en Limburg). De stichtingen houden zich bezig met onderhoud aan natuur- en cultuurlandschappen en spelen een voorname rol in het stimuleren van vrijwilligerswerk en het verschaffen van voorlichting en educatie.

De vijf stichtingen hebben een bezwaarschrift ingediend tegen de maatregel, die op 1 juli volgend jaar moet ingaan. Directeur Regina ter Steege van het in Drachten gevestigde SILF noemt de maatregel van Gabor een 'fikse klap'.

„Op onze totale begroting betekent het een korting van 20 procent. We zijn vooral verontwaardigd omdat de maatregel zonder motivatie is aangekondigd”.

De SILF is indertijd opgericht door It Fryske Gea en het Landbouwschap met als opdracht te waken over het karakteristieke Friese landschap. De stichting heeft een kantoor in Drachten. Het aantal arbeidsplaatsen bij directie, staf, administratie en buitendienst bedraagt veertien, met daarnaast nog eens eenzelfde aantal aan banenpoolers en gedetacheerden. Voor de SILF betekent de bezuiniging dat het budget verminderd moet worden met f 235.000.

De betrokken provinciebesturen hebben tegen de maatregel geprotesteerd. Het landschapsbeheer is een van de onderwerpen

waarover rijk en provincies met elkaar spreken in het kader van de decentralisatie-impuls. Het geeft daarom geen pas dat er bezuinigd wordt op onderdelen van dit pakket terwijl over mogelijke overdracht van taken naar de provincies nog gesproken wordt, vinden de colleges van gedeputeerden.

De Partij van de Arbeid-fractie in de Tweede Kamer vindt dat de staatssecretaris op de korting moet terugkomen. Woordvoerder Servaas Huys vindt de maatregel „een verkeerd signaal” in een tijd dat de natuurwaarden zo onder druk staan. Hij vindt de bezuiniging op uitvoerend werk in natuur en

landschap, natuuronderhoud en educatie ongelofwaardig gezien het feit dat het ministerie haar eigen staf voor natuur, bos, landschap en fauna wil uitbreiden.

Staatssecretaris Gabor heeft Huys evenwel laten weten dat hij bij zijn besluit blijft. Volgens een woordvoerder van het ministerie is de maatregel voornamelijk gebaseerd op financiële overwegingen. „De ons opgelegde bezuinigingen in het kader van de Tussenbalans moeten op dit soort posten gerealiseerd worden”.

In een nadere motivering van haar bezwaarschrift, schrijft het

SILF-bestuur dat aan de stichtingen landschapsbeheer in het kader van het Natuurbeleidsplan belangrijke taken zijn toebedeeld. De korting is dan ook niet te rijmen met de aankondiging van Gabor dat de uitvoering van het NBP versneld moet worden.

Naast de werkzaamheden in de uitvoerende sfeer, speelt het SILF een belangrijke rol bij het werven van fondsen uit andere bronnen ten behoeve van landschapsonderhoud. Ter Steege: „Dit jaar hebben we op die wijze f 1 miljoen losgekregen. Als we die rol niet meer kunnen spelen, gaan dat soort fondsen verloren”.

Tjamme Hoeksma strooit stro uit over zijn mest-silo.

Foto LC/Catrinus van der Veen

Boeren tarten Alders met actie 'Strodek'

NOORDWOLDE - De landbouw Maatschappij Friesland Flevoland (LmF) wil met de actie 'Strodek op Mestsilo's' de ministeries van landbouw en milieu onder druk zetten. De LmF roept alle leden met een mest-silo op, met gehakseld stro een afdekking te maken aan te brengen. Voorzitter Johannes Panman gaf gisterochtend tijdens een demonstratie op het bedrijf van maatschap Hoeksma in Noordwolde het startsein voor de actie tegen de verplichte overkapping van mest-silo's.

„De Tweede Kamer moet hele goede argumenten hebben als ze vast wil houden aan de overkapping”, zei Panman, die de leden achter zich weet. „Boeren moeten niet bang zijn voor

boetes van controlerende gemeenten. Als het tot een rechtszaak komt, staan wij sterk. Wij hebben de cijfers in handen van het Proefstation voor de Rundveehouderij.” De beperking van de ammoniak-uitstoot bij een strodek is volgens deze berekeningen even groot als die bij de veel duurere silokap; ongeveer 70 procent.

Veel boeren vrezden straks voor niets een kap te hebben aangebracht. Met de actie wil de LmF deze boeren een steuntje in de rug geven. Mestsilo's die na 1 juni 1987 zijn gebouwd moeten afgedekt zijn. De maatschappij adviseert ook leden die een oudere silo hebben een strodek aan te brengen.

De ministeries van landbouw en milieu hebben onlangs een stuurgroep in het leven geroep-

pen die het beproefde alternatief bestudeert. Midden november zal deze groep de ministers Piet Bukman en Hans Alders een advies voorleggen. In februari van dit jaar heeft Alders de verplichte overkapping van mest-silo's in de Hinderwet opgenomen.

De strodek-demonstratie op het Noordwoldiger bedrijf verliep niet vlekkeloos. De mixer kreeg te weinig beweging in de mestmassa. De aanwezigen waren het er over eens dat het stro met een hakselaar beter en sneller over de silo verdeeld kan worden. Vader en zoon Hoeksma gebruiken anderhalve ton stro voor hun silo met een doorsnee van 22 meter. Een silokap a f 30.000 zou hen jaarlijks f 4000 kosten. Aan stro zijn ze slechts een paar honderd gulden kwijt.

Drachten heeft 'verloren dochter' terug

DRACHTEN - Het 'meisje in mini' van de Limburgse kunstenaar Teun Roosenberg staat weer op het Raadhuisplein in Drachten. Wethouder Wim Bijma van Smallingerland schroefde de bronzen deerne gistermiddag voor de tweede keer op haar eigen sokkel. „Een feestelijke maar tegelijkertijd een droevige bezigheid”, aldus Bijma. Hij doelde daarbij op de diefstal van het beeldje in februari 1988. Na een actie van het bedrijf Dunlop Eerka, dat het kunstwerkje ooit aan Smallingerland geschenken had, werd het meisje begin dit jaar terug gevonden. Een inwoner van Beetsterzwaag zei dat hij het bronzen juffertje uit een Drachtster vijver had gevist. Het beeldje lag bij hem in de schuur. Jammer genoeg had het arme kind geen voetjes meer maar die zijn er door Roosenberg weer vakkundig bij gemaakt.

Foto LC/Catrinus van der Veen

Bedrijventerrein Stiens stap dichterbij

STIENS - De aanleg van een nieuw bedrijventerrein onder Stiens is opnieuw een stap dichterbij gekomen. De raad van Leeuwarderdeel besloot donderdagavond onder Stiens en Finkum twee stukken grond te kopen. De terreinen, samen 11,5 hectare groot, zijn bedoeld als ruilmiddel. Ze worden ingezet bij een poging om grond te verwerven waarop uiteindelijk het bedrijventerrein moet komen. De eigenaar van die grond, een Hijmer boer, zal waarschijnlijk

verder boeren op de terreinen die de gemeenteraad gisteren besloot te kopen.

Het nieuwe bedrijventerrein komt ten noordwesten van Stiens te liggen, in de buurt van de weg naar Sint Annaparochie. Het is bedoeld voor ondernemers uit de eigen gemeente die op hun huidige plek geen mogelijkheden hebben om uit te breiden. Aan nieuwe kavels bestaat behoefte sinds in Stiens alle bedrijventerreinen inmiddels is uitgegeven.

Anderhalf jaar cel voor cocaïnehandel

LEEUWARDEN - Het Leeuwarder gerechtshof heeft donderdag een inwoner van de Friese hoofdstad (30) in hoger beroep veroordeeld tot twee jaar gevangenis, waarvan zes maanden voorwaardelijk. De man heeft in zijn woonplaats in cocaïne gedeald. In mei 1992 gaf de rechtbank te Leeuwarden hem twee jaar cel en verplichtte hem voorts tot betaling van f 10.000 aan de Staat ter ontvanging van wederrechtelijk verkregen voordeel. Procureur-generaal Sieb Zwerwer had het hof voorgesteld dezelfde strafmaat als de rechtbank op te leggen.

Tuinbouwschool start nieuwe milieu-studie

FREDERIKSOORD - De middelbare tuinbouwschool in Frederiksoord, onderdeel van het agrarisch onderwijscentrum Frederiksraad-Deppel-Wolvega, start met ingang van het volgend schooljaar een nieuwe studierichting 'natuur milieu en landschap'. De nieuwe opleiding is het resultaat van een samenwerkingsverband tussen de agrarische onderwijscentra in Boskoop, Limburg en Frederiksraad. De nieuwe opleiding zal de leerlingen scholen op het terrein van natuurbeheer, beheer van landschapselementen en beheer van de groene ruimte.

Uit onderzoek van het ministerie van verkeer, ruimtelijke ordening en milieu is gebleken dat op het niveau van het middelbaar beroepsonderwijs de komende jaren behoefte is aan gediplomeerden die thuis zijn in het milieubeheer. Frederiksraad zal de leerlingen scholen op het niveau van uitvoerend beheersfunctionaris wiens belangrijkste taken zijn voorlichting, educatie en het uitvoeren van wet- en regelgeving. Afgestudeerden zullen een functie vinden bij gemeenten, waterschappen en zuiveringschappen maar ook bij adviesbureaus en onderzoeksinstituten. De studie kan in twee, drie of vier jaar worden doorlopen.

Nog geen oplossing voor fabriek Oosterwolde

OOSTERWOLDE - Er is nog geen bod uitgebracht op de failliete machinefabriek Oosterwolde BV. Dat betekent dat het personeel volgende week definitief op straat staat. Tot en met gisteren maakten 25 van de 42 werknemers het resterende werk in het bedrijf af maar vanaf maandag betaalt de bedrijfsvereniging geen lonen meer uit.

Volgens curator mr. Arie Brink zijn er gegadigden voor de fabriek maar is er meer tijd nodig voor de onderhandelingen. Hij stelt dat een groep werknemers mogelijk de boegschroef-afdeling van het bedrijf wil overnemen. „Dat is de best draaiende afdeling van de fabriek.”

Een tweede kandidaat toont belangstelling voor de onderneming zonder boegschroefafdeling. Volgens Brink gaat het om een ingenieursbureau dat eigen producten tot nog toe bij derden liet maken. „Mogelijk willen ze dat nu in een eigen fabriek gaan doen.” De derde gegadigde wil het fabrieksgebouw in Oosterwolde uitbeleggingsoverwegingen kopen en verhuren.

Brink stelt dat het nu zaak is om de „puzzelstukjes in elkaar te leggen”. „Dat moet lukken maar het vergt tijd.” De onderhandelingen worden volgens hem bemoeilijkt door de economische malaise in Nederland. „De machinefabriek is een prachtbedrijf maar jammer genoeg zitten Nederlandse toeleveringsbedrijven door de ineen-

stortende markt niet te springen om extra productiecapaciteit. Ze hebben al moeite genoeg om hun eigen orderportefeuille gevuld te houden.”

Midden september werd de machinefabriek in Oosterwolde failliet verklaard nadat directeur Johan Heidotting plotseling de fabriekspoorten had gesloten. Het personeel wist tot die tijd niets van bedrijfsproblemen. Curator Brink wijt het faillissement van de fabriek gedeeltelijk aan overfinanciering. Daardoor kampte het bedrijf met te zware rentelasten.

Vlak na de fabriekssluiting meldden zich meer dan tien serieuze kandidaten bij Brink die het bedrijf mogelijk wilden overnemen. Als de besprekingen met de laatst overgebleven gegadigden niets opleveren, wordt de fabriek volgens Brink publiekelijk geveild. Een termijn voor de afroning van de onderhandelingen kan hij niet geven.

VUT-regeling personeel Provijsjehûs blijft

LEEUWARDEN - Ambtenaren in dienst van de provinciale overheid mogen op 59,5-jarige leeftijd vervroegd uitreden. In het kader van het decentrale arbeidsvoorwaardenbeleid voor volgend jaar hebben Gedeputeerde Staten bepaald dat de VUT-leeftijd tot 1 januari 1994 op 59,5 gehandhaafd blijft.

Man weet niets van afgeplakt kenteken af: vrijgesproken

LEEUWARDEN - Ruim een jaar geleden bleek in Harlingen dat het kenteken van de auto van een Franeker (46) was afgeplakt. Ook bij de Leeuwarder politierechter bleef de man er gisteren bij dat hij daarvan niets had afgeweten. „Dan vraagt een buitenstaander meteen: Hoe kan dat nou?”, reageerde rechter Daniël Keur.

„Het was 's avonds”, verweerde de verdachte zich. „Het heeft er misschien wel dagen opgezet”, opperde Keur. De Franeker voerde aan dat je niet naar het kenteken kijkt, als je in de auto stapt. Nu acht hij het overigens raadzaam om dat voortaan wel te doen.

Officier van justitie Hubert Dankmeijer betoogde dat de gedaagde redelijkerwijs wel had moeten vermoeden dat zijn kenteken was afgeplakt. In de visie van

de officier kon in dit „wat bijzondere” geval echter worden volstaan met een schuldverklaring zonder toepassing van straf.

Advocaat Jan Algera vond het geen redelijke eis dat een automobilist voortdurend naar de kentekenborden zou moeten kijken. Bovendien was zijn cliënt kort daarvoor tussen Emmeloord en Lelystad nog door een motoragent gecontroleerd en deze politieman had alles in orde bevonden. Zijn conclusie was vrijpraak.

Volgens de politierechter zou de verdachte het afplakken van het kenteken redelijkerwijs hebben moeten vermoeden, als zou vaststaan dat de man over een langere periode, bijvoorbeeld een week, met dit kenteken had rondgeden. Dat bewijs is er zijns inziens niet. Het afplakken kan, merkte hij op, diezelfde avond zijn gebeurd. Daarom volgde vrijpraak.

(Advertentie)

Wie wint hoeft ze niet alle 25 in één keer op te eten!

25 gratis Breti kroketten?

Da's lekker meegenomen.

En je kunt ze nog makkelijk verdienen ook!

Want Breti organiseert een geweldige krokettenwedstrijd, waaraan iedereen kan meedoen.

Hoe?

Heel simpel. Bij elke Breti kroket die je bij ons bestelt krijg je een wedstrijdkaart.

Die vul je in en je

stuurt hem naar Breti.

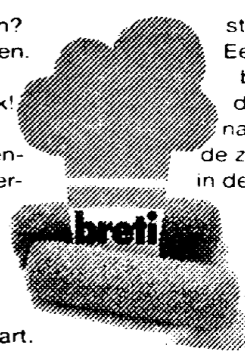
Een deskundige jury

beoordeelt alle inzendingen en de prijswinnaars worden bij ons in de zaak bekend gemaakt in december.

Dus heb je prijs, dan kun je 'm

meteen meenemen. Of openen natuurlijk. En in elke snackbar is het

prijs. Reken maar!

Wat eet 'ie?

25 GRATIS kroketten, van Breti!

Beetsterzwaag: De Jong's cafetaria. Dokkum: Markt 40. De Woudpoort. Donkerbroek: Harm. Drachten: De Markt. Truwan. Walk Inn. Drochtem: O'Alde Boek. Farward: 't Hoekje. Franeker: Kwaltaria 't Park. Gorredijk: Holle Bolle Gûs. 't Neuse van de Zalm. Grou: De Roef. Hardegarijp: Snackhouse Speciaal. Harkema: 't Heide Roosje. Harlingen: Cuperus, Havenkarter. Heerenveen: Bonnie. Gredien. 't Hoekje. Smulboekje. Joure: Chiefo. De Zwarte Haan. Jubbog: Snackbar de Turf. Koosbarille: 't Mounhoeke. Leeuwarden: Hutzumer Snackbar. Noordwolde: Automatiek Lisbuffet 'de Brug'. Oldeberkoop: Hof van Oldeberkoop. Oldeboom: Smulboekje Vink. Oosterwolde: Fast Food & Magazine Shop New York. Xandra's Snackbar. Sneek: Mangerie. De Firantha. St. Johanniscafe. Eetcafé van de Zwaag. Surhuizum: 't Mountsjie. Tjilje: Eetcafé De Riperkrite. Tzummarum: Buorren. Uterp: 't Alde Stie. Veenwouden: 't Honk. Wolvega: Klijnkra. Zwaagwesteinde: De Nije Kûle, Old Dutch.

SIBIRIË: HET VERBORGEN SCHAT IN BOARNSTERIJM

Zondag 8 november gaat heel Friesland op jacht naar de schat. Wie een ontdekking van nogal belang maakt, kan de prijs van 1 miljoen gulden winnen. Wie de schat vindt, moet de prijs van 1 miljoen gulden aan de Staat afstaan. Wie de schat niet vindt, kan de prijs van 1 miljoen gulden winnen. Wie de schat vindt, moet de prijs van 1 miljoen gulden aan de Staat afstaan.

MEEDOEN IS GRATIS! HOE OOK U KANS MAAKT OP DE SCHAT LEEF U NIET IN DE VERBORGEN SCHAT. U KIJNT OOK DE BIBLIOFOON BENEVOENEN.

Uw huis in de krant brengt mensen over de vloer.

VERKOC

LEEUWEKEUR GEBRUIKTE AUTO'S

Peugeot 405 GR 1.9, rouge	1-90	24.950,-
Peugeot 405 GLD, 110.000 km	11-88	20.500,-
Peugeot 405 GL, grijsmet, 85.000 km	2-88	16.950,-
Peugeot 405 SR 1.6, sch.dak, beige	1-88	19.950,-
Peugeot 405 SX 2.0, blauwmet.	5-88	17.950,-
Peugeot 405 SX 2.0, sch.dak	6-87	12.950,-
Peugeot 309 Soere, 3-d., 50.000 km	12-88	16.950,-
Peugeot 309 Allure, 5-deurs, wit	2-87	12.750,-
Peugeot 309 GLD, diesel, 5-deurs	2-88	15.950,-
Peugeot 309 GE, rood, 5-deurs	12-88	8.750,-
Peugeot 205 XS, 25.000 km, antraciet	11-90	22.950,-
Peugeot 205 Accent Magnum, 12.000 km	6-90	17.950,-
Peugeot 205 Accent, div. extra's, rood	6-89	16.000,-
Peugeot 205 Junior, wit	5-87	11.500,-
Peugeot 205 Accent, rood, open dak	2-88	16.500,-
Peugeot 205 GL, 5-bek, 5-deurs	8-84	7.250,-
Peugeot 205 GRD, rood, 5-deurs	8-90	19.250,-
Peugeot 205 GRD, zwart, sch.dak	12-88	18.950,-
Peugeot 205 Accent, wit	5-86	10.500,-

In opdracht wegens omstandigheden
Peugeot 106 XSi, schuifdak, electr. ramen en spiegels, kleur rood, 4 weken oud, prijs: in overleg

Peugeot 305, beige, 4-deurs	7-83	4.750,-
Peugeot 305 Break diesel	2-83	2.250,-
Renault 21 GTD Nevada station	1-90	28.000,-
Citroën BX 14 Leader, grijsmet	5-88	9.950,-
Ford Escort 1.6 GL, grijsmet	2-88	14.250,-
Ford Escort 1.4 GL, grijsmet	5-88	14.950,-
Mazda 323, rood	4-86	8.250,-
Talbot Samba, 60.000 km, rood	6-88	4.750,-
Volkswagen 340, automatic, 4-deurs	2-84	5.500,-
Nissan Sunny 1.4 HB, 90.000 km	2-92	28.000,-
Range Rover V8, benz.	10-78	8.500,-

MOTOREN

Honda 800 VIX	90	10.750,-
Honda CB 650, 4-cil.	77	2.500,-

GARAGE CATS

AUTOMOBIELBEDRIJF
Corr. adres: Postbus 20, 8748 ZL WITMARSHUM
Pinguinstraat 40, Telefoon 05175 - 1441

MASSIEVE VLOERPLANKEN

Am. grenen (pitch pine) 1,9 x 13,5	f58,50 p/m²
Oregon 1,9 x 11,5	f38,50 p/m²
Larix 1,9 x 13,5	f32,50 p/m²
Grenen 1,9 x 9	f17,50 p/m²
Grenen 1,9 x 11,5	f21,50 p/m²
Grenen 1,9 x 13,5	f27,50 p/m²

Rechtstreeks van schavarij.

K. v/d WAL - FERWERD
MUNEWEL 3 TEL. 05181-1218

WERELDWIJD WONEN THUIS IN NOORD-HOLLAND

INTERNATIONALE TOP in Alkmaar

Rolf Benz Forum 390
Luchtig fauteuultje van tijdloos ontwerp met subliem zitcomfort. In leder-42 'donkerblauw' van 3004,- voor 1645,-

Als het u niet onverschillig laat hoe u woont en u bent geïnteresseerd in de nieuwste ontwikkelingen, vindt u bij Van Til in Alkmaar een actueel overzicht van zowel modern als classic woondesign. Nagenoeg alle internationaal bekende topmerken zijn present. En aantrekkelijke aanbiedingen compenseren ruimschoots de eventuele kilometers!

Rolf Benz Forum 300
Traploos verstelbaar comfort van eigenzinnig ontwerp. Div. leersoorten en -kleuren. Van 5633,- voor 3245,-

Aanbiedingen gelden zolang de voorraad strekt.

Van Til brengt regelmatig fabrieksnieuwe fauteuils van grote merken voor de allerlaagste prijzen.

7000 M² WOONDESIGN

Ons adres: Noordkade 42, 1823 CS Alkmaar, Telefoon 072 - 112760

Openingstijden:
Ma. 13.30 - 18 uur
Di/Vrij. 9.30 - 18 uur
Za. 9.30 - 17 uur
Do.av. 19 - 21 uur

van til Interieur

DESIGNCENTRUM

Très Chique

MODE MET PERSOONLIJKHEID

van Veen

Leeuwarden Nieuwestad 72
Drachten Zuiderpromenade 7

ADVERTENTIES WORDEN GELEZEN ZIET U WEL.

WEET U VOOR WIE U GEEFT?

Misschien zegt u "ja, voor het goede doel". Maar achter dat "goede doel" gaan bij het Rode Kruis talloze gezichten schuil. De gezichten van hen die vragen om hulp.

Dan praten we in Nederland alleen al over enkele tienduizenden mensen. Mensen die dringend hulp, aangepast vervoer of hulp in de thuis sfeer nodig hebben. Mensen die alleen met hulp van anderen op vakantie kunnen of het contact met de buitenwereld kunnen behouden.

Ook buiten Nederland wordt het Rode Kruis dagelijks geconfronteerd met wanhopige gezichten. Er zijn ontelbaar velen die het slachtoffer zijn van natuurgeweld, mensen die in conflictgebieden leven en slachtoffer worden van oorlogsgeweld; mensen die honger lijden. Ook zij vragen om hulp.

Al deze mensen rekenen er op dat er anderen zijn die zich hun lot aantrekken, die willen en kunnen helpen. Zij rekenen op u en ons.

Voor hen vraagt het Rode Kruis u om een gift, bijvoorbeeld door een accept-giroformulier in te vullen of, als u een giftenenveloppe ontvangt, uw bijdrage daarin te doen. U kunt ook, voor zover van toepassing, intekenen op een lijst of gewoon iets in een collectebus stoppen.

Alvast bedankt!

hulp

GIRO 6868 T.N.V. HET NEDERLANDSE RODE KRUIS DEN HAAG

Twaalf nieuwe kleedcabines in De Blauwe Golf

LEEUWARDEN - Het Leeuwarder zwembad De Blauwe Golf wordt uitgerust met twaalf extra, afsluitbare kleedcabines. Op die wijze komt het zwembad tegemoet aan bezwaren van sportzweemmers, die zich niet in groepsruimtes willen verkleeden. Het kost f 20.000, om in elke groepsruimte twee kleedcabines te bouwen. Het hangt van de levertijden af, hoe snel ze er zijn.

Begin deze maand werd het nieuwe zwembad officieel geopend. Het bestaat uit twee delen, een recreatief deel met een golfslagbad, en een sportgedeelte met een 25-meterbad. De gebruikers van het laatste bad verkleeden zich in een van de zes groepskleedruimtes. Individuele zwemmers klaagden daarvoor. Als de klachten zouden voortduren, verzekerde sportambtenaar Rienk Smit, komen er aparte kleedkamertjes.

Johan Veldman, de beheerder van het bad, geeft aan dat de kleedcabines „wel wat geïmproviseerd“ zullen worden, „maar heel redelijk bruikbaar“. Hij kan niet aangeven wanneer de kleedkamers er komen. Het materiaal dat daarvoor nodig is, moet niet alleen aan strenge eisen voldoen, de kleur ervan moet passen bij de rest van het zwembad. „Als het op voorraad ligt, zijn de hokjes er over drie, vier weken. Maar als dat niet zo is, duurt het een stuk langer“, aldus de beheerder.

Tweede prijs AHOF in wedstrijd voor kleinere verpakking

LEEUWARDEN - De Agrarische Hogeschool Friesland heeft de tweede prijs gewonnen in een wedstrijd om de verpakking van levensmiddelen te verkleinen. De prijsvraag was uitgeschreven door de Vendex Food Groep in het kader van het 75-jarig bestaan van de supermarkt Edah. De eerste prijs is gewonnen door de agrarische hogeschool van Delft.

De AHOF presenteerde een plan waarbij de klant in de supermarkt pasta's, rijst en droge diervoeding zelf moet tappen. Voor de verpakking, milieuvriendelijke bakjes, zou statiegeld moeten worden betaald. De studenten berekenen dat hierdoor 33 procent minder verpakkingsmateriaal nodig is. Volgens de jury, die bestond uit onder anderen Lucas Reijnders, hoogleraar milieukunde en Cees Veerman, bijzonder hoogleraar economie, leent het idee zich voor praktische toepassing. Wel moet een aantal aspecten nader worden onderzocht, aldus Marc Ruis van de Vendex Food Groep. Zo kan er bijvoorbeeld gemakkelijk een rij wachtenden ontstaan in de supermarkt. De Delftse hogeschool is winnaar geworden omdat haar voorstel voor droge soepen beter onderbouwd was dan het Leeuwarder voorstel.

Hogere subsidie voor biologische landbouw

LEEUWARDEN - Gedeputeerde Staten verhogen de provinciale subsidie voor een onderzoek naar de markt voor biologische-landbouwproducten. Eerder dit jaar trok het college daar f 33.000 voor uit, maar nu de offertes binnen zijn blijkt dat er f 14.500 extra nodig is.

(Advertentie)

LetterLux
neon
lichtreklame
Joure 05138-17141

(Advertentie)

HEFTRUCKS
Verkoop - leasing
verhuur - service
Alle constructies, laa-, draai- en freeswerk.
SCHOOTSTRA - Joure
Fabrykswei 1, tel. 05138-13025
Mobiel intern transport
Constructie- en machinebouw
Vale-dealer

LEEUWARDER Saturday's Courant

Diaconen

Uit de Leeuwarder Saturday's Courant van den 3 November 1792:

Dr DIACONEN van de Nederlandse Gereformeerde Gemeente dezer

200 jaar geleden

Stad, van eenen Mildens Gever ontvangen hebbende een honderd car. guldens, tot ondersteuning en verkwikking der meest behoeftige en noodlydende Armen, byzonder in den aannaderende winter - vinden zich verpligt, om den edelmoedige Gever en onbekenden Menschenvriend hartelijk dank te zeggen, met verzekering, dat de Diaconen het zich tot eene eere zullen rekenen en hunne plichtmatige pogingen daar toe aanwenden om aan de edele bedoelingen van den Gever voldoen; - onder toebijding, dat God, de belooner van waare mededeelzaamheid is ook dit met dubbele Zegeningen vergelde.

Hulpverleners bereiden zich voor op golf aan stiefgezinnen

LEEUWARDEN - De golf aan echtscheidingen die Nederland zo'n vijftien jaar geleden begon te overspoelen, heeft een staartje: een golf aan stiefgezinnen. Volgens schattingen zal het aantal stiefgezinnen toenemen van 100.000 in 1990 tot 300.000 in het begin van de volgende eeuw. De hulpverlening moet zich vast voorbereiden op de problemen die in die stiefgezinnen kunnen ontstaan, zo bleek gisteren in Leeuwarden op een studiedag over 'Stiefouderschap na echtscheiding'.

Tot nog toe wordt er in de opleidingen voor hulpverleners nauwelijks aandacht besteed aan problemen binnen stiefgezinnen. Omdat wordt verwacht dat de hulpverlening in toenemende mate te maken zal krijgen met stiefouders en stiefkinderen, organiseren de Riagg, het FIO, het Algemeen Maatschappelijk Werk

Leeuwarden en het centrum voor steunfuncties De Stipe de studiedag.

Volgens deskundigen is het risico op problemen tussen de kinderen en de ouders, maar ook tussen de beide partners, in stiefgezinnen groter dan in het traditionele gezin. Dat komt onder andere omdat stiefouders middenin een opvoedingssituatie vallen, aldus Ariëda Blom, preventie-medewerkster bij de Riagg Haagrand.

Complex

Blom: „Het is een complexe situatie. De stiefouder en de partner denken vaak dat ze gewoon weer opnieuw kunnen beginnen, maar dat is onmogelijk. De partners kunnen het misschien wel goed met elkaar vinden, maar dan blijkt het met de kinderen niet te gaan.“ Dat kan weer een negatieve invloed hebben op de nieuwe relatie. Boekdelen spreekt wat dat betreft

het gegeven dat op de studiedag naar voren kwam, dat meer dan 60 procent van de tweede huwelijken in een nieuwe scheiding eindigt.

Kinderen denken volgens Blom vaak dat ze moeten kiezen tussen de stiefvader of -moeder en hun echte vader of moeder. „Zo'n kind denkt: ik mag mijn stiefmoeder niet aardig vinden, want dat betekent dat ik niet van mijn echte moeder houd.“

Nepvader

Ook de verwachtingen van stiefouders enerzijds en de stiefkinderen anderzijds kunnen ver uiteenlopen. Blom geeft het voorbeeld van een jongen in de puberteit, die helemaal geen 'nieuwe vader' wil. „Zolang hij de vriend van zijn moeder was, vond die jongen het best, maar daarna werd die vriend een soort nepvader in de ogen van de jongen. Zo'n puber zit niet te wachten op een vader die zich ineens gaat

bemoeien met het tijdstip waarop hij thuiskomt.“

Blom heeft bij de Riagg Haagrand cursussen opgezet voor stiefouders. Ook in Friesland is begin dit jaar voor het eerst een cursus voor stiefouders van start gegaan. Voor een tweede cursusgroep is nog onvoldoende animo. Mineke de Beus, die als maatschappelijk werkster bij het Algemeen Maatschappelijk Werk Leeuwarden de cursus heeft georganiseerd, denkt dat stiefouders het te moeilijk vinden om hulp te vragen, terwijl ze wel geholpen zouden kunnen worden met een cursus.

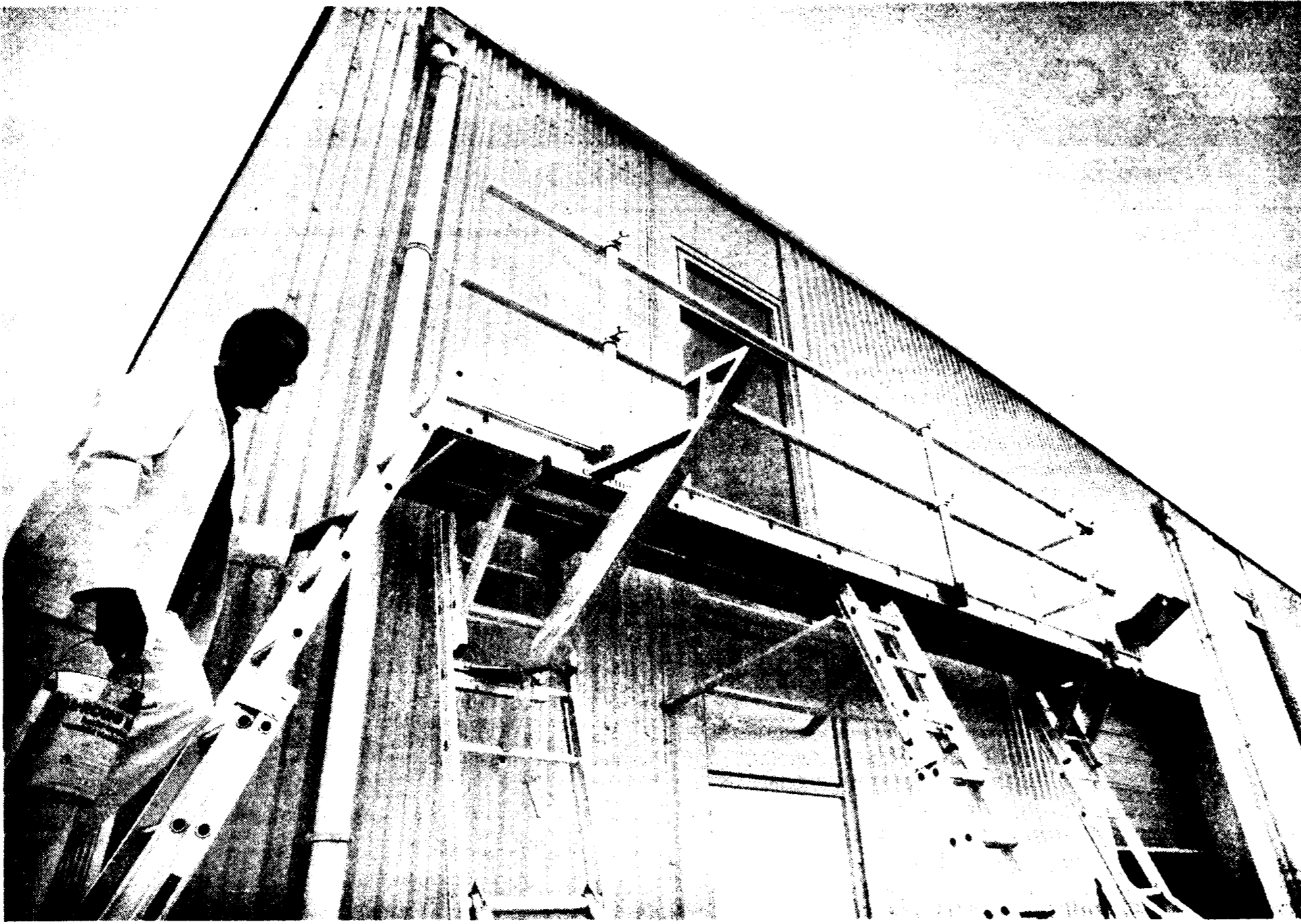
Bang

De Beus: „Juist in zo'n tweede relatie zijn mensen bang om er voor uit te komen dat ze het moeilijk hebben. Als men zich al meldt, dan is het vaak als er al heel lang problemen zijn en de nood hoog is. Ze rea-

liseren zich niet dat het wel handig zou zijn om al in een eerder stadium wat praktische tips te krijgen.“

De belangrijkste 'les' die stiefouders in de cursus leren, is dat ze niet moeten proberen de plaats in te nemen van de echte vader of moeder. Dat lukt toch nooit, aldus De Beus en Blom. „Het wordt nooit zoals in het traditionele kerngezin, want kinderen in een stiefgezin hebben altijd ook te maken met die andere ouder. Als een stiefouder zich realiseert dat hij voor het kind nooit de echte vader of moeder zal worden, dan is hij al een heel eind.“

Stiefouders die dat eenmaal beseffen, zien vaak ook de positieve kanten van hun stiefouderschap. Zoals een stiefmoeder van een zeventienjarige puber vertelde: „Er zitten ook leuke kanten aan. Ik ben dankzij mijn stiefzoon helemaal bij op het terrein van de popmuziek. En ik heb in hem een goede oppas voor mijn dochtertje gevonden.“

Schilder Teake van der Zee bestijgt de ladder. De Cenpainter staat als een huis.

Foto LC: Wietze Landman

NEVEN VAN DER GEEST ONTWERPERS VEILIGE 'STADDER' 'Onze schilders tref je bij regen niet in keet'

LEEUWARDEN - Van der Geest Schilderspecialisten mag zich 'innovator' noemen. De erenaam is het bedrijf toegekend door de Stichting Arbouw. Het Leeuwarder bedrijf verdient de titel met de ontwikkeling van een stabiele ontwerper, de Cenpainter. Die moet de zogenaamde laddersteiger vervangen. De wiebelige laddersteiger, een combinatie van twee tegen de gevel geplaatste ladders met daarop een ladderbankje en een smalle leuningloze schuifplank, voldoet niet aan de veiligheids-eisen van de Arbeidsinspectie.

Ondanks de bezwaren van de inspectie bleef de laddersteiger bij gebrek aan een alternatief in gebruik. Tegen de buitenmuur van de grote bedrijfshal staat het resultaat van het denkwerk van de directie Theo en Siep van der

Geest opgesteld. De Cenpainter bestaat uit een aantal verticaal opgestelde 'ladders' met daartussen een horizontale werkvloer die elke gewenste lengte en hoogte kan hebben. De zogenaamde 'staanders', die onder alle omstandigheden op de grond blijven, voorkomen dat de constructie kantelt. Siep van der Geest bewijst hoe stabiel de stelling is door aan de aluminium buizen te gaan hangen. „Bij TNO hebben ze de steiger getest door er 900 kilo aan te hangen. Je krijgt 'm echt niet omver.“

De vergadering in het kantoor is binnen enkele minuten bezaaid met foto's die de ontwikkeling van de Cenpainter in beeld brengen. Op een van de plaatjes is een schilder te zien die op een vervaarlijk doorbuigende houten trekplank de nok van een dak staat te verven. Twee gewone ladders moeten veranderen dat de schilder van de plank valt. Siep van der Geest glimlacht en zegt: „Kijk, als je zo

aan het werk bent, dan heb je snel je WAO-garantie.“

De ontwikkeling van de Cenpainter heeft het bedrijf veel geld gekost. Het duo heeft het idee dat de investering in de verbetering van de arbeidsomstandigheden zich terugbetaalt in tijdwinst. Die winst wordt geboekt door gemotiveerder personeel, maar ook doordat de constructie slechts een keer opgebouwd hoeft te worden. De steiger komt over hindernissen als bloemperkjes, kippenhokken en schuurtjes heen. „Onze schilders tref je bij slecht weer ook niet in de keet aan“, vertelt Siep van der Geest. De hele constructie kan simpel worden afgedekt.

Ondanks de voordelen duurde het jaren voordat de inspectie de vinding goedkeurde. „De inspectie stelde dat wij oneigenlijk gebruik maakten van materiaal, omdat de werkvloer steunde op ladders. Dat mocht niet. Siep en ik zeiden toen

voor de grap: dan halen we de sporten uit de ladder en maken we er een 'stadder' van, met de 's' van Siep en de 't' van Theo.“ De verbeterde versie werd wel goedgekeurd.

Het Zuidhollandse bedrijf dat de stelling maakt, wordt overspoeld met telefoontjes van geïnteresseerden. De vinding uit Leeuwarden zou zelfs op de Europese markt komen. De vindingrijke schilders uit Leeuwarden rusten ondertussen niet op hun lauweren. Siep van der Geest wijst naar een grote blauwe ton achter in de bedrijfshal. Onder een roestbruin pijpje staat een lege emmer waar langzaam verf in druppelt. „Schilders hebben altijd erg veel afval. Denk maar eens aan al die lege verfblanken. Met dit systeem kunnen oude lege emmers opnieuw worden gebruikt.“ Theo knikt tevreden en merkt relativerend op: „Ach, zo ben je altijd bezig“

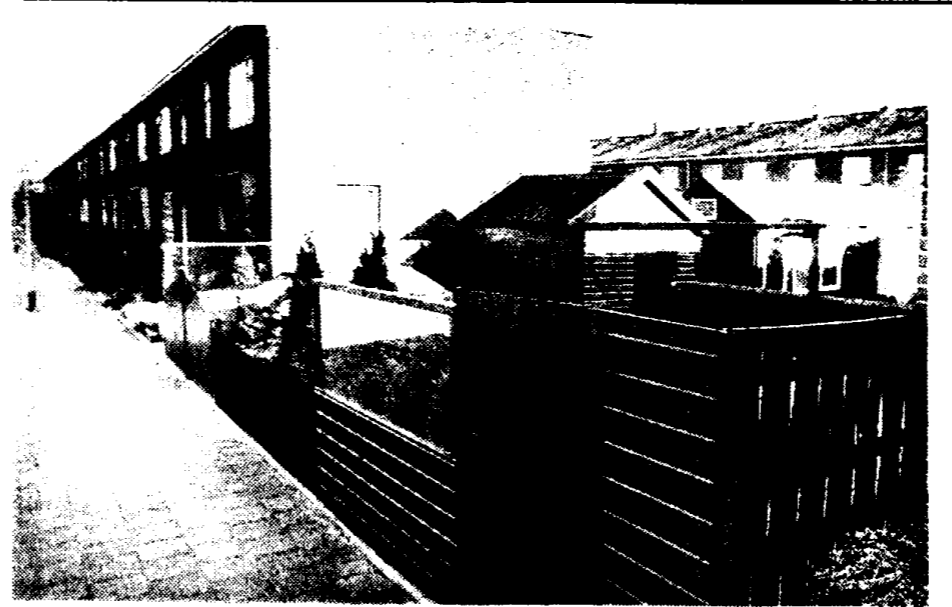
G en G gehoord en gezien
tel. 058-965596

Keffende ganzen in de ochtendmist? Gekef? Die beesten gakkten toch? De Leeuwarder Vogelvrienden maken er in hun jongste clubblad een potje van, maar ze hebben dan ook wel wat anders aan het hoofd. De liefhebbers van het gevleugelde dier worden namelijk bedreigd door de gevreesde pseudo vogelpest. Enige remedie is de vogels in te laten enten bij de dierenarts, schrijft voorzitter Roel Bergsma van de volièrevereniging. Er bestaat wel een risico van 30 procent dat de dieren aan de injectie overlijden. Je zou er spontaan van gaan gakkten.

niet gebleken dat er behoefte aan is“, meldt directiesecretaris Peter Engelen...

„Belachelijk“, reageert beleidsmedewerker Jaap Kremer van Frido. „Ik weet uit bezoeke aan dove patiënten dat er zeker behoefte aan is. Een ziekenhuis als het MCL, dat zegt patiëntvriendelijk te zijn, moet er gewoon voor zorgen dat ook dove patiënten kunnen telefoneren.“ Misschien moeten dove patiënten handtekeningen gaan verzamelen. Want Engelen stelt dat er „altijd over te praten valt“ wanneer alsnog zou blijken dat er behoefte is aan een doventelefoon.

De Blauwe Golf is er niet alleen om in te zwemmen, blijkt uit een mededeling van de stedelijke werkgroep sociale vernieuwing Toets, die een vergadering zal houden in het nieuwe bad. „Deze plaats is gekozen omdat we als groep niet geassocieerd willen worden met stoffige zaken en zalen.“

De nieuwe schutting. Stukje verticale planken, stukje horizontale planken, deurtje, stukje glas, hekje, poortje.

Foto LC/Paul Janssen

Henri Zagioni is naast zingende-zaagspeler en lid van de fanclub van Anneke Douma ook nog eens de grote man achter de Leeuwarder speakerscorner. U weet wel, dat houten spreekgestoelte dat in de Prinsentuin moet komen te staan en van waaraf iedereen het woord kan doen over wat hij of zij maar wil. Zagioni heeft het spreekgestoelte al gebouwd, en het is zelfs al een keer in gebruik geweest, op de landelijke gemeentedag...

... Maar wanneer Leeuwarden nu eindelijk zijn praathok krijgt,

is nog niet duidelijk. Zagioni heeft zijn podium nog niet teruggekregen van de gemeente en het moet nog worden aangepast. Eerst zou het stevig in de grond worden verankerd nabij De Koperen Tuin van Theo Douma. Zagioni haalde vervolgens op verzoek de verankering van het spreekgestoelte, maar moet nu alsnog iets verzinnen om te voorkomen dat iedereen zomaar met het podiumje aan de haal kan gaan. Bovendien zit het winterseizoen er aan te komen; een barre tijd, erg ongeschikt om zomaar in de open lucht een mening ergens over te verkondigen. Volgend voorjaar, kortom, zullen we er wel weer iets van horen.

Leeuwarden wil af van logopedie op basisscholen

LEEUWARDEN - De gemeente Leeuwarden is van plan, in het kader van een bezuinigingsronde op de afdeling welzijn en onderwijs, de preventieve logopedie in het basisonderwijs te schrappen. Hiermee zou met ingang van augustus 1993 het jaarlijkse bezoek van twee logopedisten aan alle openbare en bijzondere basisscholen in de stad komen te vervallen. Dit moet een besparing opleveren van f 80.000 per jaar. De afdeling Jeugd Gezondheids Zorg (JGZ) van de GGD Noord Friesland is geschrokken van de maatregel van de gemeente Leeuwarden. De dienst vreest dat kinderen met taal-, stem- en spraakstoornissen straks minder snel worden opgespoord in het basisonderwijs, met alle gevolgen van dien.

De gemeente is van mening dat de leerkrachten in het basisonderwijs voortaan zelf bij dergelijke problemen maar aan de bel moeten trekken en ouders er op moeten wijzen hierover contact op te nemen met de huisarts en een logopedist. Volgens Juul Barczuk, hoofd afdeling basisonderwijs, gaat het om het schrappen van een „minimale voorziening“ omdat het bij preventieve logopedie alleen om het signaleren van problemen gaat.

Vier jaar geleden schafte de gemeente af de subsidie af die was bedoeld voor de behandeling van de taal-, stem- en spraakproblemen van kinderen. Kinderen bij wie nu deze problemen worden gesignaleerd, moeten voor de behandeling naar een particuliere logopedist. De kosten hiervan worden veelal door het ziekenfonds vergoed.

Reintsje Miedema, logopedist bij de JGZ is bang dat de problemen van deze kinderen verergeren als deze niet langer in een vroeg stadium worden gesignaleerd. Het verhelpen van stotteren en een slechte uitspraak wordt ook moeilijker bij oudere kinderen, verklaart zij. „Bijvoorbeeld bij kinderen die hees praten, moeten we er snel bij zijn, omdat anders knobbeltes op de stembanden kunnen ontstaan.“

De logopedisten van de JGZ bezoeken nu ongeveer een maal

per jaar alle basisscholen in Leeuwarden. De aandacht richt zich hierbij vooral op de leerlingen in groep twee. „Spraakproblemen moeten vooral bij deze kinderen snel worden behandeld, omdat ze in groep drie leren lezen en schrijven. Kinderen die de letter k niet of niet goed uitspreken, zullen ook met het schrijven fouten maken.“

Het afgelopen schooljaar werd bij bijna de helft van alle geteste leerlingen problemen geconstateerd. Twaalf procent van deze leerlingen werden direct naar een behandelend logopedist doorverwezen. Miedema is bang dat de leerkrachten in het basisonderwijs het herkennen van taal-, stem- en spraakproblemen niet voldoende van de logopedisten kunnen overnemen. „Leerkrachten merken natuurlijk wel dat een kind stottert, maar een kind met taalstoornissen is veel moeilijker te herkennen. Als leerkrachten het wel opmerken is het eigenlijk te laat. Een kind dat niet uit zijn woorden kan komen, krijgt uiteindelijk gedragsproblemen waardoor het op termijn onhandelbaar is in de klas.“

Directeur Ben Wiggers, hoofd van de afdeling JGZ, waarschuwt dat de gemeente Leeuwarden met deze maatregel vooral zwakke kinderen treft die in de klas nogal eens worden gepest met hun spraakproblemen.

Fontein Europaplein spuit volgend jaar niet

LEEUWARDEN - De grote fontein midden op het Leeuwarder Europaplein zal in 1993 waarschijnlijk niet spuiten. Burgemeester en wethouders hebben het onderhoudsbudget voor de fontein, f 15.000, geschrapt als onderdeel van de grote bezuinigingsoperatie voor volgend jaar. Beeldhouwer Chris Fokma, ontwerper van de fontein en maker van de enorme vogelsculptuur bovenop, vindt de bezuiniging van de gemeente „geen stijl“.

De fontein is gebouwd in 1964, enkele jaren na de aanleg van het Europaplein. Inmiddels is de installatie danig verouderd en zeer onderhoudsgevoelig, weet wethouder Ap Timmermans. „Het kost ontzettend veel geld om de fontein elk jaar nog even te laten spuiten. Daarom hebben we besloten om voor volgend jaar het onderhoudsbudget te schrappen. Een nieuwe installatie zou natuur-

lijk het mooiste zijn, maar dat is met de bezuinigingen van vandaag helemaal niet aan de orde.“

Wat er na 1993 met de fontein zal gebeuren, is nog niet bekend. „We hebben niet verder gekeken dan een jaar“, aldus Timmermans. „Het is ordinair sprokkelen.“

Kunstenaar Chris Fokma trekt zich het bezuinigingsplan van de gemeente zeer aan. „Ik vind het geen stijl. Er blijft in deze stad alleen voetballen over, een stadshuis en een schouwburg. Op cultuur kun je blijkbaar gemakkelijk bezuinigen. Maar wat doe je er aan? Ik weet niet in hoeverre zo iets in strijd is met het auteursrecht.“

Fokma beschouwt de fontein als een van zijn 'belangrijke werken'. „De gemeente heeft die fontein destijds aanvaard als schenking. Daarmee heeft de gemeente zich, denk ik, ook verplicht tot het onderhoud. Natuurlijk, als ze er een gebouw vlak naast zouden zetten is dat erger. Maar beton moet je toch goed in de gaten houden.“

Voor diefstallen en heroïnehandel tegen duo 1,5 jaar celstraf geëist

LEEUWARDEN - Officier van justitie Frits Gorter heeft donderdag voor de Leeuwarder rechtbank tegen twee inwoners van de Friese hoofdstad, respectievelijk 27 en 30 jaar oud, een celstraf van anderhalf jaar gevorderd. Het tweetal heeft zich schuldig gemaakt aan de handel in heroïne en diefstallen.

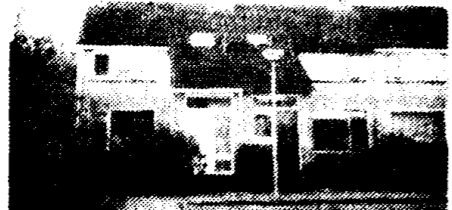
Volgens de politie hebben de gedagvaardden misschien wel twee kilo heroïne verkocht. Zij betrokken de drugs van een Leeuwarder 'brooddealer'. Naar het oordeel van de officier was de heroïnehandel „redelijk professioneel van opzet“, er lagen altijd pakjes klaar, een van de mannen was steeds thuis en later werd ook gebruik gemaakt van een semafoon.

Eind vorig jaar, begin zomer van dit jaar teisterden de verdachten de Leeuwarder middenstand. Hun werkwijze was dat een van hen winkeldiefstallen deed en daarna snel bij de ander achterop de fiets sprong. De slachtoffers waren Bristol, C en A, Peck en Cloppenburg en Olympus. De buit bestond uit jacks, spijkerbroeken en trainingspakken. De mannen, die overigens niet altijd samen optrokken, hadden nog een aantal weer winkeldiefstallen in Leeuwarden, Franeker, Dokkum en Burgum. Uitspraak: 12 november.

TE KOOP AANGEBODEN:

FRANEKER
J. Piebengastraat 41
VRIJSTAANDE SEMI-BUNGALOW met garage, aanbouw (ca. 20 m²) en fraai aangelegde tuin (447 m²). Ind.: hal, toilet, royale L-vormige woonk. m. parket, luxe moderne eetkeuken met inbouwapp., bijkeuken, ruime werk-/slaapkamer m. schuifpui. 1e Verd.: overloop, 4 slaapk., badk. met ligbad, douche en 2e toilet. Zolderruimte. Voorzien van een c.v.-install. Goed geïsoleerd. Bouwj. 1988. Prijs n.o.t.k.

FRANEKER
J. H. Pameijerstraat 28
Keurig onderhouden HOEKWONING met berging en ROYALE TUIN (308 m²). Ind.: entree, hal, ruime L-vormige woonkamer, luxe open keuken, berging. 1e Verd.: overloop, 3 slaapkamers, douche, 2e toilet, vaste trap naar 2e verd. met 4e slaapkamer. Geheel voorzien van c.v. Mogelijkheid voor het bijbouwen van garage. Gunstig gelegen t.o. plantsoen. Vraagprijs f 138.000,- k.k.

BEETGUM
Franskeleane 27
RUIME HALVRIJSTAANDE WONING met garage en tuin. Ind.: entree, hal, toilet, doorz.-kamer, keuken, berging. 1e Verd.: overloop, 3 slaapkamers, douche, vaste trap naar... 2e Verd.: 4e slaapkamer en berging. Goede stand en ligging. Voorzien van deels dubbel glas. Vraagprijs f 112.000,- k.k.

TZUM
Voorstraat 19
In het centrum gelegen voormalig WOONHUIS waarin nu is gevestigd een LOODS met bovenwoning. Ind.: hal, toilet, werkplaats/stallingsruimte van ca. 80 m². 1e Verd.: overloop, woonkamer/keuken, slaapkamer, sauna douche. V.v. een c.v.-install. V.v. grote openslaande deuren aan de achterzijde. Deels betonvloer op de begane grond. Leuke woning met veel mog. voor hobby etc. Vraagprijs f 75.000,- k.k.

OOSTERLITTENS
It Hynstewaad 2
VRIJSTAANDE WONING met grote aanbouw/schuur en ROYALE GARAGE in aanbouw. Eigen grond 300 m². Ind.: gang, eetkeuken, woonkamer, toilet, douche. Boven: overloop, 2 slaapkamers. Verwarming d.m.v. gaskachels. Nieuwe voorgevel met dubbel glas. Gemoderniseerde keuken en woonkamer. Vraagprijs f 98.000,- k.k.

DONGJUM
Tzummarumerweg 13
HALVRIJSTAANDE WONING met aanbouw, voor- en achtertuin en VERRASSENDE VEEL RUIMTE binnenin. Ind.: hal, toilet, badk. met ligbad, woonkamer, royale eetkeuken, bijkeuken/fietsenhok. Boven: overloop, 3 slpks., berging. V.v. een c.v.-install., muurisol. en dls dubbel glas. Gelegen aan de doorgaande weg. Netto woonlast per maand (bij 100% financiering) ca. f 375,-. Vraagprijs f 59.500,- k.k.

Welke hypotheek past u het best?

Kom vrijblijvend langs voor advies.

Hypotheekrente vanaf 8.1 %.

Makelaardij van der Wal

Uw vertrouwen waard.

Makelaardij van der Wal

Noord 6 - Franeker - Tel. 05170-5225/4253

HUIZENAANBOD NVM-MAKELAARS

TE HUUR AANGEBODEN:

Dronrijp - Leeuwardertrekweg 34a
Bedrijfspand met kantoren met een totale opp. van ca. 1150 m². Ingedeelde als volgt:
Opp. kantoren: ca. 350 m² verdeeld over 6 kantoren.
magazijn/bedrijfsaal: ca. 400 m² hoogte 6,5 m
ca. 400 m² hoogte 3 m.

Huurprijs f 35.000,- excl. btw per jaar.

Commercieel vastgoed

FGD Makelaars

BURG WUITEWEG 56, DRACHTEN. TEL. 05120-12375

TE KOOP

Valbrug aan de Fogelsang te St. Annaparochie

Vier geschakelde woningen type "Delta-Plus"

Op royale kavels van 400 m² tot 550 m², gelegen aan vijverpartij. Optimaal geïsoleerd. Met carport. Standaard indeling:
Parterre: carport, zij-entree, toilet, L-vorm woonkamer, open keuken, schuifpui, bijkeuken en berging; 1e Verd.: 3 slaapkamers, waarvan 1 met loggia, badkamer met douche, ligbad, toilet en v.w.; Hobbyruimte/berging boven carport en bijkeuken; 2e Verd.: via vaste trap, alwaar diverse mogelijkheden. De ideale gezinswoning met ouderwets veel ruimte. 500 m² inhoud.

Koopsom v.a. f 205.000,- v.o.n.

* Ook voor een u passende hypotheek tegen concurrerende voorwaarden kunt u bij ons terecht!

Aannemer:
Bouwbedrijf Lont B.V., St. Jacobiparochie.

Verkoop:

Voor inlichtingen kunt u geheel vrijblijvend bellen: 058-155990 of ons bezoeken op ons adres: Voorstreek 30/32 Leeuwarden. Zie Teletekst Friesland pag. 222.

Boomsma makelaardij b.v.

TE KOOP

LEEUWARDEN
Voorstreek 61

Winkelopp op B stand.
Winkelopp. ca. 275 m².
Vraagprijs f 337.000,- k.k.

Noordland Makelaars

M.L. Kingsingel 6, Drachten.
Postbus 649, 9200 AP Drachten.
Tel.: 05120-22265.

TE HUUR

SINT ANNAPAROCHIE
Hoek Van Harenstraat/Beuckelaerstraat

Nieuwbouw winkelpand van ± 175 m². Casco oplevering, met pui.

Noordland Makelaars

M.L. Kingsingel 6, Drachten.
Postbus 649, 9200 AP Drachten
Tel.: 05120-22265.

WOON- EN BEDRIJFS MAKELAARDIJ

F. POPMA Lzn

TIETJERK NOARDEREIN 3

In bosrijke omgeving op slechts enkele autominuten van Leeuwarden gelegen vrijstaande BUNGALOW (4 slaapk., kelder, garage). Fraaie aangelegde tuin (1519 m²) met kas, priël en een ongekende privacy. Aanvaarding en koopprijs n.o.t.k.

Harlingersingel 23
hoek Harlingerstraatweg
Leeuwarden Tel. 058 - 121480

TE KOOP

★ **Sumatrasstraat 46 - Leeuwarden**
Werkelijk perfect gemod. woonhuis met tuin op het zuiden, doorz. onkrm., open keuken, 3 slaapkamers, zolder. Vraagprijs: f 76.500,- k.k.

★ **Sontdwardsstraat 43 - Leeuwarden**
Nette tussenwoning oostkant stad met cv-gas, eigen grond, doorz. onkrm., 3 slaapkamers, zolderberging. Vraagprijs: f 72.500,- k.k.

★ **St. Jansstraat 6 - Leeuwarden**
Halfvrijst. woning in Huizum-West. Erfpacht. Voorgevel v.v. kunststof kozijnen met iso.glas. Woonkamers en suite, 3 slaapkamers. Vraagprijs: f 65.000,- k.k.

★ **Van Loonstraat 95-A - Leeuwarden**
Hoekwoning in Huizum-West met diepe tuin op het zuiden. Erfpacht. Woonkamer, keuken, bijkeuken, 3 slaapkamers. Vraagprijs: f 55.000,- k.k.

★ **Soendastraat 25 - Leeuwarden**
Eenv. tussenwoning nabij Cambuurstadion. Erfpacht. L-vorm. woonkamer, keuken, bijkeuken, 3 slaapkamers, vliering. Vraagprijs: f 49.500,- k.k.

★ **1e Koestraat 28 - Leeuwarden**
Nette tussenwoning oostkant stad op 100 m² eigen grond, doorz. onkrm., mod. keuken, 3 slaapkamers, douche, zolderberging. Vraagprijs: f 72.500,- k.k.

makelaardij **VAN DER MADE** b.v.

058-123456

Jan D. Hettema - makelaar-adviseur o.g.

Groningerstraatweg 1-1 8922 AP LEEUWARDEN

JOURE
Prins Bernhardlaan 64

2/1 kap woning met garage en achtertuin met gunstige zonligging. Totale oppervlakte 317m². Beg.grond: doorz. onkrm., keuken met inbouwapparatuur, bijkeuken. 1e verd.: 4 slaapkamers, badkamer met ligbad, douche, toilet, vaste trap naar... bergzolder, mogelijkheid van kamer. Voorzien van c.v.-gas. Aanvaarding: in overleg. Vr.pr. f 187.500,-

JOURE
Eeltsjebaes 4

Vrijstaand LANDHUIS met inpandige garage/berging. Aantrekkelijke woonstand nabij centrum. Vrij uitzicht. Opp. ca. 750 m². Indeling: L-vormige living met eetkamer, open haard, schuifpui naar terras, ruime keuken met inbouwapp., bijkeuken. Tegelvloer met vloerverwarming. Verdieping: 4 slaapkamers, badkamer met ligbad, douche en toilet, bergzolder. Vraagprijs: f 398.000, k.k.

TERHORNE
Buurren 4

Vrijstaande SEMI-BUNGALOW met inpandige garage. Voorzien van c.v.-gas. Eigen grond ca. 735 m². Indeling: keuken, woonkamer, bijkeuken, serre, 2 slaapkamers, badkamer en toilet. Verdieping: 2 slaapkamers. Dicht aan vaarwater gelegen met aanlegplaats voor boot. Direkte verbinding naar Terhorster Poelen. Vr.pr. f 235.000,- k.k.

JOURE
Fok 6

Vrijstaande SEMI-BUNGALOW met ruime garage waarop hobbyzolder. Bouwjaar 1988. Totale oppervlakte ca. 560 m². Beg.grond: L-vormige kamer met parketvloer en houtkachel, studeer-/slaapkamer met parketvloer, lichtekel keuken met inbouwapparatuur, bijkeuken. 1e verd.: 4 slaapkamers, badkamer. 2e verd.: bergzolder. Uitstekende isolatievoorzieningen. Aanvaarding: in overleg. Vr.pr. f 320.000,- k.k.

Voorinlichtingen en verkoop
Makelaardij Kingma
mkw & Walinga

Makelaars en Taxateurs o.g.

Midstraat 105, 9401 AJ Joure. Tel. 05136 1890.
Kortstreek 21, 8541 JG Lummen. Tel. 05146 3637 (privé) ing. J. Y. Walinga 05146 3570.
Ook met de woningen NVM makelaar.

TE KOOP

BOOMKWEKERIJ

Wegens gezondheidsredenen, goed renderende boomkwekerij annex tuincentrum. Met ca. 2 1/2 ha grond, gelegen in de Z.O. hoek van Friesland.

Noordland Makelaars

M.L. Kingsingel 6, Drachten.
Postbus 649, 9200 AP Drachten.
Tel.: 05120-22265.

TE HUUR

SPANJAARDSLAAN 136
TE LEEUWARDEN

Op zeer representatieve lokatie bieden wij circa 210 m² KANTOORRUIMTE te huur aan. Eventueel in gedeelten. Geschikt voor bijv. accountant, een stichting, advocaat.

Ook voor combinatie wonen werken.

Nadere inlichtingen via:

BBM

Boomsma Bedrijfs Makelaardij

Boomsma Bedrijfs Makelaardij is een onderdeel van Boomsma Makelaardij b.v.
Leeuwarden. Voorstreek 30-32
Tel. 058-155990 / Fax 058-124655

TE KOOP

Heerenveen - Mr. H. Binnertsstraat 7

Uitstekend onderhouden VRIJSTAANDE WONING met vrijstaande stenen garage en fraai aangelegde tuin. Voorzien van cv-gas. Bouwjaar 1954. Grondoppervl. 326 m².

Indeling: provisie-kelder, L-kamer met open haard, open keuken, bijkeuken, badkamer met douche. Verdieping: 3 slaapkamers, vliering.

Aanvaarding: in overleg. Vraagprijs op aanvraag.

Inlichtingen:

KRAAK
MAKELAARDIJ o.g.

K. R. Poststraat 17, Heerenveen
Tel.: 05130-2474. Fax: 05130-24163

DE NVM-MAKELAAR BOUWT AAN UW TOEKOMST

Noordkunst gaat dit jaar niet door

ZUIDLAREN - De kunstmanifestatie Noordkunst, die al zes jaar lang omstreeks deze tijd in de Prins Bernhardhoeve te Zuidlaren is gehouden, gaat dit jaar niet door.

Organisator Gerard Dekker zegt dat er nog geen precieze plannen zijn. "Daar is het nog te vroeg voor. Wel willen we nu met Noordkunst een ander concept uitproberen. In ieder geval willen we weer samenwerken met musea, zoals we in het verleden deden."

Het boterde de laatste jaren niet helemaal tussen de Noordkunst-organisatie en sommige deelnemende galeries. Dekker: "Een aantal galeries was teleurgesteld in de verkopen. Ze begonnen te zoeken naar oorzaken buiten henzelf. We overwegen wel nu eens in de twee jaar een manifestatie met galeries te houden."

Hella Haasse vreest uitholling Nederlands in Verenigd Europa

AMSTERDAM (GPD) - De rol van leraren Nederlands wordt steeds belangrijker. Nederlands in het verenigd Europa is een bedreigde taal en staat bloot aan ontcrachting, verslording en verzuivering. Gebrek aan onderhoud van onze prachtige taal heeft bovendien verschralling van het denken tot gevolg.

De auteur Hella Haasse sprak deze waarschuwendende woorden gisteren in Amsterdam tijdens een symposium over de noodzaak tot leesbevordering onder jongeren. De organisatie van deze 'Dag van de Literatuuronderzoek' was in handen van de Stichting Bulkboek's Dag van de Literatuur en de Stichting Schrijvers School Samenleving.

Voorzitter Michel Jager van de Stichting Bulkboek constateerde in zijn openingswoord overigens tevreden dat ook de rijksoverheid tegenwoordig het grote belang van leesbevordering beseft. Recent onderzoek heeft uitgewezen dat 36 procent van de Nederlanders die ouder zijn dan vijftien jaar, zelden of nooit een boek leest.

Voorzitter Andrée van Es van de Commissie Toekomst Leraarschap wees op onderzoek waaruit blijkt dat leraren Nederlands van alle docenten het zwaarst zijn belast, omdat zij het meeste correctiewerk hebben. Zij meende dan ook dat de schoolorganisatie zich "weldadiger" moet tonen voor leerkrachten die de inspiratie vaak uit hun tenen moeten halen.

Haasse begreep dat het heel vervelend is als leraren te maken krijgen met veertig leerlingen die verveeld in hun stoel hangen: "Inspiratie uit je tenen moeten halen, geldt echter voor iedereen. Wat dacht u van een schrijver die per ongeluk als vrouw is geboren en haar schrijverschap moet zien te combineren met het gezinsleven?"

Bezuiniging gevaar voor exploitatie van Kunstuitleen

LEEUWARDEN - De exploitatie van de Kunstuitleen komt in gevaar, als de gemeente Leeuwarden haar subsidie van f 127.000 voor deze instelling schrapt in het kader van het pakket bezuinigingsmaatregelen. Dat zeggen bestuur en directie van de Stichting Beeldende Kunst Friesland. Volgens directeur Rinse Rinsma loopt de dienstverlening aan kunstenaars en publiek een fikse deuk op als het bezuinigingsvoorstel wordt aangenomen. "Wy kinne it jild net misse en sille skriftlik en m nling de striid mei de gemeente oangean," zegt hij.

(Advertentie)

29 okt. t/m 1 nov.

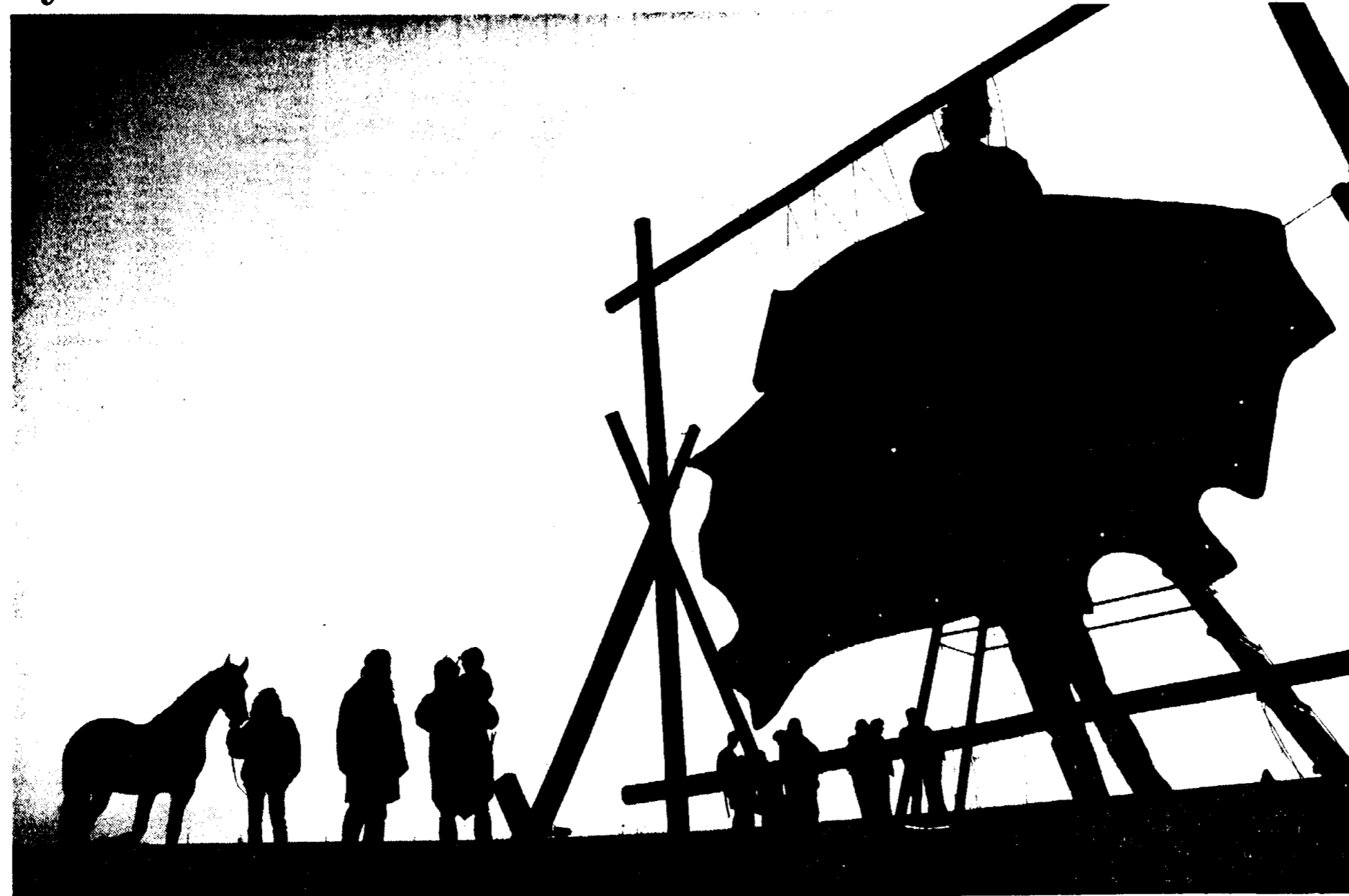
NOORDELIJKE VRIJETIJD BEURS

- waarin opgenomen Plant & Dier, Creatief, Sportfair en Hobby. Het thema van de beurs is Scandinavië. Plant & Dier Zaterdag behoudende tweedag met honden, zondag kattenshow. Creatief Met o.a. weefposities, demonstraties en workshops. Sportfair Vanaf 30 oktober met diverse demonstraties. Hobby Modelbouw, verzamelen en nog veel meer.

Frieslandhal

Open 29 okt. 19.00-22.00 u., 30 okt. 14.00-22.00 u., 31 okt. 10.00-22.00 u., 1 nov. 10.00-18.00 u.

Symbool voor Indiaans-Friese vriendschap langs A7

DRACHTEN - Langs de rijksweg bij Drachten staat sinds gistermiddag een opgespannen koeleer met daarop afgedrukt de 'grootste steendruk ter wereld'. Het kunstwerk is gemaakt door de Drachtster beeldend kunstenaar Anne Woudwijk, die de steendruk een week geleden maakte in museum It Bleekerh s. Het opspannen vormde de slotfase van het project 'Het profiel van het landschap is ons gezicht', waaraan behalve Woudwijk de Indiaanse dichter Lance Henson uit Oklahoma en de Friese dichter Jelle Kaspersma deelnamen.

Henson, behorend tot de Cheyenne-stam, verzorgde een Indiaans ritueel. Hij verbrandde 'sweet grass', dat hij had meegenomen van de prairies, om zegen af te dwingen voor het kunstwerk en de vriendschap tussen Friezen en Cheyennes. Ook bevestigde hij vier adelaarsveren aan het kunstwerk, die de vier windrichtingen symboliseren. "Een van onze boodschappen is: de aarde houdt ons in de gaten en zal alleen blijven bestaan als wij voor haar zorgen. We moeten zorgvuldig omgaan met wat er nog over is van ons milieu," aldus Henson. Het is de bedoeling dat het kunstwerk langs de A7 blijft staan tot het is vergaan. De koeleer was op de rug van een Fries paard naar de rijksweg vervoerd.

Foto: LC Catrinus van der Veen

Jeugdprogramma's VPRO niet door STER onderbroken

HILVERSUM (ANP) - De VPRO-jeugdprogramma's op zondagochtend blijven gevrijwaard van STER-reclame. Dat heeft het Commissariaat voor de Media aan de STER en de VPRO laten weten. Het Commissariaat kan zich vinden in de redenering van de VPRO dat de jeugdprogramma's  en aansluitend programma vormen. Bij plaatsing van reclame-blokken zou er sprake zijn van programma-onderbrekende reclame. De Mediawet staat dergelijke programma-onderbrekingen ten behoeve van televisiereclame niet toe.

Het Commissariaat beslecht daarmee een conflict tussen de STER en de VPRO. De STER stelde zich op het standpunt dat als de STER dat wenst reclame mogelijk moet zijn. Zij werd daarin gesteund door het NOS-bestuur. De NOS meende dat de te verwerven inkomsten op de zondagochtend niet konden worden gemist.

Volgens VPRO-directeur Hans van Beers heeft het Commissariaat met deze uitspraak de publieke omroep een dienst bewezen. Het maakt duidelijk dat niet ieder programma met reclame hoeft te worden belast; de VPRO vindt reclame bij jeugdprogramma's niet mooi.

Charley's War is 'politiek correct'

SNEEK - Van de vele gezichten die hardcore kent, is 'straight edge' wel het meest 'politiek correct'. Integriteit en kritische teksten staan hier hoog in het vaandel, misbruik van drank, drugs en sex niet. De straight edge-groepen zijn de erfgename van de politieke tak in de aloude punk, die ergens in de jaren tachtig vervloede in het rijke scala aan subculturen die samen hardcore heten. Punk had ook een kant die te maken had met puur afreagen, met in hardhandige muzieknoten gesublimeerde agressie. En die kant vindt tegenwoordig zijn pendant in de hatecore.

Wie door de bomen van al die stijlen het bos niet meer ziet, werd gisteravond wel bij de les gehouden door Killing Time (hatecore) en Charley's War (straight edge). Al werden de zaken wat vertoerd, omdat beide bands druk aan het 'crossover' zijn geslagen richting andere stijlen, metal vooral. Maar bij het Westerblijns Charley's War was de invloed van Fugazi-vader van de straight edge, tegen wil en dank - nog duidelijk te herkennen, vooral in de golvende ritmiek. De voorzichtige uitstapjes in de metal kregen vooral gestalte in vette gitaarriffs en razendsnel voetenwerk van de drummer. Van de ongetwijfeld goed bedoelde slogans die als songteksten dienden was uiteraard weinig te verstaan, maar er werd wel gezweet.

Plaats: Het Bolwerk. Sneek. Gebeurtenis: concert van de Amerikaanse groep Killing Time. Voorprogramma: Charley's War (Duitsland). Belangstelling: ongeveer 150 personen.

Bij Killing Time, kersvers aangekomen vanuit New York, had de 'crossover' naar metal een wat natuurlijk karakter: de invloeden waren op hoogst vanzelfsprekende wijze in de recentere nummers opgenomen. Die kenden meer verbeeldingskracht, in de vorm van tempochakeringen en zelfs melodievien, dan het oudere werk. Dat viel regelrecht in de categorie hatecore: korte, felle nummers en dan maar schreeuwen. Het publiek werd uitgebreid bij de les betrokken door de zanger, die geregeld de microfoon boven de meute hing. Een energie! De Charley's War-vlag, die tegen de achterwand was blijven hangen, werd zonder pardon van boven gespeeld.

JACOB HAAGSMA

Japanse exlibris in Kooihaus te Hoorn

HOORN (Terschelling) - In het Grafisch Atelier 'Kooihaus' te Hoorn op Terschelling is tot 10 januari een tentoonstelling te zien van exlibris uit Japan, afkomstig uit een privé-collectie. De verzameling omvat exemplaren, gemaakt door hedendaagse Japanse kunstenaars als Kawata, Ino, Kinose, Sato, Masuka en Suzuki. Japan heeft een rijke en lange exlibris-geschiedenis. De vroegst bekende exlibris dateert uit 1470. Japanse kunstenaars zijn meesters in de houtdruk en de meeste exlibris zijn dan ook in deze techniek uitgevoerd. Het Kooihaus is geopend woensdags tot en met zondags van 14 tot 18 uur. Groepen en scholen kunnen op afspraak (05620-8146) een bezoek brengen.

Amerikaanse schilderes Joan Mitchell overleden

PARIJS (Reuter, DPA) - De Amerikaanse schilderes Joan Mitchell is gisteren op 66-jarige leeftijd in een Parijs ziekenhuis overleden aan longkanker. De in Chicago geboren Mitchell leefde sinds 1959 in de Franse hoofdstad. Zij liet zich in haar werk sterk inspireren door impressionisten en in het bijzonder Claude Monet. Haar eerste doeken waren landschapsschilderingen. Later kreeg Mitchells werk een duidelijk abstract karakter met geometrische vormen.

De bijzondere gaven van Kaspar Hauser

WERGEA - Kaspar Hauser wordt op tweede pinksterdag van 1828 in Neurenberg op straat aangetroffen. Hij beweegt zich moeizaam voort en stoot onverstaanbare klanken uit. Hij heeft een brief op zak waaruit blijkt dat hij de eerste zestien jaar van zijn leven afgesloten van de buitenwereld heeft doorgebracht.

De jongen blijkt over bijzondere gaven te beschikken. Iedereen begint zich met hem te bemoeien. De een probeert hem tot een nuttig lid van de maatschappij te brengen, de ander misbruikt hem voor medische experimenten. Allerlei speculaties over zijn afkomst doen de ronde, vooral nadat in 1829 geprobeerd wordt hem te vermoorden. Misschien is hij wel een prins die om een opvolgkwestie uit de weg moest worden geruimd. In december 1833 wordt Kaspar Hauser alsnog vermoord en neemt hij het geheim van zijn afkomst mee in het graf.

'Man en Paard' ging gisteravond in première bij Montana, Frieslands jongste theatergroep. Schrijver-regisseur Willem van Dooren en de van 'Toegepast Drama' van de Noordelijke Hogeschool afkomstige spelers hebben de zaken bijzonder serieus aangepakt. Een jaar lang hebben ze geoeftend en gerepeteerd volgens de methode van de Poolse regisseur Jerzy Grotowski. Niet eerder dan gisteravond achten ze hun stuk rijp genoeg voor een publieke voorstelling.

Het moet gezegd, het is er aan af te zien, al die moeite. Het is een bijzonder fysieke voorstelling geworden, met veel gegalopper en gesprong. Die aanpak leent zich bij uitstek voor het onderwerp. Hauser praat nauwelijks en kan zijn emoties niet anders dan met zijn lichaam uiten. Jaap Faber doet dat overtuigend.

Het stuk gaat vooral over de vraag of gaven, zoals Kaspar die heeft, niet elk mens eigen zijn, maar hem worden afgenomen.

Plaats: De Kerk, Wergea. Gezelschap: Montana. Voorstelling: 'Man en Paard'. Tekst en regie: Willem van Dooren. Spelers: Jaap Faber, Hannah Biesheuvel, Willem van Dooren, Colin Vosveld en Sipke Smit. Belangstelling: Ruim 40 bezoekers.

door opvoeding en maatschappij. De leraar hamert voortdurend op het goed leren van de taal, omdat een mens alleen dan in staat is zijn angsten te overwinnen. De arts meent dat Kaspar niet van deze wereld is, maar dat de Schepper hem heeft aangeraakt. Maar het is diezelfde arts, die Kaspar voor zijn experimenten gebruikt, omdat de wetenschap dat van hem vraagt. Een man vol tegenstrijdigheden. De enige zuivere figuur in het stuk is de verpleegster, die - als Kaspar is vermoord - niets anders overblijft dan de gek geworden arts met hetzelfde paard te troosten als zij eerst deed met Kaspar.

De beweging en de emotie staan centraal in 'Man en Paard'. De feiten van Kaspar Hausers leven zijn van minder belang. Problem is wel, dat de moord op Hauser daarvoor zonder verklaring blijft. Of het moet zijn, dat de schrijver zijn publiek een maximale interpretatievrijheid heeft willen laten. Gezien de aard van het stuk is het niet van het grootst belang. Belangrijker is dat Montana iets aan het Friese theaterleven heeft toegevoegd dat er nog niet was. En dat het dat met merkbare inzet doet.

SIETSE DE VRIES

Acteurs ondanks slechte betaling toch tevreden

UTRECHT (GPD) - De arbeidsomstandigheden van acteurs, gerekend naar hoeveelheid werk en verdiensten, zijn bijzonder slecht. Dit concludeert Jelle Attema van de Wetenschapswinkel Letteren van de Rijksuniversiteit Utrecht op basis van een enquête die hij onder 280 acteurs heeft gehouden naar werk en inkomsten in het jaar 1991.

De enquête wijst uit dat de gemiddelde acteur ruim vier maanden betaald werk heeft, ruim anderhalf maand onbetaald werk doet en ongeveer  en maand ander werk verricht dan zijn interesse heeft. De rest van het jaar is de acteur of werkloos of doet hij ander werk dan zijn voorkeur heeft. Het gemiddelde bruto jaarincome van de acteur overstijgt het modale inkomen van de Nederlander nauwelijks. Bij 37 procent van de acteurs ligt het bruto jaarincome onder het minimumloon.

Vrouwen hebben het in vergelijking met hun mannelijke collega's veel moeilijker. Ze komen in veel grotere getalen de sector binnen maar hebben minder betaald werk, verdienen minder en zijn door gebrek aan rollen gedwongen hun carrière vaak vroegtijdig te beëindigen.

Ondanks de slechte arbeidsomstandigheden zeggen de onderzochte acteurs toch zeer tevreden met hun beroep te zijn. Het lijkt erop - zo stelt de Kunstbond FNV, dat een acteur liever (tijdelijk) werkloos en (permanent) arm is, dan geen acteur.

(Advertentie)

Slecht ter been? De Arola brengt u overal heen.

Door weer en wind, binnen en buiten de bebouwde kom. Op volle tank 120 km! Max. snelheid 40 km uur. Ook leverbaar als rolstoel- en wagen. Vraag documentatie over deze fantastische twee-zitter (uitsluitend voor personen met een handicap).

WAAIJENBERG bv

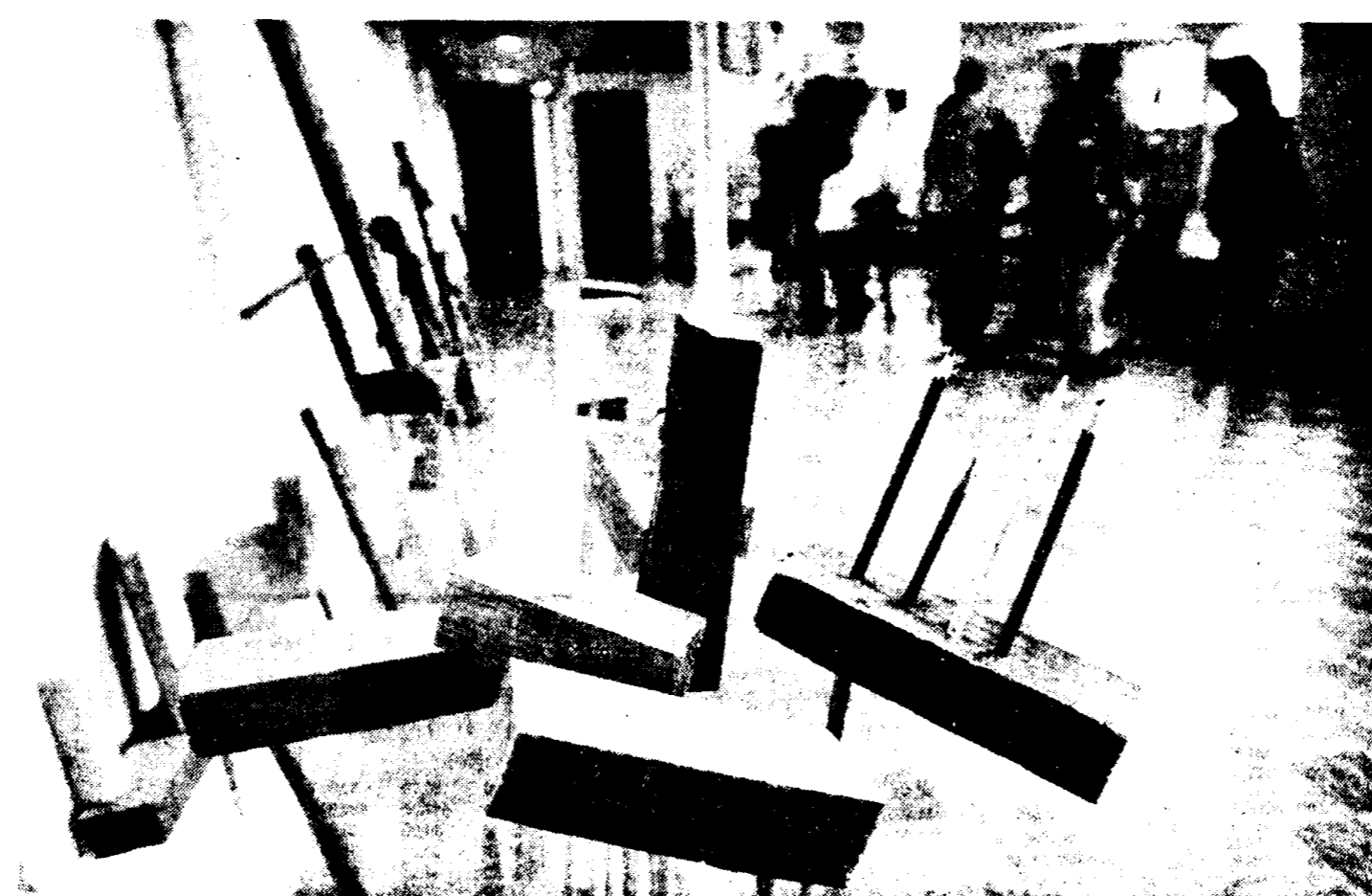
STICHTING DE GALERIE HOUDT EXPOSITIE IN GALERIJ ROMEIN Speelse experimenten zes kunstenaars

LEEUWARDEN - Voor de tweede maal organiseert Stichting de Galerie een expositie in Galerij Romein en ook deze keer is de signatuur van de stichting herkenbaar aanwezig: er wordt werk getoond van zes jonge kunstenaars die in hun vormentaal en materiaalgebruik het experiment niet uit de weg gaan en die in hun beelden een zekere speelsheid aan de dag leggen.

Ada Dispa en Harmen Brethouwer uit Arnhem experimenteren in hun objecten met materiaalgebruik en oppervlaktebewerking. De op menhirs gebaseerde kegelvormen hebben allemaal hetzelfde model, maar roepen heel verschillende associaties op. Zo herinnert de kegel van perfect glad gepolijst briljant-glas aan raadselachtige zaken als glazen bollen en kristallen, terwijl een houten exemplaar met een regelmatig patroon van gutssporen eerder doet denken aan een door een eekhoorn kaalgekloven denneappel-tje.

Piet Dirx uit Eindhoven toont in de benedenzaal een enorme, schijnbaar chaotische verzameling afvalhout: kleine latjes, balkjes en blokjes in wankelende stapelingen op de vloer of scheef hangend tegen de muur. Door toevoeging van in het hout gestoken kleurpotloden en viltstiften wordt het een verrassend speelse installatie, alsof je terecht bent gekomen in een door kinderen getimmerde fantasiewereld.

Wanneer je vanuit de benedenzaal omhoog kijkt heb je een fraai zicht op de vijftien kleurrijke foto's van Bara Hanlo (Amsterdam). Het zijn opnamen van een draaiende kleurenschijf en van dichtbij

Een deel van de installatie van afvalhout, door Piet Dirx opgesteld in Galerij Romein.

Foto LC Catrinus van der Veen

gezien heeft iedere foto een zeer sterke dieptewerking. De kunstenaar experimenteert met veel verschillende kleuren en herhaalt het experiment geduldig tot het resultaat haar bevredigt. Hanlo's dia-installatie in de theaterzaal was jammer genoeg even niet te bezichtigen door een storing in de apparatuur.

Op de omloop spelen Wanda Hoppener (Amsterdam) en Margriet Thissen (Eindhoven) met

vorm en restvorm. Bij Hoppeners liggende ringvormige sculpturen is de vraag of het om toevallig of elkaar belande restanten van van iets groters gaat, of om bij elkaar horende onderdelen die, onder invloed van de tijd, van elkaar los raken. En haar wandrelief in de vorm van een driedelig altaarstuk: zijn de beelden eruit verdwenen, of hebben de was-resten hun eigen betekenis?

In Margriet Thissens grote tekeningen blijft het steeds de vraag

hoe de voor- en achtergrond zich verhouden. Telkens als je denkt het juiste perspectief gevonden te hebben, blijkt er een ongerijmdheid te zijn die de dieptewerking weer verstoort. Zoals de wit uitgespaarde cirkels in een tekening van een kerkplafond; zijn het gaten in het gewelf, of laag hangende lichtbollen? Deze alleszins boeiende tentoonstelling duurt tot 17 november.

JOHANNA SCHUURMAN

Boeiend werk van Anke Labrie

FRANEKER - Anita Driessen heeft kortgeleden haar galerie De Roos van Tudor ondergebracht in een ander pand, en wel aan het Noord 84 in Franeker. Voorheen was er een fietsemaker gehuisvest, maar na een ingrijpende verbouwing veranderde de ruimte in een fraaie galerie: groter, ruimer en lichter dan de vorige locatie. Bovendien is er nu een lijstmakerij aan de galerie verbonden.

fraaie suggestie van ruimte geven. Het meest opvallend aan het werk zijn de sprekende, warme kleuren met een fresco-achtige glans door de opbouw in transparante lagen. Voeg daarbij het intrigerende spel van in elkaar grijpende vormen, composities die de indruk geven een uitsnede te zijn van een groter geheel en je hebt schilderijen die lang blijven boeien omdat ze heel sterk uitnodigen tot het verzinnen van je eigen verhaal. J.S.

Sigrid van Essel

Tot 6 december toont De Roos van Tudor schilderijen van de Amsterdamse kunstenaar Anke Labrie. In haar werk spelen mensen de hoofdrol en zij schildert ze in zo eenvoudig mogelijke vormen, eigenlijk zijn alleen nog kleurvlakken met een contourlijn.

WIJNJEWOUDE - Zondag wordt in Galerie De Wouden te Wijnjewoude een expositie geopend van schilderijen en tekeningen van Sigrid van Essel. Zij studeert dit jaar af aan Academie Minerva te Groningen. Het uitgangspunt van haar werk is de architectuur in haar omgeving. Tot 1 januari.

Ze bevinden zich in een omgeving van abstracte vormen die een

Met groene stip

Tot 21 november is bij galerie De Vis in Harlingen werk te zien van drie kunstenaars. Harr Scheffer maakt met gouache sterk geabstraheerde impressies van landschappen waarbij boerderijen, akkers en weilanden worden omgevormd tot stapelingen van kleurige vormen. Van Evert van Lopik zijn er krachtige polderlandschappen in acryl en olieverf die zich kenmerken door een zeer expressief handschrift en een vervreemdend blauw-groen palet. Keramiste Pieta Zijlman houdt haar schaal en komvormen zo eenvoudig mogelijk zodat de subtiele glazuren en decoraties goed tot hun recht komen. Galerie De Vis is geopend van woensdag tot en met vrijdag van 13 tot 17 uur en op zaterdag van 10 tot 17 uur.

De Leeuwarder kunstenaars Gjalp Walstra en Pim Lenos exposeren samen bij het Kunsthuis Noard 200 in Workum hun expressieve abstracties op groot formaat. Walstra werkt met grote vlakken en sterke licht-donker contrasten in sobere kleuren, terwijl Lenos schildert met ontelbare kleine toetsen in felle, zinderende kleuren. De tentoonstelling is te bezichtigen tot 23 november en geopend van donderdag tot en met zondag tussen 14 en 17 uur.

Nationale trots nu weggeverties

De Glans is verdwenen van onze nationale trots op de Amsterdamse effectenbeurs. In de afgelopen oktobermaand kwamen belangrijke Nederlandse industriële aandelen op het dieptepunt van dit jaar. Wat eens aardige stukken waren voor een effectenportefeulle met Hollands Glorie, zijn nu weggeverties. Voor enkele tientjes zijn ze te koop: Philips, DAF, Hoogovens, KLM, Fokker, Stork en KNP.

Malaise alom op de beurs, want in oktober bereikten veel koersen van belangrijke Nederlandse aandelen het dieptepunt. In de meeste gevallen betekende het meer dan een halvering van de hoogste koers van de afgelopen twaalf maanden. DAF kwam door perikelen uit op een laagste koers van f 9,30, Fokker daalde naar f 15,60, KLM zakte naar f 23,00, Papierfabriek KNP belandde op f 28,20, Philips dook naar f 18,70, Hoogovens naar f 26,00 en Stork kwam met een duikvlucht op f 24,90. Teleurstellende

bedrijfscijfers zorgden er voor dat deze maand ook de hoofdfondsen Ahold, Bols, Buhrmann-Tetterode, DSM, Hunter Douglas, Internatio-Müller, Océ van der Grinten, Pakhoed, Robeco en Van Ommen- van het laagste punt van dit jaar uitkwamen. Het kan gelukkig ook anders. Financiële waarden op het Damrak bereikten in oktober juist nieuwe hoogtepunten. Aegon bij voorbeeld met een koers van f 73,90, Anef met f 63,70, ABN/Amro met f 50,30 en Rorento met f 77,50. Voorts deden vooral de voedingsfondsen het goed: CSM kwam op f 106,20 en Wessanen reikte naar het begin dit jaar bereikte hoogtepunt van f 98,20.

De EOE-index van de Europese Optiebeurs daalde evenwel deze maand van 286,40 naar 273,36. De CBS-koersindex van 199,80 naar 191,86. De Nikkei-index, de graadmeter van de beurs van Tokyo daalde van 17.399 naar 16.767. Wall Street schommelde de hele maand rond het septemberslot van 3271,66.

OPTIES

Table with columns: naam, uft, hgt, lgt, dnt. Lists various stock options with their respective prices and terms.

HOOFDFONDSEN

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt, dividend, rend. Lists various mutual funds with their performance metrics.

AKZO 140,60

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Akzo stock options.

AMRO 48,30

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Amro stock options.

DAF 77,80

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists DAF stock options.

DEF 15,20

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists DEF stock options.

DOELER 159,30

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Doeler stock options.

FOKKER 19,30

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Fokker stock options.

GOND 348,70

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Gond stock options.

HEINEKEN 170,00

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Heineken stock options.

KLM 23,00

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists KLM stock options.

KNP 28,20

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists KNP stock options.

PHILIPS 18,70

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Philips stock options.

RORETO 77,50

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Rorento stock options.

STORK 24,90

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Stork stock options.

WESSANEN 106,20

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Wessanen stock options.

LOKALE MARKT

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt, dividend, rend. Lists local market data.

PARALELLE MARKT

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt, dividend, rend. Lists parallel market data.

STOKS

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists stock market data.

WISSANEN 106,20

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Wessanen stock options.

WOLTERS-KLUWER 83,20

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Wolters-Kluwer stock options.

YOUNG & RUBICAM 100,00

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Young & Rubicam stock options.

ZENITH 100,00

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Zenith stock options.

AMRO 48,30

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Amro stock options.

DAF 77,80

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists DAF stock options.

DEF 15,20

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists DEF stock options.

DOELER 159,30

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Doeler stock options.

OBLIGATIES

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt, dividend, rend. Lists various bonds and obligations.

BELEGINGSFONDSEN

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt, dividend, rend. Lists various investment funds.

CONVERT OBLIGATIES

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt, dividend, rend. Lists convertible obligations.

WISSANEN 106,20

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Wessanen stock options.

WOLTERS-KLUWER 83,20

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Wolters-Kluwer stock options.

YOUNG & RUBICAM 100,00

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Young & Rubicam stock options.

ZENITH 100,00

Table with columns: naam, hgt, lgt, dnt. Lists Zenith stock options.

(Over ingezonden stukken kan niet worden gecorrespondeerd. Ze kunnen ook niet worden teruggezonden. Anonieme inzendingen of stukken zonder duidelijk adres van de inzender worden niet in behandeling genomen. De redactie behoudt zich altijd het recht voor de stukken te korten. De maximale lengte is als regel 300 woorden. Red. LC.)

INGEZONDEN

kunnen nog niet eens winnen van Heerenveen. Gauw weer terug naar de eerste divisie en wat minder kapsones a.u.b. E. Stienstra.

Opstandig en kwaad Ik vind het een idioot plan om te gaan bezuinigen op voorzieningen die veelal erg belangrijk zijn voor mensen met een middelmatig inkomen. Hoe denkt de gemeente dit aan de inwoners van Leeuwarden te kunnen verkopen? Iederen heeft de discussies over nieuwbouw van Harmonie en stadhuis

gevolgd en de enorme bedragen die daarmee gemoeid zijn. Dan lees ik ook nog dat de gemeente wel 5 miljoen in een voetbaltribune wil steken, terwijl ze nu al weet dat er in '93 een tekort van 6,3 miljoen wacht. Wie heeft er om een nieuwe schouwburg gevraagd of een herindeling van het Zaailand? Oogstrelende, geldverslindende projecten zijn blijkbaar belangrijker dan een beetje kwaliteit in het dagelijkse leven. Zo'n beleid deugt niet, het maakt me opstandig en kwaad. Leeuwarden. Ria van Oosten.

Cambuur

De gemeente Leeuwarden steekt 5,5 miljoen in 2 tribunes voor Cambuur. Is het niet ten hemel schreiend dat dit ten koste gaat van schoolzwemmen, muzieklessen, bibliotheek, enzovoort? Wat verbeidt Leeuwarden zich eigenlijk wel met Cambuur? Z

Zwarte zondag

Met instemming las ik zaterdag 24 oktober de rubriek van dhr. Noordmans over de zwarte zondag die zich hier kennelijk op 20 september j.l. heeft afgespeeld. Heerlijk vertrouwde termen als 'festival van de Mamon, ontkenning, verzakelijking, wereldverheerlijking, ontheiliging': het ging er bij mij in als een preek in een ouderling.

Noordmans. Wellicht kan Leeuwarden zich op den duur scharen in de reservaten waar zondagsviering folklore is. Leeuwarden. Willemijn Kuipers.

Heilige zaterdag

Met verbazing heb ik het artikel van Jacob Noordmans over de vermeende 'ontheiliging' van de zondag gelezen. Als je het scheppingsverhaal in Genesis leest, zie je dat er zes dagen ontstond doordat God het verschil tussen dag en nacht maakte. Vervolgens scheidt God de zevende dag door er op te rusten. Die zevende dag van de week is de Sabbat. Het staat buiten elke twijfel dat de heilige Sabbat uit de Bijbel onze zaterdag is.

de Zon' vast. Dit was de eerste dag van de week, de dag waarop de heidenen de zon aanboden. Constantijn probeerde op deze manier zijn oude heidense geloof te verenigen met zijn om politieke redenen aangenomen nieuwe christelijke geloof. In 364 n. Chr. werd op het Concilie van Laodicea bepaald dat christenen niet langer op zaterdag mochten rusten maar dienden te werken met als rustdag de zondag. De door Noordmans bepleite zondagsviering is dus niet van God, maar van de Roomse kerk afkomstig! Hoe kan de zondag dan een heilige dag zijn? Zondag is de eerste dag van de week en één van de zes waarop gewerkt zal worden. De zevende dag, de zaterdag-Sabbat is de door God gegeven rustdag, die geheiligd dient te worden. Hieruit volgt dat juist de zondagsviering een ontheiliging van Gods Sabbat is. Reduzum. C. J. Jellema.

Muziekschool

Zeventien jaar geleden kwam ik in Leeuwarden wonen. Het eerste gebouw dat ik binnenstapte was de muziekschool aan de Schrans. Goed van sfeer, slecht van accommodatie, maar dat zou - nam ik aan - nog wel veranderen. Er veranderde van alles in de zeventien jaar: voor veel geld werd een verzekeringsmaatschappij binnengehaald, een conservatorium werd gekruist voor een opleiding tot werkeloze en de gemeente bestelde voor zichzelf een nieuw onderkomen. De muziekschool bleef hetzelfde.

Hoewel, op de schamele 1,4 miljoen die de muziekschool ontvangt, wordt nu de helft gekort. Muziekonderwijs alleen voor wettouderkinderen. Gelukkig wordt het geld goed besteed: nieuwe tribunes voor Cambuur. Daar komen wekelijks ook meer mensen dan in de muziekschool, en getallen, dat is het enige waar de PvdA-primaten naar kijken. Leeuwarden kan trots zijn: er zullen volgend seizoen maar weinig eerste divisieclubs zo'n mooi stadion bezitten. Leeuwarden. Bart Wijnen.

Welzijnsvoorzieningen

Op de voorpagina van maandag 26 oktober stonden twee berichten onder elkaar. B en w. van Leeuwarden willen de subsidies aan allerlei maatschappelijke instellingen schrappen (besparing ca. 5 ton) en de filialen van de openbare bibliotheek sluiten (besparing 3 ton).

Vlak daaronder het bericht, dat dezelfde b. en w. 5 miljoen willen uittrekken voor de bouw van nieuwe tribunes voor Cambuur. Het is dus duidelijk, dat b. en w. van Leeuwarden wel op een heel eigensoonlijke wijze invulling geven aan wat zij voor het welzijn van hun burgers houden. Leeuwarden. H. Altena.

Over een ijsbeer

Een ijsbeer zat met een dilemma. Hij dacht: 'k geloof dat ik naar hem ga die hier bekend staat als een wijsgeer. Beslist weet die meer dan een ijsbeer. Toch bleef hij heen en weder lopen en in de tussentijd steeds hopen, dat hij er zelf nog uit zou komen. Zijn vrouw, die zich niet in kon tonen, riep boos: „Doe niet zo overdreven, staak dat geijsbeer nu eens even. HOATSE

BOES

BOLLEBOOM

EFFECTENBEURS AMSTERDAM

Table with multiple columns listing stock market data for Amsterdam, including company names and prices.

MORGEN IN FRIESLAND

Films

Leeuwarden: Tivoli-1, 14, 16.30 en 20.30 u. Boomerang (a.l.) Tivoli-2, 14, 16.30 en 20.30 u. Patriot games (12 j.) Tivoli-3, 14, 16.30 en 20.30 u. Strictly ballroom (a.l.) Studio-F, 14, 16.30 en 20.30 u. Memoires of an invisible man (a.l.) Cinema, 14, 16.30 en 20.30 u. Far and away (a.l.) Club-1, 14, 16.30 en 20.30 u. Lethal weapon 3 (12 j.) Club-2, 14, 16.30 en 20.30 u. Flodder in Amerika (a.l.) Club-3, 14 u. Peter Pan (a.l.) 16.30 en 20.30 u. Basic instinct (16 jr.) Club-4, 14 u. Voel jij wat ik voel (18 j.) 16.30 en 20.30 u. Unlawful entry (12 j.) Club-5, 14 u. Asterix in de knallende ketel (a.l.) 16.30 en 20.30 u. Medicine man (a.l.) Drachten: Cinema, 19 en 21 u. Boomerang (a.l.) Cinema-2, 20 u. Alien 3 (12 j.) Harlingen: Trebol, 20.30 u. The hand that rocks the cradle Heerenveen: Movieskoop, 15 en 19 u. Flodder in Amerika (a.l.) 21.15 u. Lethal weapon 3 (12 j.) Sneek: Amicitia-1, 17 en 20 u. Alien 3 (12 j.) Amicitia-2, 20 u. Patriot games (12 j.) Amicitia-3, 17 en 20 u. Wayne's world (a.l.) Steenwijk: City Theater, 14 u. Assepoeter (a.l.) 16 u. Beethoven (a.l.) 19 en 21.30 u. Boomerang (a.l.)

hoeck, 15 u. Ben van Dungen/ Jarro Hogendijk Kwintet. Doopsgezinde kerk, 15.30 u. Drachtster Cantoria m.m.v. Gerben Bergstra: orgel Bonifatiuskerk, 16 u. Leeuwarder Cantoria m.m.v. Netty Outer: alt en Theo Jellema: orgel Café Mukkes, 17 u. Gyn gedonder Oranje Hotel, 14 u. Harry van der Laan Quintet Theater Romein, 15 u. Boun Fryske Toanielskelpjen: Brulloft; 21 u.

Townes van Zandt en Paul K. Augsbuurt: Muziekkapel, 17 u. Good Vibrations o.l.v. Jelle Hogehuis Beestertswaag: Hotel Lauswolt, 15 u. Lucille Haselaar, viool en Anita van Groningen, piano Dokkum: Stadhuis, 11.30 u. Kamerorkest Euphonía Drachten: Bluescafé, 20 u. Jam-session Gytsjerk: De Vier-sprong, 19 u. The Smuglers, Poolse folkgroep Groen: Theehuis, 16 u.

Frysk Csardas, zigeunerorkest Heerenveen: Muziekkentor De Rinkelboom, 15.30 u. Emmy Verhey en Gerard Dekker: Bach-sonates Jour: Doopsgezinde kerk, 15 u. Sneker Cantoria Marrum: Geref. kerk, 19.30 u. Chr. Voocaal Ensemble o.l.v. S. Steen St. Nicolaasga: 't Wapen van Friesland, 18 u. Pigmeat Noordburgum: Dancing Quatrebras, 20 u. Frank & Mirella Oppenhuizen: 't Harspit, 11 u. The Smuglers, Poolse folkgroep Piaam: Nyinke Pleats, 12 u. Doede Veeman.

Theaters, concerten

Leeuwarden: De Koperen Tuin, 11.30 u. Movimento: klassiek accordeonduo De Brouwers-

Films Leuwarden: Tivoli-1, 20 u. Boomerang (a.l.) Tivoli-2, 20 u. Patriot games (12 j.) Tivoli-3, 20 u. Strictly ballroom (a.l.) Studio-F, 20 u. Memoires of an invisible man (a.l.) Cinema, 20 u. Far and away (a.l.) Club-1, 14 en 20 u. Lethal weapon 3 (12 j.) Club-2, 14 en 20 u. Flodder in Amerika (a.l.) Club-3, 14 en 20 u. Basic instinct (16 jr.) Club-4, 14 u. Voel jij wat ik voel (18 j.) 20 u. Unlawful entry (12 j.) Club-5, 14 en 20 u. Medicine man (a.l.) Heerenveen: Movieskoop, 20 u. De overval (film over de Leeuwarder strafgevangenis in 1944) Sneek: Amicitia-1, 20 u. Alien 3 (12 j.) Amicitia-2, 20 u. Patriot games (12 j.) Amicitia-3, 20 u. Wayne's

world (a.l.) Steenwijk: City Theater, 20 u. Boomerang (a.l.) Allerlei Drachten: Renbaanrestaurant, 19 u. Ruilbeurs. SOS telefonische hulpdienst 058-132000 (voor een gesprek van mens tot mens) Fries milieualarmnummer 058-122422 St. IDC Friesland Informatievoorziening voor mensen met een handicap 058-137138 Buro Slachtofferhulp Friesland: Oost 05115-2626, Noord 058-975525, Zuidwest 058-975526 Nederlandse patiëntenvereniging Friesland-Noord: voor behartiging patiëntenbelangen 058-127323 en 05178-15798 Moeders voor moeders 058-886515 Kinder en jongerentelefoon 058-133233 Vrouwen belien vrouwen 058-133300.

VEEMARKT LEEUWARDEN

LEEUWARDEN (ANP) - Prijzen slachtrunderen per kg geslacht gewicht zonder rier en slotvet, incl. btw (volgens PVV): Aanvoer slachtrunderen 1313, waarvan mannelijk 135. Mannelijk super 7.40-8.35, extra kwal. 7.10-7.50, 1e kwal. 6.50-7.10. Handel goed en prijzen gelijk. Mannelijk 2e kwal. 6.05-6.50, 3e kwal. 3.75-6.05. Handel rustig en prijzen gelijk. Vrouwelijk super 8.35-9.95, extra kwal. 7.00-8.25, 1e kwal. 6.25-7.10. Handel rustig en prijzen gelijk. Vrouwelijk 2e kwal. 5.50-6.25, 3e kwal. 3.50-5.50. Worstkwal. 4.30-5.15. Handel rustig en prijzen gelijk. Gebruiksrunderen per stuk incl. btw: Aanvoer 406 stuks, waarvan 78 graskalveren. Melk- en kalkoefen in de soort 1875-2350, 2e soort 1575-1875. Handel rustig en prijzen gelijk. Melkvaarzen in de soort 1575-1950, 2e soort 1375-1575. Handel rustig en prijzen gelijk. Kalfvaarzen in de soort 1850-2350, 2e soort 1475-1850. Handel rustig en prijzen gelijk. Gufte koeien in de soort 1250-1575, 2e soort 975-1250. Handel rustig en prijzen gelijk. Enterstieren 1250-1450. Handel rustig en prijzen gelijk. Pinken 875-1225. Handel rustig en prijzen gelijk. Graskalveren 500-875. Handel rustig en prijzen gelijk. Nuchtere kalveren voor de vasterij, incl. btw: Aanvoer zwaarbont 864. Stierkalveren extra kwal. 375-435, 1e kwal. 285-375 en 2e kwal. 110-285. Handel goed en prijzen gelijk. Vaarskalveren extra kwal. 170-250, 1e kwal. 70-170, 2e kwal. geen notering. Handel goed en prijzen gelijk. Vleesrassen in de kwal. 550-725, 2e kwal. 350-550. Handel goed en prijzen gelijk. Slachtschapen en lammeren per

MARKTBERICHTEN

kg, geslacht gewicht incl. btw: Aanvoer 1716, waarvan geen lammeren. Slachtschapen 3.30-4.30. Handel redelijk en prijzen gelijk. Oeien tot 20 kg 6.50-7.50. Handel redelijk en prijzen gelijk. Oeien boven 20 kg 5.00-6.00. Handel rustig en prijzen gelijk. Rammen tot 22 kg 7.10-8.25, van 22-25 kg 7.10-8.25. Handel rustig en prijzen gelijk. Rammen boven 25 kg 6.00-7.20. Handel rustig en prijzen iets hoger. Zuiglammeren geen notering. Slachtschapen en lammeren per stuk incl. btw: Slachtschapen 90-150. Oeien tot 20 kg 110-135. Oeien boven 20 kg 110-125. Rammen tot 22 kg 125-155, van 22-25 kg 135-170. Rammen boven 25 kg 150-185. Zuiglammeren geen notering. Gebruiksschapen en lammeren per stuk, incl. btw: Aanvoer 90. Fokschapen 140-180. Handel redelijk en prijzen gelijk. Weidelammeren 80-135. Handel rustig en prijzen gelijk. Schaap met 1 lam geen notering. Aanvoer geten en bokken 72. Geten en bokken per stuk 10-65. Handel rustig en prijzen gelijk. Aanvoer paarden en pony's: 1. De totale aanvoer bedroeg 4462 dieren.

MARKTBERICHTEN

veren extra kwal. 410-450, 1e kwal. 325-410, 2e kwal. 125-325. Handel redelijk en prijzen prijshoudend. Handel rustig en prijzen prijshoudend. 175-310, 1e kwal. 150-175 en 2e kwal. 100-150. Handel redelijk en prijzen prijshoudend. Aanvoer vleesrassen 138. Stierkalveren extra kwaliteits 750-810, 1e kwaliteits 625-750, 2e kwaliteits 300-625. Handel stroef en prijzen lager. Vaarskalveren extra kwal. 325-400, 1e kwal. 250-325, 2e kwal. 150-250. Handel stroef en prijzen lager. Varkens per kg levend gewicht, incl. btw: Geen aantekening. Gebruiksrunderen en lammeren per kg geslacht gewicht incl. btw: Aanvoer 1406 waarvan lammeren geen. Slachtschapen 4.00-4.25. Handel stroef en prijzen gelijk. Oeien tot 20 kg 6.25-6.50. Handel stroef en prijzen gelijk. Oeien boven 20 kg 5.25-5.75. Handel stroef en prijzen gelijk. 20-25 kg 6.25-7.00. Handel stroef en prijzen gelijk. Rammen tot 25 kg 6.50-7.00, van 22-25 kg 6.25-7.00. Handel stroef en prijzen gelijk. Rammen boven 25 kg 5.25-5.75. Handel stroef en prijzen gelijk. De totale aanvoer bedroeg 9818 stuks.

AARDAPPELPRIJZEN

LEEUWARDEN (ANP) - Prijzen in gulden per 100 kg. Bldstar 40/65mm 24.00-26.00. Bintje veldgwas 5.00-5.50. Irene 31.00-33.00. Eigenheimer 40/65mm 40.00-43.00. Voeraardappelen 2.00-3.00. Uien 5.00-7.00. De handel was kalm.

ZUIVELBEURS LEEUWARDEN

LEEUWARDEN (ANP) - Commissienoteringen in gulden per kg: Edammer kaas, Goudse kaas en overige 40+ 6,60. De handel was goed.

Banken, handel & industrie

Table with columns for bank names and their respective values.

Beleggingsinstellingen

Table with columns for investment institutions and their respective values.

Binnenl. aandelen

Table with columns for domestic stocks and their respective values.

OPTIEBEURS

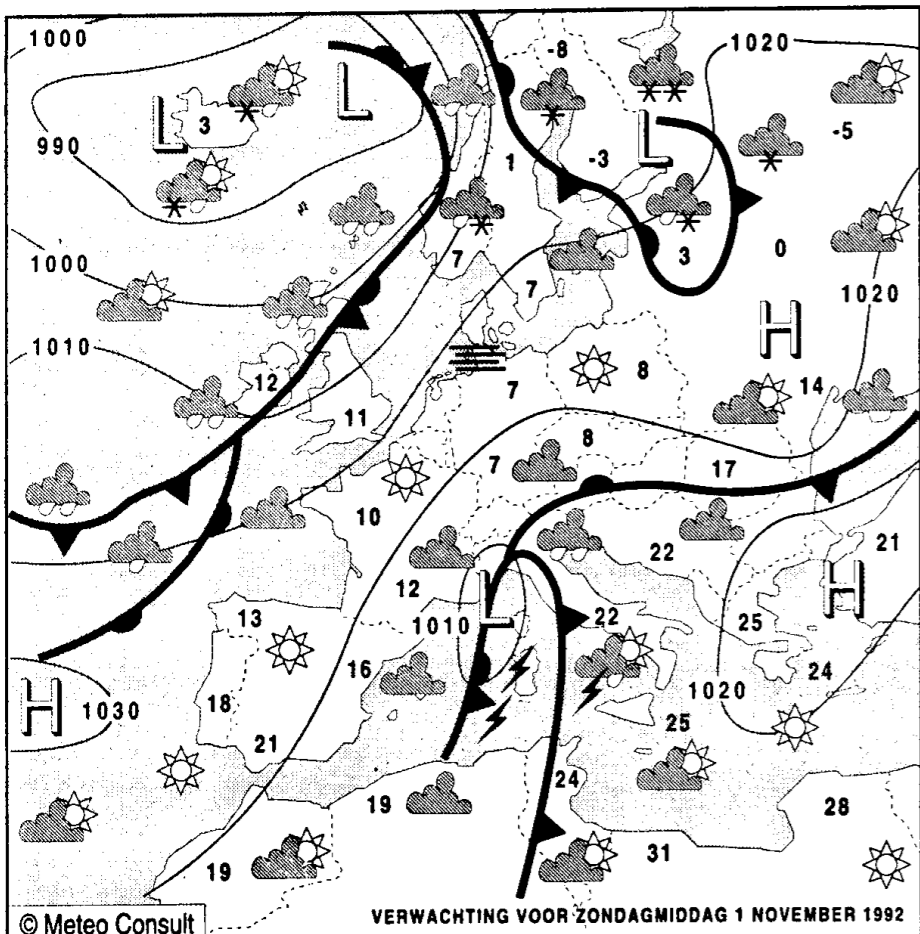
Table with columns for options and their respective values.

HET WEER

Een uitloper van hoge luchtdruk trakteert ons dit weekeinde op rustig weer. Op een enkele bui na blijft het droog en vooral in de nacht en ochtend komt er mist voor.

Opnieuw wisselvallig

De weersverbetering waar we nu mee te maken hebben is maar van korte duur. Een uitloper van het 'Azoren-hoog' is niet krachtig genoeg om depressies op de oceaan lang op afstand te houden.

Het weer in Leeuwarden gisteren: Minimumtemperatuur: -1,5 Maximumtemperatuur: 8,4 Neerslag 8-20 uur: 0 mm Weer om 20 uur: nevel

Table with columns for Zon and Maan, and rows for 31 okt, 1 nov, 2 nov, 10 nov, 24 nov, and springtij/doodtij.

Hoog tij Harlingen, okt./nov. 31. 00.25-12.34 1. 00.34-12.54 2. 01.14-13.40 3. 02.10-14.35

Terschelling (haven) 22 min. vroeger; Vlieland (haven) 56 min. vroeger; Ameland (Nes) 34 min. later; Schiermonnikoog (west) 38 min. later; Lauwersoog 27 min. later; Holwerd 42 min. later; Kornwerderzand 17 min. vroeger.

UITGEKOZEN

Keltysk-Frysk rockfestival

De Welse televisie Channel 4 Wales folge yn maart de Welse band Beganifs op harren toer troch Nederlân. It earste optreden bûten Wales is op Uteinrock, in Keltysk-Frysk rockfestival mei bands út Bretagne, Fryslân, Skotlân en Wales.

Bernard Tapie in 'Masters of the game'

In de negendelige serie portretten van managers van grote Europese voetbalclubs 'Masters of the game' komt vanavond Bernard Tapie aan het woord. Deze eigenzinnige manager blijft volhouden dat voetbal een hobby van hem is, een aardig tijdverdrijf.

Mooie en lelijke mensen praten over uiterlijk

'Ik lag vroeger veel op bed te janken. Dan kwam mijn moeder naar boven en vroeg wat er was. Mijn enige vraag was dan, 'Waarom? Waarom krieken mensen zo naar me?', vraagt een jongen die weet dat hij niet mooi is.

Duivelaanbidders in thriller 'Bay Cove'

De spannende Amerikaanse thriller Bay Cove uit 1987 is geregistreerd door Carl Schenkel. Net voor de kust van Massachusetts ligt Bay Cove op Devil Island; een wereld op zich.

Jonge moordenaar ontsnapt uit inrichting

In de Amerikaanse speelfilm 'Halloween' uit 1978 gaat het over kinderen uit Haddonfield, een klein plaatsje in Illinois, die Halloween vieren. Een van de kinderen, Michael Myers, heeft echter slechte plannen in gedachten.

Sylvia Kristel in 'Lady Chatterley's lover'

De Frans-Engelse speelfilm uit 1981 vertelt het gepassioneerde liefdesverhaal van Lady Chatterley (Sylvia Kristel) en de opzichter Oliver Mellors. De man des huizes, sir Clifford Chatterley, die zeer ernstig gewond raakte in de oorlog, is niet in staat aan de eisen van zijn vrouw te voldoen.

VANDAAG OP TV

NEDERLAND 1

- 10.04 NCRV: KKfoon. 10.27 AKN: Speltoernooi-finales. 10.30 Einde. 15.53 NOS: Nieuws voor doven en slechthorenden. 16.00 (S) Journaal. 16.05 AVRO: Hoe groeit geld? 8-delige informatieve serie over sparen en beleggen.

NEDERLAND 2

- 10.00 TELEAC: PC privé, les 5. 10.30 Het formatiebudgetsysteem, les 5. 11.00 You're welcome, Engels voor beginners, les 5. 11.30 Russisch, taal en volk, les 5. 12.00 Einde. 13.00 NOS: Nieuws voor doven en slechthorenden. 13.07 Einde. 16.00 (S) Journaal. 16.10 VOO: Samson, Belgisch kindermagazine.

NEDERLAND 3

- 17.32 VARA: (TT) Alfred J. Kwak, tekenfilmserie. AfL: Vissen in troebel water. (herh.). 18.00 NOS: (S) Journaal. 18.15 Trekking van de lottogetallen. 18.19 VARA: Kassa! Consumentenmagazine. Presentatie: Felix Meurders.

RTL 4

- 12.00 Radio studio live. Open window television. 12.30 Miniplaybackshow. (herh.). 13.30 Liefde op het eerste gezicht. (herh.). 14.15 Een van de acht, spelprogramma (slot). Presentatie: Jos Brink en Lucie de Lange. (herh.). 15.45 Dinosaur, serie rond een dinosauriërfamilie, met levende poppen in de hoofdrol.

BRTN 1

10.00 Het slimme kanaal. Met om: 10.00 Doe het zelf, 11-delige serie. 10.30 Hout, 2-delige serie over de geschiedenis van het meubelmaken. 11.00 Take it easy, Cursus Engels.

BRTN 2

15.00 Sport extra. Biljarten, snooker. 20.30 Boekenbeurs Antwerpen. Rechtstreekse reportage van de opening. 22.00 Guglielmo Tell. Opera van Rossini. 01.05 Einde.

BBC 1

10.00 Going live! Live show. 13.12 Weerbericht. 13.15 Grandstand. Sportmagazine. 18.05 Nieuws en weerbericht. 18.15 Regionaal nieuws en weerbericht. 18.20 (T) Dad's army. Comedyserie. 18.50 (T) Big break. Spelprogramma. 19.20 Noel's house party. Amusementsprogramma. 20.15 (T) Bruce Forsyth's generation game. Spelprogramma. 21.15 (T) Casualty. Serie. 22.05 (T) Nieuws, sport en weerbericht. 22.25 (T) Sreen one's Ghostwatch. Tv-spel. 00.00 Match of the day. Voetbalmagazine. 01.05 (T) Author! Author! Amerikaanse speelfilm 1982.05.05 Weerbericht.

BBC 2

10.05 (ZW) A chump at Oxford. Amerikaanse speelfilm 1940. 11.05 (ZW) The gazabo. Amerikaanse speelfilm 1959. 12.45 So you want to play golf with Peter Alliss. Cursus. 13.15 (ZW) Highly dangerous. Engelse speelfilm 1951. 14.40 The cat came back. Canadese animatiefilm. 14.50 Network east. Magazine voor migranten uit Azië. 15.20 Tanhalyan. Serie. 16.00 Cry of the mountain. Natuurdocumentaire. 16.30 (ZW) Ninotchka. Amerikaanse speelfilm 1939. 18.20 (T) Scrutiny. Parlementaire magazine. 18.50 Political memoirs - Nigel Lawson. 19.35 Nieuws en sport. Aansl. Weerbericht. 19.50 Pole to pole. Documentaire. 20.40 Glimpses of paradise. Muzikale portret. 21.35 Have I got news for you? Nieuwsquiz. 21.05 Testament of

DUITSLAND 1

10.00 Protestantse kerkdienst. 11.00 Heute. 11.03 Umschau. 11.25 (S) ARD-Wunschkonzert. 12.55 Persoverzicht. 13.00 Heute. 13.05 Europamagazin. 13.30 Das Ohnsorg-Theater. Filmportret Hamburgse volktheater. 14.15 Der Bürgermeisterstuhl. Toneelstuk van Adolf Wöderich. 15.45 Ersten. 16.00 Reclame. 19.58 Programma-overzicht. 20.00 (T) Tagesschau. 20.15 (S) Musikantenstadt. Folkloristisch amusementsprogramma. 21.59 Tagesthemen-Telegramm. 22.00 (S) Lotto-trekking. 22.05 Tagesthemen. 22.25 (T) Das Wort zum Sonntag. 22.30 Charles Bronson-cyclus. Der aus dem Regen kam, Frans-Italiaanse speelfilm uit 1989. 00.25 Tagesschau. 00.30 Die Affäre Aldo Moro. Italiaanse speelfilm uit 1986. 02.25 Zuschauen - Entspannen - Nachdenken.

DUITSLAND 2

13.30 (ZW) Die merkwürdigen Abenteuer des Mr. Topper. Amerikaanse speelfilm uit 1941. 14.55 Astrid Lindgrén erzählt. Michel aus Lunneberg. Jeugdserie. 15.15 Mumin. Tekkenfilmserie. 15.40 Reiselust. Toeristisch magazine. 16.15 Klassentreffen. Vandaag. Beate Wedekind. 16.58 Programma-overzicht. 17.00 Heute. 17.05 Länderspiegel. Actueel magazine. 17.40 Eine feste Burg ist unser Gott. Portret van de reformatie. 18.00 Die fliegenden Ärzte, Australische serie. (Ca.18.20 Reclame). Aansl. Programma-overzicht. 19.00 Heute. 19.20 Freunde fürs Leben. Serie. (Ca.19.45 Reclame) 20.15 Eine phantastische Nacht. Komedie van Jerome Chodorov. 21.35 Heute-journal. 21.50 Das aktuelle SportStudio. Sportmagazine. Aansl. Gewinnumlagen vom Wochenende. 22.10 (ZW) Der Kommissar. Misdaadserie. 10.00 Heute. 00.15 (00) Im Zeichen der Vier. Engelse speelfilm uit 1983. 01.50 Einde.

DUITSLAND 3

10.00 This week. Weekjournaal in het Engels. 10.15 Actualités. Weekjournaal in

Veronica zendt vanavond om 21.45 uur de speelfilm 'Bay Cove' uit met onder meer Pamela Sue Martin.

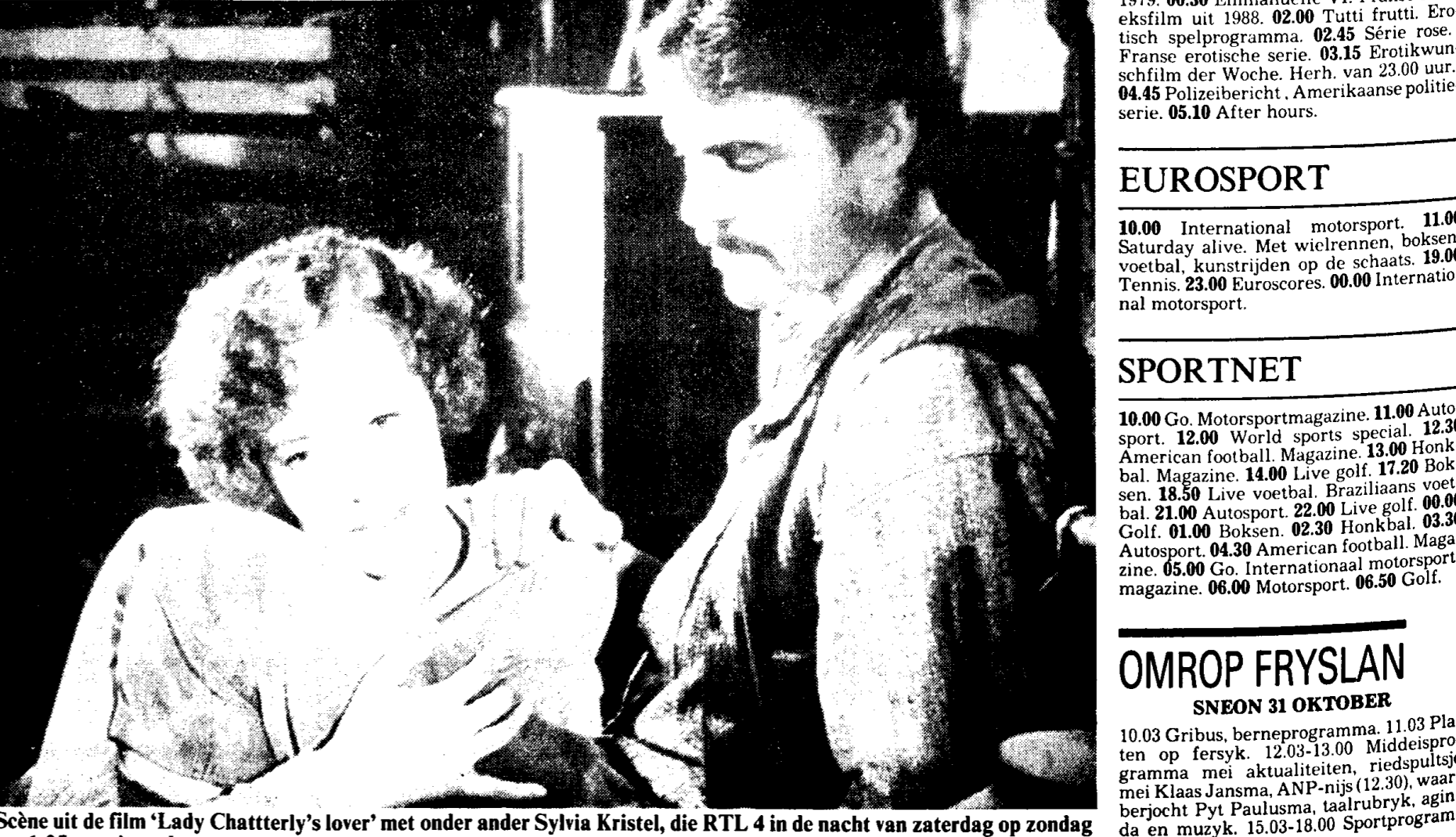
Foto Veronica

DUITSLAND 2

13.30 (ZW) Die merkwürdigen Abenteuer des Mr. Topper. Amerikaanse speelfilm uit 1941. 14.55 Astrid Lindgrén erzählt. Michel aus Lunneberg. Jeugdserie. 15.15 Mumin. Tekkenfilmserie. 15.40 Reiselust. Toeristisch magazine. 16.15 Klassentreffen. Vandaag. Beate Wedekind. 16.58 Programma-overzicht. 17.00 Heute. 17.05 Länderspiegel. Actueel magazine. 17.40 Eine feste Burg ist unser Gott. Portret van de reformatie. 18.00 Die fliegenden Ärzte, Australische serie. (Ca.18.20 Reclame). Aansl. Programma-overzicht. 19.00 Heute. 19.20 Freunde fürs Leben. Serie. (Ca.19.45 Reclame) 20.15 Eine phantastische Nacht. Komedie van Jerome Chodorov. 21.35 Heute-journal. 21.50 Das aktuelle SportStudio. Sportmagazine. Aansl. Gewinnumlagen vom Wochenende. 22.10 (ZW) Der Kommissar. Misdaadserie. 10.00 Heute. 00.15 (00) Im Zeichen der Vier. Engelse speelfilm uit 1983. 01.50 Einde.

DUITSLAND 3

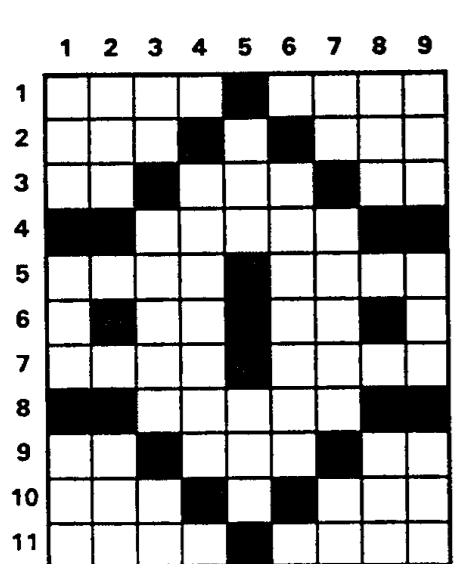
10.00 This week. Weekjournaal in het Engels. 10.15 Actualités. Weekjournaal in

Scène uit de film 'Lady Chatterley's lover' met onder ander Sylvia Kristel, die RTL 4 in de nacht van zaterdag op zondag om 1.35 uur uitzendt. Foto RTL 4

DAGPUZZEL

FRANS KRUISWOORD

Horizontaal.

1. Stuk, manier; 2. lokspijs, voertuig; 3. briefaanhef, gat in het ijs, voorzetsel; 4. zeeschildpad; 5. telwoord, melkklier; 6. luitenant, radium; 7. operaal, staat in Azië; 8. hemelbrood; 9. als voren, plomp, pers. vnw.; 10. verheugd, korenzeef; 11. vertaler, betaalmiddel.

Verticaal.

1. Speelgoed, nagerecht, kloosteroverste; 2. soort, insect; 3. rund, wandkleed, vluchtig; 4. nonsens; 5. drankgelegenheden, bovenste dakrand; 6. test; 7. keurmerk, driekroon, pers. vnw.; 8. voldoende, bitterheid; 9. roem, kippenloop, stuk.

Oplossing citaat.

Vraag, manie, ledig, zeker, radio, tuba, sterk, komma, stolp, krater, regel, België, risico, Engels. Het citaat is van Liesbeth Wittens: 'Geluk is een vlinder en niet makkelijk te vangen.'

VREEMD GELD

Table with columns for Verkoop and Aankoop, listing exchange rates for various currencies like amer. dollar, austr. dollar, canad. dollar, etc.

EUROSPORT

10.00 International motorsport. 11.00 Saturday alive. Met wielrennen, boksen, voetbal, kunstrijden op de schaats. 19.00 Tennis. 23.00 Eurocores. 00.00 Internationaal motorsport.

SPORTNET

10.00 Go. Motorsportmagazine. 11.00 Autosport. 12.00 World sports special. 12.30 American football. Magazine. 13.00 Honkbal. Magazine. 14.00 Live golf. 17.20 Boksen. 18.50 Live voetbal. Braziliëans voetbal. 21.00 Autosport. 22.00 Live golf. 00.30 Golf. 01.00 Boksen. 02.30 Honkbal. 03.30 Autosport. 04.30 American football. 06.00 Golf. 05.00 Go. Internationaal motorsportmagazine. 06.00 Motorsport. 06.50 Golf.

OMROP FRYSLAN

10.03 Gribus, berneprogramma. 11.03 Platen op fersyk. 12.03-13.00 Mideisprogramma mei aktualiteiten, riedspultje mei Klaas Jansma. ANP-nijs (12.30), waarbericht Ppy Paulusma, taalrubryk, aginda en muzyk. 15.03-18.00 Sportprogramma.

MORGEN OP TV

NEDERLAND 1

- 11.00 KRO: Eucharistieviering vanuit de Petrus Canisiuskerk te Nijmegen, in het teken van de 50e sterfdag van Titus Brandsma. Voorafgaand een herdenkingsrede, uitgesproken door premier Lubbers.

NEDERLAND 2

- 08.53 NOS: Nieuws voor doven en slechthorenden. 09.00 Einde. 11.23 Nieuws voor doven en slechthorenden.

'High spirits' is een Engelse speelfilm uit 1988 van Neil Jordan, die gaat over een Iers spookhotel. Morgenavond, Nederland 2, 19.55 uur. Foto Veronica

NEDERLAND 3

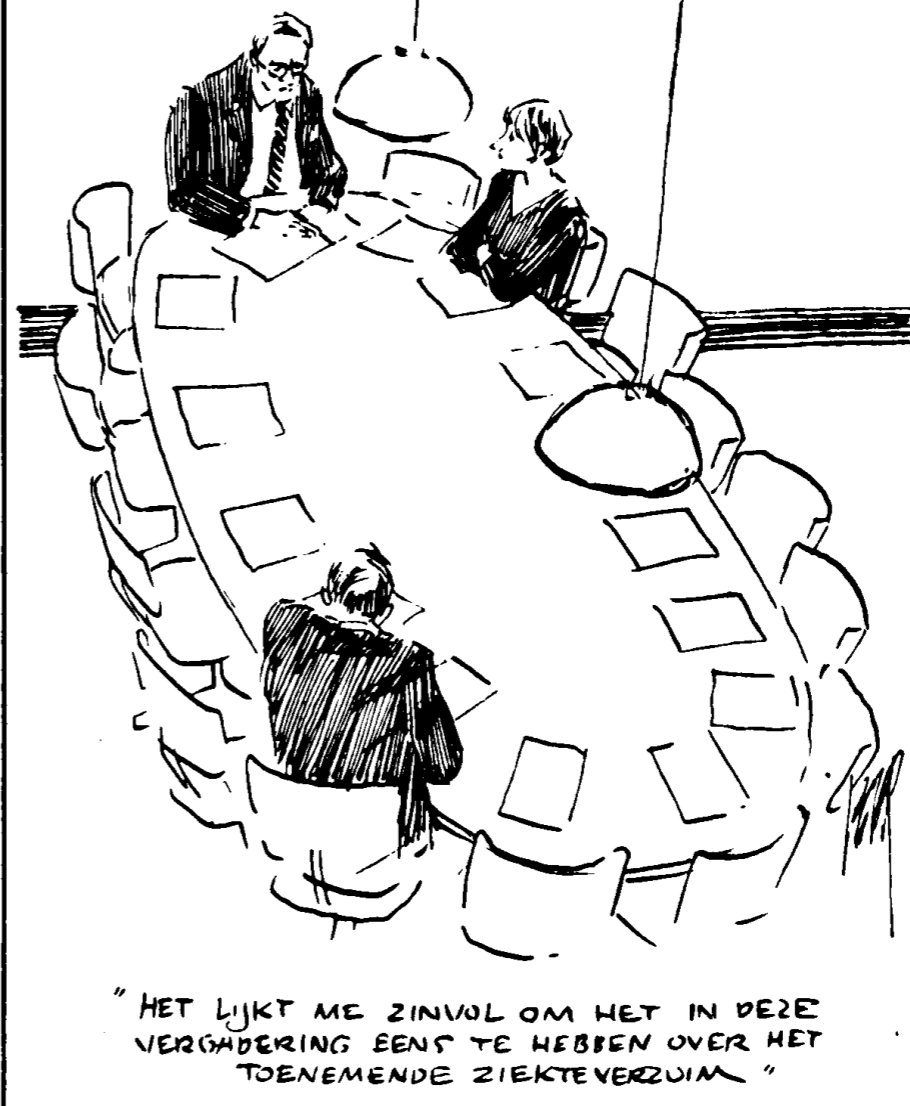
- 08.00 VPRO: Villa achterwerk? Kinderprogramma. 11.00 Reiziger in muziek, muziekprogramma gepresenteerd door Han Reiziger.

RTL 4

- 06.45 The world tomorrow. Religieus programma. 07.00 Telekids. Kinderprogramma. Met o.a. Batman, The Flintstones, Tom and Jerry en Bucky O'Hara.

HET MODERNE LEVEN

door peter van straaten

Meisterwerke. 23.40 Torjager im Abseits. Tv-film. 01.05 Tagesschau. 01.10 Zuschauen - Entspannen - Nachdenken. Novembertag. 01.15 Einde.

DUITSLAND 2

- 08.28 Programma-overzicht. 08.30 Abschied vom Märchenwald. Duitse bosen. 09.00 Zur Zeit. Magazine over kerk en samenleving. 09.15 Protestante Kerkerdienst. 10.15 Hollywood und die Indianer.

DUITSLAND 3

- 09.00 Telekolleg II. Cursus Engels. 09.30 Telekolleg aktuell. Nieuws over cursus.

RTL +

- 06.00 Li-la-la-land. Kinderprogramma.

UITGEKOZEN

Operamatinees bij NOS

De NOS heeft een uitgebreid pakket opera's op het programma staan. Vanaf morgenmiddag wordt er een van de plank gehaald, waaronder regelmatig een paar Nederlandse producties. Begonnen wordt met 'Tosca' van Puccini, in de productie met Placido Domingo, die deze zomer werd opgenomen op diverse locaties in Rome.

Verkiezingen Amerika 1

Veronica's 'Nieuwsradio' komt in verband met de presidentsverkiezingen op maandag en dinsdag vanuit Amerika. Een deel van de redactie verzorgt live de uitzending vanuit een speciaal omgebouwde radiostudio in het Mayflower-hotel in New York. Van de drie achtergronduren tussen 14.00 uur en 17.00 uur zal telkens het tweede half uur vanuit de Verenigde Staten komen.

Verkiezingen Amerika 2

De VPRO zendt morgenavond de documentaire 'Feed' van de Amerikaanse tv-makers Kevin Rafferty en James Ridgeway uit. 'Feed' toont de verkiezingsstrijd voor het Amerikaanse presidentschap en speelt zich af tegen het decor van de New Hampshire Presidential Primary. Interviews, spreekbeurten en debatten worden 'spionage-achtig' vastgelegd door een cameraploeg. Bush, Clinton en Perot komen vooral in beeld gedurende de laatste minuten voor deze rechtstreekse tv-uitzendingen. 'Feed' toont genadelees beelden van Amerikaanse politici die tijdens de schimk al luisterend nog even de strategie doornemen met bijvoorbeeld hun perschef. Of ze peuten nog even ongestoord uitgebreid in hun neus. Met andere woorden, het wordt snel duidelijk hoe deze mensen echt zijn. (Nederland 3, 21.41 uur)

Komische speelfilm

'High spirits' is een komische Amerikaanse speelfilm uit 1988, geregisseerd door Neil Jordan. Peter Plunkett is de wanhoop nabij als hij ontdekt dat zijn hotel in Ierland niet lucratief is. In een laatste opwelling besluit hij er een spookhuis van te maken om zo Amerikaanse bezoekers te lokken en die de stuipen op het lijf te jagen. Via commercials maakt hij met veel bombarie gewag van zijn spookhuis, het meest door geesten bezochte hotel ter wereld. Hij belooft zijn bezoekers veel nachtelijk geweklaag, vreemde soorte geestverschijningen en angstaanjagende schimmen. De gasten echter hebben zijn trucjes en nepgeesten al gauw door en bekommen zich niet om langzame spullen die uit hun dak gaan. Dan laat een van de gasten, Sharon haar ware identiteit zien. (Nederland 2, 19.55 uur)

Chirurgen en patiënten

In de achtjarige serie 'Chirurgenwerk' wordt vanaf morgenavond meegekeken met een aantal chirurgen bij het uitvoeren van hun vaak zeer gespecialiseerde operaties. Joop Daalmeijer praat met chirurgen en hun patiënten over de operaties die getoond worden en over de ervaringen van patiënten voor, tijdens en na deze operaties. Wat zijn de mogelijkheden en onmogelijkheden van de hedendaagse chirurgie? In deze serie, een vervolg van een reeks die Veronica vorig seizoen al op het scherm bracht, komt de chirurgie in al haar facetten aan de orde. (Nederland 2, 21.30 uur)

Dienst Titus Brandsma

Vijftig jaar geleden overleed in het concentratiekamp Dachau de Friese priester, geleerde en mysticus Titus Brandsma. De KRO zendt morgenvroeg een eucharistieviering uit in het teken van zijn sterfdag. Voorafgaand aan de viering spreekt minister-president Ruud Lubbers een herdenkingsrede uit. Wegens zijn protesten tegen de bezetters tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Brandsma in 1942 door de Duitsers gearresteerd en overleed later in Dachau. Al in 1953 werden de eerste stappen gezet om zijn zaligverklaring te bewerkstelligen - een zaligverklaring die in november 1985 door paus Johannes Paulus II werd afgekondigd. (Nederland 1, 11.00 uur)

BRTN 1

- 09.00 Samson. 10.00 Eucharistieviering. 11.00 De zevende dag. Praatcafé. 12.45 Sportmiddag. 13.15 Het schoolspookje. 14.35 Teddy bears picnic. 15.00 Mijn hart is vol muziek. 16.00 I voor iedereen. Gevarieerd magazine. 17.00 Decors. Interieurmagazine. 17.30 Merlina. Jeugdserie. 17.55 Tik tak. Animatieserie. 18.00 Journaal. 18.10 Kinderen voor Kinderen festival '92. Zangwedstrijd. 19.00 De Cosby show. comedyserie. 19.25 Mededelingen en programma-overzicht. 19.30 Journaal en Sport. 19.45 Sportweekend. 20.30 Made in Vlaanderen: Het landhuis. Tv-film. 21.30 De Pré historie. Montagetagprogramma. 22.00 IQ. Quiz. 22.30 Vandaag en Sport. 22.50 Ziggurat. Kunstmagazine. 23.30 Coda - Plasticske kunsten. De ontbijtwerken, van Juan Gris. Uit de serie 100 Meesterwerken. 23.40 Einde.

BRTN 2

- 14.00 Sport extra. Met Snooker. 23.00 Einde.

BBC 1

- 08.30 (Zw) Flight for freedom. Speelfilm. 10.10 Nieuws en weerbericht. 10.15 Start voor own religion. Religieuze serie. 10.30 This is the day. Religieuze magazine. 11.00 See Hear. 11.30 Inside English. Cursus Engels. 11.45 Italianissimo. Cursus Italiaans. 12.00 Carreering ahead. Magazine over carrière-maken. 12.30 Winning. Informatieve serie. 13.00 Advice shop. Herh. 13.30 Country file. Landbouwmagazine.

MAANDAG OP TV

NEDERLAND 1

- 15.53 NOS: Nieuws voor doven en slechthorenden. 16.00 (S) Journaal. 16.09 AVRO: (T) AVRO Service Salon. Gevarieerd middagmagazine. 17.01 KRO: Heb ik iets gemist? Terugblik op de programma's van de afgelopen week. 17.45 NCRV: Boggie, woordspel. Presentatie: Dodi Apeldoorn.

NEDERLAND 2

- 13.00 NOS: Nieuws voor doven en slechthorenden. 13.00 Einde. 16.00 (S) Journaal. 16.09 TROS: Bekijk het met, met Belke de beer. kinderserie. AfL: Een vreemde ding in het bos. Casper en zijn vrienden, tekenfilmserie. Peppi en Kokki, jeugdserie. AfL: Schatgraver. 16.59 De teenage hero turtles in Europa tekenfilmserie. 17.21 Het geheim van de smid, serie over ambachtelijke beroepen. AfL: 7 de boekbinder. 17.37 Kreativeit met kaart. 7-delige cursus. AfL: 6. Herh.

RTL 4

- 07.00 Nieuws. 07.05 Cartoon. 07.30 Nieuws.

zine. 13.55 Weekweerbericht. 14.00 Nieuws. Aansl. On the record. 15.00 (TT) Eastenders. Soapserie. Herh. 16.00 (TT) Eldorado. Serie. Herh. 16.30 (TT) Taras Bulba. Speelfilm. 18.30 Tekenfilms. 18.50 The clothes show. Modemagazine. 19.15 (TT) Weather watch. 19.25 Nieuws en weerbericht. 19.40 (TT) Songs of praise. Nederlandse dramaserie. Herh. 10.05 As the world turns. Amerikaanse serie. 10.50 Het leven gaat door. Themaprogramma. Herh. van zondag 1 november. 11.45 Radio studio live. Open window television. 12.55 Geldwijzer. Herh. 13.10 Sandra's verjaardagsshow. Amusements- en spelprogramma. Herh. 14.15 De draagmoeder. Soapserie. 14.45 The Oprah Winfrey show. Amerikaanse talkshow. Herh. 15.30 Santa Barbara. Amerikaanse soap. 16.00 Telekids. Kinderprogramma. 16.30 Prijzenslag. Spelprogramma. 17.00 5 uur show.

BRTN 1

- 14.30 King Kong. Amerikaanse speelfilm. 1933. 16.10 Einde. 16.25 Samson. 17.30 Spijkerhoek. Engelse serie. 17.55 Tik tak. Animatieserie.

NEDERLAND 3

- 08.53 NOS: Nieuws voor doven en slechthorenden. 09.00 Einde. 10.00 NOT: Nieuws, boompje, beestje. afL: 34. 10.30 Alcohol. afL: 1. 11.00 Nederlandse Antillen en Aruba. afL: 1. 11.30 Boeken voor kinderen. afL: 1. 12.00 Einde. 14.00 Youth wave radio. afL: 1. 14.30 Einde.

BRTN 1

- 07.00 Teletekst-overzicht. 07.30 BBC Breakfast news. 10.05 Kilroy. Discussieprogramma. 10.45 Ross King. Spelprogramma. 11.00 Nieuws. 11.05 Playdays. Kinderprogramma. 11.30 Good morning with Anne and Nick. 12.00 en 13.00 Nieuws. 13.15 Pebble mill. Talkshow. 13.55 Regionaal nieuws en weerbericht. 14.00 (T) Nieuws en weerbericht. 14.30 (T) Neighbours. Soapserie. 14.50 Going for

BBC 1

- 07.00 Teletekst-overzicht. 07.30 BBC Breakfast news. 10.05 Kilroy. Discussieprogramma. 10.45 Ross King. Spelprogramma. 11.00 Nieuws. 11.05 Playdays. Kinderprogramma. 11.30 Good morning with Anne and Nick. 12.00 en 13.00 Nieuws. 13.15 Pebble mill. Talkshow. 13.55 Regionaal nieuws en weerbericht. 14.00 (T) Nieuws en weerbericht. 14.30 (T) Neighbours. Soapserie. 14.50 Going for

BBC 2

- 08.30 Felix the cat. Tekenfilmserie. Herh. 08.45 Playdays. Kinderprogramma. Herh. 09.35 Animal album. Dierenmagazine. Herh. 09.45 Orville and Cuddles. Kinderserie. Herh. 09.55 Bitsa. Knutselmagazine. Herh. 10.15 The legend of Prince Valiant. Tekenfilmserie. 10.40 The wether the better. Gevarieerd kindermagazine. 11.05 Thunderscats. Tekenfilmserie. Herh. 11.30 (TT) Uncle Jack and the dark side of the moon. Jeugdserie. Herh. 11.55 Blue Peter omnibus. Kindermagazine. 12.45 The O. Zone. Muziekmagazine. 13.00 (TT) Thunderscats. Sf-poppenserie. Herh. 13.50 The invaders. Amerikaanse sf-serie. Herh. 14.40 The staggering stories of Ferdinand de Vargas. Serie verhalen. Herh. 15.00 Regionale parlementaire programma's. 15.30 Margaret. 16.10 The choice. 16.05 Rugby special. Rugby-magazine. 19.05 Travel show guides. Toeristisch magazine. 19.35 Money programme. Financieel-economisch magazine. 20.15 (TT) The living planet. Natuurfilmserie. Herh. 21.10 City of strangers. documentaire serie. 22.00 Building sights. Europe. Serie programma's. 22.10 Did you see...? 22.40 A word in your ear. Spelprogramma. 23.10 (TT) Mississippi burning. Amerikaanse speelfilm. 01.20 Einde.

DUITSLAND 1

- 08.35 Disney Club. Kindermagazine. 10.00 Das war einmal... 1955, documentaire. 10.30 Besuch bei Hans Peter Reuter. 11.00 Kopfbal. Spelprogramma. 11.30 (TT) Die Sendung mit der Maus. Kinderprogramma-overzicht. 12.45 Tagesschau. Met Wochenspiegel. 13.10 Weekoverzicht Eins Plus. 13.15 Amadeus. Klassiek muziekmagazine. 13.45 Wulf - Schon wieder bin ich ein Hund. Kinderserie. 14.10 Philipp. Kinderserie. 14.15 Die Esprinzessin. serie. 15.00 Tagesschau. 15.05 (Zw) Ein Herz spielt falsch. Speelfilm. 16.45 Heilige unserer Tage. Documentaire. 17.00 ARD-Ratgeber. Technik. Magazine. 17.30 Jeder auf seine Weise. 18.00 Tagesschau. 18.05 Wir über uns. 18.10 Sportschau. 18.40 (TT) Lindenstrasse. Serie. 19.09 Die Goldene Le. 19.10 Welpenspiel. 19.50 Sportschau-Telegramm. 19.59 Programma-overzicht. 20.00 (TT) Tagesschau. 21.15 (TT) Am Goldenen See. Speelfilm. 21.59 Tagesthem. 22.00 Kulturreport. 22.30 Tagesthem. 22.45 Latinos und Anglos. Documentaire. 23.30 Hundert

DUITSLAND 2

- 08.35 Disney Club. Kindermagazine. 10.00 Das war einmal... 1955, documentaire. 10.30 Besuch bei Hans Peter Reuter. 11.00 Kopfbal. Spelprogramma. 11.30 (TT) Die Sendung mit der Maus. Kinderprogramma-overzicht. 12.45 Tagesschau. Met Wochenspiegel. 13.10 Weekoverzicht Eins Plus. 13.15 Amadeus. Klassiek muziekmagazine. 13.45 Wulf - Schon wieder bin ich ein Hund. Kinderserie. 14.10 Philipp. Kinderserie. 14.15 Die Esprinzessin. serie. 15.00 Tagesschau. 15.05 (Zw) Ein Herz spielt falsch. Speelfilm. 16.45 Heilige unserer Tage. Documentaire. 17.00 ARD-Ratgeber. Technik. Magazine. 17.30 Jeder auf seine Weise. 18.00 Tagesschau. 18.05 Wir über uns. 18.10 Sportschau. 18.40 (TT) Lindenstrasse. Serie. 19.09 Die Goldene Le. 19.10 Welpenspiel. 19.50 Sportschau-Telegramm. 19.59 Programma-overzicht. 20.00 (TT) Tagesschau. 21.15 (TT) Am Goldenen See. Speelfilm. 21.59 Tagesthem. 22.00 Kulturreport. 22.30 Tagesthem. 22.45 Latinos und Anglos. Documentaire. 23.30 Hundert

BBC 2

- 09.00 Breakfast news. 09.15 Westminster. Parlementaire nieuws. 09.30 Collecting now. Serie over kunst. 09.50 (Zw) A week to remember. Serie oude weekjournaals 1952. 10.00 The travel show UK mini guides. Toeristische tips. 10.05 Schooltelevisie. 14.20 Pingu. Kinderserie. 14.25 Johnson and friends. Jeugdserie. 14.35 Panny's house. Tekenfilmserie. 14.40 Schooltelevisie. 15.00 Nieuws en weerbericht. Aansl. Schooltelevisie. 15.15 Regionale parlementaire programma's. 15.45 In the garden. Tuinertips. 16.00 (T) Nieuws. Aansl. (T) Songs of praise. Kerkdienst. 16.40 (Zw) A week to remember. Serie oude weekjournaals 1952. 16.50 (T) Nieuws. 17.00 Catchword. Spelprogramma. 17.30 Heirs and graces. Engelse landhuizen. 17.30

DUITSLAND 3

- 08.35 Gymnastiek im Alltag (I). 09.10 Schooltelevisie. 09.40 Telekolleg II. Cursus geschiedenis. 10.10 Schooltelevisie. 11.00 Teletekt-overzicht. 11.48 Programma-overzicht. 11.50 Die Sklavin Isaura. Soapserie. 12.15 USA - Schmelztiegel der Illusionen. Documentaire. Herh. 13.00

derbirds. Sf-poppenserie. Herh. 13.50 The invaders. Amerikaanse sf-serie. Herh. 14.40 The staggering stories of Ferdinand de Vargas. Serie verhalen. Herh. 15.00 Regionale parlementaire programma's. 15.30 Margaret. 16.10 The choice. 16.05 Rugby special. Rugby-magazine. 19.05 Travel show guides. Toeristisch magazine. 19.35 Money programme. Financieel-economisch magazine. 20.15 (TT) The living planet. Natuurfilmserie. Herh. 21.10 City of strangers. documentaire serie. 22.00 Building sights. Europe. Serie programma's. 22.10 Did you see...? 22.40 A word in your ear. Spelprogramma. 23.10 (TT) Mississippi burning. Amerikaanse speelfilm. 01.20 Einde.

DUITSLAND 1

- 08.35 Disney Club. Kindermagazine. 10.00 Das war einmal... 1955, documentaire. 10.30 Besuch bei Hans Peter Reuter. 11.00 Kopfbal. Spelprogramma. 11.30 (TT) Die Sendung mit der Maus. Kinderprogramma-overzicht. 12.45 Tagesschau. Met Wochenspiegel. 13.10 Weekoverzicht Eins Plus. 13.15 Amadeus. Klassiek muziekmagazine. 13.45 Wulf - Schon wieder bin ich ein Hund. Kinderserie. 14.10 Philipp. Kinderserie. 14.15 Die Esprinzessin. serie. 15.00 Tagesschau. 15.05 (Zw) Ein Herz spielt falsch. Speelfilm. 16.45 Heilige unserer Tage. Documentaire. 17.00 ARD-Ratgeber. Technik. Magazine. 17.30 Jeder auf seine Weise. 18.00 Tagesschau. 18.05 Wir über uns. 18.10 Sportschau. 18.40 (TT) Lindenstrasse. Serie. 19.09 Die Goldene Le. 19.10 Welpenspiel. 19.50 Sportschau-Telegramm. 19.59 Programma-overzicht. 20.00 (TT) Tagesschau. 21.15 (TT) Am Goldenen See. Speelfilm. 21.59 Tagesthem. 22.00 Kulturreport. 22.30 Tagesthem. 22.45 Latinos und Anglos. Documentaire. 23.30 Hundert

DUITSLAND 2

- 08.35 Disney Club. Kindermagazine. 10.00 Das war einmal... 1955, documentaire. 10.30 Besuch bei Hans Peter Reuter. 11.00 Kopfbal. Spelprogramma. 11.30 (TT) Die Sendung mit der Maus. Kinderprogramma-overzicht. 12.45 Tagesschau. Met Wochenspiegel. 13.10 Weekoverzicht Eins Plus. 13.15 Amadeus. Klassiek muziekmagazine. 13.45 Wulf - Schon wieder bin ich ein Hund. Kinderserie. 14.10 Philipp. Kinderserie. 14.15 Die Esprinzessin. serie. 15.00 Tagesschau. 15.05 (Zw) Ein Herz spielt falsch. Speelfilm. 16.45 Heilige unserer Tage. Documentaire. 17.00 ARD-Ratgeber. Technik. Magazine. 17.30 Jeder auf seine Weise. 18.00 Tagesschau. 18.05 Wir über uns. 18.10 Sportschau. 18.40 (TT) Lindenstrasse. Serie. 19.09 Die Goldene Le. 19.10 Welpenspiel. 19.50 Sportschau-Telegramm. 19.59 Programma-overzicht. 20.00 (TT) Tagesschau. 21.15 (TT) Am Goldenen See. Speelfilm. 21.59 Tagesthem. 22.00 Kulturreport. 22.30 Tagesthem. 22.45 Latinos und Anglos. Documentaire. 23.30 Hundert

DUITSLAND 3

- 08.35 Gymnastiek im Alltag (I). 09.10 Schooltelevisie. 09.40 Telekolleg II. Cursus geschiedenis. 10.10 Schooltelevisie. 11.00 Teletekt-overzicht. 11.48 Programma-overzicht. 11.50 Die Sklavin Isaura. Soapserie. 12.15 USA - Schmelztiegel der Illusionen. Documentaire. Herh. 13.00

DUITSLAND 3

- 08.35 Disney Club. Kindermagazine. 10.00 Das war einmal... 1955, documentaire. 10.30 Besuch bei Hans Peter Reuter. 11.00 Kopfbal. Spelprogramma. 11.30 (TT) Die Sendung mit der Maus. Kinderprogramma-overzicht. 12.45 Tagesschau. Met Wochenspiegel. 13.10 Weekoverzicht Eins Plus. 13.15 Amadeus. Klassiek muziekmagazine. 13.45 Wulf - Schon wieder bin ich ein Hund. Kinderserie. 14.10 Philipp. Kinderserie. 14.15 Die Esprinzessin. serie. 15.00 Tagesschau. 15.05 (Zw) Ein Herz spielt falsch. Speelfilm. 16.45 Heilige unserer Tage. Documentaire. 17.00 ARD-Ratgeber. Technik. Magazine. 17.30 Jeder auf seine Weise. 18.00 Tagesschau. 18.05 Wir über uns. 18.10 Sportschau. 18.40 (TT) Lindenstrasse. Serie. 19.09 Die Goldene Le. 19.10 Welpenspiel. 19.50 Sportschau-Telegramm. 19.59 Programma-overzicht. 20.00 (TT) Tagesschau. 21.15 (TT) Am Goldenen See. Speelfilm. 21.59 Tagesthem. 22.00 Kulturreport. 22.30 Tagesthem. 22.45 Latinos und Anglos. Documentaire. 23.30 Hundert

RTL +

- 06.00 Li-la-la-land. Kinderprogramma.

DUITSLAND 3

- 08.35 Disney Club. Kindermagazine. 10.00 Das war einmal... 1955, documentaire. 10.30 Besuch bei Hans Peter Reuter. 11.00 Kopfbal. Spelprogramma. 11.30 (TT) Die Sendung mit der Maus. Kinderprogramma-overzicht. 12.45 Tagesschau. Met Wochenspiegel. 13.10 Weekoverzicht Eins Plus. 13.15 Amadeus. Klassiek muziekmagazine. 13.45 Wulf - Schon wieder bin ich ein Hund. Kinderserie. 14.10 Philipp. Kinderserie. 14.15 Die Esprinzessin. serie. 15.00 Tagesschau. 15.05 (Zw) Ein Herz spielt falsch. Speelfilm. 16.45 Heilige unserer Tage. Documentaire. 17.00 ARD-Ratgeber. Technik. Magazine. 17.30 Jeder auf seine Weise. 18.00 Tagesschau. 18.05 Wir über uns. 18.10 Sportschau. 18.40 (TT) Lindenstrasse. Serie. 19.09 Die Goldene Le. 19.10 Welpenspiel. 19.50 Sportschau-Telegramm. 19.59 Programma-overzicht. 20.00 (TT) Tagesschau. 21.15 (TT) Am Goldenen See. Speelfilm. 21.59 Tagesthem. 22.00 Kulturreport. 22.30 Tagesthem. 22.45 Latinos und Anglos. Documentaire. 23.30 Hundert

RTL +

- 06.00 Li-la-la-land. Kinderprogramma.

DUITSLAND 3

- 08.35 Gymnastiek im Alltag (I). 09.10 Schooltelevisie. 09.40 Telekolleg II. Cursus geschiedenis. 10.10 Schooltelevisie. 11.00 Teletekt-overzicht. 11.48 Programma-overzicht. 11.50 Die Sklavin Isaura. Soapserie. 12.15 USA - Schmelztiegel der Illusionen. Documentaire. Herh. 13.00

Drie eeuwen zeemansleed in kaart

De wrakkenkaarten van Frans Schot zijn prachtig getekend, gedetailleerd en fraai getint in twee kleuren. Maar de eerste reactie van het publiek bestaat stevast uit verbazing over de grote hoeveelheid wrakken. „Ze vinden het belachelijk veel”, zegt Schot. Vol ongelof glijden de ogen langs de wrakken, het zijn er tientallen, honderden. De zeebodem boven Vlieland, Terschelling en Ameland ligt ermee bezaaid. En langzaam beseft de kijker dat achter elk getekend wrak een tragedie schuilt. Schot bracht drie eeuwen zeemansleed in kaart.

Is een onvolledige ribbenkast steken de houten spanten uit het zand. De zee heeft rondom zand weggespoeld. In de sleuven staat zeewater. De lucht is bespikkeld met zware wolken en in de verte bruist de branding. Het kaartje met deze afbeelding vermeldt bijna aandoenlijk: „Scheepswrakje bij Paal 20”. Met de vriendelijke groeten van Terschelling.

Wrakken horen bij de Waddeneilanden. Schamele resten steken op het strand zo vertrouwd omhoog dat het wel versleten rijdsammetjes lijken. De onoplettende strandwandelaar loopt ze zo voorbij. Nog steeds geeft de zee af en toe terug, als het haar belieft, wat ze eens zo wreed nam. In januari van dit jaar bijvoorbeeld, spoelde op het Ameland Noordzeestrand een fors, houten scheepswrak aan.

Met zulke historische cadeautjes houdt de zee zelf het mysterie levend dat nog kleefte aan de voorbije zeevaart van zeil- en stoomschepen. Ervaren zeelieden snijdt het door de ziel. Eilanders zijn er mee opgegroeid. En het krijgt zelfs de landrot in zijn greep, als die maar een greintje gevoel heeft voor de zeevaart.

Met de wrakkenkaarten van Frans Schot schiet het mysterie weer vol vuur. De kaarten zijn gemaakt voor landrotten, voor mijneraars en hunkeraars. In museum Het Behouden Huys op Terschelling gaan ze sinds 1987 vlot van de hand. Schot maakte in dat jaar zijn eerste wrakkenkaart. Het idee kwam van de leden van het Terschellinger duikteam Ecuador (genoemd naar een Zweeds schip dat in 1956 voor de Terschellinger kust verging) vertelt Schot.

Rotsen

De duikers zagen tijdens een bezoek aan de Britse Scilly-eilanden hoe belust het publiek was op wrakkenkaarten. Ze namen een exemplaar mee en lieten het zien aan Schot. Of hij ook niet zo'n kaart van Terschelling kon tekenen. De duikers wisten dat het tekenwerk bij

Schot in goede handen was. De geboren Zwollenaar studeerde aan de kunstacademie in Arnhem af op grafische technieken, waaronder illustratief tekenen.

Museum Het Behouden Huys kon zijn aquarellen en reclamewerk goed gebruiken en nu werkt hij er als assistent-beheerder. In drie weken had hij een kaart klaar. Tijd genoeg, zegt Schot. Voor het tekenwerk heeft hij geen lange winters of vakanties nodig. „Ik woon nu zestien jaar op het eiland en ik heb het gevoel dat ik zestien jaar op vakantie ben.”

Met de wrakkenkaart van de Isles of Scilly ging een nieuwe wereld voor Schot open. Wat de rotsen zijn voor de Isles of Scilly, zijn de zandbanken en de stroomgaten voor de Waddeneilanden. Schot dook in de wrakkenregister van Rijkswaterstaat, haalde gegevens bij het duikteam Ecuador. Hij stond versteld van wat dat aan wrakken opleverde. Alleen voor Terschelling al 130. „Wat een drama's hebben zich hier afgespeeld. Als je de werkelijke hoeveelheid wrakken zou willen aangeven, zou je ze niet eens allemaal kunnen tekenen. Dan zou je het op stipjes moeten houden.”

Schot tekende de schepen aan de hand van de typekenmerken zoals die geregistreerd zijn in het wrakkenregister. Dit computerprogramma van Rijkswaterstaat bestaat sinds 1987. Het bevat tienduizend gelokaliseerde en geïdentificeerde wrakken in de Nederlandse havens en kustwateren. Simpele vermeldingen als 'fregat' of 'bark' zette Schot op de tekentafel om in het juiste aantal masten, zeilvoering en scheepstype. „Ik heb geprobeerd de typen zo dicht mogelijk te benaderen”.

Bij Ameland waren het er zoveel dat Schot zich vaker moest beperken tot de namen van de verongelukte schepen en de data. Voor fraaie tekeningetjes was dan geen plaats meer, bij voorbeeld dicht bij het Noordzeestrand op de westpunt bij het stroomgat naast Terschelling.

Maar waar is de Panagathos? Het schip dat, zo heugen zich veel Amelanders, op 28 oktober 1965 boven het westelijke puntje van Ameland verging op het Bornrif. Schot krabte zich op het hoofd. Die staat er inderdaad niet op. Hij begrijpt nog steeds niet hoe dat wrak hem ontglipt is. Een verklaring kan zijn dat het wrak ver westelijk ligt, bijna boven de oostpunt van Terschelling.

Pittig accent

De rest van de kaart maakt weer veel goed. Het werd de mooiste in de reeks. Kwistiger dan op de kaarten van Terschelling en Vlieland werkt Schot met wit in de bruinige steunkleur. Het levert een pittig accent op. In de Noordzee spettert een briesende zeedraak. Het fantasie-monster komt op alle drie kaarten voor, maar de woeste Amelanderversie steekt de anderen proportioneel naar de kroon.

Schot koos de verfraaiingen naar het voorbeeld van oude kaarten uit de tijd van Willem Barentsz. In de zestiende en zeventiende eeuw was het gebruikelijk om kaarten te verfraaien met robuuste kompasrozen, een zeemeermin en exotische onderwatertafereelen met veel zeewier en kwieke visjes.

De rijke duikershistorie van Terschelling is in de kaart verbeeld met een duiker in een oud model

duikerpak. Zo werden ze ook gebruikt bij vroege verkenningen van het wrak van het goudschip Lutine (bij Terschelling vergaan op 9 oktober 1877). De duiker heeft een houten kist (met het Lutinegoud?) onder handbereik. In zijn hand houdt hij een zogenaamde baardmankruik uit de zestiende of zeventiende eeuw. Met wijn misschien?

Wijnvaten

Terschellingers weten alles van wijn. Die deskundigheid hebben ze niet alleen van de cranberries. In 1920 spoelde een onvoorstelbare hoeveelheid wijnvaten aan over de volle lengte van het strand, in totaal zo'n 20.000 vaten landwijn en rode en witte port. De lading kwam uit de West Aleta, die op de Noorder Gronden verging en in tweeën brak.

Vrijwel de complete bevolking ging dorstig op jacht naar de vaten. Opgetogen jutters richtten op het strand een uitbundig bacchanaal aan, waarbij ze het gebruik van schoen en klomp niet schuwden. Kelders, schuren en bergruimten werden volgestouwd. Tot in Harlingen ontstonden drankwinkels die de West Aleta-wijn met een eigen etiket verkochten. De aangespoelde lading geldt nog steeds als een van de meest legendarische vondsten.

In het museum op Terschelling is met een jutterstentoonstelling ingericht. De wrakkenkaart van Schot hangt aan de muur, als een historische gids. De West Aleta is rood aangestreept, evenals het Griekse vrachtschip Thasos, vergaan in 1895. Al bijna een eeuw lang spoelen daaruit nog delen van de stukgoedlading aan, voornamelijk stenen smeltkroezen.

In totaal honderddertig wrakken tekende Frans Schot van Terschelling in op de wrakkenkaart van zijn eiland. Rechtsboven het rampschip Wilhelmsburg, waarmee bijna driehonderd opvarenden verongelukten.

Tekenaar en museummedewerker Frans Schot op zijn werkkamer: „Je krijgt wel respect voor zeelieden”.

bezaaid met lijken. Volgens krantenverslagen 'karrevrachten vol'. Het pad dat de lijkenwagens door de duinen volgden naar het dorpskerkhof van Hoorn, heet in de volksmond nog steeds 'liikwei'. In de zuidoosthoek van dit kerkhof markeert een eenvoudige grafsteen de plaats waar Kross begraven ligt.

Vlieland

Lugubere verhalen kenmerken ook de wrakkenhistorie van Vlieland. De kaart oogt wat fletser door een gering contrast, maar de rampschepen zijn soms groot uitgevoerd en ze eisen meteen alle aandacht op. Bij de Vliehors, in de zuidwesthoek, ligt het stoomschip Oakford, vergaan in 1934. De situatie is niet eens zo alarmerend, al ligt de achtersteven onder water. Dat vond de bemanning ook, want ze stuurde de reddingboot onverrichter zake terug.

Vlieland Dirk Bruin, kenner van de eilanders historie, beschrijft het drama dat zich daarna voltrok: „De storm haalde 's nachts nog verder aan en de bemanning besloot op eigen gelegenheid van boord te gaan. Dat ging helemaal mis, want hun boot sloeg om. Toen Vlielanders 's ochtends op de Hors kwamen, vonden ze daar de eerste lijken. Twaalf man verdronken. Het vreemde was dat het schip hoog en droog stond. De kachel brandde en er stond eten op het vuur! Niets aan de hand. Ze hadden gewoon aan boord kunnen blijven.”

Als het in de tijd van de zeilvaart flink stormde, lag het strand van Vlieland bezaaid met gestrande schepen. Herhaaldelijk spoelden lijken aan, van overboord geslagen zeelieden. Kunstenaars Betsy Berg, van Noorse afkomst, had een opvallende belangstelling voor de wrakken en drenkelingen. Op een dag, toen weer een lijk was aangespoeld, toog ze met de schildersezel naar het strand om het gezwollen, aangetaste lichaam in beeld te brengen. De burgemeester vond dit zo smakeloos dat hij haar verder werken bij het lijk verbood. Het schilderij kwam toch af: ze vond een eilanders berid om - met een kussen onder de treul als gezwollen buik - voor dood te liggen.

De West Aleta trok ook haar wijnspeer over Vlieland, de Zweedse Malmö Hus staat bekend als het luciferschip, want bij het lossen van de lading lucifers bleef heel wat in het eiland achter. Jarenlang is bij de Hors De Margaretha te zien geweest, al kent Vlieland niet een monumentaal wrak als bakken in zee van het kaliber Oka 18 op Terschelling, of de Panagathos boven Ameland. Af en toe komt bij laag laag water een houten scheepswrakje bloot. De Virgo, in de beruchte februari storm van 1953 hoog op de Vliehors geworpen (het scheelde weinig of het schip was in het Wad beland), ontbreekt op de kaart. Het stalen gevaarte trok veel bekijks, maar hij werd uitgegraven en vlot getrokken en verloor daarmee de wrak-status.

Schot heeft de slag te pakken. Hij wil de kaartreeks van de Waddeneilanden vol maken en is inmiddels begonnen gegevens te verzamelen over Schiermonnikoog. Het publiek is dol op de kaarten, zo bewijzen de verkoopcijfers. Van de Terschellinger kaart zijn sinds 1987 al 2000 verkocht. De eerste druk verscheen op kleiner formaat in 1000 exemplaren. De kaart is inmiddels aan de derde druk toe, maar dan op groter formaat. De eerste partij van 500 kaarten van Vlieland (de oplage is 1500) gingen sinds het vorige seizoen vlot weg. Nu nog verkoopt het museum gemiddeld een kaart per dag. De Ameland kaart (oplage 2000) is dit seizoen voor het eerst verkocht. Er gingen 400 van de hand. De kaarten zijn alleen bij musea te koop.

Lijken

De overlevenden sprongen overboord of klommen op de voorsteven, tot op de boegspriet. Onder hen was kapitein Kross. Maar aan de zee viel niet te ontkomen. Het water beukte ook deze laatste vluchtplaats aan splinters. De volgende ochtend troffen jutters de verzwaakte en gewonde overlevenden aan tussen de wrakstukken op het strand: het waren er maar zeventien. De kapitein hoorde daar niet bij. Zijn lichaam spoelde later aan met een kogelgat in het hoofd, zo wil de overlevering.

Nog dagen lang lag het strand

TIM KANSIL: 'PROVINCIES MOEDIG VOORWAARTS'

De kerkprovincie wordt bedankt

Beeld van een hoogtepunt in het Friese Samen-op-Wegproces: de eerste 'combi-synode' in Leeuwarden in september 1991.

Het zal, zeker in kerkelijk Friesland, niet het minst besproken onderdeel worden van de onlangs gepresenteerde kerkerode van de Verenigde Reformatorische Kerk: de opwaardering van de classes (regionale kerkvergaderingen) tot het 'scharnierpunt' tussen gemeentes en synode - zeg maar grondvlak en top -, en de 'grote verdwijning' van de provinciale bestuurslaag. Voor de hervormden zijn dat de PKV's en voor de gereformeerden de particuliere synodes.

Voor de PKV's, die ieder een eigen bureau hebben, komt dit wel het hardst aan. Overigens gaan de gereformeerden in Friesland nu ook, niet in de laatste plaats als reactie op het concept kerkerode, onderzoeken in hoeverre een eigen bureau die provinciale bestuurslaag kan versterken. De betrokken hervormde en gereformeerde organen in Friesland hebben het bewuste plan radicaal als 'onzelig' van de hand gewezen.

Gevraagd om commentaar op de plannen schetst Kansil twee ontwikkelingen die hij nu bijna tien jaar als secretaris van de PKV van dichtbij heeft meegemaakt: de lotgevallen van de PKV's en de voortgang van het Samen-op-Wegproces. Eerst dat laatste: Samen op Weg (SoW). In 1984 werd in Friesland een SoW-commissie in het leven geroepen die onder meer de druk op de ketel moest houden op de klassieke herindeling - nodig om de hervormde en gereformeerde kerkgrenzen gelijk te trekken - waartoe in 1977 al een aanzet was gegeven.

Spoorboekje

In 1985 lag het eerste rapport er: met het oog op een werkbaar aantal gemeentes moeten er tien classes komen, zo luidde het advies. Dat betekende dat de hervormden er vijf bij zouden krijgen, terwijl er voor de gereformeerden niets veranderde. Maar in 1986 kwam er een schets van de landelijke SoW-commissie, waarin Friesland zeven classes werd toebedeeld. Bezwaren van Friese zijde hielpen uiteindelijk niet. "De samenstelling van de synode (niet te veel afgevaardigden), was belangrijker dan het functioneren van de classes", stelt Kansil vast. Die zeven classes komen nu eindelijk, langzaam maar zeker, op gang. Intussen ging het Friese SoW-proces tussen PKV en de twee particuliere synodes door. Er werd commentaar gegeven op de landelijke SoW-schets van prof. dr. Gijs Dingemans (de voorloper van het huidige concept-kerkerode), maar in de tweede editie in 1988, "zagen we dat met de reacties niets had gedaan." Gezamenlijke studiedagen werden georganiseerd en 14 september 1991 was het dan zover: de eerste Friese 'combi-synode'. Er werd een 'spoorboekje' voor de nabije toekomst aanvaard, waarbij de hervormden later in hun beleidsplan voorzichtig streefdata plaatsten: één beleidsplan en één serviceaanbod aan de gemeenten ('96) en een echt gemeenschappelijk provinciaal apparaat ('2000). En dan is er, een jaar later, het concept voor de SoW-kerkerode. De classes krijgen een promotie en de provinciale bestuurslagen worden bedankt voor de gedane arbeid en

mogen gaan, constateert Kansil wrang. Teruggelukkigend kan Kansil niet anders dan opmerken dat "het land de reacties uit de provincies naast zich neergelegd heeft". Wat vooral steekt is dat "het belang van de classes wordt uitgespeeld tegenover de provinciale bestuurslaag. Als je ziet hoe ze in Friesland eerst zijn behandeld en nu als het hoogste goed worden geprezen... De classis is blijkbaar niet zo belangrijk als de synode wil. Echter, boven alles prevaleert de generale synode." Logisch dringt zich dan ook volgens Kansil de vraag op wat de adviesronde voor de kerken, die nu rond het concept-kerkerode is ingegaan, eigenlijk voor gewicht heeft. "Betekent 'horen' ook luisteren?", vraagt hij zich af.

Toelichting

En verder: "De passage over het aantal dienstcentra, die in plaats van de provincies moeten komen, staat overigens niet in de kerkerode zelf, maar in een toelichting waarin de werkgroep kerkerode voor haar beurt spreekt", aldus Kansil, die zich afvraagt wie nu eigenlijk de gesprekspartner van de PKV is: de gezamenlijke synodebesturen of de hervormde synodebestuurslaag, de raad van SoW-deskundigen misschien, of wellicht de werkgroep die de kerkerode heeft opgesteld. Of zou het de hervormde centrale beleidsstaf zijn, of mogelijk het organisatiebureau KMC (in de arm genomen voor de landelijke reorganisatie van de hervormde kerk en voor de fusie van de drie kerken)? Oftewel: waar liggen welke bevoegdheden?

Tja, en dan is er nog 'een heel ander verhaal': de positie van de PKV's in de Hervormde Kerk. De discussie over de PKV's is niet van vandaag of morgen, al in 1983 lag er een voorstel om de provinciale laag af te schaffen. "We moesten regelmatig ons werk verdedigen, dat was slecht, het ging allemaal ten koste van dat werk." Maar in 1986 was de synode heel duidelijk: de PKV heeft een scharnierfunctie. Kansil: "Dat was natuurlijk een heel rijk moment voor de provincies. Wij dachten: we kunnen weer aan het werk. Nee hoor..." De bezuinigingsronde van de kaasschaafmethode werd in gang gezet. Ieder jaar moesten de PKV's weer wat inleveren. "We zijn nu wel zo'n beetje uitgezuigd, of er zouden mensen moeten verdwijnen. Maar de synode heeft besloten dat er geen gedwongen ontslagen zullen komen. Dan krijg je dus een vacature-stop en heel vervelende persoonlijke problemen, zo van: als ik in de fut ga is mijn baan er niet meer, zal ik dus maar wat langer..." Een jaar geleden barstte de bom: de PKV's besloten het jaarlijkse overleg met het synodebestuur op te zeggen.

Radenrepubliek

"Wij zeiden: kom nu eindelijk eens met een beleid (zelfde vraag als die van de Friese kerkerode). Zij zeiden: maar het is zo moeilijk om een samenhang aan te brengen in die 'radenrepubliek' (bijnaam voor de tientallen landelijke organen van bijstand die de Hervormde Kerk kent). Wij zeiden: stel prioriteiten,

zij gaven weer hetzelfde antwoord. Wij zeiden: kies tussen het landelijke en provinciale werk. Zij zeiden: wij kunnen geen keuze maken." In de loop van dit jaar vonden een paar gesprekken plaats die de patstelling moesten doorbreken. Daarbij sprak het synodebestuur in eerste instantie de 'onopgeefbaarheid' van de provincies uit.

Begin deze maand begon het synodebestuur "al te glijden, werd er bij die onopgeefbaarheid een slag om de arm gehouden", aldus Kansil, die meldt dat het overleg nog volop voortduurt maar nu van synodewege in een "soort opgejaagde besluitvorming" terecht dreigt te komen. Overigens heeft Kansil liefst ook zo snel mogelijk duidelijkheid. "Er is rust nodig voor je personeel. Intern zeg ik: jongens, laten we elkaar tot eind 1995 (dan zou de kerkerode van kracht kunnen worden) niet gaan zitten opjagen, het gaat nu om een goed produkt. Dat kan ik geen tweede keer meer zeggen, dan zouden ze me uitlachen en terecht", grimlacht Kansil. Het synodebestuur heeft de relatie met de PKV's de afgelopen tien jaar niet creatief weten te gebruiken, vindt hij, maar intussen heeft het moderamen "de PKV wel gebruikt als buffer voor zijn bureaucratische regelgeving. In de nieuwe kerkerode wordt niet de wetgever van deze regelgeving gestraft, maar de uitvoerder. Deze moet verdwijnen." Kansil: "Een schoolvoorbeeld van bureaucratie: wij moeten de ringindeling (zo'n tien hervormde gemeenten vormen samen een ring) onmiddellijk rondmaken omdat het jaarboek 1993 anders niet kan worden samengesteld. Terwijl wij eerst met de nieuwe classes die nog op gang moeten komen, willen overleggen omdat we ook niet weten wat de gereformeerden (die geen ringen kennen) gaan doen."

Schipper

Het moderamen bezint zich op zijn leidende rol als schipper die de Hervormde Kerk de Verenigde Reformatorische Kerk in moet loodsen, maar is onduidelijk over de inzet voor de hele vloot (behoud van negen kerkerodes) en laat de onrust onder de bemanning voortbestaan (onduidelijk personeelsbeleid), verzucht Kansil. "Ontdoet de synode van de Hervormde Kerk zich via het Samen-op-Wegproces van een kritische doch loyale bestuurslaag?", vraagt men zich in provinciale kring af. Wat steekt is het voorstel, gedaan op de onlangs gehouden trio-synode, om de provincies in de toekomst geen beleid te laten maken. "Dat slaat alles. Wij werken al tien jaar met geïntegreerde beleidsplannen, maar de

Tim Kansil: "Als je ziet hoe de classes in Friesland eerst zijn behandeld en nu als het hoogste goed worden geprezen... De classis is blijkbaar niet zo belangrijk als de synode wil."

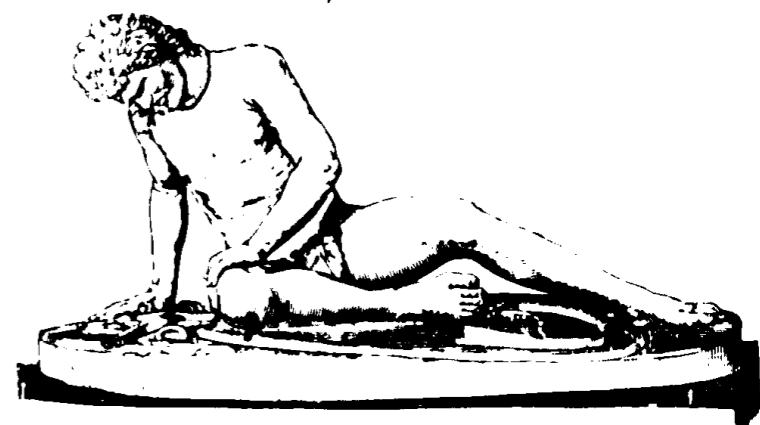
Foto's LC

praktijk in diezelfde tijd voorspelt niet veel goeds voor het maken van beleid op landelijk niveau." De stelling dat de kerk zich de luxe van de provinciale bestuurslaag niet meer kan veroorloven, pareert Kansil dan ook met de vraag of de landelijke laag er dan niet beter aan kan geloven. "Vanuit het grondvlak gezien, is dat een luxe", aldus Kansil, die verwijst naar de alom geconstateerde kloof tussen top en basis.

En wat nu? "Moedig voorwaarts", roept Kansil. "In Friesland gaan we gewoon door met het Samen-op-Wegproces, zoals dat in 1984 gestart is. In 1995 zal wel blijken of het spoor met de dan aangenomen nieuwe kerkerode." En de PKV moet samen met classes de kerkprovincie besturen en de gemeenten ondersteunen, zoals haar taak is. "De bureaucratische regelgeving zullen we voor uitvoering terug moeten sturen naar Leidschendam." Kansil zegt dat van hem een 'trouwe en loyale opstelling' verwacht mag worden. "Zolang je inspraak hebt, moet je je mond open doen, maar als het doek is gevallen, is het gevallen. Stel nou dat straks deze kerkerode wordt aangenomen, dan moet je er samen je schouders onder zetten en niet in een hoekje gaan zitten kniezen. Ben je het er niet mee eens, dan moet je opstappen."

Ouderwets hervormd

Wat hij nu heel graag wil is dat de interne 'stammenoerlog' over de bezuinigingen na het besluit van de synode hierover, volgende maand, wordt beëindigd. "Het is nu tijd voor de provincies om samen met de landelijke raden zich te bezinnen op wat zij in het hervormde erfgoed onopgeefbaar achten voor de fusie van de drie kerken. "Samen creatief-zijn, samen de rijn sluiten, gewoon ouderwets hervormd. Want, juist de wisselwerking tussen die organen van bijstand en de ambtelijke vergaderingen (onder meer de PKV) bepaalt de openheid van de kerk. Het is natuurlijk ook een spel dat je samen moet spelen. Laten we proberen nog een bijdrage te leveren aan het proces. Als het nog kan: want die kerkerode is een vrij massief stuk."

Denkwijzer

Zieke en persoonlijkheid

Stel, een patiënte krijgt op een dag van haar dokter te horen dat zij aan een ernstige ziekte lijdt, bij voorbeeld kanker. Op haar vraag wat de mogelijke oorzaak is, antwoordt de dokter dat haar persoonlijkheid mogelijk ook een rol heeft gespeeld. Hoe zal het de patiënte, nadat ze de dokter eerst terecht op zijn gezicht heeft geslagen, emotioneel verdergaan? Vermoedelijk zal ze in de volgende dagen en weken talloze malen moeten worstelen met schuldgevoelens die allemaal draaien om de centrale gedachte „misschien had ik inderdaad veel eerder, of heel anders moeten...". Zulke schuldgevoelens zullen, in een periode waarin ze het sowieso niet gemakkelijk heeft, haar alleen nog maar meer depressiveren en dus haar toestand verslechteren. Ze zal het idee hebben dat ze bij de ramp die haar overkomt, ook nog eens een trap na krijgt. Niet alleen haar lichaam laat haar nu in de steek, maar ook haar dokter. Om die reden mag je een dokter die een dergelijke uitspraak op zo'n moment doet, met recht een sociale imbeciel noemen. Maar daarmee is de vraag naar de rol die persoonlijkheid kan spelen in het ontstaan en verloop van ernstige ziekten zoals kanker, reuma of hartziekten, natuurlijk nog niet zomaar afgedaan. Het probleem is alleen dat het een zeer beladen vraag is. Voor de meesten van ons geldt dat als iets - ook al is het maar voor een klein bedrag - op rekening van onze persoonlijkheid wordt geschreven, dat ervaren wordt als een moreel oordeel. We lijden vrijwel allemaal aan en onder de vergelijking: Persoonlijkheid = Eigen Schuld Dikke Bult. De impliciete veronderstelling daarbij is dat onze persoonlijkheid onze eigen schepping is, die we door middel van onze wilskracht naar believen kunnen veranderen. Als we dat niet op tijd doen, hebben we even niet goed opgelet; stom dus. Maar in wezen is dat een Amerikanistisch-optimistisch mensbeeld van de ergste soort, waar wetenschappelijk gezien op zijn zachtst gezegd geen hout van klopt. De stof waarvan onze persoonlijkheid geweven wordt, bestaat uit onze erfelijke eigenschappen - zelfs eigenschappen als verlegenheid zijn sterk erfelijk (mede bepaald - en omgevingsinvloeden, met name onze opvoedingservaringen. De invloed die we op dat weefsel met behulp van onze bewuste wil kunnen uitoefenen, is in de eerste twee decennia van ons leven uiterst klein. Maar ook op volwassen leeftijd is ons 'Ik' maar in beperkte mate baas in eigen huis. De Zwitserse psycholoog Carl Gustav Jung zei daarover ooit: "Het is heel wat gemakkelijker je huis dan je persoonlijkheid te verbouwen. Vandaar dat zoveel mensen zich vooral met het eerste bezighouden". Maar zelfs wie zich veel moeite geeft, merkt hoe weerbarstig materiaal persoonlijkheid eigenlijk wel is en hoe klein de veranderingen zijn waarmee je je vaak tevreden moet stellen.

Ik durf op grond van het beschikbare wetenschappelijke bewijsmateriaal de stelling aan dat bepaalde mensen in hun volwassenheid arriveren met een persoonlijkheid, die ze kwetsbaarder dan anderen maakt voor bepaalde ziekten. 'Kwetsbaarder' wil overigens zeggen dat persoonlijkheid maar één van de factoren is die bij het ontstaan en verloop van ziekten een rol spelen, naast bij voorbeeld erfelijke belasting, milieu (vervuiling) en voeding. Een van de manieren waarop persoonlijkheid van invloed is op ziekte en gezondheid, is gelegen in de mate waarin het bepaalt hoe we omgaan met stress, met de emotionele spanningen waarmee het leven ons onvermijdelijk opzadelt.

In de film 'Manhattan' van Woodie Allen komt een dialoog voor waarin op het verband tussen het omgaan met spanning, in dit geval boosheid, en gezondheid wordt gezinspeeld. Allen's vriendin, in de film gespeeld door Diane Keaton, vertelt hem op een bepaald moment dat ze niet alleen de relatie verbreekt, maar ook dat ze teruggaat naar haar vroegere minnaar - nota bene zijn beste vriend. Allen reageert heel gelaten, terwijl Keaton wacht op een heftige ruzie om de oplopende spanning tussen hen te ventileren. "Waarom word je niet woedend zodat we het openlijk uit kunnen vechten?". "Ik word niet kwaad, oké?" antwoordt Allen. "Ik bedoel, ik heb de neiging alles binnen te houden. Dat is een van de problemen die ik heb. Ik... ik kweek in plaats daarvan een tumor."

Het achterliggende idee dat het oppotten van spanningen een ongunstige invloed kan hebben op het functioneren van het lichaam, mogelijk tot aan het punt van kwaadaardige celvorming, is wijdverbreid. Maar is dat gewoon psychologische humbug of heeft het een wetenschappelijke basis? Het meest aanvaardbare antwoord op die vraag geeft naar mijn mening de psychologe Lydia Temoshok in haar boek 'The Type C Connection' waar ze schrijft: "Het is onzin te beweren dat het een direct verband bestaat tussen het niet uiten van boosheid en het ontwikkelen van kwaadaardige tumoren. Het is geen onzin te beweren dat een levenslange neiging om boosheid en andere negatieve emoties te onderdrukken een factor kan zijn van geleidelijke ondermijning van ons biologisch afweersysteem". Haar term voor personen met deze neiging is het C-type - dit ter onderscheid van het gespannen, ongeduldige, vaak agressieve en competitief ingestelde A-type met een veronderstelde verhoogde kans op hartinfarcten en het meer relaxte B-type. Het C-type wordt verder gekenmerkt door de neiging om conflicten zo veel mogelijk te willen sussen, door de neiging de voorrang te geven aan de wensen van anderen, door zelfopoffering en door passiviteit of lijdzaamheid. In de ogen van anderen zijn het daarom vaak buitengewoon aardige, lieve, behulpzame mensen. Een voorbeeld van een C-type is de man die regelmatig door zijn baas wordt afgebluft of vernederd. Hij is ervan overtuigd dat als hij terug zou schelden of zelfs maar iets terug zou zeggen, hij er op staande voet uitligt. Maar hij is er ook van overtuigd dat gewoen weglopen of zijn schouders ophalen als zijn baas weer tekeergaat, betekent dat hij uit de gratie is. Voor een zachtzacht man is dit een klemsituatie. Hij heeft twee alternatieven om de situatie te veranderen, maar alle twee met verachte gevolgen die hij niet aandurfte. Het enige dat hij voor zijn gevoel daarom doen kan, is stilzwijgend, eventueel met een glimlach, de zaak over zich heen laten komen. Maar onder die aardige oppervlakte, zo blijkt uit onderzoek met C-types, is er een hebehoel aan de hand. Zijn hartslag en ademhaling zijn versneld, zijn hersenen produceren een overmaat aan opiumachtige stoffen om de onopgeloste spanning te verminderen en een zeker gevoel van welbehagen te behouden. In zijn bloed circuleren stoffen die de werking van afweercellen verminderen. Wordt dit patroon chronisch, dan zijn op den duur vermoeidheid, gedeprimeerdheid en verhoogde kwetsbaarheid voor ziektes zijn lot. Maar is dat zijn schuld? Simon Carmiggelt heeft daarop in 'Vliegen Vangen' het antwoord gegeven: "Hebt u dat nou ook? Dat er een ander bij u inwoont, een persoon aan wie u eigenlijk nooit behoorlijk is voorgesteld?"

RENÉ DIEKSTRA

Symptomen: onduidelijkheid, verwarring en agressie

De driehoek Leeuwarden-Drachten-Akkrum moet een aanzienlijk natuurontwikkelingsgebied worden, zoals de Jan Durkspolder bij Oudega (Sm.). Maar het mag eigenlijk geen moeras heten.

Door Halbe Hettema
Foto Jan de Vries

De provincie Friesland en It Fryske Gea zijn heel voorzichtig. Ze zijn al een tijdje bezig met de plannen voor de Blauwe Zone. Dat is een Friese uitwerking van een koers die door minister Hans Alders van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieu is uitgezet. De bewindsman deed dat in de Vierde Nota ruimtelijke ordening extra (Vinex). Hij kwam met een aantal koersen voor het landelijk gebied. Bruin voor grondgebonden landbouw, geel voor concentratie in de landbouw, groen met een accent op de natuur en blauw voor verweving van functies. Dat alles is op een kaart ingevuld. De zonering is duidelijk: iedere plek zijn eigen kleur.

Met de nieuwe invulling voor Midden-Friesland wordt dus keurig voldaan aan de wensen van de rijksoverheid. Henk Mulder, projectleider voor de Blauwe Zone, is behoedzaam aan de slag gegaan. Hij heeft een inventarisatie gemaakt van de ideeën van alle betrokken disciplines in het gebied en heeft dat in kaart gebracht. Al die verschillende belangen moeten nu op elkaar worden afgestemd. Dat vereist zorgvuldigheid, tact, behoedzaamheid.

De bestaande situatie in het gebied werkt niet echt mee. De Blauwe Koers gaat ervan uit dat er een 'verbrede plattelandsontwikkeling' komt. Dat boeren zich als recreatie-ondernemers ontplooiën, dat ze natuur en landschap onderhouden en dat ze, als het even kan, ook nog eigenbereide kwaliteitsproducten verkopen. Die moeten dan streekgebonden zijn. Zoets als 'Earne-wâldster wei', een goddelijke drank, een delicatess.

Op het gebied van water en milieu is er ook het een en ander nodig. Grond- en oppervlaktewater moet in het gebied zo lang mogelijk worden vastgehouden. Het verfoeide, vervuilde boezemwater moet worden geverd. Natuur, recreatie, landbouw en zelfs misschien drinkwaterwinning moeten er iets mee kunnen doen. Het water moet dus schoon zijn. Dat klinkt goed voor de omgeving van de Alde Feanen. Volgens Mulder wordt daar ook hard aan gewerkt.

Veel meer moeilijkheden ziet projectleider

Mulder bij het invullen van de verbrede plattelandsontwikkeling. Tijdens een deze week in Den Bosch gehouden symposium over invulling van het landelijk gebied noemde hij als knelpunt dat het natuurbeleid in Midden-Friesland niet gericht is op terreinen die door boeren worden beheerd. Bovendien heeft de landbouw in de loop der jaren nogal wat aan diepontwatering gedaan. Hoog water is voor de boer in het plangebied geen probleem meer. Kortom: het boerenbedrijf is hier misschien wel te modern ingericht voor de voorgestelde verweving van functies. Bovendien ontbreekt de animo uit de agrarische sector.

Als het op kamperen bij de boer aankomt, zal dat in Midden-Friesland nauwelijks aanslaan. Van de kant van de recreanten is er nauwelijks vraag. Alleen langs de randen van het gebied kan van dit idee iets terecht komen.

Mulder denkt dat van de verbrede plattelandsontwikkeling in Midden-Friesland alleen maar in kleine deelgebiedjes sprake kan zijn. Hij wijst erop dat de verschillende functies nu gescheiden zijn, in plaats van verweven. Dat lijkt meer op een bruine dan op een blauwe koers. Afdwingen van de gewenste richting zit er ook niet in. „Daar is geen klimaat voor en er zijn bovendien weinig mogelijkheden”, zegt Mulder.

Als filosofie, als mogelijke ontwikkelingsrichting, wil de Friese projectleider de Blauwe Koers niet verwerpen. Hoe het moet worden uitgevoerd, is evenwel niet duidelijk. Het recent verschenen Structuurschema Groene Ruimte had daar iets aan moeten doen, maar volgens Mulder lopen de ideeën daaruit niet altijd parallel met de koersen uit de Vinex van minister Alders. Zijn grootste probleem is dat er meer over een groot moerasgebied wordt gesproken dan over verweving van functies.

Broedende kip

Voor een natuurbeheerder klinkt het vreemd, maar ook Henk Kroes, directeur van It Fryske Gea, zit met dat moeras in zijn maag. Dat heeft minder met het plan zelf dan met de presentatie ervan te maken.

Een moeras dat geen moeras mag heten. Dat staat Midden-Friesland te wachten. Er ligt voor de driehoek Leeuwarden-Akkrum-Drachten weliswaar een plan op tafel voor een aanzienlijk natuurontwikkelingsgebied, in aansluiting op de Alde Feanen, maar een moeras? Dat zegt niemand meer luidop. Wie dat wel doet, maakt zich schuldig aan het verspreiden van een gevaarlijke ziekte: moeraskoorts onder de plaatselijke bevolking. Onduidelijkheid, verwarring en agressie zijn daarvan de symptomen. 'Wat stiller, wat better', lijkt het.

Friese moeraskoorts

Het komt de Friese natuurbeschermingsvereniging slecht uit dat ze als broedende kip wordt gestoord.

De uitwerking van de Blauwe Zone, met alle mogelijkheden voor gebiedsuitbreiding van dien, kwam net in wat rustig vaarwater. En toen was daar het grote moeras. „De vele plannen die door de overheid onder verschillende namen en met verschillende invalshoeken de laatste jaren zijn gepresenteerd, veroorzaken, onduidelijkheid, verwarring en agressie”, zei Kroes in Den Bosch.

Aan een morrend publiek heeft It Fryske Gea niets. De organisatie kan niet zonder een breed draagvlak. Onrust moet worden vermeden. Kroes: „Had ons eerst in alle rust de Blauwe Zone laten uitvoeren.”

Of het nou om blauw of groen gaat: de natuurbeheerder heeft wel belang bij uitbreiding van het natte gebied. Allereerst om de ecologische hoofdstructuur duidelijk vorm te geven. Die natte as die Friesland doorsnijdt en een verbinding maakt van de Alde Feanen via de Grote Wielen naar het Lauwersmeer, is essentieel voor de levenskansen van bepaalde diersoorten. Die kunnen niet leven in alleen maar geïsoleerd gelegen reservaatjes.

Om de dieren de kans te geven te overleven, zullen de natuurgebieden ook groter moeten worden. It Fryske Gea hoeft zich er niet voor te schamen voor dat belang op te komen. De vereniging mag ook blij zijn met de Groene Ruimte. Het structuurschema stelt dat het bestaande moerascapitaal in De Lege Midden door natuurontwikkeling met een aanzienlijke oppervlakte zal worden uitgebreid.

Het schetst een toekomstbeeld, met veel meer meren, veenplassen, riet en ruigten, moerassen en petgaten. Rond de Grote Wielen wordt het terrein voor de weidevogels aanzienlijk uitgebreid. Beide gebieden krijgen een eigen waterhuishouding die niet meer wordt beïnvloed door gebiedsvreemd water van de Friese boezem. Tussen de Alde Feanen en de Grote Wielen lopen ecologische verbindingszones die ook voor recreatief gebruik zijn bedoeld.

Van recreatie heeft It Fryske Gea volgens

deze toekomstschets minder te vrezen. Er is een zonering aangebracht, waarbij het de bedoeling is dat de watersporters meer in de richting van Grou worden gedreven. Het moet Kroes en de zijnen toch als muziek in de oren klinken. De natuurbeheerder krijgt een groot moeras waarin een eigen waterbeheer kan worden gevoerd. Dat betreft zowel de kwaliteit als het peil van het water. De recreatie, toch een natuurlijke vijand van natuurbeheerders, krijgt een keurslijf aangemeten. Het visitekaartje van It Fryske Gea, de Alde Feanen, krijgt nog meer allure. Er is al voor ettelijke miljoenen aan natuurontwikkeling besteed en er komt nog veel meer bij om de kwaliteit te verbeteren. Misschien krijgt het gebied zijn krabbescheer wel terug, de 'ielstrikel', de plant die in verontreinigd water niet kan leven en daarom in de Alde Feanen jaren geleden het loodje legde.

Hooguit aan de uitvoerbaarheid van het plan kan It Fryske Gea nog twijfelen, maar de vooruitzichten zijn niet echt ongunstig. Er is geld. De Lege Midden staat als derde op een prioriteitenlijst van strategische groenprojecten en de rijksoverheid denkt aan uitvoering binnen twintig jaar. De provincie krijgt het vriendelijke doch dringende verzoek dat te regelen, met landinrichting als belangrijkste instrument.

Nadelen

En toch is Kroes er niet gerust op. De moeraskoorts onder de bevolking lijkt immers bij de procedure rond de Blauwe Zone minder hoog op te lopen. Die koers heeft echter ook zijn nadelen, weet de Gea-directeur. De verwevenheid van functies levert problemen op. Een economisch interessante combinatie van agrarische productie en natuurbeheer is in grote delen van het gebied niet mogelijk.

In dat verband wijst Kroes op de vroegere manier van werken. Op het natte land werd het gras gemaaid. Het hooi werd naar een praam gesjouwd voor transport naar de boerderij. Zoets zit er met de moderne bedrijfsvoering niet meer in. Zware trekkers en machines die afhankelijk zijn van de draagkracht van de grond, doen het

werk. Als nu het waterpeil omhoog wordt gebracht en de boeren er blijven werken, gaat het al mis zodra de zomer maar een beetje nat uitvalt.

Meer sturing

De directeur van It Fryske Gea heeft nog een probleem met de plannen: agrarische productie, recreatie, natuurbeheer en watervoorziening moeten in het gebied elk hun plek vinden. De uitwerking ligt bij provincie, gemeenten en waterschappen. Volgens Kroes zou de rijksoverheid hierbij meer moeten sturen.

Nu dat niet gebeurt, ontstaan er problemen. It Fryske Gea heeft ze al aan de lijve ondervonden. Op basis van een 25 jaar oud bestemmingsplan komt er in de Alde Feanen een recreatieproject voor driehonderd bungalows. Natuurbelangen botsen met waterschap De Wâlden over peil aanpassingen die sterk negatief voor het natuurgebied uitpakken. In beide gevallen stapte de natuurbeheerder naar de Raad van State. Met duidelijke ideeën van de rijksoverheid waren dergelijke procedures wellicht niet nodig geweest, denkt Kroes.

Als de uitbreidingsplannen voor het moeras doorgaan, is It Fryske Gea trouwens ook van de problemen met het waterschap af. Net als van de vaarrecreanten. Daar ziet de natuurbeheerder wel heil in. Volgens Kroes moet een goed samengaan van recreatie gevonden worden in uitbreiding van het natuurgebied. Dan kan er sprake zijn van zonering. De natuur houdt zijn stiltegebieden, de recreanten kunnen aan de randen terecht. En zo belandt It Fryske Gea toch bij het uitgangspunt dat van een natuurbeheerder verwacht en verlangd mag worden: een groot moeras in Midden-Friesland.

De koorts onder andere betrokkenen zal alleen nog maar toenemen. Maandmiddag is er in Leeuwarden een informatiebijeenkomst over de plannen. Over de Groene Ruimte, wel te verstaan, dus over een nieuw groot moeras. En niet over de Blauwe Koers, met verweving van functies waarbij een uitbreiding van natuurgebieden is gedacht. Dat is ook moeras, maar kennelijk toch anders.

Te koop

één kavel weiland

4,5 ha. zware zandgrond, aan de Ureterpervaart in Ureterp.
Tel. 05120-11279

te koop**WINKELRUIMTE IN HEERENVEEN
A/D GEDEMPTE MOLENWIJK**

Tot ca. 600 m².
Front 22 m.
Ook in twee gedeelten te koop.
Geschikt voor winkel- en horecadoeleinden.
Koopprijs in overleg.
Aanvaarding op korte termijn.

Voor informatie:

terpstra
bedrijfsmakelaardij

Tel. 05130-26215 / Fax 20033

Gespecialiseerd in winkels, kantoren en industrieel onroerend goed

In businesspark „Friesland“ te koop nog te bouwen kantoorpand ca. 600 m². 700 m vanaf NS-station

Te huur: MODERNE REPRESENTATIEVE KANTOOR- OF PRAKTIJKRUIMTE Centrum van Heerenveen. Ca. 115 m² beg. gr. + verdieping.

Te huur: ca. 400 m² beg. gr. + verd. KANTOORRUIMTE nabij NS-station aan de Herenwal te Heerenveen.

Te koop: BEDRIJFSPAND met kantoor en bungalow, gelegen aan vaarwater industrieterrein Noord-Heerenveen. Vloeropp. ca. 900 m². Hoogte ± 6,4 m. Halfopen loods 215 m². Hoogte ± 4,5 m. Grondopp. ca. 4500 m².

Te huur: OPSLAGRUIMTE ca. 750 m². Hoogte 6,5 m, in Heerenveen-Zuid

Te huur: WINKELRUIMTE CENTRUM HEERENVEEN. Opp. ca. 200 m². Evt. in units vanaf ± 50 m² voor speciaalzaken

terpstra
bedrijfsmakelaardij

Tel. 05130-26215 / Fax 20033

Gespecialiseerd in winkels, kantoren en industrieel onroerend goed

**JANSMA
VAN DIJK**

- Saneren van ondergrondse tanks, voor de gesaneerde tank wordt een kiwa-certificaat afgegeven (HBO/diesel)
- Grond-/grondwateronderzoek
- Bodemsaneringen

aannemersbedrijf jansma en van dijk b.v.**grond-, weg-, water- en cultuurtechnische werken**

west 26, 9285 wc buitenpost - postbus 102, 9285 zx buitenpost - tel. (05115) 1035 - fax (05115) 3643

Onder de rook van Sneek en vlakbij het Sneekmeer, is het voor jong en oud fijn wonen in Gauw

TE KOOP

Degelijk (nieuw-)gebouwde ruime vrijstaande woning met garage op ruime kavel eigen grond aan De Kamp 5 in Gauw. Terstond vrij te aanvaarden.

Vraagprijs slechts f 190.000,- k.k.

Inlichtingen bij

SYTZE HILVERDA O.G. BEMIDDELING
Kleine Dijkstraat 11, Bolsward
Tel. 05157-3561, fax 05157-2685

Bedrijfspand bouwen?

Kies dan voor een NVOB-aannemer. Dat is een betrouwbare en deskundige partner. Daar kunt u van op aan. Of het nu gaat om nieuwbouw of verbouw. Bij hem zijn uw bouwplannen in goede handen. Hij zorgt ervoor dat de bouw conform uw wensen wordt uitgevoerd.

**WAT ELKE
NEDERLANDER
MOET WETEN
OVER
AANNEMERS**

NVOB

Vraag de gratis info-brochure aan bij het NVOB onder antwoordnummer 6033, 8900 VC Leeuwarden. Zelfs een postzegel is niet nodig.

Dat staat een stuk beter

NVOB - GEWEST FRIESLAND - WESTERSINGEL 22 - 8913 CL LEEUWARDEN - 058-134449

**VEILINGEN
ONROEREND GOED**

Alle geldende voorwaarden staan vermeld op het op het notariële kantoor verkrijgbare veilingbiljet.

LUXWOUDE**Vrijstaande woning
Hegedyk 34a**

De vrijstaande woning met garage, erf en tuin te Luxwoude, Hegedyk 34a, groot 7.60 are.

**Percelen weiland
met bouwvallig
boerderijtje
Hegedyk 61**

Percelen weiland met bouwvallig boerderijtje te Gersloot, Hegedyk 61, totaal groot 4.71.90 ha.

Provisioneel : 3 november 1992

Finaal : 17 november 1992
beide dagen om 14.00 uur in
Café 't Fortun, Hegedyk 21 te
Luxwoude.

Notaris Mr. H.W. Vellinga, Hegedyk 15,
8401 BH Gorredijk, telefoon 05133-3215

LANGEZWAAG**Exekutiveveiling**

De woning met erf en tuin, Hegedyk 90 te Langezwaag, kadastraal bekend gemeente Langezwaag, sectie G nr. 419, groot 24.70 are.

Exekutie: op grond van art. 268 lid 1 Boek 3 BW

Provisioneel : 1 december 1992

om 14.00 uur in Café
"de Nieuwe Vaart", Hegedyk
16 te Langezwaag.

Aanvaarding: na betaling der koopsom en het verder verschuldigde.

Bezichtiging: op de verkoopdag vanaf 13.00 uur en verder in overleg met het notariële kantoor te Gorredijk.

Betaling: uiterlijk 15 januari 1993.

Biljetten met kaart en voorwaarden verkrijgbaar op het notariële kantoor te Gorredijk.

Op de te veilen zaak kan tot 16 november 1992 onderhands worden geboden bij een aan de notaris Mr. H.H.W. Vrieze gericht schrijven.

Notaris Mr. H.H.W. Vrieze, Hoofdstraat 3, 8401 BT Gorredijk, tel. 05133-1675, in samenwerking met Notaris Mr. R.C. Spronk, Stationsweg 30, 9471 GR Zuidlaren.

OUDEGA Sm**Woonhuis
Great Haersmawei 18**

Woonhuis met garage, schuren, erf en weiland, groot 84.70 are.
Het verkochte heeft een woonbestemming.

Provisioneel : dinsdag 3 november 1992

Finaal : dinsdag 17 november 1992
beide dagen om 14.00 uur in
It Miensker, Fabriekswei 13a
te Oudega Sm.

Betaling koopsom uiterlijk 5 weken na de gunning.

Bezichtiging op de veilingdagen een uur voor de veiling, alsmede op de zaterdagen 31 oktober, 7 en 14 november a.s. tussen 14.00 en 15.00 uur.

Klazinga & de Wolf, notarissen, Berglaan 56, 9203 EJ Drachten, tel. 05120-18325

WEIDUM**Percelen weiland**

Kavel I: perceel weiland, groot ± 2.42.80 ha., geen melkquotum.

Kavel II: perceel weiland, groot ± 1.60.11 ha., geen melkquotum.

Kavel II 's winters in gebruik als ijsbaan.

Provisioneel : woensdag 4 november 1992

Finaal : woensdag 18 november 1992
beide dagen om 14.00 uur in
het Dorpshuis te Weidum.

Notaris Mr. G.S. van der Hem, Sluytermanwei 25, 9023 AB Jorwerd (Gem. Littenserdial), telefoon 05106-441

WIJNJEUDE**Woonhuis met erf
en grond**

Woonhuis met erf en grond, Tjalling Harkewei 76, Wijnjewoude, oppervlakte 8.52 are.

Geboden : f 129.000,-

Finaal : 4 november 1992
's morgens om 11.00 uur in
"Het Koetshuis" te Hemrik.

Notaris Mr. H.W. Roemeling, Folkertsland 68, 9244 ED, Beetsterzwaag, tel. 05126-2415

DRACHTEN**Woning
Houtlaan 24**

Woning met erf en grond, gemeten op 1.53 are.

t.v.v. de Gemeente Smalingerland.

Provisioneel : woensdag 4 november 1992

Finaal : woensdag 18 november 1992
beide dagen om 14.00 uur in
zalencentrum Vreewijk,
Folgeren 14 te Drachten.

Notaris Mr. H.E. Mulder, Stationsweg 49,
9201 GH Drachten, tel. 05120-12205.

Belangstellenden zijn van harte
welkom om eens te zien hoe het gaat
op een veiling.

"INSCHRIJVINGEN"**HOGEBEINTUM****BOUWLAND
VRIJ TE AANVAARDEN**

Perceel 1:
het perceel bouwland gelegen ten zuid-
en van- en aan de Harstawei onder Ho-
gebeintum, kadastraal groot totaal
2.85.80 ha;

Perceel 2:
het perceel bouwland gelegen ten oos-
ten van- en grenzend aan perceel 1, ka-
dastraal groot 1.48.00 ha;

Beide percelen vrij van pacht, laatst in ge-
bruik bij de heer S. Wijma te Hoge-
beintum.

Op verzoek van de Fam. Ypey.

Inlevering inschrijfformulier, 13 november
1992 om 14.00 uur op de openbare zit-
ting, Nieuweweg 1 te Leeuwarden.

Inschrijving kan alleen op een speciaal
daarvoor bestemd formulier, uitsluitend
verkrijgbaar bij onderstaande notaris.
In te leveren in dichte envelop:
de enveloppen worden in het openbaar
geopend direct na inlevering;
de inschrijvers dienen daarbij aanwezig
of vertegenwoordigd te zijn.

Notaris Mr. J.K. Rademakers, Nieuwe-
weg 1, 8911 LK Leeuwarden, tel. 058-
122822, in samenwerking met Notaris
Mr. W.A.B. Pieffers, Lage Herenweg
60, 9073 GD Marrum, tel. 05181-1201

Tenzij anders vermeld zijn deze panden te
bezichtigen op de veilingdagen één uur
voor de aanvang van de veiling.

AVABOUW informatie

- BETAALBAAR BOUWEN
- MILIEUVRIENDELIJKE BOUWMETHODE
- MET NVOB KWALITEITSCERTIFICAAT
- KORTERE BOUWTIJD EN IN 1 DAG WIND- EN WATERDICHT
- BOUWT DOOR HET GEHELE LAND MET EIGEN MENSEN
- KEUZE UIT 21 VERSCHILLENDE BASISSTYPES WAARBIJ UW INBRENG JUUST DIE INDIVIDUELE LIFESTYLE GEEFT
- BOUWT OOK: KANTOREN VOOR O.A. MEDISCHE SECTOR SCHOLEN VOOR ELKE VORM VAN ONDERWIJS REKREATIE ZOALS CLUBGEBOUWEN, KANTINES EN VAKANTIEWONINGEN

AVABOUW B.V.

Nijverheidsweg 8
7440 AA Nijverdal
Tel. 05486-12061

AVAHUIS EEN VEELZIJDIG HUIS

**UNIEK WOONHUIS
MET PRAKTIJKRUIMTE**

OP KRUISING VAN VAN HARINXMAKANAAL - GREUNS - HEMPENSERVAART
Bostulp 20 (Aldân-Oost) Leeuwarden

Wegens het kiezen voor een beschutte woonvorm mogen wij namens opdrachtgever voornoemd pand te koop aanbieden. Het geheel is in landelijke architectuur gebouwd en door de ontwerper zelf bewoond.

Begane grond: Royale hal met vide en gaanderij, toilet, woonkamer, eetkamer met aanbouwkeuken en apparatuur, slaapkamer, badkamer met ligbad, bijkeuken. In het bijgebouw: praktijkruimte met pantry, dubbele garage met bergzolder

Verdieping: 2 zeer grote slaapkamers (met mogelijkheid tot opdelen), badkamer met ligbad en tweede toilet, vide

Terrein: Het geheel is gestueerd op ca. 1100 m² grond (waarvan 865 m² eigen grond) en omvat een fraai aangelegde tuin. In de tuin bevinden zich een overdekte pergola en een prieel.

Situering: Het complex is schitterend gestueerd in een perfecte woonomgeving. Vrij uitzicht over Van Harinxmakanaal en Hempenservaart op het dorpje Hempens.

Koopprijs: f 585.000,00 kosten koper.

Informatie: Voor serieuze gegadigden hebben wij een kleuren-brochure beschikbaar. Bezichtiging uitsluitend na afspraak met ons bureau.

ARCHITECTENBUREAU SYB C. ELDERING
buro voor architectuur en planontwikkeling

Kromwâl 44 8836 VH BRITSWERD tel. 05104-1819 fax. 05104-1791

Welvaart bedreiging voor konijnfok

Jaap Abma schouwt wat in Friese vakkringen 'Belgische hazzen' genoemd worden.

Hoe je in de konijnwereld verzeild raakt? Bij mij begon het in de oorlog. Ik was amper elf en zag die oorlog als een avontuur. Ik had toen geen zorgen over mijn land noch over Hare Majesteit die er uitgenaaid was", weet Jaap Abma nog. Minder romantisch is het vervolg: "Er was wel eens behoefte aan een stukje vlees in de pan en daarom hield je konijnen. Gras en wat schillen waren er altijd."

"Ik kreeg kennis aan mensen die fokten met het ras Hollander, zoals dorpsgenoot Gerrit Griepsma. Hij nam me in een verduisterde tram mee naar een club in Heerenveen. Nog in oorlogstijd organiseerden we in Joure in het Tolhuis een keuring. Jong als ik was, waren het geen uitgesproken slechte tijden voor mij. Nu de oorlog moest je meer ernst van het leven maken. Ik werd verondersteld een plaats in de maatschappij te veroveren en het konijn verdween daarmee uit mijn blikveld."

Door Luigi Bulsing
Foto Jan de Vries

Jaap Abma werd bouwkundige. Langs omwegen, want net als veel anderen was voor hem geen dagstudie weggelegd, althans niet meer dan de ambachtsschool. 'Heit' was timmerman en waarom zou dat voor Jaap ook niet mooi genoeg zijn? Hij werkte kort als scheepstimmerman bij de Jouster Helling, wat hem later als gedreven watersporter van pas kwam. Intussen leek het hem nooit verkeerd om 'een-man-met-de-boord' te worden.

Hij kreeg vlot een contract bij architectenbureau Jorritsma in Bolsward, op voorwaarde dat hij binnen veertien dagen kon typen en wekelijks de auto van de baas waste. Geknoei met water in de richting van de dienstmeid verstoortte de zakelijke relatie. In 1948 ging Abma naar architectenbureau Heldoorn in Leeuwarden. In die tijd haalde hij zijn diploma opzichter-technaar bij het PBNA.

Het waren ook op maatschappelijk gebied stichtelijke tijden: "Op de vraag of ik een snipperdag kon krijgen, werd geantwoord: 'Het is hier geen sociale instelling'. Moet je nu komen. Als iemand op vakantie gaat en je vraagt wanneer hij terugkomt, wordt gezegd 'wit ik noch net'. Ja, d'r is veel veranderd."

Destijds worstelde Jaap Abma met een angst voor werkloosheid. Omdat je bij de overheid goed zat, solliciteerde hij in 1953 bij de gemeente Haskerland, had met burgemeester Wytse Hoekstra een goed gesprek over watersport en werd aangenomen om onder de huidige burgemeester van Maastricht Philip Houben op te klimmen tot inspecteur van bouw- en woningtoezicht. In 1989, bij zijn afscheid, zat Jaap Abma zoals hij het noemde "gewoon in een schaal. Je functie heeft nu geen naam meer, maar een cijfer..."

Met Peet Zijlstra, in voetbalkringen geen onbekende, zette Abma wat nu bouw- en milieutoezicht heet op poten. Als buitendienstmedewerker werd hij een haarlommerolie, goed voor de gekste klussen waar een ander in was vastgelopen. Erg leuk soms, maar het afscheid viel Abma toch niet zwaar: "Er heerst een cultuur met weinig ruimte voor persoonlijke vrijheid. Een bureaucratie van jewelste. Dat blijkt uit het aantal parafen op adviesjes voor een plannetje dat nog geen scheet waard is. De aanvrager is al dood en begraven eer het plan er staat."

"Voor dat plannetje worden kasten vol bestemmingsplannen opengetrokken, advertenties geplaatst, adviezen geschreven, procedures gevoerd, parafen, vergaderingen, inspraak. En bezwaarschriften ingediend. Een buurman, die zich alleen met fietsen in leven houdt en verder misschien op zijn geld moet passen omdat hij niks anders heeft te doen, heeft ernstige bezwaren. Dat soort typetjes moet ik niet, stuur die maar naar Alaska, daar hebben ze de ruimte en wordt hun zicht niet belemmerd. Dat is geen democratische benadering, maar een geleide democratie, want uiteindelijk gaat het plannetje echt wel door."

In onze wereld heeft het respect voor de vakman plaats moeten maken voor de vraag, hoe de zaken er politiek gezien voor liggen. Abma:

Het konijn gaat door een dalletje. Grootste bedreiging blijkt onze welvaart. Waardering is er nog wel, maar dan betreft het steeds vaker zoiets als met die gegoede Fries welke ooit in Groningen studeerde, hikkend van nostalgie nog eens een avondje ging stappen, ver na middernacht een dame in een etalage zag en plukkend aan zijn weerbarstige vlinderdasje hoofdschuddend zei: „No, no juffrou, jo hawwe de kninen mar raar los yn 't hok net?“ Vlaamse reuzen met hangoren meende hij zich later waarderend te herinneren.

Echte konijnen en het volk om zo'n knuffelbeest heen zijn niet minder boeiend. Het is een wereld van extremen, een gebied waarop drs. Johannes uit Akkrum zich beweegt naast spoorwagarijder Ritske uit de Wouden. Voor hen die behalve van dieren ook nog van mensen houden kan een wereld opengaan door eens een paar uur te investeren in een bezoekje aan een tentoonstelling zoals de Sneker Waterpoortshow in november, in januari de Bossche Bondstentoonstelling of de twejaarlijkse Europashow, die in oktober met tegen de 20.000 beesten in Zuidlaren wordt gehouden.

Zuidelijk Nederland domineert qua aantallen in de konijnfok, de noordelijke streken brengen vaak wat meer kwaliteit en hoewel hij zelf geen konijn meer heeft, levert Joure met Jaap Abma de president van de 150 leden tellende Konijnen Keurmeesters Vereniging in ons land. Aan de hand van deze 62-jarige oud-ambtenaar hierbij een soms mild humoristische rondwandeling door de wonderde wereld van het konijn en meteen ook door die van Jaap Abma zelf. Die is niet bij de konijnen af, zeker niet, maar alledaags is ook anders.

"Te veel vakidiotie is ook niet goed, maar tegenwoordig praten mensen mee die er geen bal verstand van hebben. Ik deed m'n werk altijd graag, wil het zo weer doen. Maar ik zou ook wat kunnen beginnen met interieur-architectuur of een bureau starten om mensen door de doolhof te loodsen welke ze moeten gaan om voor een bepaalde handeling of plan een overheidsbeschikking te krijgen. Bij het lezen van de folders slaat menigeen de schrik om het hart. Voor een gat in de grond in Broek-Noord ten behoeve van een schiphuisje kun je voor een postzegel tegenwoordig de koningin laten beslissen, alleen duurt het dan wel een paar jaar. In zo'n bureau zit volgens mij brood."

'Algemene nutte'

Omdat hij de zaken graag wat aandikt, kan de indruk ontstaan dat Jaap Abma een tikkeltje verzuurd of wereldvreemd is. Niets is minder waard. Hij kan bloedserius zijn, bijvoorbeeld als het werk, vrouw Fokje ("in poerbeste"), drie dochters of kleinkinderen betreft, maar hij houdt ook van grappen en grollen. En Abma kon zich uitleven in enkele zaken 'ten algemene nutte'. Zoals 25 jaar bestuurslid Jouster Watersport, vijftien jaar bestuurslid van het protestants-christelijk onderwijs. "Je wordt dat niet omdat je zo aardig of bijbelvast bent. Daar moeten ze mij ook geen examen in afnemen. Je wordt bestuurder omdat je specifieke kwaliteiten hebt die vaak uit je werk voortkomen. Jaap Abma kon iets op papier krijgen en de zaak ook nog realiseren."

Alleen dat met die konijnen is eigenlijk toeval: "Mijn dochters wilden op een gegeven moment beesten. Bij ons kwam toen het Hollander konijntje terug in huis. Dat werd voor mij een terugkeer naar een jeugdliefhebberij en aansluiting bij de club in Sneek, waar ik ook al snel in het bestuur kwam en waarvan ik nu erelid bent. We hebben een kleine tweehonderd leden, een actieve club die al dertig jaar de Waterpoortshow organiseert die met zo'n drieduizend dieren tot de top vijf van ons land behoort. Konijnen, kippen, duiven, cavia's en kleine knagers. Of het geen nadeel is dat je dat spul nooit lang in leven houdt? Tja, het is een gegeven dat geen soort zo oud als de mens wordt."

"Je behoort trouwens te praten over kleindierteelt. Je hebt als buitenstaander weinig inzicht in wat die fokkers beweegt. Je ziet wat medailles en bekens op het dressoir of in een kast, maar je hebt geen begrip wat dat voor die mensen

inhoudt. De konijnfokkerij begon een eeuw geleden. Zo van 'moet je de mijne zien, hoe mooi die is'. Je kunt de fokkers in drie groepen splitsen: de dierenliefhebbers, de veredelaars en de gezelligheidssporters die het gaat om de sociale contacten. We hebben in Nederland zo'n 10.000 konijnfokkers verenigd in de NKB, de Nederlandse Konijnen Bond en de meesten zitten in het Zuiden."

"Aan het eind van de jaren zestig boeide de sport mij dermate dat ik me ging bekwalen als keurmeester. Daar bestaat geen specifieke opleiding voor, wel specifieke eisen. Je hebt beslist een 'Fingerspitzengefühl' nodig. De basiskennis over erfelijkheids-, voedings- en organisatie moet je zelf eigen maken. Je moet zelf redelijk wat kennis van anatomie hebben. Je moet alles weten over de 47 erkende konijnrassen. Per jaar kun je voor maximaal vijf rassen geëxamineerd worden. Ik heb er dertien jaar over gedaan om volledig bevoegd te worden."

"Alle 150 keurmeesters in Nederland zijn verplicht lid van de KKV, de Konijnen Keurmeesters Vereniging, waarvan ik voorzitter ben. Ons doel is vooral de kennis actueel houden en de rol van de keurmeester in het geheel zo goed mogelijk te laten verlopen. We hebben ook dames in onze club. Geen 50%", dus niet helemaal wat de samenleving ons wil opdringen, maar toch zeven of acht. Een keurmeester kan niet serieus genoeg zijn, want in een paar minuten kan hij werk van jaren vernielen."

"Het is een sport waarbij veel plattelanners betrokken zijn. Het oordeel van de keurmeester weegt zwaar. Dat is een last. Op een dag moet je ongeveer 80 dieren keuren. Je oordeel moet ondanks de weinige tijd weloverwogen zijn, want je moet je realiseren dat er een jaar intensieve beleving en arbeid van de eigenaar van het beest achter staat. Jouw oordeel is eigenlijk een momentopname, maar je kunt je geen frivoliteiten veroorloven."

Welvaart

"De sport vertoont tekenen van teruggang. Dat komt door de welvaart. Onze jeugd maakt kennis met andere zaken. Lawaai en spectaculaire snelheden winnen het van konijnhokken schoonmaken en stront opruimen. Vooral op het Duitse platteland ligt dat nog anders. Daar is de konijnfok een grote sport. Maar de kwaliteit is hier beter. We benaderen de idealen die de fok voor ogen staat beter. Ach, verdwijnen doet de konijnfok niet. Er zal een basis blijven. Alles is aan

mode onderhevig, maar levende wezens kun je niet uitroeien."

"Een tikkeltje bedreigend kan ook zijn dat er signalen van het ministerie komen over het welzijn van dieren. Er zijn uitwassen, zoals de poedel of om andere redenen de pitbull en in de konijnfokkerij heb je dat met de Engelse hangoor, een schitterend beest, maar het heeft weinig meer met het oorspronkelijke ras te maken. Het zal mij geen pijn meer doen, maar de wetgeving gaat de fok beperkingen opleggen. Extremiteten horen ook te verdwijnen, maar als de beperkingen te groot worden, zal er ook een stuk sociaal leven wegvallen. In de paardesport kan men dat nog opvangen met een extra glaasje bier, maar bij de doorgaans wat minder goed gesitueerde konijnfokkers zit dat er niet in."

Twee baarmoeders

Het seksleven van een konijn stelt niet veel voor. Het is rrrrrrrrr... en dan valt de ram voordat je het in de gaten hebt al weer van het wijfje af. Abma: "Wat veel mensen niet weten is dat een konijn twee baarmoeders heeft. Het komt alleen hoogst zelden voor dat ze twee weken na een worp al weer bevalt. In de fokkerij speelt de geluksfactor nogal mee. Je kunt veel foktechnisch vastleggen, maar de tekening bij voorbeeld moeilijk. Er wordt ongetwijfeld wel eens gerommeld, al is dat lang niet altijd overtuigend te bewijzen."

"Als een donkere nagel vereist is en die is helaas wit, dan wordt er wel eens gekleurd. Ook bepaalde tekeningen in de pels worden wel met verf bijgewerkt, maar dat gesjoemel komt zelden voor. Ook de conditionering van het beest kan wat te ver gaan met epilieren en zo. Hoewel. Als ik naar een receptie ga, kijk ik ook wat langer in de spiegel. Alleen manipuleren en conditioneren ligt soms dicht bij elkaar. Er zijn beestjes die aan de wam (halskwabbe) geopereerd zijn, of haren zijn een enkele keer weggebrand waarvoor dan witte haren terugkeren en die kunnen een tekening sprekender maken."

"Soms wordt iemand wel eens een tijdje geschorst. Minstens zo effectief is, als een keurmeester verwijderden van haren vermoedt en in het rapport vaststelt 'een lichte pelsbeschadiging aan de rechter schouder'. Je laat dan iedereen in zijn waarde, alleen het beestje van de man die de zaak probeerde te bedonderen keldert in de waardering. Dat komt heel hard aan."

"In onze organisatie heb je wel mensen met te veel petten op, maar

een keurmeester staat toch boven alle partijen. Hij wordt vaak aangesproken op zijn oordelen. Ik kom in principe niet meer op tentoonstellingen waar ik gekeurd heb. Ik wil zo neutraal mogelijk blijven. Als keurmeester weet je trouwens helemaal niet van wie de konijnen zijn die je ter keuring worden aangeboden."

Diaserie

"Het blijft een aparte hobby. Ik ga wel met een diaserie het land in. Houd lezingen. Ik pas me aan bij mijn publiek en de tijd die me gegund wordt. Ik praat altijd voor de vuist weg. Ik had een serie van tachtig dia's, waarbij soms ook een paar van de Sneekweek met wat schaars geklede dames. Vinden de mensen mooi, zo'n verrassinkje. Voor een flesje jenever of beerenburg draaide ik mijn progammaatje af. Maar ik ben er mee gestopt, want je valt niet alleen voor jezelf maar soms ook voor anderen in herhaling."

"Bovendien heb ik te weinig tijd. Gelukkig en dat moet nooit anders worden, want als ik zou moeten wachten op de dood, is een dag me al te lang. Ik doe bij voorbeeld jaarlijks zo'n dertig keuringen en dat is een hele belasting. Ik help aspirant-keurmeesters. Verder heb ik mijn eigen zaken graag goed voor elkaar en dat vreet ook tijd. En zoals gezegd heb ik buiten de konijnen nog wel wat andere interesses en dat is behalve watersport bijvoorbeeld fotografie en werken met mijn handen. Vooral het luxere werk in hout- en kunststof beheers ik goed."

"Zeker, als je tentoonstellingen bezoekt, kom je tot de conclusie, dat konijnfok een zinvolle, sociale invulling van je vrije tijd is. Maar ik zou zonder kunnen. Ik fok sinds kort niet meer en men laakt mij daar wel om. Ik zit er niet mee. De sport kost me nog altijd veel tijd en geld en als ze me willen lozen, kan dat probleemloos geregeld worden. Je bent keurmeester uit liefde. Je doet het om wat te betekenen voor een ander. Ja, er is ook een vergoedingsregeling, maar als je aan het eind van het jaar alles optelt en aftrekt, blijf je met een zak vol loten zitten, wat dan meestal nieten zijn of je wilt eens een bus spreekbonen."

"Ik ben intussen best cergevoelig hoor. Ik heb in dertien jaar de top bereikt, voel me daar nog prettig en ik kan de belasting in alle opzichten nog aan, maar je moet wel zorgen, dat je weg bent, voordat je echt helemaal versleten bent. Dat is niet alleen in de konijnfok, maar in het hele leven zo. Ik hoop dat tijdig te onderkennen."

Onroerend goed

TE KOOP
AUTOSLOOPBEDRIJF te Leeuwarden
 Gelegen aan de James Wattstraat 16, binnen de bebouwde kom, bij uitvalsweg. Eigen grond 4000 m², verhard met asfalt en beton. Loods 16 x 60 meter, met showroom. Stenen hoofdgebouw met werkplaats met brug en olieafscheider. Kantoren en keuken. Zware heftruck, Mercedes truck enz.
ALLE VERGUNNINGEN AANWEZIG
 Telefoon 058-152246, b.g. 942238, Werksterweg 78

WONINGBOUWVERENIGING ZUIDWEST FRIESLAND
 Tsjalle de Boerstrjitte 2 Postbus 29
 8550 AA Bak Tel. 05140 - 3541

Te huur in Workum:
 nog slechts 2 van de 19 nieuwbouw seniorenwoningen „groen” uitzicht
Huurprijs: f610,50 per maand
Verwachte oplevering: december 1992
 Voor informatie: 05140-3541 (R. Wielenga)

JUBBEGA
 Aan De Stekker bouwen wij **2 VRIJSTAANDE WONINGEN**
 MET PREMIE-A 1992
 - afm. woningen breedte x lengte 6.64 x 8.84
 - 3 ruime slaapkamers
 - kavels met goede bezonning
 Op deze lokatie zijn reeds 4 woningen gerealiseerd.

NOG SLECHTS 1 TE KOOP
 op kavel van 374 m².
 Prijs f 136.800,- incl. grond.
 Bel voor meer informatie:
BOKMA'S
BOUWBEDRIJF STIENS
05 109-1743

ISOLEREN
 Doe je samen met **GROZEMA ISOLATES**

Aktie woningisolatie

	aktieprij	subsidie	nettoprijs
Spouwmuur isolatie	f. 20,95	33%	f. 13,95 m ² .
Dakisolatie	f. 29,95	52%	f. 14,25 m ² .
Vloerisolatie	f. 35,75	28%	f. 24,75 m ² .

Mogelijke besparing
 Aanvullende energiebesparende maatregelen in de vorm van spouw-, dak-, en vloerisolatie kunnen in een gemiddelde huishouding al snel een besparing van fl. 5,50 per m² geïsoleerde oppervlakte opleveren.
 Bij een vrijstaande woning van 180 m² kan de besparing op jaarbasis al snel fl. 998,- bedragen!

Stuur mij meer informatie over woningisolatie en de lopende subsidieregeling
 Ik wil graag een afspraak maken met uw adviseur
 Gedurende de actie ontvang ik bij opdracht de **BEST SAVER** waterbesparende douchekop **GRATIS**

Naam: _____
 Adres: _____
 Plaats: _____
 Telefoon: _____

GROZEMA ISOLATES
 Postbus 210
 9640 AE VEENDAM
 telefoon 05987-21041

VEILINGEN ONROEREND GOED
 Alle geldende voorwaarden staan vermeld op het op het notarijskantoor verkrijgbare veilingbiljet.

ZWAAGWESTEINDE

Vrijstaand woonhuis

Vrijstaand woonhuis met garage en erf te Zwaagwesteinde, Verl. Stationsstraat 51, groot 5 are en 18 centiare.

Geboden : f 137.000,-
 Finaal : 3 november 1992 om 16.00 uur n.m. in Café-Restaurant Old Dutch.

Bezichtiging tevens op de zaterdag 24 en 31 oktober 1992 van 15.00 - 16.00 uur.

Notaris Mr. R.K. Rispen, Stinsweg 14, 9268 TE Veenwouden, tel. 05110-2212

ZWAAGWESTEINDE

Vrijstaand woonhuis

Vrijstaand woonhuis met houten garage en erf te Zwaagwesteinde, Noorder Stationsstraat 30.

Geboden : f 110.000,-
 Finaal : 4 november 1992 om 19.30 uur 's avonds in zalencentrum de Nije Kûle te Zwaagwesteinde.

Bezichtiging tevens op de zaterdag 24 en 31 oktober 1992 van 15.00 - 16.00 uur.

Notaris Mr. R.K. Rispen, Stinsweg 14, 9268 TE Veenwouden, tel. 05110-2212

VEILINGEN ONROEREND GOED
 Alle geldende voorwaarden staan vermeld op het op het notarijskantoor verkrijgbare veilingbiljet.

LIPPENHUIZEN

Vrijstaande behuizing De Buorren 101
 met aparte garage, houten berging en tuin

De landelijk gelegen prima onderhouden en van fraai schoonmetselwerk voorziene vrijstaande BEHUIZING met aparte GARAGE, houten berging, erf en tuin, staande en gelegen aan De Buorren 101 te LIPPENHUIZEN, kadastraal bekend Gemeente Lippenhuizen, Sectie B, nr. 3007, groot 4 are.

De woning bevat:
 Begane grond: woonkamer met open haard, keuken, hal, WC, berging.
 Bovenverdieping: 4 slaapkamers en een badkamer met ligbad, behoudens enkele openslaande ramen geheel voorzien van dubbele beglazing en van CV.

Finaal: 13 november 1992 om 14.00 uur in het „Dorpscentrum” aan De Buorren 47 te Lippenhuizen

Aanvaarding: In eigen gebruik na betaling van de koopsom en het verder verschuldigde.
 Bezichtiging: Op de verkoopdag vanaf 1 uur voor de verkoping en verder in overleg met het notarijskantoor en de eigenaar, tel. 05133-1337.
 Betaling: Uiterlijk 13 december 1992.

Biljetten met kaart en voorwaarden verkrijgbaar op ondervermeld notarijskantoor.

Notaris Mr. H. H. W. Vriese, Hoofdstraat 3, 8401 BT Gorredijk, telefoon 05133-1675

knipping
 AL BEGINNEND

LEVERINGSPROGRAMMA

- draad kroonplaten
- zanddeuren in meer dan 200 modellen en kleuren
- banken - balkon en terrasdeuren
- helaal hoofdparen kroonplaatparen
- kunststof dakkapellen (nieuw en renovatie)
- voorzetsels
- garagedeuren
- g. zelfbekleding

Knipping Benelux BV
 Tilledyk 15, Minnertsga
05187-1680
 Showroom: Zuidelijk 1100, Leeuwarden (op afspraak)

GEZOCHT
 geïnteresseerden in **KUNSTSTOF KOZIJNEN**

De in verschillende kleuren - met levensduurgarantie - verkrijgbare TROCAL kunststof kozijnen, ramen en deuren sluiten onderhoudskosten, geluid, wind en water uit. Het KOMO Attest met certificaat verzekert u van de hoogste kwaliteit. Bij TROCAL ramen en deuren krijgt u 10 jaar garantie. Overweegt u ook eens de plaatsing van kunststof kozijnen in combinatie met Thermoplas Superite, warmteïsoleerend isolerend dubbel glas. Dit glas heeft een aanmerkelijk hogere isolatiewaarde dan gewoon dubbel glas. Volgens de nieuwe regeling is de subsidiebijdrage hiervoor f 70,- per vierkante meter.

Wilt u meer weten? Vul dan de bon in voor meer informatie.

YDEMA KOZIJNEN
 Waagstraat 13
 8801 LG Franeker
 Tel. 05170-3487
 Fax 05170-7065
 Ook voor samenwerkingen

Ik wil meer weten over subsidieregeling voor Thermoplas Superite, gecombineerd met TROCAL kunststof kozijnen, ramen en deuren.
 Naam: _____
 Adres: _____
 Postcode: _____ Plaats: _____
 Tel.nr.: _____
 Bel ons, of stuur deze bon in een envelop aan antwoordnummer 1225, 8800 WB Franeker.

Uw huis in de krant brengt mensen over de vloer.

Vacaturebank

Onze opdrachtgever is actief in de commerciële dienstverlening, met vestigingen in Leeuwarden en Heerenveen.

In opdracht van de directie van dit bedrijf, wensen wij op korte termijn in contact te komen met een

KOMMERCIEEL MEDEWERK(ST)ER

De functie:
 In deze zelfstandige functie bent u verantwoordelijk voor continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening. U ontwikkelt actieplannen, voert acquisitie-gesprekken met bestaande en toekomstige relaties.

Functie-eisen:
 Een motivator, logge, onderhandelaar, initiatiefnemer, doorzetter. Leeftijd 25 tot 30 jaar. Enkele jaren relevante commerciële werkervaring. MBO/MBO opleiding en in bezit van rijbewijs.

Dankt u voor deze functie de geschikte kandidaat te zijn, dan zorgt u voor een adequate reactie, binnen 10 dagen, met een recente pasfoto.

buro interactie
 personeels - adviesburo

Werving, selectie, opleiding en training
 t.a.v. dhr. H. de Jong, Postbus 731, 9200 AS Drachten.

APOTHEEK ÅLDLÂN
 zoekt gediplomeerde full-time **apothekersassistent(e)**
 liefst met enige ervaring, 4 dagen per week is ook bespreekbaar.
 Schriftelijke sollicitaties aan:
 J. Pronk, apotheker
 Zevenblad 1, 8935 RK Leeuwarden
 Voor nadere informatie kunt u bellen
 058-887374 (apothek) 058-671462 (privé)

Gevraagd
gedipl. apothekersassistente
APOTHEEK TROMP VISSER
 Voorstreek 9 - 8911 JH Leeuwarden
 Te bevragen: dhr. W. J. de Jong, apotheker
 Tel. 058-123067

BRM/A
 Erkend reclame/marketingbureau Drachten.

Wij zoeken met spoed **MEMO**
WIJ ZOEKEN MET SPOED EEN ERVAREN (!)
WERKTEKENAAR - DTP'ER
EENDIE GOED EN SNEL MET DE APPLE-COMPUTER UIT DE VOETEN KAN, TYPOGRAFISCH VAN WANTEN WEEGT EN BEKEND IS MET QUARK X-PRESS. DAT MOET! NOG LEUKER ZOU HET ZIJN ALS-IE OOK MET ADOBE ILLUSTRATOR EN FOTOSHOP KAN STOEIEN. HOEFT NIET!

Wij bieden een zelfstandige job met een goed salaris in een compacte, gezonde organisatie. Belangstellenden schrijven een beknopte brief met c.v. en richten deze aan de directie t.a.v. Dhr. L.A.M.T. Nip, Postbus 188, 9200 AD Drachten.

RUUD LUBBERS TIEN JAAR PREMIER:

Apostel, arkebouwer of bruggebouwer?

Door Wilfred Scholten
Foto Jan de Vries

Zelfs onder zijn naaste geestverwanten heerst na Lubbers negentien jaren van politiek bedrijven nog aarzeling. In wie herkent de premier zich het meest? vraagt de CDA-krant in het laatste nummer aan Til Gardeniers en Jan de Koning, twee christen-democraten die Ruud Lubbers van zeer dichtbij hebben meegemaakt. Ze mogen kiezen uit de bijbelse figuren Noach, Simson, Simon Petrus en Paulus. Oud-minister Gardeniers: „Niet in Simon Petrus. Omdat Ruud nooit iemand verloochehen zal. Wel in Paulus. Paulus is de man die veel nadenkt. De filosoof. De zoeker. Een man die mensen wil overtuigen“. De keus van oud-minister De Koning valt heel anders uit. „In Simson het minst. Ik ken Lubbers niet als een man die spierballen gebruikt. In Noach al meer. Dat was de man die in zijn eentje een boot timmerde“.

Verwarring

De verwarring op het vraag-en-antwoord-spelletje in het partijblad is tekenend. Op de negen vragen over de premier hebben beide oud-bewindslieden slechts drie gelijke antwoorden. Over toch eenvoudige zaken als zijn meest huiselijke eigenschap, zijn favoriete muziek en zijn geduchtste tegenstander tasten de oud-bewindslieden in het duister. Ze staan daarin niet alleen. Op het Haagse Binnenhof en ver daarbuiten vraagt menigeen zich nog steeds regelmatig af wie Lubbers eigenlijk is. De onenigheid over de bijbelse personen waar Lubbers zich in zou herkennen, is ook in een ander opzicht typerend voor de premier. De Koning en Gardeniers hebben beiden gelijk. Ruud Lubbers is zowel een denker als Paulus en een doener zoals Noach. Deze combinatie maakt Lubbers tot de complexe persoonlijkheid, die al een decennium lang het land bestiert.

Ruud Lubbers is op 4 november tien jaar premier van ons land. Hij evenaart hiermee het record van Willem Drees, die van 1948 tot 1958 vier rooms-rode coalities leidde. Lubbers, de sfinx, is als premier populair. Maar niet geliefd. Naast zijn behaalde successen, is er ook veel niet gelukt. Een portret.

De verwarring over Lubbers was er toen ook al, in de herfst van 1982. De vergelijking met bijbelse figuren werd toentertijd niet gemaakt, maar het beeld van de onberekenbare Simon Petrus dringt zich op. Is hij wel 'straight' genoeg, vroegen CDA'ers zich ongerust af die hem hadden zien schipperen in de fractie tussen rechter- en linkervleugel. De ambtenaren op Algemene Zaken hielden hun hart ook vast, op de hoogte als ze waren aan het wollige taalgebruik en de zweverigheid van de CDA-fractieleider. Van Agt, de scheidend premier, had ook z'n bedenkingen. Het had nooit geboterd tussen de twee karakterologische totaal verschillende rooms-katholieken. Was de wispelturige Lubbers bovendien niet degene geweest die gaten in het bezuinigingsplan Bestek '81 had geschooten? En die in politiek gevoelige zaken, zoals de kruisraketten, en Zuid-Afrika nooit vooraf duidelijkheid had gegeven over het voortbestaan van het kabinet? Van Agt had liever de bonkige calvinist Jan de Koning als z'n opvolger. Pas toen die weigerde, was de weg voor Lubbers vrij. De act met de 'postieve grondhouding' op de vraag of hij de macht wilde overnemen, was voorlopig zijn laatste wollige opmerking. De bekering van de voorzichtige, twijfelende fractievoorzitter tot de harde, no-nonsense premier was een opmerkelijk feit. Van zijn ministers, veelal afkomstig uit het bedrijfsleven, eiste hij volledige loyaliteit aan zijn lijn: bezuinigen, bezuinigen, bezuinigen. Het is nauwelijks nog voor te stellen dat de nu alom bejubelde premier toentertijd tegen de maatschappelijke klippen op roeide. Als een soort Noach, inderdaad. Feilloos voelde

de ondernemer aan dat Nederland rijp was voor een saneringsoperatie. Dat een cultuuromslag mogelijk was, proefde hij in het buitenland (Thatcher, Reagan) en importeerde hij voor ons land.

Grootste zege

Lubbers had uiteindelijk succes, niet in het minst dankzij een oplevende internationale economische groei. Ondanks de vele pijnlijke bezuinigingen beloofde de kiezers hem met de grootste zege die een partij ooit in de Nederlandse politiek zou halen: 54 zetels. Zijn naam was gemaakt. Lubbers gaat de geschiedenis in als voorlopig de beste premier die Nederland ooit heeft gekend. Toch heeft Lubbers in zijn rol van Paulus de denker in zijn Torentje niet lofter geniale invallen gehad. Daar fabriceerde hij bij voorbeeld zijn vele speeches. Over het feit dat Nederland ziek is en de democratie overbelast is. Verhalen die de aandacht trokken, maar bij nadere bestudering toch de sfeer van zweverigheid en wolligheid van weleer oproepen. Wie weet wat Lubbers daadwerkelijk bedoelde met zijn noodkreet dat Nederland ziek is? Ging dat om de WAO en het ziekteverzuim in het bijzonder of om de Jan Sane geest in het algemeen? Of wellicht om beiden?

'Ieder mens telt'

Als de premier een christen-democratische noot wilde raken, was de duidelijkheid vaak niet groter en werden de tenen veelvuldig gekronkeld. Het 'ieder mens telt' als repeterende breuk werd na de zevende keer in de derde openvullende toespraak bijna genant. Erger

nog waren de christen democratische bedoelde opmerkingen over het 'verder reiken dan je eigen schaduw', opdat we de 'dialoog met de werkelijkheid aan kunnen'. Een ideoloog is Lubbers dan ook niet geworden. Hij omarmde de CDA-filosofie van de verantwoordelijke samenleving gretig, maar werd er geen fanatieke apostel van. Bij het bezuinigen is het idee van de terugtrekkende overheid een handig hulpmiddel gebleken, maar een visionaire invulling van z'n samenleving heeft de premier nooit kunnen geven. Liever hakt de pragmatist de dagelijkse problemen in moottjes, waardoor er niet wat variantenwerk wel een oplossing uit de bus valt.

Bewierookt

Lubbers is ook nooit partijman geworden, maar altijd bestuurder gebleven. Zijn voorzitters, Bukman en nu Van Velzen, zag hij niet staan. De problemen in zijn CDA interrescerden hem nauwelijks. Hij greep pas in als het CDA hem bij het regeren dreigde te belemmeren. Zoals voor de verkiezingen van 1986, toen hij persoonlijk nog wat wijzigingen aanbracht in de milieu paragraaf van het concept verkiezingsprogramma.

Ruud Lubbers beziet de landsproblemen vooral vanuit een economisch oogpunt. De premier dacht dan ook serieus aan een wetenschappelijke carrière in die studierichting, voordat hij in 1973 onverwachts voor het ambt van minister van economische zaken werd geroepen. Minister Andriessen, die tegenwoordig dat departement runt, bewierookte de minister-president onlangs als de Johan Cruijff van de

economie. Zoals Nederlands beste voetballer gevoel heeft voor de bal, heeft Lubbers dat voor de economie.

Het gevolg van die sterke economische gerichtheid is wel dat de staatsrechtelijke en democratische kanten van de zaken nogal eens bruusk genegeerd worden. Het politieke dealen in achterafka mertjes heeft hij hem een ongekende bloei doorgemaakt. Van dualisme tussen Tweede Kamer en Kabinet was, vooral tijdens zijn eerste kabinet, nauwelijks sprake. Zelfs het laatste onafhankelijke bolwerk moet eraan geloven. Kaland, CDA fractieleider in de Eerste Kamer, weet dat Lubbers de lastige senatoren het liefst met handen en voeten aan zijn beleid wil binden. Bij voorbeeld door hen te betrekken bij de totstandkoming van het regeerakkoord. „Ik wil dat niet, wij moeten onze handen vrij hebben“, is Kaland's reactie daarop.

Hoe slim Ruud Lubbers doorgaans ook opereert, de zakelijke kant van zijn privé-bezognes heeft de miljonaire nooit goed kunnen regelen. Telkens doken er weer 'affaires' op. Zoals over zijn aandelen in het bedrijf Hollandia Kloos, koppelbazen en zwart werkers bij een b.v., en zijn bemoeienis bij het innen van achterstallige betalingen van Koewit Voor bladen als de Nieuwe Revu smullen ('Over rijkdom, macht en fraude'), voor Lubbers een 'handicap', zoals hij het zelf eens berustend uitdrukte.

Blinde vlek

De Noach in Ruud Lubbers, de doener dus, heeft veel werk verzet. Er waren niet veel problemen waaraan hij niet even heeft geroken.

Voor de politieke haalbaarheid daarvan heeft hij een feilloos instinct. En hij kan wachten. Neem het euthanasievraagstuk. Een kwestie die jaren speelde en waarvan de oplossing door de premier al die tijd behoedzaam is voorbereid. Zo werd een stomverbaasde menigte CDA'ers in 1986 op een verkiezingsbijeenkomst in Slagharen plotsklap geconfronteerd met een serieuze, ingetogen Lubbers die een mandaat vroeg om de kwestie ruimer dan het CDA officieel voorstond te regelen. Het applaus bezegelde, zonder enige discussie, de deal die hij enige jaren later op het juiste moment kon gebruiken.

Maar Lubbers wacht soms ook te lang. Of weigert iets echt aan te pakken. Zo'n blinde vlek is het functioneren van zijn eigen dienst, de rijksoverheid. Ondanks de mooie woorden zijn er niet veel minder ambtenaren dan ten tijde van zijn voorganger Van Agt. De decentralisatie van taken naar de lagere overheden heeft ook nooit zijn echte aandacht gehad. Officieel is hij voorzitter van de 'regiegroep'. Daar heeft hij weinig van laten merken, zeker niet aan de collega-ministers. En deregulering is helemaal van de politieke agenda verdwenen.

Kaland, die beklemtoont dat de premier vol 'kwaliteiten en capaciteiten' zit en daar de afgelopen jaren ook goed gebruik van heeft gemaakt, noemt echter nog een andere blinde vlek, die van de staatschuld. „In de tien jaar van zijn premierschap is de schuld gestegen van 175 miljard naar 375 miljard. Dat is nogal wat“.

Koningin

De doener Lubbers heeft in het heetst van de strijd ook niet altijd een antenne voor de gevoeligheden van collega-ministers. Woedend kunnen ze er nog om worden, de ministers die openlijk werden afgevalen of publiekelijk een reprimande kregen. Zoals de VVD'er De Korte, na het 'eens maar nooit weer' van Lubbers definitief afgebrand als vice-premier. Hij had niet mogen zeggen dat de koningin niet naar

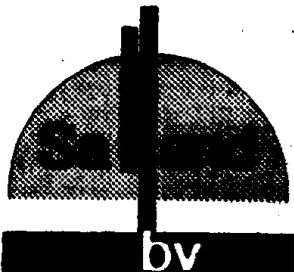
Japan mocht gaan. Navraag leert dat er nog slechts ingehouden rancune is. „Ik zeg er niets meer over, want het staatshof is hierbij in het geding“, aldus De Korte. „Maar wellicht dat ik er veel later nog eens op terug kom“. Zijn relatie met de premier is, ondanks suggesties in de pers, altijd prima geweest. „We kunnen nog steeds samen door één deur“.

WIR-lek

Opvallend is wel dat Lubbers zelf overkookt van woede als er aan zijn integriteit ook maar een beetje getwijfeld wordt. Voor de ogen van de televisie-camera's verbleekte Lubbers toen VVD fractieleider Voorhoeve hem ooit het najagen van 'hersenschimmen' verweet. Het kamerlid Nijhuis (ook VVD) werd door Lubbers woedend betiteld als 'politiek vandalist', toen hij suggereerde dat de premier wel eens het befaamde WIR-lek zou kunnen zijn.

Net zoals Paulus en Noach blijkt ook Lubbers niet zonder zonde te zijn. Toch wil Kaland hem desgevoegde vergelijken met de twee bijbelse figuren. „Ik heb Lubbers wel eens als bruggenbouwer getypeerd. Noach is een arkebouwer, dat is toch iets anders. Paulus is een brieven-schrijver. Daar beperkt Lubbers zich niet toe. Ik wils ze dus allebei af“.

Op de vraag aan wie Lubbers zich dan mag spiegelen, volgt een lange stilte. „Moeilijk. Ik denk daarbij eerder aan de koningen uit het Oude Testament. Maar dan wel een koning die is aangepast aan de moderne tijd. Daar is Lubbers flexibel genoeg voor.“

Binnen het internationale voedingsmiddelen Concern Wessanen, verzorgt Slaaland b.v. de productie van een assortiment aan kaas. Met ruim 70 medewerkers die zorg dragen voor kwaliteit, hygiëne en efficiency wordt er op jaarbasis ongeveer 200 milj. kg. melk verwerkt. Een tiental soorten kaas waaronder het merkartikel LEERDAMMER wordt grotendeels automatisch geproduceerd.

Doordat meer techniek in de ploegen nodig is, zal de technische onderhoudsdienst, de productie per 1 januari 1993 gaan onderhouden. Om deze 3-ploegendienst, gedurende zes dagen per week te kunnen realiseren, moet de huidige bezetting van 5 met 3 medewerkers worden uitgebreid in de functie van

STORINGSMONTEUR (m/v)

De functie:
De technische onderhoudsdienst wordt belast met het uitvoeren van korrektief, inspectief en preventief onderhoud aan de geavanceerde productiemachines. Hij/zij maakt deel uit van de productieploeg maar is direct verantwoordelijk verschuifd aan de voorman onderhoud. Ook worden de nieuwe medewerkers opgenomen in een storingsdienst die 1 maal in de 7 weken een weekenddienst heeft.

De juiste kandidaat:
- Heeft een diploma M.T.S. elektrotechniek of gelijkwaardig V.E.V. diploma
- Bezit relevante kennis van P.C.'s en P.L.C.'s zowel hard- als software
- Is zelfstandig ingesteld en bezit een ruim improvisatievermogen
- Heeft enige kennis van machine bankwerken.

Wij bieden u:
- Een afwisselende baan met een prettige en collegiale werk sfeer
- Een 36-urige werkweek met een salaris volgens de zuivel C.A.O.

Schriftelijke sollicitaties kunt u binnen 14 dagen zenden aan Slaaland b.v. Rondweg 9, 7721-AA te Dalfsen. Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de chef technische dienst dhr. J.A. Veldkamp of dhr. W.R. Postma. Tel. 05293-1324.

B.V. Automobielbedrijven v.h. NIJLAND, dealer voor personen- en bedrijfsvoertuigen, met vestigingen in Leeuwarden, Gorredijk en Heerenveen, vraagt wegens toenemende activiteiten een

ALLROUND 1E MONTEUR

voor de personenwagen-vestiging te Gorredijk.

Wij zoeken kandidaten die:

- bevoegd APK II keurmeester zijn
- gedegen kennis hebben van elektronica

Wij bieden een salaris dat overeenstemt met de functie.

Sollicitaties - die wij vertrouwelijk behandelen - gaarne binnen 10 dagen richten aan B.V. Automobielbedrijven v.h. Nijland, t.a.v. de directie, Postbus 957, 8901 BT Leeuwarden.

Job Promotion

werving en selectie, bemiddelt in vaste banen in de commerciële, secretariële en financieel/administratieve sector

Voor onze opdrachtgevers in het midden en het westen van het land zoeken wij

full-time & part-time apothekersassistentes m/v

Geïnteresseerd?

Reageer in eerste instantie telefonisch voor informatie.

JOB PROMOTION, tel. 030-311773

vragen naar dhr. M. J. van Riessen
Mallebaan 87c, 3581 CG UTRECHT

de krant helpt
U op weg

We zoeken een aardige en flexibele

apothekersassistente

voor onze middelgrote apotheek in het centrum van Sneek

We bieden een veelzijdige functie, waarbij naast de gewone werkzaamheden ook avond- en weekenddiensten horen. Ons team bestaat o.a. uit 9 full- en part-time enthousiaste assistentes en 2 apothekers.

Wie kan reageren? Iedere, die in het bezit is van het diploma apothekersassistente, en 32 uur of meer wil werken.

Inlichtingen zijn te verkrijgen bij de apotheker mrw. H. J. de Vries-de Langen, Apotheek Postma, Oosterdijk 65, Sneek, telefoon 05150-12316 of na sluitingstijd 05104-1769.

Voor een innovatief technisch bedrijf te Heerenveen zoekt Uitzendburo De Rijk een

WERKVOORBEREIDER

Dit kwaliteitsbedrijf zoekt een kandidaat met MTS-BOUWKUNDE opl. of soortgelijke functie strekt tot aanbeveling (bv. als tekenaar).

De werkzaamheden bestaan o.a. uit het uitwerken van materiaallijsten en tekeningen. U bent de "schakel" tussen tekenkamer enerzijds en productie en inkoop anderzijds. Het bedrijf is volledig geautomatiseerd.

Leeftijd: 22 tot 40 jaar.
Deze vakature is voor langere tijd. Interesse? Neem dan contact op met Diana Michiels. Tel. 05130-22690.

Gemeenteplein 79, 8442 MB Heerenveen.

UITZENDBURO
DE RIJK

De kracht van een persoonlijke stijl

Het bestuur van de Stichting Katholiek Onderwijs Leeuwarden vraagt met ingang van 1-1-1993 een:

groepsleerkracht m/v

voor de katholieke DALTON basisschool Titus Brandama, i.v.m. de groei van het aantal leerlingen. De functie betreft 34 uur per week.

Van de kandidaten wordt verwacht dat zij:
- een grote affiniteit tot kleuters hebben;
- zich de Dalton-werkwijze eigen willen maken;
- samen kunnen werken met collega's;
- de katholieke identiteit van de school op eigentijdse wijze inhoud geven.

De nieuwe collega kan rekenen op goede begeleiding van het team.

De school staat in een groeiwijk, heeft 173 leerlingen, verdeeld over 6 groepen. Het team bestaat uit 8 leerkrachten. Bij het werken met de kinderen gaan we uit van de Dalton-werkwijze.

Nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar bij de directeur van de school, de heer J. Hofer, tel. 058-660779 (school) of 058-670248 (privé).

De sollicitatiecommissie zal bestaan uit vertegenwoordigers van team, ouders en bestuur.

Sollicitatiebrieven voor 14 november 1992 richten aan het secretariaat van de stichting, t.a.v. de personeelsfunctionaris, mevrouw A. Wachter, Wirdumerdijk 13c, 8911 CB Leeuwarden.

Gemeente Mendumadeel
Gemeente Menameradiel

Yn ferbân mei de ynfolling fan in tredde formaasjeplak Miljeusaken, roppe boargemaster en wethâlders gadingmakkers op foar de funksje fan

administratyf-juridysk meiwurk(st)er miljeusaken

- Funksje-ynformaasje**
- Advysaarret oer juridyske aspekten fan miljeufergunnings.
 - Advysaarret oer beswierskriften en beroepsprocedures.
 - Advysaarret oer ûntjouwing en útfiering fan it hantaveningsbeleid.
 - Advysaarret yn oerlis mei kollega's oer it tapasjen fan bestjoerstrang en it sanearjen fan miljeuhinderlike bedriuwen.
 - Fersoarjet yn oerlis mei kollega's harkittings en de ferslachjouwing dêrfan.
 - Fersoarjet de administratieve ôfhanneling fan fergunningsoanfragen.
 - Docht oar foarkommend wurk op it mêd fan it miljeu.

- Funksje-easken**
- In op de funksje rjochte oplieding op MBU/HBU-nivo.
 - Kennis fan en ûnderfining yn it wurkjen mei in pc.
 - Besit fan it rydbewis BE.

Salaris
- Salarisgrinzjen fan f. 2.920,00 oant f. 3.979,00 brutto yn 'e moanne, funksjenivo 7.

- Oare ynformaasje**
- Fan gadingmakkers wurdt in positive hâlding ferwachte oangeande de fryske taal en kultuer.
 - De gebroeklike amtlike rjochtspraakjeregeling is fan tapassing.
 - It persoanlebeleid fan de gemeente is rjochte op deelde kânsen foar manlju en froulju; yn it ramt fan it gemeentlike emansipaasjebeleid wurde froulju mei idem frege te sollicitearjen.

Ynflichtingen
Ynflichtingen binne te krijen by it sektorhaad FROM, de heer A. Boornma, tillefoan 05185-1445 (tastel 42).

Sollicitaasje
Sollicitaasjes binnen 14 dagen te rjochtsjen oan boargemaster en wethâlders fan Menameradiel, Postbus 3, 9036 ZW Menaam en dêby graach "sollicitaasje FROM" op de skof skriuwe.

Hij/zij zoekt

Schoonmaker m/v

U verricht 4 ochtenden per week (ma, di, do, en vr), van 09.00-11.00 uur, schoonmaakwerk bij een medische instelling in Leeuwarden. Voor deze functie is het noodzakelijk dat u in Leeuwarden woont. Bent u enthousiast, neem dan maandag na 14.00 uur contact met ons op. Informatie bij Jantje de Vries, tel. 058-86 05 35, Leeuwarden, Schrans 5.

Organisatietalent m/v

Een baan met toekomstperspectief bij een aannemersbedrijf in Noord-Holland. In deze veelomvattende functie draagt u zorg voor de voorbereiding van projecten volgens bestek en tekeningen en begeleidt u de uitvoering. Uw taken zijn o.a.: werkvoorbereiding, planning, voortgangcontrole en kostenbewaking. Bij voorkeur heeft u ervaring opgedaan bij een aannemersbedrijf, een opleiding op MTS-niveau aangevuld met planning- en organisatiecursussen, kennis van geautomatiseerde planning- en organisatiecursussen. Het vermogen om zelfstandig te werken binnen een klein team. Informatie bij Han Kramer, tel. 05150-2 62 61, Sneek, Oude Koemarkt 57.

AutoCAD-tekenaar m/v

Bij een bedrijf in Harlingen. De werkzaamheden bestaan voornamelijk uit het ontwerpen en tekenen van complete units. Daarnaast dient u bereid te zijn mee te werken met het bouwen van de installaties. Wij zoeken mensen met een opleiding MTS-Elektronica en/of Werktuigbouwkunde. Werkervaring is een pre. Informatie bij Hays Elgersma, tel. 05178-1 88 99, Harlingen, Simon Stijlstraat 9.

Projectadministrateur m/v

Voor deze functie willen wij graag in contact komen met een HTS'er Bouwkunde met administratieve affiniteit. U gaat zich bezighouden met de financiële bewaking van de diverse projecten. U heeft veel contact met onder-aannemers en opdrachtgevers. Goede contactuele eigenschappen zijn dan ook noodzakelijk. Deze functie is voor lange tijd. Informatie bij Louise Welles, tel. 058-86 05 30, Leeuwarden, Schrans 5.

MTS'er E m/v

U gaat zich bezighouden met het ontwerpen van elektrotechnische installaties vanaf bestektekeningen. U heeft ervaring als engineer/ontwerper, bij voorkeur bij een installatiebedrijf. Informatie bij Ewert Hondema, tel. 058-86 05 30, Leeuwarden, Schrans 5.

Werkvoorbereider/calculator m/v

Voor een bouwbedrijf zoeken wij een kandidaat met ruime werkervaring binnen de bouw op het gebied van werkvoorbereiding en calculeren. U moet de Friese taal beheersen. Gewenste opleiding is MTS Bouwkunde of vergelijkbaar niveau. U gaat, na een inwerkperiode, volledig zelfstandig werken. Het werk is met ingang van zo spoedig mogelijk. Informatie bij Berber Bierma, tel. 05124-31 35, Surhuisterveen, Kolk 3a.

Ziekenverzorgende m/v

Voor een verpleeghuis op Terschelling. U draagt de verantwoordelijkheid voor een klein team. Bent u woonachtig op Terschelling of bereid zich daar te vestigen, dan hebben wij voor lange tijd werk voor u met een grote kans op een vast dienstverband. Informatie bij Hays Elgersma, tel. 05178-1 88 99, Harlingen, Simon Stijlstraat 9.

Het heen en weer

..... Zult u als ervaren postwachter niet snel krijgen. Wij komen graag met u in contact als u in bezit bent van een Groot Vaarbewijs. In verband met het draaien van bereikbaarheidsdiensten (volgens rooster) gaat de voorkeur uit naar kandidaten afkomstig uit de gemeente Boarnsterhim of kandidaten die daar een overnemingsmogelijkheid hebben. Deze baan is voor 30 uur per week en gaat lange tijd duren. U kunt per 1 december aan de slag! Informatie bij All de Jong, tel. 05662-39 15, Grouw, Halbertsmaplein 9.

De uitzend-CAO

In de CAO voor uitzendwerk zijn salaris, vakantie en sociale verzekeringen geregeld.

Ik vond

randstad uitzendbureau

GEMEENTE HEERENVEEN

POSTBUS 15000
8440 GA HEERENVEEN
TELEFOON 08130-12712 TELEFAX 08130-12475

LEEWARDER COURANT
Een nieuwslengte voor!

„Bill Clinton wil te graag aardig gevonden worden”

Zou George Bush weten wat een Big Mac kost? En Ross Perot wat je voor een spijkerbroek moet neertellen? Het is het soort vragen waarmee je een politicus die doet alsof jouw zorgen de zijne zijn, in verlegenheid kunt brengen. Maar voor het publiek is het ook een graadmeter voor de betrokkenheid van de kandidaat bij de problemen van gewone mensen.

Bill Clinton
Foto EPA

‘Gouverneur, weet u wat een gallon (3,785 liter) benzine kost, en een pak melk, een brood, een spijkerbroek, een hamburger of een bezoek aan de dokter?’, vroeg huisvrouw Debbie Gilbert maandag dan ook aan Bill Clinton. Die was, gezeten op een kruk in de achtertuin van de jongevrouwenclub van Winston-Salem en met miljoenen via de tv als getuigen, geen moment van zijn stuk gebracht.

„Benzine kost ongeveer 1,20 dollar, een brood een dollar, een hamburger iets meer dan een dollar, een gallon melk twee dollar. En de dokter? Tsja, dat hangt ervan af. Ik

ken er die vijftien dollar rekenen. Voor jeans betaal je tussen vijftien en vijftig dollar.” Het rolde eruit alsof hij net uit de supermarkt kwam.

„Dat is het voordeel als je gouverneur bent van een kleine staat, al steken mijn tegenstanders daar dan de draak mee. Ik doe ook wel eens zelf boodschappen.” Zouden de miljonaire George Bush en miljardair Ross Perot bij mevrouw Gilbert net zo makkelijk zijn weggekomen?

De boodschap was duidelijk: hier zat een man die weet wat er bij de mensen omgaat, die als kind niet met de auto-met-chauffeur naar school werd gebracht (zoals Bush), die

heeft moeten werken om zijn studie te kunnen betalen. Met een toch maar modaal salaris van 35.000 dollar (een dollar is circa / 1,70) moet ook de gouverneur van Arkansas op de kleintjes letten, leek Clinton te willen zeggen.

Droom

„Drie maanden voor zijn geboorte overleed zijn vader. Bill Clinton heeft het op de harde manier geleerd”, zegt kandidaat-vice-president Al Gore later op de dag herhaalde malen. Clinton koketteert er zelf niet mee, maar het verschil in afkomst met Bush is te opvallend om niet te gebruiken. Het is de

Amerikaanse droom: een Jan-met-de-pet in het Witte Huis.

Zijn echte vader heeft hij niet gekend. Hij werd opgevoed door zijn grootouders die een kruidenierswinkel hadden, zijn moeder hertrouwde met een dronkelap die haar mishandelde. Zijn eenvoudige afkomst gaf hem iets streberigs. Hij moest en zou wat bereiken in het leven. En nu lonkt het hoogste ambt dat voor een Amerikaan is weggelegd.

Clinton en Gore zijn op campagne in de staat North-Carolina. Een middelgrote staat vol gewone mensen; hardwerkende boeren en kleine middenstanders. Het land van de Familie Doorsnee. Een 'sleutelstaat'. De Democraten Bill Clinton en Al Gore vormen een team. Zij trekken in deze campagne vaak samen op. Waar George Bush en Dan Quayle zelden in elkaars buurt te vinden zijn, laten deze zuiderlingen zien het samen te willen doen. Dit keer zijn ook de vrouwen, Hillary Clinton en Tipper Gore, en van ieder een dochter erbij.

Republikeinen hebben de Democraten vaak bespot om hun gebrek aan familiewaarden. Maar dit is een gezinsoperatie. Clinton geniet van de afhankelijkheid die hij ondervindt. En niet alleen hier. Volgens mensen die hem kennen „wil Bill te graag aardig gevonden worden”, zo schrijft een krant. Het wordt als een zwak punt gezien. „Hij zoekt altijd het compromis, heeft een hekel aan conflicten. Hij wil niet dat mensen tegen hem zijn. En daarom praat hij hen naar de mond”, zeggen zijn critici.

Voorbeelden

Zijn mening is die van degene die hij het laatst gesproken heeft, is nog zo'n bewering. Geven twaalf jaar gouverneurschap daar aanleiding toe? Soms wel. De kranten staan vol voorbeelden van gevallen waarbij Clinton de ene dag iets beloofde en de volgende dag iets anders deed. Dat leverde hem veel kritiek op, maar opvallend genoeg nauwelijks echte vijanden.

„Hij wil zo graag het compromis dat het soms beter is zijn vijand te zijn dan zijn vriend”, zegt een oud-medewerker. Voor Bush is dat voldoende om Clinton als een 'zwabberaar' af te schilderen, die de ene keer dit en de andere weer dat vindt. Bush heeft 'vertrouwen' tot hoofdthema van zijn campagne gemaakt. Clinton is onbetrouwbaar, heet het. Andere critici zijn minder negatief. „Hij weet welke richting hij uit wil, maar ziet altijd een eendeloos aantal wegen die daar naartoe leiden”, schreef The Washington Post. Dat constant manoeuvreren leverde hem de bijnaam 'Gladde Willy' op.

Hij liegt niet echt, maar ontloopt de waarheid omdat hij bang is dat die hem schade zal berokkenen. „De kiezers vertrouwen hem wel, maar op een relatieve, niet absolute manier”, zei zelfs Clintons eigen woordvoerder George Stephanopoulos vorige week onzichtig. Het klonk bijna als een bekentenis.

Maar in Robinson's Restaurant, een 'zwarte' gelegenheid in Greensboro waar Clinton even aanwipt voor een kopje koffie, ziet Gloria Tatum het heel anders. „Ik heb met hem gepraat, over de gezondheidszorg en zo. Ik keek hem recht in zijn ogen, en daar zag ik het: deze man is oprecht, zorgzaam, te vertrouwen. Ik ben ook een alleenstaande moeder, net als de zijne was.”

Clinton voelt zich zichtbaar op zijn gemak tussen deze mensen, ook al vinden zijn habbeltas plaats onder het toezicht van vele camera's en journalisten met blocnotes. Met Robert MacMahon, een timmerman, praat hij over de problemen van Vietnamse veteranen. „Toen ik vanmorgen binnenkwam, was ik niet van plan op hem te stemmen maar nu wel. Hij is echt begaan met de mensen.”

De twee kandidaten nippen van hun koffie en babbelen links en rechts wat, terwijl de vrouwen op een kruk aan de bar zitten en zich met de koffiejuft vrouwen laten fotograferen. Dat zien we Barbara Bush niet zo gauw doen.

Clinton laat de aanvallen op Bush aan Gore over. Zelf praat hij over de gezondheidszorg, de banen die hij wil scheppen, over verbetering van het onderwijs en dat iedereen naar de universiteit moet kunnen, ook als hij geen geld heeft. Hij is concreter geworden. Wie vroeger een vraag stelde, kreeg een antwoord in twaalf punten. Nu zijn het er nog maar twee of drie.

Sfeerverschil

Wellicht het meest illustratief voor de verandering die Clinton teweegbrengt, is het verschil in sfeer van de massabijeenkomsten van Bush en hem. Bij Bush enthousiaste, gedisciplineerd binnen de hekken wachtende mensen die luisteren naar countrymuziek of marsen door een drumband. Bij Clinton de sfeer van een popconcert. Geen John Philip Sousa maar Bruce Hornsby, Fleetwood Mac en Paul Simon.

De massa beschouwt hem als een van hen. Iedereen spreekt hem met 'Bill' aan en hij vindt het best. Meisjes vallen bijna in katzwijn als hij hen aanraakt, als was hij een popster.

De verkiezingen van 1992 zijn niet alleen een strijd om een ander beleid, het is ook een generatieconflict. De zestigers tegen de 'babyboomers' die de jaren zestig actief hebben meegemaakt, op de barricaden hebben gestaan en zijn groot geworden met popmuziek, spijkerbroeken en lange haren. De laatste drie verkiezingen kozen de meeste Amerikaanse jongeren voor Reagan en Bush. Hun neoconservatisme sloeg aan bij de jeugd van toen. Diezelfde jongeren keren zich nu teleurgesteld van de Republikeinen af. Het popstation MTV heeft de verkiezingscampagne voor het eerst op de voet gevolgd. Clinton liet zich door de zender interviewen, Bush weigerde.

Door Hans de Bruijn

Bush van held tot impopulaire president

Dit is Bush-country. De glooiende heuvels van de staat South Carolina, die de bonte kleuren van de herfst hebben aangenomen. Het land waar het leven nog goed is, met degelijke, conservatieve en godvruchtige mensen. „Traditionele waarden als gezin en vertrouwen betekenen hier nog iets”, zegt Bob Locasanto. „Die zijn voor ons net zo belangrijk als de economie.”

George Bush
Foto AFP

Twintig meter verderop staat George Bush op het achterbalkon van de trein 'Spirit of America' en heeft het over diezelfde waarden. Dat die Bill Clinton niet te vertrouwen is, omdat hij de ene keer dit en de andere keer dat zegt. Dat in het Witte Huis 'karakter en leiderschap' nodig zijn. Het volk, opeengepakt aan weerszijden van de spoorbaan, juicht zich de kelen schor. Zij hoeven niet meer overtuigd te worden. Het is voor het eerst dat deze mensen hun

president zien. In 1980 was Ronald Reagan even in de buurt, maar verder hebben de Republikeinen dit gebied altijd gelaten voor wat het was. Hier hoefden geen stemmen gewonnen te worden. De kandidaten konden zich beter concentreren op meer 'vijandelijk' terrein.

Maar nu is alles anders. Strom Thurmond, de legendarische, bijna negentig jaar oude senator uit South Carolina, zegt in de trein: „Ik denk dat Bush het hier wel gaat halen”. Ik denk. Niet zo lang geleden was dat een

zekerheid. George Bush kan anno 1992 nergens meer zeker van zijn. Hij moet nu vechten. In 1988 gingen alle zuidelijke staten nog naar hem en in 1984 naar Reagan. Maar alles is nu anders. De economische recessie is ook hier goed te voelen geweest.

Krijgstreepman

Ondanks alle juichende mensen past Bush

hier niet zo. Hij is wat ze een 'krijgstreepman' noemen. Een snob uit New England, die zich als kind met de auto naar school liet brengen, in Yale studeerde en graag golf en tennis speelt. Ook al stroopt hij de mouwen op om uit de blote hand tussen het gewone volk aan spare-ribs te knabbelen, het blijft een wat vreemd gezicht.

Bush oogt echter allerminst zo wanhopig als hij, afgaand op de opiniecijfers, zou moeten zijn. Integendeel, met grote energie en

felheid valt hij keer op keer Clinton aan. Vier maal deze dag houdt hij exact hetzelfde verhaal. Clinton deugt niet. Hij klopt julle het geld uit de zak. Het is een zwabberaar. Clinton mist karakter en vertrouwen.

Tien minuten heeft Bush nodig, dan zwaait hij wat naar de duizenden en daar gaat de trein al weer naar de volgende bestemming.

Held

Anderhalf jaar geleden was Bush nog de held van de wereld die zonder bedreiging op een tweede periode leek af te stevenen. Maar meens ging het slechter met de wereld-economie: de Amerikaanse volgde. En toen bleek ook dat hij geen antwoord had op de uitdagingen in eigen land. Integendeel, hij bleef roepen dat alles goed zou komen. Er was niets aan de hand. Ga maar rustig slapen.

Bush heeft het contact met de werkelijkheid verloren, zeggen critici. Het binnenland heeft hem als oud-ambassadeur en oud CIA-chef nooit zoveel genteresseerd. Zijn arbeidsvreugde haalde hij uit buitenlandse crises, uit ontmoetingen met Helmut Kohl, Margaret Thatcher of Michael Gorbatsjov. Vooral die laatste. En hij had niet door dat het Amerikaanse volk iets anders van hem wilde.

Laagste cijfer

Eind vorig jaar keurde nog maar 60 procent zijn beleid goed, begin dit jaar 50 en nu staat hij op 37 procent: het laagste cijfer dat een zittende president ooit haalde. Zelfs na de rassensrellen in Los Angeles bleef hij op de achtergrond en liet een gedroomde kans voorbij gaan om te laten zien dat de problemen van Amerika hem wel degelijk aan het hart gaan. Initiatieven, die hij direct na zijn aantreden in 1988 ontplooid (voor beter onderwijs, de strijd tegen drugs) verwaterden. Hij noemde de recessie eens „een onweersbui die wel overtrekt”. Een echte toekomstvisie heeft Bush nooit ontplooid. Zijn economische verhaal bestaat vooral uit kritiek op wat Clinton van plan is. Dus geen belastingverhoging of meer overheid. „Ik wil dat de vrije markt zijn werk doet”, zegt hij ook tijdens de treintours. Dan komt alles in orde. „Wij zijn immers geen derde wereld”, zoals Clinton beweert, maar het beste land ter wereld.”

OLAF

Openbaar Lichaam

Afvalverwijdering Friesland

Het Dagelijks Bestuur van het OLAF zoekt:

COÖRDINATOR AUTOMATISERING EN INFORMATIEVOORZIENING

OLAF vacaturenr.: 82/10

Functie-omschrijving:

- het mede opzetten van nieuwe informatiesystemen m.b.t. afvalstoffenregistratie en financiële verantwoording;
- mede opzetten van een structureel management informatiesysteem;
- ontwikkeling en beheer van systemen onder Novell, MS-Dos en Apple Macintosh alsmede van de aanwezige software;
- ondersteunen van de gebruikers;
- het uitvoeren van klein technisch onderhoud aan de hardware, alsmede het oplossen van problemen aan de hardware;
- het werken met systeemtools, rapport generators en query-tools;
- het ondersteunen van de organisatie bij het ontwikkelen van voor het OLAF te schrijven maatwerk-software;
- onderhouden van contacten met leveranciers van hard- en software;
- diverse overige met de automatisering verband houdende werkzaamheden.

Functie-eisen:

- een informatica opleiding op HBO-niveau (bijv. HEAO BI, HIO of AMBI geheel dan wel gedeeltelijk);
- bekend met de installatie en onderhoud van Novell versie 3.11;
- kennis van het gebruik van een rapport-generator, zo mogelijk onder Magic 5.0;
- bekend met WordPerfect;
- bekend met PlanPerfect, DrawPerfect en WP-Office is een pré;
- bereid tot het volgen van specifieke opleidingen;
- goede contactuele eigenschappen.

Het salaris bedraagt maximaal f 5.796,- bruto per maand bij een 38 uren werkweek (schaal 10).

Voor informatie over de functie-inhoud kunt u contact opnemen met de heer S. Verhoef, administrateur van het OLAF, bereikbaar onder nummer 058-126918. Degene die belangstelling heeft voor deze functie wordt verzocht om voor 16 november 1992 zijn/haar sollicitatie met uitvoerige informatie te richten aan het Dagelijks Bestuur van het OLAF, Postbus 1622, 8901 BX Leeuwarden, onder vermelding van het vacaturenummer.

Het Openbaar Lichaam Afvalverwijdering Friesland is gebaseerd op een gemeenschappelijke regeling waarin alle 31 gemeenten deelnemen. Het algemeen bestuur van OLAF wordt gevormd door leden uit de gemeentebesturen.

Zeven leden van het algemeen bestuur vormen het dagelijks bestuur. De doelstelling van het OLAF is om te werken tot een doelmatige en uit het oogpunt van milieu-hygiëne, verantwoorde wijze van overslag, transport, bewerking, verwerking en of vernietiging van huisvuil en andere categorieën afvalstoffen. Als zodanig voert het OLAF de door provinciale staten vastgestelde en nog vast te stellen plannen uit. Tot de taken behoort ondermeer het doen exploiteren of het zelf exploiteren van overslag, transport en verwerking van daartoe aangewezen afvalstoffen en het vaststellen van de daaraan verbonden tarieven.

De krant kunt U niet missen, geen dag!

KANTOOR • PARAMEDISCH • HORECA

TECHNIEK • KANTOOR •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • TECH

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

INDUSTRIE • HORECA •

randstad uitzendbureau

Randstad opent nieuwe deuren naar uw tijdelijke baan in Workum.

Randstad Uitzendbureau opent een nieuwe vestiging bij u in de buurt. Dat betekent voor u meer kans op tijdelijk werk in vele sectoren, in uw eigen woonomgeving.

Want Randstad heeft een helder zicht op de lokale arbeidsmarkt. Daarbij doen we alle moeite om uw wensen en onze mogelijkheden optimaal op elkaar af te stemmen. Kom dus gerust langs als ook u nieuwe deuren wilt openen naar uw tijdelijke baan. Gewoon voor informatie of om u gratis te laten inschrijven.

Vanaf 2 november a.s. bent u van harte welkom. Randstad Uitzendbureau, Noard 157, Workum. Telefoon: 05151 - 31 99.

Randstad houdt niet van half werk.

Holland Brad BV uitgever - verkooporganisatie

zoekt een verkoper buitendienst.

Die moet gewend zijn aan het bezoeken van bedrijven, winkels etc. en gemakkelijk contact kunnen maken. Ons nieuwe produkt verkoopt zichzelf, wij kijken uit naar iemand die in staat is dat te ondersteunen en nieuwe relaties weet te ontwikkelen als

★ **reklamevertegenwoordiger** ★

Eigen vervoer vereist, leeftijd 24 t/m 36 jr. Geboden wordt een uitstekend salaris en onkostenregeling.

Uw sollicitatiebrief met pasfoto zien wij graag binnen 5 dagen tegemoet op antwoordnr. 700, 8250 WB Dronen.

EEN ENERGIEKE TOP-FILIAALHOUDER M/V

Wij zijn een jonge, snel groeiende onderneming, die slaapkamers en slaapkamermeubelen verkoopt. Wij zoeken op zeer korte termijn:

voor ons filiaal in Leeuwarden.

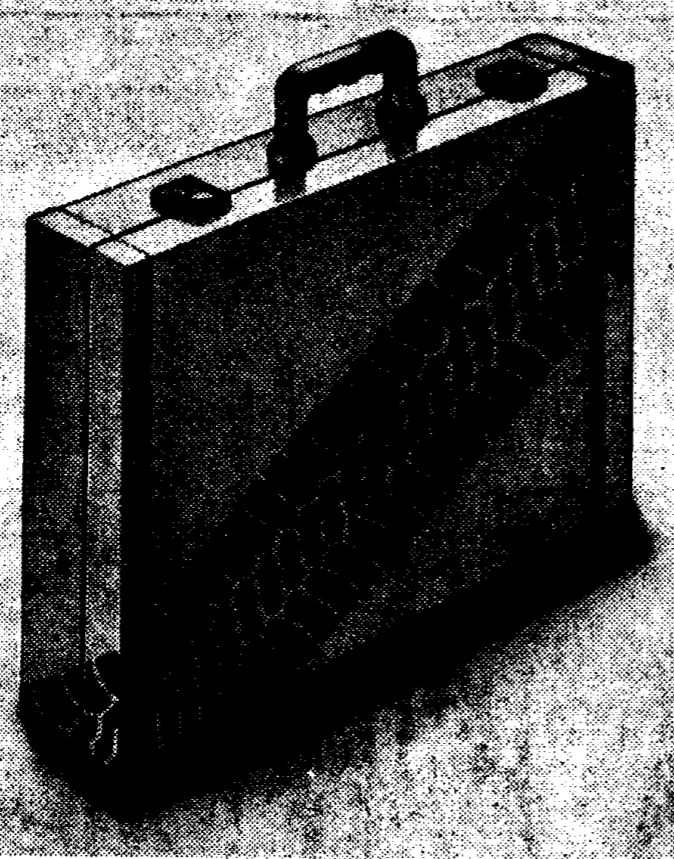
Wij vinden een goede motivatie, inzet en prettige omgang met collega's belangrijker dan diploma's, doch ervaring in deze branche strekt tot aanbeveling.

Wij bieden: grote zelfstandigheid, prettige werksfeer, een aantrekkelijk aanvangssalaris en goede toekomstperspectieven.

Heeft u interesse? Stuur dan uw handgeschreven sollicitatie voorzien van pasfoto naar: Beter Bed Noord, Postbus 2110, 7900 BC Hoogeveen, t.a.v. dhr. G. Willems.

Beter Bed
de beste merken de scherpste prijzen!

JE WILT JE SPOREN VERDIENEN IN DE VERKOOP?

Heb je VWO, MTS en enige jaren werkervaring, ben je minstens 22 jaar en wil je je sporen gaan verdienen in de commercie? Diep dan je talenten uit in de commercieel-technische opleiding van Michelin.

Een gedegen introductie tot één van de spannendste wereldmarkten: continue technisch-wetenschappelijke ontwikkeling in het belang van verkeersveiligheid en economie; nauwe samenwerking met de internationale Grand Prix circuits tot en met het Nederlandse wegennet.

JA, MAAR DAN WEL BANDENSPOREN!

Aan het slot van de opleiding word je geïntroduceerd bij de afnemers en gebruikers en krijg je de verantwoordelijkheid over je eigen rayon op de Nederlandse markt.

Zo sta je als vertegenwoordiger van het topmerk Michelin aan het begin van een dynamische baan met prima doorgroei-mogelijkheden.

Je verdient niet alleen je bandensporen, maar ook een goed salaris en kunt rekenen op prima secundaire arbeidsvoorwaarden.

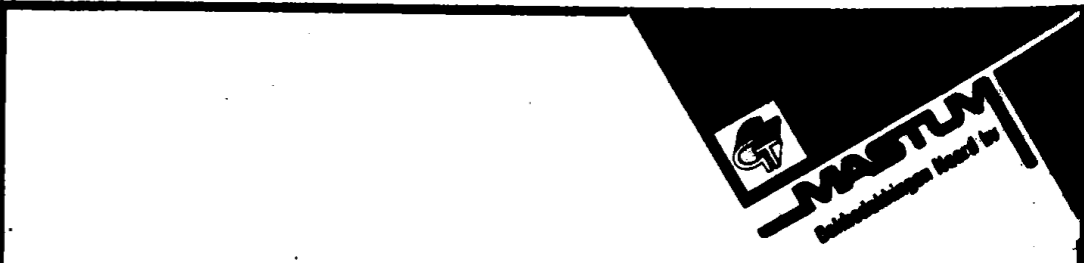
VWO of MTS

Deze gedegen Michelin opleiding staat open voor mensen met VWO, MTS (of vergelijkbaar) en de ambitie om hun sporen te verdienen in de verkoop, inventieve doorzetters die zich kunnen waarmaken in een trefzekere combinatie van commercie en techniek en bereid zijn om zich in één van de rayons in Nederland te vestigen.

Ben je ook nog service-mindend en initiatiefrijk, heb je bijvoorbeeld een paar pittige stages en/of (bij)baantjes achter de rug en ben je in het bezit van een rijbewijs (B), aarzel dan niet en schrijf nog vandaag aan N.V. Nederlandse Banden Industrie Michelin, Hoofd Personeelszaken, Postbus 256, 5150 NA Drunen.

MICHELIN

Mastum Dakbedekkingen is een toonaangevend bedrijf op het gebied van baanvormige dakbedekkingen, met vestigingen in Amsterdam, Bovenkarspel, Enkhuizen, Heerenveen, Breda en Utrecht. In het groeiend aantal vestigingen werken meer dan 250 mensen. De onderneming baseert zijn kwaliteitsrelatie met de afnemers op een technisch produkt van gegarandeerde topkwaliteit, een gedegen organisatie en klantgerichte mentaliteit.

Voor onze vestiging Heerenveen zoeken wij ter versterking van ons gemotiveerde team een enthousiaste commercieel technische man of vrouw in de functie van

ACCOUNT MANAGER

voor het rayon Noord- en Oost-Nederland.

De baan

Hij/zij gaat het bestaande relatiebestand op het gebied van Nieuwbouw uitbouwen en onderhouden. Daartoe presenteert hij/zij ons bedrijf bij architecten, aannemers, gemeenten en bedrijven. Hij/zij zorgt op een zeer zelfstandige wijze voor offerte aanvragen, begeleidt deze en realiseert hieruit, met ondersteuning van het gehele team, op juiste wijze opdrachten.

Het profiel

Hij/zij van 25-35 jaar, welke een representatieve doorzetter is bij voorkeur met ervaring in de bouwwereld.

Hij/zij heeft gevoel voor techniek en moet na een gedegen interne opleiding op alle niveaus kunnen onderhandelen.

Hij/zij is gewend om zowel alleen als in teamverband te werken en heeft daarin ook zijn/haar verantwoordelijkheid.

Hij/zij beheerst de Nederlandse taal in woord en geschrift en gezien de noodzaak van regelmatig overleg dient hij/zij in ons rayon woonachtig te zijn.

- Wat bieden wij?
- ★ Een informele werksfeer in een enthousiast team van mensen.
 - ★ Een goed salaris.
 - ★ Een auto van de zaak.
 - ★ Goede secundaire arbeidsvoorwaarden.

Heb je belangstelling?

Schrijf dan een handgeschreven sollicitatiebrief met c.v. en pasfoto voor 12 november a.s. aan:

Mastum Dakbedekkingen Noord bv
Postbus 201
8440 AE Heerenveen

Voor informatie over de functietoelichting u zelf wenden tot de heer A. Heuvelman, telefoonnummer: 05150-33448 of 05220-40000 (in avonduren 20.00 uur).

Als werk je dagelijkse werk is, heb je natuurlijk een professionele kijk op bedrijven en bedrijfsculturen. Unique gaat daar heel ver in. Probeer zoveel mogelijk in de huid te kruipen van zowel inleener als uitzendkracht. Wellicht schuilt daar de kern van Unique's eigen identiteit in. Het bedrijf dat op grond van persoonlijke contacten de perfecte partner wil zijn. Dat kwaliteit nastreeft binnen de grenzen van het menselijk vermogen. Niet van standaard oplossingen houdt, dus ook niet van standaard mensen.

Dit alles heeft overigens uiteraard ook betrekking op de officemanager en intercedent(e) die we nu zoeken. U zult in korte tijd volledig thuis zijn in diverse branches en functies. Daarbij geholpen door uitgebreide trainingen in sociale en commerciële vaardigheden.

INTERCEDENT(E) voor: Leeuwarden

In deze functie - waarin u onder supervisie staat van de officemanager - vormt u de spil van de vestiging. Hoofdzak is het werven en selecteren van uitzendkrachten. U onderhoudt de contacten met ze, motiveert en informeert ze, plaatst ze zo goed mogelijk en zorgt voor

permanente begeleiding. Daarnaast onderhoudt u telefonisch contact met klanten, en maakt afspraken met de prospects voor de officemanager. Wij denken voor deze functie aan iemand die communicatief is ingesteld, tussen de 23 en 27 jaar oud, beschikkend over een HAVO opleiding en tenminste enige jaren bedrijfservaring.

Werk is ons werk. Dat brengt ondermeer met zich mee dat we ook alles voor onze vaste werknemers perfect voor elkaar hebben. Aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden: o.a. een bruto maandsalaris met een maximale uitloop van fl. 3.502,- en een aantrekkelijke winstdelingsregeling. Wij dagen u uit om uw huidige mogelijkheden eens te vergelijken met die welke Unique u kan bieden.

Bent u eraan toe om uw toekomst een nieuw perspectief te geven in een bedrijf dat anders dan anders is, stuur dan uw sollicitatiebrief, bestaand uit een uitgebreide motivatie en een compleet C.V. naar:
Unique Uitzendburo,
T.a.v. Ankie Hinten,
Postbus 30, 1300 AA ALMERE

unique uitzendburo
Wij houden van unieke mensen.

Unique is een van de snelst groeiende Uitzendorganisaties met inmiddels ruim 50 vestigingen overal in Nederland.

Gevraagd op korte termijn:

ervaren plaatwerker/ voorbewerker

Schriftelijke sollicitaties binnen 2 weken richten aan:

Autoschadebedrijf Kuiper
Wilhelminastraat 35
8561 AB BALK

GEMEENTE SNEEK

Bij de afdeling milieuzaken en regionale geluidmeedienst van de hoofddivisie stadsontwikkeling is plaats voor een

TECHNISCH MEDEWERKER (M/V)

Functie-informatie:
De te benoemen functionaris zal worden belast met de volgende taken:

- behandelen van aanvragen om hinderwetvergunningen, het toezicht houden op de naleving ervan en het opstellen van controlerapporten;
- mede uitvoering geven aan de handhaving van de milieuwetgeving in de gemeente Sneek, met name van de Hinderwet, Wet chemische afvalstoffen, WVO respectievelijk Lozingsverordening riolering en Wet bodembescherming;
- adviseren aan Burgemeester en Wethouders inzake klachten, bezwaarschriften, sancties, toekenning, schadevergoedingen en beleidsadviezen in het kader van milieuwetgeving, met name Hinderwet.

Functie-eisen:
- afgeronde opleiding op HBO-niveau in de technische sector, bij voorkeur richting werktuigbouwkunde.

Salaris:
Afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring tot maximaal f 4534,- (maximum van salarisschaal 8) bruto per maand.

Algemeen:
De bij de gemeentelijke overheid gebruikelijke rechtspositieregelingen zijn van toepassing. De gemeente wil meer vrouwen in dienst nemen. Bij gelijkwaardigheid van kandidaten wordt aan hen de voorkeur gegeven. Kinderopvangmogelijkheden zijn aanwezig.

Nadere functie-informatie kan worden verkregen bij de heer J. Jansma, chef van de afdeling milieuzaken en regionale geluidmeedienst, tel. 05150-85230.

Belangstellenden voor deze functie kunnen tot 16 november aanstaande hun sollicitatie, onder vermelding van vacaturnummer 92.14.03 richten aan het college van burgemeester en wethouders, postbus 10.000, 8600 HA SNEEK.

Sinds kort opereert in Skarsterlân de nieuwe brede welzijninstelling Stichting Wolvazen Skarsterlân. S.W.S. is ontstaan uit een samenwerking tussen Stichting O.J.J.V., Vereniging de Vrijloop en Projekt Opbouwwerk Skarsterlân. In deze nieuwe stichting zijn alle sociale en culturele activiteiten van de drie partners ondergebracht.

De activiteiten van de stichting vinden plaats in de eigen accommodatie in Joure, MIKS en in de accommodatie van Vereniging 'In de Vrijloop'. Daarnaast vinden veel activiteiten plaats in de verschillende dorpen in Skarsterlân (Kinderwerk, Jongerenwerk en Opbouwwerk).

De stichting heeft vier part-time beroepskrachten in dienst die de activiteiten begeleiden of ondersteunen. Daarnaast beschikt de stichting voor MIKS over een beheerder. Bij definitieve subsidietoekenning is er in dit team plaats voor een:

ADMINISTRatieve KRACHT (M/V), voor 16 uren per week.

Deze administratieve functie omvat alle voorkomende administratieve werkzaamheden binnen de stichting en is daarnaast vooral gericht op ondersteunende werkzaamheden ten behoeve van de medewerkers van de stichting.

De taken omvatten o.a.:

- een gedeelte van de financiële administratie, waaronder de kasboekhouding;
- postverwerking en archivering;
- het verzorgen van rapportages;
- verslaglegging van vergaderingen;
- verzorgen van typewerk;
- bewaking PC-gebruik (WP).

We denken aan iemand die binnen het team op zelfstandige wijze inhoud weet te geven aan deze functie. Onze voorkeur gaat uit naar een vrouw. De sollicitant dient een MEO-opleiding te hebben gevolgd, of te beschikken over gelijkwaardige kennis en ervaring.

Op deze functie is de CAO-welzijn van toepassing. Het maximum bruto salaris bedraagt f 3340,- per maand op full-time basis. De aanstelling vindt plaats voor de duur van één jaar met de mogelijkheid van omzetting in een vast dienstverband.

Nadere inlichtingen kunt u krijgen bij de coördinator van de stichting: dhr. H. Kingma, telefoon 05138 - 14593. Sollicitaties kunt u binnen 14 dagen richten aan het bestuur van S.W.S., Postbus 117, 8500 AC JOURE.

van der Werf Automatisering

Informatie systemen, Analyse, Opleidingen & Consultancy

Wij zijn een dienstverlenend automatiseringsbedrijf, met als belangrijkste functie het ontwerpen en ontwikkelen van software.

Wij ontwikkelen in Clipper 5.00 en Microsoft Foxpro2.

Wij zoeken een:

PROGRAMMEUR

Opleiding: Hago, Hio, Hbo-informatica
Leeftijd: max. 26 jaar.

Ervaring: Clipper of Foxpro2

Reacties alleen schriftelijk.

Groningerstraatweg 44
Leeuwarden
058 - 158476

Skarsterlân is ien fan de hurdst groeiende Fryske gemeenten. Der wenje 25.000 minsken, dêr't hast de helte fan op 'e Jouwer wennet. Lizzend oan in knooppunt fan wegen hat it haadplak treflike ferbiningen mei de rânstêd, Grins en de rest fan Fryslân. Dy strategyske lizzing hat in grutte oantúkkingskrêft op it bedriuwlibben. Skarsterlân hat sa'n 30 doarpen en doarpskes, dêr't neist de Jouwer, Sint Nyk en Langwar de bekendsten fan binne. De rêst en de romte fan it Fryske marregebiet (3530 ha. fan 'e gemeente bestiet út wetter) meitsje Skarsterlân ta in hast ideale wen- en rekreaasjeomjouwing.

De gemeentlike organisasje
De gemeentlike organisasje bestiet op dit stuit noch út de ôfdelingen romtlike oardering, gemeentewurken, wolvazen, finansjes en ynterne organisasje, mar sil ynkoarten reorganisearre wurde. Fan in foar it grutste part funksjonele organisasjestruktuer sil oerstapt wurde nei in mear op it produkt rjochte organisasjemodel. De takomstige organisasje sil bestean út in trijetal sektoren, te witten de sektoren 'wonen en wurken', 'welzijn' en 'middelen'. De hjoeddeistige ôfdeling ynterne organisasje sil tegearre mei in part fan de ôfdeling finansjes gearfoege wurde ta de sektor 'middelen'.

De ôfdeling ynterne organisasje
De ôfdeling ynterne organisasje bestiet út seis bure's, te witten ynterne saken, algemien juridyske saken, tekstferwurking, foarjochting & represintasje, automatysearingsgroep en personielsaken & organisasje. Yn totaal wurkje der ± 40 minsken.

Op it buro personielsaken & organisasje, dat bestiet út 6 meiwurkers, is plak foar in

MEIWERK(ST)ER PERSONIELS- EN SALARIS ADMINISTRAASJE

foar 38 oeren yn 'e wike.

Teaskearring

As meiwurk(st)er personiels- en salarisadministrasje hawwe jo in ferantwurdlike baan. Jo fersoarge de salarisadministrasje fan it gemeentlik persoanlik, mei útûndering fan it ûnderwizend persoanlik. Jo binne I.Z.A.-korrespondent(e) en registrasjearre it sykteferson. Ek hâlde jo jo dwaande mei it útfieren fan rjochtposjonele regelingen en it byhâlden fan personielsbestanden.

As lêste assistearje jo de earste meiwurkster personiels- en salarisadministrasje by it fieren fan de salarisadministrasje foar it ûnderwizend persoanlik en ferfange jo har by ôfwêzichheid.

Profyskats

Jo hawwe it M.E.A.O.-diploma yn jo besit (it lêstf bestjoerlike of administrative rjochting). Jo hawwe mei namme op it mêd fan de salarisadministrasje romme ûnderfining en binne lêstf bekend mei it Prigem/Gemal automatysearingsysteem fan Roer.

Jo hawwe in klantfrontrike ynstelling, goede kommunikatieve feardichheden en binne by steat flot en akkuraat te wurkjen. It belang fan 'e gemeente is rjochte op gelike kânsen foar manlju en froulju. Yn dit ferbân wurde froulju dy 't oan 'e stelde easken fol-dogge fersocht te sollicitearjen. By gelike geskiktheden wurdt de oanstelling fan in frou foar kar nommen.

Salarisearring

Offinistlik fan oplieding en ûnderfining fertsjinje jo maksimaal f 3.614,00 bruto yn 'e moanne by in 38-oerige wurkwike (funksjestaal 6). Wy bieden jo in goede rjochtposysje, wêrûnder de mooglikheid ta berne-opfang, in betelle âlderskipferlofregeling en in differinsjearre bealingsysteem.

Sollicitasje

Ynljochtingen wurde graach jân troch de hear F.H. Koelma fan it buro personielsaken & organisasje (telefoan 05138-81261). As jo belang hawwe by dizze funksje, noegje wy jo út jo sollicitasje, mei curriculum vitae, binnen 14 dagen nei it útkommen fan dit bêld te rjochtsjen oan boargemaster en wetholders fan Skarsterlân, Postbus 101, 8500 AC op 'e Jouwer. Graach yn 'e lafter boppelsteke fan 'e stuf it wurd 'sollicitasje' sette.

SKARSTERLÂN

In verband met een organisatiewijziging binnen de afdeling technische dienst is de volgende vacature ontstaan:

CHEF MECHANISCH TECHNISCHE DIENST (M/V)

FUNCTIE-INFORMATIE:

De chef mechanisch technische dienst is verantwoordelijk voor het gehele mechanische onderhoud van het machinepark vanaf de voorbereiding tot en met de uitvoering. Hij/zij legt verantwoording af aan het hoofd technische dienst en geeft zelf leiding aan 5 medewerkers.

FUNCTIE-EISEN:

- minimaal een MTS-opleiding, bij voorkeur werktuigbouw
- ervaring in een soortgelijke functie
- leeftijd minimaal 28 jaar
- goede mondelinge en schriftelijke beheersing van de Nederlandse en Engelse taal
- goede leidinggevende en organisatorische capaciteiten
- teamgeest

WIJ BIEDEN:

- een zelfstandige functie
- een groeiend bedrijf met perspectief
- een salaris en secundaire arbeidsvoorwaarden, passend bij de verantwoordelijkheid van de functie

Sollicitaties:
Belangstellenden worden uitgenodigd hun sollicitatie met gegevens betreffende opleiding en ervaring vóór 10 november a.s. te richten aan:
Vriezo B.V.
afd. personeelszaken
postbus 513
8600 AM Franeker

Voor inlichtingen betreffende deze functie kunt u contact opnemen met dhr. Y. Haarsma, hoofd technische dienst, tel. 05188 - 1641 (tijdens kantooruren).

Een psychologisch onderzoek kan deel uitmaken van de werving en selectieprocedure.

Vanwege interne veranderingen binnen de afdeling productie is de volgende vacature ontstaan:

ADR-OPERATOR (m/v)

FUNCTIE-INFORMATIE:

De werkzaamheden omvatten het juist afstellen en controleren van machines betreffende de optische sortering van de produkten. De ADR-operator legt hierbij verantwoording af aan de operator. De werkzaamheden worden verricht in 3-ploegen-dienst.

FUNCTIE-EISEN:

- L.T.S.-opleiding
- ervaring met het afstellen en controleren van machines
- nauwkeurigheid
- teamgeest
- geen verplichting (meer) t.o.v. militaire dienst

WIJ BIEDEN:

- een functie met verantwoordelijkheid
- een groeiend bedrijf met perspectief
- een salaris en secundaire arbeidsvoorwaarden passend bij de verantwoordelijkheid van de functie

Voor inlichtingen betreffende deze functie kunt u contact opnemen met dhr. H. Duizendstra, hoofd productie, tel. 05188 - 1641 (tijdens kantooruren).

Vacaturebank

DE NDC VACATUREBANK IS EEN GEZAMENLIJKE RUBRIEK VAN DE LEEUWARDER COURANT EN HET NIEUWSBLAD VAN HET NOORDEN. BEREIK IN FRIESLAND, GRONINGEN EN DRENTHÉ RUIM 660.000 PERSONEN

AVM ACCOUNTANTS

maakt onderdeel uit van de AVM Groep, met 16 vestigingen in 16 plaatsen de grootste accountants-adviesorganisatie van Friesland. Het full-service dienstenpakket van de AVM Groep wordt verder ingevuld door AVM CCLB Accountants, AVM Registeraccountants, AVM Belastingadviseurs en AVM Bedrijfsadviseurs.

AVM Accountants is gespecialiseerd in de dienstverlening aan cliënten in het midden- en kleinbedrijf. De werkzaamheden omvatten o.a. administratieve ondersteuning, controle en opstellen van jaarstukken, opzetten van de administratieve organisatie, uitvoeren interne controle t.b.v. bedrijfsleiding en advisering en begeleiding fiscale automatisering.

In verband met groei van het aantal cliënten wordt gezocht naar ervaren medewerkers die in wij voor onze vestigingen te Leeuwarden, Groningen en Drenthé op zoek naar ervaren

CLIËNTADVISEURS / ASSISTENT-ACCOUNTANTS (M/V)

U gaat leiding geven aan een team van medewerkers. In samenwerking met hen gaat U jaarstukken en -verslagen opstellen en controleren, en op basis daarvan cliënten adviseren. Het uitbreiden van de cliëntkring behoort tevens tot het takenpakket. Werkorganisatie, planning en coördinatie zijn dan ook belangrijke elementen binnen deze functie.

UW PROFIEL:

Voor deze veeleisende en verantwoordelijke functie gaan onze gedachten uit naar kandidaten met ruime praktijkervaring in een vergelijkbare functie, die de studie SPD of HEAO AC afgerond hebben en met de AA-opleiding in een gevorderd stadium zijn.

ONS AANBOD:

Wij kunnen U een zelfstandige functie bieden met een eigen cliëntenpakket en reële doorgroei mogelijkheden. De arbeidsvoorwaarden zijn uitstekend te noemen, en omvatten o.a. premievrij pensioen, bijdrage ziektekostenverzekering, premiespaarregeling en goede opleidingsfaciliteiten.

GEÏNTERESSEERD?

AVM Bedrijfsadviseurs verzorgt o.a. de werving en selectie voor de gehele AVM Groep. Daarom zien wij uw sollicitatiebrief met uitgebreid cv. graag binnen 14 dagen tegemoet op het volgende adres: AVM Bedrijfsadviseurs, Sixmastraat 4, 8932 PA Leeuwarden, onder vermelding van vacaturnummer 33.92. Voor meer informatie kunt U bellen met dhr. I.J. Brouwer: 058-687815.

HOOFD KWALITEIT M/V conform spec.

Koninklijke Utermöhlen NV is een internationaal opererende organisatie met een scherp oog voor innovatie en kwaliteitsverbetering. Hierbij speelt het moderne productiecentrum in Wolvega, waar voornamelijk verbandstoffen en incontinentieproducten worden vervaardigd, een sleutelfunctie. Marktleider op verbandstoffengebied, zowel binnen als buiten het ziekenhuis, wordt je niet zomaar. Daar is een kwaliteitsinspanning voor nodig, een bedrijfsfilosofie die gericht is op de toekomst en de serieuze behoefte om het beste voor de patiënt te willen. Utermöhlen is een 100% dochter van de Coöperatieve Apothekers Vereniging OPG U.A..

Onze afdeling Kwaliteit in Wolvega is verantwoordelijk voor het opzetten en onderhouden van een kwaliteitsborgingssysteem. Voor het coördineren van deze activiteiten zoeken wij een man of vrouw voor de functie van Hoofd Kwaliteit.

Uw functie:

De organisatiestructuur van Utermöhlen kenmerkt zich door een decentraal karakter. Dat betekent dat het management primair verantwoordelijk is voor het bereiken van een optimaal kwaliteitsniveau. Bij het ondersteunen en adviseren van de managers in deze taak is de rol van de kwaliteitsafdeling cruciaal.

Op basis van uw specifieke deskundigheid geeft u samen met uw afdeling het raamwerk aan voor een kwaliteitsborgingssysteem, maar zorgt u ook voor de invulling en de verificatie ervan door middel van interne kwaliteitsaudits. De uitkomsten worden door u gerapporteerd aan en besproken met het management. Periodieke kwaliteitsrapportages zijn daarvan het logische gevolg.

Een ander punt van voortdurende aandacht in uw kwaliteitsborging is het volgen van de ontwikkelingen in uw vakgebied en de (inter)nationale regelgeving inzake de medische technologie. Uw bevindingen daaromtrent maakt u bespreekbaar voor het management en u geeft aan wat de consequenties zijn voor het te volgen ondernemingsbeleid. Namens de organisatie onderhoudt u een aantal externe contacten.

Uw kwaliteiten:

Voor deze functie vinden wij het belangrijk dat u goed kunt adviseren en in uw rol van Hoofd Kwaliteit duidelijk overkomt bij het management, uw eigen medewerkers en externe instanties. U heeft cijfermatig inzicht en een goed ontwikkeld analytisch vermogen. Uw opleiding is tenminste op HBO-niveau, bijvoorbeeld in de chemische of technische richting en aangevuld met bedrijfskundige kennis. Maar waar het vooral om gaat, is, dat u kunt aantonen dat u verstand heeft van en ervaring met het opzetten en onderhouden van een kwaliteitsborgingssysteem. U bent rond de 35 jaar oud.

Informatie en sollicitatie:

Voor meer informatie over de functie kunt u contact opnemen met de heer J.R. Geertsema, directeur Operationele Zaken, telefoon 05610 - 93300. Uw sollicitatie kunt u binnen 14 dagen na verschijnen van deze advertentie richten aan mevrouw E. Minnesma, Hoofd Personeelszaken, Koninklijke Utermöhlen NV, Postbus 3, 8470 AA Wolvega.

UTERMÖHLEN MEDICAL CARE

milfac

partner in milieu-advisering

Milfac is een milieu-adviesbureau gevestigd te Leeuwarden. Het bureau adviseert het bedrijfsleven en overheden op het gebied van afvalwater, ketenbeheer, milieuzorg en bodem.

Bij het bureau zijn 15 jonge mensen werkzaam. Het bureau kenmerkt zich door deskundigheid, snelheid en enthousiasme. Wegens uitbreiding van de activiteiten van de afdeling AFVALWATER wordt voor een full-time aanstelling gevraagd een

MILIEUKUNDIG ADVISEUR m/v

Functie-omschrijving:

Hij/zij verricht metingen en bemonstert afvalwater bij diverse industriële en installaties. Een belangrijk deel van de werkzaamheden zijn gelegen in de geautomatiseerde verwerking van gegevens. Gerapporteerd wordt aan het afdelingshoofd.

Functievereisten:

- een gerichte MBO- of HBO-opleiding
- minimaal 3 jaar ervaring
- ervaring met en kennis van automatisering (vnl. WP)
- technische inzicht
- flexibele en commerciële instelling
- zelfstandig kunnen werken
- goede communicatieve vaardigheden
- vlotte schriftelijke uitdrukkingvaardigheid
- rijbewijs BE

Het perspectief van de functie is zeer goed, maar wordt vooral bepaald door de kracht van de kandidaat. Milfac BV kent een uitstekend pakket arbeidsvoorwaarden, welke is afgestemd op de potenties van de kandidaat.

Schriftelijke reacties met cv voor 9 november 1992 te zenden aan

Milfac BV, partner in milieu-advisering

t.a.v. drs. P. L. Bom
Postbus 422
8901 EB LEEUWARDEN

met vermelding van 'vacature afvalwater' in de linkerbovenhoek van de enveloppe.

De Agrarische Jongeren Friesland is een vereniging van agrarische jongeren in Friesland met ruim 1600 leden. Bij de AJF zijn agrarische jongeren van alle gezindten aangesloten. De AJF werkt aan vorming en belangenbehartiging en heeft haar kantoor in Leeuwarden.

Op zo kort mogelijke termijn zoeken wij een:

beleidsmedewerker (m/v) voor 24 uur

Voornaamste taken:

- ondersteuning van de sekretaris en de consulente
- begeleiding van besturen en werkgroepen
- pr

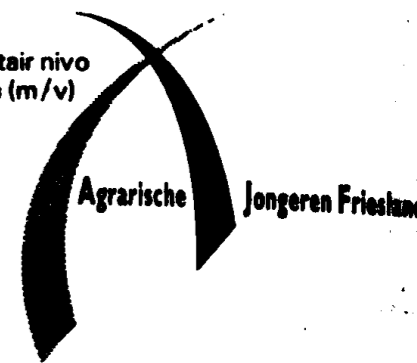
Wij denken aan iemand

- met een agrarische opleiding op HBO of universitair nivo
- met inzicht in de situatie van agrarische jongeren (m/v)
- met journalistieke interesse
- tussen de 21 en 30 jaar
- in bezit van rijbewijs en auto
- bereid is om avondwerk te verrichten

Wat bieden wij?

- een prettige werksfeer
- veel ruimte voor eigen initiatieven
- goede salarisering volgens CAO-Weilzijn

Heb je belangstelling? Richt je sollicitatiebrief voor 15 november aan de Agrarische Jongeren Friesland, Postbus 1755, 8901 CB Leeuwarden. Informatiepakket en nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar bij Gerard van Drooge (sekr. AJF) 058-122877.

Wegens toename van de werkzaamheden vragen wij met spoed

beslist ervaren

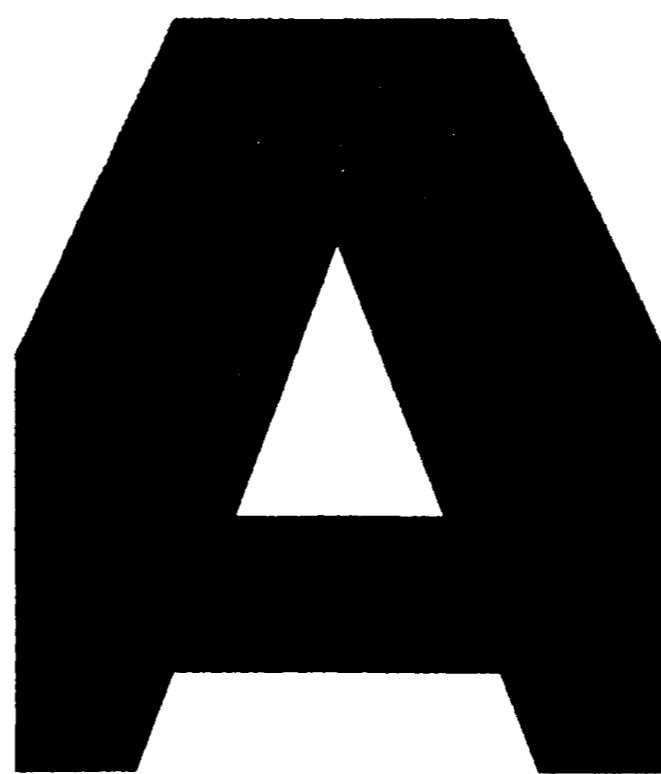
LOODGIETER/CV MONTEURS

Schriftelijke sollicitaties te richten aan

Installatiebedrijf

KOBUS B.V.

Mounehok 15
9263 TK Garijp

AVÉRO VERZEKERINGEN IS EEN COÖPERATIEVE ONDERNEMING DIE SAMEN MET CENTRAAL BEHEER (CENTRAAL BEHEER, ENZICO EN WOONFONDS HOLLAND) DE AVÉRO CENTRAAL BEHEER GROEP (AVCB) VORMT. AVCB IS DE GROOTSTE COÖPERATIEVE VERZEKERAAR IN NEDERLAND. AVCB IS BINNEN HET INTERNATIONALE SAMENWERKINGSVERBAND 'EUREKO' IN SNEL TEMPO BEZIG MET HET ONTWIKKELEN VAN EUROPESE ACTIVITEITEN. BIJ AVCB WERKEN IN

TOTAAL 3.200 MENSEN; ZIJ ZIJN VERANTWOORDELIJK VOOR EEN OMZET VAN RUIM F. 4,7 MILJARD. AVÉRO VERZEKERINGEN BIEDT MET HAAR VIER HOOFDMERKEN, AVÉRO, FBTO, OLM EN OVVM, EEN COMPLEET PAKKET LEVENS-, PENSIOEN- EN SCHADEVERZEKERINGEN. DISTRIBUTIE GESCHIEDT VIA HET PROFESSIONELE INTERMEDIAR, VIA ASSURING-DE EIGEN FRANCHISEKETTEN, VIA BANKEN EN DOOR MIDDEL VAN DIRECTE VERKOOP (DIRECT MARKETING).

AVÉRO VERZEKERINGEN ZOEKT EEN ERVAREN MEAO-ER MET MBA VOOR HET ADMINISTRATIEF BEHEER VAN ONZE VASTGOEDPORTEFEUILLE

Vastgoed Beleggingen.

Op de afdeling Vastgoed Beleggingen werken ongeveer 25 mensen aan beleggingen en participaties in onroerend goed voor de AVCB-groep. De afdeling groeit sterk.

De komende jaren zal de portefeuille dan ook verdubbelen. De vastgoedportefeuille heeft momenteel een waarde van circa f. 1,3 miljard en is geografisch verdeeld in drie rayons.

Een verantwoordelijke, contactrijke functie.

Binnen het team van zes mensen in Leeuwarden bent u verantwoordelijk voor het beheer en de bewaking van de administratie van de vastgoedportefeuille in het rayon Noord. Dit is de grootste van de drie rayons. Het gaat vooral om bedrijfsmatig onroerend goed.

U houdt de betaling van de huren

scherp in de gaten, neemt actie bij achterstand, verzorgt de registratie en administratie en houdt de uitgaven bij.

Tevens analyseert en beoordeelt u het cijfermateriaal en controleert de door externe beheerders aangeleverde informatie. U krijgt dus de volledige verantwoording voor de administratie van een (fors) deel van de portefeuille en bereidt deze voor tot consolidatieniveau.

Dagelijks onderhoudt u contacten met beheerders (veelal makelaars) en huurders. U ressorteert onder de Property Manager rayon Noord en rapporteert aan het hoofd Administratie Vastgoed.

Een ervaren Vastgoed-administrateur. U heeft minimaal een MEAO-opleiding, aangevuld met MBA en enkele jaren ervaring in een soortgelijke functie. Daardoor bent u ook bekend met geautomati-

eerde systemen, met name LOTUS/Pakket Vastgoed-administratie.

Vanzelfsprekend kunt u zelfstandig werken en goed met mensen omgaan. Uw leeftijd ligt rond de 33 jaar.

Hoe kunt u reageren.

Wilt u eerst meer informatie, neem dan contact op met de heer F. Verschoor, Property Manager rayon Noord, telefoon 058-979993.

Uw schriftelijke sollicitatie kunt u richten aan Avéro Verzekeringen, ter attentie van de heer ds. A. Kukler, afdeling Personeel & Organisatie, postbus 909, 8901 BS Leeuwarden.

Aanvaarding van de functie houdt in dat u een arbeidsovereenkomst aangaat met Centraal Beheer. De hier geldende arbeidsvoorwaarden zijn daarom van toepassing.

ONDERDEEL VAN HET AVÉRO-CONCERN

PAADWIZERS
058-965752
PAADWIZER-SERVICE LC

Huisartsen Maatschap Trynwälden
OENKERK
vraagt per 1-12-'92
of zo spoedig mogelijk daarna:

Doktersassistente / Apothekersassistente
voor 10 uren per week.

FUNKTIE-INVULLING:
Alle voorkomende assistentie-werkzaamheden in de apotheekhoudende huisartsenpraktijk.
Ervaring met Promedico-plus gewenst, doch geen absolute noodzaak.
Bereidheid om ten tijde van vakantie of ziekte van de overige assistentes betrokkenen te vervangen tot maximaal 40 uren per week.
Overige condities volgens Advies CAO.
Voor inlichtingen kunt u bellen: 05103-1337/2862/1291
Sollicitatie: alléén schriftelijk, met C.V. en referenties kunt u binnen 2 weken na verschijnen van dit blad zenden aan:
Huisartsen Maatschap Trynwälden
Postbus 84, 9062 ZJ Oenkerk

Namens relatie in Leeuwarden gevraagd
KAPPER/KAPSTER
(20 uren)
Schriftelijke reacties: Accountantskantoor W. Jager, Postbus 70, 9050 AB Stiens.

Stichting Terminale Thuiszorg Noord-West Friesland
is op zoek naar:
vrijwilligers m/v
die na het volgen van een cursus, worden ingezet bij de terminale patiënt thuis om hulp te bieden in aanvulling op alles wat familie, vrienden en bureaus doen.
Informatie en/of aanmelding
tel. 058-154019

Z.T.B. NEDERLAND
vraagt i.v.m. uitbreiding van het verkoopteam van het Zakelijk Telefoonboek
ERVAREN ADVISEURS M/V
voor de provincie Friesland.
Tegenover werklust, representatief voorkomen, commerciële instelling en bezit auto stellen wij goede salariering, onkostenvergoeding en doorgroeimogelijkheden.
Schr. soll. met c.v. richten aan
Z.T.B. Nederland
Marksingel 1, 4811 NV Breda, afd. Personeelzaken

Voor verschillende projecten in Friesland en Noord-Holland zoeken wij met spoed
LOODGIETERS en CV-MONTEURS
Bent u direct beschikbaar, bel ons dan onmiddellijk.
Tevens zoeken wij een
CNC-DRAAIER
OMGEVING HEERENVEEN
OOMEN UITZENDBURO BV
HARLINGEN, Noorderhaven 59, tel. 05178-17829
SNEEK, Kleinzand 33, tel. 05150-19988

MARIANNE MODE
zoekt voor haar filiaal te Drachten
ENTHOUSIASTE VERKOOPSTER
(part-time)
Leeftijd ± 25 jaar.
Ervaring in de mode vereist:
Sollicitatiebrieven met recente pasfoto aan
Marianne Mode BV
Postbus 73, 9400 AB Assen

Wegens uitbreiding van haar activiteiten zoekt Uitgeverij UVN BV een
TELEFONISCHE ADVERTENTIE-VERKOPER M/V
Kandidaten dienen te beschikken over een perfecte telefoonstem.
De eerste sollicitatieronde is telefonisch. Bel 05168-1666 en vraag naar de heer B. van Nuil.
UITGEVERIJ UVN BV DONKERBROEK

FRISDRANK
Wij zijn op zoek naar personen die mee willen werken aan een onderzoek (tegen een goede beloning).
Drinkt u regelmatig (1x per week) sinas light of cassis light of rivella of cola light
Bent u tussen de 18-50 jaar
Bent u gedurende 30 minuten beschikbaar op 19 en 20 november
Belt u dan 033-637699 of 033-630177

LICHTREKLAME lodema lichtreklame
● Neon lichtreklame
● Lichtborden
● Gevelborden
● Onderhoud en reparatie
● Tijd en temperatuur
● Lichttransitoren
Landelijk Unico-erkend installateur
058-88 19 22
Uranusweg 12, Leeuwarden

TE KOOP
Comp. spelletje voor de C64. Sim City, tel. 05113-2564.
Antieke wandtapijten, evt. aan de muur (ook wit), 05156-9545.
Kestje van het Deense wendystaatje Royl, Paalissander, tel. 05103-2092.
Konstant geld voor oud goud, versleten of overbodige sieraden. Juwelier Rijsd, Nieuweburgen 134, Leeuwarden.
Kontant geld voor uw oude goud? Rolf, Paperstraat, alsinds 1903 vertrouwd!
Particulier zoekt huis van particulier in Leeuwarden, Aldiën Oost. Geïnteresseerden graag b.o. nr. 2556.
Weekendhuisje, boerderij o.i.d., grondstuk moet aan vis- en vaarwater grenzen. Nijfstaand, niet op campingplaats. Tel. 05972-1706.
Woningen te koop gevraagd in de provincie Friesland. Tel. 05120-12114.

Koop/ruil enz. goederen
LEEUWARDEN
MERELPLEIN 1
TUSSENWONING MET FRAAI TUINZICHT:
Indeling: gang, voor- en achterkamer, keuken, toilet, bijkeuken. Boven: 3 slaapkamers, douche, 2e toilet, cv en eigen grond.
Vraagprijs f 119.000,- k.k.
Info:
BEPRO ONROEREND GOED
Tel. 058-126840-126488

Zaken en Transacties
Bedrijfspand, 300 m² met bovenwoning, huur f 30.000 excl. BTW per jaar; ook te koop, garage Toussaint, Noordvliet 243 en 245, Leeuwarden, tel. 058-153032.
Heerenveen: vrijstaand kantoorpand met bovenwoning nabij station te huur. 05185-1288.
Bruvo Cash & Carry alles voor uw winkel en etalage, o.a. vitrines, decoratie, presentatiemiddelen, kledingrekken, stellingssystemen. Winkler Prinsstr. 16, Assen, tel. 05920-42342.
Voor meer paadwizers zie elders in dit blad

Wegens gebrek aan opvolgers in eigen kring, ter overname aangeboden, een in centraal Friesland gelegen goedlopende
COMPLEET INSTALLATIEBEDRIJF
Omzetindicatie: ca. f 1.000.000,- Excl. BTW. Bedrijfspand te koop/te huur.
Reacties zenden aan: K.N.O.V. Advies, t.a.v. de heer Steenbergen, Postbus 379, 2280 AJ Rijswijk.

Te koop aangeboden
Onroerende goederen
Aankoop- en onderhoudsinspecties, deskundig en objectief binnen 24 uur. OBA onafhankelijk bouwkundig adviesbureau. Mozartstr. 69, Leeuwarden, tel. 058-137136. Fax 159666.
Bakhuizen, Plantsoen 6, g.o.h. deels geïsoleerde tussenwoning gelegen nabij bos en IJsselmeer. Info. tel. 05148-1732.
Bedrijfspand, 300 m² met bovenwoning, huur f 30.000 excl. BTW per jaar; ook te koop, garage Toussaint, Noordvliet 243 en 245, Leeuwarden, tel. 058-153032.
Beeststerzwaa vrijstaande woning, nieuw 90, grond opp. 500 m². Indeling kamers, badkamer, keuken, hal, toilet, sl.kamer, douche, grote garage. Verdieping overloop, 2 grote sl. kamers. Inl.: 05126-3296.
Beeststerzwaa, nieuw te bouwen vrijstaande bungalow tegen bosrand, ISN Vastgoed bv, 058-158700.
Buitenpost: vrijstaand woonhuis. Vraagprijs f 130.000,- k.k. Inl. 05123-1385.
Damwoude: Botsbloem 19. Goed onderhouden twee onafh. kap woning met garage en diepe achtertuin, 3 slaapkamers, geheel thermopane beglazing, energiezuinig cv. Inlichtingen en/of documentatie Makelaarskantoor A. Zijlstra te Damwoude. Tel. 05111-4600.
Damwoude, Hereweg 29. Royaal woonhuis met garage (verlengd), 4 slaapkamers, douche en w.c., tuin op het zuiden. Inlichtingen en/of documentatie Makelaarskantoor A. Zijlstra te Damwoude. Tel. 05111-4600.
Damwoude, Nieuw te bouwen bedrijfspand, ± 240 m², met eventueel bedrijfswooning. ISN Vastgoed BV, 058-158700.
Damwoude, Thiedemaweg 28. In perfecte staat verkerende recent gebouwde semi-bungalow met garage, mooi gesitueerd, luxe keuken, geheel voorzien van isolatieglas. Inlichtingen en/of documentatie Makelaarskantoor A. Zijlstra te Damwoude. Tel. 05111-4600.
Drachten, bloemenkiosk op Al stand snelle aanvaarding. ISN Vastgoed BV, 058-158700.
Drachten, 300 m² op het zuiden terrein. ISN Vastgoed bv, 058-158700.
Echten: Huis v.d. Week, gek. aan de Middenweg 25. Vrijst.: woonboerderij voorz. van rieten kap, schuur 32 m², ca. 2000 m² grond, terras en vijver. Entree, eetkamer, woonkamer 24 m². Mod. keuken en douchekamer, toilet. Sauna met douchegelegenheid. Te verd.: zolder met slaapkamer, cv gascombi, allesbrand, plav. vloer, vloerverw., spoedig leeg in overleg. Koopsom f 248.000 k.k. Inl.: 05130-27330.
Een nieuw woning, nu nog de bestrijding! Vraag nu nog de uitgebreide kleurenfolder aan of zoek onze nieuwe showtuin met alle mogelijkheden. Handelsonderneming Hebo, Hollandiastraat 32, Etaga 13 slaapk., 05138-16044. Ons bedrijf is geopend tot 17.15 en zaterdag tot 12.00.
Estrum, Schoolstraat 33, luxueuze rietgedekte woning. Parterre: 2 halles, woonk., keuken, 3 slaapk., badk., etage: 2 slaapk. en grote zolder. Twee garages. Vraagprijs f 215.000 k.k. Onroerendgoedcentrale 05120-24242.
Estrum, Schoolstraat 15, woonhuis met winkelpand en schuren/garage, achterom be-reikbaar via achtergelegen weg. Gelegen in het centrum van het dorp. ind. woonkamer, woon-keuken, toilet, douche, magazijn. 5 sl.kamers en toilet. De winkel is verhuurd. Maandlasten ca. f 650,- netto. Vr.pr. f 179.000. Inl. Makelaardij Van der Velde en Hoën, Surhuisterveen. 05124-1474.

BEDREVEN IN BEDRIJVEN
■ aankoop ■ verkoop ■ huur ■ verhuur ■ taxaties
BMD
Bedrijfs Makelaardij Dijkstra
Kantoor Leeuwarden - Tel. 058-123345 - Fax 058-127815
Drachten - Tel. 05120-14252 (W. Bakker)

Leeuwarden, Uterdijkstenweg 27. Drive-in-woning, z.g.o.h. modern ingericht, eigen grond. Tel. 058-885269.
Makkings, op mooie stand, vrijstaande woning op 379 m² grond. Inl. 05133-1799.
Makum te koop gevraagd: vrijstaand huis met tuin rondom. Tel. 05158-1351.
Mooie vrijst. dijkwoning met grote tuin boven St. Annaparochie. Beneden: woonk. met schouw, houtkachel en niveauversch., badk. met douche en wast., toilet, ruime hal en gr. slaapk. Boven: 2 gr. en 2 kl. slaapk., ruime overloop. Prijs f 82.000. Tel. 058-675971.
Noordbergum: vrijstaand woonhuis, Tsjerkepad 28. Inl. 05123-1385.
Oosterveld, op uitstekende stand gelegen halfvrijstaande woning met grote garage. Ruime woonkamer met open keuken (ca. 41 m²). Verdieping: 3 slaapkamers en badkamer met ligbad en 2e toilet. 2e verdieping: Vaste trap en 4e slaapkamer + berging. Goed isolaties (kap, spouw en deels dubbele beglazing). Achtertuin met terras op het zuiden en garage ca. 3,5 x 8,5 m. Vraagprijs 165.000 k.k. Inl. Mak. De Smethe tel. 05160-20222.
Oudehaske, Badweg 37, halfvrijst. woning. Woonkamer, hal, keuken, bijkeuken, 4 slaapk. met garage / berging op 251 m² grond. Op goede stand nabij Nanneveld. Blijvend vrij uitzicht, groene omgeving. Vr.pr. f 165.000 k.k. Beziichtigung op afspraak. Tel. 05130-77330.
Sneek, Oppenhuizenweg 1. Bedrijfspand (vh. HUBO), op gunstige lokatie aan invalsweg in centrum, netto vloeropp. 150 m², frontbr. 12 m, ruime parkeer- gel., vr.pr. f 245.000. Inl. Mak. Sneek, 05150-18585.
Sneek, plan Pasveer. Nieuwbouw, 2/1-kap met garage; nog 1 te koop! O.a. 3 (ent. 4) slaapk., kompl. badk., kad. 300 m² onderhoudsarm, korte bouwrijd, perfect geïsol., koop- som f 199.950 v.o.n. Inl. mak. Sneek, 05150-18585.
Spoed! Te koop gevraagd: vrijstaand huis (boerderij), in Zed-Oost Friesland. Intermediair Vastgoed (lid VBO). R.A. Zimmik, beëdigd taxateur o/g. Weibourren 50, Ureterp. Tel. 05125-1757.
Taxateur! Een juiste aankoop of verkoopbeslissing neemt u met een gedegen taxatierapport. Ook taxaties voor gemeentegarant. Diverse deelstanden besparen u veel geld. Intermediair Vastgoed (lid VBO). R.A. Zimmik, beëdigd taxateur o/g. Weibourren 50, Ureterp. Tel. 05125-1757.
Taxateur! Een juiste aankoop of verkoopbeslissing neemt u met een gedegen taxatierapport. Ook taxaties voor gemeentegarant. Diverse deelstanden besparen u veel geld. Intermediair Vastgoed (lid VBO). R.A. Zimmik, beëdigd taxateur o/g. Weibourren 50, Ureterp. Tel. 05125-1757.
HETEMA Vastgoed bemiddelt bij verkoop-aankoop van woningen en bedrijfspanden in Friesland. Tel. 05138-17892
HETEMA VASTGOED
THV VBO

WOUTERSWOUDE
Reinoussreed 10 (in de Wouden)
Rustiek gelegen - landelijk doch bij dorpskern - vrijstaand WOONBOERDERIJTJE op 1080 m² eigen grond. Het geheel is uitstekend verbouwd en bevat o.a.: zij-entree, woonkamer (6,50 x 4,50 m) met rookkanaal en parketvloer, moderne inbouwkeuken, voorkamer met openhaardpartij, 1 grote en 1 kl. slaapkamer, badkamer met ligbad, douche etc.; 1e verd.: 1 grote slaapkamer, bergzolder, dubbele garage (7,5 x 5 m) en aparte fietsenberging. Fraai aangelegde, rondom gelegen tuin met uitzicht over landerijen.
Kortom een uniek object voor de liefhebber.
Kooprijke en aanvaardig in overleg.
ADVIES- EN BEMIDDELINGSBUREAU o.g.
het@Internatief anton germeeraad
nieuweweg 13 8911 LK Leeuwarden telefoon 058-152479

DRACHTEN:
Schwartzenberglaan 25
SLAGERIJ
met ruime woning
Goede omzet. Ind.: winkel met ruime werkplaats en grote koelcel. Woongedeelte hal, w.c., kamer, keuken, boven 3 slaapk. + douche.
DRACHTEN:
Fabriekslaan 93
WINKELPAND
(solied pand) ook geschikt om te verbouwen als woonhuis. Inl.
Makelaardij R. HUISMAN
KERKEWAL 59a, GORREDIJK
Tel. 05133-1273

ZURICH
KERKSTRAAT 9
Geheel VRIJSTAANDE WONING met grote garage gelegen op 255 m² eigen grond.
Ind.: gang, U-vormige woonkamer met open keuken met inbouwapparatuur, bijkeuken met toilet, badkamer met bad / douche en wastafel, onsloten tuin, grote garage met zolder.
1e verd.: overloop, 1 grote en 2 kleinere slaapkamers.
Hierboven een zolderberging bereikbaar via een luik.
Info: de woning is onlangs geheel verbouwd in oude stijl en voorzien van o.a. thermopane beglazing begane grond, C.V. door de gehele woning en kunststof voordeur en erker.
Vraagprijs: f 124.000,- k.k.

ROOSENBURG ONROEREND GOED
HARLINGEN - Tel. 05178-13946

TE KOOP GEVRAAGD
Niet alleen deze droomwens
kan in vervulling gaan door middel van een **PAADWIZER** in de Leeuwarder Courant.
Dagelijks onder ogen van gemiddeld 288.000 personen in Friesland.
MAAK GEBRUIK VAN DE VOORDELIGSTE KANS OP SUCCES!
BEL 058-965752 PAADWIZERSERVICE LC

AR ROOSENBURG ONROEREND GOED
HARLINGEN - Tel. 05178-13946
HARLINGEN
GRUNDELHOF 26
ROYALE TUSSENWONING met carport gelegen aan woonerf. Ind.: hal, L-vormige woonkamer met schuifpui naar terras en semi open keuken, tussenhall met toilet en trapopgang, bijkeuken/schuur.
1e verd.: overloop, 3 slaapkamers, badkamer.
2e verd.: via een vaste trap een overloop, zolder/slaapkamer. Geheel is voorzien van cv en goed geïsoleerd.
Vraagprijs: f 129.500,- k.k.
Te bouwen landhuis aan open vaarwater (oever ca. 5 m.) op kavel ca. 615 m², aan de **HARSTASTATE**
Prijis v.a. f 331.500,- v.o.n.
Ind.: o.a. zij-entree, royale living, mogelijkheid studeerkamer, uitpand, bijkeuken, garage met zolder. 1e verd.: vier slaapkamers, royale badkamer. 2e verd.: zolder op stahoogte.
Info:
BOOMSMA MAKELAARDIJ B.V.
VOORSTREEK 30/32, 8911 JP LEEUWARDEN
tel. 058/155990*

WERU KAMERS-BOUWEN
VOORDEUREN IN FANTASTISCHE KLEUREN
ALGERA
BUORREN 10 BEETGUM
TEL.05108-1370
HETEMA kan wegens diverse opdrachten uw huis tegen gunstige voorwaarden verkopen.
Informeert vrijblijvend.
Tel. 05138-17892
HETEMA VASTGOED

GEVRAAGD:
HUIZEN EN FLATS
in elke prijsklasse. Gunstige voorwaarden, ook kontant.
BEPRO ONROEREND GOED B.M.
Tel. 058-126840/126488 of 06-528.645.82.
KOOLMEESSTRAAT 28, ZWAAGWESTEINDE
Vrijst. woonhuis m. ruime garage c.q. berging en een heerlijke beschutte tuin. Perc.grootte 450 m². Ind.: hal met vide, toilet, Z-vormige kamer met openhaard, ruime keuken met inbouw, kelder, bijkeuken, slaapkamer.
1e verd.: 3 slaapk., alle met wastafel, badkamer met douche, ligbad en 2e toilet en berging.
Geheel uitst. geïsol. met dubb. beglazing.
INL. TEL. 05113-1661

HAULERWIJK
Norgeweg 74
Verbouwd en gemoderniseerde vrijstaande woning met grote schuur, 17 x 30 m. op 8.05 are eigen grond. Woning bevat o.a.: ruime kamer, nieuwe keuken, 3 sl.kamers waarvan 1 beneden en moderne badkamer met ligbad.
Woning verkeert in uitstekende staat van onderhoud. Prijs f 170.000,- k.k.
Voor info of afspraak tel. 05161-1379

VOOR EEN GOED PLAN GA JE NAAR DE VAKMAN
KEUKENCENTRUM SURHUISTERVEEN
KEUKENS - BAKKAMERS - WAND- EN VLOERTEGELS
Vierhuisterveen 1 Surhuisterveen 05124-4688
OPERAATIEUR: maandag 12.00 - 1.00, dinsdag 12.00 - 1.00, woensdag 12.00 - 1.00, dondag 12.00 - 1.00, vrijdag 12.00 - 1.00, zaterdag 12.00 - 1.00

BELJON - WESTERTERP

ADVIES - WERVING - SELECTIE

Het bureau

Beljon + Westerterp is een bureau voor werving en selectie, consulting out en personeelsadvies.

Het richt zich specifiek op de provincies Groningen, Friesland en Drenthe en de Noordooispolster.

De sollicitatieprocedure

U raagt telefonisch ons sollicitatieformulier op en ontvangt dan tevens informatie over het vervolg van de procedure.

Het ingevulde formulier dient uiterlijk 9 november a.s. in ons bezit te zijn om de procedure te kunnen voortzetten.

De selectieproblemen vinden plaats in week 45 en 47.

De geplande datum voor het ondertekenen van de arbeidsovereenkomst is 26 november 1992.

Een assessment center kan onderdeel uitmaken van de procedure.

Beljon + Westerterp
Zaalkade 38
9203 CM Drachten

Telefoon 05120-40400
Fax 05120-14134

Arbeidsbemiddelings-
vergunning
CB 3.1.91.0079

CHEF BOEKHOUDING V/M

Het bedrijf

Het bedrijf exploiteert een groot aantal winkels in levensmiddelen volgens een uitgekende formule, waarmee het zich sterk onderscheidt in de markt. Vanuit een 5-tal hoofdkantoren worden de regio's in Nederland (be-)geleid en voorzien van goederen, die wereldwijd worden ingekocht.

De filialen kenmerken zich door een eenvoudige en doeltreffende inrichting en een vlotte en vriendelijke afhandeling aan de kassa. Met vestigingen in verschillende Europese landen is het bedrijf een van de grootste detailhandelsondernemingen. Het bedrijf heeft een perfecte interne organisatie en legt verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in het bedrijf. Het hoofdkantoor voor de regio Noord Nederland is centraal in Friesland gevestigd.

De functie

U geeft op de afdeling boekhouding leiding aan 5 personen, die zich deels ook bezighouden met statistische gegevensverwerking. In deze zeer zelfstandige functie bent u verantwoordelijk voor de verzorging van de gehele administratie inclusief de filiaalboekhouding. U beoordeelt en verwerkt kosten- en investeringsfacturen, u levert frequent management informatie aan en controleert de voortgang en kwaliteit van de werkzaamheden op de afdeling. Ook stelt u de jaarrekening op. Daarnaast wordt u - binnen uw vakgebied - incidenteel belast met speciale opdrachten waarbij van uw inzicht gebruik wordt gemaakt. U rapporteert

rechtstreeks aan het hoofd administratie en personeel.

De kandidaat

U heeft een afgeronde HAVO/WVO opleiding, aangevuld met MBA of gelijkwaardig niveau. U heeft affiniteit met automatisering en minimaal 3 jaar (geautomatiseerde) administratieve ervaring. U geeft aantoonbaar goed leiding en bent tussen de 27 en 32 jaar. Gezien het internationale karakter van het bedrijf is beheersing van Duits in woord en geschrift een pré. U bent coöperatief ingesteld, flexibel en delegeert gemakkelijk. U werkt doelgericht en heeft een goed analytisch vermogen. Tenslotte bundelt u op een prettige doortastende manier de krachten op uw afdeling.

De condities

U krijgt een afwisselende en verantwoordelijke baan bij een boeiend bedrijf met een groeiend marktpotentieel. In de platte organisatie heeft u - vanuit uw functie - volop de gelegenheid een effectieve bijdrage te leveren aan het succes van de onderneming en hierdoor aan een verdere ontwikkeling van uw eigen mogelijkheden. U verdient een goed salaris. Daarnaast wordt u opgenomen in het bedrijfspensioenfonds. Het bedrijf volgt de van toepassing zijnde (detailhandel) CAO met onder andere 24 vakantiedagen en 13 ATV-dagen. De vakantietoelage bedraagt 8 procent. U bent woonachtig in midden-Friesland en heeft de beschikking over een eigen auto.

Vacaturebank

Wegens uitbreiding van onze activiteiten in binnen- en buitenland zoeken wij

**ERVAREN
TOURINGCAR-CHAUFFEURS**
(full-time en part-time)

Touringcars
12-76 personen

REIZEN

Bolsward, postbus 163, 8700 AD
Tel. 05157-6700, fax 4164

Bertilla VERPLEEG- EN REACTIVERINGS- CENTRUM

Burg. Witteweg 140, 9203 KP
Drachten. Tel. 05120-18815.

Het verpleeg- en reactivingscentrum draagt zorg voor de behandeling, verpleging en reactivering van 207 patiënten/bewoners met lichamelijke en/of geestelijke functiestoornissen. Tevens zijn er 17 plaatsen voor dagbehandeling. De hulpverlening is gericht op herstel of het bereiken van een haalbaar niveau van onafhankelijkheid. Getracht wordt voor de patiënt/bewoner een persoonlijke en huiselijke leefstijl te scheppen. Er wordt gewerkt in kleine teams bestaande uit verschillende beroepsbeoefenaren, waarbij voor alle medewerkers ruimte is voor eigen inbreng. In ons centrum zijn ruim 300 medewerkers werkzaam. Medio 1991 is vervangende nieuwbouw gereïaliseerd voor twee verpleegafdelingen (120 bedden).

Meewerkend teamleid(st)er voor 40 of 36 uur per week

U geeft direct leiding aan ongeveer 15 teamleden. Naast het meewerken in de dagelijkse zorg richt u zich primair op het procesmatig werken, waarin het zorgdossier een belangrijke rol speelt. Dit betekent onder meer dat u in nauw overleg met het afdelingshoofd de werkzaamheden regelt en verdeelt en ook de uitvoering in het oog houdt. Verder bewaakt u de informatievoorziening voor het team en voor de disciplines waarmee het team samenwerkt. Het goed functioneren van het werkkorrel valt ook onder uw verantwoordelijkheid. Tenslotte neemt u het persoonlijk begeleidingschap en het stimuleren van de teamverpleging voor uw rekening.

Wij vragen:

U bent in het bezit van een diploma ZV en/of Verpleegkundige. Met een leidinggevende opleiding en/of ervaring heeft u een streepje voor. In ieder geval beschikt u over goede communicatieve vaardigheden en leidinggevende capaciteiten.

Wij bieden:

Uw salaris bedraagt min. maar f. 2.795,- en maximaal f. 4.215,- bruto per maand, op basis van een full-time dienstverband (functiegroep 45). De arbeidsvoorwaarden zijn conform de CAO-Ziekenhuiszwezen.

Informatie en sollicitatie:

Nadere inlichtingen kunt u verkrijgen bij de heer H. van de Velde, hoofd Verplegingsdienst. Uw schriftelijke sollicitatie kunt u binnen 10 dagen na het verschijnen van deze advertentie richten aan de heer H.J. Mollema, personeelsfunctionaris.

Een bank

Friesland Bank

Met zo'n 700 medewerk(st)ers en een balanstotaal van ruim 5 miljard gulden is de Friesland Bank de grootste zelfstandige regionale bank in ons land. De bank beschikt over meer dan 60 vestigingen en is dus groot genoeg om mogelijkheden tot maximale ontplooiing te bieden.

Voor de afdeling Personeelszaken op het hoofdkantoor te Leeuwarden zoeken wij kandidaten in volledig dienstverband voor de functie van:

Personeelsfunctionaris (m/v)

Functie-informatie:

- werving en selectie personeel;
- adviseren omtrent toepassing van arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid;
- bijdragen aan het verder ontwikkelen en invoeren van diverse personeelsinstrumenten.

Functie-eisen:

- afgeronde opleiding op HBO-niveau richting personeelswerk;
- uitstekende contactuele eigenschappen en redactionele vaardigheden;
- ervaring opgedaan bij een commerciële organisatie;
- zelfstandig kunnen werken, met aandacht voor overleg;
- leeftijd tot 35 jaar.

Een psychologisch onderzoek kan deel uitmaken van de selectieprocedure.

Naast goede vooruitzichten biedt de Friesland Bank u ook uitstekende arbeidsvoorwaarden. Zoals: een aantrekkelijk salaris, een premievrije pensioenvoorziening en regelingen voor woningfinanciering en studiekostenvergoeding.

We zien uit naar uw brief...

Hebt u belangstelling voor deze functie? Stuur uw sollicitatie, voorzien van een curriculum vitae, dan binnen een week na het verschijnen van dit blad, aan:

Friesland Bank,
t.a.v. de heer H.G. Buith,
Hoofd Personeelszaken,
Postbus 397,
8901 BD Leeuwarden
(telefoon 058-994499).

Een baan

Personeelsfunctionaris (m/v)

Een buitenkans

Wij willen ons graag even voorstellen aan een relatiebeheerder agrarische bedrijven.

De Rabobank kent u natuurlijk al. Maar kent u ons ook als werkgever? Als bank die graag werkt met mensen uit de buurt? Misschien nog niet goed genoeg. En daarom willen we ons graag even voorstellen.

De Rabobank Sneek-Heeg-Joure e.o. is, net als alle andere Rabobanken, een typisch plaatselijke bank met een coöperatief karakter. Dat betekent simpelweg dat we een sterke band hebben met wat zich in onze buurt afspeelt. En dat we het belang van onze cliënten altijd vooropstellen. Of dat nou particulieren, bedrijven of instellingen zijn. In uw functie

als
**relatiebeheerder
agrarische bedrijven**

bent u de aangewezen persoon ten behoeve van een aantal agrarische bedrijfsrelaties. Als zodanig geeft u adequaat advies en zorgt u ervoor dat specifieke wensen indien mogelijk worden uitgevoerd.

Dit kan betrekking hebben op bedrijfsfinancieringen, maar ook op creditgelden, verzekeringen of beleggingen.

Daar moet u dus aardig allround voor

zijn, of dat tenminste snel worden. En in staat zijn ons dienstenpakket te vergroten. Door bijvoorbeeld contacten te leggen met prospects. Om de nodige affiniteit te hebben met ondernemers moet u zelf ook een beetje ondernemer zijn. Dat vraagt om een combinatie van creativiteit, zakelijkheid en commercieel vermogen.

Uw basis is een afgeronde HBO-opleiding plus aanvullende vakstudies. Bankervaring is vereist. En als u ten slotte tussen de 25 en 35 jaar oud bent, en meteen wilt tonen wat u onder doortastend optreden verstaat, dan weet u (m/v) wat u nu te doen staat. Wij melden alvast dat u uitstekende studiefaciliteiten en een premievrij pensioen mag verwachten.

Stuur uw brief vóór 13 november a.s. naar de directie van de bank, Postbus 73, 8600 AB Sneek. Of bel eerst even voor meer informatie met de heer E.E. de Jong, directeur. Hij is te bereiken op (05150) 8 92 00. Een psychologisch onderzoek kan deel uitmaken van de selectieprocedure.

Rabobank

Rabobank. Aangenaam.

In Nederland is erotiek niet van jezelf. Steeds meer heeft erotiek de gedaante aangenomen van verleiding door anderen. In elke krant, op iedere straathoek, elk kabelkanaal geeft de erotiek een vette knipoo aan het publiek. Verleiding om je in het nieuw te steken - in een kostuum van Van Gils, dat je door een vrouw in lingerie van het lijf wordt gerukt. Verleiding om een fitness-club te bezoeken - om straks met een stel goed geöliede bi- en triceps te kunnen pronken bij kennissen en vrienden. Verleiding om eens te denken aan een nieuwe wijze van gemotoriseerd vervoer - geen auto- of motorenreclame zonder mooie vrouwen en mannen. De combinatie van vervoer en erotiek is blijkbaar volmaakt.

De kunst was allang sterk erotisch getint. Minder dominant, maar toch aanwezig, is de erotiek in de keuken. Oesters, kaviaar, mosselen, eieren ('neukpatronen'), champagne en daarnaast nog de meer specifieke potentieverhogers zoals gemalen hoorn van neushoorns. Langzamerhand neemt de verleiding in de keuken een explicietere vorm aan. Gerechten worden uitgeserveerd in prikkelende vormen. Petit-fourtjes in de vorm van een vrouwenonters, garnering van een salade in de vorm van erecte penisjes. Schoorvoetend begint hier en daar iemand een erotisch getint restaurant. Rijkaards houden er erotische privé-collecties op na. Erotiek en geld - weer zoiets.

Erotiek en mode

EroLife, de eerste erotische life-style beurs, leek de gelegenheid om alle erotiek eens op een hoop te vegen. Speciaal voor de gelegenheid trok ik een schone onderbroek aan en toog naar Utrecht, waar donderdagmiddag de bedenkers van EroLife hun plannen uiteenzetten in de foyer op de eerste verdieping van de Jaarbeurs. Erotiek is 'zinnelijke liefde en alles wat daarmee samenhangt', definieert de introductiefolder van EroLife plechtig. Blijkbaar is dat iets anders dan sex, want sex is, wederom volgens de folder, lichamelijke erotiek.

Om wat in de sfeer te komen, bedacht ik al in de trein een lijstje van erotische en onerotische zaken die geen lichamelijke sex behelzen en dus wellicht op de beurs een plekje konden hebben. Na enig beraad ontstond het volgende lijstje. Onerotisch scoorden het hoogst:

- 3) Bouwmarkten
- 2) Winden laten onder het dekbed
- 1) Het aanbiedingenkrantje van de Wibra

Daar tegenover de erotische top 3:

- 3) Een koude douche
- 2) Snel optrekken in de auto
- 1) Het uitknijpen van een puistje

Vol verwachting wachtten tientallen journalisten deze donderdag in de Jaarbeurs op wat komen ging. Het begin zag er al veelbelovend uit, want bij de thee en koffie was marsepein in prikkelende vormpjes geserveerd. In de hoek stond, nog discreet in plastic verpakt, de oesterbar. Op het podium namen plaats Henk Offermans en Loes Corstjens van organisatiebureau ExpoCare uit Leusden. Hij keurig in het pak, zij met stijlvolle hoed en opvallend décolleté.

De organisatie van beurzen is ExpoCare wel toevertrouwd. De meeste Nederlandse beurscomplexen hebben hun eigen organisatiebureau, maar onder de particuliere organisatoren van beurzen is ExpoCare een van de grootste. Elf jaar terug begonnen met huishoud- en meubelbeurzen, luisterend naar namen als Knalkoopje, is het bedrijf nu uitgegroeid tot het formaat dat

Geen nieszaad, maar baviaanzaad, steerties dus

'Steerties' heten ze in het Saksisch taalgebied. Baht Ghok in het Chinese. In beide gevallen wordt steranijs bedoeld, de stervormige gedroogde vruchten van de kleine altijd groene steranijsboom die in China inheems is. Deze vruchten kwamen in verangalen eeuwen naar onze gewesten als kostbare specerij. De Fransen noemden de sterretjes Badiane, waar met enige goede wil de Maleise benaming Bunga Lawang in te herkennen valt, zeker als men flink van de anisette, die overigens gestookt wordt met aniszaad uit het Middellandse Zeegebied, heeft gesnoept. Noordelijker verbasterde Badiane tot Badianzaad, wat maar een klein stapje af ligt van de nadien populaire benaming Baviaanzaad. Wat schieten wij hiermee op, mag men denken.

Baviaanzaad (Steerties) is een zeer smalle en aromatische kruidenij, waaronder Chinese koks diep ongelukkig zouden zijn. Ze gebruiken de lang houdbare zaden in zeer veel gerechten en kruidenmengsels. Het aroma van steranijs is scherper en het ontwikkelt zich sneller in gerechten dan dat van de aniszaaden die gebruikt worden op de welbekende beschuit met muisjes. Steranijs groeit aan kleine bomen, aniszaad is afkomstig van eenjarige schermbloemen uit de sector Syrie-Spanje. Steranijs wordt naast aniszaad, gebruikt bij het op smaak brengen van tal van lokale alcoholica uit de Midderranean. Van Pastis tot raki, de aniszaaden zijn onontbeerlijk.

Beide soorten aniszaaden hebben altijd

legio gebruiksmogelijkheden gekend. In eten en drinken, maar evenzogoed in huismiddeltjes tegen kleine kwaaltjes en in cosmetische produkten als tandpasta. De milde en frisse smaak zal hebben bijgedragen aan de populariteit van anis.

Enige verwarring is niet uitgesloten door de veelheid van namen, maar van een echt verwisselingsprobleem is vrijwel nooit sprake. Steranijs laat zich gemakkelijk van aniszaad onderscheiden door de stervorm, terwijl aniszaad foutloos te determineren valt door de anisgeur en -smaak en door het ontbreken van de voor steranijs kenmerkende stervorm. Voorts kan men de deskundige specerijenkoopman tegemoet treden met de vraag om Baviaanzaad als er steranijs benodigd is en met de vraag om Nieszaad als aniszaad is vereist. Chinezen zijn gemakkelijk af met Baht Ghok en Drenten vragen maar gewoon om Steerties. In bijgaande recepten is Bunga Lawang gewenst

Scholfilets met steranijs en venkel

8 scholfilets
boter
witte wijn
Voor de saus:
1,2 deciliter Nollyl Prat
2 deciliter visbouillon
1 deciliter stijf geslagen room
2 steranijs
eventueel een drupje Pernod
peper en zout

2 bollen venkel

1 rode ui
50 gram boter
zout en vers gemalen zwarte peper
Snij het groen van de venkelbollen en bewaar dit. Snij nu de bollen in dunne ringen en blancheer deze in licht gezouten water. Schil de ui en snij deze eveneens in dunne ringen. Laat de boter smelten in een pan met een dikke bodem en fruit hierin zachtjes de venkel en de uiringen. Laat de Nollyl Prat met de visbouillon en de steranijs tien minuten trekken en kook het daarna in tot een derde van de oorspronkelijke hoeveelheid. Doe dan de geslagen room er bij en eventueel een drupje Pernod en roer dit door elkaar. Breng de saus op smaak met peper en zout. Beboter een ovenschaal en giet er wat witte wijn in. Leg hierin de scholfilets en bestrooi ze met peper en zout. Verwarm de oven voor op 250 graden en maak hierin de visfilets in enkele minuten gaar. Maak het venkel/ui mengsel op smaak met vers gemalen zwarte peper en zout, en verdeel dit dan over vier borden. Giet de saus hier overheen en leg de visfilets er boven op. Hak het venkelgroen fijn en strooi dit over de visfilets.

Kippebout met sinaasappel en steranijs

4 kippebouten
2 steranijs
3/4 liter kippebouillon
3/4 liter sinaasappelsap

1 eetlepel sojasaus
1 eetlepel gehakte gember
2 tenen gehakte knoflook
4 eetlepels suiker
1 eetlepel rode wijnazijn
1 lepel olie
witte peper uit de molen
zout

Bak de kippebouten bruin in de olie. Doe de overige ingrediënten in een pan en breng ze aan de kook. Doe er de kippebouten bij en laat deze op een zacht vuur, met het deksel op de pan in een uurtje gaar worden. Haal dan de bouten uit het vuur en leg ze op een oven schaal. Verwarm de oven voor op 275 graden en doe de kippebouten er in. Kook ondertussen de saus in totdat deze geheel stroperig is. Haal de kip uit de oven en strijk de saus met een kwastje op de bouten. Zet de kip nu nog een minuut terug in de oven en serveer dan direct.

Gepocheerde ossehaas met steranijs

500 gram ossehaas
5 steranijs
1 liter bouillon
3 eetlepels sojasaus
1 eetlepel Pernod
zout en peper
250 gram haricots verts
250 gram kleine worteltjes
1 prei

Erotiek en muziek

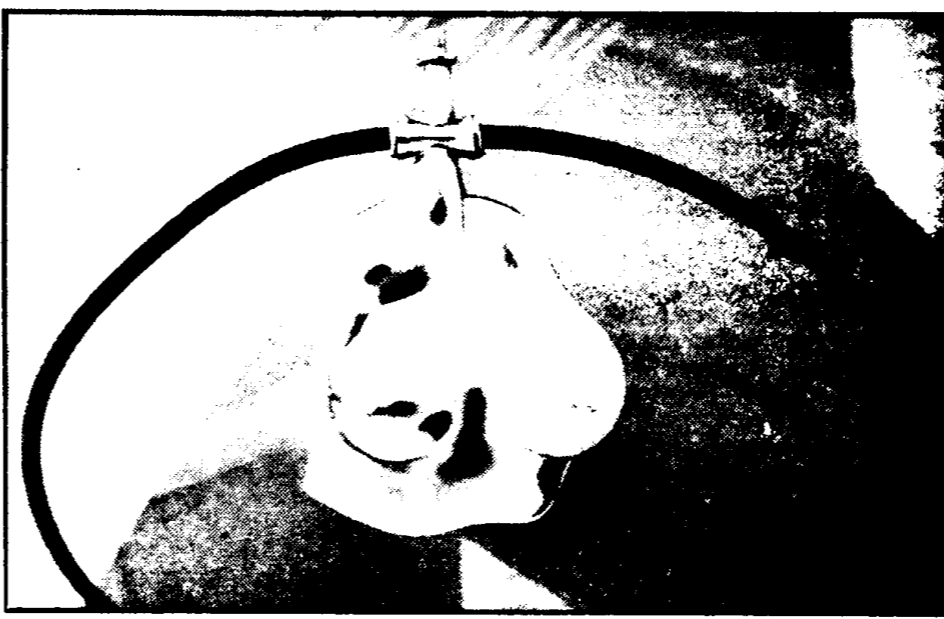
Erotiek voor man, vrouw en kind

voor het op poten zetten van een beurs als EroLife rustig twee jaar tijd uittrekt. Kosten tot nu toe: f 500.000. Geraamd aantal bezoekers in vier beursdagen: 25.000 tot 30.000 - maar heimelijk hoopt Offermans op 40.000.

Hoe ver kun je in de erotiek steken als je tienduizenden bezoekers wilt trekken? Niet te ver. EroLife, betoogde Corstjens, moet een beurs zijn „waar iedereen met een prettig gevoel heen kan gaan zonder achteraf te zeggen: 'Daar voelde ik me niet helemaal thuis'. Een beurs voor mannen en vrouwen, maar ook voor een echtpaar met iets grotere kinderen”.

Tuigje

Wat is er nu op EroLife te verwachten? Daar was de verzamelde pers inmiddels ook nieuwsgierig naar en uit een hoek van de zaal kwam als bij toverslag een fraai beschilderde naakte dame te voorschijn. Slechts gehuld in een lederen tuigje, bewoog zij zich samen met een manspersoon ritmisch naar het podium op de muziek van Maurice Ravel's einde-loze Bolero. Eenmaal daar aangekomen, zwol de muziek aanzienlijk aan en wierpen toneelspots het licht op vier 'erotische bruiden' in zwarte, rode en witte kant. Achter het decor was een sissende rookmachine opge-

Erotiek en sieraden

steld, een zonnebank compleeteerde het tafereel. Als beloning voor alle moois was er gul applaus.

Een vastomlijnd beeld van het publiek dat op EroLife moet afkomen is er eigenlijk niet. Maar Offermans gokt op een wat jonger, draagkrachtig publiek, eventueel tweeverdieners. Wie sex wil, kan beter weg blijven. Het meest onomwonden naakt zal vermoedelijk te zien zijn in de stand van het mannenblad Playboy.

Vibrators, dildo's, SM-attributen of zinneprikkelende videofilms zullen in de beurszaal, grotendeels

zwart met roze accenten, niet te vinden zijn. De grens is duidelijk getrokken en onverbiddelijk. Medebedenker Rob Verrijck: „Een man met een stijve, dat is porno. En porno, daar beginnen we niet aan.”

Ook zonder al te lifelike erotische uitingen is beurzenland al huiverig genoeg. Toen ExpoCare anderhalf jaar terug met het plan voor EroLife aanklopte bij de Amsterdamse RAI, volgde een resoluut 'nee'. Dat de Jaarbeurs 'ja' zei, denkt Offermans te danken te hebben aan persoonlijke contacten.

Als je de Huishoudbeurs neemt en een vakbeurs voor de sexindustrie, dan ligt EroLife, de eerste 'erotische life-style beurs' ergens in het midden. Want erotiek zit in alles, meent Henk Offermans, die EroLife van 12 tot en met 15 november organiseert in de Utrechtse Jaarbeurs. Bovendien is de erotiek van EroLife bestemd voor iedereen en dus niet schokkend en niet voos.

Bovendien is de organisatie met de steeds verder rijpende plannen geregeld te rade gegaan bij een speciaal forum, met daarin onder anderen Jan Simon Minkema en Jacques d'Ancona, aan wie Offermans nog wel 'wat tips' te danken zegt te hebben.

Oesters

Inmiddels verzamelde iedereen zich rond de oesterbar. Daar lagen ze te pronk tussen de opgemaakte meloenen en ananassen, schalen vol oesters uit het Zeeuwse Yerseke. Een logische keuze, daar sommigen een stimulerende werking toekennen aan het 'vles' van de oester - dat voor bijna 90 procent uit water bestaat. De koks van de Jaarbeurs hadden de oesters fijn behandeld: een kwartier voor het serveren de schelp geopend en de oesters voor het zee-aroma even door water met zeezout gehaald.

De beursbezoekers aten oesters 'zonder baard': het dier was voor consumptie van de schelp losgesneden, een wijze van eten die in Frankrijk niet gebruikelijk is maar de onwennige oester-eters veel geschutter bespaart. Met enkele druppels citroensap en wat versgemalen zwarte peper, mmmmm, een zalige gewaarwording.

Een van de mooiste objecten van EroLife is, als het aan Offermans ligt, toch wel de nieuwe kalender van de Italiaanse bandenfabrikant Pirelli, al jarenlang een veelbesproken erotische gimmick. De nieuwe Kalender is nog nergens eerder te zien geweest. In Utrecht zal hij te zien zijn in een bescheiden standje. De Kalender zal worden geflankeerd door twee wachters. Een derde zal om de vijf minuten een blad zij omslaan.

Verder onder meer te verwachten: erotische vliegers, acts met vruchten, lichaamsbeschilderingen, een expositie over tabak en erotiek, een show van antieke lingerie, een cheffok die naakte dames en heren hakt uit ijs, een stand waar je cosmetische onjuistheden aan het gezicht kunt laten bijtatoeëren, een erotisch glasblazer, een hartvormig waterbed, erotische zoutwaren, rubber stoepzakjes en waarschijnlijk een live-uitzending met Tineke. Over puistjes uitdrukken helaas geen woord.

De organisatie vertrouwt er vast op dat EroLife een succes wordt. Mocht dat zo zijn, dan kan er volgend jaar misschien een stapje verder worden gegaan. Valt het tegen, dan hebben Offermans en de zijnen begin volgend jaar gelukkig alweer een nieuwe pijl op hun boog. Een primeur, vertelt Offermans enthousiast, die hoog zal scoren: de Uitvaartbeurs.

LARS KUIPERS

Modewereld stort zich op flower-power

De mode begint zichzelf in te halen. Nog even en er valt niets meer te kopiëren. Na de tot uitenreuren uitgemolken trends uit de jaren dertig, veertig, vijftig en zestig zijn voor komende zomer de jaren zeventig aan bod. Maar dan ook goed. Met raschte oma-jurken, die zo van de vlooiemarkt lijken te komen en heupbroeken met uitlopende pijpen, die niet te onderscheiden zijn van de exemplaren waar eens de winkeliers van Carnaby Street hun pensioen mee opbouwden. Met korte strakke ribbelgestruitjes, vormloze tunieken, maxi-jassen, visnetjurkjes en flower-power-bloemetjes-en-raffia-klaren. En... met massa's doorkijkblouses en -rokken.

Als of we met z'n allen uit een tijd-machine zijn gestapt, zo willen de confectieontwerpers die onlangs in Parijs hun collecties voor volgend jaar zomer presenteerden, dat we er de komende tijd uitzien. Als de gepies van weleer, die met hun toentertijd shockerende uiterlijk regelrecht de aanval inzetten op de gevestigde orde. Op zich was het best een aardig modebeeld, maar anno 1993 is de roep om 'love and peace' behoorlijk verstomd en is de mode uit die tijd lang niet meer zo 'blits' en 'hip' als toen. Eerder 'duf', om in jaren-zeventigjargon te blijven.

Het modebeeld voor komende zomer zou door critici dan ook al snel gezien kunnen worden als het bewijs van een volstrekt gebrek aan nieuwe ideeën bij de heren createurs, van een flinke bloedarmoede aan het modefront. Vooral ook, omdat de nieuwe collecties geen duidelijke lijn opleveren. Want is bij de één vrolijkheid troef, bij de ander overheerst de somberheid. En baseert de één zijn ontwerpen op echte 'klassiekers', de ander lijkt juist de draak te willen steken met de hele mode. Of zelfs met de draagster ervan. Sommigen stoppen namelijk zoveel bloot in hun collecties, dat het woord 'vrouw-onvriendelijk' wel heel erg snel opkomt.

Want wat moet de hedendaagse (werkende) vrouw nou aan met al die doorzichtige chiffon-blouses waaronder een beha taboe is, net-stofjurkjes met 'gaten' als stuiters en transparante rokken. Om nog maar niet te spreken van het nieuwe idee van Karl Lagerfeld, die voor het toch bepaald chique huis Chanel heupbroeken ontwierp, waar de tailhege slip bovenuit komt. Elders werd de sluiting van de broek per definitie open gelaten om de toeschouwer een blik te gunnen op de fraaie lingerie eronder.

Doorkijk

En waar kun je je nu werkelijk vertonen in een jurkje van John Galiano - zo strak als de hand-schoen van een chirurg - waar de blote borsten fier bovenuit priemen? Of in een opvallend hesje van schapevacht van Helmut Lang, waar niets anders onder wordt gedragen dan een kettinkje met een kruis, dan wel in een transparante plastic rok met doorkijkblouse van Lagerfeld?

Natuurlijk betekent dit alles niet dat we volgend jaar zomer en masse in 'doorkijk-tenu'e' de straat op moeten. De soep wordt immers nooit zo heet gegeten als-ie wordt opgediend. Een enkele bustier of een lange voile rok, waar dan ook nog een wielrenbroekje onder mag worden gedragen, zijn waarschijnlijk wel voldoende om helemaal 'in de mode' te zijn.

Bovendien biedt de zomermode nog wel wat meer, zoals bleek uit de collecties van tal van andere ontwerpers. Christian Lacroix bijvoorbeeld ging verrassend op de Afrikaanse toer met veel patchwork-uitsits vol warme kleuren en van ruwe materialen. Op zijn reis naar donker Afrika werd Lacroix overigens begeleid door Valentino, die veel bruine en zandtinten toepaste, verlevendigd met olifanten-prints. En terwijl velen koken voor strandwit, vlamden bij Enrico Coveri de harde kleuren roze, groen en blauw in wilde Mexikaanse motieven van de lange japonnen en wikkellokken.

'Recycled'

Ook de ecology kwam in de shows uitgebreid aan bod. En zeker niet alleen omdat sommigen hun kleding opzettelijk een 'recycled' uiterlijk hadden gegeven. Jean-Charles de Castelbajac bracht bijvoorbeeld een ode aan de natuur met een serie poncho's, linnen jurkjes in de A-lijn en tunieken met grappige afbeeldingen van dieren in raffia. En Yohji Yamamoto richtte de schijnwerper op etnische groepen door zijn ontwerpen te baseren op de folkloristische dracht uit Tibet en Birma.

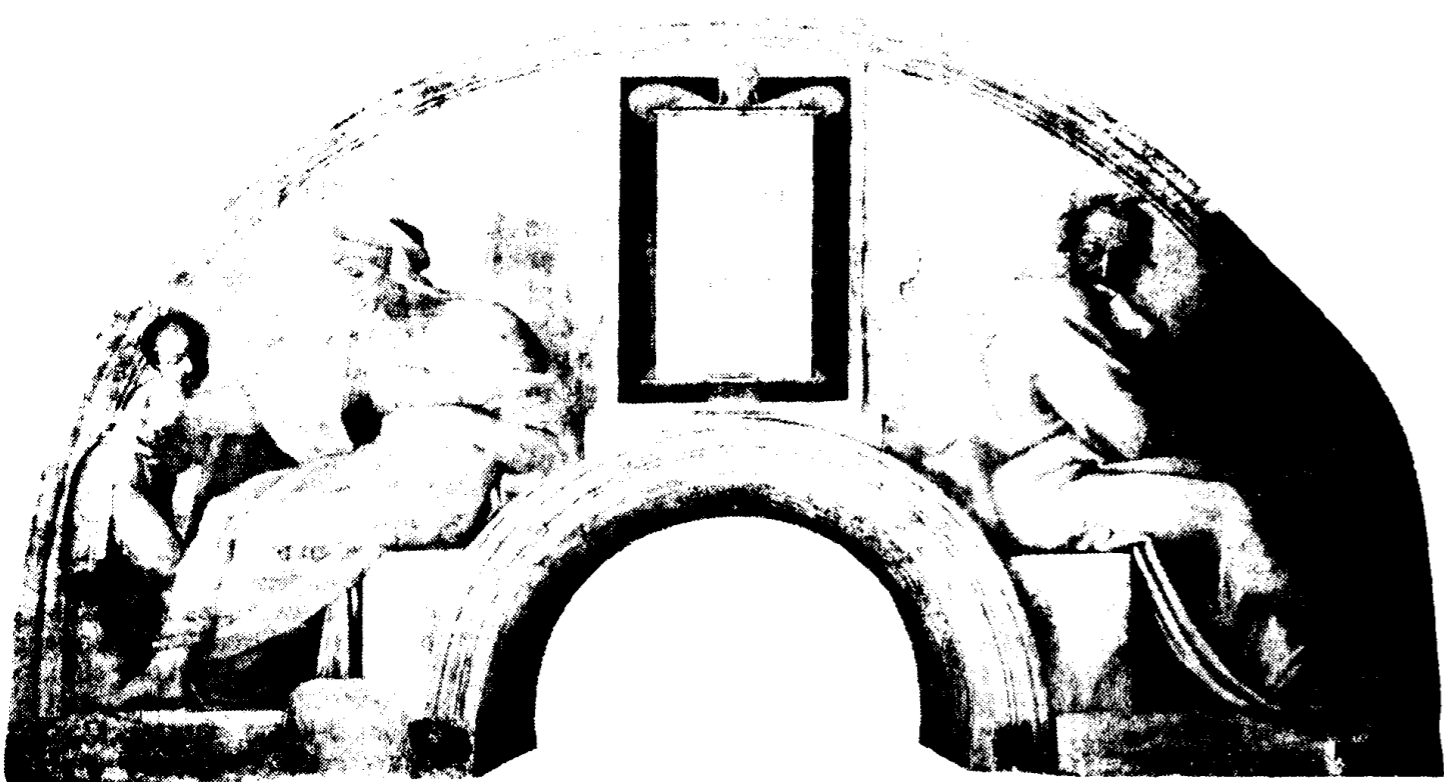
Erg duidelijk was de boodschap op de honderd shows in Parijs niet. Tenzij die boodschap luidt: Trek aan wat je wilt, zolang het maar soepel om het lichaam valt en een beetje lijkt op de kleding uit de jaren zeventig. En zolang het er maar wat afgedragen en versleten uitziet, want 'op chic' is anno '93 'uit'.

KITTY VAN GERVEN

Maak de groenten schoon en snij de prei in ringen. Zet de bouillon op met de steranijs, de soja, de Pernod en het zout en de peper. Laat dit zo een kwartier minuten zachtjes koken. Doe dan de ossehaas er in en kook dit vlees tien minuten mee. Draai dan het vuur onder de pan uit, doe een deksel op de pan en laat het vlees zo nog twintig minuten in de bouillon. Haal dan met een schuimschaan het vlees er uit en verpak dit in aluminiumfolie om het warm te houden. Breng de bouillon weer aan de kook en blancheer hierin de groenten beetgaar. Haal ze er uit en leg ze op een schaal. Snij de ossehaas in dunne plakken en leg die op de groente. Zef de bouillon en serveer deze in soepkoppen bij het vlees.

Recepten Klaas Kasma
Tekst Sybe van der Meulen

De schoonmaak van de Sixtijnse kapel heeft een mogelijk zelfportret van Michelangelo aan het licht gebracht: de oude man rechts. De kunstenaar, die toen achter in de dertig was, heeft er waarschijnlijk zijn uitgeputte geestestoestand na de voltooiing van het grote werk mee willen symboliseren.

Adem inhouden in Sixtijnse kapel

Bomvol is het in de Sixtijnse kapel. Naast ons staat een grote Amerikaan, in gezelschap van twee onhandige pubers en een schichtig ogend vrouwtje. „Now, listen carefully to what I'm going to say,” bast de huisdicator en houdt, voortdurend wijzend, een eindeloos referaat over de plafondschildering van Michelangelo. Pa heeft zijn huiswerk goed gedaan, er flink wat geld tegenaan gegooit om zijn gezin een onvergetelijke injectie Europese cultuur te bezorgen. De puisterige jongens gapen, moeder masseert haar pijnlijke nek.

Dag in, dag uit stroomt de Sixtijnse kapel vol met toeristen, die het wereldwonder willen aanschouwen. Zo zijn er op één dag wel 19.000 bezoekers geteld. Gelukkig houden de mensen uit bewondering geregeld hun adem in. Al die zure adem is namelijk zeer slecht voor de fresco's. Hoezeer het Vaticaan de luchtvochtigheid ook regelt met de modernste computer-apparatuur, er zal mogelijk een dag komen dat de kapel voor publiek gesloten wordt.

Dat zal nog wel even duren, maar dan zijn er nog altijd massa's geschriften waarin men Michelangelo's schepping kan bestuderen, gedetailleerder dan in natura. Er is al zoveel over geschreven, dat een nieuw boek overbodig lijkt. Toch

ROBIN RICHMOND: *Michelangelo en de schepping van de Sixtijnse kapel*. Vertaald uit het Engels door Hanne Martherus. Uitgave: J. H. Gottmer/H. J. W. Becht, Bloemendaal; gebonden, 160 blz., f 59,90.

is dat niet van toepassing op deze uitgave, want hier wordt voor het eerst voor een breed publiek volop aandacht gegeven aan de grote schoonmaak van de plafondschildering, die van 1980 tot 1989 heeft geduurd.

Michelangelo begon in mei 1508 met de schildering en viereenhalf jaar later had hij zijn taak voltoerd. Hij moest in een onmogelijke houding schilderen. „Mijn baard streeft hemelwaarts en de achterkant van mijn nek zit vastgeklemd aan mijn ruggegraat, zodat ik de opgeblazen boezem van een feeks heb gekregen”, schreef hij in een sonnet over zijn werkzaamheden. Bovendien voelde hij zich buitengewoon ongelukkig met de opdracht, omdat hij eigenlijk beeldhouwer was. Hij zag er een complot in van zijn rivaal Donato Bramante, die paus Julius II had geadviseerd Michelangelo voor de plafondschildering te nemen.

In 1965 was er al een eerste schoonmaak. In het begin van de

achttiende eeuw ging men het vuil te lijf met sponzen, gedoopt in Griekse wijn. De fresco's liepen daardoor veel schade op. De jongste opknappingsgang gepaard met alle moderne technieken. Het resultaat was opzienbarend. Niet alleen kwamen allerlei onverwachte details tevoorschijn, onder de laag bruine viezigheid bleken bovendien zeldzaam heldere kleuren schuil te gaan. Kunsthistorische beschouwingen en karakteristieken, gebaseerd op de somberheid van Michelangelo's kleuren, bleken in een klap waardeloos te zijn geworden.

Het boek laat uitstekend de enorme verschillen zien van voor en na de behandeling. Soms lijken de foto's van na de schoonmaak zelfs iets te schril. De natuurgetrouwheid van de kleurenfoto's is namelijk niet optimaal: sommige opnamen zijn wat flets afgedrukt, andere hebben lichtelijk een groenweem. Robin Richmond, docente kunstgeschiedenis, behandelt niet alleen leven en werk van Michelangelo en de techniek van het frescoschilderen, maar geeft aan de hand van een dubbele uitklappagina ook een uitgebreide iconografie van het plafond. Sonnetten van de kunstenaar en brieven aan zijn vrienden completeren het boeiende boek.

SIKKE DOELE

Reizen als cultureel avontuur

Het hedendaagse reizen is omgeven met comfort, allerlei voorzorg om risico's te vermijden en georganiseerde hulp in geval van nood. Het reizen ging geruisloos over in (massa)toerisme.

Reizen diende in vroeger tijden meestal een hoger doel, de wetenschap, de kunst of het openleggen van nieuwe gebieden voor de hand. Het was dienstengevolg voorbehouden aan een kleine groep maatschappelijk welgestelden. In de tweede helft van de achttiende eeuw kwam er een kentering die is toe te schrijven aan de toegenomen veiligheid door een doelbewust politie-optreden en de „professionalisering” van het herbergwezen; er werd meer en veiliger gereisd. Daarnaast ontstond er zoiets als openbaar vervoer in de vorm van de postkoets die weer leidde tot verbetering van het wegennet.

Maar met dat al ging een verre, grensoverschrijdende reis destijds nog lang niet van een reis dakje, zo valt te lezen in *Reizen in Napoleons tijd* (ondertiteld: Een avontuurlijke en soms hachelijke onderneming). Het boek dat de oud-directeur van het Fries Museum, Kees Boschma, in het licht gaf. Boschma beperkt zich niet tot het reizen en het lichamelijke en mentale ongerief dat dit meebrengt, maar licht de lezer ook in over het oordeel dat bekende en minder bekende schrijvende reizigers velden over de leefomstandigheden en de cultuur van de bewoners van de streken waar ze door trokken.

De Italiaanse vrijdenker Carla Antonio Pilati (1733-1802) omschreef de „Hollanders” als koudbloedig en flegmatisch met

KEES BOSCHMA: *Reizen in Napoleons tijd*. Uitgeverij Uniepers BV, Abcoude, geïllustreerd, 111 blz., f 24,90.

als voornaamste deugden „uiterste redelijkheid in handel en wandel”, waarheidsliefde, goedmoedigheid, rechtschapenheid, gastvrijheid, weldadigheid, spaarzaamheid, nuchterheid en bestendigheid in hun principes en „handelingswijze”, en zo gaat hij nog een zinnetje of wat door. Echte heiligen waren het toch niet, die „Hollanders van toen want er stond in het negatieve het een en ander tegenover, zoals „een vaak aan grofheid grenzende lomphed”, „stompzinnigheid voor geestelijk en een te grote voorliefde voor grof fysiek genot”, met als uitsmijter: „De Hollander kijkt van zijn gedroomde hoogte naar beneden en ziet alle andere naties onder zich en voelt zich in beschaving, wetenschap, rijkdom en vindrijkheid overal boven verheven.” Het opgeheven Nederlandse vingertje in de internationale politiek is er de nasleep van.

Boschma citeert tal van andere reisverhalenschrijvers en beperkt zich daarbij niet tot hun oordelen over „Holland” en de „Hollanders”. In Noord-Duitsland bijvoorbeeld staat het „Gasthaus” in Napoleons tijd blijkbaar nog in de kinderschoenen. Het komt voor dat de reiziger in „een soort schuur” te slapen wordt gelegd, waar de kroegbaas en zijn vrouw, knechten en meiden, reizigers van beiderlei kunne, koeien, schapen en paarden allemaal op de grond liggen, en hij mag van geluk spreken als

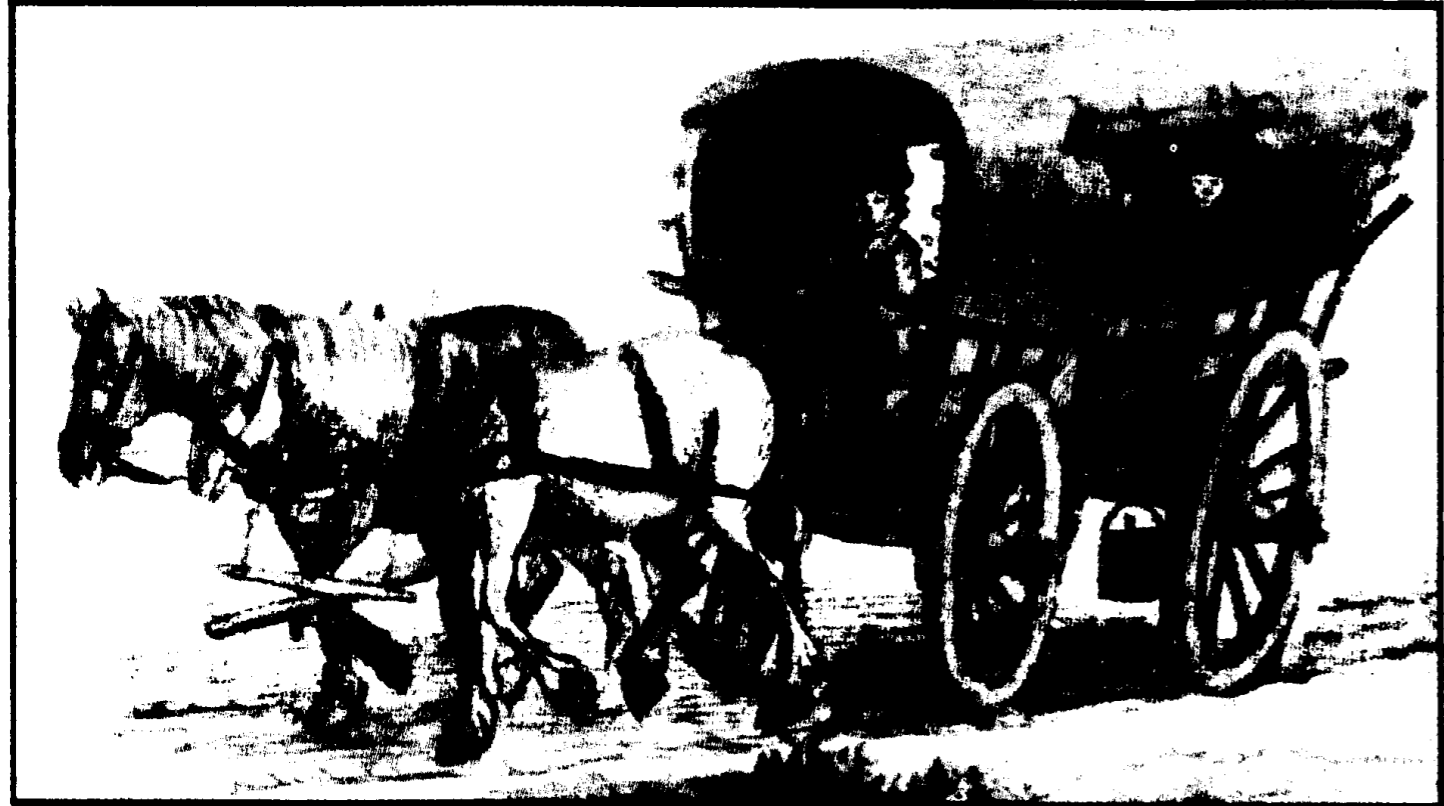
hij lekker schoon stro heeft. „Daar komt nog een ander ongemak bij dat men half verstikt wordt door de rook”, noteert Thomas Nugent in zijn boek *The Grand Tour*, dat in 1778 in Londen verscheen.

De Fransman Alb. Otreppe de Bouvette reisde in het begin van de negentiende eeuw door Nederland. Hem viel de rijkdom op: „Als U in dit land komt, dan straalt de rijkdom van een groot aantal particulieren en de welgedaanheid van de inwoners U tegemoet. Het is een overgelukkig en betoverend schouwspel voor elke buitenlander en vooral als men uit Duitsland komt, waar de kenmerken van slaafheid, onderdrukking, schandelijke vernedering van burgers en trots geweld van de adel zo verschrikkelijk zijn.”

Het klimaat bevat de meeste reizigers niet. De kou en de vochtigheid, de plotselinge temperatuurverschillen „maken dat men onregelmatig zweeft” met als gevolg ziekten die hier meer voorkomen dan in andere landen, zoals „reumatische pijnen, podagra, pleuris, keurloosdoeningen en scheurbuik.”

Boschma liet zich voor dit vlotte en goed gedocumenteerde boek onder meer inspireren door het kleurrijke materiaal dat hij verzamelde over de reizende kunstenaar Antoine-Ignace Melling (1763-1831). Samen met de Franse historicus Jacques Perot schreef hij een monografie over Melling. Voor *Reizen in Napoleons tijd* maakte hij gebruik van authentieke reisverslagen, dagboeken en brieven. Het boek is rijk geïllustreerd met tekeningen, schetsen en prenten uit die tijd.

JAN KROES

Anonieme tekening van een postkoets uit de achttiende eeuw.

Een middeleeuwse anónimus zei het al treffend: „Met vertalingen is het als met vrouwen: als ze mooi zijn, zijn ze niet trouw en als ze trouw zijn, zijn ze niet mooi.” Hoewel veel hedendaagse schriftgeleerden zich niet zo meer durven uit te drukken, zullen ze instemmen met de gedachte die achter deze „gelijkenis” ligt. Vertalen is immers altijd een beetje liegen.

Of, zoals een joodse wijsheid luidt: „Wie een bijbelvers letterlijk vertaalt is een leugenaar. Wie er iets aan toevoegt is een godslasteraar.” Op dit moment zijn beide soorten verkrijgbaar: de traditionele, letterlijke vertalingen en de zogenaamde dynamisch-equivalente, waarbij de achterliggende gedachte van de tekst gepoogd wordt weer te geven.

Dat een letterlijke vertaling ook fraai kan zijn, bewijst de veelgeprezen rooms-katholieke Willibrordvertaling. Toch deed zich al geruime tijd de behoefte aan een herziening gevoelen, vooral van delen uit het Nieuwe Testament (NT), dat reeds in 1961 was verschenen. Immers, zowel de Nederlandse taal als de ontwikkelingen in de exegese (bijbeluitleg) hebben niet stilgestaan.

Vooraf de vier evangeliën en het boek Handelingen der apostelen moesten wat eigentijds. Die boeken verschenen in 1987 in een herziene editie. Maar dat was slechts half werk. Ook de veelgeroemde vertaling van Willem Grossouw

Jesus tutoyeer je niet

Het Nieuwe Testament. Willibrordvertaling, herziene uitgave 1992. Uitgave: Katholieke Bijbelstichting, Den Bosch, gebonden; 400 blz., f 42,50.

De Koran. In de vertaling van prof. dr. J. H. Kramers, bewerkt door drs. Asad Jaber en dr. Johannes J. G. Jansen. Uitgave: Agon, Amsterdam; paperback, 634 blz., f 75.

van de brieven van de apostelen en de Apokalyps - de 'rest' van het NT - zou eigenlijk op dezelfde wijze geactualiseerd moeten worden.

Bovendien bleek er nogal wat weerstand te bestaan tegen het tutoyeren van Jezus (Jij bent de messias) in de versie van 1987. Voor de herziene uitgave van het NT die onlangs is gepresenteerd, zijn dan ook alle boeken opnieuw grondig doorgelicht. Daarbij is voor het eerst gepoogd een tussentijd tussen de twee genoemde vertaalprincipes te vinden.

Deze poging is zeer succesvol verlopen, hoewel van een echte tussenweg regelmatig moest worden afgeweken, om de geest van Grossouw geen geweld aan te

doen. Jezus werd weer 'u', terwijl de revisiecommissie 'mensen' voor 'mensen' verving, als de grondtekst geen aanleiding gaf voor mannelijke vormen. De herziene uitgave is ook veel minder sterk rooms-katholiek gekleurd.

Het resultaat is een aangenaam (voor)leesbare tekst, die doet uitkijken naar de herziening van het Oude Testament, die in 1997 gereed moet zijn. Intussen kan men zich prima 'behelpen' met heruitgaven van de Willibrordvertaling. Merkwaardig en jammer is echter dat daarin nog het 'oude' NT is opgenomen. En met een prijs van f 42,50 is het herziene NT aan de dure kant.

Bij de herziening stond de Willibrordvertalers hedendaags, maar niet alledeeds Nederlands voor ogen. Dat laatste wilde ook prof. dr. J. H. Kramers bereiken, toen hij zich aan de Koran-vertaling zette, die in 1956 verscheen. Omdat het Arabisch van de Koran niet het Arabisch was van alledag, koos hij voor een 'bevreemdend taalgebruik’.

Een geheel nieuwe, moderne Koran-vertaling, van de Groningse arabist dr. F. Leemhuis in 1989, leek Kramers' monumentale vertaling (waarvan er al ruim 50.000 zijn verkocht) uit de markt te prij-

zen. Drs. Asad Jaber en dr. Johannes J. G. Jansen, hebben nu de vertaling van Kramers bewerkt om zijn 'excentrieke taalgebruik' ook voor nieuwe generaties te bewaren.

De bewerkers vinden dat uit Kramers vertaling blijkt „dat de Koran niet geteld is in zouteloze, vlakke en alledaagse taal”, aldus Jansen. Leemhuis benadering is geheel anders: „Er is niet geprobeerd door middel van speciale woordkeus of zinsconstructie de vorm van de oorspronkelijke tekst te benaderen.” Het is maar wat de lezer wil.

Om te onderstrepen dat de Koran niet zo maar proza is, is de tekst gedrukt in 'vrije regelval' (als bij gedichten). Het geheel is verrijkt met een groot aantal verklarende noten, die een ongeëfend lezer op de been houden. Bovendien hebben de samenstellers aandacht geschonken aan de vele parallellen tussen de Koran en de Bijbel.

Veel moslims hebben grote moeite met vertalingen van de letterlijke woorden die Allah ('God' volgens de vertaling van Kramers) in het Arabisch heeft gesproken. Maar lang niet iedere islamiet beheerst het Arabisch. Vertalingen raken dan ook steeds meer geaccepteerd, maar dan als - let wel - een bijzondere vorm van Koran-uitleg. Vertalen is immers interpreteren.

WIM SCRIVVER

Inventaris van Friese waterschappen in boek

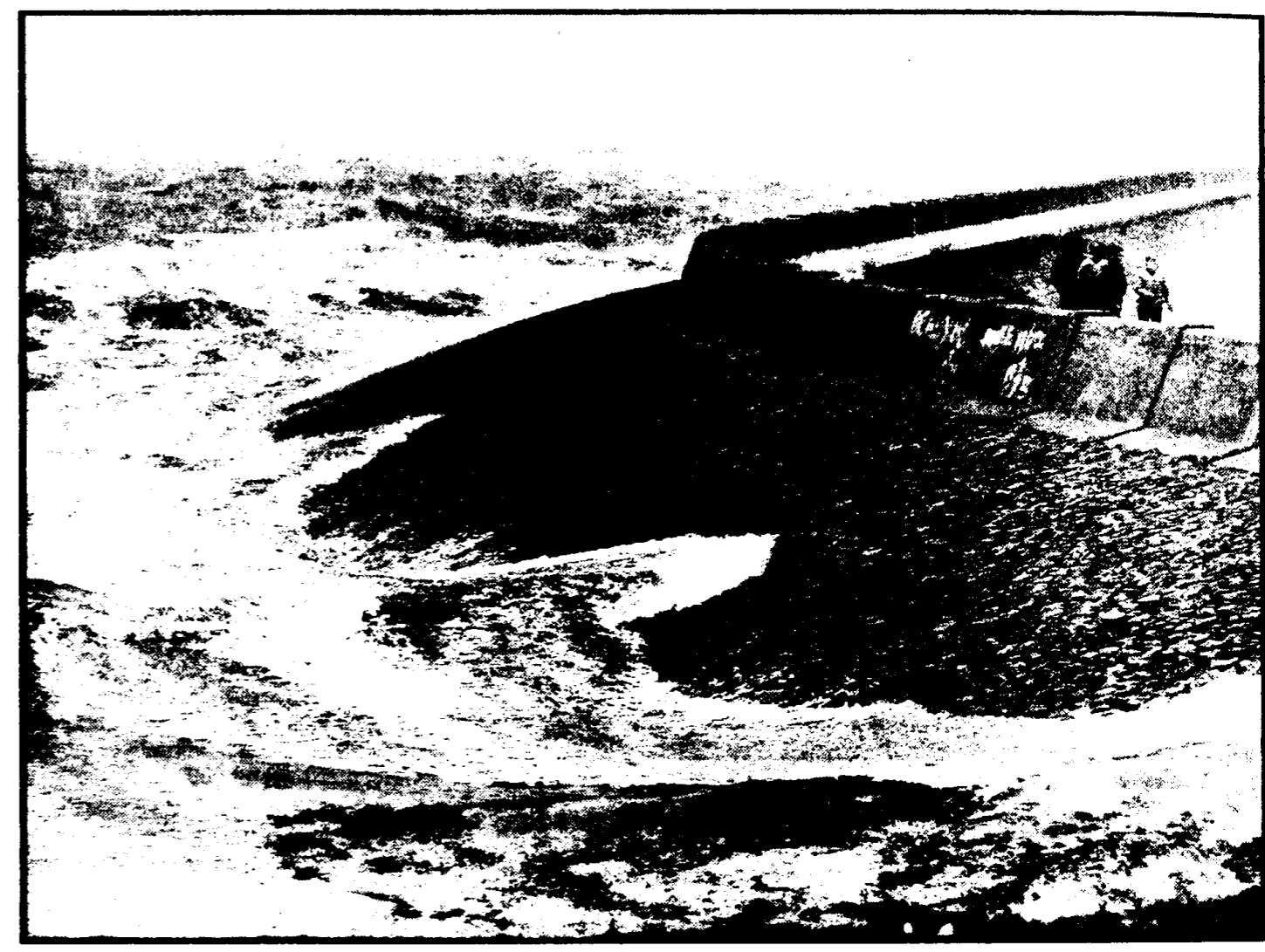
Er lijkt al decennia lang weinig schot te zitten in het onderzoek naar de bedijkingsgeschiedenis van Friesland. Een grote doorbraak betekende destijds het omvangrijke en informatieve 'Binnendijken en sloopdijken in Fryslân' van de Waterstaatsingenieur Klaas Arjens Rienks en Georg Ludwig Walther. Het meeste van wat er nadien over de waterstaatsgeschiedenis is geschreven, gript nog steeds terug op dit werk.

Met name de vroegste eeuwen van de bedijkingsgeschiedenis zijn interessant, maar het probleem is dat er uit die tijd nauwelijks schriftelijke bronnen bewaard zijn gebleven. Rienks en Walther stonden dan ook voor het probleem, dat ze geen beroep konden doen op rechtstreekse bronnen, maar via analogieonderzoeken de oudste tijd van de bedijkingen moesten beschrijven.

Een middel om iets naders te weten te kunnen komen over de oudste dijken is het uitvoeren van archeologisch onderzoek in oude dijklichamen. Men zou bijvoorbeeld kunnen trachten, de graszode op te sporen, die er lag op het moment dat de dijk werd aangelegd. De plantaardige resten in die zode zouden dan moeten worden gedateerd. Zo kan men vrij nauwkeurig bepalen, wanneer de dijk is aangelegd.

Een ander middel om over de oudere bedijkingen meer te weten te kunnen komen is zo exact mogelijk teruggaan vanuit de oudste uit archieven bekende situatie. Men kan proberen na te gaan, welke dijken er bijvoorbeeld in de zeventiende of zestiende eeuw in functie waren en vervolgens met behulp van allerlei schriftelijke bronnen teruggaan in de tijd.

Archeologische onderzoeken van oude dijklichamen hebben nog nauwelijks plaatsgevonden.

De Friese dijken: een nog steeds intrigerend studieobject. Deze opname is tijdens stormweer gemaakt bij Harlingen.

LC/Archiefoto

H. DE RAAD en A. AUGUSTIJN: *Zee- en IJsselmeerwonderende waterschappen in Friesland. Verzamelinventaris van gedeponeerde archieven van het waterschap Fryslân ca. 1619 - 1979* (1980). Fryske Akademy, Leeuwarden; gebonden, 659 blz., f 70.

Maar een beter archivaalisch onderzoek is wel mogelijk, dankzij

de inventarisatie van Raad en Augustijn, die nu is verschenen. In dit omvangrijke boekwerk zijn alle bij het waterschap Fryslân gedeponeerde archieven uit het tijdvak 1619-1980 beschreven.

De meeste archiefstukken zijn natuurlijk heel recent; een groot deel is pas in de twintigste eeuw ontstaan. Er zijn uiteraard veel triviale stukken bij, zoals een polis vanwege de afsluiting van een

WA-verzekering voor een motor uit 1955. Enkele archieven bestaan volledig uit stukken uit de negentiende en twintigste eeuw. Maar er is ook veel ouder materiaal, dat een onderzoeksmethode als boven aangeduid, mogelijk maakt. De inventaris van elk waterschap wordt voorafgegaan door een historisch overzicht.

KERST HUISMAN

De nalatenschap van een fenomeen

Dit voorjaar verscheen 'De Spookschrijver', de biografie van de omstreden tekstdichter Jacques van Tol, geschreven door Henk van Gelder. De man schreef duizenden liedjes, waarschijnlijk veel meer dan bekend is. Voor de oerlog leverde hij teksten, kreeg die betaald en droeg tegelijkertijd het auteursrecht over aan degenen die de liedjes zouden zingen. In de oorlogsjaren bediende hij zich onder andere van de naam Paulus de Ruyter om in die hoedanigheid het gehate Zondagmiddagcabaret van de collaborerende radio-omroep te schrijven. Na de oorlog was zijn naam zo besmet, dat hij die niet meer kon gebruiken.

Maar Van Tol bleef schrijven, zo blijkt uit de biografie. Wat de revue-ondernemer Ben ter Hall in 1944 beweerde in een bedelbriefje om teksten is tot in de jaren zestig blijven gelden. „'t Is toch wel bewezen dat oud en jong zich tot u moeten wenden, om tot een

HENK VAN GELDER (samenstelling): *Jacques van Tol. De olieman en andere liedjes*. Amber, Amsterdam; paperback, 143 blz., f 25.

behoorlijk succes te kunnen geraken’.

Van Gelder heeft in deze bundel geen aandacht geschonken aan de oorlogsperiode. In de biografie heeft hij die wel overduidelijk gesignaleerd, maar voor dit boekje kon hij „die dissonanten missen als kiespijn”, schrijft hij in zijn voorwoord. De meeste teksten zijn dan ook afkomstig uit de hem door de weduwe Van Tol ter beschikking gestelde nagelaten ordners met doorslagen. Gebleken is dat de oorspronkelijke teksten hier en daar net iets kunnen afwijken van de door artiesten op de plaat gezette versies. In die gevallen heeft de samensteller gekozen voor de oorspronkelijke tekst.

Met nadruk wijst Van Gelder er op gekozen te hebben voor liedjes waarvan voor honderd procent zeker is dat Van Tol ze schreef. Maar dan nog is het meer dan veertig jaar omspannende werk van 'De Spookschrijver' bijzonder imponerend. Van Tol kon alles. Dat de uitgever attendeert op zijn 'kamelontische karakter' is dan ook volkomen terecht.

Bladerend in deze bundel komt men te 'allemaal' tegen Jans Pomerans uit Nieuwerschans (in 1932 geschreven voor het Duo Hofman, in 1966 gezongen door Ina van Faassen, in de show van Wim Sonneveld en tien jaar later door de versie van Ria Valk gestegen tot de tipparade van Veronica). De kleine man (1929, Louis Davids). Naar de bollen (1932, Louis Davids). Ik wil gelukkig zijn (1934, Fien de la Mar in de film 'Bleke Bet'). Op de Grebbeberg (mei 1940, Willy Derby, snel daarna verboden door de bezetter). Een dansliedje deint

(geschreven tijdens de Tweede Wereldoorlog). Mijn papie is enkel een foto (1949, op de plaat gezet door Bob Scholte en Max van Praag). Had ik geweten dat je kwam (1950, voor Kees en Tom Manders). Kom weer naar huis (1951, Eddy Christiani). Adieu, adieu (majaar 1954, geschreven voor het afscheid van Heintje Davids). Mijn ideaal (1960, Corry Brokken). Haal het goed maar op (1964, Wim Sonneveld). In totaal twee en zestig stuks.

Hoe dan ook, Van Tol heeft een belangrijk stuk geschiedenis geschreven. Dat Van Gelder zijn veelzijdigheid nog eens heeft onderstreept door een belangrijk deel van zijn werk te bundelen, verdient alle lof. 'De Spookschrijver' was een fenomeen. Dat wisten degenen die hem in het openbaar lieten vallen, maar tegelijkertijd stiekem teksten van hem betrokken, maar al te goed.

JEANETTE STUURPO

Handige lijst met 1500 begrippen uit de geologie

F. C. KRAAIJENHAGEN: *Geologie in telegramstijl*. Nederlandse Geologische Vereniging, Zandsteenstraat 49, 't Harde; ingenaaid, 155 bladzijden, f 25.

eenvoudig in beknopte en duidelijke spreektaal kunnen worden omgezet is het volgen van geologische beschrijvingen meestal niet gemakkelijk.

Toch bestaat er onder leken een relatief grote belangstelling voor de geologie. Om deze mensen tegemoet te komen heeft de Nederlandse Geologische Vereniging een uitgebreide woorden- en begrippenlijst uit de geologie gepubliceerd. De schrijver, de Limburger F. C. Kraaijenhagen, heeft die lijst samengesteld. Kraaijenhagen, die inmiddels tot erelid van de NGV is benoemd, heeft sinds 1985 tijdens bijeen-

komsten van de Limburgse afdeling van de NGV een serie korte lezingen gehouden waarin hij uitlegde wat allerlei geologische begrippen inhouden.

De in telegramstijl genoteerde lezingen van Kraaijenhagen zijn in het nu gepubliceerde boekwerkje opgenomen. De begrippen worden steeds systematisch behandeld, dus in het verband waarin zij in de natuur zijn waar te nemen. Een uit bijna 1500 geologische begrippen samengestelde alfabetische lijst geeft gemakkelijk toegang tot het hele boekje. Bovendien zijn er nog een literatuurlijst en lijsten met adressen van geologische instituten en musea opgenomen. Voor wie is geïnteresseerd in de geologie is het een handig en handzaam naslagwerk.

Op Irian Jaya is een van de laatste onaangetaste regenwouden op de wereld.
Foto's Bert Verhoeff

Houtkap op zich niet levensbedreigend.

Bossen in het algemeen en de regenwouden in het bijzonder doen het nog altijd goed als de 'groene longen' van de wereld. In sommige leerboeken en brochures zijn de wouden de producenten van onze dagelijkse portie zuurstof. Dan is het natuurlijk extra schrikken als de eigen bomen in treurige staat verkeren. De vraag is evenwel of de zaak zo simpel ligt. Tijdens een congres over het broeikas effect stond de Wageningse agrobioloog dr. Siebe van de Geijn onlangs geïrriteerd op en vroeg of die 'groene longen' nu eindelijk eens naar het rijk der fabeltjes verwezen kunnen worden.

De koolstofbalans: Hoezo 'groene longen', en CO₂ in de oceaan?

amen met zijn collega prof. Jan Goudriaan, vorige week winnaar van de AKZO-prijs (f 25.000), wil hij zijn opmerkingen nog wel eens toelichten op het Centrum voor Agrobiologisch Onderzoek (CABO-DLO) in Wageningen. Met enige rekenwerk tonen de heren aan dat de opvang en uitstoot van het broeikasgas CO₂ niet aan de bomen kan worden overgelaten. In de Nederlandse bossen zit ongeveer 60 miljoen ton koolstof opgeslagen, een kwart in de bomen zelf en driekwart in de wortels en het strooisel op en in de grond.

Nu produceert Nederland door het verbranden van fossiele brandstoffen 1 procent van de werelduitstoot aan CO₂ (6 gigaton = 6 miljard ton) en dat is 60 miljoen ton. Inderdaad, dat is net zoveel als vastgelegd is in de Nederlandse bossen. Nu heeft de grootste opslag in bomen plaats in de eerste dertig tot vijftig jaar.

Aanplant

Onder optimale omstandigheden vangt een groeiend bos 14 ton koolstof per hectare bruto per jaar op. Om de uitstoot van fossiele brandstoffen in Nederland op te vangen door aanplant van bossen, zou je derhalve twintig keer zoveel bos moeten aanplanten als het bestaande arsenaal. Helaas maken bomen deel uit van een gesloten kring en moeten ze die koolstof ook weer een keer kwijt door verbranding of verrotting. Netto is het resultaat dus veel lager en heeft het slechts een tijdelijk effect op de koolstofbalans van ons land.

Datzelfde geldt ook voor de regenwouden. Natuurlijk zou het heel erg zijn als de regenwouden geheel gekapt zouden worden. De bio-diversiteit zou afnemen, het zou lokale klimaat effecten hebben, die op hun beurt weer ernstige verstoringen in het globale klimaat kunnen veroorzaken. Maar de uitspraak dat het einde van de regenwouden ons einde is, zoals in de campagne 'Kap met kappen' wordt beweerd is onjuist.

Wat al langer bekend was, maar wat zich nu in een groeiende aandacht van onderzoekers mag verheugen, is de rol van de oceaan. In wetenschappelijk termen is de oceaan een zoutige oplossing, waarin veel bicarbonaat (koolstofvorm) is opgeslagen en met een zuurgraad van ongeveer 8,2. Die oplossing zorgt er voor dat van elke kilo CO₂ in de lucht 85 procent op den duur in de oceaan terecht komt.

Helaas doet die oceaan daar wel duizend jaar over. De huidige snelheid waarmee wij fossiele brandstoffen verstoren, kan de oceaan niet geheel bijhouden. Van de 6 gigaton uitgestoten CO₂ vangt de oceaan 40 procent op. De overige 60 procent blijft in de atmosfeer en draagt daar onder andere bij aan het broeikas effect. Maar ook in de oceaan groeit nog wel wat. Het plankton aan het oppervlak bijvoorbeeld neemt nog wat koolstof op en neemt dit uiteindelijk mee naar de diepte, waar veel meer CO₂ is opgeslagen. Op grond hiervan uitspraken te doen over de exacte opslagcapaciteit van de oceaan is een hachelijke onderneming. Minme verschillen in dichtheid zijn van invloed op de stromingen en de groei van het

plankton, kortom het is een nogal labiel systeem. Dat kun je zelfs beïnvloeden. Er wordt al gedacht aan proeven met het verstrooien van tonnen ijzer bij Groenland als voedsel voor plankton, om zo de opvangcapaciteit van plankton te verhogen.

Experimenten

Dit soort experimenten mag zich zich slechts in beperkte mate op de goedkeuring van Goudriaan verheugen. Zou het op grote schaal gebeuren, dan zou het een ernstige inbreuk zijn op het onstabiele systeem van CO₂-opslag en daarmee op het globale klimaat. Het klinkt wat clichématig, maar juist in eco-systemen hangt veel met elkaar samen, zo niet alles. Met alle pogingen CO₂ op te vangen wekken we de indruk dat we hier met een gevaarlijk giftig gas te maken hebben. Het tegendeel is het geval. De boskap, zo hebben onderzoekers berekend, zou kunnen worden gecompenseerd door een versterkte groei van planten elders. Deze groei betekent opvang van CO₂. Als het dan ook nog wat warmer wordt, gaat dat in onze regio extra snel. Daartegen kan het negatieve effect van de boskap wegvallen. Dit effect is sterk afhankelijk van de plaatselijke situatie.

Als het globale klimaat een mooi stabiel systeem was, dan zou het allemaal te berekenen zijn. Dan kan een wetenschapper met hulp van de computer precies uitrekenen, of er een broeikas effect optreedt en hoe sterk dat is. Dat is evenwel niet het geval. Pas sinds kort wordt er veel gestudeerd op de verhouding oceaan-atmosfeer. Maar over zaken als reflectie op de polen en de woestijnen weten we nog heel weinig. En wat is de invloed van wolken?

Nu is er één voordeel: het onderzoek naar het broeikas effect staat hoog op de agenda van de politiek. Er is dus veel geld beschikbaar voor supercomputers en onderzoek. In ruil daarvoor wordt verwacht dat wetenschappers uitspraken doen over te verwachten 'rampen'. En dat is volgens Goudriaan en Van de Geijn een gevaarlijke ontwikkeling. De laatste merkt op, dat als het broeikas effect een tetsje uit de mode dreigt te raken, de onderzoekers zich al klaar maken voor de chemische tijdbom, zoals bijvoorbeeld zware metalen in havenslib vormen.

Goudriaan heeft al eens geschreven dat het broeikas effect op zich niet het leven op de hele aarde bedreigt, al zal de zeespiegel misschien stijgen. Dat zijn natuurlijk boodschappen waarmee de regering geen grote mileu heffingen op brandstoffen kan rechtvaardigen. Die boodschappen zijn dan ook niet zo welkom. Desondanks moeten onderzoekers zich beperken tot het schetsen van een wetenschappelijk verantwoord beeld, en zich onthouden van politieke uitspraken. „Je kunt uitspraken doen over onderzoek naar ontwikkelingen van bijvoorbeeld de waterhuishouding of de bossen. Meer niet. De keuze of een actie noodzakelijk is, moet door de politiek worden gemaakt”, aldus Van de Geijn.

NICO HYLKEMA

Energiebalans kerncentrales steeds ongunstiger

De energiebalans van nieuwe kerncentrales wordt steeds ongunstiger. De balans is het aantal jaren waarin de kerncentrale zichzelf terugverdient. Nu is deze terugverdientijd drie jaar, maar dat kan tot dertien jaar oplopen. Dat is de conclusie van de Groninger drs. Kor Dwarshuis, die onlangs is afgestudeerd aan de Interfacultaire Vakgroep Energie en Milieukunde van de Rijksuniversiteit Groningen. Hoeveel energie is nodig om een kerncentrale te bouwen en aan de gang te houden? Hoe verhoudt zich dit tot de hoeveelheid energie die een kerncentrale levert?

Ik heb voor de hele kernenergieketen onderzocht hoeveel energie er gaat zitten in de bouw van de centrale. Daarna heb ik gerekend aan de energiebehoefte voor de bedrijfsvoering en voor de verwerking van brandstofelementen. Voor de overige stappen, zoals de ontmanteling van een kerncentrale, heb ik literatuurgegevens genomen”, zegt Dwarshuis. Zijn onderzoeksverslag staat bol van de cijfers en tabellen, die uiteindelijk uitmonden in een tabel met de terugverdientijd. Dit is het aantal jaren waarin de centrale evenveel energie levert als nodig voor bouw en bedrijf. „De terugverdientijd van de kernsplijstofgang ligt tussen de drie en de dertien jaar.”

Indien de plannen van begin jaren tachtig waren doorgezet, zouden er onlangs nieuwe kerncentrales in bedrijf zijn gekomen in Nederland. Voor die centrales zou de terugverdientijd ongeveer drie jaar zijn geweest. In de toekomst, kort na het jaar 2000 wordt de situatie ongunstiger. De terugverdientijd loopt op naar ongeveer dertien jaar, rekent Dwarshuis voor. „Het groter worden van de terugverdientijd wordt bijna geheel veroorzaakt door het toenemen van de eerste stap uit de splijstofgang, de winning en raffinage van het uraniumerts”, stelt Dwarshuis. Men moet dan overgaan op armer uraniumerts. En hoe armer het erts, hoe meer grond er omgewoeld moet

worden om een bepaalde hoeveelheid uranium te krijgen. Hoe meer men moet graven, hoe meer energie er nodig is.

„De bouw van kerncentrales, waar ik zelf aan gerekend heb, blijkt minder invloed te hebben”, aldus een bijna teleurgestelde Dwarshuis. „Een nieuw ontwerp kerncentrales met minder pijpen en kleppen betekent nauwelijks iets voor de terugverdientijd.” Begin jaren tachtig was er veel discussie rond een boek van J. W. Storm van Leeuwen over energiebalansen. Zijn conclusie luidde: om de kernenergieketen aan de gang te houden, is meer energie nodig dan de centrale zelf levert. Er zijn fossiele brandstoffen nodig voor transport van kernbrandstof en bij het bouwen van de centrale. In de vorm van fossiele brandstoffen moet men er meer instoppen dan er als elektriciteit uit komt. Daarom kan men maar beter meteen een kolen- of gascentrale bouwen. „Een dergelijke conclusie gaat me veel te ver”, zegt Dwarshuis. Hij heeft weliswaar geen gedetailleerde vergelijking gemaakt met Storm van Leeuwen, maar kan wel een aantal opmerkelijke verschillen aanwijzen. Storm van Leeuwen nam namelijk extreem lange bouwperiodes voor kerncentrales en aan de andere kant lage bedrijfsperiodes. Dat betekent aan de ene kant dat de berekening van de benodigde energie erg hoog uit de bus komt en aan de andere kant de schatting van de geleverde elektriciteit erg laag. Dat geeft een negatieve energiebalans. Dwarshuis komt uit op een positieve energiebalans. Een terugverdientijd van dertien jaar is echter wel vrij lang, vooral als we dit afzetten tegen de termijn van vijftien tot twintig jaar waarin de Nederlandse elektriciteitsbedrijven hun centrales afschrijven.

HERMAN DAMVELD

Archeologen in Frankrijk zijn in een heftige discussie geraakt over de prehistorische grotte tekeningen bij Marseille. De kwaliteit van de tekeningen is zo goed, dat sommige onderzoekers twijfelen aan de echtheid. De grot bevat de mooiste paleontische rotskunst ooit in die omgeving gevonden, zo meldt New Scientist. De collectie omvat onder andere een rijke collectie van duizenden

Twijfel aan echtheid Franse grotte tekeningen

vingersporen, 45 geschilderde handafdrukken en 80 geschilderde en gegraveerde dieren, inclusief paarden en andere bijzondere

dieren. De grot is vorig jaar juli gevonden. Hij kan alleen bereikt worden vanuit zee. Aan het eind van een verraderlijke 33 meter

lange onderdoorgang ligt de ingang.

Ontdekker is de diepzeeduiker Henri Cosquer, naar wie de grot is genoemd. Door middel van de radio-actieve koolstofdatering is een schatting van de leeftijd van de tekening op maximaal 25.000 jaar uit de bus gekomen. De schilderingen zijn in een periode van 8000 jaar aangebracht.

WIM VAN DIJK

Historische monumenten prooi van iedere oorlog

og maar nauwelijks een jaar geleden behoorde het Kroatische Dubrovnik tot één van de fraaiste historische steden van Europa. Het was de trots van het toenmalige Joegoslavië. De Griekse, Romeinse, Byzantijnse, Venetiaanse en Turkse culturen gaven kleur aan het rijke architectonische palet van deze kustplaats. Maar eind vorig jaar ging Dubrovnik gebukt onder de moedwillige vernietigingszucht van de Serviërs. De stad kreeg tweeduizend granaten te incasseren. De bigaande plattegrond geeft een goed beeld van de omvang van de daardoor aangebrachte vernielingen in het historische stadscentrum. Gebouwen die met zwart zijn aangegeven, zijn volledig verwoest. Daaronder bevinden zich het dertiende-eeuwse klooster van de Heilige Jacob, het veertiende-eeuwse Dominicaanse klooster, de zestiende-eeuwse synagoge (op één na de oudste in Europa!), het zeventiende-eeuwse Boskovicjeva paleis, het Ionenmuseum en het oude Raadhuis. Gebouwen die gestippeld zijn weergegeven, zijn gedeeltelijk verwoest en de gebouwen in grijs zijn licht beschadigd.

Het zijn gegevens uit een rapport van de Universiteit van Zagreb, waarin recente aanvallen op Dubrovnik nog niet zijn meegerekend. De 77 ondertekenaars van de Conventie ter Bescherming van Cultureel Eigendom - waaronder het voormalige Joegoslavië - stellen dat 'schade aangebracht aan het culturele eigendom van welk volk dan ook, schade betekent aan het culturele erfgoed van de hele mensheid, omdat elk volk een bijdrage levert aan de culturen van de wereld'. De UNESCO is actief bezig om landen in oorlog te adviseren bij de bescherming van hun culturele erfgoed. Tot nu toe echter is de Conventie van 1954 niets meer dan een dode letter gebleken.

Kor Dwarshuis: „Steeds moeilijker om energiebalans kerncentrales lonend te houden”.
Foto EFG

„Je kunt je zelfs tegen regen verzekeren, maar soms moet je risico's durven nemen”

Het is geen onvoorzichtige gok om Joop Alberda als de aanstaande bondscoach van het Nederlands volleybalteam te kwalificeren. Als de opvolger van de legendarische Arie Selinger bij Nederlands meest besproken zaalsportteam, dat na het behalen van de zilveren medaille op de Olympische Spelen in Barcelona tot een ieders verbijstering min of meer ophield te bestaan. Alberda is nog geen bondscoach en wordt het misschien ook niet. Daarom weigert hij ook te praten uit hoofde van de functie die iedereen hem al toedicht. „Ik ben voor de functie benaderd door de bond en houd het aanbod voorlopig in overweging. Ik heb de tijd nodig om veel dingen op een rijtje te zetten”, zegt hij.

Door Siebe Annema

Joop Alberda nog steeds in beeld als coach Nederlands volleybalteam

„Sport”, aldus Joop Alberda. „is de meest gecultiveerde vorm van oorlog”
Foto: FFG

De keus van Alberda staat ook los van de wankel rechtspositie die velen er van weerhoudt om een leven vol zekerheden in te ruilen voor het ongewisse bestaan als trainer-coach. „Je kunt je in Nederland zelfs tegen de regen verzekeren”, zegt Alberda, waarna hij enige tijd veelbetekend zwijgt. „Ik denk dat je pas echt leeft als je risico's durft te nemen, een aantal zekerheden overboord durft te zetten, als een nieuwe uitdaging wacht.”

Bepalend voor de uiteindelijke beslissing van Alberda, is de toekomstige structuur van het Nederlands herenteam. „De structuur zal anders moeten zijn dan vier jaar geleden. Destijds stond het Nederlands team op de onderste sport van de ladder. Nu speelt een handvol internationaal gerespecteerde toppers uit Nederland in de Italiaanse competitie, de sterkste competitie ter wereld. Spelers die je niet schouderophalend terzijde kunt schuiven omdat ze nog onmisbaar zijn. Daarnaast heb je de clubs, die volkomen begrijpelijk uit de schaduw van het nationale team willen treden.”

„Ieder moment, ieder probleem, iedere situatie vraagt om zijn eigen oplossing. Ieder land moet op zoek naar zijn eigen structuur. Wij kunnen in Nederland nooit klakkeloos nabootsen, wat anderen doen. Omdat we hier anders leven, anders denken, andere normen en waarden koesteren en een andere sportcultuur hebben dan in Amerika, Rusland of China. In Amerika is het ondenkbaar dat je op Thanksgiving traint, in Nederland kun je rustig op Koninginnedag een oefenwedstrijd spelen. Vier jaar geleden werd gekozen voor wat op dat moment in de Nederlandse situatie de best denkbare oplossing was. Nu zal een andere weg ingeslagen moeten worden. Welke? Dat zal de toekomst moeten leren.”

Passie

Joop Alberda noemt volleybal een passie. Het is een understatement, een beschaafde kwalificatie voor wat eigenlijk een verslaving is. Het duurde vreemd genoeg negentien jaar voor Alberda puur toevallig in het volleybalwereldje verzeild raakte. Hij werd veertig jaar geleden geboren in Oosterwolde, waar hij de hbs doorliep en een gewaardeerd lid van de turnvereniging was. Hij verhuisde op zijn zeventiende naar Groningen om de studie aan de Academie voor Lichamelijke Opvoeding te volgen. Hij bleef turnen, hing letterlijk tegen de Nederlandse top aan, maar redde het net niet. „Een gebrek aan fysieke kracht”, zegt hij terugblikkend. Tijdens een vakantie op Ameland blonk hij uit tijdens studentikoos vrolijke potjes volleybal op de camping. „Evenwichts- en balgevoel had ik wel, de rest moest ik nog leren, maar het ging niet onwaardig.” Terug in Groningen vond hij luttele dagen na de vakantie een rekening van de penningmeester

van Lycurgus op de deurmat. „Mijn vrienden hadden me gewoon lid gemaakt, zo gaat dat in studentenkringen.” Tot 1985 was hij vervolgens actief als speler en soms trainer bij Lycurgus, Veendam, Stentor en opnieuw Lycurgus. „Ik kwam bij Lycurgus terug als trainer en speler. Dat laatste was van ondergeschikt belang, want Lycurgus had in die jaren niet de slechtst denkbare spelverdelers. Noem alleen de namen van Jan Brouwer en Jan Jakobs maar, die spreken voor zich. Het was gewoon comfortabel om nog een spelverdelers achter de hand te hebben, voor het geval iemand anders door zijn hoeven mocht zakken. Uiteindelijk heb ik nog veel gespeeld. Heel veel zelfs, in de eredivisie. Daarnaast was ik voorzitter, manussje-van-alles, regelde links en rechts de meest uiteenlopende dingen. Want als je je bij een club als Lycurgus een beetje actief opstelt, heb je binnen de kortste keren allerlei functies.”

Alberda zette in 1985 een streep onder zijn carrière als speler om zich volledig te kunnen richten op de training en coaching van onder andere Jong Oranje dat hij van 1980 tot en met 1986 onder zijn hoede had. In 1986 werd hij assistent-trainer onder Paul van Sliedrecht bij het Sneker Animo. Een jaar later werden de rollen omgedraaid en in 1988 ging Alberda zelfstandig verder. In 1990 kapte hij bij Animo. „Een beslissing die ik in het begin van het seizoen al aan het bestuur had kenbaar gemaakt. Net als bij de meeste andere clubs streefden we bij Animo met uiterst bescheiden middelen iets heel professioneels na. Dat lukte alleraardigst, maar ik voelde dat ik niet het maximale voor de club kon betekenen. Als ik me ergens op richt, dan voor de volle honderd procent. Dat was onmogelijk.” Niet helemaal onbegrijpelijk wilde Joop Alberda enige tijd kunnen besteden aan zijn gezin. Bovendien had hij een halve baan op het Sportcentrum van de Rijks Universiteit Groningen laten uitgroeien tot een volledige baan als plaatsvervangend hoofd, met als kerntaken het sporttechnisch beleid, werving en selectie, programmering en wettelijk nog tien tot vijftien lessen. Na Animo was er geen ruimte en tijd meer voor een andere club. „Alleen voor Donitas, de studentenclub. Maar dat vloekt voort uit mijn werkzaamheden op het sportcentrum.”

Instructeur

Stil zat Joop Alberda de laatste jaren overigens allermint. Hij werd benoemd tot instructeur en lid van de technische commissie van de wereldvolleybalbond (FIVB). Bovendien maakte zijn vriend Doug Beal, de coach van het Amerikaanse

herenteam dat in 1984 goud veroverde tijdens de Olympische Spelen, als coach van Mediolanum Milan regelmatig gebruik van de diensten van Alberda, onder andere tijdens de play-offs. „Een boeiende ervaring”, aldus Alberda, die zich als een van de assistent-coaches met name bezig hield met computeranalyses. „Iedere wedstrijd wordt tot op het bot ontleed. Alle segmentjes van een wedstrijd die de coach geanalyseerd wil hebben, krijgt hij aangeleverd.”

Het is de vraag of het grondige analyseren van wedstrijden en tegenstanders niet een beetje geweld doet aan het wezen van de sport. Of het niet ten koste gaat van intuïtie, gevoel en improvisatievermogen. Alberda keert zich tegen die opvatting. „Een speler merkt weinig van al dat geanalyseer. Hij ziet er niet meer van terug dan wat kanttekeningen op een A4-tje of krijgt de meest relevante informatie tijdens een voorbespreking van tien minuten. Voor de coach is het eindeloos analyseren wel van groot belang.”

„Een belangrijk deel van de informatie wordt verwerkt in de oefenstof en het tactische plan vooraf. Ik denk bovendien dat het voor de gemoedsrust van een coach belangrijk is om te weten dat hij niets aan het toeval heeft overgelaten. Daarom zit Beal bij een stand van 16-16 in de vijfde set ook rustig achterover op zijn stoel. Italianen snappen dat niet, zijn emotioneel en opgewonden, maar Beal weet dat hij de spelers zo goed mogelijk op iedere denkbare situatie heeft voorbereid.” Het betekent niet dat een perfecte analyse ook automatisch tot een gewonnen wedstrijd leidt. „Als dat zo was, zou sport voorspelbaar en daardoor niet leuk meer zijn. Het blijft echter mensenwerk. De Italianen wisten alles van het Nederlands team, zelfs de volgorde waarin Peter Blangé meestal zijn set-ups aan de aanvallers geeft. Geen combinatie, geen systeem van het Nederlands team was de Italianen onbekend. Verklaar tegen die achtergrond maar eens hoe het mogelijk was dat Italië in Barcelona van Nederland verloor en in de vierde set op ontluisterende wijze met 15-2 werd weggeslagen. De enige verklaring is, dat sporters ook maar mensen zijn en geen programmeerbare computers.” De bijna wetenschappelijke werkwijze komt in Europa vaak nog wat vreemd over, heeft Alberda ervaren. „In Amerika is het volledig ingeburgerd. Ook bij het publiek. Sla een krant open en je ziet statistieken. Kijk naar een basketbalwedstrijd op televisie en op ieder dood moment word je met cijfertjes en analyses doodgegooid. Het is in het American Football volledig ingeburgerd dat de coach via een zendertje voortdurend contact

houdt met zijn quarterback.” De denktrant wordt in Europa natuurlijk ook in belangrijke mate bepaald door tradities. Alberda noemt een aantal voorbeelden. „Een volleybalteam heeft twee spelverdelers. Eentje speelt, de bankzitter is gepasseerd. Gepasseerd, onbegrijpelijk eigenlijk dat het woord gebruikt wordt. Kijk naar het Nederlands team. Blangé is groot, blokkerend sterk, Selinger klein, blokkerend kwetsbaar, maar veel sneller in zijn handelingen. Het verloop van de wedstrijd en de kwaliteit van de tegenstander bepalen wie speelt en wie niet speelt. In het Amerikaanse honkbal hebben de topteam zes of zeven pitchers, die ieder hun eigen specifieke kwaliteiten hebben.”

Ophef

„In de media is de laatste tijd veel ophef gemaakt over het grote aantal buitenlanders bij AC Milan. Gullit wordt gepasseerd en het einde van zijn carrière is volgens iedere Nederlandse: onmiddellijk in zicht. Onzin, ik kan de beslissing van de

clubleiding van Milan billijken. Het programma van topvoetballers is zo overladen dat er af en toe bewust rustmomenten ingebouwd moeten worden. Het team moet echter constant prestaties leveren waarmee de brede selectie gerechtvaardigd is.”

„Toppers kunnen een enorme belasting aan, veel arbeid verrichten. Het grootste probleem is echter dat er te weinig rust is. Dat probleem speelt in extreme mate in het topvolleybal. We zijn inmiddels zo ver dat er een redelijk afbakening is tussen het clubseizoen en de periode die gereserveerd is voor de nationale teams. De seizoenen lopen echter naadloos in elkaar over. Topspelers rollen van Europacupfinalies en play-offs zonder pauze over in World League-wedstrijden en de Olympische Spelen en gaan na een week luieren weer met de club op trainingskamp. Dat houdt een keer op.”

Italië is net als in het professionele voetbal, het mekka voor volleyballers. Het bolwerk van de Serie A leek de laatste maanden iets te wankelen, maar van een ineenstorting is volgens Alberda geen

sprake. „De prijzen zijn de laatste jaren misschien wat te extreem gestegen. Italië heeft het slecht gedaan op de Olympische Spelen en de economische recessie in Italië is niet gering. Er is misschien sprake van een stabilisatie, maar zeker niet van het failliet van het Italiaanse volleybal.”

De heersende sportcultuur in Italië is volgens Joop Alberda de best denkbare garantie dat de Serie A goed, sterk en publiek aantrekkelijk zal blijven. „Een topsporter is in Italië een held en wordt ook als zodanig behandeld. Hij wordt voortdurend op straat aangesproken, kan een restaurant binnenlopen en gaan eten als hij de eigenaar van het restaurant dan ook maar de eer aandoet om toch enige tijd te blijven praten. De privacy van topsporters is af en toe uiterst beperkt, maar een topsporter in Italië weet wel waar hij het voor doet. De respons is gigantisch.” „Een sporter heeft in Italië status, sport heeft status. In Nederland wordt sport te vaak als onbelangrijk, onbenullig en marginaal ervaren. Misschien een gevolg van de calvinistische houding in Nederland.

Natuurlijk moet je kunnen relativeren. Als je naar de televisie kijkt of een krant leest en de ellende van de wereld over je heen laat komen, moet je het vermogen bezitten om sport te relativeren. Maar relatieveer de sport nooit zo ver dat er niets meer van overblijft. De macro-economische betekenis van sport is groot. Miljoenen mensen zijn bij de sport betrokken, ieder weekemde zijn 700.000 vrijwilligers in de sport actief. Zeg tegen die achtergrond nog eens dat sport betrekkelijk is.”

Oorlog

Sport is bovendien een uitlaatklep. „De meest gecultiveerde vorm van oorlog”, in de woorden van Alberda. „Het is aardig en bovendien redelijk beschaafd, dat we er in een partijje voetbal in slagen Duitsland te verslaan. Stel dat we die primitieve gevoelens alleen maar kwijt konden in een echte oorlog. Het is misschien wat extreem gesteld, maar ook dit is wel een functie van de sport...”

Puur op de functie van trainer-coach gericht voegt Joop Alberda er nog een stelling aan toe. „In al zijn beperktheid is een trainer-coach verschrikkelijk veelzijdig bezig. Hij brengt in essentie trainingsleer in de praktijk, maar is daarnaast ook nog pedagoog, psycholoog en manager. Noem mij nog eens een beroep waarin je zo multifunctioneel werkt?”

Joop Alberda, toen nog als trainer-coach van het Sneker Animo, geflankeerd door Jan Posthuma en Ronald Zoosma.
Foto: LC

PAADWIZERS 058-965752
PAADWIZER-SERVICE LC

Te koop aangeboden

Vaartuigen e.d.

Scheepdiesels voor een onvoorstelbaar gunstige prijs. Vermogens: 12, 17, 25, 30, 33, 35, 43, 50 en 60 pk. De specialist in scheepdieselmotoren. Boot Service Friesland, IJlsterdijk 136, Sneek. Tel. 05150-20020.

Te koop BM-er 16 m², i.z.g.st. compl. m. trailer, stuurwiel. Tel. 05142-2470.

Te koop gevraagd: stuurstoel en een klein koelkastje. Tel. 05920-47897.

Te koop gevraagd: motorboot, liefst opknapper of casco, plat bodem of kruiser. Prijs t.o.v. 30.000. Tel. 058-127589.

Te koop gev. zeilboot, 5 tot 7 mtr., event. met trailer. 02991-1915.

Thornycroft scheepsmotoren, dealer van Zuidwest-Friesland, BMC onderdelen. Technisch bedrijf, Bakker, IJlstr., 05155-1253.

Vertrouw uw boot verkopen? Reeds 25 jaar Friesche Jacht Centrale, Heeg, 05154-3344.

Viet, 6,75 m., diesel, 2 visvunnen, professionele visvinder. Alles t.z.g.st. 1790. Tel. 12.750. Tel. 058-886519.

RHIGO JACHTRAMEN... PRACHTRAMEN!
voor info: ons adres voor Friesland
Midlumerlaan 31, 8861 JG Harlingen, tel. 05178-17671 of
Calandweg 23, 4612 PG Bergen op Zoom, 01640-40150

Motoren bromfietsen rijwielen e.d.

Zie Noordelijke motorveiling, 16 november a.s. in restaurant De Norgerberg te Noor, inbegrepen mogelijk tot 7 november. Voor info: 05161-1392.

BMW 100 LT, bij '88, 34.500 km, zeer mooi. J. Olijnsma, Carlendlaanweg 5, Giekerk, tel. 05103-1244. Tel. 05150-2190.

BMW shopper met aphanager, fatobank t/7500. 05120-21190.

Crossmotor Suzuki RM 125, bij '84, mooie staat, vraagpr. f. 750. Tel. 05109-4000.

Dames- en herenfiets. UV, met trommelremmen en versn. f. 150 per stuk. Tel. 05150-20721.

Gebruikte fietsen. In alle merken en maten, garantie, verzekering, reparatie, onderdelen. De Tweewielers - Noordvliet 139, Leeuwarden.

Harley Heuven de zaak met wisselende voorraad H.D. motoren, nieuwe en gebruikte onderdelen. J. Einingsstraat, 53 Gorredijk, Tel. 05133-2532/4192.

Heren-Spartanet. Tel. 05190-93759.

Honda Nighthawk 750, bij '83, km stand 17.000, i.p.r.st., v.p.r. f. 5250. Tel. 05110-4854.

Auto's e.d.

Autobandencentrum BV, uw Toyodealer voor al uw banden, accu's, schokbrekers en uitlaten, specialist in lichtmetalen velgen. Balanceren en elektronische uitlijnen met de modernste apparatuur. Ploegweg 6, industrieterrein De Hemrik, Leeuwarden. Tel. 058-883975.

Onderdelen van jonge schade-auto's. Auto- en onderdelen Service Friesland, Metalstraat 5, Wollega. Tel. 05610-17000.

Algemeen

APK-gekeurde auto's: Austin Maestro, '87, f. 6700; Fiat Uno 45, '86, f. 6700; VW Jetta, '82, f. 3250; VW Golf D, C-5-bak, '84, f. 8750; BMW 316, '81, f. 3950; BMW 316, '81, f. 4500; autom.: BMW 525 E, '84, f. 10.750; Opel Manta 1.8 S, '82, f. 5950; Inr. financieering: S. Veenstra, Zevenhuisterweg 95, Noordbergum, tel. 05110-3191.

Chevrolet

Chevrolet Camaro Z 28 E, nieuw model, bij '83, + APK v.v. alle opties + vele extra's, zeer mooi. Pr. n.o.t.k. Tel. 05279-2518.

Citroën

Acadiane, LPG, 1983, i.g.st., v.p.r. f. 1750. Tel. 05668-280.

BX 14 RE, bij '87, blauw/grijsmet. LPG, gnting glas, achterwaaier, 6 l. indus. triertrien De Hemrik, Leeuwarden. Tel. 058-883975.

Citroën

Citroën BX 16 TRS break, 1987, LPG, Autobedrijf Syperma, Oosterwierum, tel. 05104-1215.

Citroën

Citroën BX 16 Tzi, nov. '90, automaat, LPG, c.v., brede banden, open dak, spoiler, sportstuur. Inruil mogelijk, f. 21.000. Tel. 05135-1807.

Citroën

Citroën BX, type Chamonix '83, bij '83, met nieuwe APK, 05190-93698.

Daihatsu

Daihatsu Charade bouwjaar '83, vraagpr. f. 2000, motorisch i.z.g.st. Tel. 058-800339.

Fiat

Fiat Regata 85 Weekend, groenmet., 1987, op lease f. 200 per maand. Heerenveense Occasional, 05130-10110.

KRUISHEER OCCASIONS

Ruime keuze occasions met „besparende KOP ER AF“
Als gerenomeerd occasion-dealerbedrijf staan wij garant voor alle besparende service

Opel Astra 1.4, 3-deurs, met grijs	1992
Renault Clio RL 1.2, wit	1992
Ford Escort 1.4, 3-deurs	1991
Ford Fiesta 1.1i, 3-deurs	1991
Mazda Hatchback 1.6	1990
Nissan Sunny 1.7 diesel, rood	1990
Mitsubishi Galant 1800 GL, LPG	1988
Volkswagen Golf 1.6 D, grijsmet.	1987
Fiat Tipo 1.6 DGT, groenmet.	1989

KRUISHEER OCCASIONS HEERENVEEN-ZUID
Uraniumweg 10 - 05130-32455

Mazda

Mazda 1300 LX, LPG, 1987, rood, op lease f. 270, per maand. Heerenveense Occasional, Herenval 67, Heerenveen, 05130-10110.

Ford

Escort 1.4i CL '90, stationcar, 1e eig., 28.000 km, schuif/kanteldak, wiswas-installatie, radio, nieuwe banden, Perfecte staat, f. 22.000. Tel. 05196-2232.

Mercedes-Benz

Mercedes 190 D, wit, bij '87, tel. 05123-1268.

Opel

Opel Kadett 1.2 S, 1986, LPG, op lease f. 240, per maand. Heerenveense Occ. Hal 05130-10110.

Saab

Saab 900 GLS, 1981, APK-gekeurd, Autobedrijf Syperma, Oosterwierum, tel. 05104-1215.

Suzuki

Suzuki Alto, bij 6-'81, nieuwe APK, luxe uitvoering, nieuwe banden, i.g.st., f. 1950. Tel. 05137-51133.

Toyota

Celica 1.6 ST coupé 1985, stevig, 102.000 km, f. 6950. Tel. 058-800571.

Volkwagen

APK VW Caddy diesel, okt. '86, grijs kenteken, Prijs f. 6950. Tel. 05665-1341.

Peugeot

Gevraagd: Peugeot's 504 en 505, sloot, schade etc. Keimpe tel. 0513-4578, privé, 05115-1698. Autotelefoon 06-52872519.

Mitsubishi

Mitsubishi Colt '82, nw, APK, 68.000 km, vraagpr. f. 1750. Tel. 058-158496.

Honda

Honda Prelude, 1983, APK, f. 1500. Tel. 05120-2019, b.g.g. 06-52.912.577.

Lada

Lada 2104 station, 1986, op lease f. 150 per maand. Heerenveense Occasional, Herenval 67, Heerenveen, 05130-10110.

Lancia

Zeer mooi Lancia Delta GT i.e., antraciet, sept '90, 33.600 km. Lichtmetalen velgen, spoilers. f. 19.750. Tel. 05110-2704.

Landrover

Grijs kenteken - Landrover 110 D, bij bijna '85, in uitstekende staat, terreinbanden, trekhaak 3500, vraagprijs f. 17.500. Tel. 05812-1344.

Nissan

Let op! Nissan Bluebird 2.0 LXi Sail, 1990, 34.000 km, f. 19.500. Tel. 05165-2326.

CITROËN

Direct van onze importeur 500-20.000 km f. 1000 - f. 10.000 voordeel

KRUISHEER CITROËN HEERENVEEN-ZUID
Uraniumweg 10 - 05130-32455

Grijs kenteken 4x4? Koop nog dit jaar!!

Nissan Bluebird 2.0 GL, LPG, 1985, groenmet. Op lease f. 250 per maand. Heerenveense Occasional, 05130-10110.

Nissan Bluebird 2.0 D, 1988, wit. Op lease f. 300 per maand. Heerenveense Occ. hal, 05130-10110.

Nissan Cherry, 1982, nieuwe APK, prima auto, f. 1950. 05110-2789.

Nissan King Cab, bij '90, grijs kenteken, trekhaak, 85.000 km, tel. 058-671998 (na 18.000 uur).

Nissan Micra DL, mei 1985, 30.000 km, kleur met groen. Garage Prakken BV, Sneek, 05150-12270/11720.

Nissan Sunny 1.7 D, nieuw model, 1987, op lease f. 270, per maand. Heerenveense Occasional, 05130-10110.

Nissan Sunny 1.7 D, 1985, grijsmet. Op lease f. 200 per maand. Heerenveense Occasional, Herenval 67, Heerenveen, 05130-10110.

Nissan Sunny diesel GL, 1986, 5-deurs, wit, v.p.r. f. 8000. Tel. 05137-51312.

Nissan Sunny Traveller 1700 diesel 1986, APK met '93, f. 6900. Tel. 058-136184.

KRUISHEER OCCASIONS HEERENVEEN-ZUID
Uraniumweg 10 - 05130-32455

Mazda

Mazda 1300 LX, LPG, 1987, rood, op lease f. 270, per maand. Heerenveense Occasional, Herenval 67, Heerenveen, 05130-10110.

Ford

Escort 1.4i CL '90, stationcar, 1e eig., 28.000 km, schuif/kanteldak, wiswas-installatie, radio, nieuwe banden, Perfecte staat, f. 22.000. Tel. 05196-2232.

Mercedes-Benz

Mercedes 190 D, wit, bij '87, tel. 05123-1268.

Opel

Opel Kadett 1.2 S, 1986, LPG, op lease f. 240, per maand. Heerenveense Occ. Hal 05130-10110.

Saab

Saab 900 GLS, 1981, APK-gekeurd, Autobedrijf Syperma, Oosterwierum, tel. 05104-1215.

Suzuki

Suzuki Alto, bij 6-'81, nieuwe APK, luxe uitvoering, nieuwe banden, i.g.st., f. 1950. Tel. 05137-51133.

Toyota

Celica 1.6 ST coupé 1985, stevig, 102.000 km, f. 6950. Tel. 058-800571.

Volkwagen

APK VW Caddy diesel, okt. '86, grijs kenteken, Prijs f. 6950. Tel. 05665-1341.

Peugeot

Gevraagd: Peugeot's 504 en 505, sloot, schade etc. Keimpe tel. 0513-4578, privé, 05115-1698. Autotelefoon 06-52872519.

Mitsubishi

Mitsubishi Colt '82, nw, APK, 68.000 km, vraagpr. f. 1750. Tel. 058-158496.

Honda

Honda Prelude, 1983, APK, f. 1500. Tel. 05120-2019, b.g.g. 06-52.912.577.

Lada

Lada 2104 station, 1986, op lease f. 150 per maand. Heerenveense Occasional, Herenval 67, Heerenveen, 05130-10110.

Lancia

Zeer mooi Lancia Delta GT i.e., antraciet, sept '90, 33.600 km. Lichtmetalen velgen, spoilers. f. 19.750. Tel. 05110-2704.

Landrover

Grijs kenteken - Landrover 110 D, bij bijna '85, in uitstekende staat, terreinbanden, trekhaak 3500, vraagprijs f. 17.500. Tel. 05812-1344.

Nissan

Let op! Nissan Bluebird 2.0 LXi Sail, 1990, 34.000 km, f. 19.500. Tel. 05165-2326.

CITROËN

Direct van onze importeur 500-20.000 km f. 1000 - f. 10.000 voordeel

KRUISHEER CITROËN HEERENVEEN-ZUID
Uraniumweg 10 - 05130-32455

WINTERSTALLING

Voor caravans, machines, enz.
Klaas Bijlma & zn.
Hemmaweg, St. Annaparochie.
Tel. 05180-1292/3161

Auto-ondereiden accessoires/ reparaties

Autosloophedrijf Barendsma, inkoop, sloot-, afgekeurde en schadeauto's verkoop onderdelen en schadeauto's, tevens gebruikte autobanden, reparatie en laswerk. Tel. 05104-1444, Wieuwerd.

Caravans e.d.

Antje succes! Uw caravan verkopen bij Carbo Leeuwarden. 058-880903.

Boereans Caravans Deersum, vraagt voor de jaarshow te koop in bemiddeling degelijke caravans. Info: 05152-1244 / 05150-13963.

Camping totaal, Mazzelshoop heeft het allemaal. Zuidvliet 298.

Caravantransporter en dieplader, vervoer Hallinga Giekerk.

Erba caravans 1993, de eerste nieuwe modellen te bezichtigen in onze verwarde showroom. Weering Caravans, Rijksstraatweg 223, Hardegarip, 05110-2632.

Fendt TEC wetbommer caravans staan bij ons in showroom. Dealer: Caravan Service / Tentenatier van der Horn, Opendijkweg 36, Bergum, tel. 05116-4471.

Grote partij kwaliteitscaravanvoertuigen, 1/2 prijs. Theo Stet b.v. 02207-18088.

Jonkman BV, gespecialiseerd in caravantransport. Tel. 05178-17777.

Nieuwe REDCEDAR CHALETS, met schuurtje, aangesloten op water, elektr. gas en riool op uw eigen plekje in hartje Drenthe, waar de lucht nog schoon is en rondom heide en natuurreservaat Dwingelerveld.

CAMPING 'DE MORAIN' 05936-2317

Kip caravans 1993 staan bij ons in verwarde showroom. Weering Caravans, Rijksstraatweg 223, Hardegarip, 05110-2632.

Leuwerd, camping, luxe stacaravan 3 x 8 m, slaak-, met groot terras, direct aan strand en recreer. compl. met invent. Tel. 05190-94508.

Oostergo, luxe red cedar chalets, in diverse lengtes en indelingen. Uitstekend eerste kwaliteit materialen. Bij ons diverse modellen te bezichtigen. Weering Caravans, Rijksstraatweg 223, Hardegarip, 05110-2632.

Prima binnenstalling voor caravan, boot e.d. 05178-17807.

Stacaravan 3 x 8 m camping De Holle Part, Makkum, met vaste staanplaats + inboedel. Tel. 058-158755. Prijs t.a.v. 12.000.

Stacaravan 8.50 x 3.20, met wc en inboedel, slaapplekken voor 4 personen. Tel. 05154-9506.

Kantomeubelen en -stoelen:

GOINGA
Oostergrachtwal 101
Leeuwarden 058-196541

Heuten schuurtjes op maat gemaakt, vanaf f. 995. Terpastr. Tzum, 05174-2574.

Komatsu vorkheftruck, 4 ton, mast, 6 cilinder diesel, volledige garantie. Ausm b.v., Roden, 05908-16028.

Komatsu vorkheftruck, bij 1992! Draai-uren 3361 Type FG 20 T 11 E, hefvermogen 2000 kg, LPG, in nieuwstaat, met volledige garantie. Ausm b.v., Roden, 05908-16028, b.g.g. 05130-77788.

Marand Machinehandel, Drachten b.v., Robland houthouderijsmachines. Verder 100 nieuwe en gebruikte houthouderijsmachines in voorraad. Tussendiepen 10A, Drachten, 05120-18866, b.g.g. 05116-3389.

Pakketvoertuigen, alle soorten. Dierk. af fabriek, ook voor onderhoud. Vert. tjeppok. Krite 34, Tel. 05128-1461, Boornbergum.

Reklamebord? Snel nodig? Assembla, 058-880000.

Schaaf met w.c. Tel. 05172-2531.

Snoffiaats (Spartanet), damesfiets, meisjesfiets, speedboat, motor + trailer, leren 1.2-3-zits bankstel, tel. 05120-22476.

Tekentafel, 100 x 150 cm, met machine en nieuwe linealen, f. 850. Tel. 058-930175.

Te koop Funai, Premier, a.Brabo telefoons, Mateco, Schrans 19, tel. 058-890666.

Te koop olietank, 1200 liter, f. 150; Vandiktbank kraachstroem, oud model, f. 1000; Wagenbouw, Fa. L. v.d. Veen, K. Geest 67, Tjeterk, tel. 05118-1401.

Aanhangwagens voor elk bedrijf, diverse uitvoeringen. Rijks goederkade, Scheepke prapen, Weening, Fa. L. v.d. Veen, K. Geest 67, Tjeterk, tel. 05118-1401.

Ahijoud? Echte lamsvacht-pantoffels, lamsvachtzooltjes of zuiver scheerwolien dekbedden hebben u nodig. Schapevacht, vachtlooiery van Buren Bolsward BV, Werkumertekweg 5, Tel. 05157-2461, b.g.g. 9280.

Garages, loodsen, paardebakken, melktankhuizen, Folders, K. de Vries en Zn, Postbus 2, 9285 TV Buitenpost. Tel. 05115-1273, b.g.g. 1507.

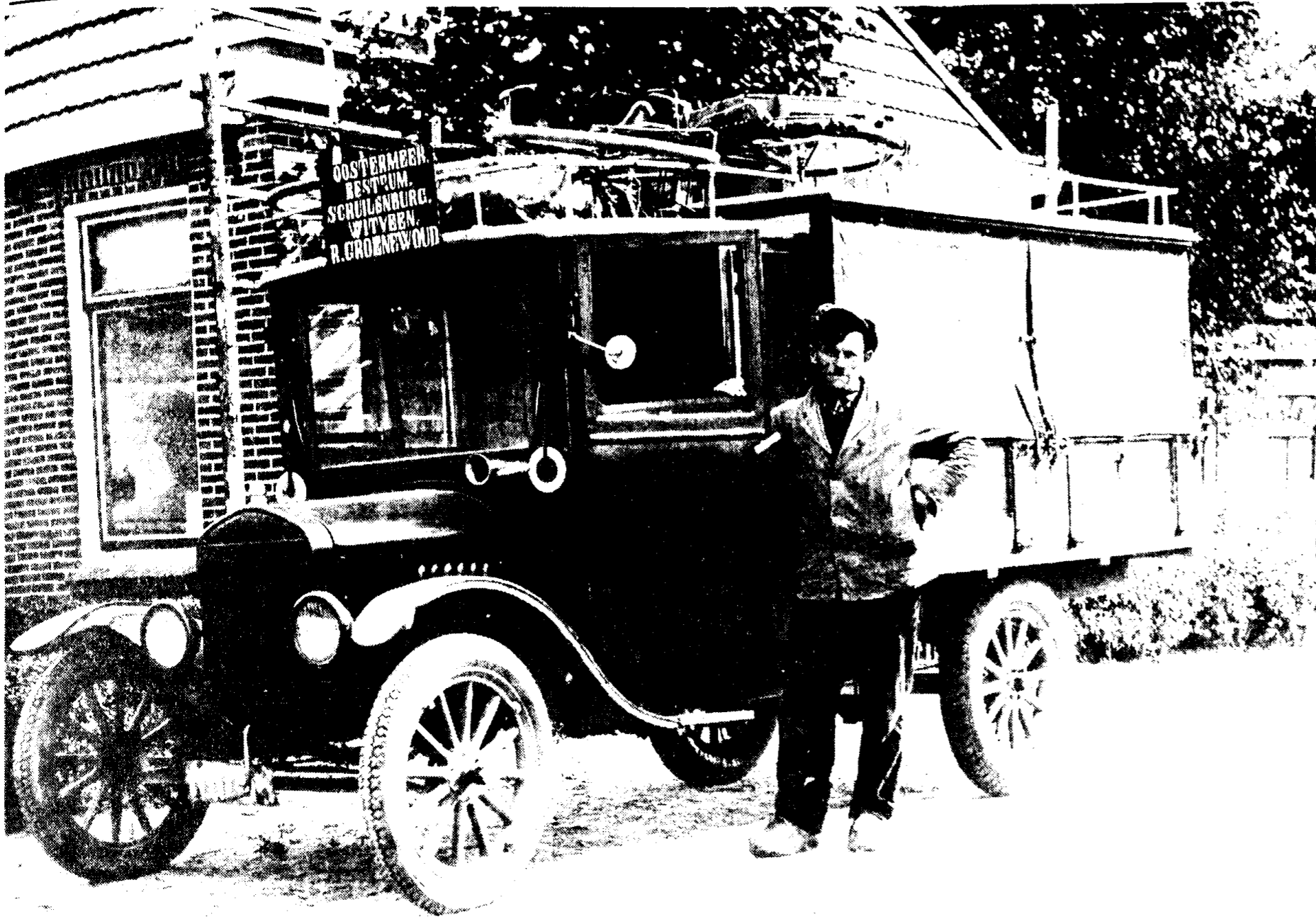
Garages met puntdak, berghokken, op lease, tevens met auto. Het goedkoopste adres! Spijkhoudbouw Heerenveen, 05130-22648.

Garages, schuurtjes met betonfundering, ongekend lage prijzen. Houtbouw, Krite 34, Boornbergum, tel. 05128-1461.

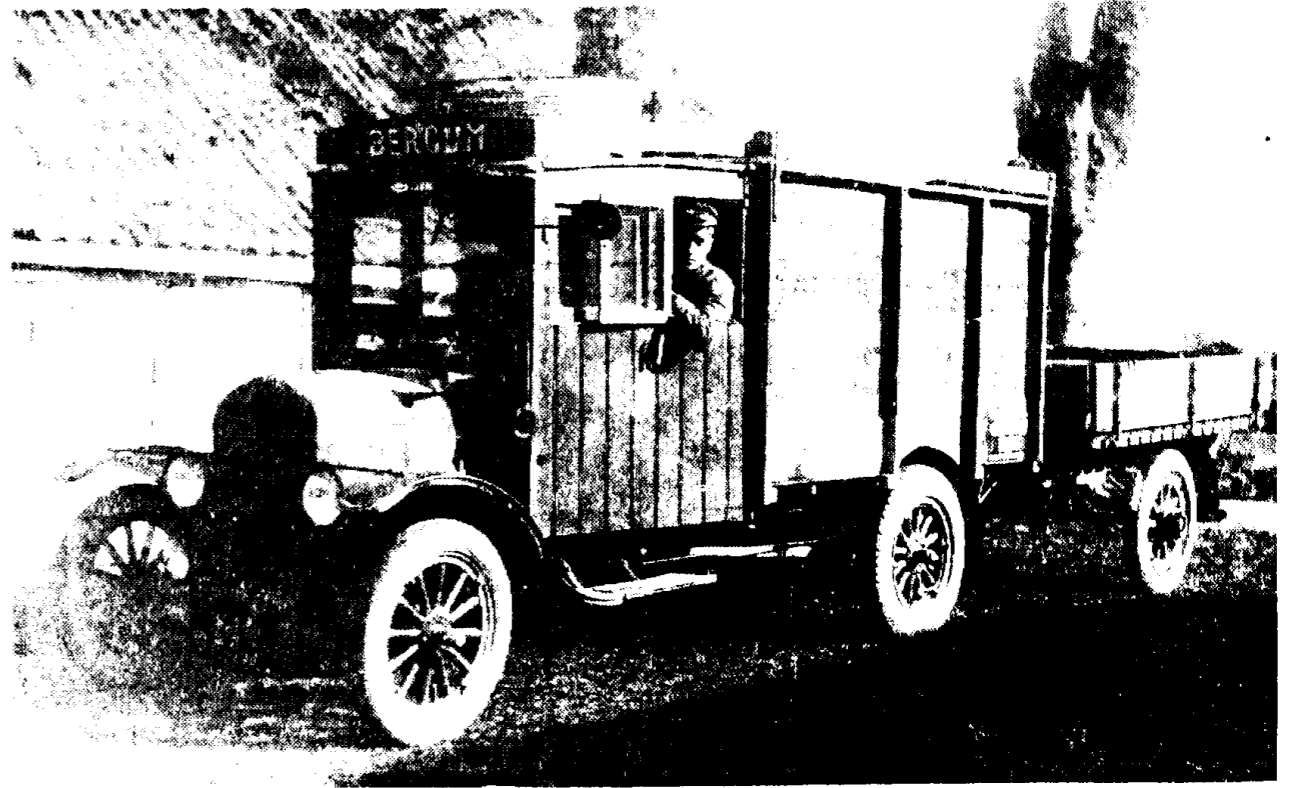
Garages, tuinhuisjes, bergingen en zomerhuizen in diverse modellen. Alles te bezichtigen op ons showterrein. Vraag geheel vrijblijvend een folder aan! De Haas Houtbewerking, West 80, 9285 WV Buitenpost, 05115-1049.

Garages v.a. f. 2395, onderhoudsvrij, vraag folder. Van der Vinne, Zuderstraat 2, Zuidla-BV, 05105-32003.

Gebruikte machines, radiatoren en gebruikte, opslag tanks, balken enz. J. W.

R. Groenewoud út Eastermar by syn boadewein. Hy hie in tsjinst op Ljouwert. (Foto: de hear Groenewoud, Eastermar)

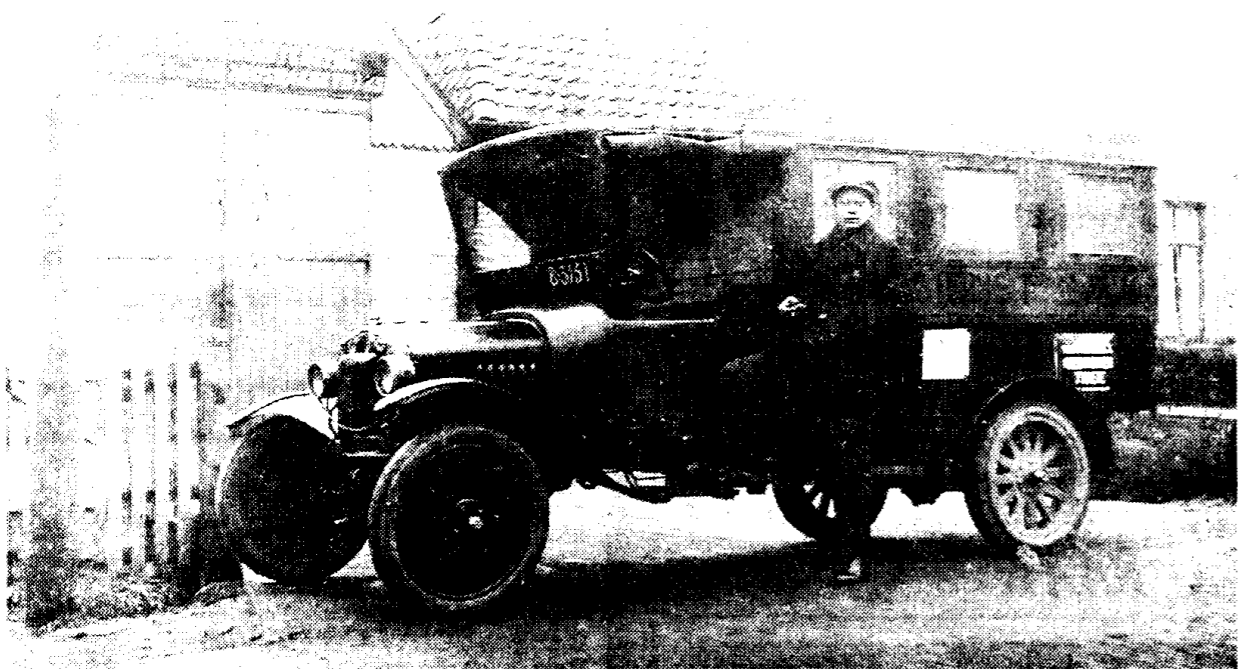
Boade Bekkema fan Burgum yn syn T-Ford mei oanhingwein. De foto is makke yn 1928. Bekkema hie in boadetsjinst op Ljouwert en Dokkum. (Foto: D. Bekkema, Burgum)

It bestjoer fan de boadeferiening. Der binne mar inkelde nammen bekend. Sittend, tredde fan lofts: Van der Ploeg út Winsum. Steande tredde fan lofts: Van der Vlas fan Harns; fjirde fan lofts: Bok fan de Tynje. De ynstjoerders wolle graach de nammen fan de oare múnken witte. (Foto: frou Hielkema, de Gordyk)

It boadeterrein yn Dokkum. (Foto: kolleksje W. Mollema, Liens)

De boadetsjinst Balk-Snits fan Haringsma en De Vries waard útfierd mei dizze T-Ford. It is net bekend, wa't de man by de auto is. (Foto: de hear Haringsma, Snits)

Oer pake's tiid

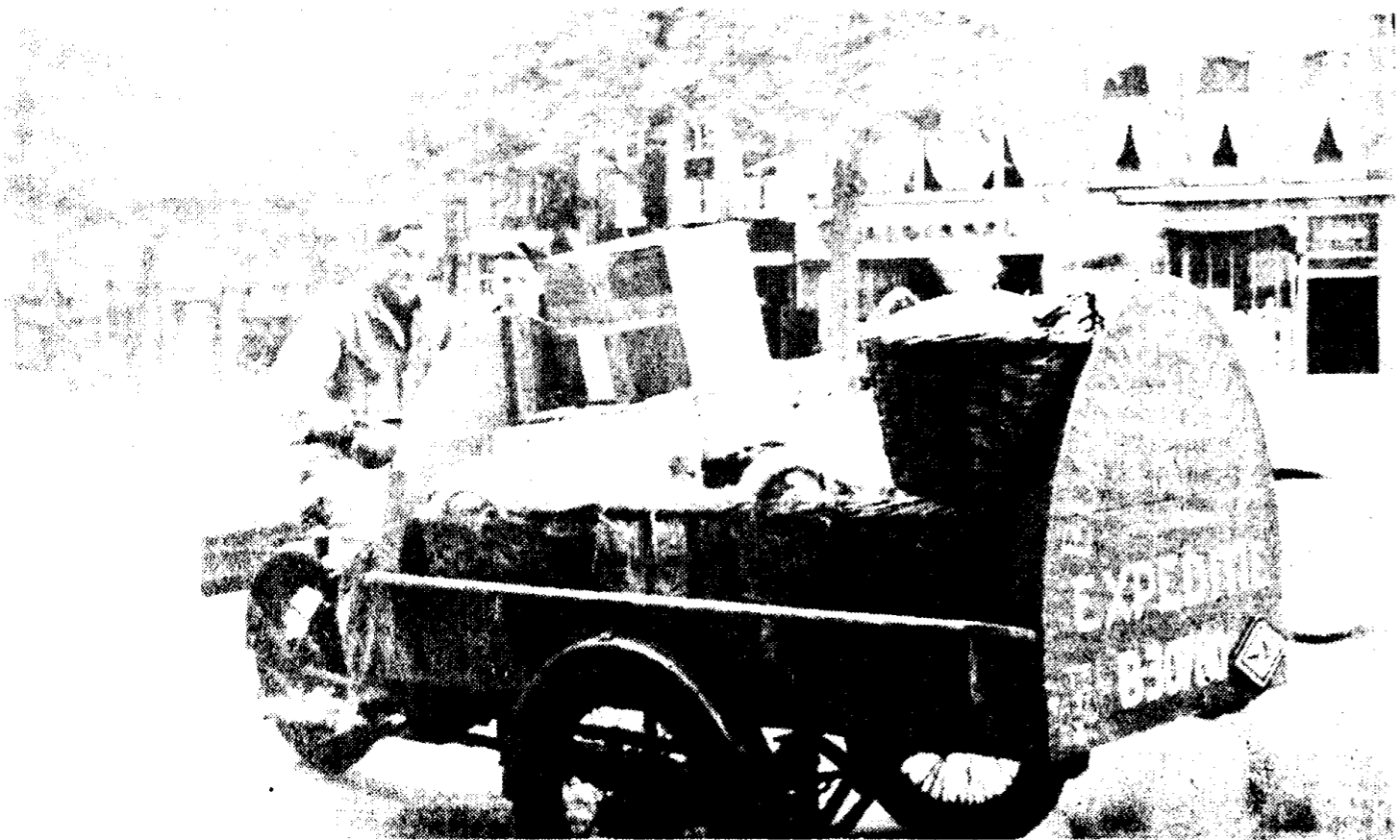
Foto's fan foar de oarloch

Albert Buursma uit Groningen en Wim Mollema uit Leens werken aan een boek over bodereijders en beurtschippers in Friesland. Daarbij zijn ze geholpen door een aantal oud-bodereijders. Ze hebben al aardig wat fotomateriaal bijelkaar (een selectie hieruit nemen we vandaag op), maar ze zouden nog wel graag meer materiaal willen hebben over dit onderwerp, dat eventueel korte tijd geleend mag worden. Mensen kunnen reageren bij Wim Mollema, Hoofdstraat 15, Leens en bij J. Veenstra, Jan Binneswei 21, Oudwoude.

Kerst Huisman

It yn 1913 boude skip „Huis ter Noord“ út Aldwâld. De tsjinst mei dit skip waard ûnderhâlden troch Puer Jabiks Feenstra, dy't de boat yn hierkeap hie fan Hoekstra. (Foto: J. Feenstra, Aldwâld)

Jan van Wijk út Ljouwert bringt op syn bakfjts bestellings rûn foar de boades yn Ljouwert. Van Wijk hie letter in fearhús by it Aldchoustersjerkhôf. Neidat it boadeterrein dêr opheven is wurke er by it nije ferfjerssintrum oan de Tesselschadestrijtte. (Foto: famylje Van Wijk, Ljouwert)

Boade Hans Brolsma út Readsjerk ûnderweis nei Ljouwert. (Foto: frou Brolsma, Readsjerk)

PAADWIZERS 058-965752
PAADWIZER-SERVICE LC

Te huur aangeboden

400 m² opslagruimte c.q. stallen, ook in gedeelten, min. 40 m², tel. 05182-1418.

Cafeteria, inlichtingen tel. 05189-1417.

Kamer Leeuwarden per 1 december of eerder, voor werkende of studerende, tel. 058-120245 (winkluren).

Kamer met volledig pension-verzorging, tel. 05120-16968.

Kamer te huur in centrum Leeuwarden ISN vastgoed bv. 058-158700.

Leeuwarden, gestoffeerde benedenwoning, Groningerstraatweg f 525 p/m excl. 05120-40761.

Leeuwarden-West, nabij centrum, bedrijfsruimte, 200 m² en 175 m², met kantoorruimte, cv, krachtstroom etc. aanwzig. Huurp. f 60 p.m. Tel. 058-123197.

Z.g.o.h. Faber kooljeshaar, huismodel f 450. 05113-5135, na 18.00 u.

Vakantie en weekend aangeboden

SETH Beziingsreizen naar India
Gratis infodag met lezingen en trainingen 15/11 in Utrecht, 070-3636995/079-317331

REISINFORMATIEAVOND BRAZILIË
Varig Brazilian Airlines en Wereldcontact Reizen nodigen u uit tot het bijwonen van een informatieavond over Brazilië. Onder het genot van een drankje, een hapje en (live) Braziliaanse muziek krijgt u volop informatie over dit fascinerende land.

4-11 Groninger-Stadsparkpaviljoen
Aanvang: 19.30 uur. Toegang: f 3,50 p.p.
Aanmelden (noodzakelijk) en informatie
Wereldcontact 03438-23411

Wereldcontact, verre reizen met extra's

Oostenrijk, appartement, 4-5 pers., in St. Martin/Lofer, sneeuwzeker, Crocus bezet. Tel. 02943-1210.

Uiterlijke verzorging

VERLENG DE DAGEN MET HET ZONNETJE IN UW HUIS

Zonnehemels/banken
v.a. f 745,-

SAUNA'S v.a. f 2995,- en WHIRLPOOLS v.a. f 1950,-
Meerdere modellen en types in onze showroom aanwezig.

Nergens voordeliger
BEL DE ZONNELIJN
J. Jager, De Frisia 74, Drachten
05120-24650

Vanaf 1981 het vertrouwde adres voor
ZONNEHEMELS en -BANKEN
verkoop - verhuur - uit voorraad leverbaar
ELLANKA - DRACHTEN
Lijsterbeswal 5, tel. 05120-23926

Lessen

Componist-pianist geeft pianolessen bij u aan huis. Bel 05157-9116.

Haal meer uit uw computer! Privélessen in o.a. DOS, tekstverwerken, adresbestand, rekenblad. Bel voor inf. 05109-4260.

N.H.I. voor huiswerkbegeleiding en bijles in Drachten en Leeuwarden. 05126-2586.

Tekstverwerking, Wordperfect 5.0, 26 of 010-467.35.95, 015-158876/015-563430.

SETH In- & Outdoor Trainingen
Vindt u effectief en professioneel communiceren in therapie, onderwijs, organisaties, sport, kunst etc. ook belangrijk? NLP Practitioner-opleiding start 8-11-93 in Utrecht en daarna NLP Master-opleiding. Gratis info-avond op 19-11. Hypnotherapie beroepsopleiding, met NLP en Reincarnatietherapie start okt./nov. in Utrecht. Trainingen in Ardennen en Beziingsreis naar India. Gratis infodag 15/11 India-reizen met lezingen en trainingen. Cursus (zelf-)hypnose in Den Haag en Groningen.
Info 070-3636995/079-317331 of 05960-30732

SCHRIJFTELIJKE OPLEIDING DROGIST
Ook als mond. cursus 1 av. (wk.). Start jan.
Inf./broch.: p.b. 45, 1759 ZG Callantssoog, tel. 02246-3550

Rijscholen

Autorijlessen? Autorijschool v.d. Sluis. De eerste 5 lessen voor f 150,- vervolgens f 40. Tel. 058-130256.

Spoedcursus theorie en praktijk BOVAG auto/motorrijschool (Ton van Spaanje ook E achter B (aanhangwagen)) 058-126788 of 05120-21050.

Rijbewijs in 10 dagen, 10 weken, 10 maanden? Bel 06-52.911.321. V.d. Meulen. Hoog percentage eerst geslaagd.

Acht honderd achtenveertig. Annelies Dijkstra maakt iedereen snel wegwijs via theoretisch en praktisch auto- en motorrijonderwijs. Rijschool De Frosk, Hobbemastraat 49, Leeuwarden. Tel. 058-137433.

Rij-examen Ned. Antillen. Bel voor de juiste info: 06-821.24.26 of 010-467.35.95, 015-158876/015-563430.

Rijbewijs in 10 dagen

De ANWB organiseert voor jongeren, overal in Nederland een rijopleiding, die zo'n 10 dagen duurt. Speciale methode. Meer weten? Bel ANWB. 06-8860.

SNEL JE RIJBEWIJS

In 8 tot 14 dagen je rijbewijs halen? Steeds meer behalen via deze unieke manier het rijbewijs én uniek is ook zeker onze slaaggarantie (als je zakt, betalen wij je vervolgens!!!) Bel vandaag nog met rijschool De Goeie en vraag onze brochure aan en/of laat je inschrijven voor de intest 058-158218.

Diversen

Autotelefoons, mobielefoons, portofoons, bedrijfsstelefoons, stallates, fax, Schraag Telecom Wommels, 05159-2380.

Lichtreklameplannen. Vandam Drachten 05120-18005. Reklameborden, tijd/temp displays, lichtkranten.

Verbouwings- of onderhouds-plannen? Bouwbedrijf Bouma, Wijnjewoude, 05167-1861

Mulcotherm doe het zelf cv-pakketten v.a. f 3000 of f 1000 aktekorting. Bij montage f 2000 aktekorting. Nergens voordeliger. Alleen merkartikelen Radson, Nefit, Intergas en Vaillant. Nog voordeliger: koop het pakket en huur de ketel. Ook gespaard bij de afwijking zonder rente! Bel voor gratis offerte 05220-59957.

AIDS-Infolijn
Bel gratis
06-0222220
Ma. t/m vr. van
14.00 tot 22.00 uur

Inbraakbeveiliging!!!

Bel voor informatie
LODEMA TELEKOMMUNIKATIE
LEEWARDEN 058-881922
Uneto erkend installateur

elektro-techniek
techn. buro dijckstra b.v.
bleeklaan 110, leeuwarden, tel. 058-125306
erkend uneto elektrotechnisch aannemer

Kennismaking

Goeduitziende heer, 67, auto, zoekt warme vriendschap met niet rokende, ook oudere dame. Noordwest-Friesland. Ser. br. o. nr. 2550.

288.000 mensen lezen LC, de helft daarvan is vrouw, 20% van die vrouwen is 25-35 jr, dat zijn dus 28.000 vrouwen. Daar moet toch een leuke voor mij, jonge man, 34 jr, omg. Drachten, tussen zitten. Ben jij dat, stuur dan brief met foto onder nr. 2561.

2 mannen in de leeftijd van 42 en 43 zoeken 2 vrouwen tussen 35 en 50 jaar. Vaste relatie, met de toekomst trouwen, 2 of 3 kinderen geen bezwaar. Huidskleur donker of blank geen verschil. Brieven met pasfoto onder nr. 2540.

2 vr. hebben wens kind te krijgen en zoeken homo man/stel voor donor/vaderschap. Br. o. nr. 2569.

Jonge vrouw, 27 jr., z.k.m. lieve sportieve jongeman. Trefwoorden sporten, strand, lekker eten, reizen, film, kind. Brieven, liefst met foto (o.e.r.) onder nr. 2552.

Jonge vrouw zoekt vriendin om de weekenden op stap te gaan. Br. o. nr. 2517.

Kontaktburo 1001, landelijke relatiebemiddeling, dus ook in uw regio! f 125 per halfjr. Tel. 05212-1951 (Roelie Pit), ook homo/lesb. rel.

Man, 36 jr., nooit getrouwd geweest, wil graag kennismaken met een vrouw tussen 25 en 35 jr. om samen een idee te vormen omtrent de wezenlijke levensvragen: wat ben ik, waar kom ik vandaan, waar ga ik naartoe. Ik heb brede belangstelling voor sport, yoga, lezen, natuur, bewust leven. Als geïnteresseerd bent, stuur dan je brief met telefoonnr. met foto. Brief onder nr. 2559.

Man, 45 jr., ongebonden, wil graag kennismaken met opgewekte levenslustige vrouw tot 40 jr. Brieven met foto, altijd antwoord. Brieven onder nr. 2548.

34-jarige vrouw, gescheiden, twee kinderen, zoekt een lieve, sociale werkende, vrolijke, eerlijke, gezellige, dier-vriendelijke, positief denkende man tot 40 jaar, als jij je aangesproken voelt, reageer met een brief en schrijf zoveel mogelijk over jezelf, kinderen welkom. Br. ond. nr. 2525.

48-jarige spontane, vriendelijke, nog redelijk ogende, geb. zelfstandig ondernemer zoekt vriendin voor ontspanning en tederheid, wie weet? Br. o. nr. 2521.

Antr. slanke vrouw, 29 jr., zou graag een avondje stappen met een gewone leuke Friese jongeman en als het klikt samen verdergaan, trefw. gezellig, romantiek, huiselijkheid, geborgenheid, trouw, wederzijds respect, elkaar in waarde laten, muziek, stijl, dans, tumieren, kluizen in huis. Brieven met foto onder nr. 2532.

Antr. wed. (44) z.k.m. dito man (40-50). Ik heb werk, ben levenslustig, hou van dansen enz. Jij ook? Brief onder nr. 2547.

Bij De Cirkel kent de relatie adviseur, iedereen persoonlijk, worden de gegevens dagelijks met elkaar vergeleken, zijn er nu ± 350 dames en heren van zowel LBO, MBO als HBO ingeschreven, zodat er direct zoveel mogelijk contact mogelijk zijn. Onze éénmalige inschrijfkosten zijn maar f 250. Waarom zou u meer betalen? Info 05987-20310 of 05964-1829.

Elsje wil claimen, ieder z'n eigen. Het klinkt allemaal wel leuk, maar zo het ook kunnen. Welke jonge vrouw zou het eens willen proberen. Ik ben een gescheiden man, 37 jaar. Br. o. nr. 2515.

Gezraagd: vriend, ongebd. 35-40 jr., zelfbewust, MBO/HBO, eerlijk, vrolijk, steunpilaar, kindervriend, sportief. Geboden: vriendin, ongebd., 37 jr., zelfstandig, spontaan, warm, serieus, optimistisch, ondernemend, romantisch, nuchter. Brieven liefst met foto onder nr. 2537.

Goed uitzijende, werkende, breed georiënteerde jonge vrouw, zelfstandig met zoon, mist (nieuwe, eerlijke) vriend om het leven meer inhoud te geven. Wie durft? Br. o. nr. 2539.

Graag zou ik als 52-jarige man, met een redelijk inkomen en goede gezondheid eens kennismaken met een leuke charmante vrouw, die gevoel voor humor heeft, en nog van iemand kan gaan houden. Br. o. nr. 2514.

Hallo! Lief blond weduwvrouwtje, 50 jaar, zoekt een leuke lieve wat oudere man, voor een leuke relatie. Bent u gehandicapt geen bezwaar. Ik hou er van een man met verzorgd enz. Leefijd tussen de 60-75 jaar. Tot horens! Brieven onder nummer 2512.

Hindoostaanse, Ned. vrouw, lichtbrun getint, 50 jr., jong uiterlijk, creatief, geen bartype, niet-rokend, met goede opleiding in de gezondheidszorg, z.k.m. (iets jongere) beslist goed ogende, slanke, sportieve, jongensachtige Nederlands sprekende man, 1.76-1.83 mtr. Niet kerkelijk, betrouwbaar, geen danstypen, van goede nivo, om samen aan een serieuze toekomst te werken. Geen donkere huidskleur. Alleen serieuze reacties, beslist met tel. nr en foto, worden beantwoord. Br. o. nr. 2571.

Ik ben een jonge ondernemer, 34 jaar. Ben gebonden, maar mis toch de spanning van die lekkere en leuke erotiek en zoek daarom een leuke jongedame/vrouw die net als ik, die gevoel heeft en de drang om dat toch te willen delen. Brieven onder nummer 2578.

Man, 32 jr., zoekt leuke vriendin, trefw.: uitgaan, fietsen enz., br. o. nr. 2542.

Man, 35 jaar, 1.85 m, goed niveau, zoekt een representatieve spontane vrouw voor in de eerste plaats een leuke vriendschap. Heb je zin in een etentje, theater-bezoek, film, dagje uit, stijdansen, wandeling of gewoon gezelligheid thuis, overwin dan je schroom en reageer, discretie geboden en altijd antwoord. Nummer 2522.

Jongeman, 20 jaar, zoekt een meisje voor een leuke relatie. Brieven met foto onder nummer 2538.

Jongeman, 27 jr., zoekt dame 25-40 jr. voor erotische lat-relatie. Brieven + foto, o.e.r. no. 2527.

Jongeman, 34 jarige, zoekt naar een lieve, leuke vrouw. Br. o. nr. 2553.

Jongeman, 35 blond, stevig, snor, zoekt vriendin voor in tiem contact, onder nummer 2531.

Jongeman, 36 jr., veehouder, Friese rustige, met gevoel voor humor en brede algemene belangstelling, zoekt kennismaking met spontane jonge vrouw, eerlijk en lief, met interesse voor de boerderij. Wie schrijft, br. o. nr. 2525.

Jongeman, 39 jr. (HBO), zoekt vriendin voor vriendschapsrelatie om samen leuke dingen te gaan doen en waarbij ruimte blijft voor persoonlijke vrijheid. Br. o. nr. 2525.

Jongeman, 46 jaar, woont alleen, zoekt langs deze weg een leuke vriendin van 40-49 jaar. Zij moet trouw, eerlijk en huiselijk zijn. Ben jij, net als ik, het alleen zijn ook bev. ben je eerlijk en sympathiek, schrijf me dan als het kan, met foto, brieven onder nummer 2564.

Jongeman, 50 jr., zoekt een lieve, mannelijke, betrouwbare vriend. Doel: samen een zijn in alles, huiselijk, uitgaan en samen van het leven genieten. Leefijd onbelangrijk. Br. o. nr. 2349.

Jongeman, leraar, 37 jr., zoekt een lijne vriendin, lft. tot 38 jr., kinderen geen bezwaar. Trefwoorden: spontaan, eerlijk, sportief, gelijkwaardig. Brieven onder nummer 2549.

Jonge man zoekt een oudere man voor vriendschap, boven 65 jaar. Br. o. nr. 2534.

Jongeman zoekt contact met een meisje (± 25) dat hem vertrouwd wil maken met Leeuwarden. Br. onder nr. 2528.

Curaçao
Gemeub. woning 9/12-4/1, 2-pers. f 800,-
05169-1675

met vakantie?

VOOR DEZE PRIJZEN KIES JE VEENSTRA REIZEN
(let op: ook in de kerstvakantie)

EURO-DISNEY 3 dagen
Incl. hotelverblijf nabij Parijs (logies-ontbijt) en incl. entree Euro Disney. Vertrek: 23/11, 21/12, 28/12 Prijs p.p.v.a. **295,-**

EURO-DISNEY 4 dagen
Incl. hotelverblijf nabij Parijs (logies-ontbijt) en incl. entree Euro Disney. Vertrek: 21/12 Prijs p.p.v.a. **385,-**

PARIJS 2 dagen Vertrek 12 dec.
Uitstekend hotel, SPECIALE PRIJS p.p.v.a. f. **119,-**

LONDEN shoppingtour 3 d.
Oversteek met de OLAUJN Uitstekende hutaccommodatie aan boord. Incl. douche en toilet. Vertrek: 18 december SPECIALE PRIJS p.p.v.a. **159,-**

NU BOEKEN VOOR UW KERSTREIS: 6 DAAGSE KERSTREIS PRAAG
Vertrek 23/12, halfpension, uitstekend hotel, inclusief rondritten, begeleiding stadsgids en kerst diner. Prijs p.p.v.a. **499,-**

NIEUW VOOR ALLEENGAANDEN: 6 DAAGSE KERSTREIS PRAAG
Vertrek 23/12, halfpension, prima hotel, uitstulend 1-persoons kamers (geen toeslag), incl. rondritten, begeleiding stadsgids en kerst diner. Prijs p.p.v.a. f. **490,-**

4 DAAGSE REIS "PARIJS IN KERSTSFEE"
Incl. alle rondritten, excl. entrees, logies ontbijt. Vertrek 24/12. Prijs p.p.v.a. f. **325,-**

KERSTMARKTEN: (extra gezellig...)
Donderdag 3, 10 en 17 dec. Zaterdag 5, 12 en 19 dec.
OLDENBURG 26,-
BREMEN 30,-
Dinsdag 8, 15, 22 en 29 dec. Zaterdag 12, 19 en 26 dec.
MUNSTER 30,-

CONCERT: METALLICA-DORTMUND
24 november, incl. busretour en entree f. **110,-**

OPERA-SPEKTAKEL NABUCCO
Zondag 31 januari 1993, Matinee, Ahoy-R dam
De kustopera van Giuseppe Verdi, een kerst van 145 jaren.
Fem. Aertjans, hoofdrol, gekleed door spektakel.
Prijs p.p.v. inclusief custelretour en entree. **125,-**

Reisgids, informatie en boekingen bij:
Veenstra Reizen, ABN + AMRO en RABOBANK
EINSTEINSTRAAT 7 9285 WN BUITENPOST
TEL. 05115 - 1809

92-44
OOK 'S ZATERDAGS GEOPEND VAN 9.00 TOT 17.00 UUR

VEENSTRA REIZEN

Met UW ADVERTENTIE in DEZE KRANT SCHIET U RAAK

DAGTOCHTEN
KERSTMARKTEN
OLDENBURG 25,-
DUSSELDORF 36,-
MUNSTER 30,-
Vertr.: 1, 3, 8, 10, 12, 15, 17, 19 en 22 december

WINTERSPORT
OOSTENRIJK
Vertrek: elke week v.a. 18/12 (per bus of met eigen auto)
BEGINNERSREIS STANS v.a. 690,- incl.: ski-huur, skiles, liftkaart.
JONGERENREIS FUGEN v.a. 390,- incl.: activiteiten programma.
SKI-TREK per Dalstra bus in Salzburgerland 670,-
U reist met onze moderne touringcar Voorzien van koffiebar /toilet. U ontvangt gratis een plattegrond

WEEKENDREIZEN
PARIJS, 4 dagen v.e.r. 14/11, 27/12, 29/1 **325,-**
EURO-DISNEY, v.e.r. 21/12, 28/12, 22/1 **295,-**
CHRISTMAS SHOPPING LONDON
Profiteer van de lage koers van het Engelse pond 3 dgn, slechts **249,-** incl. boot-overnacht en 2x to in incl. hotel, vert. 11/12, 18/12
*Prijs geldt voor deze vertrekdatum Alle genoemde prijzen zijn p.p.
U boekt zo'n reis bij Dalstra, bij een van de Rabobanken of bij onze boekingskantoren Rabobank

Dalstra garandeert middels het Garantiefonds Reisgelden al zijn vakantierenten. Een extra zekerheid voor de vakantiegeang!

RECHTSTREKS VANUIT HET NOORDEN NAAR UW VAKANTIEBESTEMMING

Dalstra Reizen

Weekend
KERSTMARKTEN
OLDENBURG 25,-
DUSSELDORF 36,-
MUNSTER 30,-
Vertr.: 1, 3, 8, 10, 12, 15, 17, 19 en 22 december

Wintersport
Oostenrijk
Vertrek: elke week v.a. 18/12 (per bus of met eigen auto)
Beginnersreis Stans v.a. 690,- incl.: ski-huur, skiles, liftkaart.
Jongerenreis Fugen v.a. 390,- incl.: activiteiten programma.
Ski-trek per Dalstra bus in Salzburgerland 670,-
U reist met onze moderne touringcar Voorzien van koffiebar /toilet. U ontvangt gratis een plattegrond

Weekendreizen
Parijs, 4 dagen v.e.r. 14/11, 27/12, 29/1 325,-
Euro-Disney, v.e.r. 21/12, 28/12, 22/1 295,-
Christmas Shopping London
Profiteer van de lage koers van het Engelse pond 3 dgn, slechts 249,- incl. boot-overnacht en 2x to in incl. hotel, vert. 11/12, 18/12
*Prijs geldt voor deze vertrekdatum Alle genoemde prijzen zijn p.p.
U boekt zo'n reis bij Dalstra, bij een van de Rabobanken of bij onze boekingskantoren Rabobank

Dalstra garandeert middels het Garantiefonds Reisgelden al zijn vakantierenten. Een extra zekerheid voor de vakantiegeang!

Dalstra reizen SURHUISTERVEEN
TEL. 05124-2525
Bestel onze gratis reisprogramma's!

KERSTMARKT IN HARLINGEN
Bespaar de reis naar de Duitse kerstmarkten, kom naar de mooiste kerstmarkt van Friesland.
Geopend maandag t/m vrijdag 9.00-18.00 uur
donderdag koopavond 19.00-21.00 uur
zaterdag 9.00-17.00 uur

Tot ziens in Harlingen bij:
STONCENTRUM SIERSEMA
Oude Trekweg 34a - Harlingen
Tel. 05178 15387

DAGTOCHTEN

ZWARTE MARKT BEVERWIJK
(overdekt) Vertrek zat. 7, 14, 21, 28 nov. Prijs incl. entree fl. 29,-

DAGJE AMSTERDAM-IKEA + CENTRUM De Dam, Bijenkorf, Kalverstraat.
Vertrek do. 5, 12, 19, 26 nov. zat. 7, 14, 21, 28 nov. fl. 25,-

MUSICAL CATS, in Carré
Vertrek 7, 21, 31 jan., 7, 21 febr. Prijs incl. entree fl. 82,-

GOUDA BIJ KAARSLICHTEN
Vertrek 15 dec. Vertrek ± 14.00 uur fl. 35,-

OLDENBURG winkelen enz. Vertrek zat. 7 nov. fl. 26,-

BREMEN winkelen enz. Vertrek zat. 7 nov. fl. 29,-

SFEERVOLLE KERSTMARKTEN

DÜSSELDORF fl. 36,-
BREMEN fl. 28,-
OLDENBURG fl. 25,-
MÜNSTER fl. 30,-
OSNABRÜCK fl. 30,-

Vertrekdata 28, 30 nov. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22 dec.

Bij alle dagtochten een plattegrond van de stad.

CONCERTEN

PATRICK BRUEL Vertrek 28 nov., retour Rotterdam fl. 30,-
METALLICA Vertrek 7 dec. retour fl. 30,-

STEDENREIZEN

PARIJS 4 DAGEN Vertrek: 13, 20 nov. Incl. logies + ontbijt + dagtochten fl. 328,-

PRAAG 4 DAGEN Vertrek: 13 nov. Incl. halfpension + dagtochten fl. 372,-

PRAAG 5 DAGEN Vertrek 7 dec., incl. h.p. + dagtochten fl. 408,-

WENEN-SALZBURG 5 DAGEN Vertrek: 6 nov. Incl. halfpension fl. 398,-

EURODISNEY REIZEN

3-daagse EURODISNEYLAND bij Parijs
Vertrekdatum 27 nov. Prijs incl. logies /ontbijt, entree fl. 295,-

1923-1993 70 JAAR Paulusma reizen

KERSTSFEEER KERSTMARKTEN-WINKELEN

2 dagen VALKENBURG-MAASTRICHT-AKEN
Kerstmarkt in de grachten. Vertrek 7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19 dec. Prijs incl. logies, ontbijt en warme maaltijd fl. 109,-

2 dagen DÜSSELDORF-KEULEN
vertrek 8-10-11-14-15-17-18 dec. Prijs incl. logies-ontbijt fl. 99,-

W.K.-SCHAATSEN

4 DAGEN HAMAR
Vertrek 12 febr. Incl. 2x logies /ontbijt - entrees fl. 695,-

SKI- en SNEEUWVAKANTIE

8 dagen SCHWARZENBERG
Vertrek 23 dec. en 20 febr. Incl. logies, ontbijt fl. 448,-

8 dagen WEISSENSEE
Vertrek 13, 20 en 27 febr. Incl. logies, ontbijt v.a. fl. 460,- (georganiseerde schaats toertochten van 50 km)

KERSTREIS

PARIJS 4 dagen
incl. logies, ontbijt + dagtochten. Douches, wc. Vertrek 24 dec. fl. 328,-

DROPPINGS
Voor groepen, kant en klare droppings
Wij rijden met geblindeerde touringcars

TOURINGCARVERHUUR

O.a. VIP touringcar dubbeldekker touringcar met lift touringcars met wc, video, koffie en frisdrank koelkast en volledig airconditioned

Inlichtingen en telefonische boekingen

Paulusma Reizen
DRACHTEN/LEEUWARDEN
De Kletten 2 Blokhuysplein 24
9206 BA DRACHTEN 8911 LJ LEEUWARDEN
Tel. 05120-14174 Tel. 058 157333

Adelboden - Doornroosje in Berner Oberland

Al snel dringt zich de vergelijking op met Doornroosje: het sprookje van de schone slaapster, wakker gekust door de prins zonder vrees. Wie het oude Adelboden uit zijn dommel heeft doen ontwaken, valt in de wirwar van beheers- en ontwikkelingsmaatschappijen moeilijk te achterhalen. Maar de levensreddende injectie is wel precies op tijd gegeven. Net toen het zielogende dorp helemaal leek weg te glijden in een diepe bewusteloosheid, werden hier en daar wat portemonnees getrokken: Adelboden mocht aan de slag met ruim honderd miljoen Zwitserse francs.

Afstand Leeuwarden-Adelboden: ruim 1000 kilometer via Keulen, Frankfurt, Bazel, Bern, Thun en Frutigen. Hoogte: 1353-2000 meter. Liftinstallaties: 43; de wachttijden kunnen bij Oey flink oplopen. Een ander knooppunt is Geils. Ruim 100 kilometer aan afdalingen. Ligging skipisten: alle windrichtingen, maar in Hahnenmoos veelal op het zuiden. Over het algemeen gemakkelijke pisten. Kinderopvang: van 2 tot 6 jaar (9.00-17.00 uur), prijs per week 30 francs. Langlaufmogelijkheden: in totaal 26 kilometer, niet met elkaar verbonden; op Engstigenalp (1964 meter) een loipe van 4,5 kilometer. Verdere sportieve ontspanning: wandelen, curling en kunstrijden. De hotels Nevada en Bellevue hebben een overdekt zwembad. Een week skiles inclusief skipas kostte vorige winter voor volwassenen 266 en voor kinderen tot 16 jaar 216 francs. Een weekpas alleen kostte 198 francs (kinderen 119). Voor gezinnen met kinderen kunnen kortingen worden verkregen die bij een weekpas oplopen tot 20 francs per volwassene (kinderen 12) en bij een 14-daagse pas tot 30 respectievelijk 18 francs. In het laagseizoen geeft een verblijf van twee weken in een hotel recht op zes dagen gratis skiën. Avondvertier: voor de jeugd was er vorig jaar weinig te doen, voor de ouderen zijn er bars en restaurants. De skibussen zijn gratis, maar ze rijden maar tot zes uur 's avonds. Auto's mogen er in het dorp niet worden geparkeerd, de parkeergarage kost ongeveer een franc per half uur. De winkels zijn in het algemeen van 8.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 18.30 uur open, 's zondags gesloten.

Zo verzezen er in Adelboden, aan het eind van het nauwe Engstigenalp, binnen twee jaar vijf nieuwe hotels. Ouderwets trage skiliften werden vervangen of opgelapt en ter vervanging van de bus naar Geils verscheen eindelijk de langverbeide moderne gondelbaan die de skiers vanuit hartje dorp langs Oey in één ruk naar het vijf kilometer verderop gelegen Hahnenmoosgebied zoekt. Adelboden leeft weer. Gevolg:

dertig procent meer overnachtingen in het seizoen 1990-'91 en opnieuw zo'n reusachtige toename in de winter van 1991-'92. Dat heeft nieuwe problemen gegeven: in de vorige winter was het in de weekenden en op vrije dagen bij het dalstaven van de nieuwe gondelbaan soms zo druk dat wachttijden van een uur geen uitzondering vormden. Tenslotte ligt Adelboden op minder dan een uur rijden van Bern en zelfs de inwoners van Bazel (op nog geen

twee uur) leken massaal de richting van het Berner Oberland te zijn ingeslagen. Maar je moet jezelf de tijd gunnen zo'n dorp, en zeker zijn pistenplan, te leren kennen. Misschien dat het drie dagen heeft geduurd, maar toen stonden we gearandeerd binnen veertig minuten in Hahnenmoos, hoe druk het beneden ook was. Het spinrag van liften boven Adelboden steekt wat ingewikkeld inelkaar, maar juist daardoor zijn er veel sluipwegen. Met de gratis skibus

Adelboden is weer een gezellig dorp. Binnen twee jaren kreeg het zijn oude luister terug. Foto's GPD

naar Boden bijvoorbeeld, daar uitstappen bij het kruideniertje, met de oefenlift en een sleper naar de top van de Kuonisbergli om vandaar langs een heerlijke afdaling zwiërend en zwaaiënd naar Eselmoos te glijden.

Langlaufloipe

Maar waarom zou je altijd in uitgerend dat gebied gaan skiën? Jawel, het aanbod aan zalig-zonnie, meestal eenvoudige afdalingen in zowel de richting van Lenk (Metsch) als Adelboden (Silerenbühl) is er groot (meer dan zestig kilometer), maar er is rondom het oude dorp nog zoveel meer te doen. Daar is bijvoorbeeld de wat afzijdig gelegen, maar aangenaam steile Flecki (een van de weinige, echt zwarte afdalingen), daar pronkt ook de adembenemend mooie Engstigenalp met simpele pistes en, vooral verderop in het seizoen als de zon hoge Wildstrubel zeilt, een niet zo lange (vier en een halve kilometer), maar heerlijke langlaufloipe en daar hebben we uiteraard ook de zacht glooiende hellingen van Tschenten, pal onder de direct boven Adelboden uitstekende Schwandfeldspitz. De afdalingen daar richten zich zonder uitzondering naar het noorden en dat klinkt dat de meeste skiers luguber in de oren; op noordhellingen heet het kouder te zijn dan

op zuidhellingen. Dat mag waar zijn, maar de voordelen wegen dik op tegen de nadelen. Ten eerste blijft de sneeuw op een noordhelling langer rust en ten tweede sta je op de sleeflift of zit je in de stoeljeslift met je gezicht altijd recht in de zon. Daarbij heeft Tschenten het voordeel dat het met de 'groene' afdaling is verbonden met Hahnenmoos: alweer een sluipweg. Maar laat dan wel een skileeraar de sporen trekken. De 'groene' piste wordt niet geprepareerd en wringt zich in vreemde, maar ongemeen fraaie bochten door bos en beemd. Een redelijke 'wedel-techniek' wordt aanbevolen, maar met ordinair 'rutschen' kom je ook een eind. Mocht de angst hier en daar toeslaan, dan is de voldoening beneden, bij de met ijs en sneeuw afgezette beek, des te groter. Want waar is het mooier op deze wereld?

Aebi

Adelboden kent meer van die landschappelijk gezien - prachtige afdalingen. Zoals die van de Laveyerat (2200 meter) naar het dorp (1350 meter). Er kleefte wel een naald aan, elke skier moet hem nemen als hij omstreeks een uur of vier op huis aan gaat. Dat betekent vaak file-skiën, geen overdeeld genoegen op het smalle, soms ijzige pad. Maar gelukkig doemt links langs de route altijd weer het verweerde bruin van Aebi op.

Aebi is de veruit bekendste uitgaanderij van Adelboden en omstreken. Niet alleen om de verraderlijk lekkere Kaffee Aebi en niet alleen om het dagmenu van drie gangen (16,50 francs). Nee, vooral om Peter Oester, de man die zijn boerenutspanning tot in alle hoeken van Zwitserland en daarbuiten beroemd maakte door in de winter van 1956 zijn in de metershoge sneeuw wegzakende veestapel ski's onder te binden. Glijdend arriveerden de koetjes in het dorp, opgewacht door de plaatselijke fotograaf die - zo wil het verhaal - kort daarna kon gaan rentenieren: zijn foto's verschenen in alle geïllustreerde bladen die de wereld kent.

Oester evenwel werkte stug door. Tot meerdere glorie van zijn steeds beroemder wordende Alpencafé. De 'Skilehrer für Kalber, Rinder und Kuhe' (het diploma hangt in de gelagkamer) is pas een paar jaar terug overleden. Even leek het erop dat het voordien zo befaamde Adelboden met hem de geest zou geven, maar het dorp krabbelde weer op. Een kus van honderd miljoen francs en ziedaar: binnen twee jaar kreeg het zijn oude luister terug. Doornroosje in Berner Oberland.

ROB VAN DEN DOBBELSTEEN
Voor nadere informatie: Verkeersbureau Adelboden, CH-3715 Adelboden, Zwitserland, telefoon (vanuit Nederland) 09-41 3373 2252, Zwitsers Nationaal Verkeersbureau, Postbus 20001, 1000 HA Amsterdam, telefoon 020-6222036

Tropica Ambla

Tropica Ambla bij Nes op Ameland is niet op 26 oktober dicht gegaan, maar blijft open tot 8 november. De VVV Ameland heeft zich over de periode 26 oktober-8 november garant gesteld voor de exploitatiekosten van dit 'zwempa radijs'. Om de exploitatie rond te krijgen, moet de VVV erin slagen in die periode 1600 bezoekers naar het zwembad te trekken. Daarom: wie bij de VVV logies op het eiland reserveert, krijgt daar een aantal entreekaarten voor Tropica Ambla bij en de leden van de VVV kunnen in voorverkoop voordelige kaarten krijgen (f 9,50 in plaats van f 12). De VVV vindt dat het bad tot 8 november geopend moet blijven omdat zij als gevolg van een najaarscampagne in dat land veel Belgen verwacht. De herfstvakantie in België valt, evenals in de zuidelijk Nederland, in de periode van 26 oktober tot 8 november.

VVV Ameland, Postbus 14, 9100 ZL, Nes, telefoon 05191-2020

Hortus

Tot en met 8 november is in de Hortus Haren de aquarellen tentoonstelling van Arie Kruse Kolk te zien. Arie Kruse maakt vooral stillevens, de laatste tijd ook aquarellen van landschappen. Vandaag, morgen en maandag staat de Hortus in het teken van de orchidee. De hele maand december is er het Internationaal Kerstfeest, met op 12 en 13 december de Hortus Kerstmarkt en op 19 en 20 december het Hortus Kerstfeest.

Hortus Haren, Kerklaan 34, 9731 NN, Haren, telefoon 050-620277

Flint'noes

Het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum Flint'noes in het Drentse Borger heeft een deel van zijn vaste expositie vernieuwd en daarmee het vrij statische karakter daarvan doorbroken. Dit onder andere door het plaatsen van een soort video-jukebox, met behulp waarvan de bezoeker een keuze kan maken uit een aantal korte filmpjes. De vlakgraven afdeling geeft meer informatie over het steenkistgraf - de kist zelf staat op het terrein van Flint'noes - van het Haveskes klooster. Half 1993 zal een super-dia show gepresenteerd worden en er staan nog twee educatieve projecten op stapel.

Nationaal Hunebedden Informatiecentrum, Bronnengraaf 1, 9514 TG, Borger, telefoon 05926-2544

Creatief op Schylge

Voor creatieve volwassenen worden in de NJHC herberg en de volkshogeschool Skylgeralan in de rustige maanden november, februari en maart workshops modeltekenen, aquarellen, zingen, grimeren, fotograferen, schilderen, pigmentstudie en land art (onder andere kunstwerken maken van op het strand gevonden materiaal) gehouden. De Winteracademie Terschelling wil op deze manier kunstzinnige aspiraties combineren met 'uitwaaien op het eiland'. De deelnemers brengen een weekende of een mid-week op het eiland door in tweepersons kamers met eigen douche en toilet (NJHC) of met douche wasgelegenheid en toilet op de gang (Skylgeralan). De cursusprijzen (inclusief logies met volpensioen) variëren van f 195 tot f 395.

Gratis folder verkrijgbaar bij de NJHC herberg, Burgemeester van Heusdenweg 29, 8831 EF, West-Terschelling, telefoon 09620-2328

Ski '93

De ANWB brengt voor de vijfde achtereenvolgende keer het informatiemagazine Ski uit. Het 226 pagina's dikke blad bevat gerichte informatie over wintersport bijvoorbeeld over sneeuwgebieden, 'kindvriendelijke' dorpen, ontwikkelingen in de wintersportindustrie, over ski's, schoenen, compact video-camera's, sneeuwskettingen, snowboard en wintersportmode. Tevens is een testverslag opgenomen over de voordelen van een vierwiel aangedreven auto ten opzichte van voor- of achterwiel aandrijving. En uiteraard een aantal wintersportarrangementen van de ANWB zelf.

Ski '93 is voor f 13,50 verkrijgbaar bij de ANWB-kantoren en in de boekhandel.

AD BERENDS

Wereldprimeur: ondergronds museum op Hoge Veluwe

Jules Verne schreef er al over: een reis naar het vlamme hart van de aarde. De wereldprimeur Museonder op het terrein van het Nationaal Park De Hoge Veluwe maakt die droom met ingang van maart volgend jaar tot werkelijkheid. Het unieke ondergrondse museum gunt bezoekers vanaf die datum een blik op het leven ondergronds, van direct beneden de bodem waarop wij lopen tot het magische en fascinerende centrum van onze planeet.

De bezoeker ontdekt daar dat de natuur in het duistere en vooral onbekende 'onderaardse' op zijn minst zo boeiend is en bovendien niet los kan worden gezien van flora en fauna in het 'ondermaanse', waar hij zijn dagen slijt. Een expeditie door Museonder begint vlak onder het maaienveld, waar wortels van bomen en planten groeien, waar konijnen, vossen en dassen woelen en mestkevers, mieren, springstaarten, boekenschorpioenen, duizendpoten en spinnen krielen. Aan het plafond hangen periscopen met behulp waarvan ervaren kan worden hoe een muis vanuit zijn hol de wereld in kijkt en hoe een vogel voedsel uit de bodem trekt.

Een trapje lager volgt de confrontatie met de ijstijd. Daar liggen

fossielen, zwerfkeien en grindbakken en neemt men de tekenen van prehistorische bewoning waar, zoals vuurstenen, werktuigen en scherven. Op de derde museumverdieping wordt uitleg gegeven over de verschillen in grondwaterhoogtes, zo belangrijk voor de drinkwatervoorziening en bepalend voor de verdere graad van de bodem. Helemaal beneden treft de bezoeker een put aan met uitzicht op het midden van de aarde en heel in de verte de glans van vuur, dat zo nu en dan akoestisch wordt begeleid door een zacht gerommel.

Museonder is aantrekkelijk voor een breed publiek, maar richt zich met name op scholieren, die in groepsverband toch al tot een van de belangrijkste bezoekerscategorieën van De Hoge Veluwe behoort. Ze kunnen veel zelf doen. Zo bestaat de mogelijkheid om met eigen handen

water naar boven te pompen en te ondervinden hoe zwaar dat is", zegt directeur ir. H.A. Bruining van het park.

Het idee voor een ondergronds museum ontstond zeven jaar geleden. Om te kijken of het plan in de praktijk uitvoerbaar was, kreeg de faculteit bouwkunde van de Universiteit van Eindhoven het verzoek een prijsvraag uit te schrijven. Maar liefst dertig ontwerpen kwamen binnen van studenten die op dit project wilden afstuderen. Winnaar werd de Amsterdamse architect Cor van Hillo. Hij kreeg de prijs van f 2500 en de daaraan gekoppelde opdracht voor de bouw. Die is nu bijna afgerond. Museonder ligt tussen het Bezoekerscentrum De Aanschouw, waar een beeld wordt geschetst van flora en fauna boven de grond, en de

De zware boomstronk die de luchtkoepel afdekt, moest met een hoogwerker op zijn plaats worden getild. Foto Hans Boekhoven

OP EXPEDITIE NAAR HET HART VAN DE AARDE

landschappentuin. De Hoge Veluwe stelde de bouwlokatie beschikbaar, het onderwijsmuseum Museon uit Den Haag neemt de inrichting voor zijn rekening. De bouw kost ruim f 3 miljoen. Dat geld wordt betaald door een grote bank en een aantal kleinere sponsors, zoals de provincie Gelderland en de gemeente Ede. Een eerste aanzet werd gegeven met een ANWB-actie die meer dan f 400.000 opbracht. De drietalagige onderaardse expositieruimte is, zoals gezegd, bijna klaar.

Onlangs werd een duizend kilogram zware boomstronk van een honderd jaar oude beuk elders uit het park met een hoogwerker in het dak getakeld. Het wortelstelsel met een oppervlakte van tachtig vierkante meter komt vlak onder de lucht-koepel te hangen, die de enige verbinding van het museum met het daglicht vormt. Het idee van de boomstronk is afkomstig van de twee jaar geleden overleden directeur Stefels van De Hoge Veluwe.

De koepel is nu bijna klaar, de inrichting kan beginnen. Het is de bedoeling dat Museonder op 3 december wordt opgeleverd. Verwacht wordt dat de spiksplinter-nieuwe attractie van De Hoge Veluwe jaarlijks 30.000 tot 50.000 mensen meer naar het Nationale Park zal trekken. Het nieuwe museum zal daarmee het totale aantal bezoekers, inclusief dat van het Museum Kroller Muller, ruim boven de 600.000 per jaar tillen.

PAADWIZERS
058-965752
PAADWIZER-SERVICE LC

Zoekt u een partner?
Nederlands grootste relatiebureau met circa 5000 partnerzoekers geeft u natuurlijk een grote kans van succes.
RUIM 70% VINDT BINNEN ENKELE MAANDEN EEN RELATIE
Wilt u meer weten? U kunt geheel vrijblijvend bellen, FRANEKER, mevrouw Niemeijer, 05170-5590 GARIJJP, mevrouw Tolmsa, 05117-1979 HEERENVEEN, mevrouw Kliphamer, 05126-1219
DE RELATIELIJN
Vandaag hoort u de stem van uw partner van morgen. Vrouwen bellen mannen, 06-320.325.27 Mannen bellen vrouwen, 06-320.321.37

Stichting Date
Erkend Stichting Consumentenbelangen bij Rv. 75 c.p.m.

PARTNERKEUZE
van uitstekend maatschappelijk niveau
Bij Mens en Relatie staat een deskundig team met 40 consulentes en psychologie klaar om voor u een levenspartner te vinden. Slagspercentage: ruim 70% via onze PERSOONLIJKE bemiddeling. Meer weten? Bel dan:
LEEUWARDEN e.o.: 05120-31974, mevr. HARTMAN GRONINGEN e.o.: 050-271935, mevr. WESTERBAAN ZWOLLE e.o.: 038-538501, mevr. KUIPERS ZWOLLE e.o.: 038-537412, mevr. EISSENS
Of vraag de GRATIS BROCHURE aan: postbus 30141, 8003 CC Zwolle

Mens en Relatie
lid Alg. Vereniging Relatiebureaus (AVR)

Is het nu echt nodig dat u alleen blijft?
Wij denken van niet en adviseren u gewoon eens een proef-exemplaar aan te vragen van het Magazine SOLO (f 10,-). Een blad vol met advertenties van christelijke alleenstaanden die net als u ook op zoek zijn. Schrijf of bel naar SOLO, Postbus 881, 2900 AV Capelle a.d. IJssel, tel. 010 - 4421402. Waarom zou u het niet doen?

S.D.R.
Servicebureau Dienstverlening Relatiebemiddeling
Alleen zijn... hoeft niet.
Wij gaan met u op zoek naar een nieuwe relatie/vriendschap. Neem daarvoor eens contact op met: mevr. Stulp, tel. 058-880779
Off. gedipl. en erkend konsulente in relatiebemiddeling

Spontane aantrekkelijke jongeman, 32, zoekt zijn ideale, n.l. kennismaking met vrouw, 35-55. Doel: een vriendschappelijke, erotische relatie. Br. o. nr. 2566.
Spontieve 40'er. Zoekt vlotte vriendin. Wie durft. Hou je niet als ik rom. romantiek, uitgaan, sauna, strand, kaarslicht. Schrijf mij dan, misschien klikt het, tot zins. Br.nr. 2510.

BENT U OP ZOEK NAAR EEN LEVENSPARTNER?
Ontmoet de vrouw van uw dromen.
Wij hebben een bestand van representatieve
POOLSE VROUWEN
Neem dan contact op met
POLEN-KONTAKT
ADVIESBUREAU VOOR PARTNERKEUZE
058-673125

Sportieve wed., 51 jr., 1,70 m. houdt van dieren, reizen, tennis, bridge, zoekt lieve man, ongebr., tot 55 jr. Min. HBO-niveau. Brieven onder nr. 2508.
Sympathieke, serieuze man, 69 jaar, rustend agrariër, zou graag in contact willen komen met een eenvoudige vrouw, liefst Ger. of Herv., om samen het alleen zijn op te lossen. Reacties via bureau S.D.R., tel. 058-880779 (mevr. Stulp), of postbus 8527, 8903 KM Leeuwarden.
Twee vlotte jongens gezocht voor twee vrolijke, serieuze vriendinnen (27 en 29 jaar) voor avondje uit en wie weet, klikt het wel. Br. o. nr. 2523.
Vitale alleenstaande zakenman, 65+, wil graag in contact komen met leuke spontane vrouw, min. 40-55 jaar, die ook alleen is en daar iets aan wil doen. Doel: fijne relatie opbouwen. Brieven onder nummer 2543 (altijd antwoord).
Vr., arbeiderstand, 57 jaar, zoekt man, lief, eerlijk, betrouwbaar en 55 tot 70, gelovig, moet wel van dieren houden, huiselijk type, geen drinker, liefst met auto en graag in de omgeving van Stiens-Leeuwarden-Hallum-St. Anna, br. o. nr. 2541.
Vriendelijke, rustige man, 58 jaar, goede baan, zoekt een lieve, eenvoudige, liefst Fries sprekende vrouw. Reacties via bureau S.D.R., tel. 058-880779 (mevr. Stulp) of postbus 8527, 8903 KM Leeuwarden.
Vrolijke jonge blonde vrouw, met leuke baan, 1,81 m, 32 jaar, zoekt aardige boeiende jonge man, trefwoorden sportief, goed milieu, mbo/hbo, kindervriendelijk, brede belangstelling. Brieven met foto, o. nr. 2555.
Vrouw, 48 jaar, z.k.m. man tot 50 jr. Br. o. nr. 2560.
Vrolijke, vriendelijke, oprechte, rustige, eerlijke, spontane jonge kerel, 29, z.k.m. gelijke med. Hobby's muziek, lezen, schrijven, iets voor jou? Schrijf dan brief met foto o. nr. 2524. Altijd antwoord.

Uitnodiging aan de vrouw die deze adv. aanspreekt.
SYMPATHIEKE VEERTIGER
lang 1,79, blauwe ogen, blond, iets grijzend haar, slank postuur. Geen kinderen en ongebonden. Huis, werk en auto. Tuinieren, zeilen, tennis, bijlart, wandel, lezen, muziek, kunst, de kunst van 't leven, spirituele interesse, doe ik graag.
Zoek spontane, liefdevolle 35-42 jaar met verwerkt verleden. Ben je romantisch, hou je van een knuffel en ben je uit op een billioende relatie?
Dan nodig ik je uit spontaan te reageren, graag met foto, onder nummer 2570.

Toneel gezelschappen
Toanielselskip Ferdiveadaasje te Lemmer spilet dit wintersokk... It heft yn hannen 'n is ree om te spyljen. Foar ynlj. till. 05146-2544.

Vrouw, 24 jaar, 1 kind, 3 jaar, zkt. kennism. met ser. kindvriendelijke jongeman, lft. 25-30 jr. Nummer 2516.
Vrouw, 25 jaar, zoekt een lieve vriend (dierenliefhebber), omgeving z.o.-Friesland. Brieven met foto onder nummer 2576 krijgen altijd antwoord terug.
Welke charm. jonge vrouw, 40-45 jr., durft een (heerlijke relatie aan)? Serieuze jongeman (40+), HBO-nivo, wil je graag ontmoeten. Trefwoorden: sport, muziek, respect, lekker eten, goed gesprek. Brieven onder nr. 2518.
Welke lieve man zou met vrouw 55 jr. de vrije tijd willen doorbrengen (geen sex). M'n hobby's zijn naar de rommelmarkt gaan, film en toneel, vakantie, en niet tv kijken. Schrijf een gepaste brief met foto onder nr. 2544 van dit blad.

Wij, samenwonend paar 21/26 zoeken een paar om samen gezellige dingen te doen zoals uit eten, sporten, vakantie, sauna, bezoek etc. Spreek je dit aan schrijf een brief, liefst met foto, onder nummer 2513.
Wij, samenwonend paar 21/26 zoeken een paar om samen gezellige dingen te doen zoals uit eten, sporten, vakantie, sauna, bezoek etc. Spreek je dit aan schrijf een brief, liefst met foto, onder nummer 2513.

Wij, samenwonend paar 21/26 zoeken een paar om samen gezellige dingen te doen zoals uit eten, sporten, vakantie, sauna, bezoek etc. Spreek je dit aan schrijf een brief, liefst met foto, onder nummer 2513.

Wij, samenwonend paar 21/26 zoeken een paar om samen gezellige dingen te doen zoals uit eten, sporten, vakantie, sauna, bezoek etc. Spreek je dit aan schrijf een brief, liefst met foto, onder nummer 2513.

Feest? Fryslân Kabaret, tel. 05157-3740.
Freegie foar jo feestjûn 'Meinor len' fan Drylts mei it stik 'It sânde gebod'. Ynlj. till. 05155-2316 of 1425.
Toanielferriering, 'Pro Rege' út Holwert spilet 'In skat fan in muoike'. Ynl. tel. 05190-95408.

Clubs e.d.
06120-40028. Ankie's privé. Bezoek aan huis en S.M., nu ook boys voor boys aanwezig.
06188-2031. Corrine's Top-escort heeft lieve, sexy, stoute, opwindende meisjes, in uitdagende lingerie (ongehaast, onbepakt). Onze prijzen zijn incl. BTW. Zeer discreet. Tevens meisjes/vrouwen gevraagd. Ook sexy boys aanwezig.
058-670093. Huisje Kwak, daar voelt u zich op uw gemak. Ook huisbezoek.
Caligula, erotische secretarissen, oogverblindende mannesjes, spontane studentes & 'wulpsse' huisvrouwjes. 058-667222. (Drempelvrees is echt onnodig.)
Escort Pussycat, stevige dame aanwzigt, tevens meisjes gevraagd bij ons thuis. 05130-23370.
Escort service Noord, 7 dagen per week. Met Linda, Wendy, Denise, Nadja en Sandra. Tel. 05844-3291.
Escorts van Colinda, voorleuke dames bij thuis of hotel. Tel. 05130-24543. Tevens chauffeurs gevraagd.
Gigolo's, voor escort en privé, zakenman bodybuilders, enz... 058-675880.
Gratis Sex-vidеоband. Interlude Postorders, Postbusnr. 40200, 8004 D Zwolle.
Huisbezoek Yvonne. Tel. 058-674432.
Kwaliteit gaat voor kwantiteit; Julia's tijd is nog altijd het lekkerste. Nu ook op koopavond geopend. Tel. 058-675865.
Let op! Twee Rubens-vrouwen verwoven u dit weekend in huzze Sexland. Ook huisbezoek. 058-667768.
Nieuw, nieuw, nieuw: Silvia privé en escort. 058-675665.
Privé-adres! +150 st. stuur f 25 naar postb. 6092, Leeuwarden.
Sandra privé + escort. 058-128257.
Sandra privé + escort. 058-128257.
Sexparadijs Walhalla. Tel. 058-150152.
Sexyland privé + huisbezoek. Vier dames geleiden u naar de 7e hemel. Ook bij u thuis. Tel. 058-667768.
Slank blonde 24 jaar, privé 058-670294.
Slank blonde 24 jaar privé. 058-670294.

Special Ladies asked for exclusive escort service. Varing from company to... Ond. nr. 2572.
Vanessa privé, mooie blonde, rijpe vrouw, 38 jaar verwennt u u heerlijk en rustig. Ook kom ik bij u thuis. 058-139387.
Vanessa privé, mooie blonde rijpe vrouw, 38 jaar verwennt u heerlijk en rustig. Ook kom ik bij u thuis. 058-139387.

Speelstad Oranje
4 voetbalvelden overdekt speelplezier, honderden attracties, 200 slaapplekken. Elke dag geopend. Zeer geschikt voor personeelsfeesten.
Oranje 8, Oranje (bij Beilen)
Tel. 05927-58080

06 - tel. no's
06-320.320.07. Sexy meisjes 50 cpm.
06-320.320.06. Sexy dromen 50 cpm.
06-320.320.08. Tienersex 50 cpm.
06-320.327.17. Griekse Sex p.m. 75 ct.
06-96.92.50 cpm. Zapp Sex.
06-97.91, p.m. 75 ct. Club Top S & M.
3 meisjes 18 jr., p.m. 75 ct. 06-320.320.52.
Adressen 069-789.100 c/m.
Afspreeklijn: 06-9533 (75 cpm).
Alle adressen 06-96.80.100 c/m.
Alleenstaande vrouwen. 06-320.320.97 (100 ct/m).
Bel Lenie. 06-320.324.96 (100 ct/m).
Beurt voor de klas 06-340.340.30 (50 cp./m.).
Bi-sex voor twee (direct apart): 06-320.330.81 (75 cpm).
Busmeisje Natasja!!!: 06-320.320.95 (75 cpm).
Direct afspreeklijn: 06-320.320.36 (75 cpm).
Direct apart: 06-320.322.05 (37,5 cpm).
Direct contact met eenzame vrouwen. 06-320.324.97 (100cpm).
Direct een meisje, 18 jr.: 06-9510 (75 cpm).
Direct 'n meisje 18 jr. 06-320.322.11 (75 cpm).
Direct sex contact: 06-320.330.45 (75 cpm).
Firebox, 06-95041 (75 cpm).
Gay date contact: 06-320.330.18 (75 cpm).
Gay privé Friesland: 06-320.322.39 (75 cpm).
Gescheiden meisje zoekt man voor sex. 06-320.324.94 (100cpm).
H.Greks, 06-9618. 50 cpm.
Grieks 18, p.m. 75 ct. 06-320.320.62.
Griekse Sex 06-320.325.55, 50 cpm.
Hete sekscontacten: 06-9665 (75 cpm).
Homo/bi-sex dating: 06-320.330.95 (75 cpm).
Homo-kontacten: 06-340.350.30 (50 ct per minuut).
Homo Michael live, 06-320.330.88 (75 cpm).
Homo Vincent: 06-340.350.31 (50 ct p.m.).
Huisvrouw dating: 06-9661 (75 cpm).

Kennismaking

Man, 55, z.k.m. vrouw, houdt van muziek, uitgaan, gezelligheid. Br. o. nr. 2519.
Nog steeds geen partner? Bel nu! 05150-37362.
Onze oergetzichte privé parclub in Friesland heeft nog plaats voor enkele nieuwe paren. lft. tel. 071-896746.
Opgewekte vrouw, 75+, zoekt vriendelijke man. Br. o. nr. 2573.
Paar, begin 30, zoekt ander paar voor een leuke vriendschap met e.v. p.r. Leuke mensen belangrijker dan leeftijd. Brieven onder nr. 2529.
Relatiebemiddelingbureau 'Samen Verder': vele geslagen over het hele land. Persoonlijke relatiebemiddeling op chr. basis. Discreet, snel. Wilt u meer weten? Bel eens een consulente voor een gesprek in uw eigen vertrouwde omgeving. Smallingerland: 05127-1711. Leeuwarden: 058-662373. Ook 's avonds.
Rustige, niet onknappe jongen, 22 jr., zoekt lieve vriendin voor vriendschap en evt. relatie. Br. o. nr. 2530 is altijd antwoord.
Soms vind je geluk heel gewoon! Prima uitziende sportieve 'jongeman', 52, lief, attent, handig, knuffelig, zelfstandig, aardig, vrolijk, slim, duizendpoot, eerlijk en trouw. Hobby's: veldi, O.a. watersport. Heb alles wat mijn hartje begeert (o.a. motorjacht). Maar mis 'jou', lief, zorgzaam, spontaan vrouwtje, 25/50 jaar...? Waar ik héél graag in een monogame relatie weer (zand)verliefd en gelukkig mee kan worden! Fotootje erbij? Héél fijn! Schrijf je? Br. o. nr. 2554.
Spontane, zelfst., jonge vrouw, eerlijk, actief, lief, HBO, financ. onafh., twee leuke kinderen, brede belangstelling, o.a. muziek, wil de arm van een sterke, lieve man (+ 40 jr.) om haar schouder. Samen het leven weer ontdekken... Er is zoveel meer! Brieven liefst met foto onder nummer 2507.
Sportieve jonge man, 26, zoekt jonge vrouw voor duurzame relatie. Br. o. nr. 2535.

BENT U OP ZOEK NAAR EEN LEVENSPARTNER?
Wij hebben een bestand van representatieve ser.
POOLSE VROUWEN
Meer info via ERKEND POOLS BEMIDD. BURO
DANUTA
05273-2751

Man, 65+, z.k.m. eenvoudige vrouw tot ± 70. Briefvouw 2563.
Nette heer zoekt nette vrouw, 50-60. Br. o. nr. 2558.
Nette man, 56 jr., zou het graag nog eens proberen. Ik zoek een nette, niet rokende vrouw, nr. 2551.
Nette man, geh., 50+, gesteril., zoekt kennism. met nette vrouw. Leeft., huiskleur of handicap niet belangrijk. Omg. Leeuwarden. Geh. verz. Br. o. nr. 2511.
Nette weduwe, 72 jaar, goed milieu, z.k.m. gezellige weduwnaar op vriendschappelijke basis om de eenzaamheid op te lossen, ongeveer dezelfde leeftijd. Liefst Leeuwarden. Brieven onder nummer 2557.
Nette weduwe, algemeen ontwikkeld, zoekt langs deze haar onsympathieke weg een nette weduwnaar tot 70 jaar, in bezit van auto. Onder nr. 2546.

Advertentiecombinatie van 43 Nederlandse Regionale Dagbladen. Voor informatie en reserveringen: RDP, postbus 2, 1800 AA Alkmaar, tel.: 072-196596 fax: 072-113295

Texel De Koog, *HOTEL BOSCHRAND, 4-dgs. arr. luxe kamer d/t + tv, HP / 225.- incl. 1 x subtropisch zwembad + 1 x tennis of squash + 1 x fiets. Idem 5 dgs. arr. incl. gratis boot + unieke rondvlucht, / 325. Inl. 02220-17281.**
KOM NOU'S EVEN...
Hotellarrangementen met actieve natuurkursus verzorgd door EcoMare. Bel voor meer informatie VVV Texel 02220-14741 en vraag naar de Hotelnatuurvakantiefolder.
HOTELNATUURVAKANTIE OP TEXEL.

Texel, even er tussen uit
Boek nu een weekend of midweek lekker weg op 5-sterren bungalowpark of in luxe appartement Californië Vakantiecentrum De Krim, 02220-16275.

Zorgeloos genieten
Een geslaagde vakantie begint bij een goede vakantie woning. Daar zorgen wij voor! U kunt zorgeloos genieten van zee en strand, van prachtige natuur, bos en duin. Actief of passief. Voor 4- en 5-sterren vakantieappartementen of appartementen op Texel kunt u schrijven of bellen naar:

NOBRO 1796 Br De Koog
Tel: 02220-17348
Fax: 02220-17338
DE MIT 1795 ZD De Oostdijk
Tel: 02220-14435
VREDELIJST Californieweg 97 A
Tel: 02220-17897
OOST-ZEEUWS- VLAANDEREN! Nieuw hotel** Arr.: 3 overn., HP / 195,- p.p., 2 pers. kamer, huurfiets gratis. Gem. Hulst 01143-5222.

Ontdek Groningen vanuit het EEMSHOTEL in DELFZIJL. Slapen en eten boven zee: uniek in Europa! Nieuwe luxe kamers, sauna, fitness. info: 05960-12636.

BUNGALOWPARK NULERVELD-PESSE, ANWB-erk. Luxe bung s th. Inf. en kl. folder 020-6459541/6413940.

HET TIMMERHOLT WEET WANNEER U AAN ONTSPANNING TOE BENT! Westerborn: Fantastische jaar- en seizoens plaatsen op onze riante en natuurrijke camping! Reserveer nu, of bel voor meer info: 05933-32641.

ERMERZAND, luxe 6 pers. burg. op park, m. vele fac. Inl: 05910-43953 of 14848. ***Hotel de Westerburcht Westerborn. Herfstarr. Inl. of folder 05933-31238.

Hotel-Restaurant 't WAPEN VAN OOTMARSUM' Een persoonlijke ervaring in huiselijke sfeer. Tel.: 05419-91500. Spec. arr. De folder ligt voor u klaar.

OMMEN, 4-9 p. bungalows Ook midweek en weekend v.a. / 160,-. 05291-52926.

Veluwe, Vaassen, 'DE BOSRAND' t.h. NIEUWE LUXE APPARTEMENTEN met opndh., k.t.v., bubbelbad ect. + overd. verw. zwemb., tennisb., fietsverh. 05788-1343.
GRATIS LOGIES
Na uw feest of diner, ook voor clubs en personeelsverenigingen tot 100 pers., reünies, partijen enz. Hotel Bosoord Loenen, Veluwe. Info. Tel. 05765-1264.

VALKENBURG AD GEUL
Doen... in elk seizoen!
Even uitblazen!
Atlanta Hotel****, 3-5-8 daags arr. op basis van H.P. v.a. f153,- p.p. (spec. Therae 2000 arr.) 04406-12193.
Hotel Riche****, familiehotel, eigen P. lift bar, restaurant, bergterras. Vrijblijvend info: 04406-12965. Fam. Roofding. Speciale Kuur en weekend-arr. v.a. f 175,- p.p.
VVV Het Geuldal, tel. 04406-13592
Een 2-daags kuurarrangement vanaf f95,- p.p. pers.

HOTEL AM BERGHANG
In Bad Bentheim net over de grens, schitterend op de zudhelling gelegen familiehotel. De royale kamers en suites, alle met douche of ligbad, toilet, kabel-tv, mini-bar en telefoon, het binnenbad (29 C) en het relaxcenter, de bar, lounge en het restaurant (met meestertelijke kok!) garanderen u een zorgeloos verblijf! Eigen fietsverhuur! Arrangementen 1992: Voor elk wat wils, zoals:
Groot Midweekarr. (5 nachten) DM 330,- p.p. Incl. voorstijf ontbijtbuffet en dagelijks variërend keuzemenu s.
Nieuw: ons Happy-Weekend- of Luxe-Mini-Vakantie-arrangement.
Uw gastvrouw en gastheer: Tina en Dieter Toffolo.
Hotel Am Berghang, Postbus 1412, D-4444 Bad Bentheim. Gratis brochure? Bel 09-49-5922.2047, fax 09-49-5922.4067.

HOTEL MOZART* een bijzondere ontmoeting**
Gezellig en mooi gelegen u'o het fraaie slotpark in Bad Bentheim. Gratis gebruik van binnenbad, sauna e.d. Kamers met alle comfort.
3-dgs.-arr. (2 n.) h.p. DM 175 p.p. 6-dgs.-arr. (5 n.) h.p. DM 295 p.p. Bel nu voor prospectus of reserveer via tel. 05423-88177 of 09-49-5922.3128, fax 09-49-5922.4349.

EIFEL, MOEZEL: Luxe vak.woningen, hotels, pensions en boerderijvak. Nu ook Oostren. Info/gids: 05920-12475.
EGGEBIRGE/SAUERLAND: T.h. bungalows v a 2 t/m 7 p. in rustig park. Ned. beheer. Wandel- of excursiegebied, ca. 250 km. va Arnhem. Spec. korting in mei of sept. Info/doc.: C. Hage, tel. 05753-2098.

Hotel Grossfeld
Droomvakantie in 't bergstadje net over de grens
Het best geuillustreerde, luxe familiehotel in Bad Bentheim met zijn heuvelachtige, bosrijke omgeving. Kamers met ligbad, toilet, kic, mini-bar, telefoon, zwembad (29°), sauna, solarium, bowling, bar en Konditorei. Tevens fietsverhuur!
Luxe 4-daags arr. DM 285,- p.p.
Luxe 6-daags arr. DM 440,- p.p. incl. elke dag gevarieerd ontbijt, buffet en culinar diner 1 vensmen aan-trekkelijke weekend- en 6-daagse arrangementen
Hotel Grossfeld, Postbus 1208-3444 Bad Bentheim, Duitsland. Bel 053-35 32 46 (NL) of 09-49 59 22 828 (D) voor prospectus. Fax: 09-49 59 22 43 49.

T.h. op ANWB-camp, 6-pers. stacaravans met k.t.v., groot verwarmd zwembad en 2 bubbelbaden. Zeer fijne gezinscamping!!! Vraag gratis kl. folder 03404-60446.

Costa Brava v.a. / 225.-
Barcelona v.a. / 225.-
Salou v.a. / 240.-
Costa Blanca v.a. / 265.-
Retourprijzen per pers. (bijna) dagelijks naar Spanje, 29 bestemmingen. Luxe bussen toilet-video - airco - royal class
Iberbus 020-6241010
Solmar Tours spec. winteraanb. Benidorm. U reist per Royal Class dubbeldekker, verblijft met volpension in hotel Caballo de Oro, in het nieuwe gedeelte van Benidorm. Alle maaltijden in buffetvorm, dus eten wat u wilt en zoveel u opkunt. Vertrek 6-13-20-27 nov., 4-11 dec., 10 dagen voor de zeer bijzondere prijs van slechts / 335,- + / 40,- Royal Class. Vertrek 30/10 spec. aanb. hotel Vista Oro, zeldre prijs. Bel voor gratis folder, hotel/app./langere reizen/en data kerst, jan., febr. 040-460560.

OVERWIJK
makelaardij o.g.
Dir. L. J. Overwijk

LEMMER
Wonen aan het water
12 luxe appartementen m. ligpl.
direct aan de tuin waarvan 3 unieke penthouses met ruime terrassen
Prijzen vanaf f 266.200,- v.o.n.
LEMMER
Wonen aan het water
24 recreatie drive-in-won. aan open vaarw.
Tuin en balkon op het zuiden. Recreatieve bewoning mogelijk
Mogelijkheid van ligplaats.
Prijzen vanaf f 226.000,- v.o.n.
Met reeds 15 in een aanvang genomen.
Oplevering november / december 1992
Inlichtingen: Overwijk Makelaardij
Langestreek 1, Lemmer Telefoon 05146-3175. Fax 4815
Dit is een project van aannemer Vos & Tœuwissen b.v. te Huizen. Architectenburo Anne van der Meer te Drachten.

LEMMER
Wonen aan het water
12 luxe appartementen m. ligpl.
direct aan de tuin waarvan 3 unieke penthouses met ruime terrassen
Prijzen vanaf f 266.200,- v.o.n.
LEMMER
Wonen aan het water
24 recreatie drive-in-won. aan open vaarw.
Tuin en balkon op het zuiden. Recreatieve bewoning mogelijk
Mogelijkheid van ligplaats.
Prijzen vanaf f 226.000,- v.o.n.
Met reeds 15 in een aanvang genomen.
Oplevering november / december 1992
Inlichtingen: Overwijk Makelaardij
Langestreek 1, Lemmer Telefoon 05146-3175. Fax 4815
Dit is een project van aannemer Vos & Tœuwissen b.v. te Huizen. Architectenburo Anne van der Meer te Drachten.

je reinste rust en ruimte... DENEMARKEN
20.000 VAKANTIEWONINGEN.
ook HOTELS, VAKANTIEPARKEN en AUTOREIZEN
Vraag tegen portokosten het uitgebreide informatiepakket aan bij:
Dansk Ferienhus Bookingbureau Holland
Hooftweg 99
9681 AC Midwolde
Telefoon 05975-1416*
* ONBETWIST DE DENEMARKEN SPECIALIST *
VAKANTIEHUIZEN in geheel D E N E M A R K E N.
De nieuwe NOVASOL Zomerhuizingen 1993 is nu uit!!!
Wacht niet, boek nu!!! NU kunt u nog kiezen.
Bestel de uitgebreide NOVASOLGIDS 1993 bij De Scandinaviëspecialist

INFO SKANDIC
(Lid ANVR en SGR) Pottebakkersrijke 14, 9718 AG GRONINGEN. Tel. 050-143200.
3-Dgse busreis Parijs/Euro Disney v a / 179,- p.p. Vertrek op vrijdag. GEBE REIZEN 038-544968.
LONDEN verlaagde prijzen vlieg/hotel v a / 319,- Boot/trein/hotel v a / 199,-
3-dgse busreis v a / 185,- LONDEN TRAVEL DESK Tel. 072-123653/155100.

SKieN voor superlage prijzen Bus + appartement + skipas v a / 349,- GoGo-Tours 010-4142599 lid SGR.
PRAAG, 7-daagse busreis v a / 299,- 5-daagse vliegreis v a / 595,- 8-daagse excursiereis incl. halpension en prachtige exc. v a / 498,- Vraag gratis reisgids! Speciale Reizen Centrale: 050-120100/020-6202121 lid ANVR/SGR.

MOTORBOOT
MAANDELIJK (100 uur in de maand met 100 uur) HET NIEUWE NUMMER NU OVERAL IN DE TIJDSCHRIFTEN-WINKEL Een abonnement? / 65,- per jr. Bel gratis: 06-022 42 22
PRAAG 8 dgn bus, prima hotel L/O / 325,-, buspendel v a / 175,-. Appartementen en vak won. 10-dgse skipav. v a / 450,-. MEVO REIZEN Hotten tel. 05725-1547.
PRAAG: Kamers/app / 25 B o B. Travel 02290-39762
23 Dagen elke week in '93 'n fijne vak. in Bogor, Lembang, Garut, Djokja, Malang, Kalibaru en Bali + vol pension + excursies + retourticket KLM/Garuda v a / 2800,-. Inl. St. HET SCHONE STREVEN' L'warden, Voor info. bel: 058-137706/ 077-517133/ 040-810086.
Diapresentatie JAVA/BALI door Ver. Smaragd Reizen, Sport- en Cult. Cent. Theo Thorne, Callunaplein 77, Dieren Zaterdag 14 nov om 14.00 uur. Info 02280-12231.
Ver. Smaragd Reizen 30 dg. JAVA BALI v a / 3950,-. Tel. 02280-12231.

Sri Lanka/Thailand v a / 1339,-, 15/18 dgn hotel v a / 1795,-. SCHAKEL TRAVELS & TOURS, 085-649548.
SETH Bezzinningsreizen naar India
Gratis infodag met lezingen en trainingen 15/11 in Utrecht 070-363695/079-317331.

* THEO STET AKTIE * 2m. kwaliteit wintertent / 495,-. Tel. 02207-18088

VAKANTIE & RECREATIE
Voor informatie en reserveringen: RDP, postbus 2, 1800 AA Alkmaar, tel. 072-196596, fax: 072-113295
Een stapje opzij van het gangbare Culturele en avontuurlijke rondreizen in het Midden Oosten, het Verre Oosten en Oost-Europa. Ontmoet de mensen in Egypte, Syrië, Algerije, Jemen, Iran, Oman, Rusland, China, Maleisië en Indonesië.
Delta Reizen, de specialist 050-146200

Uit het Leeuwarder Frigem-toernooi

schaken

In het afgelopen weekend heeft het Frigem-toernooi om het open kampioenschap van Leeuwarden de belangstelling getrokken van veel schakers uit alle delen van ons land. Evenals vorig jaar werd de nationale kampioen, Jeroen Piket, winnaar. Loek van Wely en John van der Wiel deelden de tweede en derde plaats. De stichting Schaak Friesland, met de stuwende krachten Gerben van Manen en Bert Breuker, organiseerde dit evenement. Andermaal is de aandacht gevestigd op het feit dat schakend Friesland ontwaakt is uit de lethargie waarin het sedert de dood van Waling Dijkstra was verzonken.

Hieronder twee partijen uit het Frigem-toernooi.
Wit: John van der Wiel. Zwart: Johan van Mil. (Leeuwarden 1992).

Siciliaanse verdediging.
1. e4 c5 2. Pf3 e6 3. d4 cxd4 4. Pxd4 P65. Pc3 a6 6. Pxc6. (Andere zetten zoals 6. Le2 of 6. Le3 leiden na 6... Pf6 en 7... d6 gewoonlijk tot de Scheveninger-variant).

6... bxc6 7. Ld3 d6 8. 0-0 Pf6 9. De1! (Een nieuwe zet waarvan de kracht in deze partij duidelijk tot uiting komt).

9... Pd7 10. f4 Le7 11. Ld2 e5. (Aanmenen van het pionoffert met 11... D6+ of 12. Kh1 Dxb2 13. Tb1 acht de zwartspeler terecht te risikan).

12. Pd1 Lf6 13. Pe3! exf4? 14. La5! (Met deze vervelende tussenzet had de zwartspeler geen rekening gehad).

14... De7 15. Pf5 De5. (Verwerpt het passieve 15... Df8 maar mogelijk ten onrechte).

16. Lc7 Dxb2. (Op 16... Dc5+ 17. Kh1 Le5 is 18. b4! storend).
17. Tb1 Dc3 18. Pxd6+ Kf8 19. Dxc3 Lxc3 20. Txf4 Pe5 21. Pxf7!

De beslissende inslag.
21... Pxf7 22. Lc4 Lf6 23. e5 Ta7 24. Lb8! Lg5 25. Tf3 Lg4. (Of: 25... Te7 26. Ld6, resp. 25... Tb7 27. Txb7 Lxb7 28. Txf7+, of 25... Td7 26. e6 in alle gevallen met directe winst).

26. Lxa7 Lxf3 27. gxf3 en zwart gaf het op.
Wit: Loek van Wely. Zwart: H. van der Poel. (Leeuwarden 1992).

Benoni-verdediging.
1. d4 Pf6 2. c4 c5 3. d5 d6 4. Pc3 g6 5. e4 Lg7 6. Pf3 0-0 7. h3 e6 8. Ld3 exd5 9. exd5. (Op 9. cxd5, wat in soortgelijke stellingen sterk is, volgt 9... Te8 10. 0-0 b5! met beter spel voor zwart).

9... Te8+ 10. Le3 Lh6 11. 0-0 Lxe3 12. fxe3 Pbd7. (12... Txe3? 13. Dd2 Te8 14. Dh6 verschaft wit sterke aanval).

13. e4 a6 14. Dd2 Kg7 15. Tf2 De7 16. Ta1 Tf8 17. a4? (Elastischer is 17. a3 gevolgd door b4, een plan dat o.m. voorkwam in de partij Gheorghiu-Andersson, Manila 1974).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

17... b6 18. Dg5 Pg8 19. Dxe7 Pxe7 20. g4 h6 21. h4 Lb7 22. Pd1 Ta8 23. Pe3 Lc8 24. Kg2 Pg8 25. Kg3 Pe5 26. Pxe5 Txe5. (Het ziet er naar uit dat wit alleen enig terreinvoordeel heeft bereikt. Met zijn volgende zet brengt hij leven in de brouwerij).

28. bxa5 bxa5 29. Pd1! (In positioneel opzicht beslissend: het paard gaat naar b5. Na ruil heeft wit een gedeekte vrijrij die de doorslag moet geven).
29... Te7? (Beter 29... Ld7 30. Pc3 Pe7 31. Pb5 Pc8).

30. Pc3 Ld7 31. Tf3 h5? 32. g5 f6 33. Lc2! Te7 34. Pb5 Lxb5 35. axb5 fxe5. (Verliest regelrecht, maar de stelling is ook na andere zetten verloren).

36. Txf7+ Txf7 37. Txf7+ Kxf7 38. b6! Pf6 39. La4! (Daarvoor diende 33. Lc2!).
39... Pxe4+ 40. Kg2 en zwart gaf het op.

Probleem nr. 2060 van Dr. Cor Goldschmeding.
(1e prijs Probleemblad 1976).

Wit: Kb8, De7, Th4, La1 en a2. Pe3 en e4, pionnen f3, g7, h5 (10). Zwart: Ke5, Db4, Tb6 en h6. Le8, Pa8 en h3, pionnen b7, c5, d4, e6 (11).

Wit speelt en geeft mat in twee zetten.
Oplossing in de volgende rubriek.

Oplossing partijstelling 2059 (Boey-Filip): wit won als volgt: 1. Lxg6! hxe6 2. Te7+ Txe7 3. dxe7 Kxe7 4. Td8!

JEUGDTOERNOOI IN OENT-SJERK.
De schaakclub BOB organiseert op zaterdag 7 november het tiende jeugdtoernooi in Oentsjerk. Aanvang 13.00 uur. Aanmelden telefonisch 05103 - 2099 of 1836.
Haije Kramer

Wit: Kb8, De7, Th4, La1 en a2. Pe3 en e4, pionnen f3, g7, h5 (10). Zwart: Ke5, Db4, Tb6 en h6. Le8, Pa8 en h3, pionnen b7, c5, d4, e6 (11).

Wit speelt en geeft mat in twee zetten.
Oplossing in de volgende rubriek.

Oplossing partijstelling 2059 (Boey-Filip): wit won als volgt: 1. Lxg6! hxe6 2. Te7+ Txe7 3. dxe7 Kxe7 4. Td8!

JEUGDTOERNOOI IN OENT-SJERK.
De schaakclub BOB organiseert op zaterdag 7 november het tiende jeugdtoernooi in Oentsjerk. Aanvang 13.00 uur. Aanmelden telefonisch 05103 - 2099 of 1836.
Haije Kramer

Wit: Kb8, De7, Th4, La1 en a2. Pe3 en e4, pionnen f3, g7, h5 (10). Zwart: Ke5, Db4, Tb6 en h6. Le8, Pa8 en h3, pionnen b7, c5, d4, e6 (11).

Wit speelt en geeft mat in twee zetten.
Oplossing in de volgende rubriek.

Oplossing partijstelling 2059 (Boey-Filip): wit won als volgt: 1. Lxg6! hxe6 2. Te7+ Txe7 3. dxe7 Kxe7 4. Td8!

JEUGDTOERNOOI IN OENT-SJERK.
De schaakclub BOB organiseert op zaterdag 7 november het tiende jeugdtoernooi in Oentsjerk. Aanvang 13.00 uur. Aanmelden telefonisch 05103 - 2099 of 1836.
Haije Kramer

Wit: Kb8, De7, Th4, La1 en a2. Pe3 en e4, pionnen f3, g7, h5 (10). Zwart: Ke5, Db4, Tb6 en h6. Le8, Pa8 en h3, pionnen b7, c5, d4, e6 (11).

Wit speelt en geeft mat in twee zetten.
Oplossing in de volgende rubriek.

Oplossing partijstelling 2059 (Boey-Filip): wit won als volgt: 1. Lxg6! hxe6 2. Te7+ Txe7 3. dxe7 Kxe7 4. Td8!

JEUGDTOERNOOI IN OENT-SJERK.
De schaakclub BOB organiseert op zaterdag 7 november het tiende jeugdtoernooi in Oentsjerk. Aanvang 13.00 uur. Aanmelden telefonisch 05103 - 2099 of 1836.
Haije Kramer

Wit: Kb8, De7, Th4, La1 en a2. Pe3 en e4, pionnen f3, g7, h5 (10). Zwart: Ke5, Db4, Tb6 en h6. Le8, Pa8 en h3, pionnen b7, c5, d4, e6 (11).

Wit speelt en geeft mat in twee zetten.
Oplossing in de volgende rubriek.

Oplossing partijstelling 2059 (Boey-Filip): wit won als volgt: 1. Lxg6! hxe6 2. Te7+ Txe7 3. dxe7 Kxe7 4. Td8!

JEUGDTOERNOOI IN OENT-SJERK.
De schaakclub BOB organiseert op zaterdag 7 november het tiende jeugdtoernooi in Oentsjerk. Aanvang 13.00 uur. Aanmelden telefonisch 05103 - 2099 of 1836.
Haije Kramer

Wit: Kb8, De7, Th4, La1 en a2. Pe3 en e4, pionnen f3, g7, h5 (10). Zwart: Ke5, Db4, Tb6 en h6. Le8, Pa8 en h3, pionnen b7, c5, d4, e6 (11).

Wit speelt en geeft mat in twee zetten.
Oplossing in de volgende rubriek.

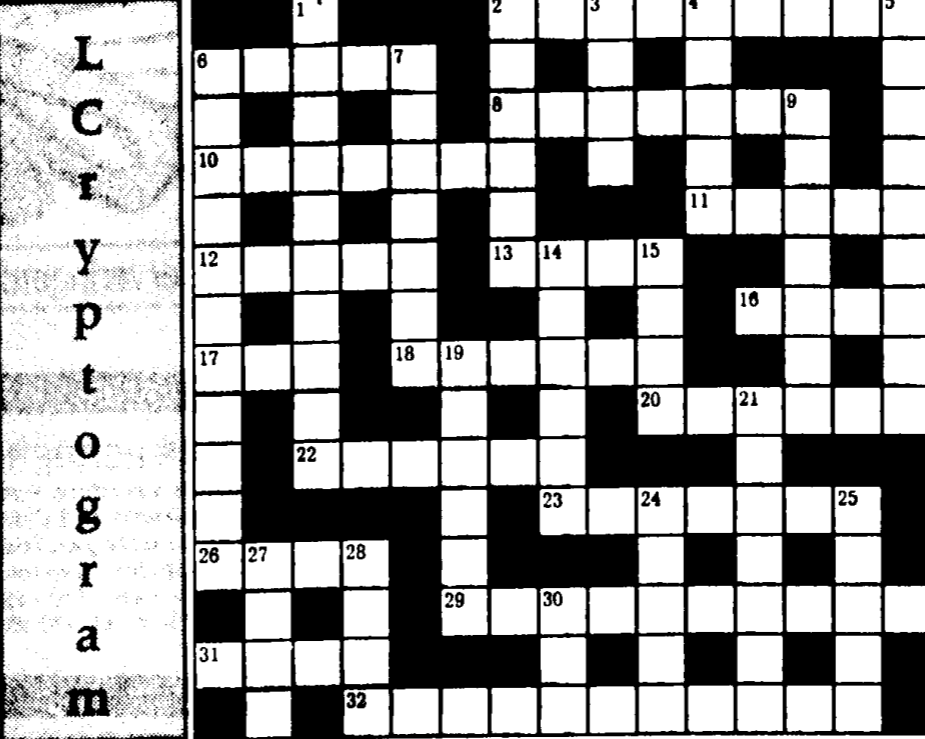
Oplossing partijstelling 2059 (Boey-Filip): wit won als volgt: 1. Lxg6! hxe6 2. Te7+ Txe7 3. dxe7 Kxe7 4. Td8!

JEUGDTOERNOOI IN OENT-SJERK.
De schaakclub BOB organiseert op zaterdag 7 november het tiende jeugdtoernooi in Oentsjerk. Aanvang 13.00 uur. Aanmelden telefonisch 05103 - 2099 of 1836.
Haije Kramer

Wit: Kb8, De7, Th4, La1 en a2. Pe3 en e4, pionnen f3, g7, h5 (10). Zwart: Ke5, Db4, Tb6 en h6. Le8, Pa8 en h3, pionnen b7, c5, d4, e6 (11).

Wit speelt en geeft mat in twee zetten.
Oplossing in de volgende rubriek.

Oplossing partijstelling 2059 (Boey-Filip): wit won als volgt: 1. Lxg6! hxe6 2. Te7+ Txe7 3. dxe7 Kxe7 4. Td8!

Horizontaal:
1. Ielsjitter (9); 6. Ingelsk koarts-kriift (5); 8. Ut ondeugende mantsje het de heule santbak op syn kop set (7); 10. Om de LAT-etyk folgte te kinnen moet men sportyf wêze (7); 11. Rûn red by 28 wei (5); 12. In

protte jongen goaie mei stiennen (5); 13. In dûst fan de kapper as doelwyt (49); 16. De Súdameerikaan waard mei kina opwekt (4); 17. Sake is net ien fan Sipekma syn soannen (3); 18. Weirûn oer in autobaan? (6); 20. De oanmerkings stiene faai 86);

22. In fokker wol har sûn ferkeapje (6); 23. De stikkene nulle joech in soad ûngemak (7); 26. Brûn ruft (8); 29. Fioelendoaze dêrt earst kninen yn soene? (10); 31. Troch 28 krije wy fan 'e wyn ôf op 's stikkene frys (4); 32. Yn Almere en Essen brûke fyt-sers sokke broeken (11).

Fertikaal:
1. Docht mei om syn part te krijen (10); 2. It Fryske suertsje (6); 3. Sleau hûsdier (4); 4. Hy mei it witte (5); 5. Jildferskaffer mei woekerrinte (9); 6. Swietekau fan Vanessa en har ridders (11); 7. Taal dieet-faarskriift (7); 9. Wurdt yn in militêre kapel holden (7); 14. Eroatyske gefoelens hâlde him wakker (6); 15. Brutsen troch har skientme (4); 19. De skriklike ren-hûn (6); 21. In kreas stik lán foar in ko (7); 24. Wurdt troch de lange bakker fan It Fean brûkt (5); 25. Heakken dy't yn Dútslân en 32 iten wurde (5); 27. Ienichste eigenskip fan in Uny (4); 28. De styfme rydt der op werom (4); 30. Ferkearde tsjinst (3).

Als het cryptogram klaar is, vindt u in de hokjes 10 - 5 - 27 - 30 een plaatsnaam. Schrijf die op de achterkant van een briefkaart en stuur die aan: Redactie Leeuwarder Courant, postbus 394, 8901 BD

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

22. In fokker wol har sûn ferkeapje (6); 23. De stikkene nulle joech in soad ûngemak (7); 26. Brûn ruft (8); 29. Fioelendoaze dêrt earst kninen yn soene? (10); 31. Troch 28 krije wy fan 'e wyn ôf op 's stikkene frys (4); 32. Yn Almere en Essen brûke fyt-sers sokke broeken (11).

Fertikaal:
1. Docht mei om syn part te krijen (10); 2. It Fryske suertsje (6); 3. Sleau hûsdier (4); 4. Hy mei it witte (5); 5. Jildferskaffer mei woekerrinte (9); 6. Swietekau fan Vanessa en har ridders (11); 7. Taal dieet-faarskriift (7); 9. Wurdt yn in militêre kapel holden (7); 14. Eroatyske gefoelens hâlde him wakker (6); 15. Brutsen troch har skientme (4); 19. De skriklike ren-hûn (6); 21. In kreas stik lán foar in ko (7); 24. Wurdt troch de lange bakker fan It Fean brûkt (5); 25. Heakken dy't yn Dútslân en 32 iten wurde (5); 27. Ienichste eigenskip fan in Uny (4); 28. De styfme rydt der op werom (4); 30. Ferkearde tsjinst (3).

Als het cryptogram klaar is, vindt u in de hokjes 10 - 5 - 27 - 30 een plaatsnaam. Schrijf die op de achterkant van een briefkaart en stuur die aan: Redactie Leeuwarder Courant, postbus 394, 8901 BD

De oplossing was: lens.
De boekenbonnen gaan naar: G. Kooijman-den Boer, de Timpe 45, Balk; A. Broisma-Slot, Mr. P.J. Troelstrawei 35, Grou; J. Pietersma-Bakker, Tichelwerk 13, Mak-kum.

Winter vakantie

Advertentiecombinatie van 43 Nederlandse Regionale Dagbladen

Voor informatie en reserveringen: RDP, postbus 2, 1800 AA Alkmaar, tel.: 072 - 196596

fax: 072 - 113295

WADDENEILANDEN

ameland

Waddendiamant

Met Waddeneiland dat meer biedt dan een prachtig strand allese...

Vraag de gids voor vakantie en vrije tijd (13 v. port) de reserveringsgids voor arrangementen en bungalowen de wintergids voor arrangementen tot 1 apr. of de groepsarrangementengids

ameland
postbus 14
9183 ZL Vies
tel. 05191-2020

CAMPING DE PAVILLON, DENEKAMP

Het hele jaar open met verwarmd toiletgeb. 05413-51670.

Bungalowpark BAVELDS DENNEN. T.h. 6 pers. luxe bungalows, vrij gelegen op 900 m² incl. overd. zwemb., tennisb., midgetgolf. Vraag vrijbl. info. tel. 05413-52393.

UIT IN TWENTE, HOTEL TUBBERGEN

HERFSTINTENFIETSARR. 5-daags arr. / 280,- w'kend arr. / 210,- Incl.: H.P., GRATIS fiets en 4-gangendiners. Tevens WINTERBRIDGECLUB-ARRANGEMENT v.a. 16 pers. en KERSTARRANGEMENT. Tubbergen 05493-1480

HOLTEN MET DE HOLTERBERG

VAKANTIE-OORD DE LINDENBERG Te huur 33 vrijbl. in het bos gelegen bung. met kantine speelt., midgetgolf, verw. zwemb. enz. v.a. nu tot 18/12 wk midwk of w'kend / 165,- incl. Nog kerst mog. Vraag ook de gratis folder '93. Borkeldsweg 57, 7451 TA Holten Tel. 05483-61364.

GELDERLAND

WINTERSWIJK vrijst. luxe reer. bung. in bos, speeltuin, cv, kvt, 3 slpk., eigen inrit, v.a. nu / 270,- p.w. 074-664360.

ZUID-HOLLAND

DUIINRELL Wassenaar Reserveer nu uw winterweekend. Kerst-, Nieuwjaars- of Krokusvakantie. Tel. 01751-19314.

ZEELAND

T.H. PART. BUNG'S OP SCHOUWEN-DUIVENLAND. a.h. Grevelingmeer, enk. min. v. Noordzeestr. Voordele arrangementen. Info. (01119) 1866 of fax 1355.

TE HUUR **** BUNGALOWS OP 400 m v. ZEE. Info + folder. NOORDZEE-PARK Tel. 01878-3099/3211.

APPARTEMENTENVERHUUR a.d. ZEEUWSE KUST. 14 versch. typen met/zonder balkon, 3 en 4' ANWB, 100m van strand en voorzien van alle comf. Vraag vrijbl. info of folder. Tel. 01186-1473 fax. 1868, Nieuwstr. 4, Zoutelande.

VVV OOSTKAPPELLE EN DOMBURG Lekker uitwaaien aan het strand, wandelen of fietsen door de bossen. Bovendien volop mogelijkheden voor uitstapjes in de omgeving. Vraag onze accommodatiegidsen aan: VVV Oostkappelle 01188-2910 VVV Domburg 01188-1342.

BUNG'S bij strand/duin. Haamstede/Oostkappelle. W'kend/midw. 01186-1963.

NOORD-BRABANT

KERSTVAKANTIE IN DE PEEL! Bel voor gratis arrangementefolder Motel Nobis Asten 0436-96800.

HOTEL BOSSCHENHOOFD

NODIGT U UIT VOOR EEN GEZELLIG KERSTFEEST

Even heerlijk er tussenuit en genieten van alles wat hotel Bosschenhoofd U met de Kerst kan bieden. KERSTARRANGEMENT:

- Op onze luxe kamers, voorzien v. bad, douche, toilet, telefoon, kvt, minibar en koffie- en theezetfaciliteit
- welkomstcocktail in de bar
- leuk presentje op de kamer
- 1 x kerstavonddiner en 2 x kerstdinerdancer
- 2 x kerstontbijtbuffet en 1 x uitgebreid ontbijtbuffet

Op onze luxe kamers, voorzien v. bad, douche, toilet, telefoon, kvt, minibar en koffie- en theezetfaciliteit

leuk presentje op de kamer

1 x kerstavonddiner en 2 x kerstdinerdancer

2 x kerstontbijtbuffet en 1 x uitgebreid ontbijtbuffet

voor bovenstaand arrangement a.k. 24 dec. '92 vertrek 27 dec. '92 à / 520,- p.p.

voor bovenstaand arrangement a.k. 24 dec. '92 vertrek 28 dec. '92 à / 652,50 p.p. (incl. s' avonds een Nach Weihnachtenbuffet)

voor bovenstaand arrangement a.k. 24 dec. '92 vertrek 27 dec. '92 à / 138,50 p.p. (prijs kinderarrangement mits bij de ouders op de kamer)

voor bovenstaand arrangement a.k. 24 dec. '92 vertrek 28 dec. '92 à / 171,- p.p. (zie kinderarr. Incl. s' avonds een Nach Weihnachtenbuffet)

Toeslag eenpersoonskamers à / 35,- p.p.p.n.

Ook is het mogelijk om op beide kerstdagen alleen aan het Kerstdinerdancer deel te nemen. Prijs per couvert à / 100,- p.p. voor kinderen à / 45,- p.p.

VOOR RESERVERINGEN TEL. 01652-14900

'T WOLFSVEN - MIERLO

Genieten van comfortabele 4 of 6 pers. bungalows, 'n gezellige midweek of weekend in gastvrij Brabant. Herfstkleuren van hei, bos en ven op en om park. Overdekt zwembad, whirlpool, restaurant, winkel, fietsen.

KORTING: 50% VOOR 50-PLUSSEERS! Informatie/reservering dagelijks, ook in weekend, van 9-20 uur. 'T WOLFSVEN - MIERLO TEL. 04927-61661.

LIMBURG

Valkenburg "BERGZICHT" *** Gezellig. 2 pers. app. bosr. omg. 300 m. van centr. Voor inl. of fold. 04406-12119.

MAASHOTEL ARGEN Uniek gelegen in bosrijke omgeving aan de Maas. WILD ARRANGEMENTEN v.a. / 255,- p.p. tot 23-11'92. Tel. 04703-1556.

VVV EPEM, de parel van Z-Limburgs heuvelland. Geniet nog een paar dagen in de winter van een prachtig natuurlandschap. Rustige omgeving. Uitstekende accommodaties in alle prijsklassen. Gratis folder, VVV Epen. Tel. 04455-1346.

HOTEL DE OUDE HOEVE ARGEN NRD L. Een bourgondische ervaring in huiselijke sfeer. Geniet van ons gastvrije hotel met luxe kamers voorzien van k.v.t., radio, telefoon, Nabij Thermaalbad/Kasteeltuinen. Bosrijke omg. met wandel/fietsroutes. Diverse Arrangementen. (Ook in de Winter). Bel even voor de kturenfolder: 04703-2098.

VAALS Hoeve "DE LINDE" *** Valkenburg Z.L. *** 5-dgs Limburg Voluit reis '9 tot 13 november geheel verzorgd / 515,-p.p. Incl. heen- en terugreis per bus. Vele extra's + 3 bustochten + volpension 3-5-8-dgs. Thermo 2000 arr. na 27 oktober Reeds v.a. / 130,- p.p. All in Bonds hotel Hermens ANWB *** Bel!!! voor gratis informatie. Tel. 04406-13020.

JONGERENVAKANTIES

OPGELET !! Grote jongerengroep: sneeuwzeker skien, snowboarden (en disco) in alle schoolvakanties / 535,- VP + bus. Inl. Monique Kramer, 02979-73053.

DIV. BINNENLAND

FEESTDAGEN IN DE HERBERG

Leuke, gezellige 3 tot 5-daagse vakanties voor Kerst, Oud & Nieuw en Nieuwjaarswkwd. In Salland en Veluwe voor gezinnen. Op Terschelling en Texel voor iedereen. Van live-muziek tot cabaret, van feestelijk diner tot champagne! Volpension van / 150,- tot / 360,-. Voor informatie NJHC Amsterdam Tel. 020-5513155.

DUITSLAND

DE WINTER- EN KERSTVAKANTIE ZIJN IN ZICHT. U kunt een complete, doch voordige vakantiewoning huren in de bosrijke gebieden van Duitsland. Wat dacht u van Kerstfeest in Hessen of oud en nieuw in Sauerland. Gratis gids: ADE, afd. R, Postbus 400, 6710 BK EDE. Tel. 08380-19563.

OOSTENRIJK

KERST/NIJEUWJAAR/JAN/FEB.: Schwarzenberg, Tirol, Fügen, Pians, Ischl, Kappl. app. 2 t/m 10 p. 05910-22293.

Altaussee en Grundsee, sneeuwzeker skigebied., bij Tauplitz Alm. T.h. bung. vak. won. hotels, 085-617431.

Wintercaravans t.h. bij Zell am See en Kaprun. Op de camp. Wofergut, compl. inger. met wintervoortent, Ned. gastechtp. aanw. CARAVAN-INTERLAND, 02158-25533.

DE UNIEKE SUPERGROTE WINTERBROCHURE VAN REKRO REIZEN

is nu verkrijgbaar. Per luxe bus of eigen auto naar meer dan 30 bestemmingen in Oostenrijk. Opstappen in heel NL d.m.v. gratis treinkaartje. Zeer voordelig door uitsl. directe verkoop! Kijk zelf en vergelikt! Bel REKRO REIZEN 010-4142233 tot 22.00 uur.

Wintersport op 'hoog niveau'

SKIEN • WANDELEN • LANGLAUFEN

Huur een chalet of vakantiewoning op 1200 m. en hoger in Zwitserland of Oostenrijk. Direct bij de piste en ski lift.

KERST EN KROKUS OOK NOG MOGELIJK

Vraag snel uw chaletgids bij: Noorlander Vakanties, tel. 01890-15511.

Vakantiewoningen in de sneeuw. Ook kerst/krokus! EUROCHALET 03465-75538

TAUPLITZ, te huur 6 pers. appartement. Gratis sauna en zwembad, 055-668041.

Ga ook eens skien in ANDORRA! Bel voor folder. Sunski Tours 05470-60050.

SKIVoorDEEL

Fantastische skivakanties per bus, auto, trein of vliegtuig naar Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk en Tsjecho-Slowakije al v.a. / 225,- 10-daagse busreis incl. halfpension v.a. / 399,- Ook ski-clubvakanties voor mensen van 17-27 jaar. Bel nu voor gratis wintergids! 050-120100//020-620212 Lid ANVR/SGR

WINTERSPORT

Frankrijk-Oostenrijk-Tsjechoslowakije-Zwitserland Appartement-Hotel-Herberg, pendelbus of eigen auto. Vraag de wintersportkrant aan FUTURE LINE TRAVEL 020-622.28.59. SGR.

WINTERSPORT: Oostenrijk, Frankrijk, Tsjechoslowakije met bus, auto of trein. Hotel HP, 1 wk v.a. / 199,-. Appartement 1 wk v.a. / 89,-. Vraag uitgebreide winterbrochure. HTC Super Reizen 040-436600.

VERBAAST U ZICH OVER ONZE LAGE PRIJZEN?

Niet doen, u kunt er beter van profiteren! Door snel een van onze fantastische wintersportaanbiedingen te boeken:

DUITSLAND: EXTRA LANG WEEKEND BEIEREN / 198,-. Vertrek elke donderdagmorgen v.a. jan. 1993

DUITSLAND: 2 OF 3 DAGEN SAUERLAND v.a. / 99,- 2 dagen, vertrek elke zaterdagmorgen vroeg, v.a. jan. 1993: v.a. / 99,-. Of 3 dagen, vertrek elke vrijdagmiddag, v.a. / 149,-. Beide reizen met unieke sneeuwgarantie. Informeer hiernaar!

DUITSLAND: 5 DAGEN BAD SACHSA IN DE HARZ v.a. / 298,-. Vertrek elke maandag v.a. jan. 1993. Incl. excursies.

OOSTENRIJK: 8 DAGEN NIEDERDORF v.a. / 498,-. Vertrek elke zaterdag v.a. jan. 1993. Gratis langlauf-uitrusting. Incl. excursies

NACHTPANDELS PER LUXE ROYAL CLASS TOURINGCAR: ZWITSERLAND: 10 DAGEN SAAS-GRUND v.a. / 448,-. Vertrek elke vrijdag v.a. jan. 1993.

OOSTENRIJK: 10 DAGEN BIJ DACHSTEIN v.a. / 498,-. Vertrek elke vrijdag v.a. jan. 1993.

POLEN: 5 DAGEN IN GASTVRIJ POLEN v.a. / 228,-. Vertrek elke donderdag v.a. jan. 1993.

Reserveren of meer weten? Bel 01720-38999. Onze folders liggen voor u klaar! Peter Langhout Reizen, Alphen a/d Rijn

Peter Langhout Reizen

Er kan er maar één de goedkoopste zijn!

++ DE KAMPEERSPECIALIST ++

Fantastisch en razendvoordelig skien met BIZZ!

- bus/h.p./skipas naar: Sarntal en Ahrntal v.a. / 575,- Söll, Wagrain, Reith en Mauterndorf v.a. / 559,-
- bus/h.p. naar: Zell am See en Mayrhofen v.a. / 449,-
- bus/studio/skipas naar: Flaine, Avoriaz, Les Arcs, La Plagne, Tignes, Val Thorens v.a. / 449,-

BIZZ TRAVEL 050-144255 (lid SGR).

De meest compl. WINTERSPORTREIZEN all-in v.a. / 785,- incl. 10-dgse busreis H.P., 7 dgn skipas, 6 dgn skiles, 7 dgn ski-uitr. Dolomieten skisafari v.a. / 930,- incl. 10-dgse busreis, H.P., 7 dgn skipas, 6 dgn skibegeleiding, 7 dgn ski-uitr. langlauf-safari v.a. / 605,-. 10 dgse busreis H.P. 3x 'n 1/2 dag langlaufles, 7 dgn langlaufuitr., 3 langlaufexcursies. Alle reizen ook per eigen auto mog. Korting / 120,-. Groepskorting v.a. 10 pers. Bel voor gratis folder: Reisburo Joy Tours, Tel. 070-3633939 SGR/ANVR.

TSJECHOSLOWAKIJE: Reuzengebergte en Lage Tatra, 8 en 10 dgse busreizen, hp v.a. / 495,-. Interaction, tel. 043-637788.

GEZINS-SKIREIS. Frankrijk, Trois Vallées, incl. app., skipas, les en crèche, Nederl. leraren + oppas. Info. of folder 010-4795599.

BIAS TRAVEL Tsjechoslowakije, Polen, Italië, Oostenrijk ski en langlauf vanaf / 595,-. Bel 080-605814 voor brochure.

CHATEL-skireizen: chalets met hotelservice in Oostenrijk, Frankrijk, 030-340358.

OOSTENRIJK ROHRMOOS 1 WEEK VA. f 435 PPEIGEN

VERVOER. HP. PER BUS VA. f 555. PER TREIN VA. f 618. 13 DG. KERST/BUSREIS f 765. PENSION AAN DE PISTE.

ITALIE DOLOMITI SUPERSKI 1 WEEK VA. f 689

PP HALFPENSION, LOGIES IN SFEERVOLLE BERCHTUM. VEEL SCHITTERENDE SKITOUREN O L.V. ERKENDE GIDS.

WINTERSPORTBROCHURE VERKRIJGBAAR BIJ DE NBBS REISWINKEL IN LEEUWARDEN. OF BEL 058-125432

NBBS REIZEN EEN EIGEN KIJK OP VAKANTIES

SPANJE

Appartementen Picasso Benidorm. Het beste met de meeste service. Ook voor overwinteren. Vr. fold. + prijslijst ma. 1/m vr. 9.30 - 17.00 uur. LISMAN "PICASSO" tel. 030-328212.

ITALIE

UNIEK! Dolomiti Superski Huttenocht - skien van hut naar hut EDELWEISS REIZEN: 01807-14844 SGR ANVR.

Skiën ITALIE

NU VOORDELIG! H.P. + SKIPAS + SKILES KAN AL VOOR / 545,- P.P.

Bustoeslag f 100,- p.p. Zuid-Tirol 40 km piste 2300 m. Zeer sneeuwzeker.

Teletravel 01650-55855 SGR/ANVR.

DOLOMITI SUPERSKI

het grootste skigebied ter wereld

1 skipas - 450 bergbanen

1100 km pisten

Zuid-Tirol/Trentino Veneto-Italië

SCANDINAVI

SPECIALE AANBIEDING IJSLAND

Zeër voordelige week- en weekendpakketten Reykjavik! Oud en Nieuwspécial 29 dec. '92 t/m 31 jan '93. Vraag naar onze winterbrochure. IJSLAND TOURS/lid SGR. Tel. 020-6646179.

Landen van rust en ruimte Landen voor sneeuw en sauna's

SCANDINAVIE in de sneeuw Noorwegen, Zweden, Finland en Spitsbergen. Vraag naar de wintergids van Scandinavie specialist: INFO SKANDIC, ANVR/SGR nr. 1323 Pottebakkersrijge 14, 9718 AG GRONINGEN, tel. 050-143200.

'N ONVERGETELIJKE KERSTMIS

Een kerstvakantie in Finland is iets heel bijzonders. Steer, warmte, romantiek en vanzelfsprekend sneeuw. De prijzen vallen mee, bijv. 9 dagen al v.a. / 1660,-. Verlenging mogelijk ook in St. Petersburg. Vraag de brochure. FINLAND VAKANTIES WESTERMAN Keizersgracht 628, 1017 ER Amsterdam Tel. 020-6382192 Fax. 6384949 Lid ANVR/SGR

TSJECHOSLOWAKIJE

SPECIALIST IN DE TATRA

Bus/vliegreis, *** hotel hp, skiles, skipas v.a. / 695,- SNEEUWBAL WINTERSPORT, 08818-1237, Lid SGR

WINTERSPORT in Het Reuzengebergte 10 dgn. bus en hotel v.a. / 450,- MEVO REIZEN Holten 05725-1547.

Kerst- en krokusarrangement Nrd. Moravie 9-daagse skireis, hotel v.p. + skilesen / 540,- p.p. RENZO TOURS WIJHE Tel. 05702-2149/fax 4039

KERSTREIZEN! 10 dgn per bus naar steervol Moravie. Vertr. 18/12 v.a. / 799,-. Winmuller Reizen (SGR/ANVR) 08880-52245

SUPERGOEDKOOP wintersport in Tsjechoslowakije 10 d busreis incl. hotel VP en skipas v.a. / 549,-. Concordia reizen 05213-1333.

KERSTREIZEN

PRAG OF BUDAPEST

Versillende sfeervolle Kerst- of Oudjaarsreizen! Budapest 7 dagen al v.a. 549,-. Praag 7 dagen al v.a. 359,-.

PRACHTIG TOSCANE

Een bijzondere Kerstreis naar het prachtige Grand Hotel Plaza in het hart van Toscane met dagelijks excursies voor slechts 995,-.

EGYPT

Een prachtig decor voor het vieren van Kerst en/of Oudjaar. Diverse reizen al v.a. 1799,-.

KROMANISCHE KERST MORAVIE

8-daagse excursie naar de mooiste streek van Tsjechoslowakije, inclusief feestelijk diner op Kerstavond al v.a. 599,-.

Vraag onze gratis reisgids. Bel 050-120100 (24 uur per dag) of 020-6202121

Ontdek de WINTERZON op Cyprus met Ilios Travel, de Cypruskenner bij uitstek! Bel nu voor de uitgebreide gids en AANBIEDINGEN 075-179417 lid SGR.

Istanbul: Cultuur, winkelen en gezelligheid Hotel Emin, 3 dgn incl. vlucht, hotel en transfers v.a. / 450,-. Vraag uitgebreide WINTERBROCHURE: HTC Super Reizen 040-436600.

OVERWINTEREN OP BALI?

Wij gaan in jan. '93 voor de 4e keer -42 verblijfsdagen- naar een mooi bungalowpark op BALI. WEGENS GROOT succes uitbreiding op onze parken. Prijs v.a. / 4225,- of in GOEDKOPE DOLLARS! Een VOORDEEL van ca. / 600,-!!! Een arts, groepsbegele. & tolken gaan mee. GEEN financieel risico's. Lft. max. 75 jr. Refer., docum. & inl. D. v.d. Linde, Meulhoek 13, 8381 BC VLEDDER. Tel. 05212-2528 b.g. 03440-23185. Voor 1994 kunt u zich ook vrijlijvend opgeven.

Into Africa, 02154-16650

De beste specialist voor actieve safari's. Ervaren Ned. reisleiding met eigen safari-auto's. Nu: Kenia, Tanzania, Rwanda, Zaire en West Afrika. Uitgebreide informatie en diapresentaties beschikbaar.

Budget-luxe rondreizen, 8 (met gratis vliegticket Cairo-Alex. v.v.), 10, 15 + 22 dgn. v.a. / 1180,-. Verlenging mog. Gratis broch. Tel. 036-5332300 TARA TOURS Lid SGR.

De goedkoopste tickets/reizen. Bel: 020-66 333 79 Uruguay, Bolivia v.a. / 1875,-. Caribbean v.a. / 925,-. Latijns Amerika Specialist "A.C.A. TRAVEL" lid SGR.

Uw vak. app. op ARUBA, Bonaire, Curacao, Saba en Sint Maarten bij CARE, pb. 87, 1800 AB Alkmaar, 072-118880.

VOOR DE HUURPRIJS VAN EEN HUISJE GENIET U MET DE KERSTDAGEN VORSTELIJK IN HET BUITENLAND

Met de Kerstdagen in een van de sfeervolle selecte hotels van Snelle Vliet, het kan nog. Touringcarreizen van een hoge kwaliteit, voor een p.nm.p. prijs. Zeker als u de ingegrepen (Kerstdagen en excursies meerekt. U vertrekt op 23 december vanuit diverse plaatsen.

Zes dagen Hove/Brighton/Zuid-Engeland, halfpension vanaf 895,- p.p. Geen toeslag voor 1-pers.-kamer.

Acht dagen Clerfvaux/Luxemburg, volpension vanaf 795,- p.p.

Vier dagen Siegen-Sauerland/Duitsland, volpension vanaf 595,- p.p. Vélé 1-pers.-kamers.

Acht dagen Praag/Tsjechoslowakije, halfpension vanaf 895,- p.p.

Voor boekingen en informatie belt u direct met Snelle Vliet (01846-17900) of gaat u naar uw ANVR-reisburo.

HET OMGEKEERDE VAN 'N LUIE VAKANTIE IN AFRIKA.

ASHRAF

organiseert meer dan 40 verschillende aantrekkelijk, avontuurlijke reizen naar verre bestemmingen van 2 tot 35 weken van / 1550 tot / 6900,- gezellige, kleine groepen van 12 tot 17 personen. Bel voor de nieuwe folder 020-6232450

F.N.R.S. Manege 'Cupido' & Hotel De Barrage op Terschelling

Biedt U een uitstekende hotelloc. en een spec. kerst-arr. Ook midweek, weekend en groepsarr. Info. 05620-8311.

AMELAND. T.h. warmte en comfort in luxe landhuis aan zee en duinen o.a. openhaard/cv/kl.v. Tel. 035-246460.

KERSTWEEK OP TERSCHELLING!

T.h. luxe appartement (2 t/m 4 pers.) / 650,- per app. nabij natuurreservaat 'de Boschplaat'. Inl. 05620-9099.

SCHIERMONNIKOOG

T.h. 2- tot 5 pers., volledig ingericht app. voor w'kend, midwk of langer. Vrij kerstvak. Inl. 05195-31272/31377.

TERSCHELLING, t.h. luxe chalets en huisjes voll. inger., douche, toilet, kvt, radio, verw. etc. Ook weekend en midweek verhuur v.a. / 195,- nog enkele vrijbl met KERST EN OUD-NIJEUW. Inl. CAMPING ELDORADO tel. 05620-2632.

WINTERLAND

VRIJST. BUNG., 8 p., aan vis/vaarwater in uniek merengebied. Ook s' winters te huur. Tel. 05154-3366, fax 3008.

WINTERLAND

Te huur op het bungalowpark DE BREISTROEKEN bij het toekomstige nationaal terrein. De Goudplevier 4-6 pers. bungalows. Prijzen van / 325,- in voor- en naseizoen tot / 700,- in het hoogseizoen, all-in. Inl. 05282-1238.

HOTEL DE DRIFT, Dwingeloo. Tel. 05219-1538. 'n gezellig thuis in 't hartje van Drenthe. WINTERARRANGEMENT 3 overnachtingen HP / 192,-. KERSTARRANGEMENT 5 dagen incl. kerstdiner / 360,-.

Sfeervolle Kerst in Familiehotel De Hoek

Vraag onze gratis folder aan 05918-2208 te Schoonoord.

De R is weer in de maand! Zoek subtropische waRnte op de dRentse Hondsrug.

Rekreatiecentrum HUNZEDAL biedt u comfortabele ****bungalows (4/6 pers.) op prachtig gel. recreatiecentr. Voor gasten GRATIS TOEGANGELIJK subtropisch zwemparadijs. Aanwezig o.a. sauna, zonnestudio's, restaurant, supermarkt, midgetgolf- en tennisbaan. Ideale omg. voor fietsen en wandelen. Centr. ligging t.o.v. Groningen, Assen en Emmen, veel uitgaansmogelijkh. ook in de wintermaanden. Bungalows volgeb. tijdens Kerstweek. Gedurende jaarwisseling (28/12-4/1) nog mogelijkheden. Familieunie? Natuurlijk kunt u ook hiervoor uitstekend bij ons terecht! En voor alles geldt: oök in 1993: "Hunedal 'n Hoogtepunt!"

INFO EN FOLDER: 05998-34698 of Postbus 77, 9530 AB Borger.

WELKOM IN DRENTH

Het best geoutilleerde, luxe hotel in Drenthe met zijn prachtige bosrijke omgeving. Comfortabele nieuwe kamers met ligbad, toilet, kvt, minibar, telefoon. Gratis gebruik van sauna, solarium, hot whirlpool, fietsen en fraaie fietsroutes!

3 dgn HP 249,- / 5 dgn HP 498,- p.p. GOLDEN TULIP LANGEWOLD RODEN Informatie/reserveringen: 05308-13850

KERST-NIJEUWJAARS AANBIEDING

Blokhutten 4-6 pers. v.v. douche, toilet v.a. 19 dec t/m 27 dec. / 498,-. 6 t/m 8 pers / 598,- v.a. 28 dec. tot 31 jan. 4-6 pers. / 419,-. 6-8 pers. / 519,-. Tevens kunt u voor uw KERSTDINER in ons gezellige restaurant de Pyramide reserveren. HUNZEPARK het ideale park voor de sportieve vakantie. Gasseltornijveen Tel. 05999-12479/13300

"SPEELSTAD" ORANJE

In het dorpje Oranje in de gemeente Beilen (Drenthe) staat de overdekte speelstad ter grootte van vier voetbalvelden vol speelplezier voor jong en oud. O.a.:

- Achtbanen
- Zweef- en draaimolens
- Botsauto's en boten (60 stuks)
- Honderdtal speelunit-attributen
- Midgetgolf
- Kegeibanen
- Trampolines
- Piratschip

("Educatief oude stoommachine 1914")

Elke dag geopend van 10.00 tot 18.00 u.

Zeër geschikt voor personeelsfeesten en groepsaccommodatie. Ook gelegenheid tot slapen. 30 Slaapzalen tot 240 personen met alle voorzieningen o.a. douche, toilet, keuken, recreatiezalen.

"SPEELSTAD" ORANJE

Oranje 8, 9416 TC ORANJE. Tel.: 05927-58080, Fax: 05927-58062.

T.h. luxe gemeub. woning voor vakantie, event, langere periode, aan Nat. park Dwingeloo Tel